FLETORJA ZYRTARE
E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

www.qbz.gov.al

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Viti: 2023 – Numri: 165

Tiranë – E mërkurë, 15 nëntor 2023

PËRMBAJTJA

		Faqe
Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 623, datë 8.11.2023	Për miratimin e Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor Erzen 2024–2029.....	19677

VENDIM
Nr. 623, datë 8.11.2023

PËR MIRATIMIN E PLANIT TË MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN 2024–2029

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të shkronjës "d", të pikës 2, të nenit 8, të ligjit nr. 111/2012, "Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore", të ndryshuar, dhe në vijim të pikës 23, të kreut 3, të shtojcës II, të vendimit nr. 1015, datë 16.12.2020, të Këshillit të Ministrave, "Për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Menaxhimit të Burimeve Ujore, të planeve të menaxhimit të baseneve ujore dhe planeve të menaxhimit të rrezikut nga përmbytjet", me propozimin e Kryeministrit, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor Erzen 2024–2029, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij.
2. Zbatimi i Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor Erzen 2024–2029 fillon në vitin 2024.
3. Ngarkohen organet përgjegjëse për administrimin e burimeve ujore dhe të gjitha institucionet e përmendura në tekstin e këtij plani për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTËR
Edi Rama

Plani i Menaxhimit të Basenit Ujor
për
Basenin e Lumit Erzen 2024-2029

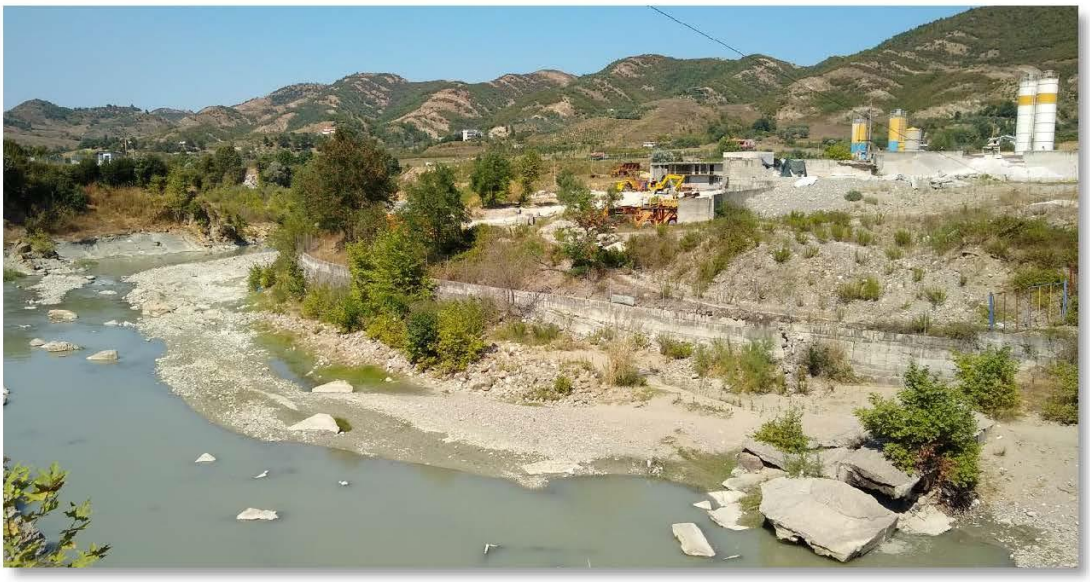

Raporti Kryesor

LISTA E SHKURTESAVE

ADA/ADC	AGJENCIA AUSTRIAKE PËR ZHVILLIM/BASHKËPUNIMI AUSTRIAK PËR ZHVILLIM
AK	AUTORITETI KOMPETENT
AKM	AGJENCIA KOMBËTARE E MJEDISIT
AKP	AGJENCIA KOMBËTARE E PYJEVE
AKUM	AGJENCIA KOMBËTARE E UJËSJELLËS-KANALIZIMEVE DHE INFRASTRUKTURËS SË MBETJEVE
AMBU	AGJENCIA E MENAXHIMIT TË BURIMEVE UJORE
BE	BASHKIMI EVROPIAN
BU	BASEN UJOR
DIE	DIREKTIVA E EMETIMEVE INDUSTRIALE
DKU	DIREKTIVA KUADËR E UJIT E BE-SË
DN	DIREKTIVA E BE-SË PËR NITRATET
DSCM	DIREKTIVA E BE-SË PËR STANDARDET E CILËSISË SË MJEDISIT
DTUNU	DIREKTIVA E BE-SË PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA URBANE
DUN	DIREKTIVA E BE-SË PËR UJËRAT NËNTOKËSORE
DUP	DIREKTIVA E BE-SË PËR UJIN E PIJSHËM
ECB	ELEMENTET E CILËSISË BIOLOGJIKE
ERRU	ENTI RREGULLATOR I UJIT
ETVUN	EKOSISTEM TOKËSOR I VARUR NGA UJËRAT NËNTOKËSORE
EUSIWM	MBËSHTETJA E BE-SË PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË BURIMEVE UJORE
I-E-M	ISHËM-ERZEN-MAT
IGJEO	INSTITUTI I GJEOSHKENCAVE
ISHP	INSTITUTI I SHËNDETIT PUBLIK
ITU	IMPIANTI I TRAJTIMIT TË UJIT (UJËSJELLËSI PUBLIK)
ITUN	IMPIANTI I TRAJTIMIT TË UJËRAVE TË NDOTURA
KBU	KËSHILLI I BASENIT UJOR
KE	KOMISIONI EVROPIAN
KKBU	KADASTRA KOMBËTARE E BURIMEVE UJORE
KKU	KËSHILLI KOMBËTAR I UJIT
KM	KRYEMINISTRIA
KMPK	KOMITETI I MENAXHIMIT TË PARQEVE KOMBËTARE
KQP	KURBA E QËNDRUESHMËRISË SË PRURJES
KR	KUSHTET E REFERENCËS
LMIBU	LIGJI PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË BURIMEVE UJORE - LIGJI NR.111/2012
MBU	MENAXHIMI I BASENIT UJOR
MBZHR	MINISTRIA E BUJQËSISË DHE ZHVILLIMIT RURAL
MFE	MINISTRIA E FINANCAVE DHE EKONOMISË

MIBU	MENAXHIMI I INTEGRUAR I BURIMEVE UJORE
MIE	MINISTRIA E INFRASTRUKTURËS DHE ENERGJISË
MIZB	MENAXHIMI I INTEGRUAR I ZONËS BREGDETARE
MP	DIREKTIVA E BE-SË PËR PËRMBYTJET
MTM	MINISTRIA E TURIZMIT DHE MJEDISIT
NCE	NIVELI I CILËSISË EKOLOGJIKE
NCM	NORMA E CILËSISË SË MJEDISIT
NPGJNR	MODELI NXITËS-PRESION-GJENDJE-NDIKIM-REAGIM
NSBU	NDOTËS SPECIFIK TË BASENEVE UJORE
OM	OBJEKTIV MJEDISOR
OPU	ORGANIZATA E PËRDORUESVE TË UJIT
PCRMU	PËRMBLEDHJA E ÇËSHTJEVE ME RËNDËSI NË MENAXHIMIN E UJIT
PE	PËRCJELLSHMËRIA ELEKTRIKE
PiM	PROGRAMI I MASAVE (terminologji e DKU-së)
PINB	PLANI I INTEGRUAR NDËRSEKTORIAL PËR BREGDETIN
PM	PRURJE MJEDISORE
PMBU	PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR
PME	POTENCIALI I MIRË EKOLOGJIK
PMRP	PLANI I MENAXHIMIT TË RREZIKUT NGA PËRMBYTJET
PTS	PROCEDURAT TEKNIKE STANDARDE (të AMBU-t)
RBU (A)	RAJONI I BASENIT UJOR (AUTORITETI)
SCM	STANDARDET E CILËSISË MJEDISORE
SHA	SHTETET ANËTARE
SHGjSH	SHËRBIMI GJEOLOGJIK SHQIPTAR
SKQU	SISTEMI I KULLIMIT TË QËNDRUESHËM URBAN
SME	STATUSI I MIRË EKOLOGJIK
TUA	TRUP UJOR ARTIFICIAL
TUB	TRUP UJOR BREGDETAR
TUN	TRUP UJOR NËNTOKËSOR
TUL	TRUP UJOR LUMOR
TULQ	TRUP UJOR LIQENOR
TUS	TRUP UJOR SIPËRFAQËSOR

KONTRIBUESIT

Projekti EUSIWM i zbatuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim (ADA)

Ekspertiza teknike u ofrua nga Ekspertë Kombëtarë dhe Ndërkombëtarë, të kontraktuar nga ADA. Menaxhimi, Koordinimi dhe Mbikëqyrja e Projektit u mundësuan nga Ekipi i Projektit EUSIWM/ADA dhe nga përfaqësues të AMBU.

Grupi Ekspert i Menaxhimit të Basenit Ujor (GE-ja e MBU-së)

Bazuar në Urdhrin e Kryeministrit Nr. 24, datë 09.02.2021 "Për ngritjen e grupit ndërinstitucional të punës për hartimin e paketës ligjore lidhur me harmonizimin e të gjitha direktivave të BE-së në fushën e menaxhimit të burimeve ujore", AMBU ka ngritur dhe po drejton dy grupe ndërinstitucionale pune për burimet ujore (për çështjet ligjore dhe çështjet që lidhen me menaxhimin e basenit ujor). Këto grupe drejtohen nga AMBU dhe përfaqësojnë palët kryesore të interesit në fushën e burimeve ujore: Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit (MTM), Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZhR), Ministrinë e Financës dhe Ekonomisë (MFE), Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë (MIE), Ministrinë e Mbrojtjes (MM), Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (MShMS) së bashku me Institutin e Shëndetit Publik (IShP) dhe Njësitë Vendore të Kujdesit Shëndetësor (NjVKSh) që monitorojnë cilësinë e ujërave të larjes, Agjencinë Kombëtare të Mjedisit (AKM), Shërbimin Gjeologjik Shqiptar (ShGjSh), dhe Agjencinë Kombëtare për Mbrojtjen Civile (AKMC). Puna tejet e koordinuar dhe efikase e këtyre grupeve nën kujdesin e AMBU-t është thelbësore për zbatimin e këtij dokumenti dhe trajtimin e sfidave kryesore të sektorit, përfshi zhvillimin e monitorimit të burimeve ujore sipas standardeve të kërkuara. AMBU po udhëheq MIBU-në dhe zbatimin e menaxhimit të basenit ujor, po kryeson grupin e punës për çështjet ligjore dhe atë për çështjet eksperte të MBU-së, si dhe po drejton procesin e vendimmarrjes.

Përmbajtja

1 OBJEKTIVAT, ADMINISTRIMI DHE KOORDINIMI
1.1 Objektivat
1.2 Statusi Ligjor i Autoritetit Kompetent
1.3 Marrëveshjet administrative-
1.4 Koordinimi i autoritetit Kompetent dhe Marrëdhëniet Institucionale
1.5 Struktura e Përgjithshme e Kuadrit të PMBU-së dhe Dokumentacionit
1.5.1 Komponentët Parësorë
1.5.2 Komponentët Dytësorë
1.5.3 Elementet Mbështetëse
1.5.4 Ilustrimi i Kuadrit të Raportimit të PMBU-së

2 MASAT E KONSULTIMIT ME EKSPERTËT DHE PUBLIKUN.
2.1 Konteksti Ligjor
2.1.1 Shqipëri
2.1.2 Bashkimi Evropian
2.2 Masat Kryesore të Konsultimit për Basenin Ujor të Erzenit
2.2.1 Deklarata e Konsultimit
2.2.2 Përmbledhja e Çështjeve të Rëndësishme të Menaxhimit të Ujërave (PÇRMU)
2.2.3 Draft Plani i Menaxhimit të Basenit ujor
2.2.4 Takime me publikun, Fushata Prezantimi dhe Trajnime
2.2.5 Plani Përfundimtar i Menaxhimit të Baseneve Ujore

3 OBJEKTIVAT MJEDISORE PËR BASENIN UJOR
3.1 Vështrim i përgjithshëm-
3.1.1 Shqipëri
3.1.2 Bashkimi Evropian
3.2 Koncepti i Statusit të Trupit Ujor
3.2.1 Statusi Ekologjik
3.2.2 Statusi Kimik
3.2.3 Statusi Sasior
3.2.4 Nivelet e Statusit
3.3 Objektivat Mjedisore për Trupat Ujorë Sipërfaqësorë
3.3.1 Kushtet e Referencës për Elementet e Cilësisë Biologjike
3.3.2 Kushtet e Referencës për Elementet e Cilësisë së Përgjithshme Fiziko-kimike
3.3.3 Kushtet e referencës për substancat prioritare dhe disa ndotës të tjerë
3.3.4 Kushtet e Referencës për "Ndotësit e Tjerë specifike të Basenit Ujor"
3.3.5 Kushtet e Referencës për Prurjen Mjedisore
3.3.6 Kushtet e Referencës për Regjimin e Prurjes
3.3.7 Kushtet e Referencës për TUTM-të dhe TUA-të
3.3.8 Ndikimet Hidromorfologjike të Hidrocentraleve dhe Shpallja e TUTM-së
3.3.9 Format e Tjera të TUTM-ve dhe TUA-ve
3.3.10 Përcaktimi i Statusit Përfundimtar të Trupave Ujorë Sipërfaqësorë
3.4 Objektivat Mjedisore për Trupat Ujorë Nëntokësorë
3.4.1 Kushtet e Referencës për Sasinë e Ujërave Nëntokësore
3.4.2 Kushtet e Referencës për Cilësinë e Ujërave Nëntokësore
3.4.3 Kushtet e Referencës për Ujërat Nëntokësore të Varura nga Ekosistemet Tokësore
3.4.4 Testet e Ndara në Hapa për Statusin e Cilësisë dhe Sasisë së Ujërave Nëntokësore
3.5 Objektivat Mjedisore për Zonat e Mbrojtura
3.5.1 Zonat e Përvijuara për Nxjerrjen e Ujit të Pijshëm
3.5.2 Zonat e përvijuara për mbrojtjen e specieve ujore me rëndësi ekonomike
3.5.3 Trupat ujorë të përvijuar si ujëra rekreative
3.5.4 Zonat e Ndjeshme ndaj Lëndëve Ushqyes
3.5.5 Zonat e Shpallura për Mbrojtjen e Habitateve ose Specieve

4 VËSHTRIM I PËRGJITHSHËM RRETH BASENIT UJOR
4.1 Ndarja në Nënbasene
4.2 Klima dhe hidrometeorologjia

4.2.1 Klima dhe Meteorologjia - Baseni i Lumit Erzen
4.2.2 Hidrologjia - Baseni Ujor i Erzenit
4.2.3 Përmbledhja e Bilancit Ujor të Basenit Ujor të Lumit Erzen
4.2.4 Vlerësimi dhe Ndikimet e Ndryshimeve Klimatike Globale
4.2.5 Testi i Ndryshimeve Klimatike - Baseni Erzen
4.3 Hidrologjia dhe Ujërat Nëntokësore.
4.3.1 Vështrim i përgjithshëm
4.3.2 Formacionet dhe veçoritë gjeologjike - Baseni ujor i Erzenit
4.3.3 Formacionet dhe veçoritë gjeologjike - Baseni ujor i lumit Erzen
4.4 Topografia dhe Përdorimi i Tokës
4.4.1 Basenin e Lumit Erzen ..
4.5 Rajonet Bashkiake dhe Shpërndarja e Popullsisë
4.5.1 Njësitë Administrative Bashkiake dhe Popullsia - Baseni Ujor i Lumit Erzen
4.6 Përdorimet Kryesore të Ujit dhe Infrastruktura
4.6.1 Vështrim i përgjithshëm
4.6.2 Përmbledhja e Shërbimeve të Ujit
4.6.3 Infrastruktura ose Aktivitetet Lidhur me Nxjerrjen e Ujit të Pijshëm
4.6.4 Infrastruktura ose Aktivitetet Lidhur me Trajtimin e Ujërave të Ndotura.
4.6.5 Infrastruktura Lidhur me Ujitjen
4.6.6 Infrastruktura ose Aktivitetet Lidhur me Hidroenergjetikën
4.6.7 Infrastruktura ose aktivitetet lidhur me Instalimet sipas Direktivës DEI (parandalimi dhe kontrolli i integruar i ndotjes)
4.7 Sistemi i Kodimit të Unifikuar për Basenet, Trupat Ujorë dhe Bazën e të Dhënave, propozuar për Shqipërinë.

5 KARAKTERIZIMI DHE PËRVIJIMI I TRUPAVE UJORË SIPËRFAQËSORË
5.1 Vështrim i përgjithshëm
5.1.1 Bashkimi Evropian
5.2 Kategorizimi dhe Tipologjia e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë
5.2.1 Kategoritë e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë
5.2.2 Llojet e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë
5.2.3 Tipologjia e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë që Ndikon Përvijimin
5.2.4 Presionet dhe Ndikimet e Trupit Ujor Sipërfaqësor që Ndikojnë Përvijimin
5.3 Koherenca dhe Metodologjia e Përvijimit të trupave ujorë
5.4 Trupat Ujorë Sipërfaqësore në Basenin e Erzenit
5.4.1 Trupat Ujorë Lumorë
5.4.2 Trupat Ujorë Liqenorë
5.4.3 Ujërat e Përkohshme
5.4.4 Trupat Ujorë Bregdetarë
5.4.5 Trupat Ujorë Tepër të Modifikuar dhe Trupat Ujorë Artificialë

6 KARAKTERIZIMI DHE PËRVIJIMI I TRUPAVE UJORË NËNTOKËSORË
6.1 Vështrim i përgjithshëm.
6.1.1 Shqipëria
6.1.2 Bashkimi Evropian
6.2 Kategorizimi dhe Tipologjia e Trupave Ujorë Nëntokësorë
6.2.1 Kategoritë e Trupave Ujorë Nëntokësorë
6.2.2 Llojet e Trupit Ujor Nëntokësor dhe Përvijimi Bazë
6.2.3 Përvijimi i Ndikuar nga Horizontet e Trupit Ujor Nëntokësor
6.2.4 Përvijimi i Ndikuar nga Presionet dhe Ndikimet e Trupit Ujor Nëntokësor
6.3 Vlerësimet e Mëparshme të Trupave Ujorë Nëntokësorë
6.3.1 Formacionet Kryesore Hidrogjeologjike
6.3.2 Identifikimi Paraprak i Trupave Ujorë Nëntokësorë në Shqipëri
6.4 Trupat Ujorë Nëntokësorë në Basenin e Erzenit
6.4.1 Sistemi i Rishikuar i Sistemit të Caktimit të Numrave për Trupat Ujorë Nëntokësorë
6.4.2 Trupat Ujorë Nëntokësorë të Përvijuar në Basenin e Erzenit.

7 KARAKTERIZIMI DHE PËRVIJIMI I ZONAVE TË MBROJTURA
7.1 Vështrim i përgjithshëm
7.1.1 Shqipëria.
7.1.2 Bashkimi Evropian.
7.2 Zonat e Përcaktuara të Ujit të Pijshëm

7.2.1 Vështrim i përgjithshëm
7.2.2 Zonat e Mbrojtjes së Ujit të Pijshëm në Erzen
7.3 Zonat e Shpallura për Speciet Ujore me Rëndësi Ekonomike .
7.3.1 Vështrim i përgjithshëm
7.3.2 Zonat e Mbrojtura me Rëndësi Ekonomike në Erzen
7.4 Zonat e Përvijuara për Ujërat Rekreative dhe të Larjes
7.4.1 Vështrim i përgjithshëm
7.4.2 Zonat e Mbrojtjes së Ujërave Rekreative dhe të Larjes në Erzen .
7.5 Zonat e Përvijuara si Zona të Ndjeshme ndaj Lëndëve Ushqyese
7.5.1 Vështrim i përgjithshëm
7.5.2 Zonat e Ndjeshme ndaj Lëndëve Ushqyese në Erzen
7.6 Zonat e Shpallura për Mbrojtjen e Habitateve dhe Specieve
7.6.1 Vështrim i përgjithshëm
Zonat e Mbrojtjes së Habitatit në Erzen

8 RRJETET E MONITORIMIT DHE TË DHËNAT E MBIKËQYRJES
8.1 Konteksti Ligjor
8.1.1 Shqipëria
8.1.2 Bashkimi Evropian
8.2 Programi i Monitorimit të Sasisë së Ujërave Sipërfaqësore
8.2.1 Autoriteti Kompetent
8.2.2 Rëndësia e Rrjetit të Monitorimit të Sasisë së Ujërave Sipërfaqësore
8.2.3 Statusi i Rrjetit të Monitorimit të Sasisë së Ujërave Sipërfaqësore
8.3 Programi i Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore
8.3.1 Autoriteti Kompetent
8.3.2 Rëndësia e Rrjetit të Monitorimit Mbikëqyrës të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore
8.3.3 Statusi i Rrjetit dhe të Dhënat e Monitorimit Mbikëqyrës të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore

8.3.4 Fushata e monitorimit gjatë 2019-s
8.3.5 Vlerësimet hidromorfologjike
8.4 Programi i Monitorimit të Ujërave Nëntokësore
8.4.1 Autoriteti Kompetent
Rëndësia e Rrjetit të Monitorimit të Sasisë së Ujërave Nëntokësore
8.4.2 Statusi dhe të Dhënat e Rrjetit të Monitorimit të Sasisë së Ujërave Nëntokësore
8.4.3 Statusi dhe të Dhënat e Rrjetit të Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Nëntokësore
8.4.4 Fushata e monitorimit gjatë 2019-s
8.5 Programet e Monitorimit të Zonave të Mbrojtura
8.5.1 Autoritetet Kompetente
8.5.2 Monitorimi Kombëtar dhe Raportimi te Komisioni Evropian
8.5.3 Statusi Operacional i Rrjeteve të Monitorimit të Zonave të Mbrojtura në Erzen

9 PËRMBLEDHJA E STRATEGJIVE DHE PLANEVE PLOTËSUESE
9.1 Vështrim i përgjithshëm
9.1.1 Shqipëria
9.1.2 Bashkimi Evropian
9.1.3 Planin e Menaxhimit të Burimeve Ujore
9.1.4 Planin e Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet
9.1.5 Planin e Menaxhimit të Risqeve nga Thatësirat
9.1.6 Planin e Menaxhimit të Zonave Bregdetare
9.2 Menaxhimi i Burimeve Ujore në Basenin Ujor të Erzenit
9.2.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit
9.2.2 Strategjia e Burimeve Ujore
9.2.3 Aktivitetet ose Skemat e Reja të Burimeve Ujore që Ndikojnë në Statusin e Trupit Ujor
9.3 Menaxhimi i Riskut nga Përmbytja në Basenin Ujor të Erzenit
9.3.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit
9.3.2 Përmbledhja e Historikut të Përmbytjeve
9.3.3 Strategjia e Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet
9.3.4 Aktivitetet ose Skemat e Reja të Menaxhimit të Përmbytjes që Ndikojnë te Statusi i Trupit Ujor
9.4 Menaxhimi i Riskut nga Përmbytja në Basenin Ujor të Erzenit
9.4.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit
9.4.2 Përmbledhja e Historikut të Thatësirave
9.4.3 Strategjia për Menaxhimin e Riskut nga Thatësirat

9.4.4 Aktivitetet ose Skemat e Reja të Menaxhimit të Thatësirave që Ndikojnë në Statusin e Trupit Ujor.
9.5 Plani i Menaxhimit të Zonave Bregdetare
9.5.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit.
9.5.2 Strategjia për Menaxhimin e Bregdetit
9.5.3 Aktivitetet ose Skemat e Reja të Menaxhimit të Bregdetit që Ndikojnë në Statusin e Trupit Ujor
9.6 Vlerësimi Strategjik Mjedisor
9.6.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit
9.6.2 Elementet Kryesore të Vlerësimit Strategjik Mjedisor
9.6.3 Përfundimet Kryesore të Vlerësimit Strategjik Mjedisor

10 PRESIONET NDAJ TRUPIT UJOR, STATUSI DHE VLERËSIMI I NDIKIMEVE
10.1 Vështrim i përgjithshëm
10.2 Shembuj të Presioneve dhe Ndikimeve
10.3 Vlerësimi i Standardizuar i Presioneve Mbështetur te Procedurat e Raportimit WISE
10.3.1 Lista Standarde e Numeracionit të Presioneve dhe Treguesve nga WISE
10.3.2 Identifikimi dhe Vlerësimi Sasior i Presioneve dhe Treguesve
10.3.3 Lista Standarde e Numeracionit të Llojeve të Ndikimit
Presionet e Trupit Ujor Sipërfaqësor dhe Vështrim i Përgjithshëm i Vlerësimit të Statusit
10.3.4 Vlerësimi i Presioneve në Nivel Nën baseni
10.3.5 Metodologjia e Përcaktimit të Statusit në Nivelin e Trupit Ujor
10.3.6 Llojet e Përjashtimit për Trupat Ujorë Tepër të Modifikuar
10.4 Presionet e Ujërave Sipërfaqësore dhe Përmbledhja Kryesore e Statusit
10.4.1 Vështrim i përgjithshëm
10.4.2 Trupat ujorë sipërfaqësorë më "në risk".
10.4.3 Implikimet dhe Kërkesat për Programin e Monitorimit të Ujërave Sipërfaqësore
10.5 Presionet e Trupit Ujor Nëntokësor dhe Vështrimi i Përgjithshëm i Statusit
10.5.1 Vlerësimi i Presioneve në Nivel Nën baseni
10.5.2 Përcaktimi i Vlerave Prag
10.5.3 Metodologjia e Përcaktimit të Statusit në Nivelin e Trupit Ujor
10.6 Presionet e Ujërave Nëntokësore dhe Përmbledhja Kryesore e Statusit
10.6.1 Vështrim i përgjithshëm
10.6.2 Implikimet e Rrjetit të Monitorimit të Ujërave Nëntokësore

11 PËRMBLEDHJA E ANALIZËS EKONOMIKE.
11.1 Analiza ekonomike sipas Nenit 5 të DKU-së, Shtojca III
11.2 Baseni i lumit Erzen: përmbledhje e shkurtër
11.3 Karakteristikat dhe rëndësia ekonomike e përdorimeve të ujit
11.3.1 Treguesit e përgjithshëm socio-ekonomikë
11.3.2 Karakteristikat dhe rëndësia ekonomike e përdorimeve të veçanta të ujit
11.4 Shërbimet e Ujit dhe Rikuperimi i Kostove
11.4.1 Prodhimi i ujit të pijshëm dhe shërbimi i furnizimit
11.4.2 Shërbimi i mbledhjes dhe trajtimit të ujërave të ndotura
11.4.3 Vlerësimi i niveleve aktuale të rikuperimit të kostove për shërbimet e ujit
11.4.4 Boshllëqet kryesore lidhur me shërbimet e ujit dhe rikuperimin e kostos
11.5 Skenari bazë: me sytë drejt së ardhmes
11.5.1 Boshllëqet kryesore lidhur me skenarin bazë

12 POLITIKAT MJEDISORE NË NIVELIN E BASENIT UJOR
12.1 Politikat Mjedisore për Trupat Ujorë - Erzen.
12.1.1 Përmbledhja e Nismave për të Mbështetur Objektivat Mjedisore.
12.1.2 Politika dhe Ndërhyrjet Strategjike për Monitorim të Përshtatshëm Sasior të Ujërave Sipërfaqësore
12.1.3 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Monitorim të Përshtatshëm të Ujërave Nëntokësore
12.1.4 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Monitorim të Përshtatshëm të Cilësisë së Ujit.
12.1.5 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Monitorim të Përshtatshëm Hidrobiologjik
12.1.6 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Kontrollet e Nxjerrjeve të Ujit
12.1.7 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Eficiencën e Përdorimit të Ujit

12.1.8 Politika dhe Ndërhyrjet Strategjike për Përputhshmërinë e Prurjes Mjedisore
12.1.9 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Përmirësimin e Raportimit nga Subjektet
12.1.10Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Kontrollin e Ndotjes në Terren
12.1.11Politika dhe Ndërhyrjet Strategjike për Vetë monitorimin e Subjektit
12.1.12Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Kontrollet e Shkarkimeve të Lëndëve Ushqyese.
12.1.13Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Rehabilitimin e Strukturave dhe Vazhdimësisë

13 PROGRAMI I MASAVE PËR BASENIN E ERZENIT

13.1 Vështrim i përgjithshëm.
13.1.1 Koncepti i Masave dhe Masave të Llojit Kyç (MLIK)
13.2 Masat Bazë
13.2.1 Vështrim i përgjithshëm
13.2.2 Përputhshmëria Ligjore.
13.2.3 Rëndësia Operacionale e Masave Bazë.
13.3 Masat Plotësuese
13.4 Masat Shtesë..
13.5 Qasja Sistematike për Identifikimin e Masave
13.6 Ndërhyrjet Operacionale për Trupat Ujorë që nuk i Arrijnë Objektivat Mjedisore
13.6.1 Menaxhimi Aktiv i Basenit Ujor
13.7 Identifikimi Numerik dhe Raportimi i Masave
13.7.1 Përdorimi i Treguesve për të Siguruar Arritjen e Masave
13.7.2 Informacioni i Raportuar për Masat e Përgjithshme dhe të Veçanta
13.8 Formatet e Përfunduara për Raportimin e Masave
13.8.1 Raportimi Përmbledhës i PiM-së në Nivelin e Basenit Ujor.
13.8.2 Përmbledhja e Formateve të Raportimit për PiM-në Kombëtare
13.9 Përmbledhja e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë që Rrezikojnë të Mos i Përmbushin Objektivat Mjedisore
13.10 Përmbledhja e Trupave Ujorë Nëntokësorë që Rrezikojnë të Mos i Përmbushin Objektivat Mjedisore
13.11 Masat për Trupat Ujorë Sipërfaqësorë në Risk
13.11.1Trupat ujorë 351661; 351663, 35165
13.11.2Trupat ujorë 35165; 351615; 351613
13.12 Përcaktimi dhe Raportimi i Kostove dhe Burimeve të Financimit.
13.12.1Pasqyra e Kostove
13.12.2Vështrimi i Përgjithshëm i Fondeve.
13.12.3Raportimi i Kostove dhe Fondeve.
13.13 Përmbledhja e Kostove për Masat e Trupit Ujor Sipërfaqësor
13.14 Përmbledhja Përfundimtare e Statusit Aktual dhe të Parashikuar të Trupit Ujor Sipërfaqësor
13.15 Procedurat e Monitorimit dhe Vlerësimit të Planit
13.15.1.Detajet e programit të propozuar të monitorimit të ujërave sipërfaqësore për periudhën 2024-2029.
13.16 Masat për Trupat Ujorë Nëntokësorë në Risk
13.16.1Masat parandalim dhe kufizim për Ujërat Nëntokësore.
13.16.2Masat Parandalim dhe Kufizim që Zbatohen për të Gjithë Trupat Ujorë Nëntokësorë
13.16.3Masat për Parandalim dhe Kufizim për Trupat Ujorë Nëntokësorë GW35140101 dhe GW35140103
13.16.4Masat për Parandalim dhe Kufizim për Trupin Ujor Nëntokësor GW35160201.
13.16.5Masat për Parandalim dhe Kufizim për Trupin Ujor Nëntokësor GW35160517
13.17 Përmbledhja e Kostove për Masat për Ujërat Sipërfaqësore.
13.18 Përmbledhja Përfundimtare e Statusit Aktual dhe të Parashikuar të Trupit Ujor Nëntokësor.
13.19 Procedurat e Monitorimit dhe Vlerësimit të Planit

14 SHTOJCA TEKNIKE

14.1 Dokumentacioni
14.2 Hartat
14.3 Lista e Shtojcave, dokumente mbështetëse

Lista e Figurave

Figura1-1 – Rregullimet Administrative për Qeverisjen e Burimeve Ujore
Figura 1-2 – Paraqitje ilustruese e Kuadrit raportues të PMBU-së për Shqipërinë
Figura 3-1 – Elementet Cilësore të Statusit Ekologjik të Trupave Ujorë
Figura 3-2 – Koncepti i Pikut të Shfrytëzimit si pasojë e Hidrocentralit
Figura 3-3- Procedura për Përcaktimin e Statusit të Përgjithshëm të Trupit Ujor
Figura 3-4 - Shembulli i Pakësimit të Prurjes Sipërfaqësore për Shkak të Nxjerrjes së Ujërave Nëntokësore.
Figura 3-5 - Ilustrimi i Zonës Hiporike
Figura 3-6 - Procedura Standarde për Përcaktimin e Statusit të Përgjithshëm të Trupit Ujor Nëntokësor
Figura 4-1 - Treguesit e Ndikimeve të Ndryshimeve Klimatike për Evropën Jugore
Figure 4-2 - Zonat Bregdetare të Rrezikuara nga Përmbytja të Parashikuara për Periudhën 10-vjeçare deri në 2050-n
Figura 4-3 – Ndryshimet e Reshjeve sipas Modelit të Shumëfishtë Global të IPCC-së – RCP8.5 [43]
Figura 4-4 – Llojet Kryesore të Përdorimeve të Tokës sipas Nënbaseneve
Figura 4-5 – Autoritetet Kryesore Bashkiake dhe Zonat Urbane
Figura 4-6 – Përqindja e popullsisë që merr shërbimin e ujit të pijshëm në nivel bashkie për basenin ujor të Erzenit
Figura 4-7 - ITUN-i i Durrësit
Figura 4-8 - Totali i tokës së punueshme, sipërfaqes potenciale për ujitje dhe sipërfaqes së tokës së ujitur në 2020-n për çdo bashki në basenin ujor të lumit Erzen.
Figura 4-9 - Digat e ujitjes për çdo bashki në basenin e lumit Erzen ..
Figura 4-10 - Volumi i ujit të përdorur për ujitje në 2020-n për çdo bashki në basenin e lumit Erzen

Figura 5-1 – Shembull i një Trupi Ujor të Llojit të Ngjashëm me Status të Larmishëm
Figura 5-2 – Madhësitë e Trupave Ujorë Lumorë sipas Frekuencës – Erzen
Figura 6-1- Ilustrimi i Trupave Ujorë të Shumtë brenda një Akuiferi të Vetëm
Figura 6 -2 –Përvijimi i trupit ujor nëntokësor që vjen nga ndryshimi i statusit kimik
Figura 6-3 –Përvijimi i trupit ujor nëntokësor që vjen nga ndryshimi i statusit sasior
Figura 10-1 - Përqindjet e trupave ujorë të përvijuar në varësi të niveleve të statusit
Figura 10-2 – Përqindjet e TUTM-ve
Figura 12-1 – Koncepti i Rehabilitimit të Prurjes Mjedisore
Figura 13-1 –Shembull i Zgjedhjes së Masave për Kategorinë e Presioneve "Burimet e Shpërndara"
Figura 13-2 - Përqindjet Aktuale dhe të Parashikuara të Statusit të Trupave Ujorë Sipërfaqësorë
Figura 13-3 – Përqindjet Aktuale dhe të Parashikuara të Statusit të Trupave Ujorë Nëntokësorë

Lista e Tabelave

Tabela 1-1 – Regjistri i Autoriteteve Kompetente Lidhur me Planin
Tabela 1-2 – Elementet Mbështetëse të Kuadrit të PMBU-së
Tabela 2-1 – Përmbledhja e Temave të Rëndësishme të Menaxhimit të Ujërave
Tabela 3-1 - Skema e klasifikimit të AKM-së për vlerësimin e parametrave fiziko-kimikë në lumenj

Tabela3-2 – Zonat e Mbrojtura sipas Natura 2000 në basenin e lumit Erzen.
Tabela 4-1 – Variablat Klimatike Kryesore – Baseni Erzen.
Tabela 4-2 – Kurbat e Qëndrueshmërisë së Prurjes për Stacionet Matëse të Prurjeve në Basenin e Lumit Erzen
Tabela 4-3 – Ndryshimi indikativ në % i Temperaturës Globale, IPCC, viti bazë 1990-a
Tabela 4-4 – Ndryshimi indikativ në % i Reshjeve Globale, IPCC, viti bazë 1990-a
Tabela 4-5 - Testi i Dallimeve Statistikore – Mesatarja Aritmetike e Reshjeve Afatgjata
Tabela 4-6 – Bilanci i Përgjithshëm i Ujit për Basenin e Erzenit.
Tabela 4-7 – Përmbledhja e Formacioneve Gjeologjike Kryesore dhe Potencialit të Ujërave Nëntokësorë - Baseni ujor i lumit Erzen.
Tabela 4-8 – Përmbledhja e Nxjerrjeve, Përdorimeve dhe Konsumeve Kryesore Sektoriale të Ujit - Baseni Erzen
Tabela 4-9 – Statistikat Kyçe Përmbledhëse për nënbasenet e lumit Erzen
Tabela 4-10 - Furnizimi me ujë në Rajonin e Basenit Ujor të Lumit Erzen
Tabela 4-11 - Situata aktuale lidhur me mbledhjen e ujërave të ndotura në zonën e basenit ujor të Erzenit
Tabela 4-12 – Performanca aktuale e shoqërive UK Kavajë dhe Durrës.
Tabela 5-1 – Baseni Ujor i Erzenit, Karakterizimi i Trupit Ujor, Kategoria e LUMENJVE.
Tabela 5 -2 – Karakterizimi i Trupave Ujorë – Kategoria e LIQENEVE
Tabela 5 -3 – Karakterizimi i Trupave Ujorë – Kategoria Ujërat KALIMTARE
Tabela 5 -4 – Karakterizimi i Trupave Ujorë – Kategoria e Ujërave BREGDETARE
Figura 5-5 –Karakterizimi i trupave ujorë - Kategoria e TRUPAVE UJORË TEPËR TË MODIFIKUAR (TUTM) dhe TRUPAVE UJORË ARTIFICIALË (TUA)
Tabela 6-1– Llojet Kryesore të Ujërave Nëntokësore në Shqipëri, Raportimi
Tabela 6-2 – Përmbledhja Kombëtare e Formacioneve Hidrologjike
Tabela 6-3 –Grupet e Raportimit për Trupat Ujorë Nëntokësorë në Basenin e Lumit Erzen
Tabela 6-4 –Karakterizimi dhe Përvijimi i Trupave Ujorë Nëntokësorë në basenin e lumit Erzen
Tabela 7-1 – Lista e zonave të mbrojtura me rëndësi ekonomike
Tabela 7-2– Regjistri i Zonave të Mbrojtura – Kategoria e ZONAVE TË MBROJTURA TË UJIT TË PIJSHËM.
Tabela 7-3 - Regjistri i Zonave të Mbrojtura - Kategoria SPECIET UJORE ME RËNDËSI EKONOMIKE

Tabela 7 -4 – Regjistri i Zonave të Mbrojtura – Kategoria UJËRAT REKREATIVE DHE TË LARJES
Tabela 7 -5 – Regjistri i Zonave të Mbrojtura – Kategoria HABITATET DHE SPECIET E MBROJTURA7-

Tabela 9-1 - Trupat Ujorë që Mund të Ndikohen nga Aktivitetet e Burimeve Ujore
Tabela 9-2 – Trupat Ujorë që Mund të Ndikohen nga Aktivitetet e Burimeve Ujore
Tabela 9-3 - Trupat Ujorë që Mund të Ndikohen nga Aktivitetet e Menaxhimit të Thatësirave
Tabela 9-4 – Trupat Ujorë që Mund të Ndikohen nga Aktivitetet e Menaxhimit të Bregdetit
Tabela 9-5 – Elementet Kryesore të Procesit të VSM-së
Tabela 10-1 – Llojet dhe Treguesit Standardë të Presionit, Lloji 1 deri në 3
Tabela 10-2 – Llojet dhe Treguesit Standardë të Presionit, Lloji 4 deri në 8
Tabela 10-3 – Llojet Standarde të Ndikimeve
Tabela 10-4 – Vlerësimi i Presioneve dhe Statusit – LUMENJTË, TUA-të, TUTM-të, UJËRA KALIMTARE.
Tabela 10-5 – Vlerat Prag të Propozuara
Tabela 10-6 – Përmbledhja e Vlerësimit të Presioneve të Përgjithshme në Trupat Ujorë Nëntokësorë – Erzen
Tabela 10-7–Vlerësimi i Statusit – Kategoria e UJËRAVE NËNTOKËSORE - Erzeni
Tabela 10-8– Përmbledhja e Presioneve dhe Vlerësimit të Statusit – Kategoria e UJËRAVE NËNTOKËSORE - Erzen
Tabela 11-1 – Popullsia Historike e BU-ve Ishëm-Erzen (2017-2020)
Tabela 11-2 - Ujitja: sipërfaqet që mund të ujiten dhe që janë ujitur, BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-ja e Erzenit, 2020
Tabela 11-3 – Volumet e Ujit: të prodhuar, faturuar dhe humbur në BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-në Erzen, 2020
Tabela 11-4 – Performanca Financiare e Shërbimit të Furnizimit me Ujë/Rikuperimi i Kostos, BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-ja Erzen, 2020

Tabela 11-5 – Norma e Rikuperimit të Kostos Totale për furnizimin me ujë, kanalizimet dhe impiantet e trajtimit të ujërave të ndotura në BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-në Erzen, 2020
Tabela 12-1 – Përmbledhja e Masave të Përgjithshme Politike ose Strategjike në Mbështetje të Objektivave Mjedisore 2024-2029..
Tabela 13-1 –Masat e Llojit Kyç WISE të BE-së Hartëzuar në Programin Kombëtar Sektorial të Ujit
Tabela13-2 – Lista Standarde e Numeracionit për Masat dhe Treguesit Kyç.
Tabela 13-3 –Marrëdhënia midis Llojeve dhe Synimeve të Masave dhe Sistemit të Kodimit.
Tabela 13-4 - Formati Standard i Raportimit të Përmbledhur të Presioneve dhe Masave - Niveli i Basenit Ujor
Tabela 13-5 –Përmbledhja e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë që Rrezikojnë të Mos i Përmbushin Objektivat Mjedisore
Tabela 13-6 –Përmbledhja e Trupave Ujorë Nëntokësorë që Rrezikojnë të Mos i Përmbushin Objektivat Mjedisore.
Tabela 13-7 - Shpeshtësia e propozuara të monitorimit [një herë për interval të përmendur]
Tabela 13-8 – Përmbledhje e Programit të Masave sipas Trupit Ujor Sipërfaqësor
Tabela 13-9 – Përmbledhja e Programit të Masave sipas Trupit Ujor Nëntokësor
Tabela 13-10 - Tabelat përmbledhëse për kostot dhe fondet e masave për ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësor

Lista e Hartave

Harta 1-1 –Shtrirja e Baseneve Ujore të Lumit Ishëm dhe Erzen.
Harta 4-1- Shpërndarja e Reshjeve, Lumenjve Kryesorë dhe Rrjeteve Hidrometrike
Harta 4-2 – Formacionet Kryesore Hidrogjeologjike
Harta 4-3 – Nënbasenet dhe përdorimi i tokës.
Harta 5-1 – Kategoritë dhe Përvijimi i Trupit Ujor Sipërfaqësor
Harta 6-1 – Kategoritë dhe Përvijimi i Trupave Ujorë Nëntokësorë
Harta 7– 1 Harta e të gjitha zonave të mbrojtura – Erzen
Harta 8-1 – Vendndodhja e Pikave të Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore të AKM-së
Harta 8-2 – Vendndodhja e Pikave të Monitorimit të Cilësisë dhe Sasisë së Ujërave Nëntokësore të AKM-së
Harta 10-1 – Përcaktimi i Statusit Përfundimtar të Trupave Ujorë Sipërfaqësorë
Harta 10-2 – Harta e Shkarkimeve të Ujërave të Ndotura dhe e Presioneve të Ndotjes së Shpërndarë

Deklarata e Përputhshmërisë

Ky Dokument është në përputhje me kërkesat e Ligjit "Për konsultimin publik", të parashtruara në nenet 15 dhe 17.
Ai është hartuar në përputhje me nenin 14 "Konsultimi publik për hartimin e Planeve të Menaxhimit të Baseneve Ujore" dhe shtojcën VII të Direktivës së BE-së 2000/60/KE.

Parathënie

Të nderuar kolegë, ekspertë të ujit e mjedisit, si dhe palë interesi,

Sikurse jeni në dijeni, Shqipëria po zbaton Direktivën Kuadër të Ujit 2000/60/KE (DKU-ja e BE-së), si hallkë mjaft e rëndësishme e anëtarësimit në Bashkimin Evropian.

Prandaj, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU), si autoriteti përgjegjës për hartimin dhe zbatimin e Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor, me mbështetjen e projektit EUSIWM (Mbështetja e Bashkimit Evropian për Menaxhimin e Integruar të Ujit), që po zbatohet nga ADA (Agjencia Austriake për Zhvillim), ka hartuar ***Planin e Menaxhimit të Basenit Ujor për Lumin Erzen***, me këto elemente përbërëse:

- Mbrojtja dhe përmirësimi i trupave ujorë, për arritjen e statusit të mirë të trupave ujorë.
- Pjesëmarrje e gjerë publike në zhvillimin e procesit.

Uji është burimi ynë natyror më i vyer. Si i tillë, është jetik për gjallesat, bujqësisë dhe biznesit. Për më tepër, është edhe një prej mjeteve që promovon rigjenerimin (strukturor dhe ekonomik), rekreacionin dhe turizmin. Ndaj, kjo përpjekje konsiderohet e mirëpritur, pasi do të mundësojë identifikimin e presioneve dhe ndikimeve te burimet ujore, duke kontribuar në përmirësimin e cilësisë së mjedisit ujor të basenit të lumit Erzen, nëpërmjet menaxhimit të qëndrueshëm.

Në vijim të rregullave të parashtruara në Vendimin e Këshillit të Ministrave Nr. 1015, datë 16.12.2020, Këshillat e Baseneve Ujore (KBU) duhet të sigurojnë që të gjitha palët e interesit të çdo baseni ujor të përvijuar të kenë mundësinë t'i ndajnë mendimet e tyre profesionale lidhur me PMBU-në, duke bashkëpunuar me institucione, organizata dhe komunitete të ndryshme vendore. Për këtë qëllim, secili do të mund të fitojë njohuri të reja lidhur me menaxhimin e burimeve ujore dhe së bashku, do të bëjmë të mundur formalizimin e këtij plani.

Duke marrë parasysh sa më lart, do ta vlerësonim shumë përfshirjen tuaj, sipas fushës suaj të ekspertizës, në identifikimin e çështjeve që ju i shihni si të rëndësishme dhe në propozimin e masave të mundshme për zgjidhjen e tyre.

Ndaj, do të donim t'ju kujtonim se cikli i zbatimit të PMBU-së është 6 vjeçar. Aktualisht, në Evropë, Shtetet Anëtare kanë përmbyllur ciklin e dytë të PMBU-ve (2016-2021) dhe sapo kanë nisur ciklin e tretë (2022-2027). Për këtë arsye, mendimet dhe sugjerimet tuaja shihen si mjaft të vlefshme, pasi shprehin përkushtimin e secilit prej nesh drejt procesit të anëtarësimit në BE, duke besuar se Plani i Menaxhimit të Basenit Ujor për lumin Erzen do të zbatohet gjatë një periudhe që do t'i afrohet sa më tepër të jetë e mundur ciklit të tretë të PMBU-ve të BE-së.

Nënshkruar nga

Drejtori i Përgjithshëm - AMBU
Gerta Lubonja

Përmbledhje ekzekutive

Projekti EUSIWM është bashkëfinancim i BE-së në kuadër të Programit të Veprimit IPA 2016 për Shqipërinë me qëllim Mbështetjen e Menaxhimit të Integruar të Burimeve Ujore dhe Agjencisë Austriake për Bashkëpunim (ADC). Sipas Marrëveshjes Nr. 2017/393-187, lidhur midis Komisionit Evropian dhe ADA-s më 21 dhjetor 2017, organi përgjegjës për zbatimin e projektit është Agjencia Austriake për Zhvillim (ADA).
Sipas marrëveshjes së nënshkruar nga Qeveria Shqiptare dhe ADA më 14 nëntor 2018 (përditësuar në vijim të zgjatjes një vjeçare të projektit ekzistues) përfituesi i drejtpërdrejtë i projektit EUSIWM është AMBU. Projekti ka si qëllim të përgjithshëm të përmirësojë zbatimin e Reformës Kombëtare për Sektorin e Ujit në Shqipëri, në përputhje me kërkesat e legjislacionit të BE-së për ujërat.
Ngushtësisht i lidhur me punën teknike, projekti ka si qëllim në vetvete të forcojë rolin e AMBU-së dhe institucioneve të tjera shqiptare në fushën e burimeve ujore jo vetëm për hartimin e një PMBU-je në veçanti, por edhe për zbatimin e menaxhimit të integruar të burimeve ujore në përgjithësi, sipas metodologjisë së BE-së. Ky rend pune e ka ndihmuar AMBU-në ta përmbushë gradualisht rolin e saj drejtues përgjatë të gjithë procesit të MBU-së.

Objektivi i Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor (PMBU) për Lumin Erzen

Hartimi i PMBU-së së Lumit Erzen u mundësua falë mbështetjes së projektit EUSIWM, gjatë periudhës 2019-2021. Në fillim të programit, aspektet dhe veprimtaritë kryesore të MBU-së janë realizuar falë mbështetjes së gjerë të ekipit të projektit ADA/EUSIWM dhe ekspertëve kombëtarë e ndërkombëtarë. Në 2021-shin, duke u mbështetur tek rekomandimet e ekipit të projektit EUSIWM, u ngrit grupi ndërinstitucional i punës me ekspert për MBU-në, nën udhëheqjen e AMBU-së. Grupi përbëhej nga përfaqësues të institucioneve të ndryshme për menaxhimin e burimeve ujore në vend, të cilët janë përfshirë drejtpërdrejtë në të gjitha fazat përgatitore të PMBU-së, veçanërisht në mbledhjen dhe vlerësimin e të dhënave.
Struktura e PMBU-së aktuale për basenin e lumit Erzen është në përputhje të plotë me kërkesat e parashtruara në Shtojcën VII të DKU-së së BE-së 2000/60/KE[1]. Kapitujve dhe përmbajtjes së planit u janë bërë disa përshtatje, për t'iu përgjigjur më mirë nevojave dhe sistemeve operacionale kombëtare, të disponueshme për menaxhimin e burimeve ujore.
Puna sipas një metodologjie të qartë për MBU-në, duke mundësuar trajnimin e plotë të stafit të AMBU-së në kuadër të projektit EUSIWM, dhe për më tepër vendosja e dialogut ndërinstitucional në nivel teknik përmes GE-së së MBU-së shërbejnë si garanci se në të ardhmen, procesi i planifikimit të MBU-së për planet e reja 2024-2029, ndjekur nga zbatimi i tyre nëpërmjet Programit aktual të Masave (PM) sipas standardeve të BE-së, do të realizohet në mënyrë krejt profesionale nën drejtimin e AMBU-së dhe në bashkëpunim të ngushtë me institucionet në fushën e burimeve ujore.

Sfidat e hasura

Hartimi i PMBU-së është proces i vështirë dhe kompleks, dhe duke marrë parasysh kushtet e Shqipërisë, këto vështirësi rriten. Ndonëse përgatitja e PMBU-së mund të jetë përgjegjësi e një ose disa institucioneve, hartimi në vetvete është sipërmarrje komplekse që kërkon përfshirjen e të gjitha palëve të interesit, si për shembull ekspertë të fushave të ndryshme. Menaxhimi i integruar i burimeve ujore është proces "i detyrueshëm" që duhet zbatuar nga institucionet përkatëse për t'i menaxhuar më mirë burimet e disponueshme. Një prej kërkesave kryesore të realizimit të duhur të procesit të MBU-së është disponueshmëria dhe (*kur është e mundur*) besueshmëria e të dhënave. Një prej pikëpyetjeve më të mëdha gjatë përgatitjes së PMBU-së për basenin e lumit Erzen ishte nëse duhej të prisnim përfundimin e mbledhjes së të gjitha të dhënave dhe vënies në funksion të sistemit të mirëorganizuar të monitorimit, apo të përqafonim qasjen "të përdorim ato që kemi në dispozicion" dhe të hartonim "Udhërrëfyesin" për zgjidhjen e problemeve dhe trajtimin e sfidave.

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5c835afb-2ec6-4577-bdf8-756d3d694eeb.0004.02/DOC_1&format=PDF

Pra, AMBU duhet të presë deri kur të plotësohen të gjitha kushtet dhe më pas të vijojë me përgatitjen e PMBU-së, apo plotësimi i këtyre kushteve duhet të jetë pjesë përbërëse e vetë PMBU-së?

Konteksti PMBU-ja?

DKU-ja e BE-së hyri në fuqi në vitin 2000, duke krijuar kështu kuadrin ligjor për mbrojtjen dhe përmirësimin e statusit të ekosistemeve ujore, për të parandaluar përkeqësimin e tyre dhe siguruar përdorimin afatgjatë e të qëndrueshëm të burimeve ujore brenda BE-së. Objektivi ishte që të gjithë trupat ujorë të brendshëm, kalimtarë dhe bregdetarë të arrinin statusin (ose potencialin) e mirë kimik dhe ekologjik dhe që ujërat nëntokësore të arrinin statusin e mirë kimik dhe sasior.

Është thelbësore që burimet ujore që përdoren për ujë të pijshëm të mos jenë nën presionin e lëndëve organike, ushqyese apo të rrezikshme. Megjithatë, kjo nuk mjafton nëse ekosistemi natyror, duke përfshirë florën dhe faunën e tij, është dëmtuar në mënyrë të konsiderueshme. Kjo është arsyeja se përse kjo qasje kaq e gjithanshme kërkon që ujërat sipërfaqësore të gëzojnë "statusin e mirë ekologjik": shtretërit e lumenjve duhet të jenë të mirëstrukturuar dhe duhet mjaftueshëm ujë që të sigurohen rrugëkalimet migratore dhe habitatet natyrore që mundësojnë vazhdimin e jetës së kafshëve dhe bimëve ujore.

Identifikimi i Çështjeve të Rëndësishme të Menaxhimit të Ujërave (ÇRMU)

Faza paraprake ishte identifikimi i ÇRMU-ve kryesore, për të pasur tablonë e çështjeve dhe presioneve kryesore të një BU-je të caktuar. Ky raport parashtrues paraqet çështjet aktuale në basenin ujor dhe propozon temat/aspektet kryesore që duhen trajtuar më tej nga PMBU-ja, në kërkim të zgjidhjeve. Më poshtë renditen disa prej çështjeve më të rëndësishme:

1. Ndryshimet klimatike dhe burimet ujore;
2. Të dhënat hidrometeorologjike dhe sistemet e monitorimit;
3. Zonat e mbrojtura dhe ekosistemet ujore;
4. Përmbytjet dhe thatësirat;
5. Morfologjia dhe vazhdimësia e kanalit dhe zonës së përmbytshme;
6. Prurjet Mjedisore;
7. Përdorimi i ujit, nxjerrja e ujit dhe lejet për nxjerrjen e ujit;
8. Shkarkimet e ujit, ndotja e ujit dhe leja për shkarkim;
9. Digat dhe hidrocentralet;
10. Përdorimi, mbrojtja dhe monitorimi i ujërave nëntokësore;
11. Cilësia e ujërave bregdetare dhe habitateve;
12. Niveli i ujit në bregdet, rreziqet dhe përmbytjet, erozioni.

Për çdo çështje, parashtrimi përshin informacion rreth:

- Rëndësisë së trajtimit;
- Situatës aktuale;
- Ndërlikimeve dhe nevojave në të ardhmen;
- Masave që mund të zbatohen në kuadër të Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor.

Drejt kuadrit të PMBU-së për vendin

Bazuar te analiza e situatës dhe problemeve që propozohen të trajtohen në formën e ÇRMU-ve, u dakorduan këto hapa të rëndësishëm: përcaktimi i një strukture të përshtatshme dhe të dobishme për PMBU-në, në përputhje të plotë me kërkesat e Shtojcës VII të DKU-së së BE-së dhe marrja parasysh e

specifikave dhe problemeve të burimeve ujore në Shqipëri. Kjo strukturë u përgatit në 2020-n kryesisht nga eksperti ndërkombëtar i EUSIWM-it, Z. Brian Faulkner.
Draft PMBU-ja përmban 13 kapituj, të gjithë në përputhje me parashikimet e Shtojcës VII të DKU-së, por rendi i tyre është përshtruar paksa me kontekstin kombëtar. Përgatitja kërkoi më tepër kohë për Kapitullin 11 "Analiza ekonomike e përdorimit të ujit", e cila është realizuar për herë të parë në Shqipëri në nivelin e basenit ujor.
Draft i parë i PMBU-së mori formën përfundimtare në prill të 2021-shit. PMBU-ja do të finalizohet në drejtimin e AMBU-së, me mbështetjen e ekipit ADA-EUSWIM dhe ekspertëve përkatës ndërkombëtarë e kombëtarë. Draft raporti dhe përmbajtja e tij janë konsultuar plotësisht me palët e interesit dhe institucionet përkatëse përmes mbledhjeve të GE-së së MBU-së.
Draft PMBU-ja është përditësuar vazhdimisht, ku versioni i parë paraprak u përmbyll në dhjetor të 2021-shit dhe i`u shpërnda të gjithë aktorëve në Konferencën Kombëtare të Ujit.

Programi i Masave

Bazuar te kërkesat e DKU-së, për çdo PMBU do të përgatitet PiM-ja, me qëllim arritjen e objektivave mjedisore (DKU Neni 11(1)[2]).
Masat e identifikuara nga PMBU-ja për lumin Erzen janë hartuar në bazë të vlerësimit të statusit aktual të trupave ujorë të përvijuar, që është mbështetur te informacionet e analizës së presioneve dhe ndikimeve që prekin çdo trup ujor. Prandaj, çdo hap i procesit të planifikimit është i rëndësishëm për të siguruar zbatimin e masave të duhura në vendndodhjen e duhur.
Masat përcaktohen në varësi të "Masave të Llojit Kyç" (MLIK[3]) dhe të shkallës në të cilën do të siguronin trajtimin e këtyre presioneve. MLIK-të janë një grup masash të identifikuara nga Shtetet Anëtare, të cilat kanë si shënjestër të njëjtin presion ose qëllim. *MLIK mund të përfshijnë edhe masa me karakter kombëtar, por zakonisht mund të jenë më tepër se një masë kombëtare. Masat janë hartuar në bazë të vlerësimit të statusit aktual të trupave ujorë, plotësuar me informacione nga analiza e presioneve dhe ndikimeve që prekin trupat ujorë.*
Ky PMBU përcakton PiM-ve që do të zbatohet gjatë periudhës 2024-2029 për arritjen e "objektivave mjedisore", të përshkruara plotësisht në kapitullin 3, në përputhje me Nenin 4 të DKU-së[4]. Në Shtojcën 3 të WISE 2016 jepen edhe udhëzime për presionet dhe treguesit kryesorë të masave, të shoqëruar me shembuj. Masat specifike (që hasen në kuadër të MLIK-ve) duhet të trajtojnë presione specifike Llojet Kyç të Presioneve (LIKP)[5], që hasen në nivelin e trupit ujor. Mënyra më efikase për ta bërë masën të pasqyrojë presionin përkatës është që të përmblidhen elementet individuale që kontribuojnë në statusin ose potencialin e përgjithshëm të trupit ujor.
Masat kryesore të përcaktuara:

- Reduktimi i ndotjes nga lëndët organike

Pamvarësisht investimeve të mëdha që janë bërë në infrastrukturën e ujërave të ndotura, nevojiten masa shtesë në të ardhmen. Baseni ka nevojë për zhvillim infrastrukturor bazë që synon lidhjen me sistemet e kanalizimeve publike dhe të paktën me sistemet e trajtimit të ujit të ndotur urban. Shqipëria, si shtet joanëtar i BE-së, duhet të bëjë përpjekje për ta përmirësuar ndjeshëm atë duke ndërtuar një seri sistemesh kanalizimi dhe impiantesh të trajtimit të ujërave të ndotura deri në 2029-n.

- Reduktimi i ndotjes nga lëndët ushqyese

[2]Neni 11 (1). Çdo Shtet Anëtar siguron hartimin e programit të masave për çdo rajon të basenit lumor, ose për një pjesë të rajonit të basenit lumor brenda territorit të tij, duke marrë parasysh rezultatet e analizave të kërkuara nga Neni 5, për arritjen e objektivave të përcaktuara në Nenin 4. Këto programe masash mund t'u referohen masave që rrjedhin nga legjislacioni i miratuar në nivel kombëtar dhe të mbulojnë të gjithë territorin e Shtetit Anëtar. Kur shihet e përshtatshme, Shteti Anëtar mund të miratojë masa të zbatueshme për të gjitha rajonet e baseneve lumore dhe/ose një pjesë të rajoneve të baseneve lumore ndërkombëtare që shtrihen në territorin e tij.
[3] Përmbledhur në Tabelën 13-1*(Masat e Llojit Kyç (MLIK) në përputhje me WISE-n e BE-së që janë miratuar në këtë raport PMBU-je)*
[4] Neni 4 : Objektivat mjedisore
[5] Përmbledhur në Tabelën 10-1 *(Masat e Llojit Kyç (MLIK) në përputhje me WISE-n e BE-së që janë miratuar në këtë raport PMBU-je)*

Masat në zbatimin e PMBU do të kontribuojnë ndjeshëm në reduktimin e lëndëve ushqyese që depërtojnë te ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore, por nevojitet më tepër përpjekje nga institucione të ndryshme të përfshira në këtë proces. Zbatimi i masave për ujërat e ndotura urbane, industriale dhe bujqësore duhet të vazhdojë.
Krahas kësaj, përdorimi i detergjentëve pa përmbajtje fosfati konsiderohet si masë e shpejtë dhe efikase për reduktimin e emetimeve fosfate në ujërat sipërfaqësore. Rregullorja e BE-së për detergjentët duhet zbatuar në të gjitha vendet e BE-së, por edhe Shtetet Joanëtare të BE-së duhet të bëjnë përpjekje të ngjashme ose rekomandohet të bëjnë përpjekje të ngjashme, ndër të cilat edhe Shqipëria duhet të marrë masa konkrete në këtë drejtim.
Ndotja e shpërndarë (difuze) luan rol kryesor në emetimet e përgjithshme të lëndëve ushqyese, ndaj zbatimi i masave që trajtojnë menaxhimin e tokës është shumë i rëndësishëm. Si mjet i përshtatshëm menaxhimi është identifikuar një grup me disa prej praktikave më të mira bujqësore për reduktimin e ndotjes dhe infiltrimeve.
Për më tepër, zbatimi i praktikave të mira bujqësore ose sigurohet me veprime rregullatore (përputhshmëri e kryqëzuar) ose nxitet nëpërmjet iniciantivave ekonomike (programet e zhvillimit rural) të mekanizmit financiar të Politikës së Përbashkët Bujqësore. Edhe Shtetet Joanëtare të BE-së nxiten të zbatojnë praktikat më të mira bujqësore të ngjashme.

- Reduktimi i ndotjes nga lëndët e rrezikshme

Trajtimi i duhur i ujërave të ndotura urbane dhe zbatimi i Teknikave më të Mira të Disponueshme (TMD) në impiantet industriale dhe fermat e mëdha bujqësore janë masa elementare që mund të kontribuojnë ndjeshëm në zbutjen e kontaminimeve nga lëndët e rrezikshme.
Në Shtetet Joanëtare të BE-së, përpjekjet për të zhvilluar dhe përmirësuar sektorin e ujërave të ndotura dhe teknologjitë industriale, si dhe për të zbatuar praktikat më të mira bujqësore do të kenë efekte pozitive edhe në statusin e ujit që lidhet me ndotjen nga lëndët e rrezikshme.
Nevojiten më tepër përpjekje për të identifikuar se cilat lëndë prioritare apo kimikate të tjera gjenden në sasi të konsiderueshme në basen. Për burimet e emetimeve që shkaktojnë kontaminimin e ujërave sipërfaqësore nga lëndët e rrezikshme ka informacion të kufizuar në dispozicion. Duhet të vijojë inventarizimi i shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve për të gjithë basenin. Për t'i mbështetur këto veprimtari, nevojitet më tepër informacion për përqendrimet në rrjedhat ujore dhe ngarkesat në lumë nëpërmjet monitorimit të rregullt (me pajisje të përmirësuara për kampionim më të shpeshtë) dhe fushatë specifike kampionimi (p.sh mbetje e lëngët pas trajtimit nga i njëjti burim pikësor).

- Përmirësimi i kushteve hidromorfologjike

Vlerësimi i modifikimeve hidro-morfologjike tregoi për trupat ujorë që janë në gjendje të dobët. Masat e propozuara janë lehtësimi/modifikimi i rrjedhës së peshqve dhe heqja e pengesave për arritjen e vazhdimësisë të rrjedhave ujore përgjatë lumenjve.

- Përmirësimi i statusit të ujërave nëntokësore

<u>Cilësia e ujërave nëntokësore</u>
Duke marrë parasysh se nitratet janë faktorë kyç kundër arritjes së statusit të mirë kimik të një përqindjeje të konsiderueshme të TUN-ëve për mbarë basenin, ka shumë rëndësi të eliminohet ose reduktohet sasia e nitrateve që hyjnë në trupa ujorë. Parandalimi i përkeqësimit të cilësisë së ujërave nëntokësore duhet arritur pikë së pari nëpërmjet zbatimit të Direktivës së BE-së për Nitratet dhe të DTUNU-t.
<u>Sasia e ujërave nëntokësore</u>
Duhen shmangur nxjerrjet e tepruara të ujit në TUN-e nëpërmjet menaxhimit efikas të ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore. Andaj, nevojiten kontrolle të rrepta të përdorimeve të ujërave të ëmbla sipërfaqësore e nëntokësore dhe inventarizim i tyre. Gjithashtu, kërkesa për autorizim paraprak

i përdorimit të ujërave. Në përputhje me DKU-në, duhet siguruar që norma mesatare vjetore e marrjes së ujit në plan afatgjatë të mos jetë më e madhe se burimi i disponueshëm i ujërave nëntokësore.

Pjesëmarrja dhe Konsultimi Publik

AMBU shpreh angazhimin për pjesëmarrje publike aktive në vendimmarrje, në mënyrë që të ofrojë mbështetje më të gjerë për politikat dhe për të rritur efikasitetin e përpjekjeve për zbatim. Palët përkatëse të interesit janë konsultuar që në fillim të periudhës së hartimit të PMBU-së së Erzenit. Në nëntor të 2019-s, u mbajt mbledhja e parë konsultuese, ku institucionet përkatëse diskutuan dhe identifikuan/ranë dakord së bashku për çështjet e rëndësishme të menaxhimit të burimeve ujore.
Për shkak të pandemisë Covid-19, gjatë 2020-ës është zhvilluar vetëm një mbledhje konsultuese (tetor 2020) me përfaqësues të BU-së së Ishëm dhe Erzen. PMBU-ja përfundimtare do të publikohet në faqen zyrtare të AMBU-së, për të përmbushur kërkesat e Nenit 14 të DKU-së së BE-së për pjesëmarrjen dhe përfshirjen publike.

Vetë Direktiva nuk e përfshin pikëpamjen gjinore, por AMBU, me mbështetjen e plotë të ekipit të EUSIWM-it, e ka marrë gjerësisht në konsideratë rolin e grave, në të gjitha fazat përgatitore të planit.

1 Objektivat, Administrimi dhe Koordinimi

1.1 Objektivat

Ky dokument paraqet kërkesat statutore të PMBU-së për basenin e lumit Erzen, të parashikuara në Ligjin për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore (LMIBU), sidomos në Nenet 17 dhe 24[6]. Paralelisht, PMBU-ja është në përputhje me objektivat dhe procedurat e DKU-së së BE-së, legjislacionin e përgjithshëm të BE-së për mbrojtjen e ujërave kombëtare dhe direktivat e saj përkatëse[7].

Qëllimi kryesor i DKU-së së BE-së ka të bëjë kryesisht me cilësinë e ujërave, përkufizuar gjerësisht si "status". Kontrolli i sasisë së ujit (prurjet ose volumet) është elementi dytësor i sigurimit të cilësisë së mirë të ujit ndaj duhen përcaktuar edhe masat për sasinë që t'i shërbejnë objektivit të sigurimit të cilësisë së mirë.

PMBU-ja është mjeti kryesor për menaxhimin e trupave ujorë sipërfaqësorë dhe nëntokësorë brenda një Rajoni të caktuar të Basenit Ujor (RBU), që në këtë rast është zona e Basenit Ujor të Lumit Erzen. Lidhur me qeverisjen e ujit, PMBU-ja përmban:

- përshkrimin e përgjithshëm të basenit ujor, duke përfshirë kryesisht: hidrometeorologjinë, përdorimin e tokës dhe përdorimin e ujit;
- kategorizimin e trupave sipërfaqësor ujorë në lumenj, liqene, ujëra kalimtare dhe bregdetare, trupa ujorë nëntokësorë, si dhe përcaktimin e tipologjisë së tyre përkatëse dhe kushteve referencë për të gjithë trupat ujorë;
- vlerësimin teknik të kushteve bazë (aktuale) të të gjithë trupave ujorë në basenin ujor lidhur me cilësinë dhe statusin sasior;
- identifikimin e zonave të mbrojtura në basenin ujor ku uji ka përdorim ose rëndësi të veçantë që kërkon mbrojtje;
- përmbledhjen e presioneve dhe ndikimeve antropogjene në trupat ujorë sipërfaqësorë dhe nëntokësorë;
- përmbledhjen e masave që synojnë zbutjen e ndikimeve të identifikuara për trupat ujorë të veçantë nëse janë nën statusin e kërkuar minimal "Mirë";
- analizën ekonomike dhe/ose teknike për ata trupa ujorë që zakonisht përshkruhen "si tepër të modifikuar" (TUTM), për të cilët nuk është e mundur arritja e "statusit të mirë";
- analizën ekonomike për identifikimin e rikuperimit të nevojshëm të burimeve dhe kostove mjedisore të shërbimeve të ujit, duke marrë parasysh parashikimet afatgjata të kërkesës dhe ofertës për ujë në basenin ujor;
- regjistrin dhe përmbledhjen e planeve më të detajuara, të propozuara për nënbasenet, sektorët, çështjet e menaxhimit ose kategoritë e ujit që mund të ndikojnë ose mund të ndikohen nga objektivat mjedisore dhe programi i masave të këtij Plani;
- përmbledhje e masave të marra për konsultimin publik dhe se si këto konsultime janë marrë parasysh në formulimin e objektivave të PMBU-së dhe programit të masave;
- listën e Autoriteteve Kompetente që kanë detyrime ose që ndikohen nga ky Plan, përfshi marrëdhënien e tyre me autoritetet e tjera të koordinuara brenda Shqipërisë, dhe kur është e nevojshme, përmbledhjen e marrëdhënieve institucionale të krijuara për të siguruar koordinimin me Rajonet ndërkombëtare të Baseneve Ujore;
- regjistrin e nxjerrjeve dhe lejeve të tyre, kur këto nxjerrje mund të ndikojnë te statusi i trupit ujor[8]

Periudha e parashikuar e Planit është gjashtë vjet (2024-2029) në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe DKU-në dhe përfaqëson ciklin e tretë të këtyre Planeve brenda Shteteve Anëtare të BE-së me të cilin Shqipëria po përpiqet të përafrohet.

[6] Qeveria Shqiptare, Ligji 111/2012, ndryshuar me Ligjin Nr. 6/2018 "Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore"

[7] Direktiva Kuadër e Ujit 2000/60/KE për ngritjen e kuadrit për veprimin e Komunitetit në fushën e politikave ujore - "Direktiva Kuadër e Ujit", Shtojca VII, Shtojca IX

[8] Komisioni Evropian, Direktiva 2000/60/KE – Neni 11(3)

PiM-ja i përcaktuar në PMBU që parashtron objektivat mjedisore të cilat rrjedhin nga Neni 25 (1) në LMIBU pritet të bëhet ligjërisht i detyrueshëm për autoritetet kompetente, subjektet ose palët e interesit, sipas rastit, me t'u miratuar nga Këshilli Kombëtar i Ujit dhe Këshilli i Ministrave.

1.2 Statusi Ligjor i Autoritetit Kompetent

Baseni ujor i lumit Erzen është përvijuar si i pavarur[9], por ndodhet në "Rajonin e Basenit Ujor të Lumit të Tiranës" në Shqipëri (Harta 1-1). Për qëllimet e këtij Plani, AMBU vepron si Autoriteti Kompetent për bashkërendimin dhe kontrollin e punës së organeve vendore të menaxhimit të burimeve ujore, sikurse parashikohet në Ligjin nr.111/2012 (Neni 11). Kompetencat e veçanta të AMBU-së përcaktohen nga Neni 11 i LMIBU-së dhe Vendimi i Këshillit të Ministrave Nr. 221, datë 26.04.2018 për organizimin dhe funksionimin e AMBU-së.

AMBU-ja ka përgjegjësinë të sigurohet se kërkesat e parashtruara në LMIBU dhe DKU-në e BE-së, sidomos objektivat mjedisore dhe programi i masave të përcaktuara në PMBU të jenë koordinuar përgjatë të gjithë sektorëve dhe programeve brenda basenit ujor[10].

1.3 Marrëveshjet administrative

LMIBU përkufizon kuadrin institucional në nivel kombëtar dhe vendor, për të siguruar menaxhimin e burimeve ujore dhe përafrimin me Direktivat kryesore të BE-së lidhur me mjedisin dhe ujin, duke përfshirë edhe Direktivën për Trajtimin e Ujërave të Ndotura Urbane (DTUNU), Direktivën për Ujin e Pijshëm (DUP) dhe pjesërisht Direktivat për Ujërat Nëntokësore (DUN) dhe Përmbytjet (DP).

Struktura qeverisëse e menaxhimit të ujit përcaktohet në vija të përgjithshme në Figurën 1-1. AMBU-ja është autoriteti kompetent për hartimin dhe zbatimin e politikave, strategjive, planeve, programeve dhe projekteve që synojnë menaxhimin e integruar të burimeve ujore, përfshi edhe PMBU-të.

KBU-të janë organet përgjegjëse vendore për menaxhimin e integruar të burimeve ujore në basenin përkatës, duke përfshirë edhe ruajtjen dhe mbrojtjen e burimeve ujore, si dhe shpërndarjen e barabartë të burimeve ujore brenda basenit ujor në fjalë (LMIBU, Neni 12).

Figura1-1 – Rregullimet Administrative për Qeverisjen e Burimeve Ujore

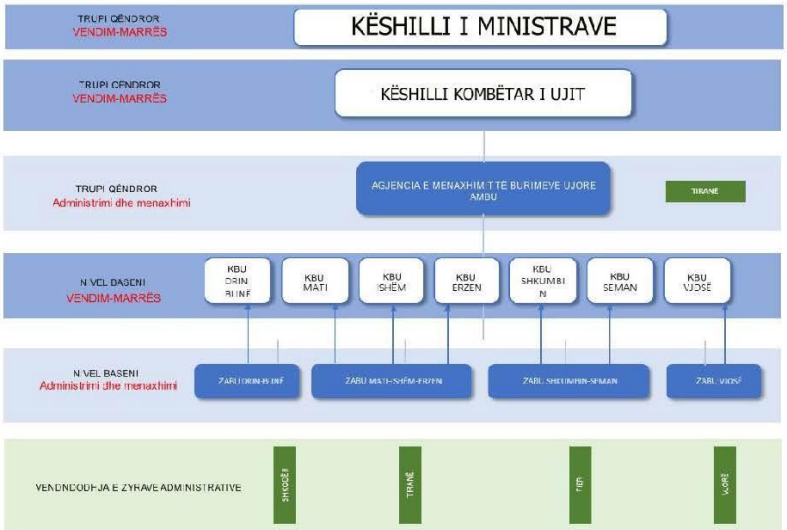

Zyrat e Administrimit të Basenit Ujor (ZABU) janë njësi operacionale të AMBU-së. Detyra e tyre kryesore është hartimi i planeve të menaxhimit të burimeve të baseneve ujore përkatëse dhe mbajtja e inventarëve për burimet ujore (Neni 13, LMIBU).

[9] Vendim QShA, Vendimi i Këshillit të Ministrave - Vendimi Nr. 696, datë 30.10.2019 "Për miratimin e kufijve territorialë dhe hidrografikë të baseneve ujore"

[10] Komisioni Evropian, Direktiva 2000/60/EC – Neni 3(2)

1.4 Koordinimi i autoritetit Kompetent dhe Marrëdhëniet Institucionale

AMBU vepron si organi përgjegjës kryesor për hartimin dhe koordinimin e PMBU-së. Megjithatë, PMBU-të janë nisma mjaft komplekse, që kërkojnë bashkëpunim të gjerë dhe konsultim midis Ministrive, Agjencive Qeveritare dhe rregullatorëve, të quajtur ndryshe edhe si "autoritete kompetente".

Tabela 1-1 përcakton autoritetet kompetente për këtë Plan dhe përshkruan detyrat dhe detyrimet e tyre, si dhe mekanizmat e koordinimit me Autoritetin e Rajonit të Basenit Ujor. Ky koordinim ndodh rutinë, nëpërmjet mekanizmave qeverisëse.

Institucionet përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e planeve për administrimin dhe organizimin e organeve kombëtare për Menaxhimin e Burimeve Ujore janë: Këshilli i Ministrave, Këshilli Kombëtar i Ujit, Agjencia për Menaxhimin e Burimeve Ujore, Këshilli i Baseneve Ujore dhe Zyrat e Administrimit të Burimeve Ujore. (Neni 7, LMIBU).

KBU-të ndihmohen nga ZABU-të, të cilat funksionojnë si sekretariat i KBU-ve. ZABU-të janë përgjegjëse për vlerësimin teknik të aplikimeve për përdorimin e ujit (sipërfaqësore dhe nëntokësore), japin rekomandime për miratim nga KBU-ja, mbështesin bashkitë në zgjidhjen e çështjeve që lidhen me burimet ujore dhe janë përgjegjëse për mbikëqyrjen (dhe monitorimin) e të gjitha veprimtarive lidhur me përdorimin e burimeve ujore. Megjithatë, ZABU-të kanë autoritet të kufizuar lidhur me imponimin e procedurave ligjore dhe rregullatore.

Urdhri i Kryeministrit Nr. 129 datë 21.09.2015 "Për marrjen e masave institucionale dhe operacionale për zbatimin e qasjes sektoriale dhe ngritjen e grupeve të menaxhimit të integruar të politikave" institucionalizoi për herë të parë qasjen sektoriale brenda Sistemit të Planifikimit të Integruar (IPS), që është sistemi vendimmarrës i cili përcakton drejtimin strategjik dhe shpërndarjen e burimeve të vendit. Mekanizimi i Menaxhimit të Integruar të Sektorit u ngrit me qëllim zhvillimin, zbatimin dhe monitorimin e reformave sektoriale në Shqipëri. Kjo do të arrihet nëpërmjet hartimit të programeve kombëtare sektoriale dhe krijimit të një liste të vetme për projektet që kanë prioritet për investime strategjike. Mekanizmi u bazua në ngritjen e katër Grupeve të Menaxhimit të Integruar të Politikës (GMIP) në katër fusha prioritare:

- Menaxhimin e Integruar të Ujit;
- Punësimin dhe Sektorin Social;
- Konkurrueshmëria dhe Inovacioni;
- Qeverisja e Mirë dhe Administrimi Publik.

Urdhri i Kryeministrit Nr. 157, datë 22.10.2018 "Për marrjen e masave për zbatimin e qasjes mbarë sektoriale/ndërsektoriale, si dhe ngritjen dhe funksionimin e mekanizmit të integruar sektorial/ndërsektorial", riorganizoi dhe konsolidoi mekanizmin GMIP në mbështetje të marrjes së masave organizative, ndër institucionale dhe operacionale për zbatimin e qasjes mbarë sektoriale / ndërsektoriale. Me këtë organizim të ri, GMIP-ja do të operojë në funksion të qasjes së integruar mbarësektoriale / ndërsektoriale në fushat prioritare. Në këtë drejtim, është shtuar edhe pikëpamja ndërsektoriale, ndryshe nga organizimi i parë, që e vuri theksin vetëm te pikëpamja sektoriale. Krahas GMIP-ve, është shtuar edhe një formë e re organizimi: Komitetet Drejtuese Sektoriale (KDS) ndarë në pesë pjesë. Ka shumë rëndësi që të përcaktohet roli i këtij mekanizmi në procesin e përdorimit dhe zbatimit të Instrumentit Financiar të Mbështetjes Buxhetore Sektoriale. Urdhri i Kryeministrit në vitin 2015 përcaktoi se: mekanizmi synon të zhvillojë, zbatojë dhe monitorojë reformat sektoriale në Shqipëri nëpërmjet hartimit të programeve kombëtare sektoriale dhe krijimit të një liste të vetme për projektet me prioritet për investime strategjike në përputhje me procesin e anëtarësimit në BE dhe detyrimet ndërkombëtare të Shqipërisë". Të gjithë palët e interesit të basenit ujor nga përdoruesit fundorë e deri te autoritetet kombëtare (institucionet qeveritare) përfaqësohen nga subjekte të ndryshme që operojnë në sektorin e ujit, si: bujqësi, industri, urbanizim, energji; OJF-të, komuniteti shkencor, donatorët dhe shoqëritë civile në përgjithësi.

Tabela 1-1 – Regjistri i Autoriteteve Kompetente Lidhur me Planin

AUTORITETI KOMPETENT DHE AUTORITETI LIGJOR	AKTIVITETET KRYESORE QË KONTRIBUOJNË NË DKU	MEKANIZMAT E KOORDINIMIT ME AK-të E TJERA
Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU) (Kryeministria) Ligji Nr. 111/2012 ndryshuar me Ligjin nr. 6/2018 për "Menaxhimin e Integruar të burimeve ujore" VKM Nr. 221, datë 26.4.2018 "Për organizimin dhe funksionimin e AMBU-së"	Zbatimi dhe koordinimi i Ligjit për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore Zbatimi dhe koordinimi i Direktivës Kuadër të Ujit Përgatitja e Planeve të Menaxhimit të Baseneve Ujore Përgatitja e Planeve të Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet Përgatitja e Planeve të Menaxhimit të Riskut nga Thatësirat Mbajtësi i Regjistrit të Nxjerrjeve të Ujit (në KKBU)	Publikimi i Planeve të Menaxhimit të Baseneve Ujore dhe Dokumenteve Plotësuese Zbatimi i Strategjisë Kombëtare të MIBU-së Mirëmbajtja e regjistrit të subjekteve të burimeve ujore Mirembajtja e Kadastrës Kombëtare të Burimeve Ujore
Agjencia Kombëtare e Mjedisit (AKM) Ligji Nr. 10431, datë 9.6.2011 "Për mbrojtjen mjedisore" VKM Nr. 568, datë17.7.2019 "Për organizimin dhe funksionimin e AKM-së"	Monitorimi Kombëtar Mjedisor i Trupave Ujorë Lumorë Monitorimi Kombëtar Mjedisor i Trupave Ujorë Liqenorë Monitorimi Kombëtar Mjedisor i Trupave Ujorë Bregdetarë Lejet Mjedisore të lëshuara për të gjitha veprimtaritë industriale në vend VNM-të dhe VSM-të periodike	Publikimi i Programit Kombëtar të Monitorimit të Mjedisit (vjetor) Mirembajtja e Regjistrit të Lejeve Mjedisore Mirembajtja e Regjistrit të Çlirimit dhe Shkarkimit të Ndotësve
Departamenti i Klimës dhe Mjedisit, Instituti i Gjeoshkencave, (IGjEO) Kodi i Procedurave Administrative VKM Nr. 490, datë 6.7.2011 "Për krijimin e IGJEO-it" (shkrirja e institucioneve të mëparshme ekzistuese)	Mbledhja, verifikimi dhe shpërndarja e të dhënave meteorologjike (monitorimi i reshjeve) Mbledhja, verifikimi dhe shpërndarja e të dhënave hidrologjike (monitorimi i prurjes)	Publikimi i Buletinit Mujor të Klimës në faqen e internetit
Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura Ligji Nr. 81/2017 "Për zonat e mbrojtura" VKM Nr. 102, datë 4.2.2015 "Për ngritjen e Agjencisë Kombëtare të Zonave të Mbrojtura", ndryshuar në 2016-n.	Menaxhimi i Zonave të Mbrojtura Zbatimi i Direktivës së BE-së për Shpendët dhe Habitatet	Publikimi i planeve të menaxhimit për zonat e mbrojtura, të gjitha llojet Mirëmbajtja e regjistrit për zonat e mbrojtura - bazuar në GIS Mirëmbajtja e inventarit kombëtar të florës dhe faunës
Agjencia Kombëtare e Bregdetit (AKB) Ligji Nr. 93/2015 "Për turizmin" VKM Nr. 569 datë 17.7.2019 "Për ngritjen e Agjencisë Kombëtare të Bregdetit"	Mbrojtja dhe zhvillimi i mjedisit të qëndrueshëm në bregdet Monitorimi dhe kontrolli i aktiviteteve të paligjshme turistike në bregdet (plazhet)	Mirembajtja e inventarit kombëtar të bregdetit Monitorimi i zbatimit të instrumenteve të planifikimit të territorit
Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit Ligji Nr. 107/2014 "Për zhvillimin dhe planifikimin territorial".	Përgatitja e planeve të menaxhimit të territorit në mënyrë të koordinuar - përmes qeverive vendore Përgatitja e planeve të integruara tematike (përfshi infrastrukturën, përmbytjet, ujërat, bujqësinë, zhvillimin urban etj.)	Publikimi i Planit Kombëtar të Zhvillimit Koordinimi i përgatitjes së planeve të menaxhimit të territorit nga qeveritë vendore Publikimi i Planit të Integruar Ndërsektorial të Bregdetit – bazuar te GIS-i
VKM Nr. 427 datë 8.6.2016 "Për ngritjen e Agjencisë Kombëtare të Planifikimit të Territorit"		Publikimi i Planit të Integruar Ndërsektorial të Bregdetit për Rajonin Tiranë-Durrës – bazuar te GIS-i (përfshi bashkitë Tiranë, Durrës, Kamëz, Vorë, Shijak dhe Krujë). Mbajtja e Bazës së Integruar të të Dhënave për Planifikimin.
Shërbimi Gjeologjik Shqiptar (ShGjSh) Ligji Nr. 111/2015, datë 15.10.2015 "Për Shërbimin Gjeologjik Shqiptar"	Studimi dhe monitorimi i ujërave nëntokësore, akuiferëve, shtresave gjeologjike, hidrogjeologjisë	Publikimi i raporteve për cilësinë e ujërave nëntokësore Mbajtja e bazës së të dhënave bazuar te GIS-i për gjeologjinë, hidrogjeologjinë dhe akuiferët nëntokësorë Anëtar i EuroGeoSurveys, që prej 2007-s
Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore (AKBN) Ligji Nr. 7/2017 "Për përdorimin e burimeve të rinovueshme" VKM Nr. 547, datë 9.8.2006 "Për ngritjen e AKBN-së, ndryshuar në 2017-n	Mbajtja e bazës kombëtare të të dhënave për përdorimin/kapacitetin e sektorit të energjetikës Monitorimi dhe inspektimi i sektorit energjetik, përfshi hidrokarburet, vajrat dhe të gjitha burimet e tjera natyrore Përgatitja e planit kombëtar të veprimit për përdorimin e burimeve të rinovueshme për prodhimin e energjisë, çdo dy vjet Monitorimi i hidrocentraleve Analiza e mineraleve	Publikimi i buletinit për potencialet/investimet hidroenergjetike në vend Mirëmbajtja e sistemit të bazuar te GIS-i për energjinë
Agjencia Kombëtare e Ujësjellës-Kanalizimeve dhe Infrastrukturës së Mbetjeve të Ngurta (AKUM) Ligji Nr. 8102, datë 28.3.1996 "Për ujësjellës-kanalizimet", ndryshuar me ligjin Nr. 9915, datë 2008. (Projektligji i ri është hartuar, por nuk është miratuar ende). VKM Nr. 431, datë11.7.2018 "Për ngritjen e AKUM-it"	Zbatimi i politikës dhe strategjisë për ujësjellës-kanalizimet (Masterplani për UK-në dhe Mbetjet) Trajtimi i ujërave të ndotura Planifikimi i infrastrukturës për mbetjet Planifikimi i nevojave për investime në furnizim me ujë/trajtimin e ujërave të ndotura dhe menaxhimin e mbetjeve	Mirëmbajtja e platformës kombëtare të GIS-it për asetet e ujësjellës-kanalizimeve Publikimi i raporteve/statistikave për performancën e shoqërive UK
Drejtoritë Rajonale të Ujitjes dhe Kullimit Ligji Nr. 24/2017 "Për ujitjen dhe kullimin" VKM Nr. 437, datë 17.5.2017 "Për ngritjen e 4 drejtorive rajonale për ujitjen dhe kullimin"	4 drejtori të ngritura: **Lezhë, Durrës, Fier** dhe **Korçë**. Inventari i infrastrukturës së ujitjes, kullimit dhe mbrojtjes nga përmbytjet Planifikimi i nevojave/kërkesës për ujë në sektorin e ujitjes Planifikimi i ndërhyrjeve rehabilituese në infrastrukturën e ujitjes, kullimit dhe mbrojtjes nga përmbytjet	Mirëmbajtja e sistemit të integruar për pyjet
Agjencia Kombëtare e Pyjeve (AKP) Ligji Nr. 5/2016, datë 04.02.2016 "Për shpalljen e moratoriumit të pyjeve" VKM Nr.570, datë 17.7.2020 "Për ngritjen e AKP-së"	Përgatitja e inventarit për pyjet Përgatitja e hartave të bazuara te GIS-i Zbatimi i programit të monitorimit vjetor për pyjet, biodiversitetin, habitatet etj. Monitorimi / kontrolli / inspektimi	Mirëmbajtja e sistemit të integruar për pyjet (regjistri, baza e të dhënave, sistemi GIS) Ngre dhe mirëmban Regjistrin Kombëtar të Fondit Pyjor Harton metodologjinë për inventarizimin e pyjeve, organizimin dhe drejtimin e punës në nivel kombëtar.

Urdhri Nr. 24, datë 03.02.2020 ''Për miratimin e strukturës dhe organigramës të Agjencisë Kombëtare të Pyjeve'' Ligji Nr. 57/2020 "Për pyjet" datë 30 / 04/2020		Publikimi i raporteve për statusin e pyjeve dhe të dhëna/informacione të tjera përkatëse.
Agjencia Kombëtare për Mbrojtjen Civile **(ish-Drejtoria e Përgjithshme për Emergjencat Civile)** Ligji Nr. 45/2019, datë 18.7.2019 ''Për mbrojtjen civile''	Përgatitja e strategjisë kombëtare për zvogëlimin e risqeve nga fatkeqësitë natyrore Përgatitja e planit kombëtar për emergjencat civile Ndërhyrjet në infrastrukturë në zonat e dëmtuara	Mirëmbajtja e bazës së të dhënave për humbjet dhe dëmet Ngritja e Fondit të Solidaritetit
Autoriteti Shtetëror për Informacionin Gjeohapësinor (ASIG) Ligji Nr. 72/2012, datë 28.6.2012 ''Për organizimin dhe funksionimin e infrastrukturës shtetërore për informacionin gjeohapësinor''	Zbatimi i kërkesave të Direktivës INSPIRE Përgatitja e standardeve kombëtare për informacionin gjeohapësinor Përgatitja e hartave tematike, në sistemin GIS	Përgatitja e të gjitha hartave të tipologjisë/sektorit në nivel vendor/rajonal/kombëtar Mirëmbajtja e sistemit kombëtar GIS për të gjitha llojet e informacionit Mirëmbajtja e Gjeoportalit Kombëtar (faqes së internetit) me informacion tematik, vënë në dispozicion të publikut
Instituti i Shëndetit Publik Inspektorati Shtetëror Shëndetësor i Qarkut NjVKSH-Njësitë Vendore të Kujdesit Shëndetësor Ligji Nr. 10 138, datë 11.5.2009 ''Për shëndetin publik'' VKM nr. 379, datë 25.5.2016 për miratimin e rregullores "Cilësia e ujit të pijshëm"	Vlerësimi i cilësisë së ujit të pijshëm (analiza e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, si dhe impiantet e trajtimit të ujërave) Monitorimi i cilësisë së ujit të pijshëm Analiza e të dhënave të monitorimit të cilësisë së ujit të pijshëm të kryer nga Njësitë Vendore të Kujdesit Shëndetsor Inspektimi i zbatimit të kërkesave të VKM nr.379, datë 25.5.2016 për miratimin e rregullores "Cilësia e ujit të pijshëm"	Publikimi i raporteve për çështjet/gjendjen shëndetësore Publikimi i revistës mjekësore shëndetësore Publikimi i buletinit shëndetësor në faqen e internetit Publikimi në faqen e internetit i Raportit Vjetor të Cilësisë së Ujit të Pijshëm.

Harta 1-1 –Shtrirja e Baseneve Ujore të Lumit Ishëm dhe Erzen

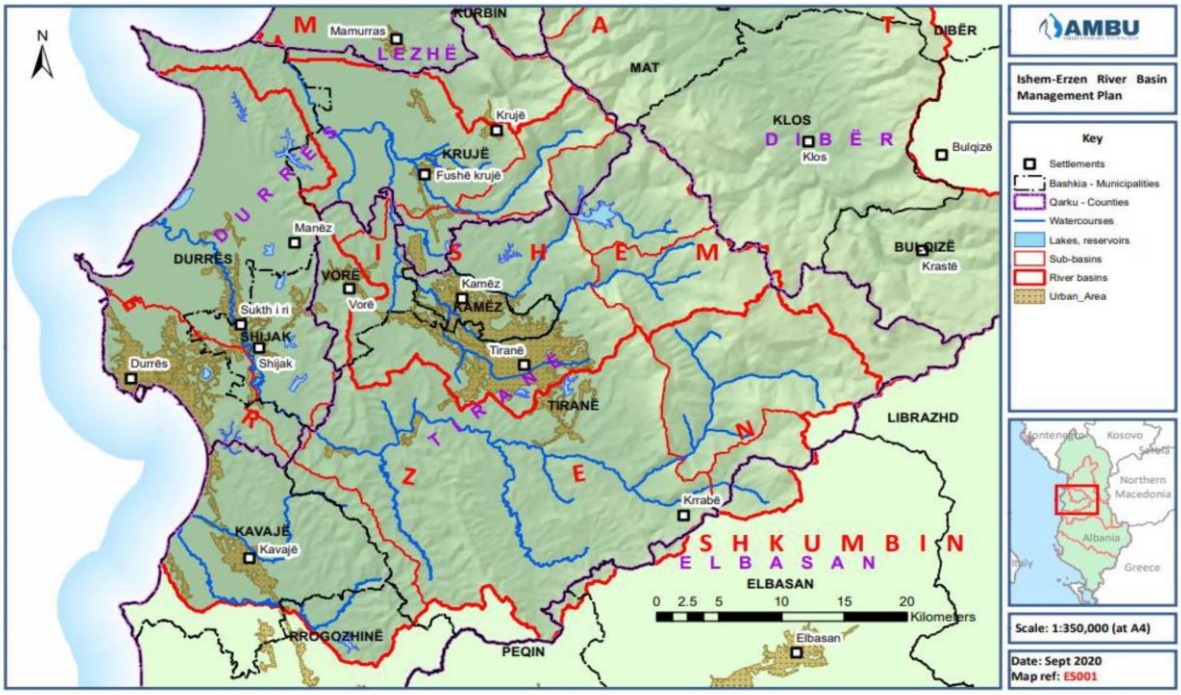

1.5 Struktura e Përgjithshme e Kuadrit të PMBU-së dhe Dokumentacionit

1.5.1 Komponentët Parësorë

Sipas kontekstit të Direktivës Kuadër të Ujit (DKU), PMBU-ja duhet të paraqesë në mënyrë të detajuar se si do të përmbushen objektivat mjedisore të basenit ujor (objektivat për statusin ekologjik, statusin sasior, statusin kimik dhe të zonës së mbrojtur) brenda afatit të përcaktuar kohor[11]. Për më tepër:

- Masat për mbrojtjen e cilësisë dhe sasisë së të gjitha burimeve ujore, përfshi edhe ekologjinë ujore dhe habitatet e vlefshëm.
- Masat për mbrojtjen e burimeve ujore që përdoren për ujë të pijshëm, qofshin nëntokësore, apo sipërfaqësore.
- Masat për të siguruar qëndrueshmërinë afatgjatë të burimeve ujore për sa i përket nevojave mjedisore dhe ekonomike.
- Masat për mbrojtjen e ujërave të larjes dhe ujërave të tjera me rëndësi ekonomike.

Këto objektiva duhen përfshirë për çdo basen ujor. Në përgjithësi, programet e masave ndahen në:

i) "Masa bazë" që përfshijnë kërkesat kyç të përputhshmërisë që parashtrohen në disa Direktiva të BE-së, si në Pjesën A, Shtojcën VI të DKU-së.

ii) "Masat plotësuese" që lihen në diskrecion të AMBU-së, sipas nevojës, për arritjen e objektivave mjedisore, të parashtruara në Pjesën A, Shtojcën VI të DKU-së.

Paralelisht, duhet kryer edhe analiza e detajuar ekonomike e përdorimit të ujit brenda basenit ujor. Vendosja e kostos së duhur dhe rikuperimi i kostove të ujit shërbejnë si stimuj për përdorimin e qëndrueshëm të burimeve ujore, duke ndihmuar kështu në arritjen e objektivave mjedisore në kuadër të Direktivës. Për më tepër, analiza ekonomike lehtëson diskutimin racional për efikasitetin e kostove të masave të ndryshme të renditura më lart.

1.5.2 Komponentët Dytësorë

Në nivel baseni ujor, menaxhimi i integruar i burimeve ujore i bazuar në praktikat më të mira dhe gjithëpërfshirëse, duhet parë nga një kënd më i gjerë nga sa parashtrohet në pikën 1.5.1 më lart[12]. Formulimi i DKU-së i referohet shumë pak herë në mënyrë të shprehur menaxhimit të burimeve ujore, menaxhimit të përmbytjeve, menaxhimit të thatësirave dhe menaxhimit të bregdetit.

Këto veprimtari mund të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme te masat e parashikuara në 1.5.1, si dhe brenda strategjive ose planeve plotësuese shtesë që janë parashikuar (menaxhimi i burimeve ujore, risqeve nga përmbytjet dhe thatësirat), këto strategji sektoriale duhet të raportojnë në mënyrë të veçantë për ndikimin e këtyre strategjive te objektivat mjedisore të basenit ujor dhe statusi i trupit ujor, kur është e mundur.

Por, ato kërkojnë edhe plane dhe/ose strategji të veçanta të rëndësishme dhe komplekse nga pikëpamja teknike, gjë që shkon përtej fushëveprimit të ngushtë të "cilësisë së ujit" që parashikohet në DKU.

Në përputhje me praktikat më të mira ndërkombëtare, kuadri i PMBU-së për Shqipërinë parashikon strategji dhe/ose plane plotësuese shtesë të koordinuara me, por të ndryshme nga dokumenti bërthamë i PMBU-së (masat në 1.5.1.). Në mënyrë të veçantë, parashikohet kur shihet e nevojshme:

- Plani ose Strategjia për Menaxhimin e Burimeve Ujore
- Plani ose Strategjia për Menaxhimin e Riskut nga Përmbytjet
- Plani ose Strategjia për Menaxhimin e Riskut nga Thatësirat
- Plani ose Strategjia për Menaxhimin e Zonave Bregdetare
- Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) për propozimet e PMBU-së

Përmbajtja dhe objektivat e këtyre strategjive mbështetëse shpjegohen më tej në Kapitullin 9. Në nënseksionin përkatës qartësohet nëse këto strategji dhe plane nuk janë hartuar ende (ose nuk gjejnë zbatim) për basenin ujor në fjalë.

[11] Komisioni Evropian - https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/info/intro_en.htm

[12] Banka Botërore – Menaxhimi i Integruar i Basenit Ujor – Nga Konceptet te Praktikat e Mira, Dokumente Informuese 1-15, 2006.

Për ta përmbledhur, të gjitha autoritetet rregullatore, kompetente, por dhe subjektet që kontribuojnë në çdonjërën prej strategjive dhe/ose planeve të mësipërme duhet të kuptojnë se objektivat e përgjithshme mjedisore të parashtruara në nenin 25 të LMIBU-së dhe nenin 4 të DKU-së shërbejnë si parime paraprake udhëzuese për përputhshmërinë mjedisore të këtyre strategjive plotësuese. Këto strategji duhet të marrin parasysh dhe të koordinohen me objektivat mjedisore të përcaktuara në PMBU, ose të jenë plotësisht në përputhje me kërkesat e rasteve përjashtimore të parashtruara në nenin 4(7) të DKU-së.

1.5.3 Elementet Mbështetëse

Legjislacioni kombëtar parësor dhe Direktivat e BE-së nuk mund të ofrojnë udhëzime të mjaftueshme lidhur me mënyrën se si duhen përgatitur Planet e Menaxhimit të Basenit Ujor. Prandaj, mund të merren në konsideratë procedurat apo problematikat teknike specifike që duhen parashikuar me dispozita në legjislacion dytësor, në Vendime të Këshillit të Ministrave (VKM 1015/2020) apo Procedura Teknike Standarde (PTS) të përgatitura nga AMBU, por mund të merren në konsideratë edhe politikat, evidencat dhe procedurat mbështetëse të ofruara në Strategjinë e BE-së për Zbatim të Përbashkët[13]. Praktikat më të mira ndërkombëtare janë gjithashtu shumë të rëndësishme.
Këto elemente mbështetëse janë të shumta në numër, ndaj në Tabelën 1-2 paraqitet një përmbledhje e dokumenteve më relevante.

1.5.4 Ilustrimi i Kuadrit të Raportimit të PMBU-së

Tabloja ilustruese e kuadrit të PMBU-së në Shqipëri, që shërben si format model për të gjitha PMBU-të e ardhshme, paraqitet në Tabelën 1-3.

[13] https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/objectives/implementation_en.htm

Tabela 1-2 – Elementet Mbështetëse të Kuadrit të PMBU-së

DIREKTIVAT PARËSORE LIDHUR ME DIREKTIVËN KUADËR TË UJIT	
Direktiva 2000/60/KE	Për ngritjen e kuadrit për veprim komunitar në fushën e politikave për burimet ujore
Direktiva 2006/118/KE;	Për mbrojtjen e ujërave nëntokësore nga ndotja dhe degradimi
Direktiva 2013/39/BE	Ndryshimi i Direktivave 2000/60/KE dhe 2008/105/KE lidhur me substancat prioritare në fushën e politikës së ujit
Direktiva (BE) 2020/2184	Për cilësinë e ujit për konsum njerëzor
Direktiva 91/676/KEE	Për mbrojtjen e burimeve ujore ndaj ndotjes së shkaktuar nga nitratet që vijnë nga burimet bujqësore
Direktiva 2006/7/KE;	Për menaxhimin e cilësisë së ujërave të larjes
Direktiva 2010/75/KE	Për emetimet industriale (parandalimi dhe kontrolli i ndotjes së integruar)
Direktiva 2001/42/KE	Për vlerësimin e efekteve të disa planeve dhe programeve të caktuara në mjedis
Direktiva 91/271/KEE	Për trajtimin e ujërave të ndotura urbane
Direktiva 97/62/KE;	Për konservimin e habitateve natyrore dhe të florës e faunës së egër
DOKUMENTET UDHËZUESE PARËSORE TË STRATEGJISË SË PËRBASHKËT TË ZBATIMIT TË DKU-SË	
Dokumenti Udhëzues 2	Identifikimi i Trupave Ujorë
Dokumenti Udhëzues 3	Analiza e Presioneve dhe Ndikimeve
Dokumenti Udhëzues 4	Identifikimi dhe Përcaktimi i Trupave Ujorë Tepër të Modifikuar
Dokumenti Udhëzues 7	Monitorimi sipas Direktivës Kuadër të Ujit
Dokumenti Udhëzues 13	Qasja e përgjithshme kundrejt klasifikimit të statusit dhe potencialit ekologjik
Dokumenti Udhëzues 19	Udhëzues për Monitorimin Kimik të Ujërave Sipërfaqësore në kuadër të Direktivës Kuadër të Ujit
Dokumenti Udhëzues 27	Udhëzues teknik për standardet e cilësisë së mjedisit
Dokumenti Udhëzues 31	Rrjedhat ekologjike në zbatimin e Direktivës Kuadër të Ujit
Dokumenti Udhëzues 34	Për zbatimin e bilanceve ujore për të mbështetur zbatimin e DKU-së Versioni përfundimtar 6.1 – 18/05/2015 Raporti Teknik - 2015 - 090
Dokumenti Udhëzues 35	Udhëzues për Raportimin mbi Direktivën Kuadër të Ujit 2016 – 6.0.6

QEVERIA SHQIPTARE – AKTET LIGJORE	
Ligji Nr. 111/2012	Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore
Ligji Nr. 10431/2011	Për Mbrojtjen e Mjedisit
Ligji Nr.44/2015	Për procedurat administrative
Ligji Nr.81/2017	Për zonat e mbrojtura
Ligji Nr.93/2015	Për turizmin
Ligji Nr.107/2014	Agjencia për Zhvillimin dhe Planifikimin e Territorit
Ligji Nr.111/2015	Shërbimi Gjeologjik Shqiptar
Ligji Nr. 7/2017	Për përdorimin e burimeve të rinovueshme
Ligji Nr. 8102/1996	Për ujësjellës-kanalizimet
Ligji nr. 24/2017	Për ujitjen dhe kullimin
Ligji nr.90/2012	Për administratën publike
Ligji nor.45/2019	Për mbrojtjen civile
Ligji nr. 72/2012	Për organizimin dhe funksionimin e infrastrukturës shtetërore për informacionin gjeohapësinor

Ligji nr.10138/2009	Për shëndetin publik
QEVERIA SHQIPTARE - VENDIM I KËSHILLIT TË MINISTRAVE	
VKM Nr. 221/2018	Për ngritjen e AMBU-së
VKM Nr. 1015/2020	Për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e strategjive Kombëtare të Ujit, Planeve të Menaxhimit të Rajoneve të Baseneve Ujore dhe Planeve për Menaxhimin e Riskut nga Përmbytjet
VKM nr.568/2019	Për krijimin e AKM-së
VKM nr.490/2011	Për krijimin e IGjEO-s
VKM nr.102/2015	Për krijimin e Agjencisë Kombëtare të Zonave të Mbrojtura
VKM nr. 427/2016	Për krijimin e Agjencisë Kombëtare të Planifikimit të Territorit
VKM nr. 547/2006	Për krijimin e Agjencisë Kombëtare të Burimeve Natyrore
VKM nr.431/2018	Për krijimin e AKUM-it
VKM nr.437/2017	Për krijimin e 4 drejtorive rajonale për ujitjen dhe kullimin
VKM nr.570/2019	Për krijimin e Agjencisë Kombëtare të Pyjeve

Figura 1-2 – Paraqitje ilustruese e Kuadrit raportues të PMBU-së për Shqipërinë

Faza e fillimit dhe konsultimi

Dokumenti Deklarata e Konsultimit

Dokumenti Vështrim i Përgjithshëm i Problematikave Kryesore të Menaxhimit të Burimeve Ujore

Plani i Menaxhimit të Basenit ujor – Dokumenti Themelor (përfundimtar)

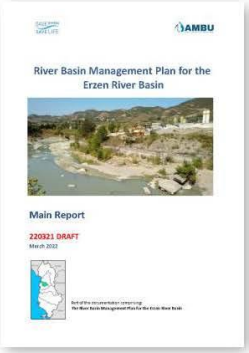

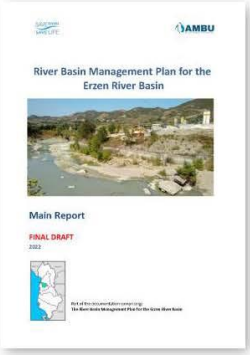

Shtojcat

Shtojca I - Hidrologjia
Shtojca II - GIS
Shtojca III – Dataset
Shtojca IV – Presionet
Shtojca V – Hydrobiologjia
.....
Shtojca XI - Programi i masave
Shtojca XII - Trajnimi dhe Konsultimi Publik

Hartëzimi Teknik

Planet dhe Strategjitë Mbështetëse

Dokumenti Analiza ekonomike

Dokumenti Vlerësimi i Ndikimit Mjedisor

Dokumenti Burimet Ujore dhe Strategjia e Nxjerrjes së Ujit

Dokumenti Strategjia e Riskut nga Përmbytjet

Dokumenti Strategjia e Riskut nga Thatësirat

2 Masat e Konsultimit me Ekspertët dhe Publikun

2.1 Konteksti Ligjor

Një prej kërkesave më të gjera të Direktivës Kuadër të Ujit të BE-së është të promovojë pjesëmarrjen aktive të publikut dhe palëve të tjera të interesit ("palëve të interesuara") në hartimin, rishikimin dhe përditësimin e Planeve të Menaxhimit të Basenit Ujor[14].

2.1.1 Shqipëri

Dispozitat dhe procedurat e përgjithshme lidhur me konsultimin publik për problematikat e menaxhimit të burimeve ujore janë transpozuar në ligjin për menaxhimin e integruar të burimeve ujore dhe ligjin për konsultimin publik[15]. VKM-ja Nr.1015, datë 16.12.2020 "Për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjive Kombëtare të Ujit, Planeve të Menaxhimit të Basenit Ujor dhe Planeve të Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet" përmban disa dispozita për të siguruar ndërmarrjen e një serie masash për konsultim publik dhe për pasojë, ndryshimesh në plan (në përafrim me DKU-në, Shtojca VII).

2.1.2 Bashkimi Evropian

Sipas praktikës më të mirë të Komisionit Evropian, marrëdhëniet me palët e interesit duhet të bazohen te katër parime të përgjithshme [16]:

- Pjesëmarrja: miratimi i një qasjeje gjithëpërfshirëse duke zhvilluar konsultime sa më të gjera që të jetë e mundur;
- Transparenca dhe informimi: procesi i konsultimit dhe mënyra se si ndikon ai në vendimmarrje duhet të jenë transparente për palët e përfshira dhe publikun e gjerë;
- Efikasiteti: konsultohuni atëherë kur pikëpamjet e palëve të interesit mund të nxisin ndryshime, duke respektuar proporcionalitetin dhe kufizimet e veçanta;
- Koherenca: siguroni konsistencën e proceseve të konsultimit përgjatë të gjitha grupeve, sektorëve dhe shërbimeve, si dhe vlerësimin, rishikimin dhe kontrollin e duhur të cilësisë.

Për hartimin e PMBU-ve, DKU-ja përcakton qartë në nenin 14 rendin e hapave të konsultimit:

1. Deklarata e Masave Konsultuese, që përfshin kalendarin, programin e punës, listën e palëve të interesit që do të konsultohen dhe metodat e përzgjedhura, publikuar nga AMBU tre vjet përpara fillimit të planit të propozuar.
2. Dokumenti i Identifikimit të Çështjeve të Rëndësishme të Menaxhimit të Ujërave të identifikuara nga AMBU, publikuar dy vjet përpara fillimit të planit të propozuar.
3. Draft Plani i Menaxhimit të Baseneve Ujore, publikuar një vit përpara fillimit të planit të propozuar.

Në çdo rast, duhet lënë në dispozicion një periudhë konsultimi 6 mujore për të mundësuar përfshirjen aktive të grupeve të interesit. Këto kërkesa minimale nuk i përjashtojnë konsultimet e tjera të posaçme me grupet e ekspertëve apo subjekte të rëndësishme, me kusht që këto konsultime të jenë të regjistruara në mënyrë transparente.

2.2 Masat Kryesore të Konsultimit për Basenin Ujor të Erzenit

2.2.1 Deklarata e Konsultimit

Deklarata e Konsultimit për PMBU-në e Erzenit u lëshua nga AMBU në tetor të 2019-s dhe u postua në faqen e internetit të AMBU për t'u vënë në dispozicion të publikut[17]. Për shkak të kufizimeve në burime e kapacitete, ky Dokument nuk u arrit të publikohej në përputhje me rregullin tre vjeçar (synimi ishte janari i 2019-s).

[14]Direktiva Kuadër e Ujit, Neni 14, Shtojca VII (9)

[15]Qeveria Shqiptare, Ligji për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore, Kapitulli XVII, Neni 91.

Komisioni Evropian - Udhëzime më të mira Rregullatore, SWD (2017) 350, 2017

[17]http://www.WRMA.gov.al/wp-content/uploads/2019/10/190521-VS-Draft-Statement-of-Proposed-Consultation-Measures-for-the-Ishem.pdf

2.2.2 Përmbledhja e Çështjeve të Rëndësishme të Menaxhimit të Ujërave (PÇRMU)

Dokumenti u publikua në faqen e internetit të AMBU-së në maj të 2020-s (synimi ishte Janari 2020). Për shkak të kufizimeve në burime e kapacitete, si dhe pandemisë së COVID-19, ky Dokument nuk u arrit të publikohej në përputhje me rregullin tre vjeçar (synimi ishte janari i 2020-s).

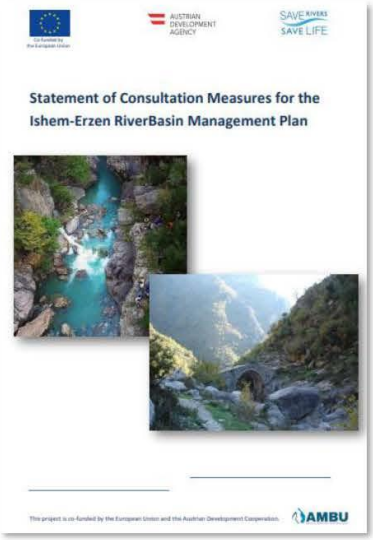

Hartimi i Dokumentit u nda në dy faza:

i) drafti iu shpërnda për komente disa institucioneve ("Grupi Ekspert"), për t'u siguruar që përmbajtja e PÇRMU-së t'i përfaqësojë si duhet çështjet kryesore që prekin basenin ujor. Lista e kontribuesve përmblidhet në Shtojcën Teknike XII.

ii) PÇRMU-ja përfundimtare u publikua në faqen e AMBU-së në maj të 2020-s, për konsultime në shkallë të gjerë. PÇRMU-ja nuk është dokument teknik, por shërben për t'i paraqitur publikut të gjerë dhe grupeve të interesit një tablo të përgjithshme të mangësive dhe problemeve kryesore që lidhen me ujërat, të cilat duhen trajtuar për të mbrojtur ekosistemet dhe burimet e çmuara ujore, si dhe për të siguruar cilësinë dhe sasinë e qëndrueshme të burimeve ujore në plan afatgjatë.

PÇRMU-ja duhet të jetë po aq informuese sa të stimulojë përgjigje dhe reagime nga një larmi palësh të interesuara. PÇRMU-ja është strukturuar sipas disa temave lehtësisht të dallueshme, përmbledhur në Tabelën 2-1. Në këtë dokument, AMBU sugjeron masat e mundshme menaxheriale dhe operacionale për zbutjen e praktikave të paqëndrueshme dhe dëmtuese të përdorimit të burimeve ujore.

Komentet gjatë konsultimit dhe përmbledhja se si këto pikëpamje janë marrë në konsideratë në Programin e Masave në PMBU, paraqiten në Shtojcën Teknike XII.

2.2.3 Draft Plani i Menaxhimit të Basenit ujor

Raporti (draft) i PMBU-së u publikua në faqen e AMBU-së në Qershor të vitit 2022-shit. Periudha e konsultimit do të zgjas 6-muaj. Komentet gjatë konsultimit dhe përmbledhja se si këto pikëpamje janë marrë në konsideratë në Programin e Masave në PMBU, paraqiten në Shtojcën Teknike XII.

2.2.4 Takime me publikun, Fushata Prezantimi dhe Trajnime

Përgatitja e PMBU-së kërkon një seri hapash dhe veprimtaritë në formë workshop-i/trajnimi strukturohen sipas këtyre hapave. Hapat janë këto:

- Fillimi i procesit të PMBU-së
- Karakterizimi
- Vlerësimi i Presionit-Ndikimit
- Zonat e mbrojtura
- Vlerësimi i monitorimit
- Objektivat mjedisore
- Vlerësimi ekonomik
- Programi i masave
- Plani i Menaxhimit të Baseneve Ujore
- Konsultimi

Këto hapa mbështeten në DKU-në e BE-së dhe në Strategjinë e BE-së për Zbatimin e Përbashkët të DKU-së, që shoqërohen nga një seri dokumentesh udhëzuese.

Krahas moduleve që lidhen drejtpërdrejt me procesin e PMBU-së, janë zhvilluar edhe disa module për sfondin e përgjithshëm, transpozimin ligjor dhe zbatimin pas PMBU-së.

Çdo modul përmban disa aktivitete (trajnime, workshop-e, shembuj praktikë, punë në terren, trajnim në vendin e punës) në varësi të modulit. Zbatimi i të gjitha aktiviteteve të parashikuara mund të zgjasë disa muaj, pasi është në vijim të progresit të punës me procesin e PMBU-së.

Produkti i procesit të PMBU-së është vetë PMBU-ja, që përfshin 10 seksione kyçe.

Çdo modul workshop-i/trajnimi lidh dhe mbështet drejtpërdrejt të paktën një seksion të PMBU-së, madje me raste mbështet më tepër se një.
Pjesëmarrja në veprimtari të ndryshme workshop-i/trajnimi duhet të përfshijë të gjitha institucionet e përfshira në përgatitjen e PMBU-së, si AMBU, apo institucione të tjera të përfshira drejtpërdrejt ose tërthorazi, si Agjencia Kombëtare e Mjedisit (AKM).
Në këtë kuadër është miratuar Urdhëri i Kryeministrit Nr. 32 datë 01.03.2021 për "Ngritjen dhe funksionimin e grupeve ndër-institucionale të punës për përgatitjen e planeve të menaxhimit të baseneve ujore Mat, Ishëm dhe Erzen". Me qëllim zhvillimin e një diskutimi të hapur mbi hapat e ndjekur dhe në funksion të përgatitjes së planeve të menaxhimit të baseneve ujore të sipërpermendura, vijimi i punës deri në hartimin e projekt planeve, AMBU së bashku me ekspertët kombëtare dhe ndërkombëtare të kontraktuar nga projekti "Mbështetja e BE-së për menaxhimin e integruar të ujit në Shqipëri" kanë zhvilluar gjatë vitit 2021, 4 (katër) takime me përfaqësuesit e GNP-së.
Janë organizuar dhe drejtuar mbledhjet e takimeve të zhvilluara me përfaqësuesit e zgjedhur nga institucionet e përmendura në pikën numër 4 të Urdhrit të Kryeministrit. Institucionet e përfaqësuara në këtë grup pune janë Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Shërbimi Gjeologjik Shqiptar, Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile, Agjencia Kombëtare e Mjedisit, Agjencia Kombëtare e Ujësjellës-Kanalizimeve dhe Infrastrukturës së Mbetjeve, Agjencia Kombëtarë e Zonave të Mbrojtura, Instituti i Shëndetit Publik, Instituti i Statistikave, Zyra e Administrimit e Basenit Ujor Mat, Ishëm, Erzen dhe Zyrat e Administratave Rajonale të Zonave të Mbrojtura të Tiranës, Durrësit dhe Lezhës.
Mbledhjet e takimeve që janë zhvilluar përgjatë vitit 2021, kanë patur në fokus shpërndarjen e materialeve të draft-planeve për basenet Mat, Ishëm dhe Erzen tek përfaqësuesit e grupit për të marr komentet dhe kontributet e tyre për kapitujt e diskutuar. Këto materiale janë dërguar nëpërmjet postës elektronike dhe gjithashtu janë mbledhur edhe komentet e dhëna nga secili prej përfaqësuesve.
Janë realizuar 4 (katër) mbledhje, ku mbledhja e :

- Takimit të Parë është mbajtur në datën 28.5.2021;
- Takimit të Dytë është mbajtur në datën 23.6.2021;
- Takimit të Tretë është mbajtur në datën 23.7.2021;
- Takimit të Katërt është mbajtur në datën 27.9.2021.

Mbledhjet e takimeve janë mbajtur në formatin hibrid, me pjesëmarrje të kufizuar në numër personash në sallë dhe nëpërmjet platformave online, për të respektuar rregullat e vendosura nga Komiteti Teknik i Ekspertëve për shëndetin. Gjithashtu edhe për të lehtësuar mënyrën e përfshirjes së përfaqësuesve të grupit në çdo takim të mbajtur.

2.2.5 Plani Përfundimtar i Menaxhimit të Baseneve Ujore

PMBU-ja përfundimtare u publikua në faqen e internetit të AMBU-së në Qershor të 2022-shit. Programi i Masave, i parashtruar në PMBU (Kapitulli 13) është produkti kryesor që synon arritjen e objektivave mjedisore në basenin ujor, sikurse përcaktohet në Kreun 3 të këtij dokumenti. PiM-ja duhet përfshirë në plan brenda periudhës 2024-2029 dhe në kuadër të legjislacionit kombëtar, masat duhen konsideruar si të detyrueshme me ligj për autoritetet e përcaktuara pas miratimit të PMBU.

Periudha e dytë e konsultimeve publike përfundoi në tetor 2022 dhe u shoqërua gjithashtu me procesin e hartimit të Raportit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor.
Gjatë kësaj periudhe ka pasur takime me përfaqësues të grupit të punës ndërinstitucional, me përfaqësues nga organizata të ndryshme joqeveritare dhe me Këshillin e Basenit Ujor. Drafti i planit u shpërnda për konsultim dhe mbledhje mendimesh në institucionet e linjës, duke ndjekur rrugën e procedurës institucionale.
Ka pasur edhe kontribute nga ekspertë të fushave të ndryshme, të fokusuara kryesisht në programin e masave. Këto ndryshime u pasqyruan në Planin përfundimtar të Menaxhimit të Basenit Ujor për lumin Erzen.

Tabela 2-1 – Përmbledhja e Temave të Rëndësishme të Menaxhimit të Ujërave

TEMA KRYESORE	KOMENTAR PËR PRESIONET KRYESORE, GJENDJEN OSE NDIKIMET
MJEDISI	**ÇËSHTJE TË MUNDSHME**
Ndryshimet Klimatike dhe Burimet Ujore	• Reduktimi i pritur prej -8% në sasinë e reshjeve deri në vitin 2025. • Reduktimi i pritur prej -20% në sasinë e reshjeve deri në vitin 2050. • Ndikimet e konsiderueshme të pritshme në disponueshmërinë e ujit për të gjitha përdorimet.
Sistemet e të dhënave hidrometeorologjike dhe monitorimit	• Mosfunksionimi i sistemit për monitorimin e ujërave sipërfaqësore që prej vitit 2000. • Mungesa e të dhënave të kohëve të fundit rreth ndryshimeve klimatike apo analizave të burimeve ujore për ujërat sipërfaqësore ose nëntokësore.
Zonat e mbrojtura dhe ekosistemet ujore	• Mospërcaktimi i kufijve dhe mungesa e mbrojtjes së burimeve të ujit të pijshëm. • Zonat e mbrojtjes natyrore nuk janë respektuar dhe shumë habitate të Natura 2000 nuk janë përcaktuar. • Të dhënat e disponueshme shumë të kufizuara; sistemi i monitorimit mund të mos përshtatet me qëllimin.
Përmbytjet dhe Thatësirat	• Nuk janë hartuar Plane për Menaxhimin e Riskut nga Përmbytjet. • Nuk janë hartuar Plane për Menaxhimin e Riskut nga Thatësira.
Morfologjia dhe Vazhdimësia e Kanaleve dhe Fushave Lumore	• Nxjerrja e jashtëligjshme e zhavorrit dhe shkatërrimi i habitateve. • Pengesat në vazhdimësinë e lumenjve për shkak të barazheve, digave dhe hidrocentraleve.
Rrjedhat Ekologjike	• Mospërcaktimi i qartë i prurjeve ekologjike për asnjërin nga lumenjtë. • Degradimi i konsiderueshëm i diversitetit të specieve për shumë ekosisteme ujore.
PËRDORIMI I UJIT	**ÇËSHTJE TË MUNDSHME**
Përdorimi i Ujit, Nxjerrja e Ujit dhe Leja për Nxjerrje	• Përdorimi joeficient i ujit nga bashkia, me humbje reale prej +60% në sistemet e furnizimit me ujë . • Mungesa e metodologjive dhe udhesuesve per rikuperimin e plotë të kostove të përdorimit dhe ndikimeve mjedisore të tyre sa i perket përdorimit të ujit nga Operatorët.
Shkarkimet e Ujit, Ndotja e Ujit dhe Leja për Shkarkim	• Mostrajtimi i ujërave të ndotura urbane në Tiranë, Kamëz apo zonat me intensitet të lartë popullsie dhe aktivitet industrial. • Degradimi dhe ndotja e lartë e lumenjve kryesorë nga shkarkimet e pa trajtuara, të cilat nuk janë të pajisura me leje për këto aktivitete. • Mosarritja e mundshme e standardeve të nevojshme të cilësisë së mjedisit nga lejet e shkarkimit.
Digat dhe hidrocentralet	• Ndërprerja e vazhdimësisë së ekosistemit dhe rrjedhave ujore nga digat dhe pritat.
Përdorimi, Mbrojtja dhe Monitorimi i Ujërave Nëntokësorë	• Nxjerrja e tepërt e pakontrolluar e ujërave nëntokësore. • Sistemi i pamjaftueshëm i monitorimit të cilësisë dhe sasisë së ujërave nëntokësorë. • Risk për intruzionin e ujërave bregdetare në ujërat e ëmbla nëntokësore si rezultat i mbishfrytëzimit.
MENAXHIMI I VIJËS BREGDETARE	**ÇËSHTJE TË MUNDSHME**
Cilësia e ujërave bregdetare, ujërat e plazheve, habitatet	• Risqet ndaj shëndetit njerëzor për shkak të ndotjes së rrjedhës së sipërme. • Degradimi i habitateve bregdetare për shkak të depozitimit të mbetjeve të ngurta.
Menaxhimi i bregdetit, risku i përmbytjeve dhe erozionit	• Parashikimet për ngritjen e nivelit të detit në masën 0,2 - 0,3 m deri në vitin 2050 mund të krijojnë risk të konsiderueshëm nga përmbytjet detare dhe uljes së aftësisë shkarkuese të lumenjve në deltat e tyre. • Rritja e nivelit të detit mund të rrisë trysnisë e intruzionit detar në ujërat nëntokësore.

3 Objektivat Mjedisore për Basenin Ujor

3.1 Vështrim i përgjithshëm

Të gjitha PMBU-të në vendet e BE-së kanë si qëllim kryesor mirëmbajtjen dhe mbrojtjen e mjedisit ujor. Kjo arrihet nëpërmjet një serie masash, të cilat bëjnë të mundur që të gjitha burimet ujore (sipërfaqësore dhe nëntokësore) të kenë cilësi dhe sasi të mjaftueshme për të përmbushur nevojat mjedisore dhe ekonomike. Si cilësia, ashtu edhe sasia kanë karakteristika komplekse që shpjegohen më poshtë.

Ky kapitull shpjegon përkufizimet dhe parimet kryesore përmes së cilave vlerësohet cilësia dhe sasia e burimeve ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore, dhe është i vetmi kapitull në këtë raport që nuk është specifik vetëm për basenin e lumit Erzen. Megjithatë, konceptet dhe procedurat e parashtruara më poshtë diktojnë edhe strategjinë për mbrojtjen e mjedisit ujor të basenit të lumit Erzen përmes a) politikave mjedisore të përgjithshme (Kapitulli 12) dhe b) masave mbrojtëse ose rehabilituese për trupa ujorë të veçantë (Kapitulli 13).

3.1.1 Shqipëri

Kërkesat e LMIBU-së janë kryesisht në të njëjtën linjë me legjislacionin e BE-së. Objektivat mjedisore për trupat ujorë sipërfaqësorë, nëntokësorë, si dhe për zonat e mbrojtura vendosen me qëllim parandalimin e dëmtimit të trupave ujorë, si dhe mbrojtjen, përmirësimin dhe rehabilitimin e statusit të të gjithë trupave ujorë, si sipërfaqësorë, ashtu edhe nëntokësorë". LMIBU, Neni 25 (1).

3.1.2 Bashkimi Evropian

Neni 4 i DKU-së shpjegon konceptin bazë të DKU-së dhe qëllimin specifik të PMBU-ve, që është zbatimi i masave të përshtatshme për të:

- Parandaluar degradimin e statusit të të gjithë trupave ujorë sipërfaqësorë dhe arritur statusin ose potencialin e mirë ekologjik;
- Reduktuar në mënyrë progresive ndotjen nga substancat prioritare dhe ndotësit specifikë të baseneve ujore, për të arritur statusin e mirë kimik për ujërat sipërfaqësore;
- Parandaluar ose kufizuar shkarkimin e ndotësve në ujëra nëntokësore dhe përmirësuar tendencat negative;
- Parandaluar degradimin e statusit të të gjithë trupave ujorë nëntokësorë, të përcaktuar nga statusi sasior dhe kimik, dhe për të arritur statusin e mirë kimik për të gjithë trupat ujorë nëntokësorë;
- Siguruar ekuilibrin e qëndrueshëm midis nxjerrjeve të ujërave nëntokësore dhe rimbushjes vjetore.

3.2 Koncepti i Statusit të Trupit Ujor

3.2.1 Statusi Ekologjik

Statusi ekologjik është vlerësimi i cilësisë së strukturës dhe funksionimit të ekosistemeve ujore sipërfaqësore. Ai tregon ndikimin e presioneve (p.sh nxjerrjeve të ujit, ndotjes ose degradimit të habitatit) për elementet e identifikuar të cilësisë.

Statusi ekologjik për lumenjtë, liqenet, ujërat kalimtare dhe ujërat bregdetare përcaktohet në bazë të elementeve të cilësisë biologjike (ECB) (fitoplankton, makrofite, fitobentët, fauna bentike jovertebrore dhe peshqit). Elementet mbështetëse fiziko-kimike janë niveli i oksigjenit, temperatura, lëndët ushqyese, tejdukshmëria, kripësia, ndotësit specifikë të basenit ujor (NSBU), si dhe substancat prioritare. Elementet e cilësisë hidromorfologjike janë regjimi i prurjeve, lidhja me ujërat nëntokësore, vazhdimësia e lumit dhe kushtet morfologjike (Figura 3-1). Nuk ka standarde evropiane për statusin ekologjik; çdo Shtet Anëtar duhet të zhvillojë standardet e veta, specifike për llojin (shihni Seksionin 3.3).

3.2.2 Statusi Kimik

Legjislacioni i Bashkimit Evropian parashikon masa kundër ndotjes kimike të ujërave sipërfaqësore. Ka dy komponentë: a) përzgjedhja dhe rregullimi i substancave që përbëjnë shqetësim për mbarë BE-në ('substancat prioritare', 'substancat prioritare të rrezikshme'), b) përzgjedhja e substancave që

përbëjnë shqetësim kombëtar ose vendor për Shtetet Anëtare ('ndotësit specifikë për basenin ujor') që duhen kontrolluar në nivelin përkatës.
Për ujërat sipërfaqësore, statusi i mirë kimik do të thotë se përqendrimi i substancave prioritare [18] nuk i tejkalon standardet e cilësisë së mjedisit (SCM) të përcaktuara në Direktivën për Standardet e Cilësisë së Mjedisit (DSCM) 2008/105/KE (ndryshuar me Direktivën për Substancat Prioritare 2013/39/BE). SCM-ja synon të mbrojë speciet ujore më të ndjeshme nga toksiciteti i drejtpërdrejtë dhe rrjedhimisht të mbrojë shëndetin e njerëzve. Standardet për ndotësit specifikë për basenin (NSBL) përcaktohen nga autoriteti kompetent kombëtar. Në mënyrë që ujërat nëntokësore të arrijnë statusin e mirë kimik, duhet parandaluar hyrja e substancave të rrezikshme në ujërat nëntokësore dhe hyrja e të gjithë ndotësve të tjerë (p.sh nitrateve) duhet të jetë nën nivelet e përcaktuara.

3.2.3 Statusi Sasior

Më parë, sasia e ujit është konsideruar kryesisht si element dytësor i statusit ekologjik në DKU, ndërsa tani, sasia e ujit, në aspektin e regjimit të prurjes, shihet si element parësor i statusit të mirë ekologjik[19,20]. Veçanërisht për lumenjtë, duhet të kryhet një vlerësim specifik për të identifikuar "regjimin e prurjes mjedisore" dhe për të vlerësuar nga pikëpamja sasiore shkallën e ndikimit të ndryshimit të regjimit të prurjes te trupi ujor. Aktualisht në Shqipëri, rrjedhat natyrore nuk rregullohen në mënyrë të mjaftueshme, dhe legjislacioni në fuqi për shembull, që përcakton probabilitetin e tejkalimit të Q97 si "prurje e vetme ekologjike minimale", nuk i përgjigjet qëllimit. Është propozuar një metodë praktike më e mirë (shihni seksionin 3.3.5).
Për ujërat nëntokësore, statusi sasior përcaktohet duke krahasuar normën e rimbushjeve vjetore të stokut të ujërave nëntokësore me konsumin e tyre. Nxjerrjet e ujit që e tejkalojnë normën e rimbushjeve qoftë edhe në plan afatshkurtër ndikojnë negativisht në nivelin e ujërave nëntokësore vendore, çka sjell pasoja për a) prurjet e ujërave sipërfaqësore dhe ekosistemet, b) disponueshmërinë e përdorimeve ekonomike të ujërave nëntokësorë në përgjithësi.

3.2.4 Nivelet e Statusit

Koncepti i statusit të trupit ujor është kyç për kuadrin ligjor mjedisor të LMIBU-së dhe DKU-së në përgjithësi, dhe PMBU-së në veçanti. Statusi shihet si koncept relativ që lidhet me "kushtet e referencës", të cilat janë gjithmonë specifike për llojin specifik (seksioni 5.2.2). Kushtet e referencës (KR) nuk janë domosdoshmërisht të barasvlershme me kushtet e pashqetësuara, krejtësisht të qeta. Ato mund të marrin parasysh shqetësime shumë të vogla, çka do të thotë se mund të lejohen disa presione antropogjene, me kusht që të mos ketë fare ose të ketë efekte ekologjike shumë të vogla. KR-të përafrohen gjithmonë me statusin shumë të mirë ekologjik.

Zakonisht:

- Statusi shumë i mirë - Nuk ka ose ka shumë pak ndryshime antropogjene të elementeve biologjike, fiziko-kimike dhe hidromorfologjike të trupit ujor
- Statusi i mirë - Ka disa ndryshime të vogla në përbërjen dhe numrin e elementeve të cilësisë biologjike, ku kushtet fiziko-kimike dhe hidromorfologjike janë në përputhje me arritjen e cilësisë së mirë biologjike
- Statusi i moderuar - Ka devijime modeste të elementeve cilësore biologjike që lidhen me statusin shumë të mirë, ku kushtet fiziko-kimike dhe hidromorfologjike janë në përputhje me arritjen e cilësisë së mirë biologjike
- Statusi i dobët - Ujërat paraqesin ndryshime të konsiderueshme në vlerat e elementeve të cilësisë biologjike
- Statusi i keq - Ujërat paraqesin ndryshime të mëdha në vlerat e elementeve të cilësisë biologjike

Për ujërat nëntokësore, statusi përcaktohet vetëm nga niveli më i ulët i statusit sasior dhe kimik, pra statusi është:

- 'I mirë' -
- ose 'I keq' –

[18] Komisioni Evropian – Direktiva Kuadër e Ujit, Neni 16, dhe Shtojca X zëvendësuar nga DSCM-ja, Shtojca II.
[19] Komisioni Evropian – Udhëzimi CIS Nr. 31 – Rrjedhat Ekologjike në zbatimin e DKU-së
[20] Komisioni Evropian - Rrjedhat Mjedisore si Mjet për Arritjen e Objektivave të DKU-së - Dokument Diskutimi, 2012

Figura 3-1 – Elementet Cilësore të Statusit Ekologjik të Trupave Ujorë

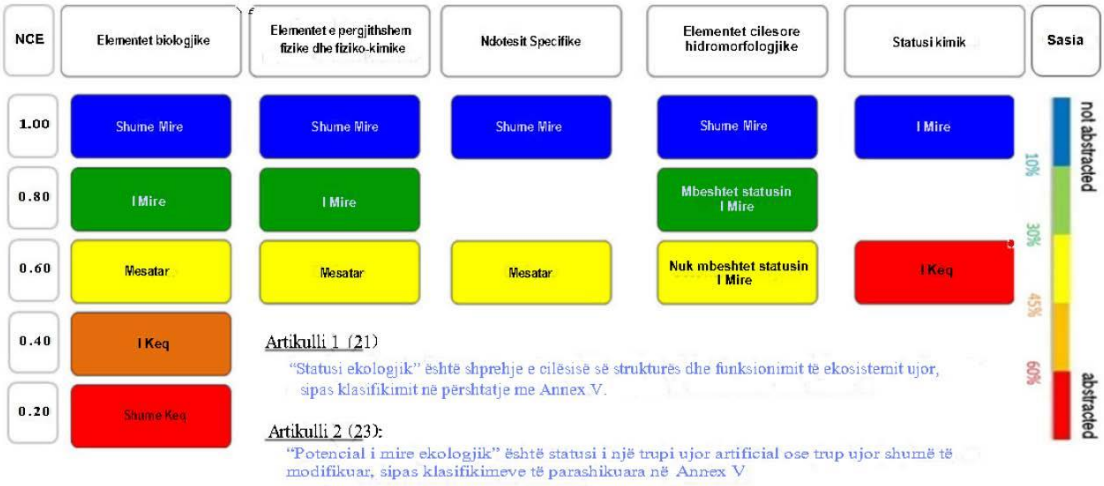

Burimi: Dokumenti Udhëzues i CIS-it - ndryshuar

Figura 3-1 tregon komponentët e ndryshëm që lidhen me vlerësimin e statusit ekologjik në përgjithësi. Lista e përgjithshme e të gjithë elementeve të cilësisë paraqitet në Shtojcën Teknike V. Rezultatet e vlerësimit biologjik duhen shprehur duke përdorur shkallën numerike 0.00-1.00, që është "Norma e Cilësisë Ekologjike" (NCE)[21]. Vlera e NCE-së = 1.00 përfaqëson kushtet specifike të referencës për llojin (pra kushtet plotësisht natyrore). Vlerat afër 0.00 = Statusi i Keq Ekologjik (SKE).

Objektivi i NCE-së është të sigurojë krahasueshmërinë midis metodave të ndryshme të vlerësimit, pra të ofrojë një shkallë të përbashkët të cilësisë ekologjike midis baseneve ujore të ndryshme. Intervalet e NCE-së që paraqiten në Figurën 3-1 shërbejnë vetëm për qëllime treguese dhe mund të ndryshojnë në varësi të ECB-së në proces vlerësimi.

Nxjerrja e ujit ndikon drejtpërdrejt në statusin ekologjik, qoftë edhe në nivel modest. Figura 3-1 tregon se nxjerrjet e përhershme ose për një kohë të gjatë të ujit në sasi > 30% të prurjes mesatare kanë shumë gjasa që ta kufizojnë elementin e cilësisë hidromorfologjike në arritjen vetëm të statusit të moderuar[22]. Për shkak të rëndësisë së regjimit të prurjeve në përgjithësi, ka shumë mundësi që statusi ekologjik i trupit ujor të klasifikohet si i Moderuar.

3.3 Objektivat Mjedisore për Trupat Ujorë Sipërfaqësorë

Për të shënuar progres lidhur me përcaktimin e statusit të trupave ujorë individualë, statusi i tyre aktual duhet krahasuar me "kushtet e referencës specifike për llojin". Tipologjitë e trupave ujorë shpjegohen më në detaje në seksionin 5.2 dhe 6.2 të këtij plani.

Për çdo lloj të trupave ujorë sipërfaqësorë, kushtet biologjike, hidromorfologjike dhe fiziko-kimike specifike për llojin duhen përcaktuar në mënyrë të tillë që të përfaqësojnë vlerat e elementeve të përcaktuara për atë lloj të trupit ujor sipërfaqësor me status shumë të mirë ekologjik[23]. Prandaj, "statusi" është një gjendje që lidhet me kushtet e referencës, që në përgjithësi përkufizohet si trup ujor me "status shumë të mirë". Përcaktimi i kushteve biologjike të referencës për çdo trup ujor është çështje procedurash kombëtare, ndonëse janë përcaktuar disa kritere të standardeve të BE-së, veçanërisht lidhur me 'substancat prioritare' të parashikuara në Direktivën 2013/39/KE[24].

3.3.1 Kushtet e Referencës për Elementet e Cilësisë Biologjike

Në Evropë janë përdorur qasje të shumta për të vlerësuar kushtet cilësore biologjike të ujërave sipërfaqësore duke vlerësuar të dhënat taksonomike. Qasja e përgjithshme ishte që të përdorej përbërja (e përkufizuar si diversitet + numër i madh) e komunitetit të çdo zone për të përcaktuar kushtet e cilësisë së ujit. Disa makro jovertebrorë kanë prirjen të jenë më tolerantë ndaj cilësisë së dobët të ujit si p.sh *Diptera* dhe klasa *Oligochaeta*. Organizma të tjerë, për shembull disa specie (por jo të gjitha) të familjeve *Ephemeroptera*, *Plecoptera* dhe *Trichoptera* janë më të ndjeshme ndaj ndotjes. Në varësi të llojit të trupit ujor (shihni seksionin 5.2), taksonet e ndjeshme priten të jenë të pranishme dhe të shumta në numër vetëm në ato zona me "cilësi të mirë uji", sipas kushteve kombëtare specifike. Në mënyrë të ngjashme, në zonat e shqetësuara pritet të ketë më tepër prani dhe larmi të specieve që i tolerojnë kushtet e cilësisë së dobët të ujit. Cilësia ekologjike shprehet si Normë e Cilësisë Ekologjike (NCE), që tregon ngjashmëritë midis statusit aktual dhe KR-së. Kështu, mund të nënkuptohet se nëse një prej 'elementeve që mbështesin cilësinë biologjike' të statusit të trupit ujor p.sh nëse cilësia fiziko-kimike, ndotësit specifikë dhe/ose hidro-morfologjia janë tejet negative, ECB-të priten të jenë më të ulët se NCE-ja.

KR-të dhe standardet e klasave të cilësisë më të ulët për ECB-të mund të shprehen si indeks, pra si Indeksi Biotik, BMWP, ASPT, EPT, etj. Megjithatë, standardet e këtyre indekseve për klasat e cilësisë ekologjike duhet të jenë specifike për llojin dhe ekorajonin. Kjo do të thotë se standardet e përdorura në vendet e tjera të BE-së nuk mund të përdoren si të tilla. Duke qenë se për trupat ujorë sipërfaqësorë në Shqipëri nuk ka thuajse asnjë të dhënë biologjike të disponueshme (të dhënat duhet të jenë të disponueshme për të gjitha llojet e ujërave dhe për çdo klasë cilësie brenda çdo lloji), në këtë moment nuk mund të jepet asnjë përshkrim për KR-të Biologjike të llojeve të ujërave në Shqipëri. Një prej alternativave do të ishte të përdoreshin standardet e Greqisë (sepse Greqia ndodhet në të njëjtin Ekorajon me Shqipërinë; Ballkani Perëndimor Helenik), por as Greqia nuk ka standarde, për shkak të mungesës së të dhënave.

Metoda e preferuar për krijimin e metodës së vlerësimit biologjik të Shqipërisë është fillimisht kampionimi i shumë trupave ujorë (që mbulojnë të gjitha llojet dhe klasat e cilësisë brenda llojit) dhe më pas të analizohen të dhënat, duke përdorur teknikat e analizës multivariate si Analiza e Përputhshmërisë Kanonike (Detrendizuar). (Referojuni për më shumë informacion Shtojcës V për Hidrobiologjinë)

3.3.2 Kushtet e Referencës për Elementet e Cilësisë së Përgjithshme Fiziko-kimike

Sikurse shpjegohet edhe në seksionet e mëparshme: elementet e cilësisë së përgjithshme *fiziko-kimike mbështesin* elementet e cilësisë hidrobiologjike. Koncepti i kushteve referencë specifike për llojin gjen zbatim edhe për elementet e cilësisë së përgjithshme fiziko-kimike. Për shembull, gjeologjia gëlqerore prek parametrat e cilësisë së ujit, si alkalinitetin dhe pH.

Ende nuk është e mundur që për elementet e cilësisë së përgjithshme fiziko-kimike të zbatojmë skemat e klasifikimit në përputhje me DKU-në për shkak të

- mungesës së KR-ve dhe NCE-ve specifike për llojin për elementet e cilësisë hidrobiologjike;

[23] Komisioni Evropian - Direktiva Kuadër e Ujit, Shtojca II, 1.3

[24] Komisioni Evropian – Direktiva 2013/39/BE – Direktiva për Substancat Prioritare Mjedisore

- mungesës së të dhënave të monitorimit/terrenit për të mbështetur me prova kushtet e referencës specifike për llojin për elementet e cilësisë së përgjithshme fiziko-kimike.

Megjithatë, skema e klasifikimit që përdor AKM-ja për lumenjtë, është e përshtatshme për periudhën e ndërmjetme dhe i paraprin përsosjes së kërkesave për elementet e cilësisë hidrobiologjike. Skema përfshihet në Tabelën 3-1.

Tabela 3-1 - Skema e klasifikimit të AKM-së për vlerësimin e parametrave fiziko-kimikë në lumenj [25]

Parametri	Njësia	I Lartë	Mirë	I Mesëm	I Ulët	I Keq
Oksigjeni i tretur	mg/l	>7	>6	>5	>4	<3
BOD_5	mg/l	<2	<3.5	<7	<18	>18
pH (acid)	-	-	>6.5	>6	-	-
pH (alkalin)	-	-	<8.5	<9	-	-
NH_4	mg N/l	<0.05	<0.3	<0.6	<1.5	>1.5
NO_2	mg N/l	<0.01	<0.06	<0.12	<0.3	>0.3
NO_3	mg N/l	<0.8	<2	<4	<10	>10
PO_4	mg P/l	<0.05	<0.10	<0.2	0.5	>0.5
Totali P	mg P/l	<0.1	<0.20	<0.4	<1	>1

BOD_5: kërkesa biokimike për oksigjen (pesë ditë); NH_4: amon; NO_2: nitrite; NO_3: nitrate; PO_4: ortofosfat; P-total: fosfori total

3.3.3 Kushtet e referencës për substancat prioritare dhe disa ndotës të tjerë

"Substancat prioritare dhe disa ndotës të tjerë" të përcakuar në Direktivën 2013/39/BE përfshijnë edhe substanca sintetike (të bëra prej njeriut) edhe substanca josintetike. Me përkufizim, nuk ka KR natyrore për substancat sintetike. Substancat josintetike janë metalet e rënda dhe disa hidrokarbure aromatike policiklike (PAH).

Direktiva 2013/39/BE përcakton sa më poshtë lidhur me kadmiumin (Cd), plumbin (Pb), mërkurin (Hg), nikelin (Ni):

> *Gjatë vlerësimit të rezultateve të monitorimit kundrejt NCE-ve përkatëse, Shtetet Anëtare duhet të marrin parasysh: (a) përqendrimin në kushte natyrore për metalet dhe komponimet e tyre kur këto përqendrime pengojnë përputhshmërinë me NCE-të përkatëse; (b) fortësinë, pH, karbonin organik të shpërbërë ose parametra të tjera të cilësisë së ujit që prekin biodisponueshmërinë e metaleve dhe përqendrimet e biodisponueshme që përcaktohen nëpërmjet përdorimit të modelimit të biodisponueshmërisë.*

Duke marrë parasysh nxjerrjen e metaleve (të rënda) në Shqipëri, mund të pritet një rritje e caktuar e përqendrimeve në kushte natyrore (gjeogjenike) në rajone të ndryshme. Megjithatë, ka mungesë të të dhënave të monitorimit/terrenit që mbështesin me prova KR-të specifike për llojin për substancat prioritare.

3.3.4 Kushtet e Referencës për "Ndotësit e Tjerë specifike të Basenit Ujor"

Ndotësit specifikë sintetikë dhe josintetikë që përmenden në DKU, Shtojcën V.1.1, janë:

- ndotja nga të gjitha substancat prioritare që janë identifikuar se shkarkohen në trupin ujor;
- ndotja nga substanca të tjera që janë identifikuar se shkarkohen në trupin ujor në sasi të konsiderueshme.

Ndërkohë, substancat prioritare janë bërë pjesë e "Substancave prioritare dhe disa ndotësve të tjerë të caktuar", përfshirë në Direktivën 2013/39/BE, që përdoren për përcaktimin e statusit kimik.

Nuk ka asnjë listë të paracaktuar për "Ndotësit Specifikë", ndonëse Shtojca VIII e DKU-së jep disa tregues ndotësish me interes (referuar në Shtojcën V me tabelat me informacion). Ndërkohë, është vënë re se disa ndotës të përmendur në Shtojcën VIII të DKU-së janë përfshirë tashmë te "Substancat prioritare dhe ndotësit e tjerë të caktuar" dhe "Elementet e cilësisë së përgjithshme fiziko-kimike". Lista e "Ndotësve të tjerë të caktuar" nuk është hartuar ende për basenet shqiptare. Vetëm BOD_5 dhe COD_{Cr} monitorohen në mënyrë rutinë nga AKM-ja. Megjithatë, këto të dhëna nuk janë të përshtatshme për përcaktimin e KR-ve specifike për llojin për BOD_5 dhe COD_{Cr}.

3.3.5 Kushtet e Referencës për Prurjen Mjedisore

Identifikimi i saktë dhe respektimi i sasisë së prurjes mjedisore (prurja e nevojshme për të mbështetur funksionet e ekosistemit ujor përgjatë vitit) janë thelbësore për statusin e trupave ujorë.

[25] Në: Raport për Statusin Mjedisor 2015, Shtojcë e Rregulluar.docx; http://www.akm.gov.al/assets/rgjm-2015per-botim.rar

Legjislacioni kombëtar, procedurat teknike dhe/ose studime supozojnë në mënyrë krejtësisht të gabuar se ka vetëm një prurje minimale përgjatë gjithë vitit, e cila nëse lejohet të qëndrojë në trupin ujor, mjafton për të plotësuar nevojat ekologjike.

Sikurse tregohet në Figurën 3-2, në fakt, prurja mjedisore është vijimësia përgjatë diapazonit të regjimit të prurjes (siç paraqitet në Kurbën e Qëndrueshmërisë së Prurjes, KQP). Për çdo tejkalim të prurjes (p.sh Q50), prurja mjedisore është e barasvlershme me rrjedhën e pandërprerë (natyrore) të lumit (vija blu). Ka shumë vlera të prurjes mjedisore, në varësi të pozicionit të KQP-së, dhe zakonisht pozicionet e KQP-së në Q_{10}, Q_{25}, Q_{50}, Q_{75} and Q_{90} përdoren si "prurje indeks", për të kontrolluar nivelin e devijimit të prurjes së matur (të ndikuar artificialisht) nga rrjedha plotësisht natyrore.
Mund të lejohen disa devijime nga kurba rritëse e rrjedhës plotësisht natyrore, por këto devijime nuk mund të jenë më shumë se +/- 30% përpara se të ndikohet Statusi i Mirë. Prandaj, për të gjitha kurbat rritëse të prurjes mjedisore, caktohet limiti i poshtëm dhe i sipërm, me të cilin rrjedha natyrore mund të ndryshohet përpara se trupi ujor të degradojë nga SEM-ja.
Figura 3-2 tregon se për prurje të larta dhe jo të shpeshta p.sh Q_{10}, edhe prurja mjedisore do të jetë më e lartë, ashtu siç mund të jetë edhe niveli absolut i nxjerrjes së ujit ose shkarkimit, por pa ndikuar SEM-në. Në skajin e kundërt, p.sh në Q_{90}, prurja mjedisore është më e vogël, por edhe nivelet e nxjerrjes së lejuar të ujit janë më të ulëta, zakonisht më pak se 10% për trupat ujorë të ndjeshëm.

Figura 3-2- – Koncepti i Praktikës më të Mirë të Kurbave të Prurjes Mjedisore

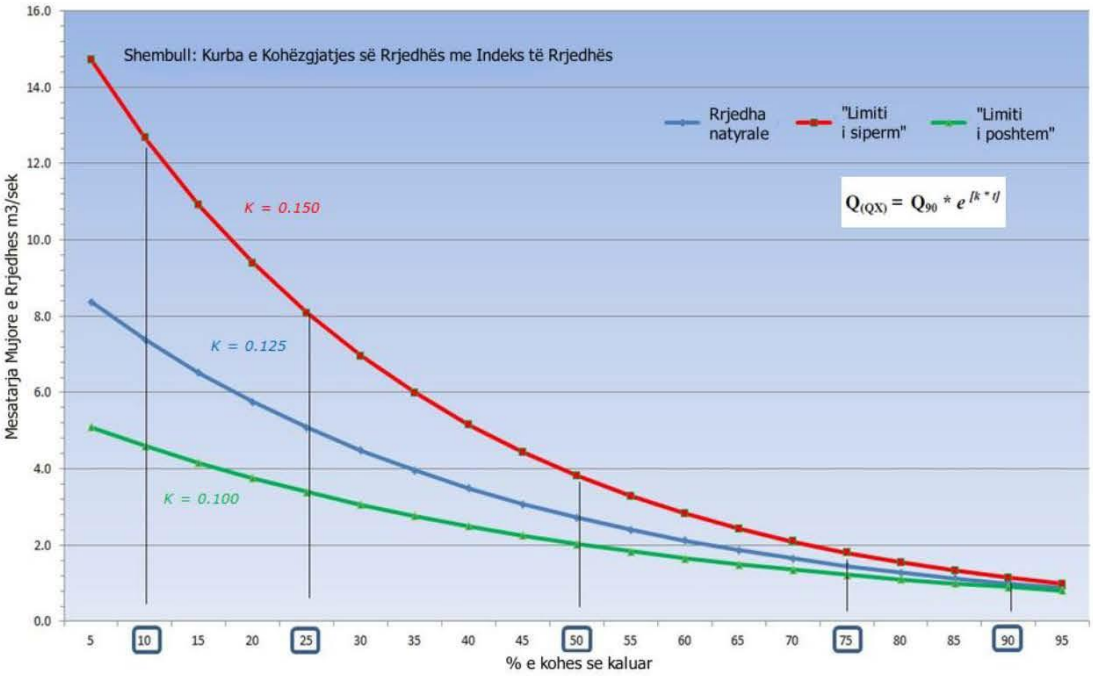

Burimi: www.waterconsultant.com

Limitet precize +/- % të indeksit të prurjeve mjedisore janë specifike për ekosistemin dhe kërkojnë monitorim të detajuar ekologjik për të konfirmuar nivelin e ndjeshmërisë ndaj nxjerrjes së ujit, dhe për rrjedhojë vlerën bazë dhe lakueshmërinë e kurbave rritëse. Avantazhi i kësaj qasjeje është se kurbat e qëndrueshme të prurjes mjedisore (dhe vlerat në çdo pikë të KQP-së) mund të ndërtohen sipas rregullave matematikore.

$Q_{(QX)} = Q_{90} \times e^{[k \times t]}$

ku Q(QX) = vlera e prurjes mjedisore në KQP X; Q90 është vlera e natyralizuar e prurjes bazë nga KQP-ja
e = baza e algoritmeve natyrore; k = konstantja e rritjes; t = numri i hapave 5% të KQP-së nga Q_{90}

3.3.6 Kushtet e Referencës për Regjimin e Prurjes

Metodologjia kryesore që po përdoret aktualisht në kuadrin e PMBU-së në Shqipëri synon që të mundësojë një vlerësim sasior sa më objektiv të ndikimit hidrologjik dhe/ose morfologjik (kur ka të

dhëna), sipas Standardit Teknik Evropian të mirënjohur, por pak të përdorur[26]. Standardi për ndryshimet fizike ofron disa sisteme objektive pikëzimi.
Metoda objektive e paraqitur më lart mund të përdoret për çdo lloj ndryshimi të regjimit të prurjes, për shembull nxjerrja e ujit për qëllime bujqësore apo arritjen e pikut hidrik (shtimi i prurjeve) për shkak të aktiviteteve të pakontrolluara hidroenergjetike.
Standardi EN 15843 (për më shumë informacion referojuni Shtojcës VI për hidromorfologjinë) sugjeron gjithashtu një tipar tjetër jashtëzakonisht të rëndësishëm të statusit sasior: shtimi i prurjeve mbi regjimin natyror mund të jetë po aq i dëmshëm për ekosistemet ujore. Ky aspekt shpërfillet në vlerësimin e statusit në shumë PMBU. Ky kusht rrjedh veçanërisht nga ndikimet e hidroenergjetikës për shkak të shkarkimeve të papërshtatshme të ujit nga hidrocentralet, kryesisht gjatë periudhave me prurje natyrore të ulëta. Këto shkarkime të ujit mund të jenë shumëfish më të mëdha në magnitudë krahasuar me rrjedhën natyrore, duke shkaktuar dëme të konsiderueshme, dhe shpesh të pakthyeshme në ekosistemet e rrjedhës së poshtme. Për shembull, një rritje me 100% e prurjes mesatare (pra dyfishi) për vetëm 40% të kohës tregon se trupi ujor ka status të moderuar, pavarësisht statusit të çdo elementi tjetër biologjik ose fiziko-kimik. Shumë hidrocentrale në Shqipëri, veçanërisht HEC-e me skema derivacioni, e ushtrojnë aktivitetin në këto nivele shkatërruese pa bërë asnjë vlerësim apo pa pasur asnjë rregullore të përshtatshme.

3.3.7 Kushtet e Referencës për TUTM-të dhe TUA-të

Sipas nenit 2(9) të DKU-së, përkufizimi i TUTM-së ka dy komponentë kryesorë. Që të klasifikohet si TUTM, një trup ujor duhet : (i) të ketë ndryshuar fizikisht për shkak të veprimtarisë njerëzore (ii) të ketë ndryshuar në mënyrë të konsiderueshme në karakter. Trupi ujor mund të klasifikohet si tepër i modifikuar vetëm nëse i është nënshtruar procedurës së përcaktimit që përfshin të dy testet e parashikuara në nenin 4(3)(a) & (b) të DKU-së. Testet janë krijuar në mënyrë të tillë që të sigurohet se një trup ujor shpallet si TUTM vetëm kur nuk ekziston më asnjë mundësi e arsyeshme që të arrihet statusi i mirë për atë trup ujor, dhe si rrjedhojë duhet të jenë specifik për trupin ujor. Shpallja dhe arsyet e shpalljes duhen përmendur në mënyrë specifike në PMBU.
Për sa i përket trupave ujorë natyrorë, objektivat mjedisore për TUTM-të dhe TUA-të përcaktohen në varësi të një kushti referencë, që është potenciali ekologjik maksimal (PEM) i trupit ujor. PEM-ja është gjendja kur statusi biologjik reflekton, sa më shumë që të jetë e mundur, statusin më të afërt dhe të krahasueshëm të trupit ujor sipërfaqësor, duke marrë parasysh karakteristikat e modifikuara të trupit ujor. Për sa i përket statusit biologjik, Potenciali i Mirë Ekologjik (PME) lejon vetëm "pak ndryshime" nga PEM-ja.
Pas shpalljes si TUTM ose TUA, objektivat mjedisore janë "potenciali i mirë ekologjik" (PME) dhe statusi i mirë kimik. PME-ja është objektiv më pak shtrëngues se SME-ja pasi lejon ndikime ekologjike që vijnë për shkak të ndryshimeve fizike që janë të nevojshme për të mbështetur një përdorim të caktuar si p.sh mbrojtjen nga përmbytjet, hidroenergjetikën.

3.3.8 Ndikimet Hidromorfologjike të Hidrocentraleve dhe Shpallja e TUTM-së

Shtimi i hidrocentraleve të vegjël në vend, mungesa e vlerësimit të përshtatshëm të ndikimit mjedisor, kriteret e papërshtatshme të lejeve, dëmet ndaj ekosistemit dhe prishja e regjimit të prurjeve janë konsideruar si shqetësime ndërkombëtare[27,28].
Përcaktimi objektiv i shkallës së ndikimit të mundshëm hidromorfologjik nga HEC-et lidhet ngushtësisht me statusin e trupave ujorë. Gjendja hidromorfologjike e trupit ujor është pjesë përbërëse e statusit të tij të përgjithshëm. Siç u konfirmua nga Udhëzimi 31 i CIS-it[29], regjimi i prurjes ka efekt kontrollues të jashtëzakonshëm në shëndetin e ekosistemit, dhe si rrjedhojë në statusin e trupit ujor.
Veprimtaria e hidrocentralit ka ndikim të madh pasi, shumë shpesh, regjimi i prurjes së rrjedhës së poshtme prishet tërësisht ose për shkak të magnitudës së nxjerrjes së ujit që lidhet me prurjen mesatare në pikën e marrjes së ujit, dhe/ose për shkak të kohëzgjatjes në kohë të nxjerrjes. Kjo prishje e regjimit të prurjes i bashkëngjitet ndikimeve kryesisht morfologjike (fizike) që parashikohen në

[26]Standardi EN 15843 - cilësia e ujit - standard orientues për përcaktimin e shkallës së modifikimit të hidromorfologjisë së lumit
[27]Projekti HELP-CSO - Identifikimi i konflikteve për burimet ujore lidhur me projektet e hidrocentraleve në Shqipëri, 2017
[28]Hidroenergjetika në Ballkanin Perëndimor - Kush paguan, Kush fiton?, CEE Bankwatch & WWF, 2019
[29]Strategjia e Përbashkët e Zbatimit e BE-së - Dokumenti Udhëzues 31- Prurja Ekologjike në Zbatimin e Direktivës Kuadër të Ujit, Raporti Teknik 2016-086

Dokumentin Udhëzues 4 të CIS-it të BE-së. Prandaj, është e nevojshme të kryhet një test objektiv për të përcaktuar nivelin e ndikimit të hidrocentralit, brenda kontekstit të shpalljeve të Trupave Ujorë Tepër të Modifikuar (TUTM).
Ndërtimi i kapërdredhësve, pritave apo digave të mëdha duket se ka ndikim të konsiderueshëm fizik te trupi ujor, duke prishur plotësisht vazhdimësinë gjatësore dhe integritetin e ekosistemit. Ambivalenca në Dokumentin Udhëzues 4 [30] (2003) të CIS-it të BE-së lidhur me faktin nëse ndryshimi i prurjes përbën ndryshim thelbësor në karakter apo jo (3.1.1 - Në rastet e ndryshimeve thelbësore të përkohshme ose të ndërprera në kohë, nuk mund të thuhet se trupi ujor ka pësuar ndryshime thelbësore në karakter) është dukshëm e pasaktë dhe është trajtuar në Dokumentin Udhëzues 31 (2016) të BE-së.
Siç dihet edhe nga të gjithë inxhinierët e hidrocentraleve (dhe siç dokumentohet në EN 15843), ndryshimet e vazhdueshme në regjimin e prurjes mund të kenë ndikim katastrofik në qëndrueshmërinë e ekosistemit[31]. Devijimi me 75%+ i rrjedhës së lumit gjatë periudhave tejet të thata është tipike për shumë HEC-e në Shqipëri, njësoj si tendenca për të ndërtuar sisteme me derivacion që krijojnë një ndryshim të rrjedhës natyrore në trupin ujor për segmente në disa raste prej shumë kilometrash. Zakonisht, në këto segmente nuk kalon asnjë rrjedhë lumi gjatë muajve me prurje të pakta.
Zakonisht, arritja e pikut hidrik nga shkarkimet e ujit përmes turbinave i rrit prurjet e lumit në magnitudë shumë herë më të madhe nga sa pritet normalisht, duke dëmtuar elementet e cilësisë biologjike, kryesisht peshqit dhe makro jovertebrorët. Kështu, statusi i pamjaftueshëm i trupit ujor (për shkak të prurjeve të shumta ose të pakta, në varësi të veprimtarisë së HEC-it) shtrihet në të gjithë gjatësinë e trupit ujor.
Për shumicën e HEC-eve në Shqipëri, mungesa e vazhdimësisë gjatësore, prurja mjedisore e ndërprerë në kohë në nivele zero, dhe magnituda dhe kohëzgjatja e dëmtimit të regjimit të prurjes nënkuptojnë se edhe Potenciali i Mirë Ekologjik (PME) (statusi i synuar për TUTM-të) ka gjasa që të mos arrihet asnjëherë nga shumë hidrocentrale, pasi subjektet duhet të përmbushin disa objektiva të detyrueshme me ligj për prodhimin e energjisë elektrike të përcaktuara nga Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë dhe periudha (fikse) e koncesionit zakonisht është 20-30 vjet. Regjimet e prurjes mjedisore në rrjedhën e poshtme të HEC-eve rrallë herë janë përcaktuar ose monitoruar siç duhet nga autoritetet kompetente.
Për rrjedhojë, shumë HEC-e në Shqipëri mund të ishin zbatuar në një mënyrë më të qëndrueshme ekologjike (dhe për pasojë nuk do të ishin subjekt i testit në nenin 4(3)(a) & (b)) po të ishte përfshirë vlerësimi dhe zbutja e ndikimeve hidromorfologjike që në fazën e projektimit.
Seksioni 10.6 paraqet një përmbledhje objektive të ndikimeve të mundshme hidromorfologjike dhe statusin e trupave ujorë të prekur nga HEC-i brenda basenit ujor. Në të ardhmen mund të përdoret po e njëjta metodologji, bazuar te përcaktimi i statusit të modifikuar përmes EN 15843, për të përcaktuar regjime operacionale mjedisore më të qëndrueshme për HEC-et ekzistuese dhe të ardhshme.
Gjatësia e zonës me shfrytëzim me skema derivacioni të HEC-eve është faktor kritik për ndikimet në ekosistem. Piku i shfrytëzimit përkufizohet si gjatësia e trupit ujor që shtrihet midis pikës së nxjerrjes së ujit dhe pikës së shkarkimit të prurjes (Figura 3-2). Zona e pikut të shfrytëzimit ka prirjen të jetë e madhe kur operatori i hidrocentralit kërkon të maksimizojë fuqinë hidrike (H) që vepron në turbinë, duke maksimizuar kështu prodhimin e energjisë elektrike. Nëse sistemi i HEC-it është me skemë derivacioni, atëherë maksimizimi i fuqisë do të thotë se piku i shfrytëzimit është shumë i madh, gjë që është më se e zakonshme për HEC-et në Shqipëri.
Statusi hidromorfologjik i pamjaftueshëm do të gjejë zbatim për të gjithë gjatësinë e pikut të shfrytëzimit, ndonëse mbi bazën e një ekuilibri të reduktuar. Në pikën e shkarkimit të hidrocentralit, prurja e lumit rikthehet, dhe për sistemet me tubacione, rivendoset ekuilibri.
Megjithatë, në rastin e projektimit më të keq digë e madhe + sistem HEC-i me skemë derivacioni (pra HEC jo në digë), në pikën e shkarkimit (ku turbina vepron kryesisht në funksion të depozitimit dhe jo të rrjedhjes së lumit), dëmtimi i regjimit ujor mund të vijojë për një distancë të konsiderueshme në rrjedhën e poshtme, ku turbinat shkarkojnë shumë më tepër se rrjedha natyrore e pritshme, shkalla e

[30] Strategjia e Përbashkët e Zbatimit e BE-së - Dokumenti Udhëzues 4 - Identifikimi dhe Shpallja e Trupave Ujorë Tepër të Modifikuar dhe Trupave Ujorë Artificialë
[31] Strategjia e Përbashkët e Zbatimit e BE-së - DKU dhe Raporti Teknik i Presioneve Hidromorfologjike, 2006.

ndikimit të së cilës varet nga hidrologjia në rrjedhën e poshtme. Këto shembuj janë shumë të përhapur në Shqipëri.
Prandaj, një sistem HEC-i me skemë derivacioni me një depozitë të vetme të madhe mund të ndikojë në mënyrë të konsiderueshme një distancë prej 20 km+ të një trupi ujor, duke e pakësuar prurjen në rrjedhat e sipërme, dhe duke e kompensuar në rrjedhat e poshtme, si dhe duke prishur ndjeshëm, për të mos thënë shkatërruar plotësisht, ekosistemin ujor.

Figura 3-2 – Koncepti i Pikut të Shfrytëzimit si pasojë e Hidrocentralit

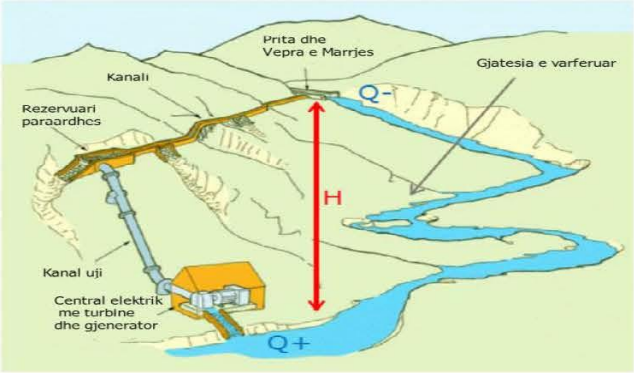

3.3.9 Format e Tjera të TUTM-ve dhe TUA-ve

Për basenin e lumit Erzen gjejnë zbatim edhe disa forma tradicionale të TUTM-ve, të cilat janë subjekt i testit të përcaktimit në nenin 4(3) (a) & (b) të DKU-së dhe objektivit të PME-së. Zakonisht, këto përfshijnë krijimin e kanaleve në lumenj që përshkojnë qendrat urbane për të kontrolluar erozionin dhe siguruar mbrojtjen nga përmbytjet, ose ndërtimin e argjinaturave kundër përmbytjeve. TUTM-të dhe TUA-të e identifikuara renditen në Kapitullin 10 të Vlerësimit të Statusit të Presioneve.

3.3.10 Përcaktimi i Statusit Përfundimtar të Trupave Ujorë Sipërfaqësorë

Statusi përfundimtar ose i përgjithshëm i çdo trupi ujor të përvijuar përcaktohet përmes një vlerësimi kompleks të elementeve të paraqitura në Figurën 3-3. Sipas udhëzimit të CIS-it për DKU-në[32], statusi përfundimtar i trupit ujor duhet të derivojë nga elementi më i ulët në klasifikim, i secilit grup.

Figura 3-3- Procedura për Përcaktimin e Statusit të Përgjithshëm të Trupit Ujor

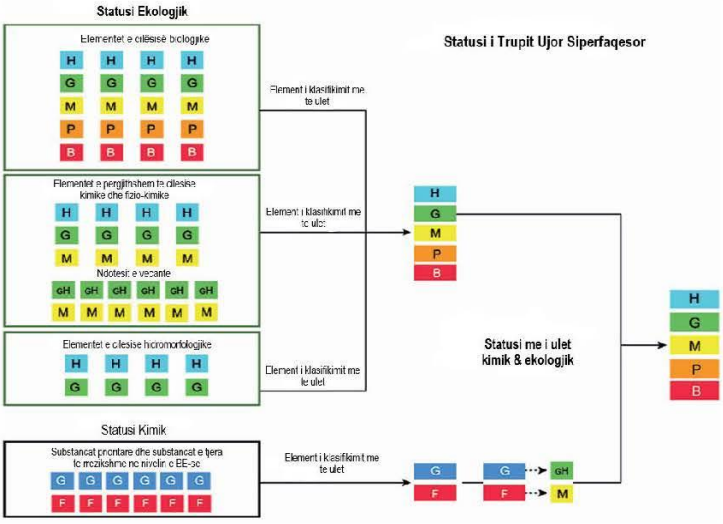

Burimi: Kushtet e Referencës për Sasinë e Ujërave Nëntokësore

[32]Komsioni Evropian - Dokumenti Udhëzues 13 -Qasja e përgjithshme kundrejt klasifikimit të statusit dhe potencialit ekologjik

3.4 Objektivat Mjedisore për Trupat Ujorë Nëntokësorë

DKU-ja u kërkon Shteteve Anëtare që t'i përcaktojnë të gjithë trupat ujorë më vete dhe të sigurohen që secili prej tyre të arrijë "statusin e mirë kimik dhe sasior" (DKU, neni 2(24) (25)). Përcaktimi i statusit të trupave ujorë nëntokësorë nuk është aq kompleks sa i trupave ujorë sipërfaqësorë. Megjithatë, mbrojtja e trupave ujorë nëntokësorë i nënshtrohet një serie Direktivash të ndërlidhura me njëra-tjetrën, duke përfshirë kryesisht Direktivat 2006/118/KEE dhe 291/676/KEE[33]. Kryesisht përmes Direktivës 2006/118/KE [34], duhet përcaktuar regjimi i menaxhimit i cili vendos standardet e cilësisë së ujërave nëntokësore dhe masat për parandalimin ose kufizimin e ndotësve që depërtojnë në ujëra nëntokësore. Shtetet Anëtare duhet të përcaktojnë standardet në nivelet më të përshtatshme të mundshme dhe të marrin parasysh kushtet vendore dhe rajonale[35].

3.4.1 Kushtet e Referencës për Sasinë e Ujërave Nëntokësore

Niveli i ujërave nëntokësore përdoret zakonisht si matësi kryesor i statusit sasior. Për të arritur statusin e mirë sasior të ujërave nëntokësore, burimi ujor nëntokësor i disponueshëm (si p.sh norma mesatare afatgjatë e rimbushjes së ujërave nëntokësore minus normën vjetore të shkarkimit të ujërave nëntokësore, që kërkohet për të arritur objektivat e cilësisë ekologjike për ujërat sipërfaqësore të lidhura me to) nuk duhet ta tejkalojë normën vjetore mesatare afatgjatë të nxjerrjes së ujit (DKU, neni 2(27)).

Për këtë arsye, norma vjetore e rimbushjes që përshkruhet në seksionin 4.2.3 (bilanci vjetor i ujit) është një shifër shumë e rëndësishme për përdorimin e përshtatshëm të burimeve ujore nëntokësore. Nxjerrja e burimit ujor nëntokësor mbi normën vjetore të rimbushjes kompromenton a) burimet e disponueshme në periudha afatgjata b) regjimet e prurjeve të ujërave sipërfaqësore dhe statusin ekologjik të tyre. Megjithatë, vërehet se për shkak të lidhjes thuajse të përhershme midis ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, sasia e rimbushjes mund të rritet nëse nxjerra e ujërave nëntokësore shkakton rrjedhje nga lumenjtë në akuiferë. Kjo gjë nuk e ndryshon burimin e përgjithshëm, por modifikon disponueshmërinë relative të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore.

Përcaktimi i normës vjetore të rimbushjes së ujërave nëntokësore është mjaft sfidues nga pikëpamja teknike, pasi kërkon rrjete të gjithëgjendura dhe të sakta monitorimi për nivelin e ujërave nëntokësore. Megjithatë, indeksi i prurjes bazë të natyralizuar (IPB) të basenit ujor, ndonëse i përafërt, pranohet gjerësisht si tregues i mirë i normës vjetore të shkarkimit të ujërave nëntokësore në sistemin e ujërave sipërfaqësore[36,37]. IPB-ja përcaktohet nëpërmjet Kurbës së Qëndrueshmërisë së Prurjes e shprehur në raportin Q_{90} / Q_{50}. Në plan afatgjatë, duke supozuar se baseni ujor është në ekuilibër hidrodinamik total, shkarkimi total i ujërave nëntokësore (prurja bazë plus nxjerrjet) duhet të jetë i barabartë me rimbushjen e ujërave nëntokësore.

Rrjeti aktual i monitorimit të ujërave nëntokësore në basenin e lumit Erzen nuk është në cilësinë dhe shkallën e duhur për të përcaktuar rimbushjen e ujërave nëntokësore nëpërmjet bilancit ujor ose teknikave të modelimit.

Elementi i dytë i kushteve të referencës për sasinë e ujërave nëntokësore është masa në të cilin nxjerrja e ujërave nëntokësore sjell devijim të rrjedhës së ujërave nëntokësore në mënyrë të tillë që të ndërpritet shkarkimi i tyre në rrjedhat sipërfaqësore. Shkarkimi i ujërave nëntokësore është një komponent i rëndësishëm për pjesën më të madhe të rrjedhës, dhe në nënbasene ose në ligatina të mëdha, ose në ato zona ku IPB-ja e rrjedhës është më e madhe se 0.5 për shembull, ka shumë të ngjarë që ekosistemet tokësore të varen shumë nga niveli i mirëmbajtjes së kësaj prurjeje.

---

[33]Komisioni Evropian, Direktiva 91/676/KEE për mbrojtjen e ujërave kundër ndotjes së shkaktuar nga nitratet që vijnë nga burimet bujqësore

[34] Komisioni Evropian - Direktiva 2006/118/KE- për mbrojtjen e ujërave nëntokësore kundër ndotjes dhe degradimit

[35]Komisioni Evropian - Kuadri ligjor për ujërat nëntokësorehttps://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/groundwater/framework.htm

[36] Instituti i Hidrologjisë si MB-së - Studimet për Prurjet e Pakta, Raporti Studimor Nr.1, NERC, 1980.

[37] "Prurja e Natyralizuar" = Prurja Aktuale + (Nxjerrjet+ Eksportet) – (Kthimet+ Importet)

Nxjerrja e ujërave nëntokësore i ndryshon pjerrësitë hidraulike, në mënyrë të tillë që të reduktohet norma e shkarkimeve në lumenj, duke ndikuar drejtpërdrejt në prurjen mjedisore. Në raste ekstreme, mbinxjerrja e ujit mund të krijojë pjerrësi të rrjedhës së kundërt, çka bën që rrjedha e lumit të shkarkohet negativisht në ujërat nëntokësore, e njohur ndryshe edhe si "rimbushje e imponuar"(Figura 3-4)[38].
Zakonisht, ndikimet fikse të ndërveprimit ujëra nëntokësore-ujëra sipërfaqësore janë të lokalizuara dhe tejet teknike, ndaj si të tilla kërkojnë vlerësime modelimi. Megjithatë, mund të përgjthësohet se p.sh reduktimi me 10% i burimit ujor nëntokësor (p.sh për shkak të konsumit) sjell mesatarisht një reduktim me 10% të shkarkimit të ujërave nëntokësore në sistemin e ujërave sipërfaqësore në vit.
Për shumë lumenj, përfshi edhe ato në Shqipëri, duke qenë se komponenti i ujërave nëntokësore është zakonisht 30%+ i prurjes mesatare vjetore, reduktimi me 10% i rimbushjes neto të ujërave nëntokësore mund të sjellë reduktim me mesatarisht 3% të prurjes së rrjedhës në vit. Megjithatë, gjatë periudhave sezonale me prurje të pakta p.sh gjatë verës kur IPB-ja është zakonisht 0.9+, po i njëjti reduktim rimbushjeje me vlerë 10% mund të sjellë një reduktim të prurjes sezonale me 9%. Këto reduktime mund të kenë ndikime negative të pakthyeshme në ekosistemin ujor[39].

Figura 3-4 - Shembulli i Pakësimit të Prurjes Sipërfaqësore për Shkak të Nxjerrjes së Ujërave Nëntokësore

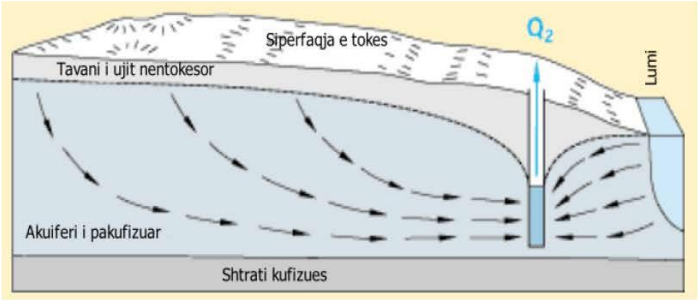

3.4.2 Kushtet e Referencës për Cilësinë e Ujërave Nëntokësore

DUN-i i jep fleksibilitet Shteteve Anëtare për sa i përket caktimit të vlerave kufi duke kërkuar marrjen në konsideratë të mjediseve të ndryshme pritëse të trupit ujor nëntokësor, risqeve dhe funksioneve, karakteristikave dhe sjelljes së ndotësve dhe karakteristikave hidrogjeologjike të përfaqësuara nga nivelet bazë. Marrja në konsideratë e këtyre kërkesave të ndryshme, të cilat janë unike për çdo trup ujor nëntokësor, sjell përdorimin e qasjeve të ndryshme nga Shtetet Anëtare.
Në terma më të gjerë, cilësia e ujërave nëntokësore përcaktohet përmes statusit kimik, i cili përkufizohet kryesisht përmes:

- Shkallës së intruzionit të ujërave të kripura, që tregohet kryesisht përmes parametrit të përcjellshmërisë elektrike.
- Standardet e cilësisë mjedisore (SCM) për parametrat fiziko-kimike të përgjithshme të cilat janë kryesisht oksigjeni i shpërbërë, pH, përcjellshmëria, nitratet, klori dhe amoniumi, pesticidet dhe ndotësit e tjerë, siç parashikohen në DUN, Shtojca I.
- Shkalla në të cilën statusi kimik i ujërave nëntokësore mbështet statusin ekologjik të ujërave sipërfaqësore.

Standardet e cilësisë së mjedisit për ujërat nëntokësore përcaktohen shprehimisht në Direktivën e BE-së 2006/118/KEE për parametrat e a) nitrateve - 50 mg/l b) pesticideve totale – 0.5 µg/l).

[38] Shërbimi Gjeologjik i Shteteve të Bashkuara – Ujërat Nëntokësore dhe Sipërfaqësore – Një Burim i Vetëm – Qarkore e ShGjSh-së 1139, 1997.
[39] Komisioni Evropian - Ujërat nëntokësore si burimhttps://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/groundwater/framework.htm

Standardet për ujin e pijshëm përdoren zakonisht si bazë për vlerat prag të statusit kimik, sikurse përcaktohen në Direktivën e BE-së për Ujin e Pijshëm 98/83/KE, standardet ndërkombëtare të OBSh-së, ose objektivat e cilësisë mjedisore të parashtruara në Direktivën 2013/39/BE.[40]
Duhet theksuar se sipas DKU-së, dispozitat për statusin kimik nuk gjejnë zbatim për nivelet e larta natyrore të substancave ose joneve, apo treguesve të tyre për shkak të kushteve specifike hidrogjeologjike të cilat nuk mbulohen nga përkufizimi i ndotjes në DKU. Për shkak se nivelet bazë mund të jenë shumë të larta për disa prej parametrave dhe disa lloje të trupave ujorë nëntokësorë, ka shumë rëndësi që këto nivele bazë të identifikohen si hap i parë i vlerësimit të statusit dhe tendencave.
Standardet e Cilësisë Mjedisore të miratuara për trupat ujorë nëntokësorë në Shqipëri paraqiten në Shtojcën Teknike VII. DUN-i kërkon edhe përcaktimin e Vlerave Prag, të cilat caktohen në përqendrime nën standardet e cilësisë së ujit të përshkruara në Kapitullin 10 dhe përcaktojnë shtysat për marrjen e masave korrigjuese përpara se të tejkalohen standardet.

3.4.3 Kushtet e Referencës për Ujërat Nëntokësore të Varura nga Ekosistemet Tokësore

Ujërat nëntokësore të varura nga ekosistemet tokësore (UNVET) janë një rast i veçantë i karakterizimit të ujërave nëntokësore dhe kushteve të referencës të lidhura me to[41].
UNVET-ët janë pjesë e vlerësimit të statusit për ujërat nëntokësore. Prandaj, ata janë të rëndësishëm në karakterizimin dhe vlerësimin e riskut të TUN-ëve (shini Figura 3-6). Rëndësia e UNVET-ëve lidhur me statusin e trupit ujor nëntokësor ka të bëjë me faktin se krahas testeve bazë për sasinë (3.4.1) dhe cilësinë (3.4.2) e ujërave nëntokësore, TUN-ët mund të mos e kalojnë testin e "statusit të mirë" nëse vlerësohet se ekosistemi i ujërave sipërfaqësore prej të cilit varen është kompromentuar për shkak të cilësisë dhe sasisë së pamjaftueshme të ujërave nëntokësore që i ushqejnë ato.
Shumë ekosisteme ujore sipërfaqësore janë përshtatur dhe varen së tepërmi nga shkarkimet e ujërave nëntokësore, kryesisht në formën e "prurjes bazë", si pjesë e prurjes totale në lumë, sepse prurja bazë (gjithëvjetore) është e pranishme gjatë gjithë vitit hidrologjik, ndërsa vërshimet sipërfaqësore janë kryesisht të ndërprera në kohë, me ndikime afatshkurtra dhe kalimtare te cilësia dhe sasia e ujit.
Ujërat nëntokësore shkarkohen zakonisht te sistemi i ujërave sipërfaqësore kryesisht nëpërmjet zonës hiporike (Figura 3-5). Kjo zonë është mjaft e rëndësishme për sa i përket ndërveprimeve kimike dhe biotike midis ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, pasi ofron habitatin për jovertebrorët bentikë, bën të mundur reduktimin e përqendrimeve të ndotësve dhe stabilizimin e pH, oksigjenit dhe temperaturës së ujit.

Figura 3-5 - Ilustrimi i Zonës Hiporike

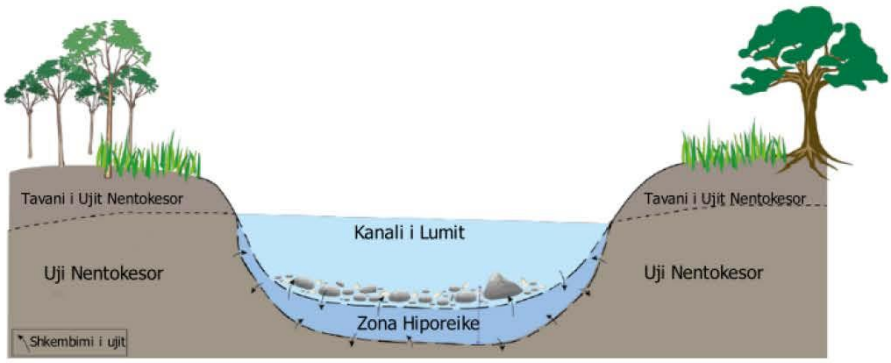

Burimi: Biddulph, M. Shkencat Mjedisore 2015.

Nuk është aspak e lehtë të përcaktosh se cilat ekosisteme tokësore varen drejtpërdrejt nga TUN-i, pasi gjithmonë ka një sërë ekosistemesh midis atyre që varen nga ujërat nëntokësore të një TUN-i dhe atyre që varen nga burime të tjera ujore.

[40]Komisioni Evropian – Direktiva 2008/176/KEE– Shtojca I (Substancat Prioritare), Shtojca II (zëvendëson Shtojcën X të DKU-së) që identifikon Substancat Prioritare të Rrezikshme
[41]Komisioni Evropian – CIS - Raporti Teknik për Ujërat Tokësore të Varura nga Ekosistemet Tokësore, Raporti Teknik 6, 2011

Zakonisht, kërkohen monitorime ekologjike të specializuara për të konfirmuar praninë e specieve veçanërisht të përshtatura për shkak të ndryshimit të kimisë natyrore të ujërave nëntokësore krahasuar me ujërat sipërfaqësore. Këto monitorime nevojiten për të përcaktuar vlerat kufi (VK) të ndotësve ose treguesve të ndotjes (pra, statusi kimik) që mund të ndikojë negativisht në ETVUN[42]. Direktiva për Ujërat Nëntokësore (DUN 2006/118/KE, Shtojca II, Pjesa A) parashtron në mënyrë të veçantë kërkesën që vlerat kufi të marrin parasysh edhe nivelin e ndërveprimit midis ujërave nëntokësore, ekosistemeve ujore dhe ekosisteme tokësore të varura prej tyre.
Testi i dytë praktik që derivon nga hidrologjia e ujërave sipërfaqësore shërben për të përcaktuar Indeksin e Prurjes Bazë (IPB) të regjimit të prurjes. IPB-ja përcaktohet si mesatarja vjetore afatgjatë e prurjes sipërfaqësore e shprehur në raportin Q_{90} / Q_{50}. Sa më e madhe të jetë pjesa e prurjes bazë që ushqen prurjen totale, aq më shumë gjasa ka që ekosistemi ujor sipërfaqësor të varet nga kontributi i ujërave nëntokësore. Një vlerë IPB-je më e vogël se 0.5 tregon se 50%+ e prurjes totale vjen nga shkarkimi i ujërave nëntokësore, ndaj ka shumë gjasa që ekosistemet të jenë tejet të përshtatura dhe të varura nga ujërat nëntokësore që shkarkohen në to.
Mungesa e plotë e të dhënave aktuale të besueshme për prurjet që prej vitit 1992 për pjesën më të madhe të lumenjve në Shqipëri, së bashku me mungesën e theksuar të të dhënave të monitoruara dhe të raportuara për nxjerrjet dhe shkarkimet nga subjektet, lënë të nënkuptohet se për asnjë prej ETVUN-ve nuk mund të përcaktohen prurjet e natyralizuara Q_{50} dhe Q_{90}[43].

3.4.4 Testet e Ndara në Hapa për Statusin e Cilësisë dhe Sasisë së Ujërave Nëntokësore

Procedura formale për përcaktimin e statusit të ujërave nëntokësore që përdoret për basenin e Erzenit është në përputhje me dokumentin udhëzues standard të CIS-it, sipas Figurës 3-6[44].

Figura 3-6 - Procedura Standarde për Përcaktimin e Statusit të Përgjithshëm të Trupit Ujor Nëntokësor

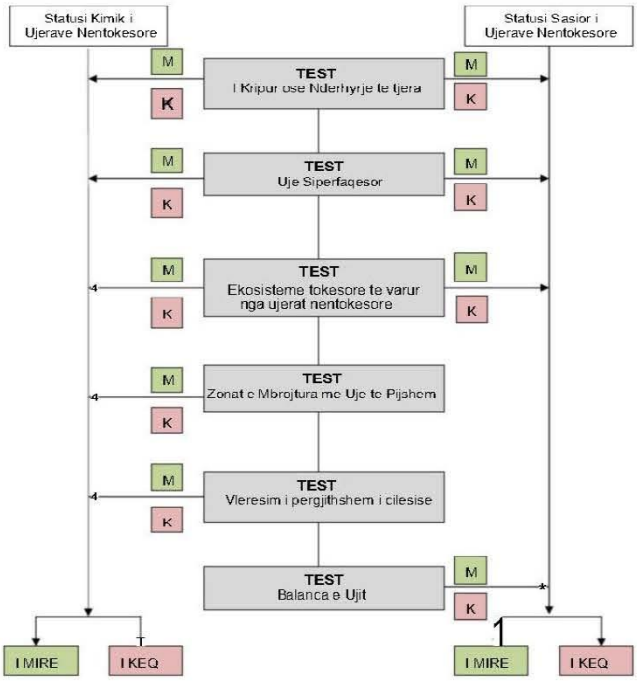

[42]Komisioni Evropian - Dokumenti Udhëzues 18 i CIS-it - Udhëzues për Statusin e Ujërave Nëntokësore dhe Vlerësimin e Tendencavel.
[43]Prurja e Natyralizuar përkufizohet si Prurja Aktuale (ose e matur) + Nxjerrje – Kthime. Kjo formulë jep prurjen natyrore (në intervale ditore, mujore, sezonale dhe vjetore, sikurse kërkohet) duke hequr të gjitha ndikimet artificiale. Vlerat e matura të Q90-s dhe Q50-s nuk mund të përdoren për përcaktimin e kushteve natyrore përveç se kur janë afër zeros.
[44]Komisioni Evropian - Dokumenti Udhëzues 18 i CIS-it - Udhëzues për Statusin e Ujërave Nëntokësore dhe Vlerësimin e Tendencave

3.5 Objektivat Mjedisore për Zonat e Mbrojtura

Sipas nenit 6 dhe Shtojcës IV të DKU-së, Shtetet Anëtare sigurohen që të kenë krijuar regjistrin/at e të gjitha zonave brenda çdo RBU-je, të cilat janë shpallur në mbrojtje të veçantë sipas legjislacionit të posaçëm të Komunitetit për mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, ose për konservimin e habitateve dhe specieve që varen drejtpërdrejt nga uji, përfshi edhe mbrojtjen e zonave të Natura 2000 dhe specieve ujore me rëndësi ekonomike (p.sh butakët).

Përmbledhja e regjistrit të Zonave të Mbrojtura duhet të jetë pjesë e PMBU-ve, duke përfshirë këtu edhe hartat që tregojnë vendndodhjen e çdo zone të mbrojtur dhe përshkrimin e legjislacionit të Komunitetit, kombëtar ose vendor, sipas të cilit janë shpallur këto zona të mbrojtura. Për trupat ujorë që janë shpallur si Zona të Mbrojtura, Objektivat Mjedisore që janë vendosur shkojnë zakonisht përtej statusit të mirë, pasi për këto zona përcaktohen objektiva më shtrënguese në legjislacionin përkatës të Komunitetit.

Shtojca VII (7)(1) e DKU-së kërkon që PMBU-ja të përmbajë "përmbledhjen e masave të kërkuara nga legjislacioni i Komunitetit për mbrojtjen e burimeve ujore". Masat shtesë për Zonat e Mbrojtura duhet të jenë pjesë përbërëse e PMBU-së, në mënyrë që kërkesat e këtyre Zonave të Mbrojtura të përfshihen në menaxhimin e përgjithshëm të basenit ujor dhe të sigurohet koherenca e të gjithë planifikimit të burimeve ujore me objektivat e përcaktuara tashmë nga legjislacioni i Komunitetit dhe ai kombëtar.

Programet e monitorimit duhet të përfshijnë nënprogame specifike për zonën e regjistruar në regjistrin e zonave të mbrojtura. Krahas kërkesave për statusin e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, Neni 8 i DKU-së parashtron edhe kërkesat për monitorimin e zonave të mbrojtura. Ky monitorim specifik duhet të garantojë vlerësime me standardet dhe objektivat e përcaktuara për llojin e veçantë të zonës së mbrojtur.

Objektivat e zonave të mbrojtura përcaktohen në Pikën 1.c të Nenit 4 të DKU-s: Shtetet Anëtare "sigurojnë përputhshmërinë me të gjitha standardet dhe objektivat brenda 15 viteve nga data e hyrjes në fuqi së kësaj direktive, përveç se kur parashikohet ndryshe në legjislacionin e Komunitetit, sipas të cilit janë krijuar zonat e mbrojtura individuale". Për këto objektiva gjejnë zbatim kryesisht mundësitë për përshtatje të ofruara nga DKU-ja. Kështu, për zonat e mbrojtura duhen arritur dy lloje objektivash: objektivat e veçanta të direktivës përkatëse që ishin vendimtare për përvijimin e zonës (shihni Shtojcën 4 të DKU-së) dhe caktimin e standardeve kombëtare të zbatimit dhe objektivat e DKU-së. Disa zona të mbrojtura përkojnë me trupa ujorë. Regjistri i zonave të mbrojtura duhet të mbulojë zonat e identifikuara nga DKU-ja ose direktivat e tjera përkatëse të BE-së.

Llojet e përgjithshme të ZM-ve janë pesë:

- Trupat ujorë të përdorur për nxjerrjen e ujit të pijshëm;
- Zonat e rëndësishme për mbrojtjen e habitateve dhe/ose specieve ku ruajtja ose përmirësimi i statusit të ujit shërbejnë si faktor domethënës për mbrojtjen e tyre (zonat e Natura 2000 që janë objekt i Direktivës për Shpendët 79/409/KEE dhe Direktivës për Habitatet 92/43/KEE);
- Zonat ku janë zbatuar masa për mbrojtjen e specieve ujore me rëndësi ekonomike (ZM-të sipas Direktivës 2006/44/KE (direktiva për peshqit e ujërave të ëmbla); Direktiva për Butakët 79/923/KEE);
- Ujërat e larjes (ZM-të objekt i Direktivës për Ujërat e Larjes 2006/7/KE);
- Zonat e ndjeshme ndaj lëndëve ushqyese (ZM-të objekt i Direktivës 91/676/KEE; Direktiva për Trajtimin e Ujërave të Ndotura Urbane 91/271/KEE).

Duke qenë se harmonizimi i legjislacionit kombëtar të Shteteve Joanëtare të BE-së me standardet e BE-së nuk ka përfunduar ende, nuk mund të bëhet inventarizimi i plotë i ZM-ve për mbarë basenin, gjë që kërkohet nga DKU-ja. Prandaj, mund të përdoret një qasje e modifikuar, që të marrë parasysh:

- Standardet kombëtare për përvijimin e ZM-ve;
- Statusin e ndryshëm në kuadër të zbatimit të Konventës së Bernës dhe rrjetit NATURA 2000 në vend;
- Nivelin e ndryshëm të përshtatjes së legjislacionit kombëtar të Shteteve Joanëtare të BE-së me legjislacionin dhe standardet e BE-së;

- Mungesën e përgjithshme të regjistrave dhe/ose bazave efikase të të dhënave për ZM-të në vend;
- Përgjegjësinë e përbashkët për mirëmbajtjen dhe mbrojtjen e zonave të ujit të pijshëm midis autoriteteve kompetente në nivel kombëtar dhe nënkombëtar;
- Përgjegjësinë e përbashkët për monitorimin e zonave të mbrojtura të ujit të pijshëm;

Regjistri i ZM-ve për basenin e lumit Erzen duhet të përfshijë:

- Regjistrin e zonave të rëndësishme për mbrojtjen e habitateve dhe/ose specieve që janë të mbrojtura sipas konventave ndërkombëtare përkatëse;
- Regjistrin e zonave të rëndësishme për mbrojtjen e habitateve dhe/ose specieve që janë të mbrojtura me legjislacion kombëtar;
- Regjistrin paraprak të zonave të përdorura për nxjerrje të ujit të pijshëm-ujërave nëntokësore.

Regjistrin e zonave të mbrojtura që ndodhen brenda rajonit të basenit ujor, për t'i karakterizuar basenet ujore për sa i përket presioneve, ndikimeve dhe ekonomisë së përdorimeve të ujit.

3.5.1 Zonat e Përvijuara për Nxjerrjen e Ujit të Pijshëm

Legjislacioni përkatës i BE-së për mbrojtjen e ujit të pijshëm me objektiva më të shtrënguese përfshin DUP-in, ndryshuar me Direktivën 2020/2184 dhe me shumë mundësi DN-në. Objektivat për Zonat e Mbrojtjes së Ujit të Pijshëm (ZMUP) janë:

- Të sigurohet që, pas zbatimit të regjimit të trajtimit të ujit, uji i pijshëm që prodhohet t'i plotësojë kërkesat e DUP-it;
- Të sigurojë mbrojtjen e nevojshme në ZMUP, me qëllim që të shmanget përkeqësimi i cilësisë ë ujit për të reduktuar nivelin e trajtimit purifikues të kërkuar për prodhimin e ujit të pijshëm.

Objektivi i i parë do të arrihet duke plotësuar kërkesat e DKU-së.

Objektivi i dytë do të arrihet duke ndërmarrë veprime që synojnë të sigurojnë se nuk do të ketë përkeqësim të cilësisë së ujit për shkak të nxjerrjeve për furnizim me ujë të pijshëm. Në shumicën e rasteve, veprimet kërkojnë pak kohë të japin efekt dhe të ndalojnë ose të zhbëjnë përkeqësimin. Objektivi arrihet duke ndërmarrë masa të mjaftueshme.

3.5.2 Zonat e përvijuara për mbrojtjen e specieve ujore me rëndësi ekonomike

Në dhjetor të 2013-s, Direktiva për Butakët u zëvendësua me DKU-në e BE-së. Neni 4.9 i DKU-së shpreh se DKU-ja ofron nivel mbrojtjeje të paktën të njëjtë me çdo direktive që shfuqizon. Rregullorja transpozon shumë detyrime të DKU-së dhe përcakton pjesën më të madhe të detyrimeve dhe standardeve të cilësisë së ujit që kërkohen nga Direktiva për Butakët. Këto rregullore amenduese përmbajnë ndryshime shtesë të Rregulloreve, për të siguruar që ujërat e populluara nga butakët të vijojnë të identifikohen, mbrohen dhe monitorohen.

Objektivi për ujërat e populluara nga butakët, i parashtruar në Direktivën për Butakët, ishte të ruhej dhe, kur shihej e nevojshme, të përmirësohej cilësia e ujërave të populluara nga butakët për të mbështetur jetën dhe zhvillimin e butakëve (moluskëve bivalvë dhe gastropodë), duke kontribuar kështu në cilësinë e lartë të produkteve butake që konsumohen drejtpërdrejt nga njeriu.

Zonat e përvijuara për mbrojtjen e specieve ujore me rëndësi ekonomike janë zona ku mbrohen ujërat e brendshme sipërfaqësore, ujërat kalimtare, ujërat bregdetare dhe ujërat nëntokësore, gjë që: parandalon përkeqësimin e mëtejshëm dhe mbron e forcon statusin e ekosistemeve ujore dhe, lidhur me nevojat e tyre për ujë, ekosistemet tokësore dhe ligatinat që varen drejtpërdrejt nga ekosistemet ujore. Këto zona janë të lidhura me zonat e ujërave bregdetare dhe të ligatinave, si dhe me trupa ujorë kalimtarë të populluara nga specie ujore me rëndësi ekonomike.

Ekosistemet ligatinore janë pjesë ekologjike dhe funksionale e mjedisit ujor, duke luajtur me shumë gjasë rol mjaft të rëndësishëm në mundësimin e menaxhimit të qëndrueshëm të basenit ujor. DKU-ja nuk ka përcaktuar objektiva mjedisore për ligatinat. Megjithatë, nga detyrimet e DKU-së për mbrojtjen dhe rehabilitimin e statusit të ujit përfitojnë edhe ligatinat që varen nga trupat ujorë nëntokësore, që janë pjesë e trupit ujor sipërfaqësor, ose që janë zona të mbrojtura. Presionet në ligatina (për shembull modifikimi fizik ose ndotja) mund të ndikojnë te statusi ekologjik i trupave ujorë.

Prandaj, masat për menaxhimin e këtyre presioneve duhen parë si pjesë e planeve të menaxhimit të basenit ujor, ku duhen përmbushur për të arritur objektivat mjedisore në Direktivë.
Krijimi dhe përforcimi i ligatinave mund të ofrojë mekanizma të qëndrueshme në rrethana të caktuara, me kosto efikase dhe të pranueshme nga pikëpamja sociale për të ndihmuar arritjen e objektivave mjedisore të Direktivës. Ligatinat në veçanti mund të ndihmojnë në pakësimin e ndikimeve të ndotjes, zbutjen e efekteve të thatësirave dhe përmbytjeve, arritjen e menaxhimit të qëndrueshëm të bregdetit dhe rimbushjen e ujërave nëntokësore. Disa prej ZM-ve përfshijnë edhe habitate ligatinore dhe specie që varen drejtpërdrejt nga ujërat sipërfaqësore ose nëntokësore. Andaj, një prej aspekteve më të rëndësishme të krijimit të Regjistrit të ZM-ve do të jetë identifikimi i habitateve dhe specieve brenda rrjetit Natura 2000 që klasifikohen sipas kritereve të DKU-së.

3.5.3 Trupat ujorë të përvijuar si ujëra rekreative

Ky seksion i referohet zonave të përvijuara sipas Direktivës 2006/7/KE për menaxhimin e Cilësisë së Ujërave të Larjes (që shfuqizon Direktivën 76/160/KEE). Kjo direktivë përmban dispozita për:

(a) monitorimin dhe klasifikimin e cilësisë së ujërave të larjes;
(b) menaxhimin e cilësisë së ujërave të larjes; dhe
(c) informimin e publikut për cilësinë e ujërave të larjes.

Qëllimi i kësaj direktive është të ruajë, mbrojë e përmirësojë cilësinë e mjedisit dhe të mbrojë shëndetin e njeriut duke plotësuar Direktivën 2000/60/KE. Kjo Direktivë gjen zbatim për çdo element të ujërave sipërfaqësore ku autoriteti kompetent pret të lahen shumë njerëz dhe nuk ka vendosur asnjë ndalim të përhershëm lidhur me larjen, ose nuk ka dhënë asnjë kështillim të përhershëm kundër larjes (referuar në vijim si ujëra të larjes). Nuk zbatohet për:

(a) pishinat dhe spa-të;
(b) ujërat e rrethuara që i nënshtrohen trajtimit ose që përdoren për qëllime terapeutike;
(c) ujërat e rrethuara të krijuara artificialisht, të ndara nga ujërat sipërfaqësore ose nëntokësore;

"Masat menaxheriale" janë masat e mëposhtme që merren lidhur me ujërat e larjes:

(d) krijimi dhe ruajtja e profilit të ujërave të larjes;
(e) përcaktimi i kalendarit të monitorimit;
(f) monitorimi i ujërave të larjes;
(g) vlerësimi i cilësisë së ujërave të larjes;
(h) klasifikimi i ujërave të larjes;
(i) identifikimi dhe vlerësimi i shkaqeve të ndotjes që mund të prekin ujërat e larjes dhe dëmtojnë shëndetin e atyre që lahen në to;
(j) informimi i publikut;
(k) marrja e veprimeve për të parandaluar ekspozimin ndaj ndotjes së personave që lahen;
(l) Marrja e veprimeve për reduktimin e riskut të ndotjes.

Identifikimi dhe karakterizimi i ujërave të larjes në Shqipëri nuk bëhet sipas kërkesave të Direktivës për Ujërat e Larjes. Ka disa përpjekje për të monitoruar përdorimin e ujërave të larjes si plazhet ose ujërat rekreative, por klasifikimi i tyre nuk realizohet sipas një procesi të drejtuar nga kërkesat e BE-së.
Direktiva për Ujërat e Larjes synon të parandalojë dhe reduktojë ndotjen e ujërave të larjes në nivele të tilla që të mos e dëmtojnë shëndetin e njeriut dhe mjedisin dhe është instrumenti kryesor që BE-ja ka për mbrojtjen e njerëzve gjatë larjes. Përkufizimi i ujërave rekreative u referohet lumenjve, liqeneve dhe ujërave bregdetare që përdoren për qëllime rekreative.

3.5.4 Zonat e Ndjeshme ndaj Lëndëve Ushqyese

Objektivi i përgjithshëm i Direktivës së Nitrateve është të:

- reduktimi i ndotjes së ujit, shkaktuar apo nxitur nga nitratet nga burime bujqësore
- parandalimi i mëtejshëm i kësaj ndotjeje.

Ky objektiv do të arrihet nëpërmjet përvijimit të Zonave të Cënueshme nga Nitratet (ZCN) dhe programeve të veprimit që po zbatohen në këto zona.

ZCN-të përfshijnë të gjitha tokat që zbrazen në "ujërat e ndotura", sipas përkufizimit të Direktivës. Është publikuar edhe Kodi i Praktikës së Mirë Bujqësore, i cili i këshillon fermerët se si të reduktojnë humbjet e nitrateve në mjedis. Pasurimi i ujërave me lëndë ushqyese (sidomos me fosfate dhe nitrate) që sjell eutrofikimin e ujërave është një prej pikave më të rëndësishme të statusit të trupit ujor. Shkarkimi i lëndëve ushqyese në trupat ujorë trajtohet nga tre Direktiva Evropiane:

- Direktiva Kuadër e Ujit (DKU)(2000/60/KE)
- Direktiva për Trajtimin e Ujërave të Ndotura Urbane (DTUNU)(91/271/EEC)
- Direktiva për Nitratet (DN)(91/676/ EEC)

Zonat e shpallura si zona të cënueshme trajtohen nga Direktiva 91/676/KEE, ndërsa zonat e shpallura si zona të ndjeshme trajtohen nga Direktiva 91/271/KEE.

Direktiva e Këshillit 91/271/EEC trajton kryesisht veprimet menaxhuese që kërkohen për mbrojtjen e trupave ujorë nga ujërat e ndotura urbane (familjare), mbetjet industriale dhe vërshimet sipërfaqësore. Standardet për lëndët ushqyese dhe standardet ekologjike në DKU përdoren pikësëpari për të identifikuar trupat ujorë të eutrofikuar, të cilët do të mund të kontrollohen më pas sipas standardeve të DTUNU-së ose DN-së

Nëse shkarkimet nga ITUN-ët (ato që i shërbejnë një ekuivalenti popullsie (p.e.) më të madh se 10,000), vlerësohen se shkaktojnë eutrofikim (ose mund të shkaktojnë) drejtpërdrejtë apo tërthorazi, ose sjellin nivele të tepërta të fosfatit total (pra > 2.0 mg/l P) dhe të azotit total (pra > 15 mg/l N) , ose > 50 mg/ l NO3[45]) në furnizimet me ujë të pijshëm, trupi ujor identifikohet si i ndjeshëm dhe për rrjedhojë kërkohet një nivel trajtimi që shkon përtej nivelit dytësor, me qëllim mbrojtjen e këtyre zonave. Direktiva e Këshillit 91/676/EEC për mbrojtjen e ujërave kundër ndotjes së shkaktuar nga nitratet me origjinë nga bujqësia. Për shkak të natyrës shpërndarëse të këtij lloji të ndotjes, zakonisht aplikohet qasja "për gjithë basenin" për zbatimin e DN-së, ku Programi i Veprimit sipas DN-së gjen zbatim për të gjithë fermerët.

3.5.5 Zonat e Shpallura për Mbrojtjen e Habitateve ose Specieve

Ky seksion i referohet zonave ku mirëmbajtja ose përmirësimi i statusit të ujit është faktor shumë i rëndësishëm për mbrojtjen e tyre, përfshi edhe zonat e Natura 2000 të shpallura sipas Direktivës 92/43/KEE dhe Direktivës 79/409/KEE.

"Zonë e Mbrojtur" përfshin tokën, ujërat, hapësirën detare dhe bregdetare, të përkufizuara mjaft qartë gjeografikisht, me përcaktim të qartë kufijsh dhe të menaxhuar me mjete ligjore ose mjete të tjera efikase, për të arritur ruajtjen/ mbrojtjen afatgjatë të natyrës, lidhur me shërbimet e ekosistemeve dhe vlerat kulturore. Sipas legjislacionit të BE-së, një zonë e mbrojtur është një zonë gjeografike e përcaktuar qartë, e cila është e përkushtuar për arritjen e ruajtjes afatgjatë të natyrës. Kategoritë e menaxhimit të zonave të mbrojtura të IUCN-së i klasifikojnë zonat e mbrojtura sipas objektivave të tyre të menaxhimit[46]. Në shkallë BE-je, përmes Direktivave të Zogjve dhe Habitateve, u krijua rrjeti Natura 2000. Qëllimi kryesor është të sigurojë konservimin e specieve dhe habitateve të synuara dhe me interes evropian[47]. Rrjeti Emerald i BE-së është një rrjet ekologjik i përbërë nga Zona me Interes të Veçantë Ruajtjeje. Objektivi është mbijetesa afatgjatë e specieve dhe habitateve të Konventës së Bernës, të cilat kërkojnë masa të veçanta mbrojtjeje[48].

Objektivi i Zonave të Mbrojtura të Natura 2000, i identifikuar në lidhje me zonat përkatëse të përvijuara në kuadër të Direktivës së Habitateve është të:

"Mbrojë dhe, kur është e nevojshme, përmirësojë statusin e mjedisit ujor deri në shkallën e nevojshme për arritjen e objektivave të ruajtjes që synojnë mbrojtjen ose përmirësimin e specieve të habitatit natyror të zonës, me rëndësi për Komunitetin, për t'u siguruar që zona të vijojë të kontribuojë në ruajtjen ose rivendosjen e statusit të favorshëm të ruajtjes".

Kur Zona e Mbrojtur Natura 2000 synon të jetë pjesë e një trupi ujor, ose kur një trup ujor është pjesë e Zonës së Mbrojtur Natura 2000, krahas kërkesave për ruajtjen e statusit të favorshëm të ruajtjes,

[45] Azoti Total (AT) = Σ (azoti joorganik + azoti organik). Azoti joorganik = amon (NH4) + nitrate (NO3) + nitrite (NO2)
[46] https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-area-categories
[47] Komisioni Evropian - https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm
[48] Këshilli i Evropës - https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network

ose rivendosjen e këtij statusi, gjejnë zbatim edhe objektivat e DKU-së. Disa trupa ujorë që përkojnë me Zonat e Mbrojtura Natura 2000 janë emërtuar si trupa ujorë artificialë ose tepër të modifikuar. Në këto raste, vlen qëllimi i arritjes së potencialit të mirë ekologjik, krahas objektivit të statusit të favorshëm të ruajtjes. Shtojca B përcakton objektivat për statusin e çdo trupi ujor dhe tregon se ku trupi ujor përkon me Zonën e Mbrojtur të Natura 2000. Objektivat e trupit ujor janë të pavarura nga objektivat e statusit të trupit ujor në Shtojcën B, por të gjitha objektivat duhen përmbushur në përputhje me Direktivat përkatëse të KE-së. Duhet vërejtur se objektivat e statusit të trupit ujor në Shtojcën B nuk përkojnë gjithnjë me objektivat e Zonës së Mbrojtur Natura 2000 në këtë Shtojcë, edhe kur elementi është i njëjtë, fjala vjen fosfati.

Një trup ujor mundet të arrijë objektivat e "statusit të mirë", por mund të mos i arrijë objektivat e Zonës së Mbrojtur Natura 2000 për ruajtjen ose rivendosjen e një statusi të favorshëm të ruajtjes. Trupi ujor mundet edhe të arrijë statusin e favorshëm të ruajtjes (për shembull për salmonin), por mund të mos e arrijë "statusin e mirë" në një trup tjetër të ngjashëm (për shembull për peshqit, duke qenë se DKU-ja kërkon veprime për mbrojtjen dhe rikthimin e një game të gjerë të llojeve të peshqve). Ndonëse objektivi për të rivendosur ose ruajtur statusin e favorshëm të ruajtjes në zonat Natura 2000 përcaktohet nga Direktiva e BE-së për Habitatet dhe Shpendët, nuk ka asnjë datë të caktuar për arritjen e tij. DKU-ja ka përcaktuar vitin 2015 si afat, i cili vlen për Zonat e Mbrojtura Natura 200 (ZVR dhe ZVM që varen nga ujërat (referuar Shtojcës VI)). Nëse zona e mbrojtur është edhe 'trup ujor', ose është pjesë e një 'trupi ujor', afati për rivendosjen e statusit të favorshëm të ruajtjes mund të zgjatet kur plotësohen kushtet në Nenin 4.4 të DKU-së. Nëse zona e mbrojtur nuk është trup ujor, për shembull kënetë ose moçal, afati për arritjen e statusit të favorshëm të ruajtjes nuk mund të zgjatet.

Puna për menaxhimin e zonave të Natura 2000[49] ka nisur vetëm kohët e fundit. Në kuadër të projektit NaturAL, është identifikuar shpërndarja e mundshme e Zonave të Natura 2000 me Interes për Komunitetin (ZIK), gjë që ka sjellë hartimin e listës me 43 zonat e propozuara për të gjithë vendin. Sipas kësaj liste, në basenin e lumit Erzen, si zona të Natura 2000 me interes për komunitetin janë identifikuar tri zona të mbrojtura (Tabela 3-2).

Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura (AKZM) është autoriteti kompetent për menaxhimin e sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura në Shqipëri. Puna për menaxhimin e zonave të Natura 2000[50] ka nisur vetëm kohët e fundit. Në kuadër të projektit NaturAL, është identifikuar shpërndarja e mundshme e Zonave të Natura 2000 me Interes për Komunitetin (ZIK), gjë që ka sjellë hartimin e listës me 43 zonat e propozuara për të gjithë vendin. Sipas kësaj liste, në basenin e lumit Erzen, si zona të Natura 2000 me interes për komunitetin janë identifikuar tri zona të mbrojtura.

Tabela3-2 – Zonat e Mbrojtura sipas Natura 2000 në basenin e lumit Erzen

KODI I ZONËS	EMRI I ZONËS	ZM-ja EKZISTUESE	HARTA E HABITATIT
AL0000007	Dajt	Po	Jo
AL0000015	Bizë-Brosh-Berdhet	Po	Jo
AL0000024	Rrushkull-Bisht Pallë	Po	Jo

[49] BE - Forcimi i Kapaciteteve Kombëtare për Mbrojtjen e Natyrës – Përgatitja për Rrjetin Natura 2000, Mars 2019
[50] BE - Forcimi i Kapaciteteve Kombëtare për Mbrojtjen e Natyrës – Përgatitja për Rrjetin Natura 2000, Mars 2019

4 Vështrim i Përgjithshëm rreth Basenit Ujor

Qëllimi i kapitullit është të paraqesë një vështrim të përgjithshëm të tipareve kryesore të hidro-meteorologjisë, topografisë, gjeologjisë, popullsisë, përdorimit të tokës dhe përdorimit të ujit në basen, për sa kohë që këto karakteristika mund të ndikojnë në tipologjinë dhe statusin e trupave ujorë. Këto elemente mund të konsiderohen si "forcat drejtuese (nxitësit)" në basenin ujor.

4.1 Ndarja në Nënbasene

Rajonet e baseneve ujore, madje edhe vetë basenet shumë rrallë mund të kenë karakter homogjen dhe nuk analizohen ose menaxhohen me efikasitet si njësi të vetme. DKU-ja lejon ndarjen në nën njësi më të vogla dhe më homogjene (basene dhe nënbasene) brenda rajonit të basenit ujor[51], në përputhje me praktikën më të mirë ndërkombëtare. Për shembull, problematikat menaxheriale të ndotjes së shpërndarë (difuze) analizohen dhe menaxhohen më mirë në nivel nënbaseni se në nivel trupi ujor individual.

Qasja e ndjekur në Shqipëri ka qenë kryesisht ndaja e çdo baseni në jo më shumë se pesë nënbasene, bazuar në një karakteristikë të vetme të përbashkët (p.sh digë e madhe, lloji gjeologjik mbizotërues, lloji mbizotërues i përdorimit të tokës) ose në ndërthurjen e disa karakteristikave të tjera ndikuese, duke përfshirë por pa u kufizuar në:

- Kufij të ndryshëm të formacioneve gjeologjike të mëdha p.sh nga karboniferik në silicor;
- Ndryshime në lartësi të konsiderueshme ekologjike ose mbulesë toke p.sh < 200 m ose > 800 m, nga pyjore në urbane etj.
- Pikat e kthesës natyrore të krijuara nga degët e mëdha furnizuese, infrastruktura e modifikimeve të lumit p.sh diga të mëdha, kanalizimi i lumenjve etj.
- Përqendrimet e ndikimeve antropogjene p.sh zona me dominim urban ose bujqësor.

Duhet vërejtur se këto diferencime kaq të gjera përkojnë në përgjithësi me të njëjtën tipologji caktimi kufijsh që përdoret për trupat ujorë. Prandaj, karakteristikat e nënbasenit duhet të pasqyrojnë karakteristikat e trupit ujor. Ndarja në nënbasene është mjaft e vlefshme për të hartuar politikat dhe strategjitë më të fokusuara, veçanërisht lidhur me presionet e përdorimit të tokës si zhvillimi urban apo ndotja e shpërndarë që vjen nga bujqësia (Kapitulli 12).

4.2 Klima dhe hidrometeorologjia

Klima në përgjithësi dhe reshjet vjetore dhe sezonale në veçanti (reshjet e dëborës dhe/ose të shiut) veprojnë si nxitësit kryesorë të të gjitha ndërveprimeve ujore në basenin ujor. Vlerësimi i hidrometeorologjisë është i rëndësishëm për të kuptuar presionet, gjendjen/statusin dhe ndikimet në gjendjen natyrore të trupave ujorë në basenin ujor.

Vlerësimi i plotë teknik i hidrometeorologjisë dhe ndikimeve të saj të detajuara në basen paraqiten kryesisht në Planin e Menaxhimit të Burimeve Ujore ose në strategji të tjera të ngjashme plotësuese. Hidrometeorologjia lidhet vetëm me objektivat mjedisore të basenit ujor, për të përcaktuar:

- Burimet vjetore të rinovueshme të burimeve ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore, pra burimet që mund të shfrytëzohen pa kompromentuar qëndrueshmërinë në të ardhmen
- Regjimin e prurjes natyrore sezonale (me zero ndikime antropogjene) që përfshin kohën, magnitudën dhe kohëzgjatjet e prurjeve të specifikuara
- Regjimin e prurjes mjedisore (ekologjike) të natyralizuar (pjesën e rrjedhës së plotë natyrore, që është minimumi i kërkuar për të ruajtur ekosistemet ujore). Prurja mjedisore nuk është vetëm një vlerë minimale, por është vazhdimësia e rrjedhës natyrore përgjatë të gjithë vitit.

Ndikimet e konsiderueshme dhe të pakontrolluara antropogjene në secilën prej sa më lart që nuk shoqërohen me masa zbutëse ka shumë gjasa që të sjellin reduktim të statusit ekologjik të trupit ujor mbi të cilin ushtrohet ndikimi, dhe për rrjedhojë moskalimin e testeve parësore të DKU-së,

[51] Agjencia Evropiane e Mjedisit, Direktiva Kuadër e Ujit, burimet raportuese, Fondi Qendror i të Dhënave të EIONET, (Skema SWB: EUSubUnitCode). http://cdr.eionet.europa.eu/help/WFD/WFD_521_2016

përkatësisht që "trupat ujorë të gëzojnë Status të Mirë" dhe "të mos ketë përkeqësim të statusit poshtë nivelit aktual". Prandaj, hidrometeorologjia bazë është një pjesë mjaft e rëndësishme e kushteve të referencës për statusin ekologjik.

4.2.1 Klima dhe Meteorologjia - Baseni i Lumit Erzen

Reshjet vjetore në të gjithë basenin e lumit Erzen prej 893 km² arrijnë në 1248 mm. Kjo vlerë shpërndahet nga pikëpamja hapësinore sipas stacioneve përfaqësuese në Hartën 4-1. Këto të dhëna vijnë nga 20+ stacione të monitorimit të reshjeve që ndodhen në qendër ose në periferi të basenit. Statistikat klimatike mujore paraqiten në Tabelën 4-1 sipas vendndodhjeve të caktuara. Njësoj si për pjesën më të madhe të Shqipërisë Perëndimore, pjerrësia e reshjeve ulet kur kalojmë nga lindja në perëndim, për shkak të uljes së lartësisë. Baseni ujor shkarkon në lumin kryesor të Erzenit, me degë mjaft të mëdha furnizuese që formohen nga lumenjtë.

Regjimi vjetor meteorologjik përgjatë basenit përmblidhet në Figurën 4-6 te Shtojca Teknike I për të tre Stacionet përfaqësuese në lartësi të ndryshueshme[52]. Viti më i lagësht sipas standardit klimatik WMO për periudhën 1991-2020[53] raportohet të ketë qenë viti 1991 me reshje vjetore totale prej 1993 mm në Stacionin Dajt[54]. Viti më i thatë regjistrohet viti 2011 me një vlerë totale reshjesh prej 1085 mm në Stacionin Dajt (shihni Shtojcën Teknike I).

Në të gjitha stacionet haset po i njëjti regjim meteorologjik, ku 30%+ të totalit të reshjeve vjetore të shiut bien zakonisht në sezonin Tetor-Nëntor-Dhjetor. Dy muajt më të thatë janë Korriku dhe Gushti, të cilët përfaqësojnë < 10% të totalit vjetor.

Tabela 4-1 – Variablat Klimatike Kryesore – Baseni Erzen

PARAMETRI	JANAR	SHKURT	MARS	PRILL	MAJ	QERSHOR	KORRIK	GUSHT	SHTATOR	TETOR	NËNTOR	DHJETOR	Σ
TEMPERATURA MESATARE	6.3	7.7	9.8	13.1	17.4	21.6	23.8	23.4	20	15.4	11.3	7.7	
RESHJET[55]	145	135	111	93	87	60	35	41	72	107	166	155	1207
EVAPOTRANSPIRIMI [56]	22	32	62	92	122	150	23	31	60	64	35	23	716

4.2.2 Hidrologjia - Baseni Ujor i Erzenit

Sipërfaqja e basenit ujor është 1370 km², me një gjatësi lumi prej 109 km. Degët kryesore të këtij lumi janë dega e Zallit, Zhullimës dhe Pezës, me sipërfaqe përkatëse kullimi prej 79.8 km², 132 km² dhe 74.3 km².

Vlerësimi i regjimit të prurjes vjetore të basenit të lumit Erzen merr parasysh vrojtimet në stacione hidrometrike, ku maten nivelet e ujit dhe të prurjes dhe ku përcaktohet raporti prurje-nivel. Sipas këtyre raporteve, llogariten prurjet ditore, mujore dhe vjetore për të gjithë periudhën, duke përdorur të dhënat hidrometrike në dispozicion.

Në stacionin matës të rrjedhës më të poshtme të basenit ujor (Lumi Erzen në Sallmonaj), prurja mesatare vjetore (PMV) për periudhën 1960-2008 ishte 18.3 m³/s (raportuar si 18.0 m³/s në hidrologjinë e Shqipërisë 1984). E faktorizuar për të gjithë zonën e basenit (893/755 km²), kjo vlerë na jep një normë të përafërt mesatare për shkarkimet vjetore në basenin ujor prej 20.24 m³/s. Hidrografika e prurjes për tre regjimet përfaqësuese të lumit paraqitet në studimin për periudhën 1960-1992.

Krahas regjimeve të prurjes vjetore, hidrologjia e basenit ujor karakterizohet më së shumti nga Kurbat e Qëndrueshmërisë së

[52]Të dhënat janë marrë nga përmbledhjet e PMBU-së - Shtojca 4. Instituti i Gjeoshkencave, Energjisë, Ujit dhe Mjedisit (IGjEO) për periudhën 1991-2018.
[53]Raportuar si vite kalendarike, (jo si vite hidrologjike që fillojnë në tetor).
[54] Organizata Botërore Meteorologjike, Rregulloret Teknike, "Normalet Standarde Klimatologjike"
[55]Tiranë Të dhënat nuk janë ofruar nga IGjEO-ja, por janë marrë nga burime interneti.
[56]Përkufizuar si Evapotranspirim Referencë ET_0. Burimi Laska, A. e të tjerë "Evapotranspirimi dhe Vlerësimi i tij në Shqipëri", BALWOIS 2010. Përdorimi i ekuacionit Thornthwaite në Durrës.

Prurjes, e cila paraqet kohën për të cilën barazohet ose tejkalohet një prurje e caktuar. Prurjet treguese të Q_{10}, Q_{25}, Q_{50}, Q_{75} dhe Q_{90} kanë rëndësi të veçantë. Q_{50} është matja më e besueshme e prurjes së mundshme (duke mbizotëruar ndaj vlerave më ekstreme të regjistruara) ndaj kjo vlerë duhet përdorur për planifikimin afatgjatë të shpërndarjes së burimeve ujore, dhe jo si vlerë mesore.
Zakonisht, raporti Q_{90}/Q_{50} shërben si tregues i mirë i shkarkimeve të ujërave nëntokësore si pjesë e prurjes totale të matur, që quhet ndryshe edhe Indeksi i Prurjes Bazë (IPB). Mbi baza vjetore mesore, prurja mjedisore minimale absolute nuk duhet të jetë më e vogël se Q_{95}, ndërsa në sistemet e ndikuara nga ujërat nëntokësore (IPB ≥ 0.35+) duhet të jetë të paktën e barabartë ose më e madhe se Q_{90}.
Krahasimi me profilet meteorologjike dhe hidrologjike tregon se piku i reshjeve shënohet në Nëntor për pjesën më të madhe të stacioneve. Megjithatë, piku i prurjeve regjistrohet në janar dhe shkurt. Kjo vonesë vjen për shkak se depozita e ujërave nëntokësore rimbushet përpara se ujërat nëntokësore të arrijnë nivelet e mjaftueshme për t'u shkarkuar në sistemet lumore në formën e prurjeve bazë.
Kurbat e Qëndrueshmërisë së Prurjes për të tre stacionet matëse të prurjeve (Perroi i Zallit Ibë, Erzen Ibë, Erzen Ndroq dhe Erzen Sallmonaj) gjenden në Tabelën 4-2. Mungesa e plotë e të dhënave të besueshme për prurjet që prej vitit 1992 kompromenton ndjeshëm shumë aspekte të objektivave mjedisore për basenin ujor, pasi prurja është komponent kritik i statusit ekologjik të trupit ujor dhe shërben si bazë për shumë tregues volumetrikë të presionit.
Prurjet aktuale, nivelet e rimbushjes, disponueshmëria e burimeve ujore dhe kontributi i ujërave nëntokësore në ujërat sipërfaqësore, vlerat e prurjes mjedisore dhe komponenti i ngarkesës kimike të ujërave sipërfaqësore janë përditësuar deri në vitin 2008.

Tabela 4-2[57] – Kurbat e Qëndrueshmërisë së Prurjes për Stacionet Matëse të Prurjeve në Basenin e Lumit Erzen

STACION MATËS I PRURJEVE	LUMË	GJERËSIA WGS84 [58]	GJATËSIA WGS84	Q_{10}	Q_{25}	MAF	Q_{50}	Q_{75}	Q_{90}	Q_{95}
Përroi i Zallit Ibë	Lumi i Murdharit	41.234829°	19.927278°	3.50	2.91	2.32	2.20	1.69	1.28	1.09
Erzen Ibë	Erzen	41.235583°	19.921694°	12.48	10.23	8.13	7.95	6.10	5.11	4.42
Erzen Ndroq	Erzen	41.264193°	19.667252°	21.32	16.98	14.85	13.95	11.23	9.41	8.62
Erzen Sallmonaj	Erzen	41.360940°	19.549336°	26.33	21.36	18.31	17.11	13.95	11.42	10.21
Përroi i Zallit Ibë	Lumi i Murdharit	41.234829°	19.927278°	3.50	2.91	2.32	2.20	1.69	1.28	1.09

4.2.3 Përmbledhja e Bilancit Ujor të Basenit Ujor të Lumit Erzen

Përcaktimi i një bilanci të besueshëm uji për një basen ujor të caktuar është mjaft i vështirë, pasi kërkon të dhëna të sakta të kohëve të fundit për matjet e flukseve në hyrje, flukseve në dalje dhe niveleve të konsumit. Megjithatë, është thelbësore të kuptojmë cilat janë burimet parësore të prurjeve hyrëse në basen dhe si konsumohet apo transferohet uji midis burimeve (burime sipërfaqësore dhe nëntokësore) dhe së fundi se si shkarkohet te pika dalëse (në det ose në basenin ndërkufitar të rrjedhës së poshtme), në mënyrë që të korrigjojmë mënyrën si e kuptojmë hidrodinamikën e basenit dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave. Vlerësimi i plotë i detajuar i kërkesës dhe ofertës së burimeve ujore është subjekt i një raporti më teknik, i cili nuk mbulohet nga PMBU-ja.
Bilanci ujor novator standard i basenit ujor, i zbatuar rishtaz në Shqipëri, na mundëson të kuptojmë një sërë çështjesh kryesore (shihni [59]):

[57] Të dhënat hidrometrike (të prurjes) për basenin ujor u përditësuan pas1995-s. Këto të dhëna përdoren për të llogaritur kushtet aktuale hidrologjike. Koordinatat e stacionit matës të ofruara nga IGjEO-ja nuk janë të besueshme në përgjithësi.
[58] Koordinatat e WGS84. Koordinatat e stacionit matës të ofruara nga IGjEO nuk janë verifikuar në terren dhe mund të mos jenë të sakta.
[59] Praktika më e mirë e Bilancit Gjithëpërfshirës Ujor të Basenit është në përputhje me konceptet e përgjithshme të përcaktuara në Sistemin e OKB-së së Kontabilitetit Mjedisoro-Ekonomik të Ujit (UN SEEAW), UN DESA, 2012

- Ndërlidhja midis ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore. Ndonëse shpesh menaxhohen dhe raportohen më vete, në të vërtetë janë të lidhur ngushtësisht me njëri-tjetrin[60]. Volumi i rimbushjes së ujërave nëntokësore në veçanti është vlerë kritike për ekosistemet ujore dhe licensimin e nxjerrjeve dhe shpeshherë nuk raportohet si duhet në vlerësimet e MBU.
- Për të gjetur Burimin e Rinovueshëm Vjetor (BRV) duhen zbritur humbjet natyrore (avullimi, transpirimi dhe prurjet dalëse të ujërave nëntokësore ndërkufitare) nga prurjet hyrëse në total (reshjet, prurjet hyrëse në ujërat sipërfaqësore ndërkufitare dhe prurjet hyrëse në ujërat nëntokësore).
- Nëse BRV-ja e ujërave sipërfaqësore apo nëntokësore (ose të dyja) tejkalohet vazhdimisht nëpërmjet nxjerrjeve dhe konsumit të tepërt, atëhere baseni ujor[61] ndodhet në një pozicion të pafavorshëm që mund të sjellë rënie të prurjeve ujore dhe/ose nivelit të ujërave nëntokësore. Në të dyja rastet, ndikohen objektivat mjedisore të basenit ujor.
- Për të identifikuar sektorët përgjegjës për nivelet më të larta të konsumit duhen vlerësuar sektorë të caktuar ekonomike[62]. Zakonisht, ky sektor është gjithnjë bujqësia, për shkak të niveleve të larta të transpirimit të kulturave bujqësore të ujitura intensivisht dhe praktikave joefikase të ujitjes, por edhe uji bashkiak shkakton 'humbje' të konsiderueshme të ujërave sipërfaqësore në ujëra nëntokësore dhe anasjelltas. Skemat hidroenergjetike mund të devijojnë sasi të mëdha uji midis nënbaseneve. Këto transferime të ujit mund të dëmtojnë rëndë objektivat mjedisore nëse nuk ndërmerren veprimet e duhura zbutëse.
- Një prej objektivave themelore të menaxhimit të shëndoshë të burimeve ujore është të përcaktojë dhe kontrollojë indekset kyçe të shfrytëzimit të ujit për ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore për të mbrojtur kërkesat e rrjedhës mjedisore dhe për të siguruar sasitë afatgjata për përdorime ekonomike [63].

4.2.4 Vlerësimi dhe Ndikimet e Ndryshimeve Klimatike Globale

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit dhe Programi për Zhvillim i Kombeve të Bashkuara kanë përgatitur tre komunikime kombëtare[64] për Shqipërinë sipas Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike.

Sikurse tregon Figura 4-1, Figura 4-3 dhe Tabelat 4-3 dhe 4-4, sipas Panelit Ndërqeveritar për Ndryshimet Klimatike (PNNK), skenari më pesimist i përkeqësimit të ndryshimeve (Itinerari i Përqendrimit Përfaqësues (RCP) 8.5), rritjet e konsiderueshme të temperaturës dhe pakësimi i reshjeve priten të ndikojnë veçanërisht Evropën Juglindore[65]. Për Evropën Juglindore, reshjet vjetore mund të reduktohen deri në 20% deri në 2100, krahasuar me nivelin bazë të 1990-s.

Këto ndryshime meteorologjike mund të kenë ndikime masive dhe katastrofike për përshtatjen e ekosistemeve ujore[66], thatësirat[67], burimet ujore dhe bujqësinë përgjatë të gjithë baseneve ujore në Shqipëri[68]. Analiza e detajuar e këtyre ndikimeve u është lënë strategjive specifike, si ajo e përmbytjeve dhe e thatësirave për sektorin lidhur me burimet ujore, që mbështesin elementet e PMBU-së.

Për sa i përket objektivave të kësaj PMBU-je, ndryshimet klimatike janë të rëndësishme pasi ndikojnë te statusi i ardhshëm i trupave ujorë. Prandaj, ndryshimet klimatike përfaqësojnë një prej presioneve më kritike të mjedisit ujor, të cilat manifestohen nëpërmjet:

- Rritjes së evapotranspirimit të sipërfaqeve të tokës, duke reduktuar kështu rimbushjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore dhe rritur humbjet e ujit (ndryshime të bilancit ujor).

[60] Ujërat Nëntokësore dhe Sipërfaqësore - Një Burim i Vetëm, ShBA Qarkore e Anketës Gjeologjike 1139, 1998

[61] Konsumi – përkufizuar hidrologjikisht si: (Nxjerrje + Eksporte) – (Kthime + Importe).

[62] Konsumi në këtë kontekst është në përputhje me përkufizimin e UN SEEAW, ku: Nxjerrjet Totale = Kthimet Totale + Konsumi i Ujit
EUROSTAT – Indeksi i Shfrytëzimit të Ujit - https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/t2020_rd220

[64] Komunikimi Kombëtar i Parë (2002), i Dytë (2009), i Tretë (2016) i Republikës së Shqipërisë për Ndryshimet Klimatike

[65] IPCC – Raporti i Vlerësimit 5 (AR5) - Ndryshimet Klimatike 2014: Ndikimet, Përshtatja dhe Cenueshmëria, WGII, IPCC 2014.

[66] BioScience, 2019, Vëll. 70, Nr. 1, "Lajmërimi i Shkencëtarëve Botërorë për një Emergjencë Klimatike"

[67] IPPC – Raport i Veçantë – Ngrohja Globale prej 1.5°C, IPCC 2018

[68] Banka Botërore – 'Cilësi e Panjohur – Kriza e Padukshme e Ujit', Grupi i BB-së 2019

- Reduktimit të reshjeve, duke reduktuar burimet ujore në përgjithësi dhe duke rritur nevojën për ujitje gjatë verës dhe tharje të rrjedhave mjedisore.
- Pakësimit të vërshimeve, duke reduktuar rimbushjen e ujërave nëntokësore dhe rezervuarëve, si dhe reduktuar volumet e disponueshme për hidroenergji.
- Reduktimit të prurjes së lumit, duke e pakësuar prurjen nën nivelin minimal ekologjik dhe duke rritur përqendrimet e ndotësve.

Figura 4-1 - Treguesit e Ndikimeve të Ndryshimeve Klimatike për Evropën Jugore

Edhe rritja e nivelit të detit shihet si mjaft e rrezikshme për shumë zona të ulëta bregdetare, duke kërcënuar shumë habitate të vyera ekologjike, trupat ujorë nëntokësorë, infrastrukturën bregdetare dhe atë bujqësore. Figura 4-2 tregon zonat e rrezikuara nga përmbytja me një probabilitet bazë prej 10% për vijën bregdetare të Erzenit, sipas skenarit RCP 8.5 brenda 30 vjetësh[69].

Figure 4-2 - Zonat Bregdetare të Rrezikuara nga Përmbytja të Parashikuara për Periudhën 10-vjeçare deri në 2050-n

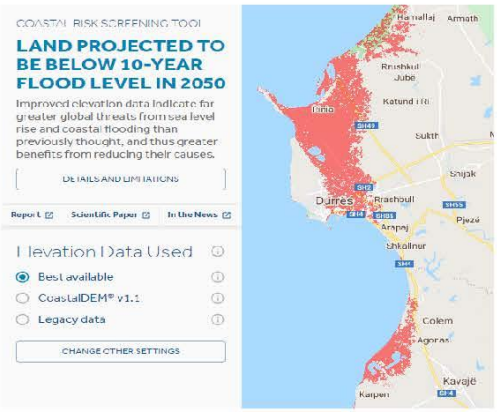

Figura 4-3 – Ndryshimet e Reshjeve sipas Modelit të Shumëfishtë Global të IPCC-së – RCP8.5 [43]

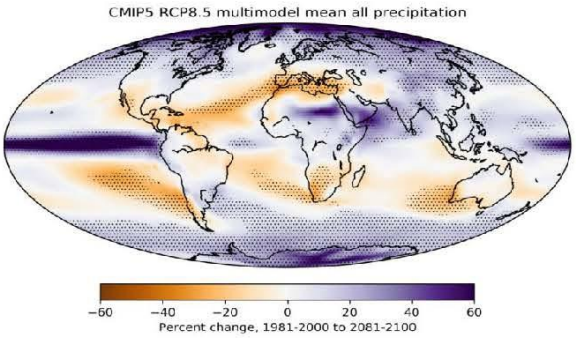

[69] Climate Central - E ARDHMJA E PËRMBYTUR: Cenueshmëria Globale e Rritjes së Nivelit të Detit më e Rrezikshme nga sa Mendohej më Parë, 2019

Tabela 4-3 – Ndryshimi indikativ në % i Temperaturës Globale, IPCC, viti bazë 1990-a

Vitet	2030	2050	2080	2100
Vjetore	1.0 (0.7 to 1.2)	1.7 (13 to 2.2)	2.8 (2.0 to 3.5)	3.2 (2.4 to 4.1)
Dimër	0.8 (0.7 to 0.9)	1.2 (1.0 to 1.4)	2.8 (1.7 to 2.3)	2.4 (1.9 to 2.7)
Pranverë	1.0 (0.8 to 1.12)	1.5 (1.3 to 1.8)	2.6 (2.2 to 3.0)	3.1 (2.6 to 3.6)
Verë	1.6 (0.5 to 1.8)	2.5 (2.1 to 2.8)	4.3 (3.8 to 4.9)	5.3 (4.6 to 6.0)
Vjeshtë	1.0 (1.0 to 1.1)	1.6 (1.5 to 1.8)	2.8 (2.7 to 3.0)	3.5 (3.2 to 3.7)

Tabela 4-4 – Ndryshimi indikativ në % i Reshjeve Globale, IPCC, viti bazë 1990-a

Vitet	2030	2050	2080	2100
Vjetore	3.84 (-35.4 to 27.7)	-8.46 (-56.0 to 47.4)	-14.37 (-78.6 to 81.1)	-18.13 (-89.7 to 94.9)
Dimër	-5.96 (-15.9 to 4.0)	-10 (-27.9 to 7.7)	-14.3 (-44.6 to 16.1)	-18.1 (-55.8 to 19.6)
Pranverë	-2.45 (-11.9 to 7.0)	-7.26 (-25.3 to 10.75)	-14.26 (-45.1 to 16.6	-17.7 (-55.3 to 19.8)
Verë	-10.4 (-12.8 to -7.9)	-19.7 (-24.1 to -15.3)	-41.9 (-49.2 to -34.5)	-50.4 (-59.4 to -41.3)
Vjeshtë	0.5 (-10.1 to 11.1)	-2.5 (-21.3 to 16.3)	-6.9 (-38.1 to 25.2)	-9.5 (-48.1 to 29.1)

4.2.5 Testi i Ndryshimeve Klimatike - Baseni Erzen

Modelet Klimatike Globale (GCM) dhe raportet e IPCC-së paraqesin një vështrim të përgjithshëm të skenarëve të mundshëm në të ardhmen, por analiza e të dhënave vendore nuk mund të zëvendësohet kurrsesi, veçanërisht nëse ka të dhëna prej shumë kohësh. Analiza e vetme dhe më e dobishme që duhet kryer është "testi statistikor i dallimeve të konsiderueshme" për dy vlerat mesatare vjetore të reshjeve afatgjata. Në mënyrë që ky test të jetë i vlefshëm, kërkohen të paktën të dhëna 40+ vjeçare (2x20) për mesatare vjetore, të cilat duhen ofruar nga një stacion meteorologjik i besueshëm që ka qëndruar në po të njëjtin vend gjatë periudhës së vlerësimit.

Stacioni meteorologjik afatgjatë i Tiranës ka ekzistuar që prej viteve 1950. Të dhënat meteorologjike (për reshjet) thjesht duhen ndarë në dy periudha klimatike normale të barabarta sipas WMO-së, në (1961-1990) dhe (1991-2020), dhe për të dy mesataret afatgjata[70] kryhet testi i dallimeve të konsiderueshme (Tabela 4-5). Vlera P ≤ se niveli i besueshmërisë (α) tregon se ka dallime statistikore të konsiderueshme midis dy mesatareve. Prandaj, ky dallim i atribuohet efekteve të ndryshimeve klimatike. Magnituda e dallimeve midis mesatareve aritmetike të reshjeve është tregues i drejtpërdrejtë i ndryshimit në burimet ujore të disponueshme pasi reshjet janë "ushqyesit" e të gjitha burimeve ujore.

Tabela 4-5 - Testi i Dallimeve Statistikore – Mesatarja Aritmetike e Reshjeve Afatgjata

PERIUDHA E TË DHËNAVE	AFATGJATË MESATARJA (mm)	N	VARIANCA	DEVIJIMI STANDARD	ALPHA CL α (5%)	t-STAT	P (T≤t) (1-zona e përjashtuar)	P (T≤t) (2-zona e përjashtuar)
1961-1990	1358	30	85.77	101.50	0.05	2.8129	0.0024565	0.0049130
1991-2020	1396	30	117.22					

Për shkak të shkatërrimit të sistemit të monitorimit efikas të ujërave sipërfaqësore në vitin 1992, AMBU nuk është në gjendje aktualisht të vlerësojë nga pikëpamja sasiore me saktësi ndryshimet e disponueshmërisë së burimeve ujore në basenin e Erzenit për periudhën 1991 – 2020[71]. Të dhënat që janë të disponueshme për prurjen i përkasin periudhës 1960-1990 dhe disa të dhëna janë detajuar më tej për të kuptuar më mirë ndryshimet e regjimit të lumit për periudhën 1992-2008. Për më tepër, të dhënat që u ofruan për reshjet i përkasin një periudhe krejtësisht tjetër (1991-2018) dhe për pasojë, duke qenë se dy grupet e të dhënave nuk përkojnë, është vështirë të llogariten bilance uji që të përfaqësojnë më së miri kushtet aktuale.

[70] EXCEL – t-Test: Dy Kampione për Mesataren

[71] Të dhënat e kërkuara për testin e rëndësisë së të ndryshimeve klimatike nuk u ofruan nga autoriteti kompetent IGjEO.

Tabela 4-6 – Bilanci i Përgjithshëm i Ujit për Basenin e Erzenit

BILANCI I UJIT (PRURJET AKTUALE)	TË DHËNAT PERIUDHA: 1991-2008	BILANCI I UJIT PËR BASENIN E LUMIT ERZEN (të gjitha njësitë shprehen në milionë m³)	NËNBASENI: SEZONI: Vjetor
FLUKSI NATYROR NË HYRJE SIPAS BURIMIT	Ujërat Sipërfaqësorë Ndërkufitar Prurjet në hyrje	Reshjet e drejtpërdrejta në Basenin Ujor	Ujërat Nëntokësore Ndërkufitare [72] Prurjet në hyrje
RIMBUHJA VJETORE PRURJET BRUTO NË HYRJE	0	1269.8	
	Rimbushja Vjetore e Ujërave Sipërfaqësore 1269.38		Rimbushja Vjetore e Ujërave Nëntokësore
HUMBJET NATYRORE	Evapotranspirimi Aktual (ET_A) [73] 574.45		Prurjet në Dalje te Ujërat Nëntokësore Ndërkufitare
BURIMI VJETOR I RINOVUESHËM (A)	Burimi Vjetor i Rinovueshëm (BVR: US) 695.35		Burimi Vjetor i Rinovueshëm (BVR: UN)
SEKTORËT PARËSORË TË PËRDORIMEVE EKONOMIKE TË UJIT	IMPORTET, BASHKIA, INDUSTRIA, BUJQËSIA, ENERGJIA, EKSPORTET		IMPORTET, BASHKIA, INDUSTRIA, BUJQËSIA, ENERGJIA, EKSPORTET
UJI I FURNIZUAR i SEKTORIT[74]	Konsumi i Detajuar Vjetor i Ujërave Sipërfaqësore sipas sektorëve		Konsumi i Detajuar Vjetor i Ujërave Nëntokësore sipas sektorëve
KONSUMI SIPAS SEKTORIT[75]			
KTHIMET NGA BURIMET SIPËRFAQËSORE NË UJËRA NËNTOKËSORE [76]	(Llogaritur 63.83 milionë m³)		
KTHIMET NGA UJËRAT NËNTOKËSORE NË UJËRA SIPËFAQËSORE			
KONSUMI NETO SIPAS SEKTORËVE			
KONSUMI NETO TOTALET SIPAS BURIMIT(B)	Konsumi Vjetor i Ujërave Sipërfaqësore 63.83		Konsumi Vjetor i Ujërave Nëntokësore
PRURJET VJETORE NETO (A – B)	Shkarkimet Neto të Ujërave Sipërfaqësore (përfshi prurjen bazë) 638.28		Shkarkimet Neto të Ujërave Nëntokësore (si prurje bazë)[77] 67.8
TREGUESIT E SHFRYTËZIMIT TË UJIT	Treguesi i Shfrytëzimit të Ujërave Sipërfaqësore ($TShUS^+$) 9.18 %		Treguesi i Shfrytëzimit të Ujërave Nëntokësore ($TShUN^+$)

[72] Transfertat ndërkufitare të ujërave nëntokësore në basen gjatë kufirit të ujëmbledhësit sipërfaqësor

[73] Evapotranspirimi aktual (ET_A) nga të gjitha sipërfaqet tokësore, duke përjashtuar diferencën neto që i atribuohet bujqësisë

[74] Uji i furnizuar për përdorim ekonomik supozohet se është i barabartë me nxjerrjet totale + humbjet anësore nga furnizimi

[75] Uji që i furnizohet sektorit dhe nuk kthehet as në ujëra sipërfaqësore, as në ujëra nëntokësore. E njëjta edhe për ujërat nëntokësore

[76] Uji i furnizuar nga burimet sipërfaqësore, por që janë kthyer në ujëra nëntokësore. Anasjelltas për ujin e furnizuar nga ujërat nëntokësore

[77] Sasia e ujërave nëntokësore që mbërrin në sistemin e ujërave sipërfaqësore dhe që shkarkohet nga baseni ujor

4.3 Hidrologjia dhe Ujërat Nëntokësore

4.3.1 Vështrim i përgjithshëm

Të dhënat për hidrogjeologjinë dhe potencialin e ujërave nëntokësore janë marrë nga Harta Hidrogjeologjike e Shqipërisë[78]. Ky vlerësim njeh shtatë lloje hidrogjeologjike parësore, që rrjedhin kryesisht nga potenciali i rendimentit të akuiferit. Akuiferët klasifikohen më tej sipas litologjisë në shkëmbinj të konsoliduar në formën e shkëmbinjve sedimentarë (gur ranor, konglomeratë, shist argjilor, gur gëlqeror, flishe dhe dolomite që hasen më së shumti) dhe shkëmbinjve magmatikë dhe metamorfikë (bazikë dhe ultrabazikë, vullkanikë dhe konglomerate të metamorfizuara dhe gurë ranorë). Për sa i përket formacioneve hidrogjeologjike, sistemi shqiptar i klasifikimit nuk është harmonizuar plotësisht me sistemin e raportimit WISE të BE-së[79], por përafrimet midis këtyre sistemeve paraqiten të përmbledhura në Tabelën 4-9.

4.3.2 Formacionet dhe veçoritë gjeologjike - Baseni ujor i Erzenit

Tabela 4-7 dhe Harta 4-2 paraqesin një vështrim të përgjithshëm hidrogjeologjik për basenin e lumit Erzen. Veçoritë hidrogjeologjike më të rëndësishme janë:

- Formacionet e mëdha të akuiferëve aluvialë "tipi 1" nën fushën e përmbytshme të lumit Erzen. Ky akuifer nuk përballon nxjerrje të mëdha uji për përdorime bashkiake, por mund të plotësojë nevojat e komuniteteve të vogla përgjatë gjatësisë së lumit. Akuiferët aluvialë karakterizohen nga nivele të larta transmetueshmërie, që janë tregues për vlerat e larta "K"
- Akuiferët aluvialë ose 'ndërgranularë' shërbejnë si burim i volitshëm ujërash nëntokësore relativisht të cekëta, që shfrytëzohen nga sistemet vendore të ujësjellësve dhe sektori i bujqësisë, megjithëse ka qenë thuajse e pamundur të matet niveli i nxjerrjeve pasi shumë puse operojnë pa leje. Prandaj, praktikat bujqësore mund të ndikojnë te nivelet e kontaminimit të akuiferit me nitrate.
- Në të dy anët e trupit aluvial të Erzenit që shtrihet deri poshtë qytetit të Durrësit, ndodhen zona të mëdha joakuifere, ana perëndimore e të ciliave zgjatet deri në jug, duke veçuar kështu nga pjesa tjetër e basnit një akuifer të vogël aluvial në perëndim të Kavajës.
- Një prej veçorive të basenit është një akuifer i madh i izoluar prej gurësh ranorë, konglomeratësh dhe gurësh lymorë (melasa) në Formacionin e Rrogozhinës, i cili shtrihet kryesisht nën pjesën perëndimore të basenit, duke përfshirë thuajse të gjithë aluvionin e Erzenit dhe qytetin e Durrësit dhe Kavajës.
- Pjesa më e madhe e ujëmbledhësit të mesëm ka si nënshtresë gurë ranorë dhe konglomeratë me rendiment të ulët (akuiferë të tipit 5) që mund të plotësojnë nevojat lokale për furnizim me ujë.
- Një prej veçorive të ujëmbledhësit të sipërm janë format tipike karstike ("akuifer i tipit 4") që shtrihen në segmentin JL-VP, disa prej të cilëve mbajnë disa burime me rendiment të lartë që janë shfrytëzuar për përdorim lokal dhe rajonal si burimi i Pëllumbasit, Gurrës së Malit dhe Shën Mërisë, ku kjo e fundit e furnizon Tiranën me uje me sasi mbi 1,000 l/s nëpërmjet një baseni të ndërmjetëm.

Sistemi i karstit në Shqipëri është pjesë e sistemit të karstit dinarik, i cili shtrihet nga Sllovenia deri në Greqi përgjatë bregdetit të Adriatikut. Ai është i rëndësishëm jo vetëm për rimbushjen e ujërave nëntokësore dhe furnizimin me ujë, por edhe për ekosistemet e varura nga ujërat nëntokësore dhe habitatet endemike, të cilët janë komponentë domethënës të statusit ekologjik të trupit ujor.

4.3.3 Formacionet dhe veçoritë gjeologjike - Baseni ujor i lumit Erzen

Një prej veçorive më thelbësore të basenit të lumit Erzen është prania e eksporteve dhe importeve të shumta të ujërave nëntokësore:

1. Nga burimi i Shën Mërisë në masivin e Malit me Gropa që ndodhet në hyrje të ujëmbledhësit të qytetit të Tiranës devijohet mesatarisht ujë me sasi 1,100 l/s (34.7 MCM/a), duke e tharë kështu rrjedhën e lumit Erzen, sidomos gjatë sezonit të thatë.
2. Nga fusha e puseve në Fushë Kuqe në ujëmbledhësin e Matit nxirret mesatarisht ujë me sasi 700 l/s (22.1 MCM/a), sasi kjo që i pompohet qytetit të Durrësit, zonave përreth dhe pikave përgjatë rrugës.

[78] Harta Hidrogjeologjike e Shqipërisë, Ministria e Energjisë dhe Industrisë, Shërbimi Gjeologjik Shqiptar, 2015
[79] WISE 2016, Dokument Udhëzues i CIS-it të BE-së 2016, elementi i skemës së raportimit: <FormacioniGjeologjik>

Tabela 4-7 – Përmbledhja e Formacioneve Gjeologjike Kryesore dhe Potencialit të Ujërave Nëntokësorë - Baseni ujor i lumit Erzen

PËRSHKRIMI HIDROGJEOLOGJIK [80] LITOLOGJIA MBIZOTËRUESE	KODI SHQIPTAR I LLOJEVE	KODI I BE-SË I LLOJEVE KODI	ZONA (km^2)	ZONA %	TRANSMETUESHMËRIA (T) (m^2/DAY) [81]	POTENCIALI I UJËRAVE NËNTOKËSORE [82]
Porozitet ndërgranular. Akuiferë të mëdhenj, me produktivitet mesatar deri në shumë të lartë. Rërë+ zhavorr, rërë+ zhavorr+ baltë/lym	1	1	74	8.3%	$> 10^3$	Poroze - shumë produktive
Porozitet ndërgranular. Akuiferë të mëdhenj, me produktivitet mesatar deri në shumë të lartë. Argjilë+ rërë+ lym+ zhavorr	2	2	35	3.9%	$10^2 – 10^{-1}$	Poroze - mesatarisht produktive
Poroze/me porozitet me fizura. Akuiferë të mëdhenj, me produktivitet shumë të ulët deri mesatar. Gurë ranorë, gurë argjilorë, konglomerate.	3	2	-		10^2 - 10	Poroze - mesatarisht produktive
Me fizura/porozitet i karstifikuar. Akuiferë të mëdhenj, me ndryshime të theksuara, me produktivitet shumë të lartë. Gurë gëlqerorë, dolomite.	4	3A	65.5	7.3%	$10^4 – 10^{-1}$	Me fizura - shumë produktive
Porozitet me fizura. Akuiferë të mëdhenj, me ndryshime, me produktivitet mesatar deri në të ulët. Shkëmbinj bazikë, ultrabazikë.	5	4B	602	67%	$10^2 – 10^{-1}$	Të frakturuara - mesatarisht produktive
Praktikisht shkëmbinj jo akuiferor . Formacionet argjilore, flish, evaporite	6	5			$< 10^{-1}$	Akuiferë të papërfillshëm. Ujëra nëntokësore të kufizuara
Poroze/me porozitet me fizura. Akuiferë të lokalizuar, me produktivitet të ulët deri në shumë të ulët. Gurët ranorë, aleurolitet.	7	5			$< 10 – 10^{-1}$	Akuiferë të papërfillshëm. Ujëra nëntokësore të kufizuara

[80] Marrë nga legjenda e Hartës Hidrogjeologjike të Shqipërisë, Ministria e Energjisë dhe Industrisë, Shërbimi Gjeologjik Shqiptar, 2015.
[81] Transmetueshmëria (T) është norma e prurjes përmes një njësie gjerësie të akuiferit, e cila llogaritet me formulën përçueshmëri hidraulike (K, m/ditë) x trashësia e saturuar e akuiferit (b, m), pra P = m2/ditë
[82] Përkon me Dokumentin Udhëzues të CIS-it të BE-së 2016, elementi i skemës së raportimit: <FormacioniGjeologjik>

4.4 Topografia dhe Përdorimi i Tokës

4.4.1 Basenin e Lumit Erzen

Figura 4-4 dhe Harta 4-3 përmbledhin nënbasenet kryesore dhe përdorimet e tokës në basenin ujor të Erzenit, të marra nga baza e të dhënave CORINE të BE-së për mbulesën e tokës (2018)[83]. Arsyetimi për përvijimin e nënbasenve përshkruhet në Përmbledhjen e Çështjeve të Rëndësishme të Menaxhimit të Ujërave.

Tabela 4-13 përmbledh statistikat kryesore për përdorimin e tokës në nivel nënbaseni, përfshi popullsinë, prurjet kryesore të indeksit Q_{50} dhe Q_{90}[84] kur mund të llogariten dhe zbërthimet në % të llojeve kryesore të përdorimit të tokës në Grupin e të Dhënave të projektit CORINE për mbulesën e tokës (2018)[85,86]. Zonat e ujitura nuk janë verifikuar me terrenin dhe mendohet se shifrat janë shumë më të ulëta se sipërfaqja që ujitet realisht.

Figura 4-4 – Llojet Kryesore të Përdorimeve të Tokës sipas Nënbaseneve

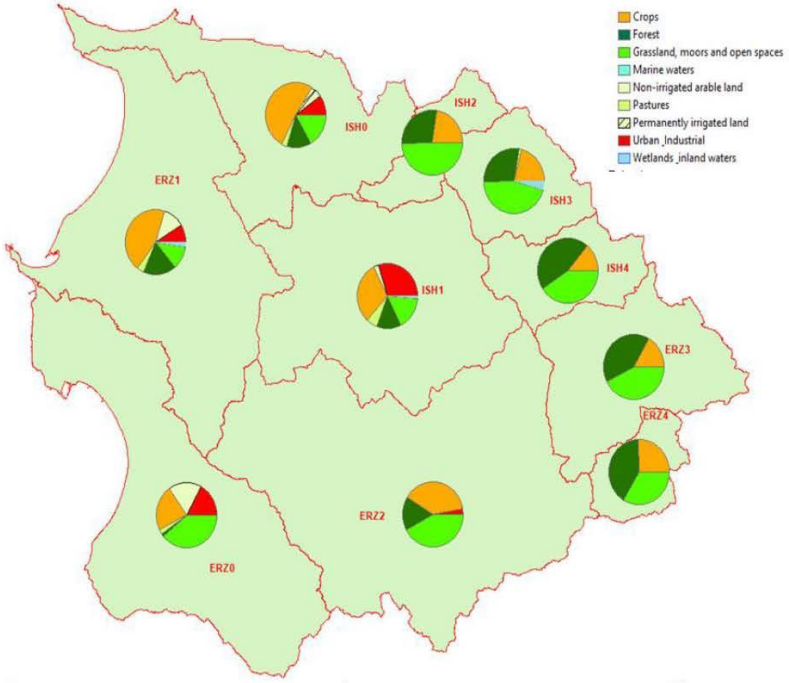

4.5 Rajonet Bashkiake dhe Shpërndarja e Popullsisë

4.5.1 Njësitë Administrative Bashkiake dhe Popullsia - Baseni Ujor i Lumit Erzen

Figura 4-5 dhe Harta 4-5 paraqesin rajonet administrative dhe aglomeratet kryesore të baseneve ujore. Shpërndarja e përafërt e popullsisë paraqitet në Tabelën 4-9. Siç parashikohej, kufijtë e nën-njësive të basenit ujor nuk përkojnë me kufijtë administrativë bashkiakë, prandaj bashkive u kërkohet të bashkëpunojnë përgjatë ujëmbledhësve topografikë për të arritur objektivat e planit të basenit ujor.

[83] https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover
[84] Nuk ka të dhëna hidrometrike për prurjen që prej vitit 1995. Këto vlera janë përllogaritur me përafërsi sipas të dhënave të stacioneve matëse 1960-1995 dhe janë zbatuar për nënbasenet duke bërë thjesht korrigjimin e zonës. Këto të dhëna janë vetëm treguese, dhe jo të besueshme.
[85] https://www.eea.europa.eu/publications/COR0-landcover
[86] https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/copernicus-land-monitoring-service-corine

Figura 4-5 – Autoritetet Kryesore Bashkiake dhe Zonat Urbane

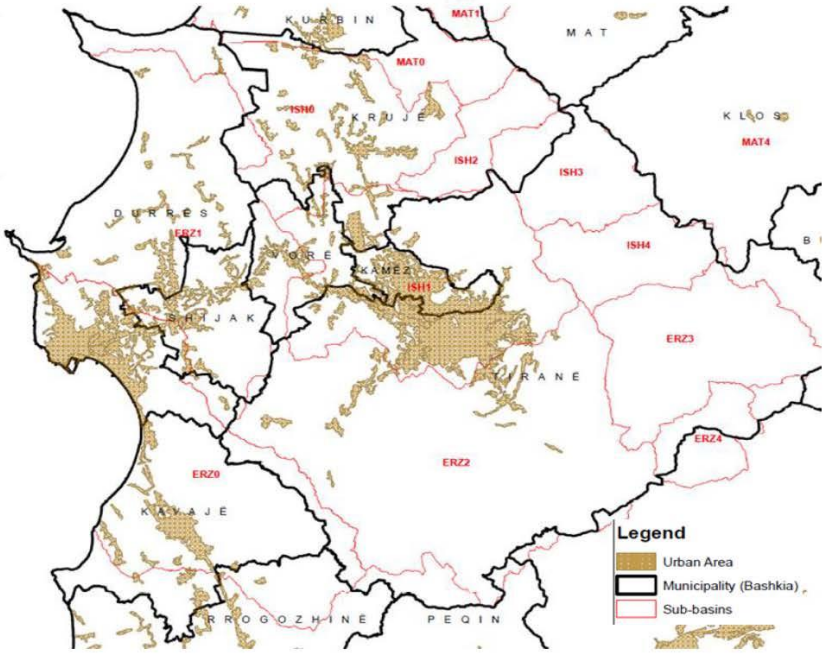

4.6 Përdorimet Kryesore të Ujit dhe Infrastruktura

4.6.1 Vështrim i përgjithshëm

Qëllimi i këtij seksioni është të përmbledhë veprimtaritë ose aktivitetet aktuale më kryesore ("ndikimet artificiale" ose "nxitësit") të cilat ndikojnë në objektivat mjedisore në përgjithësi, ose në statusin e trupave ujorë në veçanti. Shkalla në të cilën këto aktivitete veprojnë si presione në nivel nën-baseni ose ndikojnë drejtpërdrejt në statusin e nivelit të trupit ujor trajtohet në Kapitullin 10.

Rëndësi të veçantë ka edhe infrastruktura që lidhet ose me nxjerrjet e mëdha ose me transferimet e shpeshta të ujit, pasi këto të dyja kanë shumë gjasa që të ndikojnë në prurjen mjedisore dhe/ose disponueshmërinë e burimeve ujore në nivel lokal. Vlerësimi i detajuar i infrastrukturës së përdorimit, shpërndarjes dhe nxjerrjes së ujit duhet paraqitur në Planin plotësues të Menaxhimit të Burimeve Ujore.

Në përgjithësi, nxitësit kryesorë që kanë gjasa të ndikojnë në karakteristikat dhe/ose statusin e trupit ujor përcaktohen në WISE-në e DKU-së, ku raportohen listat e numeracionit, dhe renditen në Tabelën 4-10.

4.6.2 Përmbledhja e Shërbimeve të Ujit

Sipas përkufizimit të DKU-së, "shërbimet e ujit" janë të gjitha operacionet e lidhura me ujin të cilat furnizojnë familjet, institucionet publike ose veprimtaritë ekonomike, dhe që mund të kenë ndikim të konsiderueshëm në statusin e ujit:

(a) nxjerrja, grumbullimi, ruajtja, trajtimi dhe shpërndarja e ujit sipërfaqësor ose nëntokësor

(b) mbledhja dhe trajtimi i ujërave të ndotura, të cilat më pas shkarkohen në ujërat sipërfaqësore

Tabela 4-8 jep përmbledhjen e bilancit ujor të përgjithshëm për sektorët kryesorë, sikurse kërkohet prej Nenit 9 (1) të DKU-së. Parametri i konsumit ka rëndësi të veçantë për ndikimet mjedisore të "shërbimeve të ujit" dhe rikuperimit të kostove të mjedisit dhe burimeve. Thënë më thjesht, konsumi është volumi që humbet përgjithnjë nga baseni ujor për shkak të veprimtarisë ekonomike. Shërbimet e ujit mund të ndikojnë ndjeshëm edhe bilancet ujore të brendshme të burimeve ujore, nga ku ujërat e nxjerra sipërfaqësore mund të transformohen në ujëra nëntokësore pas përdorimit dhe anasjelltas.

Tabela 4-8 – Përmbledhja e Nxjerrjeve, Përdorimeve dhe Konsumeve Kryesore Sektoriale të Ujit - Baseni Erzen

TË DHËNAT SEKTORIALE	Volumi i Nxjerrë (milionë m³)	UJËRAT NËNTOKËSORE TË NXJERRA [87] (milionë m³)	KTHYER NË UJËRA SIPËRFAQËSORE [88]	KTHYER NË UJËRA NËNTOKËSORE [89]	Σ KTHIMI (MCM)	KONSUMI (MCM) [90]	INDEKSI I SHFRYTËZIMIT WEI (%) [91]	SHËRBIMET E UJIT NJËSITË[92]	VSHB M €
FAMILJE [93]	0	4.81						Popullsia	
INSTITUCIONALE	-							Njësia	
TREGTARE	-							Megavat orë	
INDUSTRIALE [94]	0	0.003						Njësia	
BUJQËSIA [95]	54.67							Hektarë	
HIDROENERGJIA	15.32							MWh	
TJETËR		0.0013							
TOTALI	69.99	4.82							

Tabela 4-9 – Statistikat Kyçe Përmbledhëse për nënbasenet e lumit Erzen

ERZEN	Sipërfaqja (km²)	P-ja vjetore (mm)	Q_{50}	Q_{90}	Popullsia[96]	Zonë urbane	Zonë e punueshme	Zonë e ujitur	Kultura të përhershme	Kullota	Pyje	Zona natyrore	Trupa ujorë	Ujëra detare
ERZ0	328	1069	4.83	1.39	176,012	16.83	17.40	0.00	22.85	2.03	1.50	38.48	0.73	0.17
ERZ1	341	1309	20.24	13.51	102,819	8.77	11.55	0.00	44.22	3.77	17.75	11.39	2.41	0.12
ERZ2	485	1525	16.41	10.95	152,322	3.04	0.28	0.00	37.54	0.45	16.39	42.07	0.23	0.00
ERZ3	166	1579	5.42	3.61	501	0.09	0.00	0.00	16.71	0.19	40.58	42.43	0.00	0.00
ERZ4	50.6	1278	1.39	0.81	294	0.00	0.00	0.00	25.61	0.00	40.59	33.80	0.00	0.00
Gjithsej	1370	1248			431,947									

[87] Përkufizuar si ujë i nxjerrë për përdorime brenda basenit ose për t'u eksportuar në një basen të afërt nëpërmjet burimeve nëntokësore (bazuar në të dhënat e prodhimit)
[88] Përkufizuar si sasia totale e ujit (qoftë sipërfaqësor, qoftë nëntokësor) që kthehet ose importohen në sistemin e ujërave sipërfaqësore. Vetëm përllogaritje.
[89] Përkufizuar si sasia totale e ujit (qoftë sipërfaqësor, qoftë nëntokësor) që humbet, kthehet ose importohet në sistemin e ujërave nëntokësore.
[90] Përkufizuar si ndryshesa (Σ uji i nxjerrë – Σ uji i kthyer) dhe përkon me përkufizimin e UN SEEAW se "Nxjerrjet Totale = Kthimet Totale + Konsumi"
[91] Përkufizuar si Indeksi i Shfrytëzimit të Ujit (WEI+) = [(Nxjerrjet + Eksportet) – (Kthimit + Importet)] / Burimet ujore të rinovueshme vjetore
[92] Përkufizuar si numri i njësive të shërbimeve që furnizohen me ujë: popullsia, ekuivalenti i popullsisë, hektarët e ujitur, megavat orë
[93] Sipas të dhënave të publikuara për shoqërinë UK Tiranë dhe shoqërinë UK Fushë-Krujë - Enti Rregullator i Ujit (ERRU), Raport Bilanci i Ujit i Shoqërive UK 2018.
[94] Përkufizuar si njësia më e madhe që përdor kryesisht burimet e veta të ujit
[95] Konsumi bujqësor përfshin humbjet gjatë transmisionit për shkak të kërkesave të evaporimit dhe evapotranspirimit të kulturave bujqësore të ujitura
[96] Bazuar te të dhënat e Censusit të 2011-s, parashikimi i INSTAT-it për 2019-n në nivel bashkie dhe përllogaritjet e ponderuara të GIS-it të popullsisë urbane dhe rurale të nënbasenit.

4.6.3 Infrastruktura ose Aktivitetet Lidhur me Nxjerrjen e Ujit të Pijshëm

Furnizimi me ujë është sektor me rëndësi të veçantë dhe ndjeshmëri të madhe, pasi ndikon drejtpërdrejtë në cilësinë e jetesës së qytetarëve.

Teksa flasim, në basenin e lumit Erzen veprojnë 5 shoqëri publike UK që furnizojnë me ujë të pijshëm vetëm një pjesë të popullsisë që banon në basen. Në territorin e basenit ujor vepron vetëm një shoqëri UK (U.K. Durrës), ndërsa të katër shoqëritë e tjera (U.K. Tiranë U.K. Vorë, U.K. Kavajë dhe U.K. Rrogozhinë) veprojnë pjesërisht edhe në territorin e basenit të lumit Ishëm ose në territorin e basenit të lumit Shkumbin. Duke iu referuar në veçanti Kavajës, shumë pak klientë (rreth 10%) jetojnë jashtë basenit ujor të Erzenit; pjesa dërrmuese banon brenda territorit të basenit. Në mënyrë të ngjashme, në territorin e BU-së së lumit Erzen banojnë vetëm një përqindje e vogël e konsumatorëve nga Tirana, pasi shumica banojnë në BU-në e lumit Ishëm. Për sa i përket Rrogozhinës, shumica e konsumatorëve banojnë në BU-në e Shkumbinit, ku vetëm një përqindje shumë e vogël përfshihet në BU-në e lumit Erzen.

Këto shoqëri UK i nënshtrohen monitorimit të AKUM-it nëpërmjet vlerësimit të performancës së shërbimeve të ofruara sipas treguesve kyçë të performancës teknike dhe financiare. Krahas kësaj, shoqëritë UK kanë nënshkruar edhe kontrata performance me bashkitë përkatëse për të treguar llogaridhënien e tyre lidhur me shërbimin e ofruar.

Të dhënat e fundit tregojnë se rreth 89% e popullsisë së basenit është e lidhur me rrjetin e ujësjellësit. Vazhdimësia e shërbimit është ndjeshëm më e lartë në zona urbane krahasuar me zonat rurale, por sidoqoftë vlerat mbeten mjaft të ulëta përgjatë basenit.

Figura 4-6 – Përqindja e popullsisë që merr shërbimin e ujit të pijshëm në nivel bashkie për basenin ujor të Erzenit.

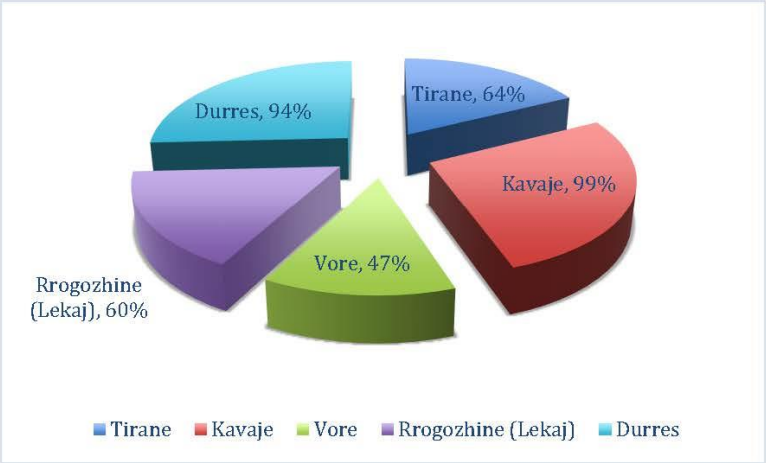

Popullsia i kompenson vlerat e ulëta të "vazhdimësisë së shërbimit" duke blerë dhe instaluar pompa dhe depozita uji që fillojnë të mbushen kur sistemi i shpërndarjes gjendet në presion. Faktorët kryesorë që shkaktojnë vazhdimësi të ulët të furnizimit me ujë janë humbjet e ujit nga mbikonsumi i pamatur, lidhjet e paligjshme dhe humbjet teknike në rrjet për shkak të rrjedhjeve/infrastrukturës së vjetëruar. Siguria e furnizimit me ujë monitorohet nga Njësitë Vendore të kujdesit Shëndetsor (NjVKSh). IShP-ja teston klorin e mbetur në pika të ndryshme përdorimi, si dhe teston praninë e baktereve fekale koliforme.

Tabela më poshtë paraqet të dhëna për sistemin e ujësjellësit dhe shoqëritë UK që veprojnë në territorin e basenit të lumit Erzen.

Tabela 4-10 - Furnizimi me ujë në Rajonin e Basenit Ujor të Lumit Erzen[97]

Rajoni	Bashkia	Njësia Administrative	Urbane/rurale	Popullsia	Popullsia e furnizuar me ujë të pijshëm	Lidhjet me rrjetin e furnizimit me ujë	Mbulimi i shërbimit	Vazhdimësia e furnizimit me ujë (orë/ditë)	Ujësjellës-Kanalizime
TIRANË	Tiranë	Shëngjergj, Kërrabe, Bërzhitë, Petrelë, Baldushk, Farkë, Vaqar, Pezë, Ndroq	R	45,653	29,004	**6 613**	64%	5.5	Shoqëria UK Tiranë
	Vorë	Vorë	U+R	24,485	11,402	**2 679**	47%	8.0	Shoqëria UK Vorë
	Kavajë	Kavajë, Synej, Golem, Helmes, Luz i vogël	U+R	83,573	83,189	**25 398**	99.5%	10.0	Shoqëria UK Kavajë
	Rrogozhinë	Lekaj	R	9,943	5,980	**992**	**60%**	8.0	Sh.a U.K Rrogozhinë
DURRËS	Durrës	Durrës,Rrashbull, Manëz, Katund i Ri, Sukth, Ishëm	U+R	353,488	331,333	**89 129**	94%	9.0	Sh.a U.K Durrës

Sistemi i furnizimit me ujë të pijshëm për familjet, shoqëritë dhe institucionet përfshin:

- Nxjerrjen
- Ruajtjen
- Trajtimin
- Shpërndarjen

I vetmi burim i ujit me përdorim familjar dhe industrial janë ujërat nëntokësore (kapur në burim ose pompuar nga puset). Nga kjo praktikë përjashtohet vetëm shoqëria U.K. Tiranë, e cila përdor ujërat sipërfaqësore të liqenit të Bovillës. Më pas, uji trajtohet në Impiantin e Trajtimit të Ujit, me një kapacitet prodhues prej 5000-6000 l/s dhe iu shpërndahet 30 000 banorëve.

Ujërat nëntokësore përbëjnë burimin kryesor që u shërben qëllimeve të ujit të pijshëm. Ujërat nëntokësore janë subjekt i faktorëve klimatikë, morfologjikë, hidrologjikë, gjeografikë dhe antropogjenë. Faktori më i rëndësishëm, ku mbështeten ujërat nëntokësore, janë reshjet. Uji është në cilësi të mirë dhe nuk kërkon trajtim dytësor: mjafton vetëm dezinfektimi (me klor). Prandaj, veprimtaritë industriale përfitojnë edhe nga cilësia e mirë e ujit me kosto të ulët, ndonëse furnizimi me ujë të një cilësie më të ulët do të mjaftonte për qëllimet e tyre.

Shoqëria UK identifikon zonën e mbrojtjes për çdo pus. Sidoqoftë, këto zona janë zakonisht shumë të vogla dhe distanca mesatare e puseve nga banesat është shumë e vogël për të mundësuar mbrojtje të besueshme.

4.6.4 Infrastruktura ose Aktivitetet Lidhur me Trajtimin e Ujërave të Ndotura

Aktualisht, shumica e shoqërive UK që ofrojnë shërbime kanalizimesh për klientët në BU-në Erzen kanë rrjet kanalizimesh, të paktën në zonat urbane, si dhe mbledhin edhe ujërat e ndotura të zonës. Mbulimi i rrjetit të kanalizimeve është shumë më i ulët se ai i furnizimit me ujë. Një pjesë e popullsisë së BU-së Erzen është e lidhur me sistemin e kanalizimeve.

Në zonat urbane, ujërat e ndotura mblidhen kryesisht nëpërmjet rrjetit publik të kanalizimeve. Sistemet e kanalizimeve janë të kombinuara, ku ujërat e ndotura dhe ujërat e reshjeve mblidhen së bashku. Me përjashtim të Kavajës, Durrësit dhe Gjirit të Lalëzit, tubacionet e kanalizimeve shkarkohen direkt në trupin ujor më të afërt pa iu nënshtruar më parë trajtimit. Në zonat rurale, familjet përdorin mjetet e veta për shkarkimin e ujërave të ndotura, zakonisht duke i mbledhur në gropa septike dhe duke përdorur kamionë privatë për largimin e tyre prej zonës së banimit.

[97] Burimi: Enti Rregullator i Ujit (Raporti i Performancës së Sektorit të Ujësjellës-Kanalizimeve 2019 - 2020)

Tabela 4-11 paraqet përmbledhjen e situatës lidhur me mbledhjen e ujërave të ndotura në basen.

Tabela 4-11 - Situata aktuale lidhur me mbledhjen e ujërave të ndotura në zonën e basenit ujor të Erzenit

Rajoni	Bashkia	Njësia Administrative	Komente
TIRANË	Kavajë	Synej	Ujërat e zeza mblidhen pjesërisht në ITUN-un e Kavajës.
	Kavajë	Golem	Ujërat e zeza mblidhen pjesërisht në ITUN-un e Kavajës.
	Kavajë	Kavajë	Sistemi ekzistues i mbledhjes së ujërave të ndotura është sistem kanalizimesh i kombinuar për kullimin e ujërave të ndotura e të përziera shtëpiake dhe ujërave nga reshjet. Ujërat e ndotura mblidhen në ITUN (E 19⁰30'57'' ; N 41⁰12'12'') dhe shkarkohen në det pas trajtimit.
	Kavajë	Luz i vogël	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Kavajë	Helmas	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Tiranë	Ndroq	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Tiranë	Pezë	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Tiranë	Vaqarr	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Tiranë	Baldushk	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Tiranë	Petrelë	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Tiranë	Farkë	Sistem i pjesshëm kanalizimesh
	Tiranë	Bërzhitë	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Tiranë	Kërrabë	Sistem i pjesshëm kanalizimesh
	Tiranë	Shën Gjergj	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Vorë	Vorë	Lidhje e pjesshme me kanalizimet. Sistemi ekzistues i mbledhjes së ujërave të ndotura është sistem kanalizimesh i kombinuar për kullimin e ujërave të ndotura urbane të përziera dhe ujërave nga reshjet. Sistemi shkarkohet në lumin e Tiranës pa trajtim.
DURRËS	Shijak	Xhafzotaj	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Shijak	Xhafzotaj	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Shijak	Gjepalaj	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Shijak	Shijak	Sistemi ekzistues i mbledhjes së ujërave të ndotura është sistem kanalizimesh i kombinuar për kullimin e ujërave të ndotura e të përziera shtëpiake dhe ujërave nga reshjet. Sistemi shkarkohet në lumin e Erzenit.
	Shijak	Maminas	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Durrës	Rrushbull	Ujërat e zeza mblidhen pjesërisht në ITUN-un e Kavajës.
	Durrës	Durrës	Sistemi ekzistues i mbledhjes së ujërave të ndotura është sistem kanalizimesh i kombinuar për kullimin e ujërave të ndotura e të përziera shtëpiake dhe ujërave nga reshjet. Ujërat e ndotura mblidhen në ITUN dhe shkarkohen në det pas trajtimit.
	Durrës	Sukth	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Durrës	Katund i Ri	Nuk ka lidhje me kanalizimet.
	Durrës	Manëz	
	Durrës	Ishëm	Ujërat e ndotura mblidhen në ITUN-in e Gjirit të Lalëzit dhe shkarkohen në det pas trajtimit.

V.O. Informacioni mbështetet te dokumentet dhe raportet e vëna në dispozicion. Por, kërkohet kontroll i kryqëzuar dhe përditësim me shoqëritë UK përkatëse. Duhen identifikuar edhe njësitë administrative që i përkasin basenit ujor.

Impiantet e Trajtimit të Ujërave të Ndotura

Teksa flasim, në të gjithë basenin ujor të Erzenit kemi të pranishëm tre impiante për trajtimin e ujërave të ndotura funksionale në Kavajë, Durrës dhe Gjiri i Lalzit , të cilat mbulojnë një ekuivalent popullsie (PE) prej më shumë se 2,000 banorë.

ITUN-ët janë pajisur me sistemin biologjik të filtrimit me pikim dhe flukseve të vazhdueshme në hyrje, që krahasohen me standardet evropiane

ITUN-i i Kavajës

Impianti i trajtimit të ujërave të ndotura ndodhet në Kavajë dhe u financua në dy faza, përkatësisht nga Qeveria Gjermane (faza e parë 2003-2007) dhe Delegacioni i BE-së (faza e dytë 2012-2015).

Impianti, që përmban një sistem filtrimi me pikim ndodhet në veri-perëndim të qytetit të Kavajës, në afërsi të fshatit Qerret. Ai trajton ujërat e zeza të 75 000 banorëve. Ka një prurje mesatare prej 13 500 m^3 / ditë, me një sipërfaqe prej rreth 13 ha. Aktualisht, impianti i shërben zonës urbane të qytetit të Kavajës, plazhit të Golemit dhe fshtarave përreth.

Funksionon si duhet, pa kurrfarë problemi që prej fazës së parë dhe jep rezultate të kënaqshme, edhe në kushtet aspak të favorshme të furnizimit me ujë vetëm për disa orë në ditë.

ITUN Durrës

Impianti i trajtimit të ujërave të ndotura ndodhet në qytetin e Durrësit dhe u financua nga Banka Botërore (11.5 milionë euro). Impianti, që përmban sistem filtrimi me pikim me prodhim biogazi, ndodhet në veri-perëndim të qytetit të Durrësit, në afërsi të fshatit Shën Vlash (Porto Romano).

Ka një prurje mesatare prej 60 000 m^3 / ditë, me një sipërfaqe prej rreth 70 ha. Aktualisht, impianti mbulon zonën urbane të qytetit të Durrësit, Arapajn, Shën Vlashin, Shkallnurin, fshatin Rashbull dhe zonat përreth. Ky impiant është ndërtuar për të trajtuar ujërat e zeza të 250 000 banorëve. ITUN-i i Durrësit është pajisur me sistemin biologjik të filtrimit me pikim dhe prurjeve të vazhdueshme në hyrje, të krahasueshme me standardet evropiane. Teknologjia e përdorur është ajo e llumit aktiv dhe trajtimit të avancuar për reduktimin e azotit dhe fosforit. Gazi i përftuar nga shpërbërja e llumit përdoret për të prodhuar elektricitet në sasi sa për të mbuluar nevojat e vetë impiantit.

Figura 4-7 - ITUN-i i Durrësit

ITUN-i i Gjirit të Lalëzit

Impianti i trajtimit të ujërave të ndotura që ndodhet në Gjirin e Lalëzit përmban sistem filtrimi me pikim dhe u financua në dy faza.

Në këtë fazë (faza e parë 10 milionë euro), impianti i trajtimit ka teknologji moderne dhe trajton ujërat e ndotura të 15, 000 banorëve. Në fazën e dytë, impianti i trajtimit do të trajtojë ujërat e ndotura të 30,000 banorëve. Aktualisht, impianti i shërben zonës turistike të Gjirit të Lalëzit, fshatit Hamallaj dhe zonave përreth.

Tabela 4-12 paraqet përmbledhjen e performancës aktuale të shoqërive UK Kavajë dhe Durrës bazuar te TKP-të e përzgjedhura lidhur me mbledhjen dhe trajtimin e ujërave të ndotura.

Tabela 4-12 – Performanca aktuale e shoqërive UK Kavajë dhe Durrës

Shoqëria UK	Mbulimi me shërbim i impiantit të trajtimit të ujërave të ndotura (%)	Mbulim me shërbim i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza (%)	Mbulimi me impiantin e trajtimit të ujërave të ndotura të gropave septike (%)	Prodhimi i llumit nga impianti i trajtimit të ujërave të ndotura (kg / DS / p.e)	Përqindja e ujit të trajtuar nga impianti i trajtimit të ujërave të ndotura (%)	Konsumi i ujit për impiantin e trajtimit të ujërave të ndotura (kwh / p.e)	Energjia e përfituar si % e kostos së impiantit të trajtimit të ujërave të ndotura (%)	Të arkhivuat mujore mesatare të ekuivalentit të popullisë së cilit i shërben impianti i trajtimit të	Kostoja totale operacionale për ekuivalent popullisie (Lek/ p.e)	Përqindja e Testeve NBO$_5$ që i plotësojnë standardet (%)	Përqindja e Testeve NKO që i plotësojnë standardet (%)	Përqindja e Testeve TSS që i plotësojnë standardet (%)	Përqindja e Testeve PT që i plotësojnë standardet (%)	Përqindja e Testeve NT që i plotësojnë standardet (%)
Kavajë UK Sh.A	69.03	94.65	5.35	0	10.02	0	0	0	0	100	100	100	0	0
Durrës UK Sh.A	54.18	100	0	0	100	0	0	0	0	100	99.38	100	0	100

4.6.5 Infrastruktura Lidhur me Ujitjen

Sipërfaqja totale e tokave bujqësore në Shqipëri është 657,000 ha, që mbulon 23% të vendit, ku 80% është në pronësi private dhe 20% në pronësi shtetërore. Kulturat bujqësore kryesore janë perimet, pemët frutore, vreshtat, drithërat dhe ullishtat.

Bujqësia në Shqipëri kërkon ujë shtesë për ujitje në verë, pasi reshjet e shiut gjatë këtij sezoni përbëjnë rreth 20% të reshjeve vjetore në total. Deficiti ujor midis qershorit dhe gushtit luhatet nga 400 deri në 500 mm, duke e bërë ujitjen të nevojshme për kultivimin efikas të kulturave bujqësore. Nga ana tjetër, kullimi është i rëndësishëm në dimër për të lehtësuar përmbytjet, erozionin dhe mbingopjen e tokës me ujë.

Aktualisht, pronari i skemave të ujitjes është shteti, ndërsa operimi dhe mirëmbajtja e skemave u delegohet bashkive. Por ligji nr. 24/2017 parashikon që kjo e drejtë i transferohet shoqatave të përdoruesve të ujit, shoqatave koperativiste bujqësore, ose mund të përdoren mjete të tjera transferimi sipas Vendimit të Këshillit të Ministrave.

Organizata e Përdoruesve të Ujit (OPU) janë shoqata vullnetare fermerësh që janë themeluar dhe operojnë sipas dispozitave të Ligjit Nr. 24/2017 "Për administrimin e ujitjes dhe kullimit". ShPUOPU-ja është subjekt ligjor, vetëfinancues me qëllime jofitimprurëse.

Deri më tani, sipas ligjit të lartpërmendur, OPU-të nuk janë formalizuar ende. Fermerët furnizohen me ujë nëpërmjet skemave të ujitjes dhe burimeve ujore publike të menaxhuara nga bashkitë. Ka edhe fermerë që ujisin jashtë këtyre skemave të ujitjes. Nuk ka informacion të disponueshëm për ta.

Në këtë basen, menaxhimi i ujitjes realizohet nga 6 bashki (Durrës, Shijak, Vorë, Kavajë, Rrogozhinë dhe Tiranë), ku disa prej tyre ndodhen tërësisht brenda territorit të basenit, ndërsa të tjerat pjesërisht, pasi nuk ndodhen tërësisht brenda basenit ujor në fjalë. Në basenin ujor të lumit Erzen vepron Drejtoria e Ujitjes dhe Kullimit Durrës, me një kanal kryesor në menaxhimin e saj.

Sipas MBZhR-së, sipërfaqja e tokës bujqësore në basenin e lumit Erzen është rreth 49,000 ha.

Sipërfaqja ku fermerët kanë akses në ujitje është rreth 19000 ha, kundrejt sipërfaqes potenciale të ujitjes që është rreth 27000 ha. Në 2020-n, sipërfaqja e tokave të ujitura në këtë basen ishte 6000 ha. Në nivel BU-je, rreth 54% e tokës bujqësore është sipërfaqe potenciale për ujitje dhe 31% e tokës bujqësore është tokë e ujitur (23% në 2020-n). Figura 4-8 paraqet situatën për çdo bashki në basenin e lumit Erzen.

Figura 4-8 - Totali i tokës së punueshme, sipërfaqes potenciale për ujitje dhe sipërfaqes së tokës së ujitur në 2020-n për çdo bashki në basenin ujor të lumit Erzen.

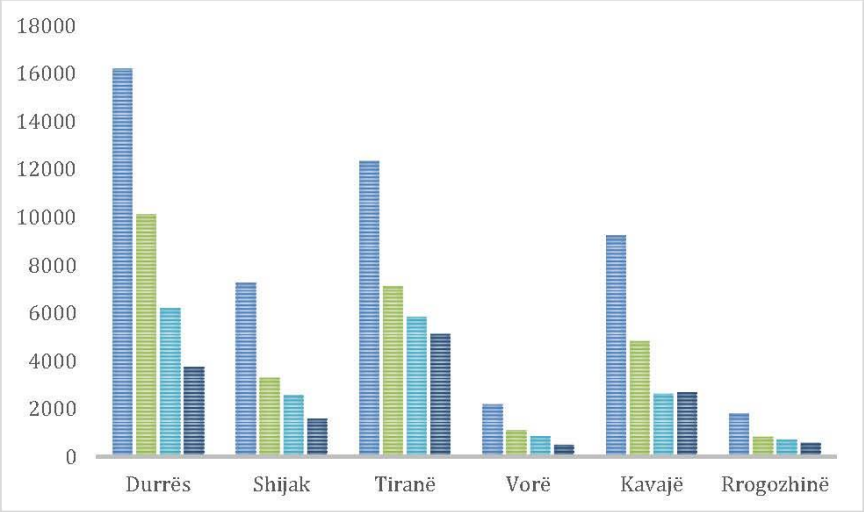

Burimet ujore të ujitjes janë rezervuarët e ujitjes, lumenjtë ose ujërat nëntokësore, nëpërmjet stacioneve të pompimit. Ujitja realizohet ose me gravitet, ose me stacione pompimi, ose duke i

kombinuar të dyja. Metoda kryesore e ujitjes në basenin ujor të Erzenit është përdorimi i kanaleve të hapura ose ujitjes me brazda, që e shpërndan ujin nëpërmjet një rrjeti dytësor dhe tretësor.
Baseni i lumit Erzen ka rreth 675 km kanale ujitje (488 km kanale parësore dhe 187 km kanale dytësore). Ujitja në masë praktikohet kryesisht në terrene të ulëta dhe bregdetare. Në pjesën perëndimore të basenit të Erzenit, ka vetëm një skemë të madhe ujitjeje, përkatësisht: Hardhisht - Xhafzotaj - Shijak - Sukth - Rrushbull, me një gjatësi prej 59.2km për një sipërfaqe të ujitur prej rreth 7 860 ha. Pjesa më e madhe e skemës së ujitjes është aktualisht e amortizuar. Në pjesën e sipërme të basenit ujor të lumit Erzen ka shumë skema të vogla ujitjeje, por shumica nuk janë funksionale. Në përgjithësi, ujërat sipërfaqësore konsiderohen si burim kryesor për ujitje, ku lumi Erzen shërben si burim kryesor. Në rrjedhën e sipërme të basenit të lumit Erzen janë ndërtuar disa rezervuarë për qëllime ujitjeje, për të plotësuar kërkesën.
Baseni i lumit Erzen numëron gjithsej 88 diga (rezervuarë) ujitjeje, vendndodhja e të cilave paraqitet në Figurën 4-9.

Figura 4-9 - Digat e ujitjes për çdo bashki në basenin e lumit Erzen

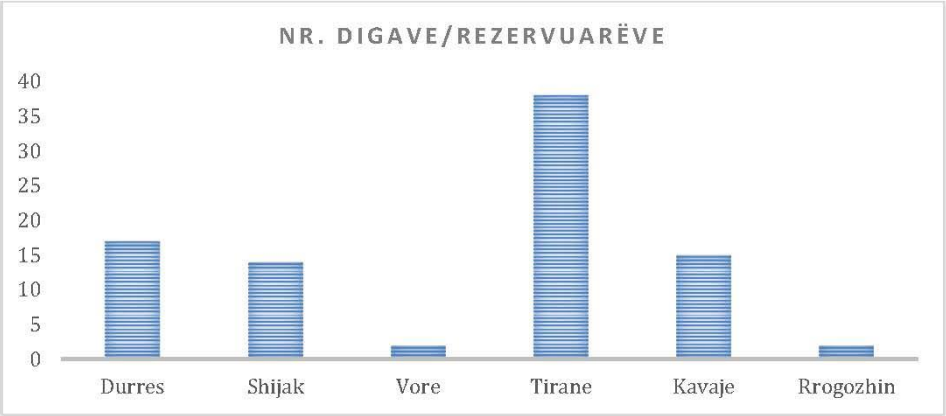

Për sezonin e fundit të ujitjes (2020), sipas sipërfaqeve të mbjella dhe normave të zbatuara të ujitjes (uji për ujitjen e sipërfaqeve) në nivel kombëtar, ka pasur në dispozicion 473 milionë m^3 ujë për një sipërfaqe të ujitur prej afro 182 000 ha[98].
Volumi total i ujit në basenin e lumit Erzen që përdoret për ujitje është afro 35.5 milionë m^3 për një sipërfaqe të ujitur prej rreth 14000 ha. Figura 4-10 më poshtë paraqet situatën për çdo bashki në basenin e lumit Erzen.

Figura 4-10 - Volumi i ujit të përdorur për ujitje në 2020-n për çdo bashki në basenin e lumit Erzen

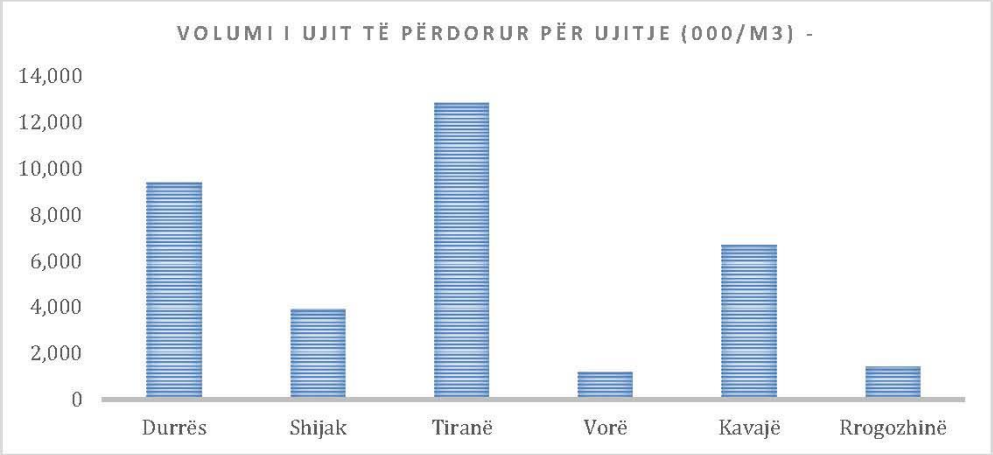

[98] Burimi: MBZhR, 2021

Shërbimi i kullimit është ndërtuar përpara viteve 1990. Për shkak të zhvillimit të shpejtë të infrastrukturës gjatë dekadave të fundit, shërbimi i kullimit mbulon vetëm një pjesë të tokës bujqësore. Baseni i lumit Erzen ka rreth 1200 km kanale kullimi parësore dhe sistemi i rrjetit të kullimit është thuajse 37,750 ha.
Stacionet e pompave të kullimit (hidrovoret) përdoren për qëllime kullimi dhe janë të shpërndara në zonën bregdetare. Një pjesë e tyre është tashmë në fund të ciklit të jetës për shkak të dëmtimeve, kostove të energjisë elektrike dhe mirëmbajtjes së dobët. Për sa u përket kanaleve tretësore, vlerësohet se janë bllokuar nga lymi dhe nevojitet mbështetje e konsiderueshme financiare që të zhbllokohen. Kjo situatë krijon tejngopje të ngastrave bujqësore dhe nxit premisat për përmbytje në raste shirash. Baseni i lumit Erzen ka 2 stacione të pompave të kullimit që janë funksionale: një në Hamallaj (Durrës) dhe një në Synej (Kavajë).
Duke marrë parasysh burimet ujore dhe infrastrukturën e kullimit në basenin e lumit Erzen, janë marrë masa për uljen e cenueshmërisë dhe rritjen e fleksibilitetit të bujqësisë. Këto masa lidhen kryesisht me modernizimin e bujqësisë (miratimi i Praktikave më të mira), përmirësimin e infrastrukturës së ujitjes e kullimit, si dhe përdorimin e metodave të reja për ujitje (ujitje me spërkatje dhe pikim).

4.6.6 Infrastruktura ose Aktivitetet Lidhur me Hidroenergjetikën

Baseni i lumit të Erzenit ka 3 hidrocentrale dhe që të tre janë në gjendje pune. Fuqia totale është 5.524 MW. Prurja e instaluar është 6.3 m^3/sek. Prurja vjetore mesatare është 10-8 m3/sek. (për më tepër informacion shihni Tabelën 10-8 në Shtojcën Teknike III).

4.6.7 Infrastruktura ose aktivitetet lidhur me Instalimet sipas Direktivës DEI (parandalimi dhe kontrolli i integruar i ndotjes) [99]

Direktiva 2010/75/BE për emetimet industriale (DEI) gjen zbatim për operacionet dhe instalimet nga sektorë të ndryshëm industrialë dhe parashtron rregullat e reja për parandalimin, reduktimin dhe, kur është e mundur, eliminimin e ndotjes për shkak të veprimtarive industriale në përputhje me parimin "ndotësi paguan" dhe parimin e parandalimit të ndotjes. Operacionet e instalimeve bazohen te teknologjia më e mirë e disponueshme (BAT) e cila zhvillohet për sektorë industrialë specifikë.
Direktiva 2010/75/BE për emetimet industriale (DEI) është transpozuar vetëm pjesërisht nëpërmjet një sërë aktesh ligjore që mbulojnë pjesë të ndryshme të direktivës. Kuadri ligjor për ndotjen industriale përfshin aktet e mëposhtme kryesore:

- Ligji Nr. 10448, datë 14.7.2011 "Për lejet mjedisore", i ndryshuar, është përafruar pjesërisht me Direktivën 2010/75/BE për emetimet industriale, ndaj nevojiten më tepër veprime për transpozimin e saj.
- Ligji Nr. 10431, datë 9.6.2011 "Për mbrojtjen e mjedisit", i ndryshuar
- Ligji Nr. 10463, datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve", i ndryshuar
- VKM-ja Nr. 419, datë 25.6.2014 "Për miratimin e kërkesave të posaçme për shqyrtimin e kërkesave për leje mjedisi të tipave A, B dhe C, për transferimin e lejeve nga një subjekt te tjetri, të kushteve për lejet respektive të mjedisit, si dhe rregullave të hollësishme për shqyrtimin e tyre nga autoritetet kompetente deri në lëshimin e këtyre lejeve nga QKB-ja", transpozon pjesërisht Direktivën 2010/75/BE të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të 24 nëntorit 2010 për emetimet industriale (parandalimi dhe kontrolli i integruar i ndotjes).
- VKM Nr. 178, datë 6.3.2012 "Për incenerimin e mbetjeve ".

Problemet kryesore kanë të bëjnë me transpozimin dhe zbatimin e TMD-ve dhe Vlerave Kufi të Emetimeve. Megjithatë, dhënia e lejeve për instalimet që janë objekt i kësaj direktive nuk përfshihet dhe një instalim duhet të marrë disa leje për të operuar. Dhënia e lejeve nuk është plotësisht në përputhje me kërkesat ligjore dhe nuk ka monitorim të pavarur të ndotjes industriale. Të dhënat për ndotjen industriale janë të kufizuara dhe mbështeten kryesisht te vetëmonitorimi dhe vetëdeklarimi i shoqërive.

[99] Komisioni Evropian - Direktiva 96/61/KE - lidhur me parandalimin dhe kontrollin e integruar të ndotjes
Kjo direktivë nuk është më në fuqi, pasi është shfuqizuar me Direktivën 2010/75/BE për emetimet industriale (parandalimin dhe kontrollin e integruar të ndotjes)

Ka një procedurë që ndiqet për aplikimin, dhënien dhe kontrollin e lejes në nivel qendror dhe vendor, ku dallohen tre nivele aplikimi: niveli kombëtar (MIE dhe AKM), degët rajonale të AKM-së dhe Inspektorati, si dhe kërkesat e raporteve të vetëmonitorimit përgatitur nga vetë subjektet. Megjithatë, mungon zbatimi i TMD-ve.
Përllogaritet se objekt i DEI-së janë 20 instalime, çka do të thotë se janë instalime të pajisura me leje mjedisore të tipit A, sipas përkufizimeve të legjislacionit kombëtar në fuqi. Megjithatë, nuk ka asnjë regjistër për këto instalime dhe nuk ka vlerësime as për nivelin e zbatimit të kërkesave të direktivës. AKM-ja është përgjegjëse për zbatimin dhe përputhshmërinë me standardet mjedisore gjatë procesit të dhënies së lejes (dhënia e lejeve mjedisore të tipit A dhe B). Për më tepër, nuk ka as hartë me koordinatat përkatëse, ku të tregohet vendndodhja e të gjitha instalimeve industriale të pajisura me leje mjedisore, të paktën e atyre me leje mjedisore të tipit A, gjë që e vështirëson identifikimin e tyre dhe vlerësimin e presionit që ushtrojnë mbi basenin ujor, por vështirëson edhe identifikimin e ndikimeve të tyre kumulative në basenin e lumit Erzen. Krahas kësaj, nuk ka të dhëna as për shkarkimet e ndotësve nga këto instalime në ujëra sipërfaqësore dhe nëntokësore.

4.7 Sistemi i Kodimit të Unifikuar për Basenet, Trupat Ujorë dhe Bazën e të Dhënave, propozuar për Shqipërinë

Zbatimi i sistemit kombëtar logjik të kodimit për Shqipërinë shkon përtej objektit të kësaj PMBU-je. Megjithatë, shihet e nevojshme ngritja e një sistemi kodimi me të cilin të punohet lehtësisht për të gjitha objektet brenda basenit ujor që i nënshtrohen menaxhimit të ujit. Një sistem i tillë novator dhe i strukturuar kodimi mund të shërbejë si model i dobishëm edhe për basenet e tjera ujore. Qasja e përdorur harmonizon nga pikëpamja logjike basenet ujore (në nivel BE-je), trupat ujorë, pikat e monitorimit, presionet dhe masat sipas një sistemi konsistent numerik kodimi dhe përmblidhet në Shtojcën Teknike II.
Për ta përmbledhur, sistemi numerik i kodimit i përdorur për Planin e Menaxhimit të Basenit Ujor të Lumit Erzen bazohet te grupet e të dhënave të Modelimit dhe Karakterizimit të Baseneve Ujëmbledhëse Mbarevropiane (CCM), ku për çdo lum dhe basen ujëmbledhës me rëndësi në Evropë caktohet një kod unik reference[100,101] . Basenet ujore identifikohen në kahun orar sipas oqeanit pritës (Mesdhe, M) dhe deti (Mesdheu Lindor, 4).
Për sa i përket trupave ujorë të veçantë, Shtetet Anëtare me kapacitete më të mëdha teknike po përdorin sistemin e kodimit Pfafstetter. Ky sistem është rekomanduar nga Grupi i Punës GIS sipas CIS-it dhe përshkrimin teknik të tij mund ta gjeni në këtë referencë[102].
Analiza GIS ka përcaktuar kodin **3516** si kod evropian fillestar për basenin e lumit Erzen. Harta për Elementet Mesdhetare të Sistemit të Kodimit CCM për Basenet Evropiane gjendet në Shtojcën Teknike II (Figura 4 14).

[100] https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/reference-reports/pan-european-river-and-catchment-database
[101] Komisioni Evropian - Baza Panevropiane e të Dhënave për Lumenjtë dhe Pellgjet Ujëmbledhëse, JRC 2007
[102] De Jager, A.L. & Vogt, J.V. (2010) - Zhvillimi dhe demonstrimi i sistemit të strukturuar të kodimit hidrologjik për Evropën, Revista e Shkencave Hidrologjike, 55(5) 661-675.

Harta 4-1- Shpërndarja e Reshjeve, Lumenjve Kryesorë dhe Rrjeteve Hidrometrike

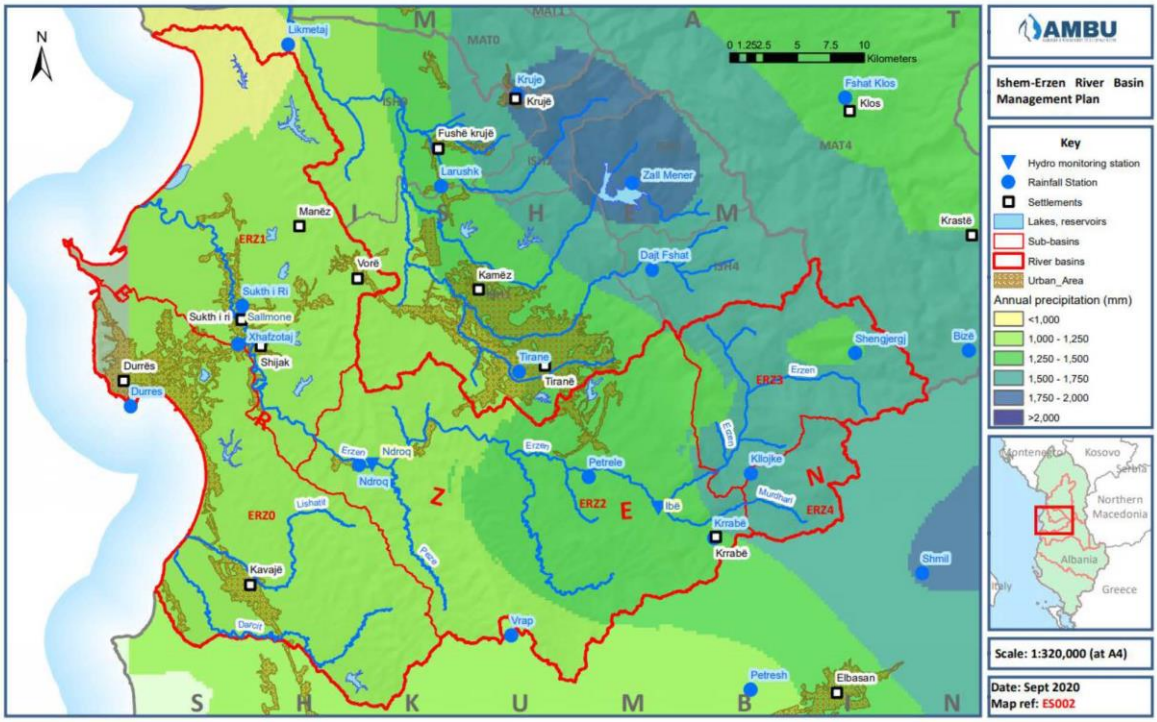

Harta 4-2 – Formacionet Kryesore Hidrogjeologjike

Harta 4-3 – Nënbasenet dhe përdorimi i tokës

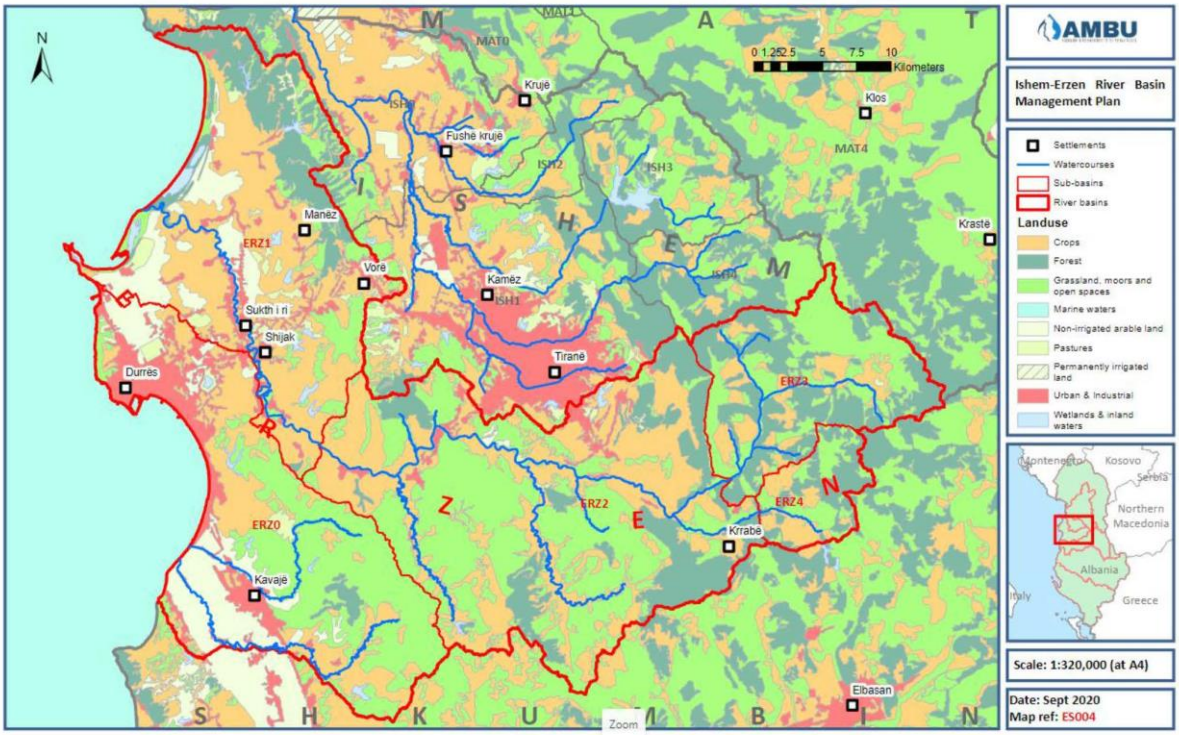

Harta 4-4 – Popullsia sipas rajoneve administrative dhe aglomerateve kryesore të basenit ujor

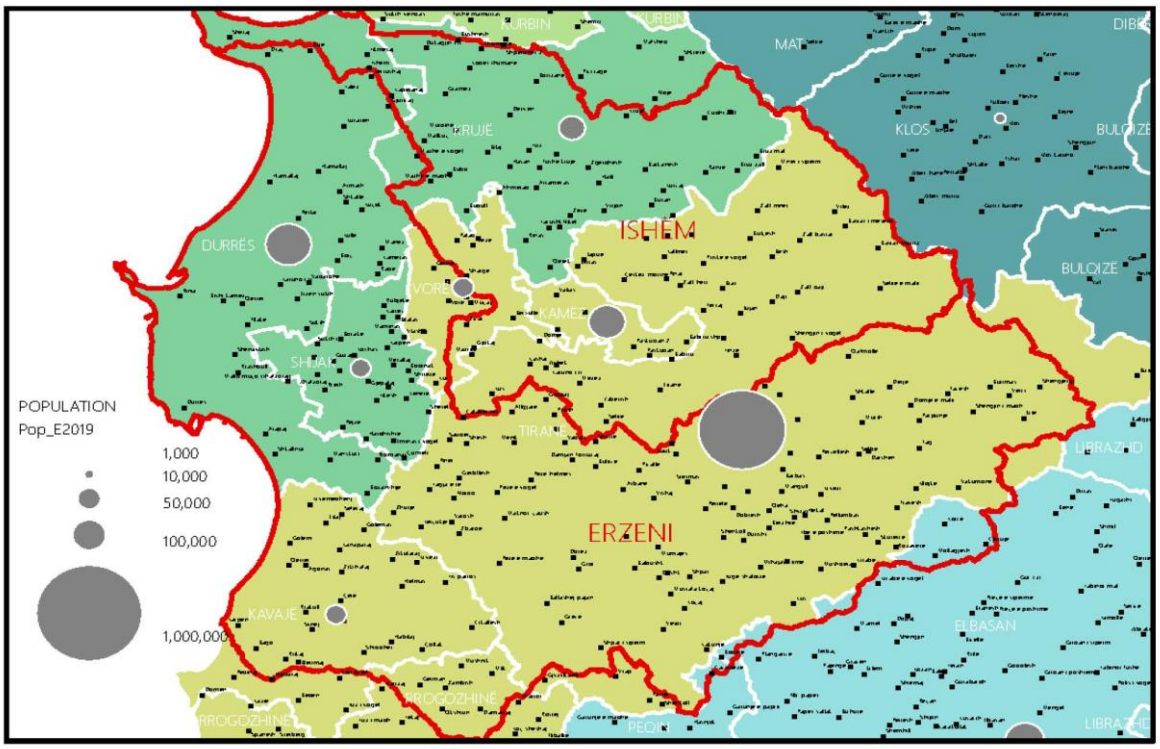

5 Karakterizimi dhe Përvijimi i Trupave Ujorë Sipërfaqësorë

5.1 Vështrim i përgjithshëm

5.1.1 Bashkimi Evropian

DKU përcakton kornizën ligjore për mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore të brendshme, ujërave kalimtare, ujërave bregdetare dhe ujërave nëntokësore, me synimin për të: Suksesi i zbatimit të Direktivës në arritjen e këtij qëllimi dhe objektivave përkatëse matet kryesisht nga statusi i "trupave ujorë". Për këtë arsye, trupat ujorë janë njësi themelore që duhen përdorur për analizën, raportimin dhe vlerësimin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore kryesore të Direktivës[103]. Çdo trup ujor duhet të jetë nën-njësi koherente në basenin ujor (ose rajonin e basenit ujor) për të cilin gjejnë zbatim objektivat mjedisore të Direktivës. Prandaj, qëllimi kryesor i identifikimit të trupave ujorë është vlerësimi dhe krahasimi i saktë i statusit me objektivat mjedisore, pra trupi ujor duhet klasifikuar në një klasë të vetme të statusit ekologjik me saktësinë dhe precizionin e duhur përmes programeve të monitorimit.

5.2 Kategorizimi dhe Tipologjia e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë

5.2.1 Kategoritë e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë

Procedura për karakterizimin e trupave ujorë përcaktohet qartësisht në DKU[104]. Trupat ujorë sipërfaqësorë brenda rajonit të basenit ujor duhen klasifikuar në një prej këtyre kategorive të trupave ujorë sipërfaqësorë: lumenj, liqene, ujëra të përkohshme, ujëra bregdetare, ose trupa ujorë artificialë dhe trupa ujorë tepër të modifikuar. Secila prej këtyre kategorive duhet identifikuar dhe raportuar më vete, brenda kuadrit të PMBU-së.

Trupat ujorë lumorë përkufizohen në Nenin 2(4) të DKU-së si trupa ujorë të brendshëm që rrjedhin kryesisht në sipërfaqe të tokës, por që një pjesë e gjatësisë së tyre mund të rrjedhë edhe nën tokë.

Liqenet përkufizohen në Nenin 2(5) të DKU-së si ujëra të brendshme të ndenjura.

Ujërat e përkohshme përkufizohen në nenin 2(6) të DKU-së si trupa ujorë sipërfaqësorë në afërsi të grykëderdhjeve të lumenjve, që janë pjesërisht me karakter të kripur si rezultat i afërsisë së tyre me ujërat bregdetare, por që ndikohen kryesisht nga rrjedhat e ujërave të ëmbla për sa i përket regjimit të rrjedhës apo kripësisë. Ujërat e përkohshme karakterizohen zakonisht nga veçoritë e tyre morfologjike dhe kimike, lidhur me përmasat dhe natyrën e lumenjve që rrjedhin në to.

Trupat ujorë bregdetarë përkufizohen në Nenin 2(7) të DKU-së, dhe shtrihen milje detare (1852 m) nga kepi tokësor[105]. Të gjithë trupat ujorë të përkohshëm dhe bregdetarë në Shqipëri gjenden brenda Ekorajonit 6 (Deti Mesdhe).

Trupat ujorë artificialë dhe tepër të modifikuar përkufizohen në nenin 2(8) dhe (9) të DKU-së. Në këto kushte, DKU-ja i lejon Shtetet Anëtare që t'i identifikojnë dhe shpallin trupat ujorë artificialë (TUA) dhe trupat ujorë tepër të modifikuar (TUTM) sipas nenit 4(3) të DKU-së. Shpallja dhe arsyetimi përkatës përmenden në mënyrë specifike në planet e menaxhimit të basenit ujor.

Domethënia dhe rëndësia e shpalljes së këtyre tipave të trupave ujorë për objektivat mjedisore të PMBU-së ka të bëjë pikërisht me faktin se TUTM-të janë trupa ujorë mjaft individualë që, për shkak të ndryshimeve fizike nga veprimtaria njerëzore, ndryshojnë thelbësisht në karakter dhe për rrjedhojë nuk mund ta arrijnë "statusin e mirë ekologjik" (SME). Vendosja e objektivave mjedisore më pak shtrëngues për këto trupa ujorë (raste përjashtimi) përcaktohen në nenet 4(4) dhe 95 të DKU-së.

[103] Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues i CIS-it Nr. 2, Identifikimi i Trupave Ujorë
[104] Komisioni Evropian - Direktiva 2000/60/EK - Shtojca II
[105] Vija bregdetare tejet e thyer mund të vizatohet si vijë drejtvizore. Dokumenti Udhëzues Nr.5, DKU CIS

Duke qenë se cilësia ekologjike e ujit të TUA-ve dhe TUTM-ve vlerësohet në lidhje me kategorinë "fillestare", ne mendojmë se TUA-ve dhe TUTM-të janë një formë e veçantë e një prej kategorive të tjera. Kjo do të thotë se çdo trup ujor karakterizohet (i) si një prej kategorive: lumë, liqen, ujëra kalimtare ose ujëra bregdetare; dhe (ii) si një prej formave: tepër i modifikuar, artificial, natyror.

5.2.2 Llojet e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë

Për secilën prej kategorive të ujërave sipërfaqësore, bëhet dallimi midis trupave ujorë sipërfaqësorë brenda rajonit të basenit ujor sipas LLOJIT. Këto lloje përkufizohen duke përdorur ose Sistemin A, ose Sistemin B të DKU-së (Shtojca II). Në këtë plan, u zbatua procedura e Sistemit A.

Në thelbin konceptual të qasjes së "statusit ekologjik" të DKU-së qëndron pikërisht kodimi i llojit të trupave ujorë. Objektivi parësor është të arrihet të paktën "Statusi i Mirë" (përkufizuar si statusi i mirë ekologjik dhe kimik) për çdo trup ujor (Seksioni 8). Rrjedhimisht, për të përcaktuar statusin aktual ose ekzistues të trupit ujor x, duhet krahasuar me një "kusht reference" (kushte plotësisht natyrore) për atë lloj të trupit ujor. Ç'është më kryesorja, LLOJET e ndryshme të trupave ujorë qoftë edhe brenda po të njëjtës KATEGORI (p.sh lumenj) kanë kushte të ndryshme reference. Sa më i madh të jetë devijimi i gjendjes së trupit ujor nga kushtet e referencës, aq më i madh është ndikimi në statusin e trupit ujor përkatës.

Kushtet plotësisht natyrore (referencë) për pjesën më të madhe të trupave ujorë, të përcaktuar përmes gjykimit të ekspertëve, varen kryesisht nga tre përshkrues hidro-ekologjik parësorë:

- **Lartësia** - ky parametër ndikon më së shumti regjimet e temperaturave ditore, sezonale dhe vjetore të ekosistemeve ujore.
- **Përmasa** - ky parametër (p.sh zona ujëmbledhëse e trupit ujor lumor ose sipërfaqja e trupit ujor liqenor) ka ndikime mjaft komplekse, por ndikimet më të dukshme vërehen te sasia e ujit brenda ekosistemit ujor (magnituda e prurjes ose depozitimit), prurja sezonale ose regjimi i depozitimit, si dhe me shumë gjasa te habitati i ekosistemit dhe vazhdimësisë së tij.
- **Gjeologjia** - ky parametër ndikon më së shumti kiminë e ujërave pritëse ndaj ka ndikim të drejtpërdrejtë dhe të madh te speciet ujore të përshtatura veçanërisht ndaj këtyre kushteve fiziko-kimike. Ndikimet parësore gjeokimike mund të ndahen në formacione gjeologjike gëlqerore (karbonati), silicore (silice) ose organike (humike).

Për të garantuar qëndrueshmërinë e analizimit dhe raportimit të statusit ekologjik në kushtet e referencës, procesi i ndërkalibrimit po zbatohet prej shumë vitesh tashmë ndërmjet Shteteve Anëtare, (duke përdorur edhe Sistemin A edhe Sistemin B). Puna e kryer së fundi mbi këtë çështje për ripërkufizimin e tipologjive të gjera për lumenjtë dhe liqenet evropiane përafrohet më mirë me llojet e gjera të ndërkalibrimit evropian, ndaj është miratuar në kuadër të kësaj PMBU-je[106].

Përmbledhja e përshkruesve të tipologjisë dhe kodeve për lumenjtë dhe liqenet evropiane gjendet në Shtojcën Teknike X.

Sipas Shtojcës II, 1.1.v të DKU-së, diferencimi i tipologjisë për trupat ujorë artificialë (TUA) dhe tepër të modifikuar (TUTM) duhet kryer në përputhje me përshkruesit për cilëndo kategori të ujërave sipërfaqësore natyrore që ngjason më tepër me TUA-në apo TUTM-në në fjalë. Sikundër, elementet e cilësisë duhet të jenë ato që gjejnë zbatim për çdo kategori të ujërave sipërfaqësore natyrore që ngjason më tepër me TUA-n apo TUTM-në (DKU, Shtojca 1.1.5). Kjo do të thotë se rezervuarët e krijuar përmes ndërtimit të digave në lumenj mund të kategorizohen si lumenj tepër të modifikuar, por duhet të klasifikohen në lloje dhe vlerësuar duke përdorur elementet dhe mjetet e duhura për liqenet, pasi liqenet janë një kategori e ujërave sipërfaqësore natyrore me të cilët rezervuarët kanë ngjashmëri më të madhe.

[106] Shkenca e Mjedisit Total - Tipologji e re e gjerë për lumenjtë dhe liqenet në Evropë: Kryerja dhe zbatimi i vlerësimeve mjedisore në shkallë të gjerë, Elsevier, 2019.

5.2.3 Tipologjia e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë që Ndikon Përvijimin

Përvijimi i trupave ujorë (përcaktimi i ndarjeve të sakta gjeografike brenda lumenjve, liqeneve, ujërave nëntokësore në elemente më të vogla) përshkruhet në seksionin 5.4 dhe është pjesë e fazës së tretë të procesit të karakterizimit. Për sa i përket klasave tipologjike, duke qenë se ndryshimet në tipologjinë e trupit ujor ka shumë të ngjarë që të lidhet me një ndryshim të kushteve të referencës, dhe se kushtet e referencës duhet të zbatohen në mënyrë të njëtrajtshme për atë trup ujor individual, rrjedh që ndryshimi i llojit të trupit ujor duhet të sjellë ndryshim edhe në përcaktimin e kufijve të atij trupi ujor të përvijuar.

Për shembull, për një trup ujor lumor të ngjashëm të së njëjtës klasë dhe gjeologji me zonën ujëmbledhëse, kalimi nga lartësi e madhe (> 800 m) në lartësi mesatare (> 200 < 800 m) do të kërkonte ndarje në dy trupa ujorë për të pasqyruar kushtet e ndryshme të referencës (dhe mundësisht, statusin aktual). Thënë më thjesht, trupi ujor i përvijuar nuk duhet t'i kalojë kufijtë tipologjikë, që përkufizohen nga lartësia, përmasa dhe klasat gjeologjike të DKU-së në Shtojcën II.

Lidhur me rastin e veçantë të trupave ujorë artificialë (TUA) ose trupave ujorë tepër të modifikuar (TUTM), kufijtë tipologjikë gjejnë zbatim të njëtrajtshëm edhe për këto kategori. Sipas Shtojcës II, 1.1.v të DKU-së, diferencimi i tipologjisë për trupat ujorë artificialë (TUA) dhe tepër të modifikuar (TUTM) duhet kryer në përputhje me përshkruesit për cilëndo kategori të ujërave sipërfaqësore natyrore që ngjason më tepër me TUA-në apo TUTM-në në fjalë.

5.2.4 Presionet dhe Ndikimet e Trupit Ujor Sipërfaqësor që Ndikojnë Përvijimin

Përvijimi duhet kryer deri në ato nivele sa për të pasur një përcaktim të saktë të statusit të çdo trupi ujor individual, pa krijuar nën-ndarje të panumërta në trupa ujorë më të vegjël që nuk japin kontribut domethënës kundrejt qëllimeve të Direktivës. Duke qenë se janë të të njëjtit LLOJ (seksioni 5.2.2), elementet e ngjashme të ujërave sipërfaqësore me të njëjtin status mund të kombinohen në një trup ujor të vetëm, për shembull disa degë të vogla furnizuese në fuqinë e basenit.

Megjithatë, kur trupi ujor i nënshtrohet një presioni të konsiderueshëm (qoftë pikësor, apo të shpërndarë), si p.sh shkarkimet e përqendruara të ujërave të ndotura, atëherë ka të ngjarë që të aplikohet një ndarje të paktën për të veçuar trupat ujorë të rrjedhës së sipërme nga ato në rrjedhën e poshtme të shkarkimit të ndotësve, pasi edhe statusi do të jetë i ndryshëm.

5.3 Koherenca dhe Metodologjia e Përvijimit të trupave ujorë

Parimet e bashkim-ndarjes të parashtruara në seksionin 5.2.4 duhet të marrin parasysh jo vetëm statusin aktual, por edhe ndryshimet e mundshme të statusit brenda trupit të vetëm ujor për shkak të presioneve dhe ndikimeve. Për shembull, zgjerimi urban, veprat e mbrojtjes nga përmbytjet, ofrimi i shërbimit të trajtimit të ujërave të ndotura, hidrocentralet ose sistemet e reja të marrjes dhe shkarkimit të ujit kanë gjasa të ndikojnë në status në pika të ndryshme përgjatë lumit.

Këto presione pikësore ose të shpërndara mund të tregojnë se trupi ujor i bashkuar aktualisht duhet ndarë në disa trupa ujorë më të vegjël në të ardhmen, në mënyrë që të bëhet një identifikim sa më i saktë i statusit të secilit. Me qëllim menaxhimin efikas të bazës së të dhënave dhe shmangien e ricaktimit të kodeve unike të trupave ujorë (Kodi Evropian i Trupave Ujorë Sipërfaqësorë)[107] preferohet që në disa raste, trupi ujor të mos thjeshtohet më tepër seç duhet, ndonëse karakteristikat dhe statusi i tyre aktual mund të jenë uniform. Ky paralajmërim vlen sidomos kur rritet gjatësia e trupit ujor.

Problematika e dytë që haset në Shqipëri është se programet e monitorimit mbikëqyrës të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore nuk mjaftojnë për të mbuluar të gjithë trupat ujorë, pra statusi i shumë i trupave ujorë të përvijuar nuk njihet. Ky është rasti për planin 2024-2029. Për pasojë, duhet gjykuar se ku mund të ndodhë ndryshimi në status aktualisht ose në të ardhmen për shkak të karakteristikave natyrore ose presioneve antropogjene.

[107] Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues WISE GIS për Raportimin e të Dhënave Hapësinore për të Dhënat Hapësinore të WISE, Versioni 6.0.6, 2016

Figura 5-1 ilustron metodologjinë e përdorur të përvijimit. Supozohet se fillimisht kemi të bëjmë me një trup të vetëm ujor të ngjashëm me "Status shumë të mirë". Megjithatë, kur kalojmë nga e majta në të djathtë, hidrocentrali në pikën (**A**) ndikon ndjeshëm në elementet hidromorfologjike në rrjedhën e poshtme, duke sjellë një përkeqësim të statusit. Ndikimi mund të kompensohet deri në njëfarë shkalle nga fluksi në hyrje i degës furnizuese në pikën (**B**), në varësi të flukseve përkatëse të prurjes. Nxjerrjet e ujit për industrinë (C), veprat e mbrojtjes nga përmbytjet (D), furnizimi me ujë në nivel bashkie (E) dhe shkarkimi i ujërave të ndotura urbane (F) ndikojnë që të gjitha në një mënyrë tejet komplekse në disa ndryshime të statusit brenda trupit ujor.

Figura 5-1 – Shembull i një Trupi Ujor të Llojit të Ngjashëm me Status të Larmishëm

Në këtë shembull, duhen përvijuar gjashtë trupa ujorë për t'i përmbushur me saktësi kërkesat e DKU-së. Në praktikë, përvijimi i trupave ujorë mund të mos jetë aq kompleks sa ky shembull; rasti më lart është marrë për të treguar se presionet, statusi ose ndikimet aktuale dhe/ose të ardhshme janë që të gjitha faktorë të procesit të përvijimit të trupave ujorë që shkojnë përtej përvijimeve të thjeshta, të cilat vijnë për shkak të kushteve gjeologjike, hidromorfologjike dhe kufitare tipologjike.

5.4 Trupat Ujorë Sipërfaqësore në Basenin e Erzenit

5.4.1 Trupat Ujorë Lumorë

Njësoj si për të gjithë trupat e tjerë ujorë, lumenjtë në basenin e Erzenit duhet të nën-ndahen fillimisht në lloje dhe më pas në elemente të pavarura dhe të rëndësishme, në mënyrë që të përcaktohet me saktësi statusi i atij trupi ujor. Të gjithë trupat ujorë lumorë dhe liqenorë në Shqipëri janë pjesë e Ekorajonit 6 (Ballkani Perëndimor Helenik).

Për basenin e Erzenit janë përcaktuar 16 trupa ujorë lumorë (TUL) dhe 3 trupa ujorë kalimtarë (TUK). Këta trupa ujorë janë karakterizuar sipas Sistemit A të Shtojcës II të DKU-së, siç paraqitet nëTabelën 5-1. Numat janë caktuar sipas sistemit Pfafstetter dhe paraqiten në Hartën 5-1[108].

Figura 5-2 – Madhësitë e Trupave Ujorë Lumorë sipas Frekuencës – Erzen

Lloji	Lartësia	Madhësia	Gjeologjia
R-02	<200	Mesatar-I madh	silicor
R-03	<200	e vogël	silicor
R-04	<200	Mesatar-I madh	Gëlqeror/I përzier
R-05	<200	e vogël	Gëlqeror/I përzier
R-06a	<200	e vogël	Organik/silicor
R-06b	<200	Mesatar-I madh	Organik/silicor
R-10	200-800	Mesatar-I madh	Gëlqeror/I përzier
R-11	200-800	e vogël	Gëlqeror/I përzier

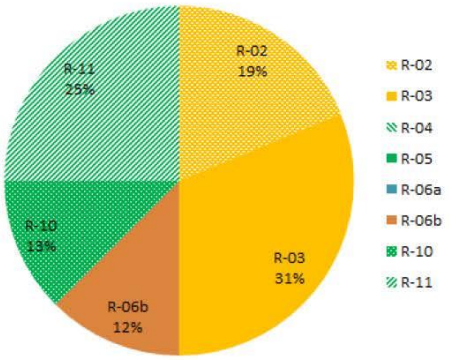

Sistemi i përgjithshëm i kodimit të veçorive hidrologjike në Shqipëri (basenet, nënbasenet, trupat ujorë, stacionet e monitorimit etj.) nuk ka qenë në përputhje me qëllimin që prej vitit 2020. Agjencitë kryesore të monitorimit (AMBU, ShGjSh, AKM) nuk përdorin një sistem konsistent ose logjik ndërmjet tyre. PMBU-ja përdor sistemin standard të caktimit të numrave për basenet ujore mbarevropiane, që rrjedh nga sistemi i kodimit të Karakterizimit dhe Modelimit të Ujëmbledhësit (CCM) të JRC-së së KE-së. Zakonisht, kodet e trupave ujorë i marrin 4-6 shifrat e para nga baseni ujor (i njohur edhe si "kodi fillestar"), të cilat pasohen nga numra të tjerë. Për trupat ujorë lumorë është zbatuar me rreptësi sistemi i kodimit Pfafstetter. AMBU-t i kërkohet të punojë sistematikisht për prezantimin e sistemit të kodimit logjik dhe në përputhje me WISE-n në Kadastrën Kombëtare të Burimeve Ujore.
https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/external/ccm-v.2

Procedura e karakterizimit të përdorur në Shqipëri pranon rëndësinë e regjimit të rrjedhës së lumit si element kritik i kushteve të referencës të llojeve të ndryshme të trupave ujorë. Sipas rastit dhe kur ka të dhëna në dispozicion, në Tabelën 5-1 paraqitet regjimi vjetor i prurjes, i përmbledhur, duke përshkruar prurjet treguese për Q_{10}, Q_{50}, Q_{90}, të cilat përkojnë përkatësisht me vlerat e larta, mesatare dhe të ulëta të prurjes[109]. Prurja mesatare përshkruan prurjen afatgjatë me 50% probabilitet për të ndodhur dhe është treguesi më përfaqësues i prurjes mesatare. Q_{10}, Q_{50} dhe Q_{90} janë 'tregues të prurjes mjedisore'.
Ndryshimet e konsiderueshme të këtyre prurjeve nga kushtet natyrore (p.sh për shkak të depozitimit, devijimit ose mbinxjerrjes së ujit) shërbejnë si tregues i presioneve në trupin ujor dhe me shumë gjasa mund ta reduktojnë statusin ekologjik (shihni seksionin 3.3.5).
Q_{90}-a ka rëndësi të jashtëzakonshme për kushtet e referencës të prurjes mjedisore. Vlera e raportit Q_{90}/Q_{50} nga Kurba e Qëndrueshmërisë së Prurjes përfaqëson zakonisht kontributin e ujërave nëntokësore në rrjedhën e lumit, njohur ndryshe edhe si "Indeksi i Prurjes Bazë" (IPB). Në basenet ujore shqiptare, ujërat nëntokësore japin një kontribut vjetor prej të paktën 30% të rrjedhës totale të lumit. Gjatë verës, kur prurjet janë të pakta, ujërat nëntokësore shërbejnë si komponent parësor i rrjedhës. Prandaj, gjatë këtyre periudhave, kontributi i ujërave nëntokësore përbën të gjithë prurjen mjedisore dhe si i tillë duhet mbrojtur. Shkarkimet e ujërave nëntokësore dhe % e kontributit të tyre ndryshon përgjatë vitit, por Q_{90}-a vjetore shërben si vlerë referencë e përafërt.

5.4.2 Trupat Ujorë Liqenorë

Edhe trupat ujorë liqenorë (TUQ) të basenit të Erzenit karakterizohen sipas DKU-së, Shtojca II, Sistemi A. Përdoren po të njëjtët përshkrues të tipologjisë si për lumenjtë, përkatësisht lartësia, gjeologjia, përmasat e liqenit dhe thellësia. Minimumi normal i sipërfaqes së një liqeni është 0.5 km² (DKU, Shtojca II, 1.2.2).
Megjithatë, duke qenë se shumë rezervuarë apo trupa ujorë liqenorë në Shqipëri nuk janë monitoruar më parë, në këtë hartim të parë të PMBU-së së Erzenit, janë përfshirë katër trupa ujorë < 0.5 km². Ata do të kërkojë kampionim/vlerësim monitorues gjatë periudhës 2024-2029 për të përcaktuar nëse kanë ndonjë karakteristikë të veçantë ekologjike, në të kundërt do të hiqen nga regjistri i trupave ujorë.
Duke qenë se në Shqipëri ka shumë trupa ujorë liqenorë që veprojnë si rezervuarë hidrocentralesh, raportimi sipas Sistemit A për Shqipërinë përfshin parametrin e thellësisë Δ, që përshkruan luhatjet tipike vjetore të nivelit të ujit, që ndikon ndjeshëm në morfologjinë e habitatit.
Për basenin e Erzenit janë përcaktuar 11 trupa ujorë lumorë (TUL). Këtu përshihet edhe rezervuari ujësjellës publik "Manskurisa" (njohur ndryshe si liqeni i Durrësit), i cili përdoret nga shoqëria UK Kavajë. Karakterizimi i këtyre trupave ujorë paraqitet në Tabelën 5-2 dhe Harta 5-1.
Zakonisht, liqenet/rezervuarët e basenit të Erzenit që ndodhen në nën-basenet e poshtme ERZ0 dhe ERZ1 janë shumë të vegjël ose të vegjël (< 1 km²), kryesisht me karakter silicor dhe përdoren më së shumti për ujitje.
Asnjë prej TUL-ve në basenin e Erzenit nuk është matur dhe monitoruar, ndaj regjimi i fluksit në hyrje nuk dihet.

5.4.3 Ujërat e Përkohshme

Ujërat e përkohshme janë trupa ujorë sipërfaqësorë në afërsi të grykëderdhjeve të lumenjve në det, që janë pjesërisht me karakter të kripur, si rezultat i afërsisë së tyre me ujërat bregdetare, por që kryesisht ndikohen nga rrjedhat me ujëra të ëmbla (DKU, neni 2(6)).
Ujërat e përkohshme në Shqipëri nuk janë përvijuar më parë në PMBU dhe nuk ka asnjë kusht referencë për to. Në PMBU-në e Erzenit, kufiri midis trupit ujor lumor dhe trupit ujor të përkohshëm në rrjedhën e poshtme është përllogaritur përmes matjeve të përcjellshmërisë elektrike të lumit që tregon nivelin e kripësisë, të kryera gjatë fushatës së kampionimit të PMBU-së (shihni seksionin 8.3).

[109] Vlerat e prurjes janë marrë nga të dhënat e Stacioneve të Monitorimit të Prurjes të përshkruara në Seksionin 4.2, faktorizuar me Zonën. Gjithsesi, këto vlera bazohen te të dhënat e periudhës 1965-1995, ndaj nuk janë të besueshme për analizë aktuale.

Për basenin e Erzenit janë identifikuar tre trupa ujorë të përkohshëm. Këta trupa ujorë janë karakterizuar në përputhje me Sistemin A të DKU-së, Shtojca II, dhe paraqiten në Tabelën 5-3 dhe Hartën 5-1.

5.4.4 Trupat Ujorë Bregdetarë

Gjatë përcaktimit të shtrirjes së ujërave bregdetare në një rajon të basenit ujor, objektivi është që të sigurohemi që ujërat bregdetare t'i caktohen njësisë së menaxhimit më të afërt ose më të përshtatshme nga pikëpamja natyrore për të minimizuar ndarjen e panevojshme të trupave ujorë bregdetarë.

Lagunat bregdetare (të pranishme në basenin ujor të Erzenit) mund të jenë ose ujëra bregdetare ose të përkohshme, në varësi të faktit nëse laguna përkon me përkufizimin e ujërave të përkohshme në Direktivë sipas nenit 2(6) të DKU-së.

Për basenin e Erzenit janë përcaktuar gjashtë trupa ujorë bregdetarë (TUB). Këta trupa ujorë janë karakterizuar në përputhje me Sistemin A të DKU-së, Shtojca II, dhe paraqiten në Tabelën 5-4 dhe Hartën 5-1.

5.4.5 Trupat Ujorë Tepër të Modifikuar dhe Trupat Ujorë Artificialë

Sipas nenit 4(3) të DKU-së, TUTM-të janë trupa ujorë mjaft natyrorë që, për shkak të ndryshimeve fizike nga veprimtaria njerëzore, ndryshojnë thelbësisht në karakter dhe për rrjedhojë nuk mund ta arrijnë "statusin e mirë ekologjik" (SME). TUA-të janë trupa ujorë artificialë krijuar nga veprimtaria njerëzore p.sh kanalet devijuese, kanalet e ujitjes. Në vend të statusit të mirë ekologjik, objektivi mjedisor për TUTM-të dhe TUA-të është potenciali i mirë ekologjik (PME). TUA-të ndryshojnë nga TUTM-të nga fakti se trupi ujor artificial është krijuar në një vend ku nuk ka ekzistuar asnjë trup ujor më parë. Elementet e vogla të ujërave sipërfaqësore (pellgjet e përkohshme, përrenjtë etj) mund të shpërfillen[110].

Neni 2(9) i DKU-së i përcakton TUTM-të si:

- Trupa të ndryshuar fizikisht - p.sh diga, rezervuarë, kanalizime, vepra të mbrojtjes nga përmbytjet etj.
- Trupa me ndryshime të ndjeshme në karakter - ç'është më e rëndësishmja këtu përfshihen edhe ndryshimet e regjimit të prurjes
- Sipas kritereve të Nenit 4(3) - ndryshimet e trupit ujor për të arritur SME-në do të ndikojnë negativisht në veprimtaritë për të cilat janë krijuar TUTM-të, ose objektivat e vendosura për shkak të modifikimeve nuk mund të arrihen për arsye të realizueshmërisë teknike ose kostove disproporcionale përmes mjeteve të tjera mjedisore më të mira.

Për basenin e Erzenit janë identifikuar shtatë TUA ose TUTM të kategorive të ndryshme. Këta trupa ujorë janë karakterizuar në përputhje me Sistemin A të DKU-së, Shtojca II dhe paraqitet në Figurën 5-5 dhe Hartën 5-1.

TUTM-të dhe TUA-të përfshihen në Tabelat e karakterizimit për trupat ujorë me të cilët ngjasojnë më së shumti, pasi kështu përcaktohet potenciali ekologjik i TUTM-së/TUA-së (Kapitulli 10).

[110]Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues i CIS-it Nr. 4, Identifikimi dhe Përcaktimi i Trupave Ujorë Tepër të Modifikuar (3.1.2)

Tabela 5-1 – Baseni Ujor i Erzenit, Karakterizimi i Trupit Ujor, Kategoria e LUMENJVE

LUMË EMRI	NËNBASENI	TRUPI UJOR KODI I BE-SË (RW)	LARTËSIA mASL	ZONA km²	GJEOLOGJIA LLOJI	TIPOLOGJIA KODI I BE-SË	LUMË FORMA	GJATËSIA km	GJERËSIA m	REGJIMI I PRURJES FAKTIKE[111]			
										Q10	Q50	Q90	BFI
Erzen	ERZ1	351611	<200	893	Organik + Silicor	R-06b	Ndër	2.8	34	31.14	20.24	13.51	0.67
Erzen	ERZ1	351613	<200	857	Organik +	R-06b	Natyror	25.0	22	29.89	19.42	12.96	0.67
Erzen	ERZ1/ERZ2	351615	<200	724	Silicor	R-02	Natyror	13.6	55	25.25	16.41	10.95	0.67
Pezë	ERZ2	35162	<200	75.5	Silicor	R-03	Natyror	20.9	15	2.48	1.62	1.09	0.67
Erzen	ERZ2	35163	<200	586	Silicor	R-02	Natyror	20.6	56	18.84	12.33	8.32	0.67
Erzen	ERZ2	35164	<200	131	Silicor	R-03	Natyror	26.0	23	4.21	2.76	1.86	0.67
Erzen	ERZ2	35165	<200	383.1	Silicor	R-02	Natyror	21.8	66	12.32	8.06	5.44	0.67
Përroi Zallit	ERZ2	351661	>200 <800	79.7	Gëlqeror +	R-11	TUTM	8.3	13	3.50	2.20	1.28	0.58
Përroi Zallit	ERZ4	351663	>200 <800	50.4	Gëlqeror +	R-11	Natyror	5.6	77	2.21	1.39	0.81	0.58
Erzen	ERZ2	351671	>200 <800	175.9	Gëlqeror +	R-10	Natyror	5.6	53	8.98	5.75	3.83	0.67
Erzen	ERZ3	351673	>200 <800	165.9	Gëlqeror +	R-10	Natyror	14.6	94	8.47	5.42	3.61	0.67
	ERZ3	35168	>200 <800	33.7	Gëlqeror +	R-11	Natyror	10.3	59	1.72	1.10	0.73	0.67
Erzen	ERZ3	35169	>200 <800	87.9	Gëlqeror +	R-11	Natyror	12.3	38	4.49	2.87	1.91	0.67
Darcit	ERZ0	351711	<200	124.2	Organik +	R-06b	Ndër	1.4	8	4.32	2.81	0.81	0.29
Darcit	ERZ0	351713	<200	122.6	Organik +	R-06b	TUTM	33.6	11	4.28	2.78	0.80	0.29
Darcit	ERZ0	351715	<200	80.3	Silicor	R-03	Natyror	17.4	14	2.80	1.82	0.52	0.29
Lishatit	ERZ0	351721	<200	88.9	Organik +	R-06b	Ndër	1.9	12	3.10	2.02	0.58	0.29
Lishatit	ERZ0	351723	<200	78.4	Silicor	R-03	TUTM	23.9	4	2.73	1.78	0.51	0.29
Lishatit	ERZ0	351725	<200	56.7	Silicor	R-03	Natyror	18.4	4	1.98	1.28	0.37	0.29

Tabela 5 -2 – Karakterizimi i Trupave Ujorë – Kategoria e LIQENEVE

LIQEN EMRI	LOKAL NËNBASEN	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	LARTËSIA mASL	ZONA km²	GJEOLOGJIA LLOJI	TIPOLOGJIA KODI I BE-SË	THELLËSIA m	GJATËSIA km	Δ NIVELI m	REGJIMI I PRURJES FAKTIKE			
										Q10	Q50	Q90	BFI
Topanas	ERZ1	LW351601		0.399	silicor	L-15				0.23	0.15	0.04	0.29
Taranit	ERZ1	LW351602	50	1.571	silicor	L-13				0.73	0.48	0.14	0.29
Manzës	ERZ1	LW351603	19	0.501	silicor	L-13				0.29	0.19	0.05	0.29
Rubjekes	ERZ1	LW351604	27	0.515	silicor	L-13				0.23	0.15	0.04	0.29
Metallës	ERZ1	LW351605	51	0.433	silicor	L-15				0.15	0.09	0.03	0.29
Callikut	ERZ1	LW351606	51	0.677	silicor	L-13				0.35	0.23	0.07	0.29
Farkës	ERZ2	LW351607	189	0.723	silicor	L-13				0.15	0.09	0.03	0.29
Okshtunit	ERZ0	LW351608	72	0.713	silicor	L-13				0.38	0.25	0.07	0.29
Manskurisë	ERZ0	LW351609	35	0.712	silicor	L-13				0.42	0.27	0.08	0.29
<pa emër>	ERZ0	LW351610	21	0.401	silicor	L-15				0.15	0.09	0.03	0.29
Bishtarakës	ERZ1	LW351611	0	1.410	silicor	L-13							

[111] Regjimet e prurjes për trupat ujorë individualë nuk mund të llogariten për shkak të mungesës së të dhënave të besueshme hidrometrike.

Tabela 5 -3 – Karakterizimi i Trupave Ujorë – Kategoria Ujërat KALIMTARE

KALIMTARE EMRI	LOKAL NËNBASEN	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	FORMA	GJATËSIA	KRIPËSIA MESATARE VJETORE	PËRCJELLSHMËRI A ELEKTRIKE	BATICA MESATARE DIAPAZONI	TEMPERATURA MESATARE E UJIT	TURBULLIRA	
Erzen	ERZ1	TW351611	Lumë	7.2						
Darcit	ERZ0	TW351711	Lumë	1.4						
Lishatit	ERZ0	TW351721	Lumë	1.9						

Tabela 5 -4 – Karakterizimi i Trupave Ujorë – Kategoria e Ujërave BREGDETARE

BREGDETARE EMRI	LOKAL NËNBASEN	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	FORMA	GJATËSIA	KRIPËSIA MESATARE VJETORE	THELLËSIA MESATARE	BATICA MESATARE DIAPAZONI	TEMPERATURA MESATARE E UJIT	TURBULLIRA	
Kepi i Rodonit	ISH0	CW351402	Bregdeti	15.0						
Gjiri i Lalëzit	ERZ1	CW351602	Bregdeti	8.80						
Rinia	ERZ1	CW351605	Bregdeti	16.70						
Hamallaj	ERZ1	CW351606	Laguna	16.70						
Durrës	ERZ0	CW351608	Bregdeti	29.10						
Lumi	ERZ0	CW351611	Bregdeti	4.90						

Figura 5-5 –Karakterizimi i trupave ujorë - Kategoria e TRUPAVE UJORË TEPËR TË MODIFIKUAR (TUTM) dhe TRUPAVE UJORË ARTIFICIALË (TUA)

TUA ose TUTM EMRI	LOKAL NËNBASEN	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	STATUSI EKOLOGJIK KATEGORIA	FORMA	TIPOLOGJIA KODI I BE-SË	GJATËSIA në km SIPËRFAQJA në km²	TUTM/TUA MODIFIKIMI	TUTM/TUA PËRDORIMI
Përroi Zallit	ERZ2	RW351661	TUL	TUTM	R-11	8.3	Regjimi i Prurjes	Energjia - hidrocentralet
Përroi Zallit	ERZ4	RW351663	TUQ	TUTM	R-11	<0.5	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Energjia - hidrocentralet
Darcit	ERZ0	TW351711	TW	TUTM	R-06b	1.4	Kanalizimi- Përforcimi	Bujqësia - Ujitja
Darcit	ERZ0	RW351713	TUL	TUTM	R-06b	33.6	Kanalizimi- Përforcimi	Bujqësia - Ujitja
Lishatit	ERZ0	RW351721	TW	TUTM	R-03	1.9	Kanalizimi- Përforcimi	Bujqësia - Ujitja
Ujëmb. I Topanas	ERZ1	LW351601	TUQ	TUTM	L-15	0.399	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Ujëmb. i Tarinit	ERZ1	LW351602	TUQ	TUTM	L-13	1.571	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Ujëmb. i Manzës	ERZ1	LW351603	TUQ	TUA	L-13	0.501	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Rubjekes	ERZ1	LW351604	TUQ	TUA	L-13	0.515	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Metallës	ERZ1	LW351605	TUQ	TUA	L-15	0.433	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Callikut	ERZ2	LW351606	TUQ	TUA	L-13	0.677	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Liqeni I Farkës	ERZ0	LW351607	TUQ	TUTM	L-13	0.723	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Okshtunit	ERZ0	LW351608	TUQ	TUTM	L-13	0.713	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Manskurisë	ERZ0	LW351609	TUQ	TUA	L-13	0.712	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Rrashbull	ERZ1	LW351610	TUQ	TUA	L-15	0.401	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja
Bishtarakës	ERZ1	LW351611	TUQ	TUA	L-13	1.410	Kapërdredhësit– Digat– Rezervuarët	Bujqësia - Ujitja

Shënime:

1. Kategoria e Statusit ekologjik është kategoria e trupit ujor me të cilin ngjason më shumë TUA ose TUTM-ja për qëllimet e vlerësimit të potencialit ekologjik
2. Modifikimi vjen nga skema TUS e GIS-it të WISE 2016: <ModifikimifizikiTUTM-së>
3. Përdorimi vjen nga skema TUS e GIS-it të WISE 2016: <PërdorimiUjittëTUTM-së>
4. Lloji i përjashtuar vjen nga skema TUS e GIS-it të WISE 2016: Shtojca 8g
5. Llojet e përjashtuara janë vetëm TREGUESE. Arsyetimi duhet konfirmuar në Analizën Ekonomike ose Kapitullin 12.
6. Nëse Lloji i Përjashtuar renditet në Nenin 4(7), duhet përcaktuar Modifikimi i Ri dhe data e Modifikimit të Ri, si dhe arsyetimi duhet konfirmuar në Analizën Ekonomike ose Kapitullin 12.

Harta 5-1 – Kategoritë dhe Përvijimi i Trupit Ujor Sipërfaqësor

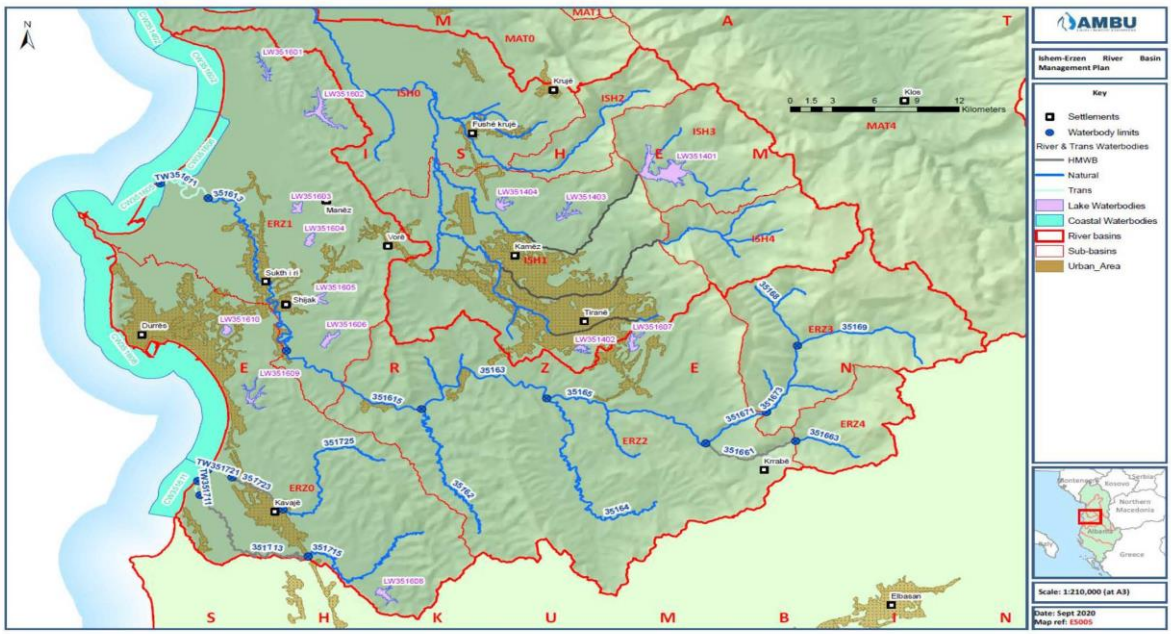

6 Karakterizimi dhe Përvijimi i Trupave Ujorë Nëntokësorë

6.1 Vështrim i përgjithshëm

Plani i Menaxhimit të Basenit Ujor duhet të paraqesë karakterizimin fillestar të të gjithë trupave ujorë nëntokësorë për të vlerësuar përdorimet e tyre dhe shkallën në të cilën ata rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore, përkatësisht statusin e mirë sasior dhe atë kimik. Këta trupa ujorë nëntokësorë të identifikuar si në risk për të mos arritur objektivat mjedisore kërkojnë karakterizim dhe hetim të mëtejshëm për të bërë një vlerësim më të saktë të domethënies së këtij risku dhe identifikuar masat e kërkuara.

6.1.1 Shqipëria

Autoriteti kompetent në Shqipëri për identifikimin dhe raportimin e burimeve të ujërave nëntokësore, tendencat dhe ndikimet është Shërbimi Shqiptar Gjeologjik (ShGjSh). Aktivitetet e ShGjSh-së lidhen ngushtësisht me ato të AKM-së (përmes monitorimit dhe raportimit) dhe AMBU-së (përmes dhënies së lejeve dhe shpërndarjes së burimeve ujore).

6.1.2 Bashkimi Evropian

Qëllimi kryesor i DKU-së është të parandalojë përkeqësimin e mëtejshëm dhe të përmirësojë statusin e ekosistemeve ujore në lidhje me nevojat e tyre ujore, si dhe ekosistemeve tokësore që varen drejtpërdrejt nga ekosistemet ujore. Objektivi i mbrojtjes dhe përmirësimit të statusit të mirë të ujërave nëntokësore është hartuar në mënyrë të tillë që të arrihet ky qëllim. Kërkesat për identifikimin dhe vlerësimin e ujërave nëntokësore përafrohen ngushtësisht me objektivat e Direktivës 2006/118/KE dhe Direktivës 91/676/KEE [112, 113]. Kjo Direktivë përcakton regjimin, i cili vendos standardet e cilësisë së ujërave nëntokësore dhe masat për parandalimin ose kufizimin e ndotësve që depërtojnë në ujëra nëntokësore.

6.2 Kategorizimi dhe Tipologjia e Trupave Ujorë Nëntokësorë

6.2.1 Kategoritë e Trupave Ujorë Nëntokësorë

Ujërat nëntokësore nuk kategorizohen njësoj si ujërat sipërfaqësore, pasi konsiderohen si element individual më vete. Megjithatë, ka disa dallime mjaft të rëndësishme midis ujërave nëntokësore të përgjithshme (i gjithë uji poshtë sipërfaqes së tokës), akuiferëve (shtresa me depërtueshmëri të mjaftueshme për të lejuar nxjerrjen e sasive të konsiderueshme të ujit) dhe trupave ujorë nëntokësorë (volume të ndryshme ose të përvijuara ose zona me ujëra nëntokësore brenda akuiferëve të përcaktuar).

Testi i Direktivës Kuadër të Ujit për të provuar nëse trupi ujor nëntokësor ka potencialin e mjaftueshëm për t'u sjellë si akuifer varet nga dy kritere:

a) A mjafton burimi për të ofruar ujë në sasi > 10 m^3/ditë ose për 50 persona?

b) A do të ndikonte nxjerrja e ujit nga burimi i ujërave nëntokësore në statusin ekologjik të një trupi ujor sipërfaqësor apo ekosistemi të varur prej tij?

Përmasa minimale e një trupi ujor nëntokësor është normalisht 10 km^2, sipërfaqe kjo që është vendosur për t'u përshtatur me zonën ujëmbledhëse të trupit ujor sipërfaqësor të përcaktuar në DKU, Shtojca II (1.2.1). Njësitë më të vogla janë të volitshme nëse trupi ujor nëntokësor kërkon menaxhim të veçantë për sa i përket mbrojtjes së një ekosistemi të varur prej tij ose furnizimeve të lokalizuara të ujit të pijshëm për më shumë se 50 persona.

[112] Komisioni Evropian - Direktiva 2006/118/KE për mbrojtjen e ujërave nëntokësore kundër ndotjes dhe degradimit, ndryshuar me Direktivën 2014/80/EU

[113] Komisioni Evropian, Direktiva 91/676/EEC për mbrojtjen e ujërave kundër ndotjes së shkaktuar nga nitratet që vijnë nga burimet bujqësore

6.2.2 Llojet e Trupit Ujor Nëntokësor dhe Përvijimi Bazë

Praktika më e mirë ndërkombëtare bën një dallim midis akuiferëve në varësi të potencialit të burimit të tyre. Zakonisht, ato ndahen në a) akuiferë parësorë b) akuiferë dytësorë c) shtresa joproduktive. Këto dallime pranohen gjerësisht në tipologjinë e DKU-së për ujërat nëntokësore, ku ujërat nëntokësore klasifikohen sipas tetë llojeve parësore. Është e mundur dhe e lejueshme që një akuifer i tërë të mund të formojë edhe një trup ujor të vetëm nëntokësor, por vetëm nëse është krejtësisht homogjen për sa i përket veçorive hidraulike, variacioneve të kimisë natyrore, presioneve dhe ndikimeve.

Poshtë kritereve të nivelit të lartë të potencialit të burimit të ujërave nëntokësore, përvijimi i mëtejshëm i akuiferëve në trupa ujorë individualë duhet të marrë parasysh:

- Ndarjet e rrjedhës së ujërave nëntokësore, duke përdorur ujëmbledhësit e ujërave sipërfaqësore dhe kufijtë gjeologjikë si pika të përafërta, ku informacioni është i kufizuar.
- Variacionet kimike natyrore, të cilat vendosin një limit për vlerën e nxjerrjes së ujit të pijshëm nga burimi, ose që ndikojnë në ndjeshmërinë ndaj dhe në menaxhimin e presioneve.

Tabela 6-1– Llojet Kryesore të Ujërave Nëntokësore në Shqipëri, Raportimi

SHQIPËRI KODI	RAPORTIMI I SHQIPËRISË FORMACIONI GJEOLOGJIK [114]	RAPORTIMI EKUIVALENT ME WISE-N FORMACIONI GJEOLOGJIK [115]
1	Poroze - produktivitet i lartë	Poroze - shumë produktive
2	Poroze - produktivitet mesatar	Poroze - mesatarisht produktive
3	Poroze - produktivitet i ulët	Poroze - mesatarisht produktive
4	Poroze - produktivitet i lartë	Akuiferë me fizura dhe karstike - tejet produktive
5	Frakturuar - produktivitet mesatar	Akuiferë me fizura - mesatarisht produktive
6	Frakturuar - produktivitet i ulët	Akuiferë me fizura - mesatarisht produktive
7	joakuiferë	Akuiferë të parëndësishëm - ujëra nëntokësore të kufizuara
8	I padisponueshëm ose i panjohur	I panjohur

6.2.3 Përvijimi i Ndikuar nga Horizontet e Trupit Ujor Nëntokësor

Sistemi shqiptar e bën dallimin mes akuiferëve duke u nisur nga produktiviteti: i lartë (10 – 100 l/s) dhe shumë i lartë (> 100 l/s) janë baras me kategorinë WISE " tejet produktivë"; mesatar (1 – 10 l/s) dhe i ulët (0.1 – 1 l/s) janë baras me kategorinë WISE " mesatarisht produktivë"; shumë i ulët (<0.1 l/s) është baras me kategorinë WISE "joakuifer".

Formacionet gjeologjike (përfshi akuiferët) gjenden në tre dimensione dhe zakonisht përmbajnë karakteristika gjeologjike komplekse të cilat mund të ndikojnë në a) rendimentin e trupave ujorë individualë b) cenueshmërinë ndaj presioneve të ndotjes c) lidhjen me sistemet e ujërave sipërfaqësore.

Figura 6-1- Ilustrimi i Trupave Ujorë të Shumtë brenda një Akuiferi të Vetëm

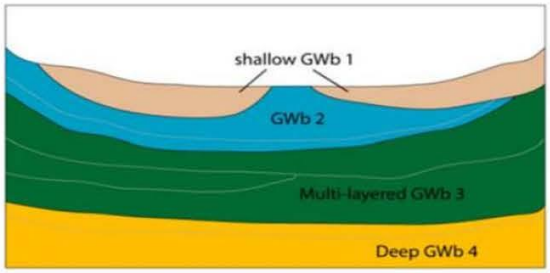

[114] Shërbimi Gjeologjik Shqiptar – Harta Hidrologjike 1:200 000 e Shqipërisë, 2015. Tabulimet e llojeve të akuiferëve në raportimin e Shqipërisë është në përputhje me hartën 1:200 000 dhe dosjet GIS .shp. Për përvijimin e llojeve janë përdorur përkufizimet e GIS .shp për llojin.

[115] DKU– Dokumenti Udhëzues i Raportimit WISE GIS 2016 – skema TUN elementi i skemës – *Formacioni Gjeologjik*

Figura 6-1 ilustron 3 dimensionalitetin e mundshëm të disa akuiferëve. Kur veçoritë e secilit horizont vertikal janë tepër të ndryshëm lidhur me a) deri në c) më lart, atëherë çdo horizont ose shtresë mund të identifikohet si trup ujor nëntokësor i veçantë. Horizonteve iu caktohen kode në rend ngjitës nga sipërfaqja.

6.2.4 Përvijimi i Ndikuar nga Presionet dhe Ndikimet e Trupit Ujor Nëntokësor

Njësoj si për ujërat sipërfaqësore, përvijimi i trupave ujorë nëntokësore duhet të sigurojë përcaktimin e saktë të statusit sasior dhe kimik të secilit trup ujor. Në shembullin e Figurës 6-2 një akuifer i vetëm mund të hasë ndotje të konsiderueshme të lokalizuar nga ndikimet e sipërme, duke sjellë status kimik të ndryshëm përgjatë akuiferit[116]. Në këtë rast, duhen përvijuar tre trupa ujorë nëntokësorë për të reflektuar me saktësi ndryshimin në status.

Po të njëjtat kritere vlejnë edhe për zonat me nxjerrje intensive të ujit, të cilat mund të krijojnë presione të lokalizuara në nivelin e ujërave nëntokësore. Në rastin e Figurës 6-3, pompimi krijon një "kon depresioni" dhe me shumë mundësi një ndryshim të konsiderueshëm të statusit sasior të ujërave nëntokësore lokale. Për pasojë, zona e ndikimit do të përvijohej si trup ujor nëntokësor individual, ndonëse është pjesë e akuiferit të afërt me të. Në këtë shembull ndodh edhe rimbushja e imponuar nga trupi ujor sipërfaqësor i afërt, e cila sjell kritere shtesë për përvijim nëse ekosistemi ujor sipërfaqësor varet në mënyrë të konsiderueshme nga shkarkimet e ujërave nëntokësore.

Prandaj, faza përfundimtare e përvijimit të trupit ujor është një proces përsëritës, në të cilin duhen vlerësuar edhe presionet dhe ndikimet antropogjene përgjatë një akuiferi të vetëm, për të bërë dallimin midis niveleve të ndryshme të statusit brenda akuiferit.

Figura 6 -2 –Përvijimi i trupit ujor nëntokësor që vjen nga ndryshimi i statusit kimik

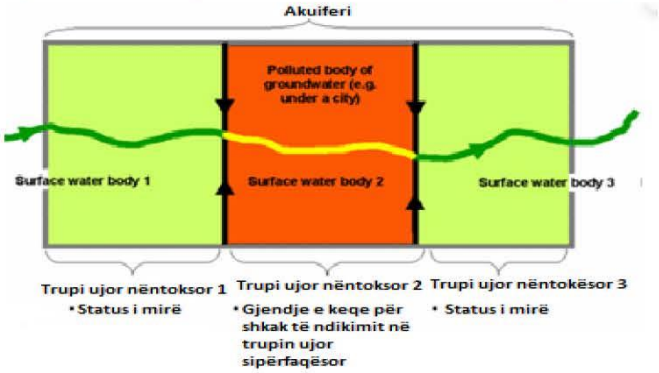

Burimi: Komisioni Evropian – Dokumenti Udhëzues i CIS-it 2004

Figura 6-3 –Përvijimi i trupit ujor nëntokësor që vjen nga ndryshimi i statusit sasior

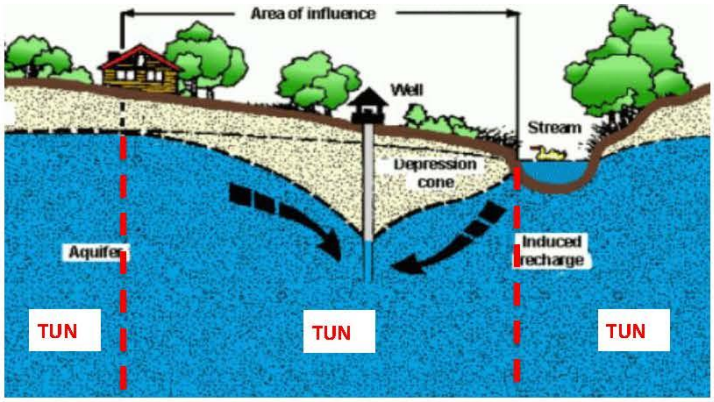

Burimi: Universiteti i Shtetit të Oregonit - Programi për Ujin e Puseve

[116]Komisioni Evropian– Dokumenti Udhëzues i CIS-it - Raporti Teknik për Karakterizimin e Trupit Ujor Nëntokësor, 2004.

6.3 Vlerësimet e Mëparshme të Trupave Ujorë Nëntokësorë

6.3.1 Formacionet Kryesore Hidrogjeologjike

Ujërat nëntokësore në Shqipëri janë të pranishme në formacione të ndryshme që i përkasin periudhës kuateriane deri në palaeozoike. Struktura gjeologjike e maleve shqiptare përmban kryesisht sedimente karstike me bazë karboni (p.sh formacione gëlqerore). Këto, së bashku me akuiferët e zhavorrit tejet të depërtueshme në ultësira, janë dy akuiferë tepër produktivë. Të dy këto lloje janë shumë të pranishme në basenin e Erzenit.

Tabela 6-2 – Përmbledhja Kombëtare e Formacioneve Hidrologjike

SHQIPËRI KODI	LLOJI I AKUIFERIT	LITOLOGJIA TREGUESE	NUMRI I TRUPAVE UN	RENDIMENTET E REALIZUESHME l/s
ALG1	Akuiferë karbonati	Gurë gëlqerorë, dolomite	18	4500 - 6100
ALG2	Akuiferë porozë	Aluvione	12	1200 - 1300
ALG3	Akuiferë magmatikë	Shkëmbinj intruzivë bazikë dhe ultrabazikë	6	345 - 630
ALG4	Konglomeratë/gur ranor	Sipas përcaktimit	9	430 -570
ALG5	Akuiferë me depërtueshmëri të ulët		10	< 300

6.3.2 Identifikimi Paraprak i Trupave Ujorë Nëntokësorë në Shqipëri

Puna paraprake për karakterizimin e akuiferëve dhe përvijimin e trupave ujorë nëntokësorë u realizua me pjesëmarrjen e ShGjSh-së dhe ekspertëve ndërkombëtarë në vitin 2008. Falë kësaj pune u identifikuan pesë formacione të mëdha hidrogjeologjike në të gjithë Shqipërinë dhe u përvijuan 55 trupa ujorë nëntokësorë të fshehur (Tabela 6-2).

Megjithatë, karakterizimi i realizuar në kuadër të projektit CEMSA 2008 paraqiti mangësi në një sërë fushash:

a) Nuk u mor parasysh rëndësia e nën-ndarjes së akuiferëve të mëdhenj rajonalë në TUN-ë më të vegjël mbi bazën e kritereve të presioneve dhe ndikimeve të nxjerrjeve, statusit të ndotjes ose ekosistemeve tokësore të varura në shkallë lokale. Të gjitha këto janë teste thelbësore për të dalluar një TUN të veçantë nga një akuifer më i gjerë.
b) Sistemi i caktimit të numrave të trupave ujorë nëntokësorë, ndonëse lidhej me "llojin" sipas Tabela 6-2, ishte shumë i kufizuar në shkallë (55 TUN për të gjithë Shqipërinë bazuar kryesisht te formacionet hidrogjeologjike).
c) Sistemi i caktimit të numrave të trupave ujorë nëntokësorë bazohej te një rend kombëtar arbitrar, pa iu referuar basenit ujor brenda trupit ujor nëntokësor. Ndonëse shumë trupa ujorë nëntokësorë janë ndërkufitarë, në praktikë, kufiri hidrogjeologjik pasqyron ndarjen topografike të sipërfaqes.
d) Trupat ujorë nëntokësorë në basene ujore të ndryshme menaxhohen zakonisht nga autoritete kompetente të ndryshme, ndaj është më e leverdisshme nga pikëpamja administrative që të përdoret një sistem numerik që e njeh basenin ujor në të cilin ndodhet TUN-i (duke njohur edhe rëndësinë e sigurimit të menaxhimit konsistent përgjatë trupave ndërkufitarë).

Megjithatë, puna fillestare u pasua nga një punë shumë më detajuese për formacionet hidrogjeologjike përmes publikimit të Hartës Gjeologjike të Shqipërisë në shkallën 1:200 000 në vitin 2015. Vlerësimi gjithëpërfshirës ofron tashmë bazën për identifikimin e detajuar të trupave ujorë nëntokësorë individualë të mundshëm në Shqipëri, në kuadrin e raportimit të PMBU-së së re.

Në fazën e re të PMBU-ve në Shqipëri, identifikimi dhe raportimi i të gjitha atributeve të trupit ujor synohet që të përafrohet më ngushtësisht me skemën e raportimit WISE të BE-së, krahasuar me studimet e mëparshme[117]. Kjo do të thotë se janë përdorur llojet kryesore hidrologjike të përcaktuara në Tabelën 6-1, krahasuar me ato të projektit CEMSA 2008, i cili nuk përdor përkufizimet standarde.

6.4 Trupat Ujorë Nëntokësorë në Basenin e Erzenit

Duke qenë se ka mungesë të theksuar të dhënash dhe detajesh të besueshme rreth cilësisë së ujit, statusit sasior, presioneve dhe ndikimeve në pjesën më të madhe të trupave ujorë nëntokësorë në Shqipëri, përvijimi i parë (2024-2029) është kryer, në mënyrë të pashmangshme, bazuar kryesisht te gjykimi i ekspertëve. Megjithatë, zbërthimi më tej në njësi më të vogla të trupit ujor bazuar te presionet e nxjerrjeve të parashikuara të ujit, niveli i popullsisë dhe ekosistemet e varura tokësore është një hap mjaft i rëndësishëm drejt një qasjeje analitike dhe të strukturuar për menaxhimin e përgjithshëm të trupave ujorë në të ardhmen. Kapitulli 10 bën një raportim më të plotë të presioneve të trupave ujorë nëntokësorë, statusit aktual dhe ndikimeve te këta trupa ujorë të veçantë.

6.4.1 Sistemi i Rishikuar i Sistemit të Caktimit të Numrave për Trupat Ujorë Nëntokësorë

Sistemi i caktimit të numrave, për trupat ujorë nëntokësorë të përvijuar në basenet e Ishëmit dhe Erzenit përdor të njëjtën qasje të përgjithshme si për lumenjtë, liqenet dhe ujërat bregdetare (identifikuar nga prefiksi i përshtatshëm i kategorisë WISE[118]), duke përdorur protokollin që TUN-i përfaqëson një trup ujor nëntokësor. Është shumë e rëndësishme të japim disa indikacione për potencialin e akuiferit në sistemin e caktimit të numrave, bazuar në kategoritë shqiptare të përmendura në Tabelën 6-1.

Kodi Fillestar (4 shifror) i TUN-it + basenit CCM + Lloji i akuiferit të mundshëm (1 deri në 7) + Numri Unik i Serisë (2 shifra).

Lloji i akuiferit të mundshëm rrjedh nga shtatë llojet e identifikuara në Hartën Gjeologjike të Shqipërisë në shkallën 1:200 000, hartuar nga ShGjSh-ja (Tabela 6-1). Kodi i serisë është një nëngrupim i llojit të akuiferit të mundshëm, pra për llojin e akuiferit 04 (akuifer karstik me produktivitet të lartë), mund të ketë trup ujor individual 01, 02, 03 të llojit 04 brenda basenit ujor. P.sh TUN-i 3516 04 09 përfaqëson trupin ujor nëntokësor individual të nëntë të llojit 4 në basenin e Erzenit (3516). Nuk ka asnjë logjikë fikse për caktimin e numrave rendorë përveç rregullit të përgjithshëm arbitrar që sa më i lartë të jetë numri, aq më i largët është TUN-i nga pika e shkarkimit sipërfaqësor të basenit ujor. Sistemi mundëson identifikimin e 99 trupave ujorë nëntokësorë në çdo basen ujor, në rend fleksibël.

Trupat ujorë nëntokësore caktohen sipas horizonteve. Akuiferi i parë i caktohet Horizontit-1. Në basenin e lumit Erzen, një trup ujor nëntokësor i caktohet Horizontit-2.

6.4.2 Trupat Ujorë Nëntokësorë të Përvijuar në Basenin e Erzenit

Në basenin e lumit Erzen janë identifikuar 10 trupa ujorë individualë. Ato raportohen në Tabela 6-4 dhe Hartën 6-1. Për shumë sisteme të trupave ujorë nëntokësorë vërehet se disa trupa ujorë nëntokësorë janë ndërkufitarë midis baseneve ujore të afërta. Për rrjedhojë, regjimet e menaxhimit të trupave ujorë nëntokësorë duhet t'i marrin parasysh këto lidhje.

Në basenin e lumit Erzen kërkohet që një trup ujor nëntokësor (GW35160517) në akuiferin e Rrogozhinës prej guri ranor që shtrihet nën qytetin e Durrësit dhe përgjatë të dy brigjeve të trupit ujor aluvial të Erzenit (GW35160101), të caktohet në një horizont të dytë (ose Shtresën - 2).

Për qëllime raportimi, janë përcaktuar tre grupe të ujërave nëntokësore bazuar te (i) ngjashmëria dhe vazhdimësia gjeologjike; (ii) mungesa e informacioneve të monitorimit; (iii) mungesa e informacioneve për presionet e konsiderueshme të nxjerrjes dhe (iv) mungesa e informacioneve për presionet e konsiderueshme të ndotjes. Janë caktuar dy grupe raportimi (A dhe B) për akuiferët ranorë dhe konglomeratë me rendiment jashtëzakonisht të ulët (Lloji 5) që ndodhen nën ujëmbledhësin e mesëm, dhe renditen në

[117] Udhëzimi për Raportimin e Direktivës Kuadër të Ujit - http://cdr.eionet.europa.eu/help/WFD/WFD_521_2016

[118] DKU– Dokumenti Udhëzues i Raportimit WISE GIS 2016 – skema TUN– elementi i skemës – FormacioniGjeologjik - TUL, TUQ, TUK, TUB

Tabelën 6-3. Kjo tregon se prania e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore varen nga ekosistemet në trupat ujorë nëntokësorë aluvialë dhe kastikë. Megjithatë, ka pasiguri lidhur me domethënien e këtyre ndikimeve për shkak të mungesës së të dhënave. Ndonëse rrjedha bazë e aluvionit të Erzenit mund të mos jetë pakësuar ndjeshëm, rrjedha bazë nga akuiferët karstikë që përballojnë shkarkimet në sezon të thatë dhe ligatinat do të jetë reduktuar ndjeshëm për shkak të shfrytëzimit të burimeve në ujëmbledhësin e sipërm.

Përshkrimi i shkurtër i trupave ujorë nëntokësorë dhe përshkrimi i plotë i grupeve përkatëse gjendet në Shtojcën Teknike 3.

Akuiferët Aluvialë: Trupat ujorë GW35160101 (Sukth) dhe GW35160103 (Kavajë) nuk përkufizohen si grupe raportimi, por ndodhen në vazhdimësi hidraulike me njëra-tjetrën dhe aluvionin e ujëmbledhësit të Matit. Horizontet e akuiferit formohen prej zhavorri dhe rëre të ashpër deri në disa dhjetëra metra trashësi.

Akuiferët karstikë gëlqerorë: Për shkak të strukturës gjeologjike të rajonit, baseni i Ishëmit pritet nga një seri skarpatesh nënparalele dolomite dhe gëlqerore.

- GW35160407 (Domje e Malit)
- GW35160409 (Selitë I Malit) është pjesë e masivit gëlqeror të njohur ndryshe si Mali me Gropa (mali i shenjtë, një zonë me karstifikim ekstrem që ushqen ndër të tjera burimin e Shën Mërisë).
- GW35160411 (Pëllumbas)

Akuiferët ranoro-konglomeratë: Nga pikëpamja gjeologjike, këta janë akuiferët më të rëndësishëm për basenin. Megjithatë, për sa u përket nxjerrjeve dhe ndikimeve ekonomike për *zonë njësi*, rëndësia është më e vogël. Këta akuiferë i shërbejnë plotësimit të nevojave lokale. Baseni ka pesë TUN-ë që janë të ndarë në dy grupe për qëllime raportimi.

Grupi A, *Bërzez - Shkafane* përfshin:

- GW35160507 (Bërzez)
- GW35160509 (Shkafane)

Grupi B, Gurrë - Dorëz përfshin:

- GW35160511 (Gurrë)
- GW35160513 (Zikularaj)
- GW35160515 (Dorëz)

Vetëm një trup ujor GW35160517 (Durrës) është akuifer i izoluar dhe i është caktuar Horizontit-2, sepse jo vetëm që shtrihet në zona të mëdha joakuifere, si Durrësi, por shtrihet edhe nën trupin e madh ujor nëntokësor aluvial GW35160101 (Sukth).

Tabela 6-3 –Grupet e Raportimit për Trupat Ujorë Nëntokësorë në Basenin e Lumit Erzen

Grupi	Emri i Grupit	LLOJI I AKUIFERIT	LITOLOGJIA	GJEOMETRIA	KODI I TUN-it	EMRI I TUN-it	SIPËRFAQJA Km²
A	Bërzez - Shkafpane	T5. Akuiferë porozë / porozë me fizura - produktivitet shumë i lartë dhe mesataro - shumë i ulët	Gurë gëlqerorë dhe konglomeratë	I ngjashëm	GW35160507	Bërzez	72
					GW35160509	Shkafane	78
B	Gurre-Dorëz	T5. Akuiferë porozë / porozë me fizura - produktivitet shumë i lartë dhe mesataro - shumë i ulët	Gurë gëlqerorë dhe konglomeratë	I ngjashëm	GW35160511	Gurrë	92
					GW35160513	Zikularaj	90
					GW35160515	Dorëz	271

Tabela 6-4 –Karakterizimi dhe Përvijimi i Trupave Ujorë Nëntokësorë në basenin e lumit Erzen

KODI I BE-SË	Grupi i Raportimit	LITOLOGJIA	LLOJI I AKUIFERIT DHE PRODUKTIVITETI	SHTRESA E SIPËRME	HORIZONTI I	KUFIZUAR	SIPËRFAQJA km²	THELLËSIA m	H SY %	H K m/d	H T m²/d	NDËR KUFITAR	EKOSISTEM I VARUR
GW35160101	-	Aluvion, i ashpër	Lloji 1		N	1	74				> 10	N	
GW35160201		Aluvion, i imët	Lloji 2		N	1	35					N	
GW35160407		Gur gëlqeror (karst)	Lloji 4		N	1	12.7				$10^4 – 10^{-1}$	N	
GW35160409		Gur gëlqeror (karst)			N	1	27.9					N	
GW35160411		Gur gëlqeror (karst)	Lloji 4		N	1	25				$10^4 – 10^{-1}$	N	
GW35160507	A	Gurë gëlqerorë dhe konglomeratë	Tipi 5		N	1	72				$10^2 - 10^1$	N	
GW35160509		Gurë gëlqerorë dhe konglomeratë	Lloji 5		N	1	78				> 10	N	
GW35160511	B	Gurë gëlqerorë dhe konglomeratë	Lloji 5		N	1	92				$10^2 - 10^1$	N	
GW35160513		Gurë gëlqerorë dhe konglomeratë	Lloji 5		N	1	90				$10^2 - 10$	N	
GW35160515		Gurë gëlqerorë dhe konglomeratë	Lloji 5		N	1	271				$10^2 - 10$	N	
GW35160517		Gurë gëlqerorë dhe konglomeratë	Lloji 5	Molasë (joakuifer)	Po	2	?				$10^2 - 10$	N	

Harta 6-1 – Kategoritë dhe Përvijimi i Trupave Ujorë Nëntokësorë

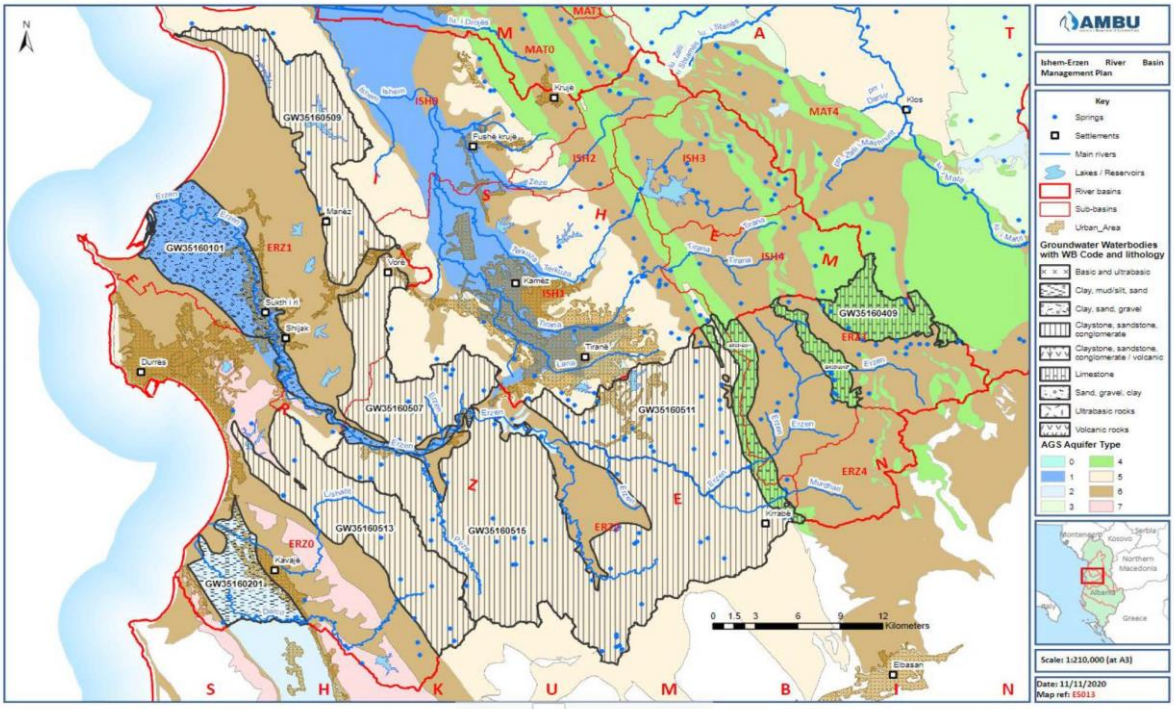

7 Karakterizimi dhe Përvijimi i Zonave të Mbrojtura

7.1 Vështrim i përgjithshëm

7.1.1 Shqipëria

Përvijimi i zonave të mbrojtura ka shumë rëndësi, pikërisht për t'u mbështetur te efektet e mëparshme dhe për të përdorur një metodologji shkencore gjithëpërfshirëse për përvijimin e kufijve të ekosistemeve që përfshijnë zona të mbrojtura individuale, sidomos, për identifikimin e hapësirës përreth zonës së mbrojtur, ku veprimtaritë njerëzore mund të ndikojnë në procese të rëndësishme ekologjike, si dhe te qëndrueshmëria e popullatave të organizmave vendase brenda zonës së mbrojtur. Kjo zonë me sipërfaqe më të madhe vendoset në fokusin logjik të monitorimit, studimit dhe menaxhimit bashkëpunues, të nevojshme për ta mbajtur zonën e mbrojtur në gjendje funksionale dhe të mirë. Këtyre zonave u referohemi si zona të mbrojtura me në qendër zonën– ekosisteme qendrore.

7.1.2 Bashkimi Evropian

Sipas nenit 6 dhe Shtojcës IV të DKU-së, kërkohet që të ngrihet regjistri për të gjitha zonat brenda çdo rajoni të basenit ujor, për të cilin kërkohet mbrojtje e veçantë në kuadër të legjislacionit të Komunitetit për mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore ose për konservimin e habitateve dhe specieve që varen drejtpërdrejt nga uji. Nevojiten edhe hartat që tregojnë vendndodhjen dhe madhësinë e zonave të mbrojtura, si dhe përshkrimin e legjislacionit kombëtar ose të Komunitetit, sipas të cilëve janë përcaktuar këto zona.

7.2 Zonat e Mbrojtura të Ujit të Pijshëm për Konsum nga Njeriu

7.2.1 Vështrim i përgjithshëm

Sipas nenit 7 të DKU-së (që rrjedh nga Direktiva e BE-së 2020/2184) të gjithë trupat ujorë që furnizojnë > 10 m^3/ditë ose 50 persona kërkojnë përvijim dhe njihen si Zona të Mbrojtura të Ujit të Pijshëm (ZMUP). Udhëzimet e CIS-it përcaktojnë se në rastin e trupave ujorë nëntokësorë, ZMUP-të duhet të gjejnë zbatim për të gjithë trupin ujor nëntokësor të përvijuar dhe jo vetëm për një pjesë përbërëse të tij[119]. Prandaj, për një akuifer të ngjashëm që furnizon ujë të pijshëm i cili nuk ndahet në trupa ujorë individualë (shihni seksionin 6.2.4), i gjithë akuiferi në tërësi duhet shpallur ZMUP.

Megjithatë, ZMUP-të duhen dalluar nga "zonat e mbrojtjes" (neni 7(3) DKU-së). Zonat e mbrojtjes janë zona të përvijuara brenda ZMUP-së që synojnë veçanërisht kufizimin e drejtpërdrejtë të operacioneve apo veprimtarive të dëmshme që mund të ndotin burimet e ujërave nëntokësore ose sipërfaqësore. Sipas praktikës më të mirë ndërkombëtare, zakonisht përvijohen tre zona rreth fushës me puse ose rezervuarit, ku rregulloret bëhen më të rrepta sa më shumë t'i afrohemi burimit.

Zona e jashtme përshkruhet zakonisht si "ujëmbledhësi i burimit" ose ZMUP siç përshkruhet më lart. Për këto zona kërkohen politika dhe masa mbrojtëse të përgjithshme si për shembull kufizimi i ujërave të ndotura të patrajtuara nga fshatrat në rrjedhën e sipërme në rastin e një rezervuari për furnizim me ujë të pijshëm, si p.sh rezervuari me ujë të pijshëm. Në rastin e nxjerrjes së ujërave nëntokësore që ndodhen në zona bujqësore, e gjithë zona e ZMUP-së mund të shpallet si Zonë e Cënueshme nga Nitratet (ZCN) [120] (shihni seksionin 7.5).

Zona e Jashtme 2 është kryesisht zonë buferike ku risqet e kontaminimit nga substancat prioritare të rrezikshme dhe ndotësit specifikë për basenet ujore (NSBU) duhen kontrolluar rreptësisht. Si në burimet e ujërave nëntokësore, ashtu edhe në burimet e ujërave sipërfaqësore, madhësia e zonës së jashtme përcaktohet kryesisht nga tiparet hidraulike të shpejtësive mesatare (pra të mesme) të lumit që shkarkojnë në rezervuar ose përcjellshmëria hidraulike (k) e formacioneve gjeologjike.

[119] Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues 16 i CIS-it, Udhëzime për Ujërat Nëntokësore në Zonat e Mbrojtura të Ujit të Pijshëm
[120] Komisioni Evropian, Direktiva 91/676/KEE për mbrojtjen e ujërave kundër ndotjes së shkaktuar nga nitratet që vijnë nga burimet bujqësore

Këto identifikojnë kohën minimale të lëvizjes që i nevojiten substancave të rrezikshme për të mbërritur në burim. Zona e Brendshme 1 është kryesisht një zonë sigurie rreth burimit ose pikës së nxjerrjes.

7.2.2 Zonat e Mbrojtjes së Ujit të Pijshëm në Erzen

Teksa flasim, ka mangësi të konsiderueshme lidhur me menaxhimin aktual të ZMUP-ve në të gjithë Shqipërinë. Shumë burime të mëdha për nxjerrje nuk kanë leje për nxjerrje, madje vendndodhjet e tyre nuk janë hartëzuar saktë. Shumë pak i kanë të identifikuara zonat e mbrojtjes higjeno-sanitare, sidomos burimet e ujërave nëntokësore.

Regjistri i Burimeve të Ujit të Pijshëm, që mbahet nga shoqëria UK paraqitet në Shtojcën Teknike III. Ka mungesë konsistence dhe të dhënash për shkak të cilësisë së dobët të raportimit. Në fazën e parë të hartimit të PMBU-së për Erzenin 2024-2029 mjafton që për shumicën e ZMUP-ve të përvijohet një kufi i thjeshtë që të përcaktojë ujëmbledhësin e burimit ose një zonë arbitrare buferike si p.sh 500 m rreth të gjithë burimeve të ujërave nëntokësore (shihni Shtojcën Teknike XIII). Këto harta janë përgatitur përmes GIS-it, por mund të kërkojnë edhe legjislacion dytësor për të vënë në zbatim zonat buferike.

ZMUP-të që mund të përcaktohen në këtë fazë të ndërmjetme (por jo domosdoshmërish të mbrojtura në legjislacion) paraqiten në Regjistrin e ZMUP-ve. Harta e ZMUP-ve të identifikuara në mënyrë ligjore ose provizore paraqitet në Hartën 7-1.

Një prej prioriteteve urgjente të ZMUP-së si pjesë e Programit të Masave është të identifikojë, regjistrojë dhe zbatojë të gjitha lejet e nxjerrjes dhe të përvijojë e publikojë zonat e mbrojtjes higjeno-sanitare. Këto harta u duhen vënë në dispozicion të gjitha autoriteteve kompetente përgjegjëse për përdorimin e ujit ose veprimtaritë e përdorimit të tokës që mund të ndikojnë te ZMUP-të, përfshi shoqëritë UK që mbajnë përgjegjësi të parat për mbrojtjen dhe kufizimin e praktikave të dëmshme në ZMUP.

7.3 Zonat e Shpallura për Speciet Ujore me Rëndësi Ekonomike

7.3.1 Vështrim i përgjithshëm

Disa zona të ujërave të grykëderdhjes dhe bregdetit përvijohen si ujëra të popullua nga butakët. Ujërat e popullua nga butakët janë zona që kërkojnë mbrojtje ose përmirësim për të mundësuar jetën dhe rritjen e butakëve dhe për të kontribuar në cilësinë e lartë të tyre për konsum njerëzor.

Peshku është hallka kryesore e zinxhirit ushqimor të ekosistemeve ujore dhe përdoret gjerësisht si organizëm tregues i cilësisë së ujit. Diversiteti i madh i peshqve kontribuon jo vetëm në ofrimin e shërbimeve socio-ekonomike, por edhe në ruajtjen e balancës ekologjike të burimeve natyrore. Rehabilitimi i habitateve të peshqve dhe shtimi i popullatave të peshqve të rrezikuar mund të kontribuojë në përmirësimin e ofrimit të shërbimeve të ndryshme të ekosistemit. E kundërta ndodh me reduktimin e biodiversitetit të peshqve, pasi mund të sjellë ndikim negativ te vlera e shërbimeve kulturore të ekosistemeve ujore, si argëtimi, ekoturizmi dhe edukimi. Nëse vlera kulturore prishet një herë, nuk rikuperohet më kurrë. Prandaj, konservimi i biodiversitetit të peshqve ka përfitime të mëdha mjedisore dhe mbron biodiversitetin ujor për brezat e ardhshëm.

7.3.2 Zonat e Mbrojtura me Rëndësi Ekonomike në Erzen

Objektivi për ujërat e popullua nga butakët, i parashtruar në Direktivën për Ujërat e Popullua nga Butakët, është të mbrohet dhe, kur shihet e nevojshme, të përmirësohet cilësia e ujërave të popullua nga butakët për të mbështetur jetën dhe zhvillimin e butakëve (moluskëve bivalvë dhe gastropodë), duke kontribuar kështu në cilësinë e lartë të produkteve butake për konsum drejtpërdrejt nga njeriu.

Ky objektiv do të arrihet duke përmbushur standardet e detyrueshme dhe duke respektuar standardet udhëzuese të Direktivës për Ujërat e Popullua nga Butakët.

Tabela 7-1 – Lista e zonave të mbrojtura me rëndësi ekonomike

EMRI I VIJËS SË UJIT	PËRVIJIMI	STATUSI I PËRPUTHSHMËRISË
Farkë	*Ciprinid*	Në kushte mbijetese
Korrë	*Ciprinid*	Në kushte mbijetese
Lanë	*Ciprinid*	Në kushte dështimi për mbijetesë
Murdhar	*Ciprinid*	Në kushte mbijetese
Zhëllimë	*Ciprinid*	Në kushte mbijetese
Shtërmen	*Ciprinid*	Në kushte mbijetese
Grykëderdhja e Erzenit	*Ciprinid, Salmonid*	Në kushte dështimi për mbijetesë
Erzen	*Ciprinid, Salmonid*	Në kushte dështimi për mbijetesë

Vështrimi i përgjithshëm i hartës së zonave të mbrojtura me rëndësi ekonomike (ZMRE) të identifikuara në mënyrë ligjore, ose provizore paraqitet në Shtojcën Teknike VIII.

7.4 Zonat e Përvijuara për Ujërat Rekreative dhe të Larjes

7.4.1 Vështrim i përgjithshëm

Autoritetet përkatëse kompetente për caktimin e zonave të ujërave rekreative dhe të larjes janë Ministria e Turizmit, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Agjencia Kombëtare e Bregdetit, Agjencia Kombëtare e Mjedisit, Agjencia Kombëtare e Turizmit dhe Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit. Zonat për ujërat rekreative dhe të larjes paraqiten në hartën e Planit të Integruar Ndërsektorial për Bregdetin.

Sipas VKM nr.797, datë 29.9.2010 për miratimin e rregullores higjeno-sanitare "Për administrimin e cilësisë së ujërave të larjes", ujërat e larjes janë çdo trup (element) ujor sipërfaqësor ku autoriteti kompetent pret të lahen një numër mjaft i madh njerëzish dhe ku nuk ka ndalim apo rekomandim të përhershëm për të mos u larë.

Kriteret janë vendosur për të mbrojtur publikun nga ekspozimi ndaj patogjenëve të dëmshëm ndërkohë që marrin pjesë në veprimtari ujore, si në not, vozitje ose sërf, në të gjithë trupat ujorë të cilët janë përcaktuar për qëllime përdorimi rekreative.

Vlerësimi i plazhit ose i ujërave të larjes duhet të marrë parasysh disa aspekte kyç, përfshi:

- praninë dhe natyrën e rreziqeve natyrore ose artificiale;
- rëndësinë e rreziqeve krahasuar me pasojat shëndetësore;
- disponueshmërinë dhe praktikueshmërinë e veprimeve korrigjuese riparuese;
- shpeshtësinë dhe densitetin e përdorimit; dhe
- nivelin e zhvillimit.

Menaxhimi i integruar i zonës bregdetare (MIZB) dhe menaxhimi i integruar i basenit ujor (MIBU) ndërmerren zakonisht në përgjigje të çështjeve që kanë të bëjnë me peshkimin, argëtimin/turizmin, rreziqet dhe pakësimin e rizoforeve. Prandaj, rreziqet e ujërave rekreative janë vetëm një prej çështjeve, interesave dhe kufizimeve të larmishme që prekin planifikimin dhe menaxhimin e zonave bregdetare ose baseneve ujore. Vendimet lidhur me menaxhimin e rreziqeve duhen marrë duke iu referuar të gjitha politikave qeveritare përkatëse dhe faktorëve të tjerë që ndikojnë te përshtatshmëria dhe përdorimi i basenit bregdetar/lumor. Duhen marrë parasysh të gjithë faktorët socialë, ekonomikë, estetikë, argëtues dhe ekologjikë.

MIZB-ja dhe MIBU shërbejnë si ombrella për koordinimin e fushave të ndryshme të ndërhyrjes, duke mbuluar sistemet ekonomike, abiotike/biotike dhe sociale[121].
Ujërat e larjes klasifikohen si "të dobëta" nëse, në grupin e të dhënave për cilësinë e ujërave të larjes për periudhën e fundit të vlerësimit (1), vlerat e përqindjes (2) për numeracionet mikrobiologjike janë më keq (3) se vlerat "e mjaftueshme" të përcaktuara në Shtojcën Teknike VIII, Tabela 2, kolona D.
Ujërat e larjes klasifikohen si "të mjaftueshme" nëse, në grupin e të dhënave për cilësinë e ujërave të larjes për periudhën e fundit të vlerësimit, vlerat e përqindjes (4) për numeracionet mikrobiologjike janë të barabarta ose më të larta se vlerat "e mjaftueshme" të përcaktuara në Shtojcën Teknike VIII, Tabela 2, kolona D; dhe nëse ujërat e larjes i nënshtrohen ndotjes afatshkurtër.
Ujërat e larjes klasifikohen si "të mira" nëse, në grupin e të dhënave për cilësinë e ujërave të larjes për periudhën e fundit të vlerësimit, vlerat e përqindjes (4) për numeracionet mikrobiologjike janë të barabarta ose më të larta se vlerat "e cilësisë së mirë" të përcaktuara në Shtojcën Teknike VIII, Tabela 2, kolona C; dhe nëse ujërat e larjes i nënshtrohen ndotjes afatshkurtër.
Ujërat e larjes klasifikohen si "të shkëlqyera" nëse, në grupin e të dhënave për cilësinë e ujërave të larjes për periudhën e fundit të vlerësimit, vlerat e përqindjes për numeracionet mikrobiologjike janë të barabarta ose më të larta se vlerat "e cilësisë së shkëlqyer" të përcaktuara në Shtojcën Teknike VIII, Tabela 2, kolona B; dhe nëse ujërat e larjes i nënshtrohen ndotjes afatshkurtër.

7.4.2 Zonat e Mbrojtjes së Ujërave Rekreative dhe të Larjes në Erzen

Përdorimet rekreative të mjediseve ujore janë të shumta. Ndër to mund të përmendim banjën e diellit, lundrim, notin, zhytjen, shëtitjen me varkë, peshkimin dhe sërfin me vela. Në kontekstin socio-ekonomik të përdorimit rekreativ të ujit, rëndësia e turizmit është domethënëse për sa i përket përmasave, ndikimeve në rrafshin socio-ekonomik dhe atë mjedisor, si dhe përgjegjësisë dhe mjeteve që ka në dispozicion për të ndërhyrë.
Objektivi nuk synon frenimin e përdorimit të ujërave rekreative, por të garantojë se zonat e ujërave rekreative po përdoren në mënyrë sa më të sigurt që të jetë e mundur, që popullsia e mundshme të marrë përfitimet maksimale.

Në Zonat e Mbrojtura të Basenit të Lumit Erzen ka zona të ujërave rekreative dhe të larjes.
Habitate të rëndësishme Rezerva Natyrore e Menaxhuar e Rrushkullit Kategoria IV e IUCN-së në grykëderdhjen e Erzenit, është pikë e rëndësishme për Zonat e Shpendëve.
Habitat i rëndësishëm
– Grykëderdhja e lumit Erzen
– Lagunat bregdetare (Godulla, Bishtaraka)
– Pyjet e dunave bregdetare me *Pinus halepensis, P. pinea, P. pinaster*
– Aluvion i përzier ose pyje breglumore të llojit *Quercus robur, Ulmus minor, Alnus glutinosa, Fraxinus angustifolia*, etj.
Specie të rëndësishme si *Quercus robur; Pinus halepensis; Ulmus minor; Phragmites australis; Lutra lutra; Ardea purpurta; Emys orbicularis.*

Harta e zonave të mbrojtura rekreative (ZMRUB) të identifikuara në mënyrë ligjore ose provizore paraqitet në Shtojcën Teknike VIII.

7.5 Zonat e Përvijuara si Zona të Ndjeshme ndaj Lëndëve Ushqyese

7.5.1 Vështrim i përgjithshëm

Legjislacioni i BE-së parashikon dy zona të llojeve të ndryshme që duhen mbrojtur nga ndotja e sipërfaqes:

[121] Organizata Botërore e Shëndetësisë Udhëzime për mjedise të sigurta të ujërave rekreative. Vëllimi 1. Ujërat bregdetare dhe të ëmbla.

- Zonat me përdorim aktual apo potencial për nxjerrjen e ujit të pijshëm, ku përqendrimi i nitrateve për shkak të praktikave në sipërfaqe është më i lartë se 50 m/l, sipas Direktivës së Nitrateve. Këto zona duhen shpallur si "zona të ndjeshme ndaj lëndëve ushqyese" (ZNLU), ku të zbatohen praktikat e duhura të menaxhimit të tokës.
- Zonat e shpallura si "zona të ndjeshme ndaj lëndëve ushqyese", sipas Direktivës për Ujërat e Ndotura Urbane (DUNU). Në këto zona, trupat ujorë janë eutrofikë, ose mund të bëhen eutrofikë nëse nuk merren masa mbrojtëse, ose kur kërkohet trajtim i mëtejshëm i ujërave të ndotura për mbrojtjen e habitateve ose specieve (DUNU, Shtojca II).

Zonat e Ndjeshme ndaj Lëndëve Ushqyese (ZNLU) shpallen atëherë kur përqëndrimi i nitrateve në trupa ujorë është i lartë, ose në rritje, apo kur trupat ujorë janë ose po bëhen eutrofikë për shkak të ndotjes nga nitratet bujqësore. Fermerët brenda ZNLU-ve duhet të veprojnë në përputhje me programin e veprimit të masave të detyrueshme për reduktimin e humbjeve të nitrateve bujqësore. Krahas kësaj, është hartuar edhe kodi i praktikës bujqësore, i cili duhet zbatuar vullnetarisht nga të gjithë fermerët.

7.5.2 Zonat e Ndjeshme ndaj Lëndëve Ushqyese në Erzen

Identifikimi i Zonave të Ndjeshme ndaj Lëndëve Ushqyese në Basenin e Lumit Erzen nuk ka përfunduar dhe nuk ka ende hartë për identifikimin e zonave të ndryshme.

ZNLU-të janë zona të shpallura si zona në risk nga ndotja për shkak të nitrateve që vijnë nga bujqësia. Sipas Direktivës për Nitratet dhe Rregulloreve për Nitratet ujërat përkufizohen si të ndotura nëse:

- përmbajnë ose mund të përmbajnë, nëse nuk merren masa parandaluese, nitrate me përqendrim më të madh se 50 mg/l;
- janë eutrofikë, ose po bëhen eutrofikë, nëse nuk merren masa parandaluese.

Për të përvijuar ZNLU-të, fermerët duhet të mbajnë të dhëna për burimet e lëndëve ushqyese në fermë dhe plehëruesit e hedhur në fusha. Fokusi do të jetë te volumet e ujërave të pistë dhe të papastër, jashtëqitjeveve të shpendëve, mbetjeve të shpendëve dhe jashtëqitjeve të tjera të ngurta që prodhohen në fermë. Falë këtyre të dhënave, instrumenti do të përllogarisë sasitë e lëndëve ushqyese (azot dhe të tjerë) që prodhohen në fermë. Më pas, duke ditur vendndodhjen e fermës dhe ngastrave, mund të llogaritet sasia e plehëruesve që do të hidhet në çdo parcelë, për të përmbushur rregulloret për ZNLU-të.

7.6 Zonat e Shpallura për Mbrojtjen e Habitateve dhe Specieve

7.6.1 Vështrim i përgjithshëm

Duke qenë se harmonizimi i legjislacionit kombëtar të Shteteve Joanëtare të BE-së me standardet e BE-së nuk ka përfunduar ende, nuk mund të bëhet inventarizimi i plotë i ZM-ve për mbarë basenin, që gjë që kërkohet nga DKU-ja. Prandaj, mund të përdoret një qasje e modifikuar, që të marrë parasysh:

- Standardet kombëtare për përvijimin e ZM-ve;
- Statusin e ndryshëm në kuadër të zbatimit të Konventës së Bernës dhe rrjetit NATURA 2000 në vend;
- Nivelin e ndryshëm të përshtatjes së legjislacionit kombëtar të Shteteve Joanëtare të BE-së me legjislacionin dhe standardet e BE-së;
- Mungesën e përgjithshme të regjistrave dhe/ose bazave efikase të të dhënave për ZM-të në vend;
- Përgjegjësinë e përbashkët për mirëmbajtjen dhe mbrojtjen e zonave të ujit të pijshëm midis autoriteteve kompetente në nivel kombëtar dhe nënkombëtar;
- Përgjegjësinë e përbashkët për monitorimin e zonave të mbrojtura të ujit të pijshëm;

Zonat e Mbrojtjes së Habitatit në Erzen

Autoriteti kompetent për menaxhimin e sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura në Shqipëri është Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura (AKZM).

Brenda kufinjëve të basenit ujor të lumit Erzen ndodhen tre zona të mbrojtura të përcaktuara sipas legjislacionit shqiptar. Qasja për përcaktimin dhe menaxhimin e zonave të mbrojtura në Shqipëri përshkruhet në Ligjin për Zonat e Mbrojtura. Ligji përcakton mbrojtjen e gjashtë (6) kategorive të zonave të mbrojtura. Kategorizimi i zonave, statusi dhe shkalla e mbrojtjes për çdo zonë bazohen të kriteret e Qendrës Botërore të Konservimit të Natyrës.
Puna për menaxhimin e siteve të Natura 2000[122] ka nisur vetëm kohët e fundit. Në kuadër të projektit NaturAL, është identifikuar shpërndarja e mundshme e Zonave të Natura 2000 me Interes për Komunitetin (ZIK), gjë që ka sjellë hartimin e listës paraprake me 43 zonat e propozuara për të gjithë vendin. Në basenin ujor të lumit Erzen janë identifikuar tre zona të Natura 2000 me interes për komunitetin.
Sipas legjislacionit përkatës të zonave të mbrojtura, këto kategori të ZM-ve duhen menaxhuar sipas planeve të tyre të menaxhimit. Situata aktuale e menaxhimit ka treguar se jo të gjitha ZM-të në basenin e lumit Erzen kanë plane individuale menaxhimi. Dy prej tre ZM-ve të renditura kanë plane menaxhimi të cilat janë përdorur nga stafi i ARZM Tiranë dhe ARZM Durrës dhe shërbejnë si udhërrëfyes të punës për mbrojtjen dhe menaxhimin e tyre. ZM-ja e Rezervës Natyrore të Mbrojtur Rrushkull nuk ka plan menaxhimi. Planet e menaxhimit i disponon AKZM-ja dhe ARZM-ja Tiranë dhe ARZM-ja Durrës. Programi i veçantë i masave është pjesë përbërëse e këtyre planeve, ku parashtrohen masat përkatëse lidhur me monitorimin dhe vlerësimin e burimeve ujore dhe ekosistemeve të varura. Informacioni përmbledhës për çdo zonë të mbrojtur gjendet në Shtojcën Teknike VIII.

[122] BE - Forcimi i Kapaciteteve Kombëtare për Mbrojtjen e Natyrës – Përgatitja për Rrjetin Natura 2000, Mars 2019

Tabela 7-2– Regjistri i Zonave të Mbrojtura – Kategoria e ZONAVE TË MBROJTURA TË UJIT TË PIJSHËM

EMRI I ZONËS SË MBROJTUR	NËNBASENET	FUNKSIONI	DATA KRIJUAR	LEGJISLACIONI KOMBËTAR PËRKATËS	LEGJISLACIONI I BE-SË PËRKATËSIA	TRUPAT UJORË PËRKATËS	STATUSI AKTUAL	KUFIJTË E PUBLIKUAR

Tabela 7-3 - Regjistri i Zonave të Mbrojtura - Kategoria SPECIET UJORE ME RËNDËSI EKONOMIKE

EMRI I ZONËS SË MBROJTUR	NËNBASENET	FUNKSIONI	DATA KRIJUAR	LEGJISLACIONI KOMBËTAR PËRKATËS	LEGJISLACIONI I BE-SË PËRKATËSIA	TRUPAT UJORË PËRKATËS	STATUSI AKTUAL	KUFIJTË E PUBLIKUAR
Rezervë Natyrore e Menaxhuar Rrushkull (Hamallaj)	ERZ1	ZMUP	Urdhri Nr.2, datë 26.12.1995	Ligji Nr. 81/2017 "Për zonat e mbrojtura"	Direktiva 2000/60/KE Direktiva 91/676/KEE	Rezervë Natyrore e Menaxhuar Rrushkull (Hamallaj)	ERZ1	ZMUP

Tabela 7 -4 – Regjistri i Zonave të Mbrojtura – Kategoria UJËRAT REKREATIVE DHE TË LARJES

EMRI I ZONËS SË MBROJTUR	NËNBASENET	FUNKSIONI	DATA KRIJUAR	LEGJISLACIONI KOMBËTAR PËRKATËS	LEGJISLACIONI I BE-SË PËRKATËSIA	TRUPAT UJORË PËRKATËS	STATUSI AKTUAL	KUFIJTË E PUBLIKUAR
Rezerva Natyrore e Menaxhuar e Rrushkullit (Plazhi Gjiri i Lalëzit)	ERZ1	ZMURL	Urdhri Nr.2, datë 26.12.1995	Ligji Nr. 81/2017 "Për zonat e mbrojtura"	Direktiva 2006/7/KE;			Nuk ka

Tabela 7 -5 – Regjistri i Zonave të Mbrojtura – Kategoria HABITATET DHE SPECIET E MBROJTURA

EMRI I ZONËS SË MBROJTUR	NËNBASENET	FUNKSIONI	DATA E PËRCAKTUAR	LEGJISLACIONI KOMBËTAR PËRKATËS	LEGJISLACIONI KOMBËTAR PËRKATËS	TRUPAT UJORË PËRKATËS	STATUSI AKTUAL	KUFIJTË E PUBLIKUAR
Rezerva Natyrore e Menaxhuar e Rrushkullit	ERZ1	ZMURL	Vendimi nr. 2, datë 26.12.1995	Ligji Nr. 81/2017 "Për zonat e mbrojtura"	Direktiva 91/676/KEE Direktiva 91/272/KEE			Kufijtë paraqiten në Planin e Menaxhimit të ZM-së
Parku Kombëtar i Malit të Dajtit	ERZ2	ZMURL	VKM Nr.402, datë 21.06.2006	Ligji Nr. 81/2017 "Për zonat e mbrojtura"	Direktiva 91/676/KEE Direktiva 91/272/KEE			Kufijtë paraqiten në Planin e Menaxhimit të ZM-së
Park Natyror Mali me Gropa-Bizë-Martanesh	ERZ3	ZMURL	VKM Nr.10, datë 28.12.2020	Ligji Nr. 81/2017 "Për zonat e mbrojtura"	Direktiva 91/676/KEE Direktiva 91/272/KEE			Kufijtë paraqiten në Planin e Menaxhimit të ZM-së

Harta 7– 1 Harta e të gjitha zonave të mbrojtura – Erzen

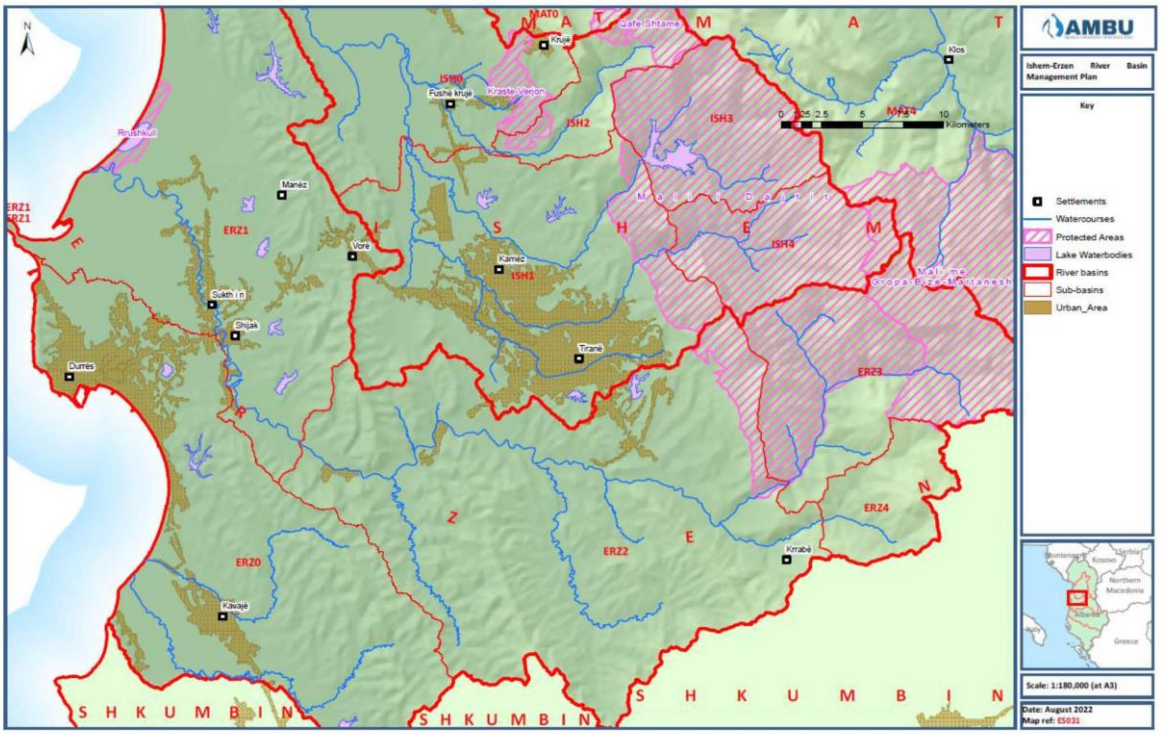

8 Rrjetet e Monitorimit dhe të Dhënat e Mbikëqyrjes

8.1 Konteksti Ligjor

8.1.1 Shqipëria

Direktiva e BE-së 2008/105/KE është transpozuar me VKM-në Nr. 246, datë 30.4.2014 "Për vendosjen e standardeve të cilësisë mjedisore për ujërat sipërfaqësore" [123,124]. Programet aktuale të monitorimit të ujit janë përgatitur në bazë të VKM-së Nr. 1189, datë 18.11.2009 "Për rregullat dhe procedurat e hartimit dhe zbatimit të programit kombëtar të monitorimit të mjedisit".

AMBU përdor informacionet e mbledhura nëpërmjet monitorimit të ujit dhe çdo informacion tjetër përkatës që përmban të dhëna ekzistuese nga monitorimi i mjedisit, për të bërë vlerësimin e probabilitetit që kanë trupat ujorë sipërfaqësorë në basen për të mos i përmbushur objektivat e cilësisë mjedisore të vendosura për trupat ujorë. AMBU mund të përdorë teknikat e modelimit për të ndihmuar vendimmarrjen.

Sipas karakterizimit dhe vlerësimit të ndikimit, të realizuara në përputhje me Shtojcën 1 të VKM-së Nr. 1015, datë 16.12.2020, për çdo periudhë gjatë së cilës zbatohet plani i menaxhimit të basenit ujor, hartohet gjithashtu programi i monitorimit mbikëqyrës dhe programi i monitorimit operacional, madje në disa raste edhe programet e monitorimit hulumtues.

Institucionet shtetërore përgjegjëse për monitorimin duhet të monitorojnë ato parametra që janë tregues të statusit të çdo elementi të cilësisë. Kadastra Kombëtare e Burimeve Ujore shërben si bazë të dhënash për burimet e gjeoreferimit në sistemin GIS. Të dhënat për shtresat, që gjenden në Kadastrën Kombëtare të Burimeve Ujore, publikohen në faqen e internetit të ASIG-ut.

8.1.2 Bashkimi Evropian

Programi i monitorimit në përputhje me DKU-në në nivel kombëtar synon mbledhjen e të dhënave për vlerësimin e statusit bazë, identifikimin e tendencave të cilësisë së ujit dhe rishikimin e efikasitetit të masave të zbatuara për mbrojtjen e burimeve ujore. Shtojcat II dhe V të DKU-së përcaktojnë vlerësimin e përgjithshëm dhe planin e monitorimit për ujërat. Kjo gjen zbatim si për trupat ujorë sipërfaqësorë ashtu edhe për trupat ujorë nëntokësorë dhe për zonat e mbrojtura[125].

Aspektet kyçe të programeve të monitorimit përfshijnë:

- Llojet e monitorimit dhe objektivat (monitoruese, mbikëqyrëse, operacionale dhe hulumtuese)
- zgjedhjen e pikave të monitorimit (me qëllim që të ofrojë një tablo sa më koherente dhe të përgjithshme të statusit kimik brenda çdo baseni ujor);
- elementet e cilësisë (EC) që do të monitorohen dhe shpeshtësia e kërkuar e monitorimit.

8.2 Programi i Monitorimit të Sasisë së Ujërave Sipërfaqësore

8.2.1 Autoriteti Kompetent

Autoriteti kompetent përgjegjës për monitorimin sasior të ujërave sipërfaqësore është Instituti i Gjeoshkencave, Energjisë, Ujit dhe Mjedisit (IGjEO). Instituti është një njësi kërkimore kombëtare që operon në varësi të Universitetit Politeknik të Tiranës.

Ky institut ka hasur vështirësi mjaft të mëdha menaxhuese, financuese dhe organizative gjatë viteve të fundit lidhur me ofrimin e kënaqshëm të të dhënave bazë dhe të besueshme për prurjen, të përpunuara në përputhje me standardet e pranueshme minimale ndërkombëtare. Pavarësisht asistencës teknike të ofruar në mënyrë të përsëritur nga agjencitë e mëdha ndërkombëtare që prej

[123] Direktiva 2008/105/KE për standardet e cilësisë mjedisore në fushën e politikave të ujit, që ndryshon dhe shfuqizon për pasojë Direktivat e Këshillit 82/176/KKE, 83/513/KKE, 84/156/KKE, 84/491/KKE, 86/280/KKE dhe Direktivën 2000/60/KE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit

[124] Direktiva 2008/105/KE është ndryshuar nga Direktiva 2013/39/BE që ndryshon dhe shfuqizon Direktivat e Këshillit 2000/60/KE dhe 2008/105/KE lidhur me substancat prioritare në fushën e politikave të ujit.

[125] Direktiva Kuadër e Ujit, Shtojca V

vitit 2007, shumica e stacioneve të monitorimit meteorologjik dhe hidrologjik nuk janë funksionale ose kanë probleme të mëdha kalibrimi.

8.2.2 Rëndësia e Rrjetit të Monitorimit të Sasisë së Ujërave Sipërfaqësore

Një rrjet i besueshëm hidrometrik aktual është tejet i rëndësishëm për të pasur një MIBU sa më efikas. Të dhënat e përpunuara për prurjen e ujërave sipërfaqësore janë jetike për katër arsye:

- Përcaktimi i regjimeve aktuale të prurjes vjetore dhe disponueshmëria e burimeve ujore, në mënyrë që burimet vendore, rajonale dhe kombëtare të mund të përcaktohen me saktësi për qëllimet e shpërndarjes së burimeve ujore, përmes mekanizmit të bilanceve të ujit.
- Përcaktimi i tendencave të reshjeve dhe flukset në dalje të basenit për të vlerësuar ndikimet e ndryshimeve klimatike.
- Përcaktimi i regjimeve të prurjes në përgjithësi dhe prurjeve ekologjike në veçanti, në mënyrë që aspektet ekologjike të statusit të trupit ujor të mund të përcaktohen me saktësi.
- Përcaktimi i volumeve të sakta të prurjes, në mënyrë që ngarkesat e ndotësve në ujërat pritëse (dhe për rrjedhojë masat e nevojshme korrigjuese) të mund të llogariten me besueshmëri.

Është më se e dukshme se pa një rrjet efikas dhe funksional hidrometrik, shumica e objektivave në kuadër të strategjisë së përgjithshme të MIBU-t, për çdo basen ujor nuk do të ishin arritur.

8.2.3 Statusi i Rrjetit të Monitorimit të Sasisë së Ujërave Sipërfaqësore

Vendi ka pasur historikisht (1960-1992) një rrjet efikas dhe të besueshëm kombëtar hidrometrik. Megjithatë, ky plan mund të realizohet vetëm nëse ka të dhëna historike për prurjet nga viti 2008 e në vijim. Mungesa e të dhënave të besueshme të kohëve të fundit për prurjet ngre shumë pikëpyetje lidhur me saktësinë dhe integritetin e strategjisë MIBU të parashikuar në këto raporte dhe strategji, por edhe në të tjera. Përdorimi i të dhënave të vjetra për prurjet, të cilat nuk është se marrin parasysh ndryshimet e shumta që ka pësuar baseni, e jo më ndryshimet e mundshme klimatike, shihen me skepticizëm të madh.

8.3 Programi i Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore

8.3.1 Autoriteti Kompetent

Rrjeti i monitorimit të cilësisë së ujërave sipërfaqësore (lumenj, liqene, ujëra të përkohshme dhe bregdetare) në basenin ujor të Erzenit dhe programet përkatëse të kampionimit janë nën administrimin e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit (AKM) pranë Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit. [126]AKM-ja publikon çdo vit Programin Kombëtar të Monitorimit të Mjedisit, i cili përcakton pikat dhe parametrat e shënjestruara të monitorimit.

8.3.2 Rëndësia e Rrjetit të Monitorimit Mbikëqyrës të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore

Idealja do të ishte që rrjeti i monitorimit të cilësisë së ujërave sipërfaqësore të ngrihet në përputhje me kërkesat e nenit 8 dhe shtojcës V, 1.3 të DKU-së. Rrjeti i monitorimit duhet projektuar në mënyrë të tillë që të ofrojë një tablo sa më koherente dhe gjithëpërfshirëse të statusit ekologjik dhe kimik brenda çdo baseni ujor dhe duhet të lejojë klasifikimin e trupave ujorë në pesë klasa, në përputhje me përkufizimet normative të statusit ekologjik për ujërat sipërfaqësore. Rrjeti aktual i monitorimit të cilësisë së ujërave sipërfaqësore i administruar nga AKM-ja paraqitet në Hartën 8-1.

8.3.3 Statusi i Rrjetit dhe të Dhënat e Monitorimit Mbikëqyrës të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore

Aktualisht, për shkak të burimeve dhe kapaciteteve të kufizuara, elementet e cilësisë biologjike (ECB) nuk kampionohen apo analizohen në mënyrë të vazhdueshme në vend. Laboratori i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit punon në përputhje me ISO 17025:2017 dhe është i akredituar për parametrat kryesore fiziko-kimike: pH, përçueshmëria, alkaliniteti, mbetjet e ngurta pezull, kërkesa për oksigjen kimik, kërkesa për oksigjen biokimik, nitrite, nitrate, amon, ortofosfor dhe fosfor total.

[126]Qeveria Shqiptare, VKM Nr. 1189 "Për rregullat dhe procedurat e zbatimit të Programit Kombëtar të Monitorimit", 2009

Aktualisht, substancat prioritare (ato që paraqesin risk të konsiderueshëm për mjedisin ujor) nuk monitorohen në mënyrë rutinë. Ndotësit specifikë për basenin ujor (NSBU) (ata ndotës që konsiderohen nga autoriteti kompetent si me rëndësi të veçantë për basenin ujor) nuk janë përcaktuar ende.
Numri i pikave të monitorimit ndryshon çdo vit në varësi të kufizimeve buxhetore. Monitorimet rutinë të ujërave sipërfaqësore kanë vënë në dispozicion të dhëna rreth cilësisë së ujit për shtatë pika monitorimi në basenin ujor të Erzenit.
Rezultatet e përzgjedhura nga rrjeti i monitorimit paraqiten për parametrat BOD_5, Total P dhe NH_4 në Shtojcën Teknike IX. Këto tre parametra shërbejnë si tregues të përgjithshëm mjaft të mirë për ndotjen nga burimet antropogjene që mund të dëmtojnë sistemet ujore.
Të dhënat e plota fiziko-kimike nga programet e monitorimit të AKM-së për periudhën 2014 – 2019 paraqiten në Shtojcën Teknike IX.

8.3.4 Fushata e monitorimit gjatë 2019-s

Është më se e qartë se numri i stacioneve në programin kombëtar aktual të monitorimit nuk është shumë i madh dhe nuk përfaqëson shumicën e trupave ujorë të përvijuar në basenet ujore. Kështu, programi aktual i AKM-së nuk i përmbush kërkesat e përputhshmërisë së Shtojcës V 1.3 të DKU-së. Për të bërë një vlerësim sasior sa më të mirë të mundshëm të statusit të trupit ujor, në shtator të 2019-s u realizua një "fushatë monitorimi" më gjithëpërfshirëse në basenin e Erzenit.
Fushata e korrikut të 2019-s përfshiu 28 pika përgjatë baseneve të Erzenit, ku u analizuan 11 parametra fiziko-kimike. Fushata gjithëpërfshirëse mundësoi një vlerësim më sasior të statusit të mundshëm të të gjithë trupave ujorë në basenet ujore. Këto vendndodhje jepen në hartën e Zonave të Fushatës së Ujërave Sipërfaqësore në Shtojcën Teknike IX, ku paraqiten edhe vlerat për dy treguesit më të rëndësishëm fiziko-kimikë të ndotjes antropogjene dhe ndikimit të mundshëm te elementet e cilësisë së mjedisit (ECB), BOD_5 dhe NH_4 (mg/l). Grupet e plota të të dhënave paraqiten në Shtojcën Teknike IX.
Përqendrimet e BOD_5 luhaten midis <2 – 6 mg/l, ku vlerat përcaktojnë nivelet "e larta" dhe "mesatare". Përqendrimet e NH_4 luhateshin midis 0.02 dhe 1.45 mg N/l, vlera këto që përcaktonin nivelet e "larta" dhe të "ulëta".
Të dhënat e plota fiziko-kimike nga fushata e monitorimit të 2019-s paraqiten në Shtojcën Teknike IX.

8.3.5 Vlerësimet hidromorfologjike

Sipas DKU-së, elementet e cilësisë hidromorfologjike konsiderohen si elemente që mbështesin elementet e cilësisë biologjike. Kjo do të thotë se elementet e cilësisë hidrobiologjike mund të preken jo vetëm nga cilësia e ujit, por edhe nga kushtet hidrologjike dhe/ose morfologjike. Teksa flasim, Shqipëria nuk ka dispozita që të parashikojnë vlerësimin e statusit hidromorfologjik. Megjithatë, është bërë një lloj përpjekjeje paraprake për vlerësimin e statusit hidromorfologjik të trupave ujorë sipërfaqësorë të përvijuar në basenin e lumit Erzen. Detajet rreth qasjes dhe metodologjisë gjenden në Shtojcën Teknike VI.

8.4 Programi i Monitorimit të Ujërave Nëntokësore

8.4.1 Autoriteti Kompetent

Rrjeti i monitorimit të ujërave nëntokësore në basenin e Erzenit është në kompetencën e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit (AKM), që është në varësinë e Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit, ndërsa kampionimi cilësor i ujërave nëntokësore dhe monitorimi hidrodinamik (niveli i ujërave nëntokësore) u janë nënkontraktuar Shërbimit Gjeologjik Shqiptar (ShGjSh). Megjithatë, aktualisht, në basenin e Erzenit nuk ka asnjë rrjet për monitorimin e ujërave nëntokësore, ndonëse ShGjSh-ja ka monitoruar disa puse deri në vitin 2006.

Rëndësia e Rrjetit të Monitorimit të Sasisë së Ujërave Nëntokësore

Rrjeti i monitorimit të cilësisë së ujërave nëntokësore duhet të ngrihet në përputhje me kërkesat e Nenit 8 dhe Shtojcës V, 2.2 dhe 2.3 të DKU-së. Rrjeti i monitorimit duhet projektuar në mënyrë të tillë

që të ofrojë një tablo koherente dhe të përgjithshme të statusit kimik dhe sasior për çdo trup ujor individual.

8.4.2 Statusi dhe të Dhënat e Rrjetit të Monitorimit të Sasisë së Ujërave Nëntokësore

Nuk ka asnjë monitorim të mëparshëm apo të kohëve të fundit të niveleve të ujërave nëntokësore për asnjë prej zonave të basenit të Erzenit.
Janë bërë disa matje për shkarkimet e burimeve për burimet e Shën Mërisë dhe Pëllumbasit dhe nëse mirëmbahen do të shërbejnë si tregues të mirë të statusit sasior të TUN-it GW35160409 dhe GW35160411. Këto burime raportohen të kenë shkarkime mesatare prej përkatësisht 1,100 dhe 500 l/s.

8.4.3 Statusi dhe të Dhënat e Rrjetit të Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Nëntokësore

Nuk është realizuar asnjë monitorim i ujërave nëntokësore në puse. Të dhënat nga kampionimi i 128 puseve nga ShGjSh-ja gjatë periudhës 1981-2006 paraqiten te Shtojca Teknike III. Prej tyre, 71 janë marrë nga TUN-i i Durrësit (GW35160517) dhe 22 kampionë nuk u arritën të identifikoheshin. Këto të dhëna nuk mund të përdoren drejtpërdrejt për vlerësimin e statusit aktual kimik por shërbejnë si bazë e vyer vlerësimi për monitorimet e ardhshme.
Deri në vitin 2015 janë bërë disa matje të cilësisë së ujërave të kryera në burimet e Shën Mërisë, Gurës së Malit dhe Pëllumbasit, të cilat flasin për cilësi të shkëlqyer të ujit, të paktën deri në atë kohë. Ka shumë mundësi që monitorimi i burimit të Shën Mërisë po kryhet nga UK Tirana, por nuk u arrit të merrej asnjë e dhënë.

8.4.4 Fushata e monitorimit gjatë 2019-s

Nga Harta 8-3 dhe Tabela 8-5 del mjaft qartë se numri i stacioneve në programin kombëtar aktual hidrogjeologjik të monitorimit nuk është shumë i madh dhe nuk përfaqëson shumicën e trupave ujorë nëntokësorë të përvijuar në basenet ujore. Kështu, programi aktual i ShGjSh-së nuk i përmbush kërkesat e përputhshmërisë së Shtojcës V 2.2 dhe 2.4 të DKU-së. Për të bërë një vlerësim sasior sa më të mirë të statusit të mundshëm të trupit ujor, në të ardhmen mund të nevojitet ndërmarrja e një fushate më gjithëpërfshirëse monitorimi për mbarë basenin e Erzenit. Kjo nuk ishte e mundur gjatë periudhës 2019-2020 për shkak të pandemisë së COVID-19.

8.5 Programet e Monitorimit të Zonave të Mbrojtura

8.5.1 Autoritetet Kompetente

Neni 6 dhe Shtojca IV e DKU-së përmbledhin disa lloje të zonave të mbrojtura për t'u trajtuar në Planin e Menaxhimit të Baseneve Ujore. Këto janë:

- Zonat e shpallura të ujit të pijshëm;
- Zonat e përvijuara për mbrojtjen e specieve ujore me rëndësi ekonomike;
- Zonat e shpallura si ujëra rekreative, përfshi edhe ujërat e larjes sipas Direktivës 2006/7/KE;
- Zonat e shpallura si të ndjeshme ndaj lëndëve ushqyese sipas Direktivave të BE-së 91/676/KEE dhe 91/271/KEE;
- Zonat e shpallura si zona të rëndësishme për habitatin, zonat e veçanta të konservimit (ZVK) dhe zonat e Natura 2000[127]

Për këtë arsye, nevojitet koordinim midis disa autoriteteve kompetente, më konkretisht:

- Rregullimi i nxjerrjes së ujit është pjesë e sistemit të lejeve të AMBU-së. Subjektet e mëdha si shoqëritë UK në nivel bashkie kanë detyrimin ligjor të respektojnë kufizimet e lejes së ujit;
- Shoqëritë UK nuk i raportojnë drejtpërdrejt AMBU-së lidhur me sasinë e nxjerrë, por i raportojnë çdo vit autoritetit kompetent, Entit Rregullator të Ujit (ERrU), si pjesë e përputhshmërisë vjetore me nivelet e shërbimit.
- Shoqëritë UK kanë programet e veta rutinë të monitorimit fiziko-kimik për burimet përkatëse dhe pikat (e përzgjedhura) e nxjerrjes;

[127]Komisioni Evropian – Natura 2000 - https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

- Njësitë Vendore të Kujdesit Shëndetsor (NjVKSh) kryejnë kampionimin rutinë fiziko-kimik dhe patogjen të të gjitha pikave të nxjerrjes së uji të pijshëm (faza pas trajtimit) në Shqipëri për qëllime të shëndetit publik. Duke qenë se këto të dhëna kampionimi konsiderohen si pjesë e rrjetit të furnizimit me ujë të pijshëm, ky program nuk ka lidhje të drejtpërdrejtë me objektivat mjedisore të basenit ujor.[128].
- Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura (AKZM) synon të ndalojë humbjen e biodiversitetit në Shqipëri përmes menaxhimit të përmirësuar të zonave të mbrojtura dhe hedhjes së bazave për zbatimin e rrjetit evropian Natura 2000.

8.5.2 Monitorimi Kombëtar dhe Raportimi te Komisioni Evropian

Çdo katër vjet, Shteteve Anëtare u kërkohet të raportojnë Komisionin Evropian për:

- Përqendrimin e nitrateve në ujëra nëntokësore dhe sipërfaqësore.
- Nivelet e eutrofikimit të ujërave sipërfaqësore.
- Vlerësimin e ndikimit të programeve të veprimit në cilësinë e ujit dhe praktikat bujqësore.
- Rishikimin e ZCN-ve dhe programeve të veprimit.
- Përllogaritjen e tendencave të ardhshme të cilësisë së ujit.

Krahas Zvicrës, Shqipëria është i vetmi Shtet Joanëtar i BE-së që raporton çdo vit për cilësinë e ujërave të larjes pranë Agjencisë Evropiane të Mjedisit[129]. AKM-ja ia raporton Agjencisë Evropiane të Mjedisit rezultatet e programeve të monitorimit të cilësisë së ujërave sipërfaqësore nëpërmjet 'WISE EIONET' (Sistemit të Informacionit për Ujërat në Evropë, Rrjetit Evropian të Informacionit dhe Vrojtimit të Mjedisit)[130]

8.5.3 Statusi Operacional i Rrjeteve të Monitorimit të Zonave të Mbrojtura në Erzen

Zonat e mbrojtura përbëjnë teksa flasim rreth 21.4% të territorit të Shqipërisë. Në rastin e basenit të lumit Erzen, është AdZM Tiranë për Parkun Kombëtar të Malit të Dajtit dhe Parkun Natyror "Mali me Gropa – Bizë – Martanesh" dhe AdZM Durrës për Rezervatin Natyror të Menaxhuar Rrushkull. Për Parkun Kombëtar "Malit i Dajtit" është hartuar draft Plan menaxhimi dhe pritet shumë shpejt miratimi i tij. Parku Natyror "Mali me Gropa – Bizë – Martanesh" ka Plan menaxhimi në fuqi me afatet 2014 – 2024. Projektplani i Menaxhimit të Parkut Kombëtar të Malit të Dajtit është në fazë të avancuar - konsultimet me palët e interesit kanë përfunduar dhe pritet shumë shpejt miratimi i tij. Për sa i përket Peizazhit të Mbrojtur të Krastë-Verjon, ende nuk është hartuar Plani i Menaxhimit.

Komiteti i Menaxhimit të Zonave të Mbrojtura në rang qarku është një tjetër institucion qendror që përfshihet në menaxhimin e çdo zone të mbrojtur.

Programi Kombëtar i Monitorimit të Mjedisit për çdo vit, por në rastin konkret për vitin 2021, përcakton në kapitullin "Biodiversiteti" këta tregues mjedisorë të situatës:

- diversiteti i ekosistemeve dhe habitateve në zonat e mbrojtura - përpunimi statistikor, lista e specieve dhe habitateve në tabelë grafike;
- afërsia e infrastrukturës së transportit me zonat e mbrojtura - Paraqitja në tabelë.

Fauna e egër në zonat e mbrojtura mjedisore përshkruhet në kapitullin "KONSERVIMI I NATYRËS" (shihni informacionin dhe tabelat 8-4, 8-5, 8-6 dhe 8-7 në Shtojcën Teknike VIII IX).

[128] Komisioni Evropian, Direktiva 2006/7/KE për menaxhimin e cilësisë së ujërave të larjes dhe Direktiva 76/160/KEE, e shfuqizuar.
[129] Krahasoni, për shembull: Cilësia e ujërave të larjes në Shqipëri për 2019-n https://www.eea.europa.eu/themes/water/europes-seas-and-coasts/assessments/state-of-bathing-water/country-reports-2019-bathing-season/al-bw-country-reports-2020.pdf
[130] Vizitoni për shembuj: https://cdr.eionet.europa.eu/al/eea/wise_soe/wise6/envx_ilxq

Harta 8-1 – Vendndodhja e Pikave të Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore të AKM-së

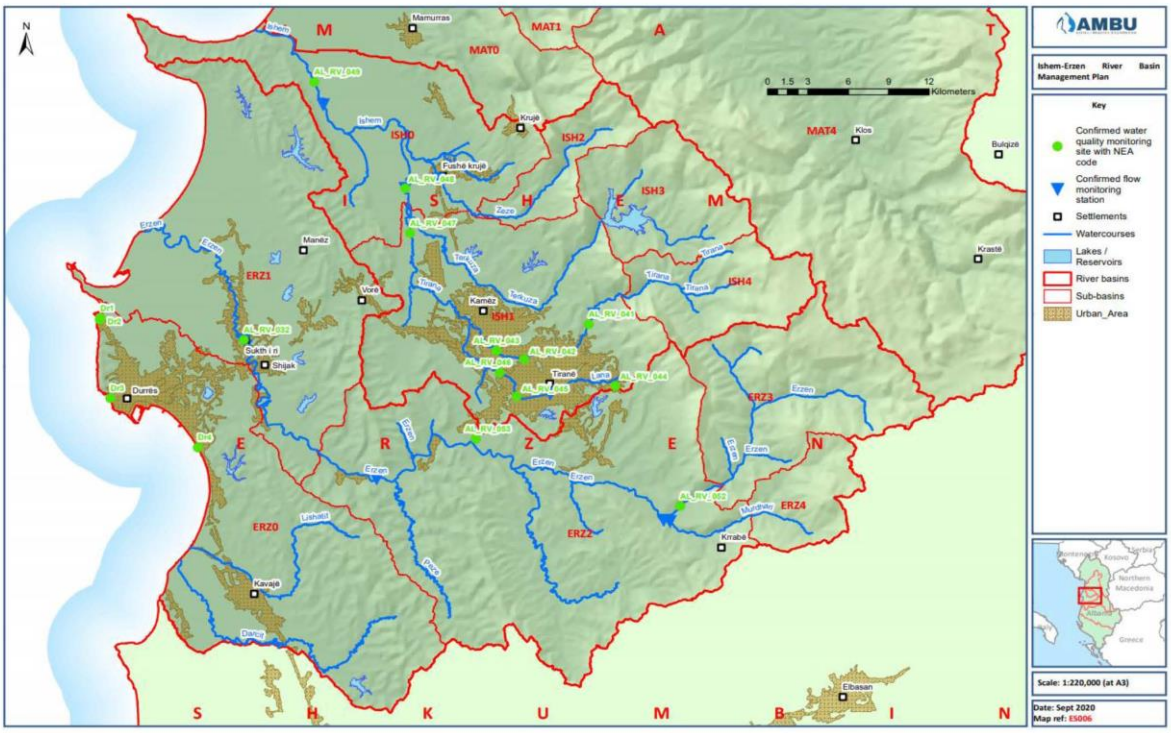

Harta 8-2 – Vendndodhja e Pikave të Monitorimit të Cilësisë dhe Sasisë së Ujërave Nëntokësore të AKM-së .

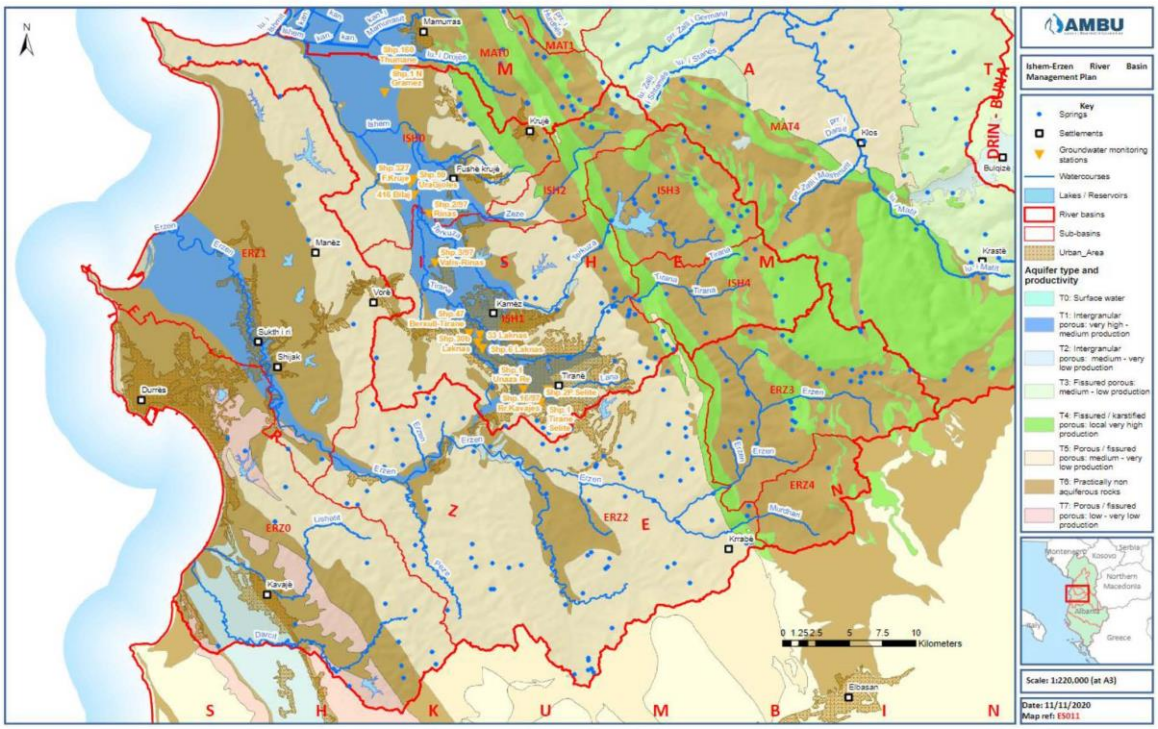

9 Përmbledhja e Strategjive dhe Planeve Plotësuese

9.1 Vështrim i përgjithshëm

9.1.1 Shqipëria

Qëllimi i Strategjive, Dokumenteve të Politikës dhe Planeve është të trajtojnë sfidat e hasura në sektorin e ujit, si dhe të garantojnë menaxhimin dhe qeverisjen efikase të burimeve ujore.
Strategjitë, Dokumentet e Politikave dhe Planet kryesore në sektorin e ujit janë:

- **Agjenda 2030 për Zhvillimin e Qëndrueshëm**, e cila parashtron 17 Objektiva të Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZhQ) në formën e thirrjeve urgjente për veprim nga të gjitha vendet, me qëllim arritjen e tyre deri në vitin 2030. Agjenda 2030 e OZhQ-ve është miratuar nga Shqipëria në 2015-n.
- **Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZhI) 2015-2020** është një prej dokumenteve strategjike kryesore që ndërthur agjendën e integrimit në BE me zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik dhe social të vendit. Shtylla 4 e kësaj strategjie parashikon rritje nëpërmjet ndërlidhjes, përdorimit të qëndrueshëm të burimeve dhe zhvillimit territorial përmes:
  - mjedisit të shëndetshëm dhe të qëndrueshëm,
  - përmirësimit të sistemeve të furnizimit me ujë, kanalizimeve dhe menaxhimit të mbetjeve,
  - shtrirjes së planeve të trajtimit të ujërave të ndotura në të gjithë vendin,
  - menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve ujore.
- **Strategjia Kombëtare për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore 2018-2027 është strategjia kryesore dhe shërben si bazë për reformimin e sektorit të ujërave.** Kjo strategji u mundëson institucioneve përgjegjëse për menaxhimin e burimeve ujore të arrijnë standardet evropiane duke përcaktuar objektivat kryesore për këtë sektor:

Për të arritur objektivin e katërt të SKMIBU-së 2018-2027 "Sigurimi i modeleve dhe të dhënave të njohura gjerësisht, si të besueshme rreth ujit dhe klimës për të gjitha palët e interesit dhe hartimi i politikave për sektorin e ujit duke u bazuar mbi këto të dhëna dhe modele", AMBU ka themeluar Kadastrën Kombëtare të Burimeve Ujore që shërben si bazë të dhënash për burimet e gjeoreferuara në sistemin GIS. Të dhënat për shtresat që zotëron KKBU-ja publikohen në faqen e saj të internetit (http://kadastraujore.gov.al/).

- (Projekt) **Programi Kombëtar Sektorial për Ujin** 2018-2030 për menaxhimin e integruar të ujit synon të sigurojë nevojat jetike, konkurrueshmërinë e përdorimit dhe reduktimin e riskut të ujit duke i kushtuar vëmendje të veçantë qëndrueshmërisë së ekosistemeve ujore. Vizioni i këtij programi është qeverisja e sektorit të ujit në përputhje me standardet dhe praktikat më të mira evropiane, duke pasur si qëllime kryesore promovimin e përdorimit të qëndrueshëm të burimeve ujore, mbrojtjen e tyre dhe mbrojtjen nga uji.
- **Strategjia Kombëtare për Ujitjen dhe Kullimin 2019-2031** ka përcaktuar katër komponentë strategjikë:
  - Komponenti strategjik 1 "Ujitja",
  - Komponenti strategjik 2 "Kullimi",
  - Komponenti strategjik 3 "Siguria e digave dhe përdorimi i tyre",
  - Komponenti strategjik 4 "Mbrojtja nga përmbytjet",
- **Politikat Strategjike për Mbrojtjen e Biodiversitetit në Shqipëri**

Objektivi kryesor është të kontribuojë në parandalimin e humbjeve të biodiversitetit në nivel kombëtar dhe degradimit të shërbimeve të ekosistemit nëpërmjet zbatimit të plotë të kuadrit ligjor të Shqipërisë dhe BE-së, reduktimit të presioneve ndaj biodiversitetit, rikuperimit të ekosistemeve në mënyrë të drejtë dhe të barabartë nga pikëpamja biologjike, transferimit të teknologjive përkatëse, kanalizimit të çështjeve e vlerave të biodiversitetit, si dhe zbatimit efikas të politikave të përshtatshme.

- (Projekt) **Strategjia Kombëtare e Furnizimit me Ujë dhe Kanalizimeve**

Qëllimi është të përmirësohet cilësia e shërbimit të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve që i ofrohet qytetarëve shqiptarë dhe të mbështetet zhvillimi ekonomik i vendit, bazuar te ofrimi i një shërbimi me infrastrukturë kyçe.

- **Plani Kombëtar i Emergjencave Civile (2004)** ka si qëllim të:
  - Parandalojë, lehtësojë dhe rehabilitojë çdo dëmtim që mund të shkaktohet nga emergjencat civile dhe që mund të prekë popullsinë, kafshët, pronën, trashëgiminë kulturore dhe mjedisin;
  - T'i ofrojë kushtet shtetit dhe institucioneve publike e private, veprimtarive ekonomike dhe popullsisë që t'i përballojnë situatat e emergjencës me sa më pak humbje.
  - Garantojë përdorimin e të gjithë burimeve të mundshme shtetërore për të mundësuar sigurinë publike, qëndrueshmërinë e vazhdueshme të ekonomisë kombëtare, identifikimin e zonës së emergjencës dhe zbutjen e pasojave.
- **Plani i Integruar Ndërsektorial për Zonën Tiranë-Durrës (PINS)**

PINS-i për zonën ekonomike Tiranë-Durrës është hartuar në përgjigje të zhvillimit territorial dhe socio-ekonomik gjatë 25 viteve të fundit dhe shërben si udhërrëfyes për zhvillimin ekonomik, social e mjedisor të rajonit, duke promovuar ekonominë dhe përmirësuar mjedisin. PINS-i për zonën Tiranë-Durrës synon që zhvillimin e territorit ta realizojë duke pasur një vizion që të shërbejë si emërues i përbashkët për njësitë e qeverisjes vendore (NjQV). Plani do të shërbejë si udhërrëfyes për NjQV-të, në mënyrë që ato të koordinohen për politikat, projektet dhe planet e tyre vendore, si dhe të angazhohen në koordinim dhe bashkëpunim vertikal. Plani u shërben si garanci investitorëve të huaj dhe bizneseve që po planifikojnë të përfshihen më tej në zhvillimin e metropolit Tiranë-Durrës.

- **Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin**

Plani i Integruar Ndërsektorial (PINS) për Bregdetin shërben si sistem rregullator për të siguruar standardet lidhur me planifikimin dhe garantimin e instrumenteve që mundësojnë shërbime cilësorë turistike. Objektivat dhe parimet janë të sigurohet përdorimi dhe menaxhimi i qëndrueshëm i zonave bregdetare për të ruajtur habitatet dhe peizazhet bregdetare natyrore, burimet natyrore dhe ekosistemet, në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe normat ligjore në fuqi.

- **Planet e Përgjithshme Vendore**

Procesi i përgatitjes së planeve të përgjithshme vendore për të gjitha bashkitë në vend ka vijuar që prej vitit 2017, ku bashkitë pjesë e basenit të lumit Erzen ishin të parat. Bashkitë e Tiranës dhe Vorës kanë PPV, ndërsa PPV-ja e bashkisë Durrës është në proces finalizimi.

9.1.2 Bashkimi Evropian

Planet e menaxhimit të basenit ujor mund të plotësohen më tej nga hartimi i programeve dhe planeve më të detajuara të menaxhimit për nën basenin, sektorin, problematikën ose llojin e burimit ujor, për të trajtuar aspektet e veçanta të menaxhimit të burimeve ujore. Zbatimi i këtyre masave nuk i përjashton Shtetet Anëtare nga detyrimet e tjera të DKU-së.

Në përputhje me praktikat më të mira ndërkombëtare, kuadri i PMBU-së për Shqipërinë parashikon strategji dhe/ose plane plotësuese shtesë të koordinuara me, por të ndryshme nga dokumenti bërthamë i PMBU-së (masat në 1.5.1.). Në disa raste, këto plane dytësore parashikohen në mënyrë specifike në DKU p.sh DP ose në mënyrë të nënkuptuar nga politikat e Komisionit Evropian për pamjaftueshmërinë e ujit dhe thatësirat[131].

Këto strategji ose plane (analiza thelbësore në vetvete) referohen në mënyrë të kryqëzuar në Planin Bërthamë të DKU-së (ky dokument) duke iu referuar vetëm mënyrës se si do të ndikojë strategjia përkatëse apo aktivitetet ose skemat e propozuara në objektivat mjedisore të basenit ujor.

[131] Komisioni Evropian, Direktiva Kuadër e Ujit– Neni 13(5)

Skemat që kanë ndikim negativ tek objektivat mjedisore p.sh te statusi i trupave ujorë duhet ose (i) të zbatojnë masat e duhura zbutëse për ruajtjen e statusit ekologjik (ii) ose të tregojnë se objektivat në funksion të të cilave janë bërë modifikimet apo ndryshimet e trupit ujor nuk mund të arrihen me mjete të tjera, të cilat paraqesin në fakt një mundësi shumë më të mirë mjedisore, për shkak të realizueshmërisë teknike ose kostove disproporcionale[132].

9.1.3 Plani i Menaxhimit të Burimeve Ujore

Plani i Menaxhimit të Burimeve Ujore siguron pikësëpari që bilanci i ujit në basenin ujor (nëntokësor dhe sipërfaqësor) të përcaktohet si duhet dhe të menaxhohet në mënyrë të tillë që të sigurohet qëndrueshmëria afatgjatë. Kjo duhet të përfshijë regjistrat për nxjerrjet e ujit në nivel nën baseni, kontrollet e menaxhimit dhe identifikimin e kërkesave dhe masave për mbrojtjen e prurjes mjedisore. Strategjia e Përbashkët e BE-së për Zbatimin e DKU-së (CIS) i ka cilësuar së fundmi këto elemente si aktivitete dytësore të rëndësishme[133,134]

Tashmë është pranuar gjerësisht se regjimi i prurjes në të gjithë lumenjtë luan rol parësor në strukturën dhe funksionimin e ekosistemeve ujore [9] dhe është, deri diku, shumë më i rëndësishëm se "elementi dytësor" që referohet në DKU. Duke qenë se nxjerrja e ujit për përdorime ekonomike ka në përgjithësi ndikim të konsiderueshëm në regjimin e prurjes dhe në prurjet mjedisore, menaxhimi i burimeve ujore mund të konsiderohet si i lidhur ngushtësisht me masat e seksionit 1.5.1, ndaj "menaxhimi i burimeve ujore" duhet konsideruar si pjesë thelbësore e PMBU-së bazë. Nuk ka gjasa që një trup ujor ta arrijë "statusin e mirë" nëse regjimi i prurjes nuk menaxhohet në mënyrë të tillë që të jetë sa më afër regjimit të prurjes natyrore.

Megjithatë, qëndrueshmëria e burimeve ujore është një fushë mjaft e gjerë politikash për Komisionin Evropian dhe tematikë kyç menaxhimi për pjesën më të madhe të baseneve ujore. Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore kërkon që fokusi të mos ngushtohet vetëm në nevojat e ekosistemit për ujë, por kërkon politika efikase nga pikëpamja e burimeve dhe mjeteve, si dhe një vlerësim dhe planifikim të ndërveprimeve me burime të tjera, veçanërisht me sigurinë ushqimore dhe energjetike. Masat për përforcimin e efikasitetit të burimeve ujore kanë ndikime të ndryshme, qoftë pozitive apo negative, edhe në sektorë të tjerë, veçanërisht në bujqësi dhe hidroenergjetikë[135].

9.1.4 Plani i Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet

Përmbytjet katastrofike vënë në rrezik gjallesat dhe sjellin humbje të mëdha ekonomike. Masat për lehtësimin dhe mbrojtjen nga përmbytjet kanë kosto dhe nuk mund të zbatohen për të gjithë basenin. Krahas masave të përshtatjes të bazuara në ekosistem (norma e preferuar), identifikimit të fushave prioritare për mbrojtjen nga përmbytjet dhe vlerësimit kosto-përfitim, duhet të sigurohet mbështetja e masave në një qasje të bazuar në risk.

Këto koncepte janë trajtuar në nivel BE-je në Direktivën 2007/60/KE[136] dhe në Programin e BE-së për Menaxhimin e Riskut nga Përmbytje[137], ku identifikohen zonat në rrezik përmbytjeje dhe parashikohet hartimi në shkallë RBU-je ose baseni ujor, sipas rastit, i Planeve të Menaxhimi të Riskut nga Përmbytjet (PMRB), të cilat mishërojnë konceptet e parandalimit, mbrojtjes dhe gadishmërisë. Për një RBU të caktuar mund të kërkohen disa PMRB në varësi të risqeve për përmbytje në nivel lokal.

Direktiva për Përmbytjet (DP) kërkon shprehimisht që masat dhe ndikimet e çdo vepre mbrojtëse të propozuar të marrin plotësisht parasysh objektivat mjedisore të DKU-së të parashtruara në PMBU (DP, neni 7, neni 9). Kur objektivat mjedisore nuk përmbushen, atëherë mund të mos arrihet kërkesa kryesore e "Statusit të Mirë" të trupave ujorë të prekur. Nëse ndikimet mjedisore të veprave të propozuara për përmbytjet nuk trajtohen dhe zbuten siç duhet, atëherë trupat ujorë (zakonisht "trupat ujorë tepër të modifikuar") nuk do ta kalojnë dot testin e DKU-së nenit 4(7).

---

[132] Komisioni Evropian, Direktiva Kuadër e Ujit– Neni 4(7).
[133] Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues 31, Prurja ekologjike në zbatimin e Direktivës Kuadër të Ujit, Raporti Teknik 2015-086, 2015
[134] Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues 34, Për zbatimin e bilanceve të ujit për mbështetjen e zbatimit të DKU-së, Raporti Teknik 2015-090, 2015
[135] Agjencia Evropiane e Mjedisit, Drejt përdorimit efecient të burimeve ujore në Evropë, EEA, Raporti Nr. 1/2012, 2012
[136] Komisioni Evropian, Direktiva 2007/60/KE për vlerësimin dhe menaxhimin e risqeve nga përmbytjet, "Direktiva për Përmbytjet"
[137] https://ec.europa.eu/environment/water/flood_risk/flood_risk.htm

9.1.5 Plani i Menaxhimit të Risqeve nga Thatësirat

Për shkak të rritjes së vazhdueshme të kërkesës për ujë dhe pakësimit të burimeve nga ndryshimet klimatike, pamjaftueshmëria e ujit dhe thatësirat po kthehen në fenomene mjaft të përhapura dhe të shpeshta në Bashkimin Evropian. Çekuilibri afatgjatë për shkak të tejkalimit të potencialit të burimeve ujore nga kërkesa për ujë mund të sjellë pasoja katastrofike.

Politika e BE-së për ujin lidhur me pamjaftueshmërinë e ujit është hartuar për të parandaluar dhe zbutur situatat e mundshme të pamjaftueshmërisë së ujit dhe thatësirave, duke i dhënë prioritet kalimit në ekonomi efikase nga pikëpamja e ujit dhe me kursim uji[138,139]. Ka shumë rëndësi të theksojmë se kërkohet që politikat kombëtare të zbatimit të DKU-së të fokusohen më tej te problematikat e lidhura me sasinë[140].

Në mungesë të një Direktive ose kuadri të posaçëm për menaxhimin e pamjaftueshmërisë së ujit, praktika më e mirë ndërkombëtare sugjeron që Planet e Menaxhimit të Riskut nga Thatësirat[141] të përgatiten në shumë nivele, pra nëse është e mundur në nivel baseni ujor dhe sidomos në nivel nën baseni dhe bashkie, ku ndikimi i thatësirave mund të jetë mjaft i madh për ekosistemet ujore ose furnizimin me ujë të pijshëm ose në bujqësi.

9.1.6 Plani i Menaxhimit të Zonave Bregdetare

Sipas DKU-së, Planet e Menaxhimit të Basenit Ujor duhet të marrin parasysh specifikisht trupat ujorë bregdetarë, duke vlerësuar presionet, gjendjen, ndikimin dhe objektivat mjedisore të përbashkëta me kategoritë e tjera të trupave ujorë. Megjithatë, rajonet bregdetare kanë problematika të konsiderueshme lidhur me menaxhimin që shkojnë përtej fokusit aq të ngushtë të seksionit 1.5.1. Për shembull, erozioni bregdetar, zhvillimi i infrastrukturës, turizmi dhe përmbytjet bregdetare për shkak të ndryshimeve klimatike janë problematika të konsiderueshme teknike që ka shumë pak gjasa të mbulohen nga fokusi kryesor i PMBU-së së DKU-së.

Protokolli i ICZM-së (nënshkruar në vitin 2008 dhe hyrë në fuqi në vitin 2011) është një hap thelbësor në fushën e menaxhimit të zonës bregdetare. Shqipëria ka qenë firmëtare e Konventës për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut (Konventa e Barcelonës) që prej vitit 1990 dhe i ka pranuar ndryshimet e Konventës në 2001-shin.

Shqipëria është aderuar në Konventën e Barcelonës për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut në vitin 2000, nëpërmjet ligjit nr. 8 690, datë 16/11/2000 "Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut dhe 6 protokolleve të saj shoqëruese". Në 2010-n, Shqipëria pranoi një tjetër Protokoll të Konventë së Barcelonës, miratuar me ligjin nr. 10 234, datë 18.2.2010 "Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin "Për Menaxhimin e Integruar të Zonës Bregdetare të Mesdheut" të Konventës së Barcelonës "Për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut".

Në këtë kontekst, në vitin 2014, Këshilli Kombëtar i Territorit miratoi nismën e hartimit të Planit të Integruar Ndërsektorial për bregdetin shqiptar, i cili synon të përcaktojë mënyrat më të përshtatshme të zhvillimit të rajonit nëpërmjet përdorimit racional të territorit dhe burimeve e pasurive të tij, duke u fokusuar te kujdesi për ekosistemet. Objektivat kryesore të këtij plani janë:

- Zhvillim i qëndrueshëm
- Mbrojtja e kapaciteteve mjedisore dhe vlerave të peizazhit, duke ruajtur karakterin e lokaliteteve të vijës bregdetare
- Shtimi i zonave të mbrojtura natyrore
- Transformimi i bregdetit në destinacion unik
- Zgjatja e sezonit turistik në sezon turistik të diversifikuar gjatë gjithë vitit.

[138]Komisioni Evropian, Trajtimi i sfidave të pamjaftueshmërisë së ujit dhe thatësirave, COM(2007)414,
[139]Komisioni Evropian, Trajtimi i sfidave të pamjaftueshmërisë së ujit dhe thatësirave, COM(2007)414,
[140]Komisioni Evropian, Raporti për Rishikimin e Politikës Evropiane të Pamjaftueshmërisë së Burimeve Ujore dhe Thatësirave, COM(2012)672,
[141]Partneriteti Global për Ujin, Udhëzimet për përgatitjen e Planeve të Menaxhimit të Thatësirave, Zhvillimi dhe zbatimi në kontekstin e Direktivës Kuadër të Ujit të BE-së, 2015.

- Shpërndarja e barabartë e investimeve dhe shpërndarja e barabartë sociale në të gjithë territorin.

9.2 Menaxhimi i Burimeve Ujore në Basenin Ujor të Erzenit.

9.2.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit

Autoriteti kompetent për hartimin dhe zbatimin e strategjisë së burimeve ujore është AMBU. Regjistri i Nxjerrjeve mbahet në nivel qendror nga AMBU në Tiranë dhe është i aksesueshëm nga publiku përmes Kadastrës Kombëtare të Burimeve Ujore (KKBU).

Gjatë këtij procesi, ka shumë rëndësi të ndërmerren aktivitete të detajuara konsultimi dhe koordinimi me përdoruesit e tjerë të ujit dhe rregullatorët përkatës, kryesisht në sektorët e bujqësisë dhe hidroenergjetikës.

Këshilli i Basenit Ujor (KBU) është organi përgjegjës për vendimmarrjen lidhur me burimet ujore në basenin përkatës. Baseni i lumit Erzen është pjesë e KBU-së Erzen, me 15 anëtarë. KBU-të lëshojnë autorizime dhe leje vetëm kur veprimtaria zhvillohet brenda kufijve të një baseni të vetëm.

AMBU, si institucioni që drejton menaxhimin e burimeve ujore në nivel kombëtar, koordinon dhe kontrollon punën e organeve vendore të menaxhimit të burimeve, si dhe harton e zbaton planet e menaxhimit të basenit ujor. Qëllimi është sigurimi i konservimit, zhvillimit dhe shpërndarjes së burimeve ujore, mbrojtja e burimeve ujore nga ndotja dhe keqpërdorimi e dëmtimi që cenon cilësinë dhe sasinë e tyre. AMBU pranon dhe shqyrton aplikime për leje/autorizime për përdorimin e burimeve ujore, proces ky që aktualisht realizohet online nëpërmjet Portalit E-albania.

Në nivel rajonal, baseni i lumit Erzen menaxhohet nga ZABU Tiranë. Kompetencat kryesore të ZABU-ve janë hartimi i draft planit për burimet ujore në basenin përkatës; dërgimi i këtij plani Këshillit të Basenit Ujor për miratim; monitorimi i zbatimit të vendimit të KKU-së dhe KBU-së. ZABU-të shërbejnë si sekretariat teknik për çdo këshill baseni ujor.

9.2.2 Strategjia e Burimeve Ujore

Sipas legjislacionit shqiptar dhe DKU-së, me qëllim menaxhimin e burimeve ujore në nivel kombëtar, është hartuar dhe po zbatohet Strategjia Kombëtare për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore (SKMIBU) për periudhën 2018-2027. Strategjia kombëtare përcakton pesë objektiva kyçe.

Kapitulli i parë i strategjisë përcakton bilancin e ujit (1.2.1) për burimet ujore në nivel kombëtar dhe bilancin e ujit për prurjet hyrëse mesatare vjetore vetëm për muajt e verës, për të gjashtë basenet, me qëllim realizimin e vlerësimit rigoroz të burimeve ujore në kuadër të zbatimit të DKU-së, bazuar te "Dokumenti udhëzues për zbatimin e bilancit të ujit për qëllimet e zbatimit të DKU-së", që është edhe udhërrëfyesi zyrtar i Komisionit Evropian për bilancin ujor.

Për të ndërmarrë ndërhyrjet e përshtatshme strategjike, duhet të identifikojmë mirë të gjitha presionet e çdo baseni ujor. Me të përfunduar identifikimin, çdo presioni i duhet caktuar pesha specifike që do të lejojë të gjykojmë me saktësi nëse presionet kanë ndikim më të madh; në këtë rast, shihet me prioritet ndërhyrja për t'i minimizuar ose mbajtur nën kontroll.

Ndërhyrjet strategjike lidhur me çështjet e identifikuara në basenin e lumit Erzen janë:

- *Monitorimi i vijave të ujit në basenin ujor nga burimi, përgjatë të gjithë gjatësisë dhe lidhur me të gjitha përdorimet e tyre.*
- *Informacion për bilancin e ujit në basenin ujor që duhet pasqyruar në KKBU.*
- *Shpallja dhe përcaktimi i zonave të mbrojtura për të ruajtur kushtet optimale për zonën ujëmbledhëse të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore në basenin ujor.*
- *Zonimi dhe përcaktimi i limiteve për përdorimin e ujëmbledhësve/burimeve ujore në disa zona të caktuara të basenit ujor që i janë nënshtruar degradimit për shkak të mbipopullimit.*
- *Rritja e vetëmjaftueshmërisë rajonale.*
- *Rikuperimi i nivelit të ujërave nëntokësore dhe kthimi i tyre në cilësinë e mëparshme pas mbi përdorimit.*
- *Përcaktimi i kufijve për përdorimin e ndotësve të mundshëm të ujit që vijnë nga industria, zonat urbane, veprimtaritë minerare, fermat bujqësore dhe akuakultura.*

- *Ndërtimi dhe/ose përditësimi i trajtimit të ujërave të ndotura urbane.*
- *Kontrolli i ndotjes së ujit, rehabilitimi i korridorit rrjedhës dhe rikuperimi i kapacitetit rural dhe urban të kullimit.*
- *Masat hidromorfologjike si përmirësimi i vazhdimësisë së ujit.*
- *Kontrolli dhe menaxhimi efikas dhe shkencor i përmbytjeve. Rritja e nivelit të përgatitjes rajonale për thatësirat dhe përmbytjet.*
- *Kontrolle të rrepta dhe përcaktimi i kushteve hapësinore për licencimin e veprimtarive që synojnë nxjerrjen e materialeve nga shtretërit e lumenjve dhe monitorimin e vazhdueshëm të subjekteve ekzistuese.*
- *Stabilizimi i shtretërve të lumenjve që u janë nënshtruar nxjerrjes së agregateve, ndryshimeve të ngarkesës sedimentare, ndryshimeve të brigjeve, përdorimit të tokës për grumbullim mbetjesh ose përdorime të tjera që cenojnë kushtet mjedisore natyrore.*
- *Kufizimi i ujërave rekreative me qëllim shmangien e dëmeve të mundshme që mund të pësojnë burimet natyrore.*
- *Përfshija e variacioneve, pasigurive dhe riskut në procesin vendimmarrës.*
- *Promovimi i koordinimit dhe bashkëpunimit midis qeverive dhe agjencive vendore, organizatave publike e private.*

9.2.3 Aktivitetet ose Skemat e Reja të Burimeve Ujore që Ndikojnë në Statusin e Trupit Ujor

Tabela 9-1 përmbledh ato trupa ujorë statusi i të cilëve mund të ndikohet nga skemat e burimeve ujore dhe që për këtë shkak mund të rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore të parashtruara në Seksionin 8. Programi i Masave duhet të përfshijë edhe masat zbutëse ose arsyetimin e mosarritjes ose mos ruajtjes së statusit të mirë (Kapitulli 13).

Tabela 9-1 - Trupat Ujorë që Mund të Ndikohen nga Aktivitetet e Burimeve Ujore

EMRI I TRUPIT UJOR	NËNBASEN	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	FORMA AKTUALE	STATUSI AKTUAL	NDIKIMI I MUNDSHËM
Murdhari (Përroi Zallit)	ERZ2	351611	TUTM	I Keq	Regjimi i prurjes që ndikohet nga burimi i Murdharit
Murdhari (Përroi Zallit)	ERZ4	351663	Natyror	Mirë	

9.3 Menaxhimi i Riskut nga Përmbytja në Basenin Ujor të Erzenit

9.3.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit

Këshilli Kombëtar i Burimeve Ujore (KKBU) është organi institucional kryesor përgjegjës për hartimin e politikave dhe planeve për menaxhimin e integruar të burimeve ujore.

AMBU, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për emergjencat civile, harton projektligje që përcaktojnë planet dhe rregullat për menaxhimin e riskut nga përmbytjet, në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen civile dhe Planin Kombëtar për Emergjencat Civile. Për çdo basen ujor, AMBU:

- përgatit vlerësimin paraprak të riskut nga përmbytja bazuar te informacioni i disponueshëm, si për shembull të dhëna dhe studime për zhvillimet afatgjata, veçanërisht për ndikimet e ndryshimeve klimatike në rast përmbytjesh;
- përgatit hartat e rrezikut nga përmbytjet dhe hartat e riskut nga përmbytjet, në shkallë të përshtatshme, për zonat e shpallura në rrezik përmbytjeje;
- Përgatit Planet e Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet (PMRP), të koordinuara në nivelin e basenit ujor, mbështetur te hartat e rrezikut të përmbytjeve dhe hartat e riskut të përmbytjeve.

Këto plane fokusohen te parandalimi, mbrojtja, gatishmëria, përfshi edhe parashikimin e përmbytjeve dhe sistemet e paralajmërimit të hershëm, që koordinohen nga organet përgjegjëse për emergjencat civile.

AMBU kontribuon në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për mbrojtjen civile, për vlerësimin dhe parandalimin e risqeve të fatkeqësisë. Kjo përfshin zbatimin e koordinuar të politikave për menaxhimin e pellgjeve lumore dhe menaxhimin e riskut nga përmbytjet, në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen civile dhe Planin Kombëtar të Emergjencave Civile.
MBZhR-ja përgatit dhe kryen investime për mbrojtjen e tokës bujqësore dhe kullimin e stacioneve të pompimit bazuar te planet MRP.
Bashkitë janë përgjegjëse për mbrojtjen e zonave urbane nga risku nga përmbytjet, bazuar edhe këto te plani MRP.
Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile (AKMC) koordinon dhe bashkërendon punën për hartimin e Planit Kombëtar për Emergjencat Civile, me të cilin do të harmonizohen planet për menaxhimin e rrezikut nga përmbytjet.

9.3.2 Përmbledhja e Historikut të Përmbytjeve

Shqipëria renditet ndër vendet me pasojat më të mëdha ekonomike në rang global, shkaktuar nga një sërë fatkeqësish natyrore. Humbjet mesatare vjetore përllogariten afro 2.5% e Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB). Krahas ekspozimit ndaj rreziqeve natyrore, ka edhe disa faktorë të tjerë risku (urbanizimi i pakontrolluar, degradimi mjedisor) të cilat, duke qenë pjesë e tranzicionit të Shqipërisë drejt një tregu të lirë, kontribuojnë edhe në forcimin e efekteve të fatkeqësive natyrore.
Zonat më të rrezikuara nga përmbytjet për shkak të daljes së lumenjve ndodhen kryesisht në ultësirën perëndimore të vendit. Këto zona, kryesisht me zhvillim bujqësor, janë shumë të rëndësishme për zhvillimin ekonomik të Shqipërisë. Lëvizjet demografike pas viteve 1990 e kanë shtuar densitetin e popullsisë dhe e kanë shtuar ritmin e ndërtimeve urbane, duke rritur kështu edhe riskun për dëme nga përmbytjet. Në Erzen, përmbytjet për shkak të daljes së lumenjve mund të zgjasin nga disa orë deri në disa ditë, në varësi të llojit të ngjarjes. Në pjesën e poshtme, lumenjtë dalin nga shtrati duke shkaktuar shumë dëme ekonomike dhe kërcënuar jetën e popullsisë që jeton në ato zona të përmbytshme, kryesisht në Fushë-Krujë. Disa prej zonave më në risk ndodhen në Erzen, Barometa dhe Sukth, Katund i ri.
Investimet e para për mbrojtjen nga përmbytjet në Shqipëri filluan pas përmbytjeve historike të periudhës 1962-1963. Këto investime kanë vijuar përgjatë një periudhe 15 vjeçare dhe pas 1980-s u fokusuan më tepër tek mirëmbajtja e infrastrukturës për mbrojtjen nga përmbytjet. Për 40-50 vjet nuk ka pasur më investime domethënëse në infrastrukturë për mbrojtjen nga përmbytjet; ka pasur kryesisht mirëmbajtje vendore ose investime korrigjuese, pa analizuar të gjithë skemën e sistemit të mbrojtjes nga përmbytjet.
Sipas DP-së së BE-së, analiza e vlerësimit paraprak të riskut nga përmbytjet përfshin hartat e rajoneve të basenit dhe nën baseneve ujore, historikun e përmbytjeve dhe ngjarjeve të mëparshme, si dhe ndikimin negativ te njeriu, ekonomia, zhvillimi dhe trashëgimia kulturore. Përfshin edhe një përshkrim të ngjarjeve të pritshme në të ardhmen dhe efektet e tyre të mundshme.
Tabelat 9-2 dhe 9-3 përmbledhin të dhënat rreth periudhës se kur kanë ndodhur këto ngjarje, në cilat bashki, numrin e personave të lënduar, numrin e shtëpive të dëmtuara, dëmet e shkaktuara në lekë shqiptar, tokat e dëmtuara dhe dëmet ndaj bagëtisë dhe infrastrukturës.
Në zbatim të direktivës, informacioni për përmbytjet e mëparshme jepet me qëllim identifikimin e zonave ku ka risk të mundshëm për përmbytje ose përmbytjeve të mundshme në basenin e lumit Erzen.

9.3.3 Strategjia e Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet

DP-ja e BE-së është transpozuar në Shqipëri si pjesë e politikës "Përmbajtja, zhvillimi dhe zbatimi i Strategjive Kombëtare të Ujit, Planeve të Menaxhimit të Rajoneve të Baseneve Ujore dhe Planeve të Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet".
Përmbytjet janë dukuri natyrore që nuk mund të shmangen. Megjithatë, ka disa veprimtari njerëzore dhe ndryshime klimatike që mund të rrisin probabilitetin për efekte negative. Përmbytjet kërcënojnë vazhdimisht jetën e njeriut, mjedisin dhe zhvillimin ekonomik, por mund të sjellin edhe zhvendosje të popullsisë.

Qasja moderne e direktivës është të bashkëpunohet me të gjithë aktorët përkatës "që të jetojmë me përmbytjet", të mbrojmë dhe nëse është e mundur t'i përshtatim përdorimet dhe ndërtimet me risqet nga përmbytjet në zonat përkatëse, dhe sidomos të përgatitemi për këto përmbytje, në mënyrë të gjithanshme, së bashku me të gjithë personat, organizatat, administratat dhe bizneset e prekura.
AMBU, me mbështetjen e projektit të ProNews "Programi për Përmirësimin e Sistemit Kombëtar të Paralajmërimit të Hershëm dhe Parandalimit të Përmbytjeve në Shqipëri", mbështetur nga Bashkimi Evropian, ka:

- Hartuar raportin për vlerësimin paraprak të riskut nga përmbytjet për basenet e lumenjve Ishëm dhe Erzen;
- Identifikuar zona ku ka risk të mundshëm nga përmbytjet ose zona në basenin e lumit Erzen me gjasë për t'u përmbytur;
- Krijuar hartën e rreziqeve për një territor që përfshin 2 dy zona të identifikuara, ku ka risk të mundshëm nga përmbytjet ose zona në basenin e lumit Erzen me gjasë për t'u përmbytur.

Aktualisht, nuk ka plan për menaxhimin e përmbytjeve në basenin e lumit Erzen dhe hartat e rreziqeve nga përmbytjet nuk janë përgatitur për të gjitha zonat ku ka risk të mundshëm ose gjasa për përmbytje. E njëjta gjë vlen edhe për hartat e riskut nga përmbytjet.

9.3.4 Aktivitetet ose Skemat e Reja të Menaxhimit të Përmbytjes që Ndikojnë te Statusi i Trupit Ujor

Tabela 9-2 përmbledh ata trupa ujorë statusi i të cilëve mund të ndikohet nga aktivitetet e menaxhimit të riskut nga përmbytjet dhe që për këtë shkak mund të rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore të parashtruara në Seksionin 3. Programi i Masave duhet të përfshijë edhe masat zbutëse ose arsyetimin e mosarritjes ose mos ruajtjes së statusit të mirë (Kapitulli 13). Tabela më poshtë paraqet trupat ujorë që kanë potencial të madh për përmbytje, duke iu referuar hartave të rrezikut, me probabilitet përmbytjeje një herë në 50 vjet. Thellësia mesatare e ujit varion nga 3 në 6 metra[142].

Tabela 9-2 – Trupat Ujorë që Mund të Ndikohen nga Aktivitetet e Burimeve Ujore

EMRI I TRUPIT UJOR	NËNBASENI:	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	FORMA AKTUALE	STATUSI AKTUAL	NDIKIMI I MUNDSHËM
Erzen	ERZ1	TW351611	Ujëra kalimtare	I Mesëm	Shumë i lartë
Erzen	ERZ1	351613	Natyror	I Mesëm	Shumë i lartë

9.4 Menaxhimi i Riskut nga Përmbytja në Basenin Ujor të Erzenit

9.4.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit

Risqet që lindin për shkak të pamjaftueshmërisë së ujit (thatësirat) trajtohen nëpërmjet menaxhimit efikas të burimeve ujore dhe investimeve që i shërbejnë të gjitha interesave, në zbatim të akteve kombëtare ligjore dhe nënligjore të cilat kanë transpozuar Direktivat e BE-së. Sipas Komisionit Evropian, thatësirat duhen trajtuar në mënyrë të ngjashme me menaxhimin e riskut nga përmbytjet. Ndonëse nuk ka direktiva nga BE-ja, ka udhëzime të qarta të bazuara te DKU-ja për përgatitjen e Planeve të Menaxhimit të Thatësirave (GWPCEE, 2015).
Kur përgatitemi për përballimin e thatësirave dhe pamjaftueshmërisë së ujit, ka shumë rëndësi të kuptojmë se janë dy fenomene të ndryshme. Thatësirat kanë orgjinë natyrore ndërsa pamjaftueshmëria e ujit (ose pakësimi i ujit) ka të bëjë me faktin se burimet ujore janë të pamjaftueshme për të plotësuar kërkesat për përdorim afatgjatë të ujit. Planifikimi i përballimit të thatësirave dhe menaxhimit të sasive të vogla të ujit është kombinim kompleks i monitorimit të tendencave hidrometeorologjike me menaxhimin teknik të burimeve ujore dhe zbutjen e ndikimeve socio-ekonomike.

[142] Material i prodhuar nga projekti ProNews: Zhvillimi i hatave të rrezikut nga përmbytja në përputhje me Direktivën e BE-së për Përmbytjet, në vijim të Udhëzimeve IPA për Përmbytjet

Për sa i përket Menaxhimit të Riskut nga Thatësirat, nuk ka VKM për ngritjen dhe funksionimin e një organi kompetent, përgjegjës për menaxhimin e riskut nga thatësirat.
MBZhR-ja përmbush disa përgjegjësi nëpërmjet shkëmbimit të informacionit midis bashkive dhe bordeve të kullimit. Për më tepër, Strategjia për Ujitjen dhe Kullimin në Shqipëri e mbulon pjesërisht menaxhimin e thatësirave në nivel vendi.

9.4.2 Përmbledhja e Historikut të Thatësirave

Regjimi i reshjeve në Shqipëri është tipik mesdhetar dhe faktorët më të rëndësishëm që ndikojnë në reshjet atmosferike janë vendndodhja gjeografike dhe topografia. Pjesa juglindore e vendit ka më pak reshje, ku sasia vjetore arrin deri në 600 mm, pasuar nga Fusha e Myzeqesë me 1000 mm në vit. Në territorin shqiptar bien mesatarisht rreth 1480 mm reshje në vit. Sasia më e madhe e reshjeve regjistrohet gjatë muajve të ftohtë (tetor-mars), me 75% të totalit. Muaji me sasinë më të madhe të reshjeve në të gjithë territorin është nëntori, ndërsa muajt më të thatë janë korriku dhe gushti. Shqipëria është vend me ujëra të bollshme. Volumet e burimeve ujore të rinovueshme shkojnë deri në 41.7 miliardë metër kub brenda vitit, prej të cilave rreth 65% gjenerohen në Shqipëri dhe pjesa e mbetur nga vendet fqinje të rrjedhës së sipërme. Shumica e lumenjve paraqesin karakteristika të parregullta sezonale në prurje. Thuajse të gjithë mbartin më pak se 10% (ndonjëherë edhe zero) të mesatareve të sezonit të dimrit në sezonin e verës. Liqenet zënë rreth 4% të territorit të vendit. Vendi ka 3 liqene të mëdhenj dhe 247 liqene më të vegjël. Janë ndërtuar 630 rezervuarë me kapacitet depozitues 5.60 miliardë metër kub në vit, kryesisht përgjatë lumenjve, për mbrojtje nga përmbytjet, ujitje dhe prodhim të energjisë hidrike.
Në Shqipëri gjen 3 lloje thatësirash:

- thatësirat meteorologjike - përkufizuar në bazë të deficitit të reshjeve të shiut
- thatësirat hidrologjike - shkaktohet kryesisht nga mungesa e akumuluar e prurjeve të lumenjve dhe nga rimbushja e ujërave nëntokësore.
- thatësirat bujqësore - faktor kritik është disponueshmëria e ujit në tokë gjatë sezonit të kultivimit.

Thatësira hidrologjike është lloji më i rëndësishëm i thatësirës për sektorin ekonomik. Kjo ndodh sepse burimet ujore luajnë rol kyç në ekonominë e Shqipërisë. Rreth 97% e prodhimit të përgjithshëm të energjisë elektrike gjenerohet nga impiantet hidroenergjetike, të ndodhur kryesisht në 3 lumenj. Kjo lloj thatësire ndikon edhe te sektori i bujqësisë, sepse rreth 50% e ngastrave (400 000 ha) që ujiten përbëjnë rreth 80% të prodhimit bujqësor.

9.4.3 Strategjia për Menaxhimin e Riskut nga Thatësirat

Hartimi i Planeve të Menaxhimit të Basenit Ujor ofron mundësi të mira për trajtimin e çështjeve lidhur me thatësirën dhe pamjaftueshmërinë e ujit. Më konkretisht, kërkesa e DKU-së për arritjen e statusit sasior të ujërave nëntokësore përfshin edhe vendosjen e balancës midis pakësimit dhe rimbushjes së ujërave nëntokësore. Për sa i përket kërkesës së arritjes së statusit të mirë ekologjik për ujërat sipërfaqësore, ka shumë rëndësi të përcaktojmë rrjedhën minimale (ekologjike) të çdo lumi, që mundëson arritjen e objektivave specifike për zonën lidhur me biodiversitetin ujor. Masat për arritjen e këtyre objektivave duhen përfshirë në Planet e Menaxhimi të Basenit Ujor.
Për sa i përket menaxhimit të thatësirës, duke qenë se prek ndër të tjera drejtpërdrejt furnizimin me ujë për ujitje, thatësira duhet trajtuar si koncept i qartë klimatik që karakterizohet nga mungesa të përkohshme uji për periudhë të gjatë kohore, krahasuar me furnizimin normal (një sezon, një vit, disa vjet). Për sa i përket rolit të tipologjisë (thatësirë meteorologjike, bujqësore ose hidrologjike), ajo përcakton fillimin, seriozitetin dhe përfundimin e thatësirës.
Strategjia për Ujitjen dhe Kullimin në Shqipëri përfshin përshkrimin e situatës aktuale dhe sfidave kryesore për ujitjen, kullimin, digat, rezervuarët dhe mbrojtjen nga përmbytjet. Sistemet e ujitjes dhe kullimit në të gjithë vendin kanë degraduar për shkak të mungesës së mirëmbajtjes dhe riparimeve të nevojshme për vite me radhë. Ndryshimet lidhur me modelet e kultivimit dhe metodat e përdorimit të ujit, si dhe ndryshimet klimatike kërkojnë modernizim të strukturave për të mundësuar përdorim më eficient të ujit dhe procedura menaxhimi e financimi më intensive e të besueshme.

Gjithashtu, Planet e Menaxhimit të Thatësirave duhen hartuar dhe zbatuar në përputhje me standardet ndërkombëtare, përfshi edhe mekanizmat e angazhimit nëpërmjet komunikimit midis institucioneve dhe palëve përkatëse të interesit dhe përfshirjes së tyre në plan.

9.4.4 Aktivitetet ose Skemat e Reja të Menaxhimit të Thatësirave që Ndikojnë në Statusin e Trupit Ujor

Shtimi i nxehtësisë dhe pakësimi i reshjeve të shiut sjellin reduktim të burimeve ujore, gjë që ndikon negativisht drejtpërdrejt popullatat e ekosistemeve. Duhet të ofrohet infrastruktura dhe informacioni i përshtatshëm për ndryshimet e shtuara klimatike, në mënyrë që të përballohen me sukses (GWP, 2009). Burimet ujore priten të bien me 14% (EVN / Starkraft, 2009) deri në 2050-n dhe me rreth 6% deri në 2027). Përllogaritet se gjatë verës, rrjedhja e mbetur në basenin e lumit Erzen do të arrijë pjesën më të madhe të prurjes aktuale Q_{95}.

Krahasimi midis nxjerrjes dhe disponueshmërisë së ujit tregon se baseni i lumit Erzen parashikohet të vuajë nga mungesa të theksuara të ujit në verën e 2050-s, edhe në skenarin më optimist (CESR, 2011). Tabela 9-3 përmbledh ata trupa ujorë statusi i të cilëve mund të ndikohet nga aktivitetet e menaxhimit të riskut nga thatësirat dhe që për këtë shkak mund të rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore të parashtruara në Seksionin 4. PiM-ve duhet të përfshijë edhe masat zbutëse ose arsyetimin për mosarritjen ose mos ruajtjen e statusit të mirë (Kapitulli 12).

Tabela 9-3 - Trupat Ujorë që Mund të Ndikohen nga Aktivitetet e Menaxhimit të Thatësirave

EMRI I TRUPIT UJOR	NËNBASENI:	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	FORMA AKTUALE	STATUSI AKTUAL	NDIKIMI I MUNDSHËM
				Referenca	

9.5 Plani i Menaxhimit të Zonave Bregdetare

9.5.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit

Në Shqipëri, planet e menaxhimit të zonave bregdetare nuk janë hartuar ende plotësisht. Agjencia Kombëtare e Bregdetit e ushtron veprimtarinë e saj në të gjithë vijën bregdetare të Republikës së Shqipërisë dhe në zona, territore, objekte dhe veprimtari që ndodhen ose zhvillohen në të gjithë apo në një pjesë të vijës bregdetare, ose që kanë ndikim tek ajo. Agjencia është përgjegjëse për mbrojtjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të zonës bregdetare duke monitoruar dhe kontrolluar potencialin e të gjithë zonës bregdetare, siguruar performancën e zonave bregdetare, menaxhimin e integruar të vijës bregdetare dhe zbatimin e tyre. Krijon dhe përditëson Inventarin Kombëtar të Zonës Bregdetare; kontribuon në informimin, konsultimin dhe përfshirjen e publikut gjatë hartimit dhe zbatimit të politikave dhe strategjive lidhur me menaxhimin e integruar të zonës bregdetare; merr pjesë në hartimin e politikave dhe strategjive kombëtare për menaxhimin e integruar të bregdetit dhe koordinon punën për zbatimin e tyre; propozon ndryshime dhe përmirëson kuadrin ligjor dhe nënligjor për menaxhimin e integruar të zonës bregdetare; kontrollon zbatimin e kritereve dhe kushteve të subjekteve që ushtrojnë veprimtari turistike, në vijim të dispozitave ligjore në fuqi; ushton kontrolle dhe inspekton mjediset dhe dokumentacionin e subjekteve që ushtrojnë veprimtari turistike.

9.5.2 Strategjia për Menaxhimin e Bregdetit

Fusha e menaxhimit të zonës bregdetare rregullohet nga dy dokumente kuadër operacionale:

- Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Qëndrueshëm të Turizmit 2019-2030;
- Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin 2030 (PINS).

Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Qëndrueshëm të Turizmit synon zhvillimin e destinacioneve, zonave, produkteve dhe diversifikimit të ofertës turistike, si dhe rritjen e vlerës së shtuar të potencialeve turistike për zhvillimin social dhe ekonomik të vendit, nëpërmjet planeve të veprimit për çdo rajon. Plani i integruar ndër sektorial ka të bëjë me krijimin dhe zhvillimin e rajonit bregdetar, i cili promovon zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, integritetin social dhe mbrojtjen e burimeve për 15 vitet e ardhshme.

Në Shqipëri, mungesa e planeve hapësinore dhe moszbatimi i bazës ligjore konsiderohet si një prej pengesave më të mëdha të zhvillimit të qëndrueshëm të bregdetit. Mungesa e Planit të Integruar Ndërsektorial ka sjellë edhe fragmentimin e planifikimit, ku kompetencat territoriale dhe juridiksionet janë të ndara. Kjo gjë ka penguar hartimin e planeve rajonale, të cilat me shumë mundësi mund të mbivendosen nëse paraprihen nga Plani i Integruar sektorial për Bregdetin. Për më tepër, të gjitha planet vendore e rajonale (të pakta në numër), si dhe zhvillimet e deritanishme, janë zbatuar pa pasur një vizion të qartë rajonal, jo më kombëtar.

9.5.3 Aktivitetet ose Skemat e Reja të Menaxhimit të Bregdetit që Ndikojnë në Statusin e Trupit Ujor

Tabela 9-4 përmbledh ata trupa ujorë statusi i të cilëve mund të ndikohet nga aktivitetet e menaxhimit të riskut nga përmbytjet dhe që për këtë shkak mund të rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore të parashtruara në Kapitullin 4. Programi i Masave duhet të përfshijë edhe masat zbutëse ose arsyetimin e mosarritjes ose mos ruajtjes së statusit të mirë (Kapitulli 13).

Bashkia Durrës rrezikohet nga përmbytjet e lumit Erzen, basen nga Pejzga deri në grykëderdhje. Kjo bashki rrezikohet edhe nga përmbytje detare nga grykëderdhja e lumit Ishëm deri te Kepi i Rodonit dhe nga Kepi i Rodonit deri në Porto Romano; rrezikohet nga erozioni detar në Kepin e Rodonit në pjesën jugore dhe Bishti i Pallës sërish në jug të zonës. Ka vazhdimisht rrëshqitje dheu përgjatë Kepit të Rodonit dhe nga Shkallnuri në Seferaj[143].

[143] Plani i Integruar Ndër sektorial për Bregdetin - AKPT http://planifikimi.gov.al/

Tabela 9-4 – Trupat Ujorë që Mund të Ndikohen nga Aktivitetet e Menaxhimit të Bregdetit

EMRI I TRUPIT UJOR	NËNBASEN	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	FORMA AKTUALE	STATUSI AKTUAL	NDIKIMI I MUNDSHËM
Erzen	ERZ1	TW351611	Ujëra kalimtare	I Mesëm	Niveli i kripësisë dhe përmbytjet nga bregdeti
Darcit	ERZ0	TW351711	Ujëra kalimtare	I Mesëm	
Lishatit	ERZ0	TW351721	Ujëra kalimtare	I Mesëm	
Kepi i Rodonit	ISH0	CW351402	Bregdeti		
Gjiri i Lalëzit	ERZ1	CW351602	Bregdeti		
Rinia	ERZ1	CW351605	Bregdeti		
Hamallaj	ERZ1	CW351606	Laguna		
Durrës	ERZ0	CW351608	Bregdeti		

9.6 Vlerësimi Strategjik Mjedisor

9.6.1 Autoriteti Kompetent dhe Masat e Koordinimit

Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një prej instrumenteve kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikim strategjik dhe vendimmarrje. Duke qenë se PM-ja është produkt kryesor i PMBU-së dhe këto masa mund të kenë në vetvete implikime të mëdha rajonale ose ndër sektorialë, ka shumë gjasa që në shumicën e rasteve PMBU-ja të ketë nevojë për shqyrtimin e VSM-së. Në Shqipëri, Ligji 91/2013 për VSM-në dhe të gjitha aktet nënligjore janë kërkesat minimale për realizimin e VSM-së. Ligji është përafruar gjerësisht me Direktivën 2001/42/KE. Në Shqipëri, ligji 91/2013 shërben për të ofruar mbrojtje mjedisore dhe zhvillim të qëndrueshëm përmes përfshirjes së problematikave mjedisore në hartimin ose rishikimin e planeve apo programeve që mund të kenë pasoja negative në mjedis, të cilat mund të përfshijnë, për shembull Planin e Menaxhimit të Basenit Ujor. Vendimi nëse duhet ndërmarrë VSM-ja është kompetencë e Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit.

Procedura e VSM-së për planet dhe programet kombëtare dhe vendore realizohet në nivel kombëtar dhe përfshin këto hapa:

- Njoftimin e Ministrisë së Mjedisit nga autoriteti propozues;
- Konsultimin me palët e interesit në bazë të çështjeve që do të trajtohen në raportin e VSM-së (përcaktimi i objektit);
- Konsultimet publike për hartimin e raportit paraprak të VSM-së;
- Hartimin e raportit përfundimtar të VSM-së;
- Shqyrtimin e raportit përfundimtar të VSM-së dhe lëshimin e deklaratës së Ministrit (pra qëndrimi zyrtar i Ministrisë);
- Vendimi i autoritetit propozues për miratimin e planit ose programit;
- Monitorimi i efekteve të planit ose programit për mjedisin dhe raportimi

Në rast se ministria zbulon se autoriteti propozues nuk i ka zbatuar kërkesat e ligjit për VSM-në, atëherë i komunikon autoritetit propozues mos marrjen në konsideratë të miratimit të deklaratës, duke dhënë arsyet e mëposhtme. Ministria ia dërgon një kopje të përgjigjes autoritetit miratues. Nëse plani ose programi nuk miratohet brenda 2 vjetësh nga data e miratimit të deklaratës, atëherë deklarata e ministrit për VSM-në bëhet e pavlefshme dhe procedura e VSM-së fillon nga e para. Autoriteti kompetent, për miratimin përfundimtar të PMBU-së sigurohet që, përpara marrjes së vendimit për miratim ose jo, të jenë përmbushur kërkesat e ligjit për VSM-në dhe propozuesi ta ketë marrë deklaratën e ministrit për VSM-në.

9.6.2 Elementet Kryesore të Vlerësimit Strategjik Mjedisor

VSM-ja mund të kuptohet si "proces sistematik dhe paraprak, i ndërmarrë me qëllim analizimin e efekteve mjedisore të planeve, programeve dhe veprimeve të tjera strategjike të propozuara, si dhe integrimin e gjetjeve në vendimmarrje".

Ligji shqiptar për VSM-në identifikon katër elemente kryesore (Tabela 9-5):
- Përgatitjen e raporteve për vlerësimin strategjik.
- Sigurimin e pjesëmarrjes publike dhe debatit publik.
- Marrjen parasysh të rezultateve të vlerësimit strategjik dhe pjesëmarrjes publike në fazën e vendimmarrjes.
- Ofrimin e informacionit për marrjen e vendimeve.

Tabela 9-5 – Elementet Kryesore të Procesit të VSM-së

FAZA	OBJEKTIVAT	STATUSI I PËRFUNDIMIT
Faza e shqyrtimit nga autoriteti kompetent	Vendimi nëse kërkohet VSM për PMBU-në dhe në cilat kushte.	*Ligji nr.91/2013*
Përcaktimi i objektit dhe konsultimi statusor	Objekti dhe niveli i detajeve që do të merren në konsideratë në vlerësimin mjedisor, si dhe lista e palëve kryesore të interesit dhe masat e koordinimit	*Përfunduar më 01.10.2022*
Raporti i vlerësimit mjedisor dhe konsultimi publik	Vlerësimi i ndikimeve domethënëse në mjedis që lindin nga zbatimi i Programit të Masave në PMBU dhe koordinimi me alternativat e arsyeshme. Projekt raporti i VSM-së duhet të jetë dokument shoqërues i PMBU-së.	*Përfunduar më 01.11.2022*
Deklarata e VSM-së nga autoriteti kompetent	Deklarata se si janë integruar aspektet mjedisore dhe konsultimet në PMBU-në përfundimtare, me lëshimin e deklaratës përfundimtare të VSM-së.	*Publikuar më 23.03.2023*

Procesi i VSM-së e ndihmon autoritetin përgjegjës dhe vendimmarrësin në kuadër të PMBU-së që të marrë parasysh:
- Tendencat, potencialin dhe kufizimet kryesore mjedisore që mund të prekin ose mund të preken nga PMBU-ja
- Objektivat mjedisore dhe treguesit që lidhen me PMBU-në
- Efektet mjedisore me gjasë domethënëse të alternativave të propozuara dhe zbatimi i PMBU-së
- Masat për shmangien, reduktimin ose zbutjen e efekteve negative dhe përforcimi i efekteve pozitive
- Këndvështrimet dhe informacioni nga autoritetet përkatëse, publiku dhe, kur është e mundur, vendet fqinje që mund të preken.

Vlerësimi strategjik mjedisor në kuadër të PMBU-së përfshin:
- përgatitjen e raportit mjedisor
- zhvillimin e konsultimeve
- marrjen parasysh të (i) dhe (ii) në vendimmarrje
- informacion rreth vendimit.

9.6.3 Përfundimet Kryesore të Vlerësimit Strategjik Mjedisor

Raporti i VSM-së duhet të përmbledhë të gjitha gjetjet dhe përfundimet e arritura gjatë të gjithë procesit të VSM-së dhe të shërbejë si bazë për konsultimet me autoritetet dhe palët përkatëse të interesit.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor nuk është instrument për vendimmarrje. Ai jep informacion rreth ndikimeve të mundshme për mjedisin dhe shëndetin e njeriut, shkaktuar nga vendimi.

Megjithatë, përfundimet e procesit të VSM-së duhen marrë parasysh gjatë marrjes së vendimit (dhe më vonë gjatë zbatimit të PMBU-së).

10 Presionet ndaj Trupit Ujor, Statusi dhe Vlerësimi i Ndikimeve

10.1 Vështrim i përgjithshëm

Në qendër të objektivave të Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor është vlerësimi i strukturuar i të gjitha presioneve që mund të ndikojnë te trupat ujorë të basenit ujor, ndryshimi i statusit si rezultat i këtyre presioneve dhe ndikimet vijuese në ekosistemet ujore. Presionet (kryesisht antropogjenë ose "ndikimet artificiale", por edhe ndryshimet klimatike) mund të sjellin ndryshime të statusit (treguesi qendror i "shëndetit" të trupit ujor), gjë që mund të rezultojë në ndikime negative. Këto mund të jenë ndryshime negative në cilësinë e ujit, sasinë e ujit, morfologjinë e ekosistemit ose të gjitha së bashku. Statusi i pamjaftueshëm (risku i mosarritjes së objektivave) për çdo trup ujor krijon një lloj hendeku lidhur me objektivat mjedisore (OM) të parashtruar në Kapitullin 3. Kur arrihet "statusi i mirë", politikat mjedisore dhe sistemi rregullator duhet të përpiqen që ta ruajnë atë status (Kapitulli 12). Kur "statusi i mirë" nuk arrihet, duhet zbatuar një plan veprimi korrigjues për të ruajtur ose përmirësuar çdo trup ujor që rrezikon të mos i arrijë OM-të e parashtruara në Programin e Masave (Kapitulli 13).
DKU-ja kërkon identifikimin sistematik të presioneve domethënëse (të rëndësishme) nga ndikimet me origjinë antropogjenë, siç janë burimet pikësore të ndotjes, burimet e shpërndara të ndotjes, modifikimet e regjimeve të prurjeve përmes nxjerrjeve ose rregullimit, ndryshimet morfologjike, si dhe presione të tjera (DKU, neni (5))[144]. "Domethënës" do të thotë se presionet kontribuojnë në një ndikim të caktuar që mund të sjellë mos përmbushjen e objektivit mjedisor "status i mirë" të DKU-së, neni 4(1) i DKU-së. Në disa raste, presionet e moderuara nga disa nxitës dytësorë mund të kombinohen me njëra-tjetrën dhe të bëhen të rëndësishme.
Fazat kryesore të qasjes së përgjithshme të përcaktuara në DKU janë:

- Identifikimi i forcave shtytëse (ndikimeve)
- Identifikimi i presioneve domethënëse
- Identifikimi i statusit pasues
- Vlerësimi i ndikimeve
- Vlerësimi i riskut të mosarritjes së objektivave
- Propozimi i masave zbutëse/mbrojtëse

10.2 Shembuj të Presioneve dhe Ndikimeve

Zakonisht, presionet dhe ndikimet janë pikësore ose të shpërndara[145]. Presionet e shpërndara, p.sh. ndotja nga nitratet me origjinë bujqësore ose mbi nxjerrja e ujërave nëntokësore, mund të kërkojnë politika të përgjithshme mjedisore ose strategji menaxhimi që zbatohen për një zonë të gjerë (p.sh. nën basen, grup trupash ujorë ose akuifer). Nga ana tjetër, presionet pikësore si shkarkimet e ujërave të ndotura ose flukset në dalje të hidrocentralit mund të kërkojnë veprime për disa trupa ujorë individualë, megjithatë nevoja për masa korrigjuese riparuese të veçanta në shumë raste duhet të parandalohet, të paktën teorikisht, me anë të politikave të nivelit të lartë të përcaktuara dhe të zbatuara si duhet. Të gjitha llojet e ndryshme të presioneve dhe ndikimeve janë të pranishme në basenin e Erzenit, ndonëse në nivele të ndryshme.

10.3 Vlerësimi i Standardizuar i Presioneve Mbështetur te Procedurat e Raportimit WISE

10.3.1 Lista Standarde e Numeracionit të Presioneve dhe Treguesve nga WISE

Në mënyrë që raportimi i presioneve në PMBU të jetë i përafruar me saktësi me detyrimet e raportimit WISE, Tabela 10-1 dhe Tabela 10-2 paraqesin llojet kryesore të presioneve, së bashku me dy variantet

[144]Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues 3 i CIS-it, Analiza e Presioneve dhe Ndikimeve, KE 2003
[145]Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues 2 i CIS– it, Analiza e Presioneve dhe Ndikimeve

e "treguesit të presionit", që rrjedhin nga udhëzimi WISE 2016 dhe që janë riprodhuar plotësisht në Shtojcën Teknike IV[146,147].
"Llojet" e presionit janë format kryesore të ndikimit antropogjen që mund të ndikojnë në statusin e trupit ujor: p.sh. ujërat e ndotura urbane të patrajtuara, ndryshimi hidrologjik për shkak të hidrocentralit, nxjerrjet për ujitje.
"Treguesit" e presioneve tregojnë fuqinë sasiore të presionit që duhet reduktuar për të arritur objektivat mjedisore, p.sh. ngarkesa e BOD_5 në vijën ujore pritëse, reduktimi i prurjes ose i orëve të punës së HEC-it.
Kodet në listën e numeracionit të presioneve janë pjesë e përmbledhjes së "Presioneve-Statusit" (Shihni Shtojcën Teknike XI) dhe duhet të jenë pjesë edhe e listës së atributeve të klasës së veçorive të trupit ujor të KKBU-së.

10.3.2 Identifikimi dhe Vlerësimi Sasior i Presioneve dhe Treguesve

Vlerësimi i presioneve dhe statusi si rezultat i këtij vlerësimi janë themelore për të kuptuar dhe vlerësuar nga pikëpamja sasiore hendeqet midis objektivave mjedisore dhe gjendjes aktuale të trupave ujorë në basenin ujor. Vlerësimi ndërthur kriteret analitike dhe përshkruese, në varësi të nivelit të të dhënave në dispozicion.
Vlerësimi i statusit të trupit ujor vërtet mund të jetë një ushtrim i vështirë krahasuar me standardet provizore bazuar në një model të vetëm analitik. Vlerësimi i presioneve[148] është më kompleks, sepse presionet janë zakonisht më abstrakte dhe më të vështira për t'u vlerësuar nga pikëpamja sasiore dhe/ose presionet e ndryshme kombinohen në mënyra komplekse për të ndikuar në statusin e trupit ujor. Vlerësimi sasior i presioneve, ndonëse i realizueshëm, kërkon të dhëna të konsiderueshme cilësore, shumë prej të cilave nuk mblidhen aktualisht në Shqipëri.
Vërehet se shumë prej "treguesve të presionit" kërkojnë që të raportohet një sasi e volumit, ose si pjesë e llogaritjes së përafërt të ngarkesës së ndotësit, ose si pjesë e ndikimit të prurjes ekologjike. Treguesit kuptimplotë të presionit nuk mund të përcaktohen për shkak të shkatërrimit tërësor të rrjetit kombëtar hidrometrik, mungesës së të dhënave hidrologjike të përdorshme të kohëve të fundit dhe mungesës së konsiderueshme të dhënave për volumet e mbetjeve të lëngëta pas trajtimit të monitoruara nga institucionet dhe industritë.
Për të përmirësuar politikëbërjen mjedisore dhe për të identifikuar "pikat e nxehta mjedisore" që mund të kërkojnë rregullore më strikte (përmes kushteve të lejes dhe zbatimit) nevojitet një lloj indeksimi sasior i presionit. Tabela 10-1 dhe Tabela 10-2 paraqesin dy grupe treguesish për presionin, të cilat janë që të dyja në përputhje me skemën e raportimit WISE 2016.
"Treguesit e përgjithshëm" janë sasitë e nivelit të lartë të presionit që lidhen me objektet si numri i pikave të shkarkimit, numri i hidrocentraleve ose pikave të nxjerrjes së ujit për qëllime bujqësore, gjatësia e trupave ujorë të prekur, numri i instalimeve pa leje, etj. Këto duhet të jenë lehtësisht të përcaktueshme edhe në rastin e funksionimit aktual të kufizuar të Kadastrës, bazuar në shqyrtimet e dokumentacionit ose inspektimet e shpejta në terren.
"Treguesit precizë" në përputhje me WISE 2016 kërkojnë matje dhe raportim sektorial tejet të përmirësuar krahasuar me ato të vëna aktualisht në dispozicion përmes KKBU-së, veçanërisht lidhur me matjen e parametrit të mbetjeve të lëngëta pas trajtimit dhe volumeve të prurjes së lumit. Këto tabela janë plotësuar pjesërisht, aty ku ka të dhëna të disponueshme, dhe ndodhen në Shtojcën Teknike IV.

[146]Qasja e miratuar në modelin e ri të PMBU-ve në Shqipëri do të përafrohet ngushtësisht me kërkesat e raportimit WISE për sa u përket klasave të veçorive dhe atributeve. Mbledhja e të dhënave fokusohet vetëm te ajo çka nevojitet për raportimin WISE dhe EIONET, si dhe strukturat e të dhënave të KKBU-së orientohen në mënyrë të tillë që të përafrohen me rezultatet e DKU-së.
[147] Sistemi i Informacionit të Ujit për Evropën, Dokumenti Udhëzues i WISE GIS për raportimin e të dhënave hapësinore në WISE, Versioni 6.0.6, 2016.
[148]Në shumë raste, në basenet ujore në Shqipëri, numri i pikave të monitorimit është i pamjaftueshëm për të mbuluar të gjithë trupat ujorë të përvijuar. Për rrjedhojë, presionet dhe statusi i trupave ujorë të pa monitoruar duhet të supozohet.

Tabela 10-1 – Llojet dhe Treguesit Standardë të Presionit, Lloji 1 deri në 3

PRESIONI SEKTORAL	KODI[149]	LLOJI A TREGUESI I PËRGJITHSHËM[150]	LLOJI B TREGUESI PRECIZ[151]
	1	**PRESIONET E NDOTJES PIKËSORE**	
UJËRAT E NDOTURA URBANE	1.1	NR. I PIKAVE TË SHKARKIMIT QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKIESËS BOD/N/P (T/Vit)
DALJET NGA SHTRATI PËR SHKAK TË UJËRAVE URBANE	1.2	NR. I DALJEVE NGA SHTRATI QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I VOLUMIT TË UJËRAVE TË SHIUT
INDUSTRIA - IMPIANTET DEI	1.3	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË BOD/NH_4/PS (t/vit)
INDUSTRIA– IMPIANTET JO DEI	1.4	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË BOD/NH_4/PS (t/vit)
ZONAT E KONTAMINUARA	1.5	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SP/SPBU (t/vit)
MBETJE TË HEDHURA NË LENDFILL	1.6	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SP/SPBU (t/vit)
LARGIMI I UJËRAVE NGA MINIERA	1.7	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SP/SPBU (t/vit)
FERMAT E PESHKUT AKUAKULTURË	1.8	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË BOD/NH4/PO4 (t/vit)
TË TJERA TË PASPECIFIKUARA	1.9		
	2	**PRESIONET E NDOTJES SË SHPËRNDARË**	
VËRSHIMET URBANE	2.1	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SP/SPBU (t/vit)
VËRSHIMET NGA BUJQËSIA	2.2	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË N/P (t/vit)
VËRSHIMET NGA PYLLTARIA	2.3	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË N/P (t/vit)
AUTOSTRADA/TRANSPORTI	2.4	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESË SË PM/NO2/SPBU (t/vit)
ZONAT E BRAKTISURA	2.5	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SP/SPBU (t/vit)
MBETJET DIFUZE URBANE	2.6	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SP/SPBU (t/vit)
DEPOZITIMET ATMOSFERIKE	2.7	UJËMBLEDHËSIT QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË PM/NO2 (t/vit)
KONTAMINIMI NGA MINIERAT	2.8	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SP/SPBU (t/vit)
AKUAKULTURË	2.9	NR. I ZONAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË BOD/NH4/PO4 (t/vit)
TË TJERA TË PASPECIFIKUARA	2.10		
	3	**NXJERRJET E PRURJES/PRESIONET E DEVIJIMIT**	
BUJQËSIA	3.1	NR. I PIKAVE TË NXJERRJES	VOLUMI QË DO TË REDUKTOHET (Mm^3/vit)
UJËSJELLËSI PUBLIK	3.2	NR. I PIKAVE TË NXJERRJES	VOLUMI QË DO TË REDUKTOHET (Mm^3/vit)

[149] Klasifikimi bazuar në skemën e raportimit WISE 2016 GIS, elementi *Llojet e Presionit Domethënës në US; Llojet e Presionit Domethënës në UN*

[150] Treguesit e përgjithshëm duhen interpretuar si numri/gjatësia e instalimeve/pikave/objekteve që supozohet se kenë ndikim negativ. a) Lejet ose nuk ekzistojnë, ose nuk janë respektuar b) Lejet janë të pamjaftueshme për sa i përket VKE-ve dhe/ose SCM-ve.

[151] Treguesit Precizë duhen interpretuar si reduktim sasie që nevojitet për arritjen e objektivave mjedisore, shprehur zakonisht në tonë/vit, Mm^3/vit, orë/vit.

INDUSTRIA + HIDROENERGJETIKA	3.3	NR. I PIKAVE TË NXJERRJES	VOLUMI QË DO TË REDUKTOHET (Mm³/vit)
ENERGJI, UJË FTOHËS	3.4	NR. I PIKAVE TË NXJERRJES	VOLUMI QË DO TË REDUKTOHET (Mm³/vit)
FERMAT E PESHKUT AKUAKULTURË	3.5	NR. I PIKAVE TË NXJERRJES	VOLUMI QË DO TË REDUKTOHET (Mm³/vit)
REKREACION / TË TJERA	3.6	NR. I PIKAVE TË NXJERRJES	VOLUMI QË DO TË REDUKTOHET (Mm³/vit)

Tabela 10-2 – Llojet dhe Treguesit Standardë të Presionit, Lloji 4 deri në 8

PRESIONI SEKTORAL	KODI[152]	LLOJI A TREGUESI I PËRGJITHSHËM	LLOJI B TREGUESI PRECIZ
	4	**PRESIONET MORFOLOGJIKE**	
VEPRAT E MBROJTJES NGA PËRMBYTJET	4.1.1	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	KM E STRUKTURAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
BUJQËSIA	4.1.2	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	KM E STRUKTURAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
LUNDRIMI	4.1.3	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	KM E STRUKTURAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
MODIFIKIME TË TJERA	4.1.4	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	KM E STRUKTURAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
STRUKTURAT HIDROENERGJETIKE	4.2.1	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	KM E STRUKTURAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
STRUKTURAT E MBROJTJES NGA PËRMBYTJET	4.2.2	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	KM E STRUKTURAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
STRUKTURAT BASHKIAKE	4.2.3	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	KM E STRUKTURAVE QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
STRUKTURAT E UJITJES	4.2.4	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	STRUKTURAT QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
STRUKTURAT REKREATIVE	4.2.5	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	STRUKTURAT QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
STRUKTURAT E INDUSTRISË	4.2.6	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	STRUKTURAT QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
STRUKTURAT E LUNDRIMIT	4.2.7	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	STRUKTURAT QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
STRUKTURA TË TJERA	4.2.8	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	STRUKTURAT QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT
	4	**PRESIONET HIDROMORFOLOGJIKE**	
BUJQËSIA	4.3.1	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	INDEKSI I MODIFIKIMIT TË PRURJES EN15843
TRANSPORTI	4.3.2	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	INDEKSI I MODIFIKIMIT TË PRURJES EN15843
HIDROENERGJETIKA	4.3.3	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	INDEKSI I MODIFIKIMIT TË PRURJES EN15843
UJI I BASHKISË	4.3.4	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	INDEKSI I MODIFIKIMIT TË PRURJES EN15843
AKUAKULTURË	4.3.5	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	INDEKSI I MODIFIKIMIT TË PRURJES EN15843

[152]Klasifikimi bazuar në elementin e skemës së raportimit WISE 2016 GIS - *Llojet e Presionit Domethënës në US; Llojet e Presionit Domethënës në UN*

VEPRIMTARI TË TJERA	4.3.6	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	INDEKSI I MODIFIKIMIT TË PRURJES EN15843
HUMBJA E HABITATIT	4.4	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	HUMBJA E HABITATIT NË KM^2
MODIFIKIME TË TJERA	4.5		
	5	**BUJQËSIA DHE PRESIONET**	
SPECIET INVAZIVE	5.1	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	NR. I SPECIEVE INVAZIVE
SHFRYTËZIMI I SPECIEVE	5.2	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	NR. I PIKAVE TË REGJISTRUARA
TARIFAT E MBETJEVE TË NGURTA	5.3	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	NR. I PIKAVE TË REGJISTRUARA
	6	**PRESIONET E UJËRAVE NËNTOKËSORE**	
RIMBUSHJA E UJËRAVE NËNTOKËSORE	6.1	NR. I TUN-ëve TË NDIKUAR NGA RIMBUSHJA	VOLUMI I RIMBUSHJES PËR T'U RIKUPERUAR
VOLUMI I UJËRAVE NËNTOKËSORE	6.2	NR. I PIKAVE TË NXJERRJES	VOLUMI I NXJERRJEVE PËR T'U RIKUPERUAR
	7-8	**PRESIONE KIMIKE DHE TË NDRYSHME**	
PRESIONE TË TJERA	7	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	SIPAS KËRKESËS
SP I PANJOHUR	8	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SP-së (t/vit)
SPBU I PANJOHUR	8	KM E TRUPAVE UJORË QË NUK I KANË ARRITUR OBJEKTIVAT	REDUKTIMI I NGARKESËS SË SPBU-së BOD/NH_4/SP (t/vit)

10.3.3 Lista Standarde e Numeracionit të Llojeve të Ndikimit

Tabela 10-3 riprodhon Shtojcën 1b të kërkesave të raportimit WISE 2016, për sa u përket ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore[153]. Identifikimi i presioneve ndaj trupave ujorë duhet të mundësojë identifikimin e llojit kryesor të ndikimit. Një presion i vetëm mund të ketë disa ndikime. Për shembull, hidrocentrali mund të dëmtojë temperaturat e ujit në rrjedhën e poshtme, morfologjinë e habitatit dhe regjimin e rrjedhës.

Tabela 10-3 – Llojet Standarde të Ndikimeve

Lloji i Ndikimit	Ujërat përkatëse sipërfaqësore	Ujërat përkatëse nëntokësore
Ndotja me lëndë ushqyese	Y	Y
Ndotja Organike	Y	Y
Ndotja Kimike	Y	Y
Ndërhyrja e ujrave të kripura	Y	Y
Acidifikimi	Y	N
Temperaturat e larta	Y	N
Habitatet e shndërruara për shkak të ndryshimeve hidrologjike	Y	N
Habitatet e shndërruara për shkak të ndryshimeve morfologjike (përfshirë lidhjen)	Y	N
Hedhja e mbeturinave (ndikimi sipas MSFD)	Y	N
Ndotja mikrobioliogjike	Y	Y
Zvogëlimi i cilësisë së ujërave sipërfaqësore të ndërlidhura për arsye kimike/sasiore	N	Y
Dëmtimi i ekosistemeve tokësore të varura nga ujërat nëntokësore për arsye kimike/sasiore	N	Y
Ndryshimet në drejtimet e rrjedhës që rezultojnë në depërtimin e ujit të kripur	N	Y
Nxjerrja e ujit tejkalon burimin e disponueshëm GW (ulja e nivelit të ujit)	N	Y
Ndikime të tjera të rëndësishme	Y	Y

Presionet e Trupit Ujor Sipërfaqësor dhe Vështrim i Përgjithshëm i Vlerësimit të Statusit

10.3.4 Vlerësimi i Presioneve në Nivel Nën baseni

Për qëllimet e politikës së përgjithshme dhe fokusit rregullator (p.sh lejet), në tabelat e Shtojcës Teknike IV (treguesit e përgjithshëm dhe precizë) paraqitet një përmbledhje e dobishme e presioneve në vijim të listës Tabela 10-1 dhe Tabela 10-2.

Aty ku KKBU-ja nuk ka të dhëna, treguesit nuk raportohen. Përmirësimet lidhur me mbledhjen e të dhënave për objektivat mjedisore janë masë kyç për pjesën më të madhe të Programit të Masave (PiM).

Matrica në këto tabela (ku vlerat e raportuara janë reflektim direkt i shkallës së presioneve potenciale) e ndihmon Autoritetin Kompetent që të përdorë një qasje bazuar në risk, pra të identifikojë zonat me prioritet për hetim ose rregullim më shtrëngues. "Treguesit precizë" në përputhje me WISE 2016 kërkojnë matje dhe raportim sektorial tejet të përmirësuar krahasuar me ato të vëna aktualisht në dispozicion nëpërmjet KKBU-së, veçanërisht lidhur me matjen e parametrit të mbetjeve të lëngëta pas trajtimit dhe volumeve të prurjes së lumit. Nxjerrjet dhe presionet hidroenergjetike janë marrë nga "Regjistri i Lejeve të Ujit" të AMBU-së dhe paraqiten në Shtojcën Teknike III. Regjistri nuk është ende

[153] WISE 2016 GIS elementi i skemës së raportimit: *<Llojet e Ndikimit të Konsiderueshëm në US>, <Llojet e Ndikimit të Konsiderueshëm në UN>*

plotësisht i përditësuar ose i koordinuar në mënyrë të saktë në shumë raste. Kur ka të dhëna, nxjerrjet përfshijnë pikat e marrjeve të mëdha të ujit për ujitje, ndonëse statusi operacional për shumë pika nxjerrjeje për ujitje ende nuk është identifikuar nga AMBU.
Edhe të dhënat për shkarkimet e ujërave të ndotura janë të paplota; pikat e shkarkimeve të mbetjeve të lëngëta industriale pas trajtimit merren kryesisht nga regjistri i lejeve që mbahet nga autoriteti kompetent, pra AKM-ja. Megjithatë, ndikimin kryesor në cilësinë e ujit të lumit duket se e kanë ujërat e ndotura urbane bashkiake, dhe aktualisht nuk ekziston asnjë regjistër për këto pika shkarkimi bashkiake specifike me koordinata precize. Për pasojë, niveli i përgjithshëm i ndotjes nga ujërat e ndotura urbane duhet të përcaktohet duke u nisur nga numri i pikave të regjistruara të shkarkimit të ujërave të ndotura (Treguesit 1.1, 1.2, 1.3 te Tabela 10-1).
Presionet fizike janë konsideruar për të përfshirë ndryshimet e konsiderueshme të morfologjisë së lumit për shkak të pikave të marrjes së inerteve të lumit ose modifikimeve të kanalit për qëllime bujqësore, të mbrojtjes nga përmbytja ose të ndërhyrjeve rregulluese.
Presionet kimike përfshijnë pikat e nxehta të ndotjes (vendgrumbullimet e mbetjeve të ngurta dhe mbetjet kimike) dhe aktivitetet minerare. Të gjithë Trupat Ujorë Tepër të Modifikuar (TUTM) ushtrojnë një farë presioni fizik në ekosistemet ujore, ndaj TUTM-të paraqiten edhe në Hartën 10-2.

10.3.5 Metodologjia e Përcaktimit të Statusit në Nivelin e Trupit Ujor

Tabelat në Shtojcën Teknike IV përmbledhin përcaktimin e statusit për të gjithë trupat ujorë të basenit Erzen. Procedura e përgjithshme paraqitet në seksionin 3.3.
Metoda paraprake për vlerësimin e të dhënave biologjike u bazua në indeksin ASPT (Pikët Mesatare për Takson). Ky indeks u publikua në 1982-shin nga Armitage etj. dhe u përdor më vonë në shumë vende. Indeksi bazohet te vlera treguese ekologjike duke përdorur familjet e jo vertebrorëve të mëdhenj. Për të vlerësuar trupat ujorë në lumin Erzen u desh që të bëhej një përshtatje në llogaritjen e këtij indeksi: në vend që të përdorej vetëm prania/mungesa e familjeve, u mor parasysh edhe sasia e tyre (numri i individëve). Për të shmangur peshën e sasive tepër të larta, variablat transformohen në formë logaritmike. Metoda shpjegohet më hollësisht në raportin për kampionimin biologjik të lumenjve në 2021-shin (shihni Shtojcën Teknike V). Sugjerohet që kjo metodologji të përdoret gjatë viteve të ardhshme për vlerësimin e statusit ekologjik të lumenjve, duke përdorur jovertebrorët e mëdhenj. Për vlerësimin e statusit hidromorfologjik, u përdor metodologjia britanike (shihni Shtojcën Teknike VI) Për vlerësimin e statusit hidromorfologjik, u përdor metodologjia britanike (shihni Shtojcën Teknike VI).
Sikurse nënvizohet edhe në Kapitujt 3 dhe 8: ka mungesë të theksuar të dhënave sistematike e të përditësuara për monitorimin rutinë, të nevojshme për kryerjen e vlerësimeve të statusit të trupave ujorë sipërfaqësorë në përputhje me DKU-në. Për pasojë, në publikimin e parë të PMBU-së për Shqipërinë (2024-2029), pjesa më e madhe e vlerësimeve të statusit të trupave ujorë janë kryer në bazë të të dhënave dhe informacioneve të disponueshme më të mira (shihni Shtojcat Teknike).
Duke qenë se cilësia e të dhënave është thelbësore për metodologjinë e statusit, është e nevojshme që të raportohet për "nivelin e besueshmërisë" (NB) së vlerësimit të statusit[154].
Niveli i ulët i besueshmërisë dhe i saktësisë së të dhënave mund të jetë tregues i riskut të keq klasifikimit, ndaj NB-ja tregon besueshmërinë e vlerës së statusit.
Udhëzimi WISE 2016 sugjeron klasifikimin e mëposhtëm për të treguar besueshmërinë e statusit ekologjik ose potencialin e përcaktuar:
'0' = nuk ka informacion; '1' = besueshmëri e ulët; '2' = besueshmëri mesatare; '3' = besueshmëri e lartë.
Kriteret janë si vijojnë:
I ulët= nuk ka të dhëna monitoruese, vetëm gjykimi ekspert; Mesatar= disa të dhëna që mbështesin elementin cilësor (EC) dhe të dhëna të kufizuara për një ECB; I lartë= të dhëna të mira për 1+ ECB dhe mbështetjen e EC-ve më të përshtatshme.
Lista e numeracionit për kategoritë e përdorura të "riskut" është si më poshtë vijon:

[154] Udhëzimi i WISE GIS 2016 – Skema: TUS; elementi i skemës <*Besueshmëria Ekologjike e US*>

a. ***"Jo në risk"*** *(të dhënat ose gjykimi profesional tregojnë se trupi ujor ka shuma gjasa që të mos jetë në risk); Statusi mund të jetë 1 ose 2.*
b. ***"Me gjasë në risk"*** *(të dhënat ose gjykimi profesional tregojnë se TU-ja është në kufi, pra në statusin 2 ose 3).*
c. ***"Në risk"*** *(duke u bazuar në të dhënat FIZIKO-KIMIKE ose në presionin e konsiderueshëm, jemi të sigurt se TU-ja nuk është në status të mirë ose mesatar. Prandaj, statusi duhet të jetë 4 ose 5. Prandaj, statusi duhet të jetë 4 ose 5.*
d. *"I panjohur" duhet përdorur kur nuk kemi asnjë të dhënë dhe kur presionet domethënëse duken të mundshme. Statusi mund të jetë 2 ose 3. Që të jetë 4 ose 5, duhet të kemi të dhëna.*

10.3.6 Llojet e Përjashtimit për Trupat Ujorë Tepër të Modifikuar

Objektivi kryesor i DKU-së është që TUTM-të/TUA-të të kenë më tepër potencial të mirë ekologjik sesa status të mirë ekologjik. Nevojitet informacion shtesë për përcaktimin dhe raportimin e TUA-ve dhe TUTM-ve për të arsyetuar disa raste përjashtimore nga objektivat mjedisore, të përcaktuar në nenin 4(2) deri në 4(7) të DKU-së, në mënyrë që të lejohet vijimi i këtyre përdorimeve të specifikuara (të cilat sjellin përfitime të mëdha sociale dhe ekonomike), por në të njëjtën kohë të nxiten edhe masat zbutëse për përmirësimin e cilësisë së ujit[155].

10.4 Presionet e Ujërave Sipërfaqësore dhe Përmbledhja Kryesore e Statusit

10.4.1 Vështrim i përgjithshëm

Tabelat për Vlerësimin e Presioneve dhe Statusit në Shtojcën Teknike IV paraqesin një prej rezultateve kryesore të PMBU-së së basenit të lumit Erzen, përkatësisht regjistrin përfundimtar të trupave ujorë të përvijuar, presionet e mundshme, llogaritjen e përafërt të statusit të trupit ujor dhe vlerësimin e trupave ujorë që rrezikojnë të mos i përmbushin objektivat mjedisore, të paraqitura në Shtojcën XIII të kësaj PMBU-je.
Për përcaktimin e statusit zbatohen aktivitete të shumta. Nxitësit e përgjithshëm të përshkruar në Kapitullin 4, karakterizimi dhe përvijimi (Kapitujt 5, 6, 7), rezultatet e monitorimit dhe të dhënat (Kapitulli 8), dhe ndikimet e mundshme nga strategjitë e lidhura (Kapitulli 9).
Për qëllime thjeshtësie, Tabela e Vlerësimit të Presioneve dhe statusit për LUMENJTË, TUA-të, TUTM-të, UJËRAT KALIMTARE (shihni Shtojcën Teknike IX) përfshin edhe trupat ujorë artificialë (TUA) dhe trupat ujorë tepër të modifikuar (TUTM), pasi procesi i përcaktimit të objektivave për TUTM-të dhe TUA-të duhet të jetë në të njëjtën linjë me parimet e përgjithshme që zbatohen për trupat ujorë natyrorë (përvijimi, presionet, elementet e statusit). Ndryshimi kryesor është se TUA-të/TUTM-të vlerësohen si të lidhura me kushtet e referencës të "potencialit ekologjik maksimal" (PEM) (shihni seksionet 3.3.6 & 10.5).

Shpesh, mënyra se si duhen klasifikuar rezervuarët nuk është shumë e qartë. Udhëzimi GIS i DKU-së sugjeron se rezervuarët e krijuar nga ndërtimi i digave në lumenj duhen klasifikuar si trupa ujorë lumorë tepër të modifikuar (por njëkohësisht duhet marrë parasysh diferencimi i tipologjisë dhe elementet e zbatueshme të cilësisë mjedisore (ECM), në përputhje me përshkruesit e çdo kategorie të ujërave sipërfaqësore natyrore me të cilën TUA-ja ose TUTM-ja ngjason më tepër p.sh. LIQENET). Kjo nuk është qasje logjike dhe në skemën e raportimit WISE pranohet që rezervuarët të klasifikohen në kategorinë e liqenit, me kusht që të jetë përmbushur elementi i skemës së raportimit <*Rezervuar*>. Kjo është qasja e përdorur në klasifikimin shqiptar.
Përqindjet e trupave ujorë në basenin ujor të Ishëmit, të cilëve iu janë caktuar statuse të niveleve të ndryshme, paraqiten në Figura 10 1. 79% e 23 trupave ujorë lumorë janë identifikuar si në risk për të mos i përmbushur objektivat mjedisore (status më i ulët se "I mirë") në kategorinë e "Lumenjve, TUTM-ve dhe Ujërave të Përkohshme". Megjithatë, kjo përqindje shkon në 85% nëse si njësi matjeje

[155] Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues i CIS-it 20, Përjashtimet nga Objektivat Mjedisore

merret gjatësia e trupit ujor, ku vetëm 15% të gjatësisë së trupit ujor gëzon status të mirë ose më lart. Gjatësia totale e trupave ujorë lumorë dhe të përkohshëm në basenin e Erzenit është 190.4 km.

Figura 10-1 - Përqindjet e trupave ujorë të përvijuar në varësi të niveleve të statusit [156]

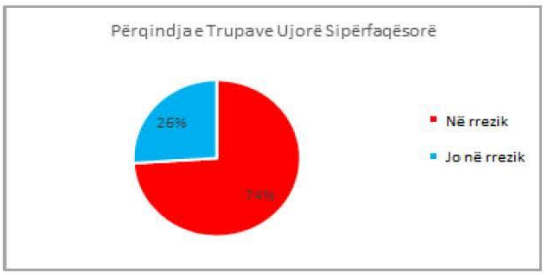

Statusi i trupit ujor sipas gjatësisë duhet të jetë njësia matëse më e preferuar, pasi kjo mënyrë matjeje e pasqyron më me saktësi ndikimin e përgjithshëm ekologjik të presioneve.
Pjesa më e madhe e klasifikimit të statusit të trupave ujorë dominohet nga trupat ujorë me status "Mesatar". Kjo vjen për shkak të mungesës së konsiderueshme të të dhënave për shumë trupa ujorë, ku ka prova të pamjaftueshme për përcaktimin e statusit të keq ose të dobët, por analiza e tabelës së Vlerësimit të Presioneve dhe Statusit për LUMENJTË, TUA-të, TUTM-të, UJËRAT KALIMTARE tregon se statusi ka gjasa të jetë "më pak se i mirë". Prandaj, për periudhën 2024-2029 nevojitet shtimi i monitorimeve dhe vlerësimit të trupave ujorë me status mesatar, për të qenë sa më të saktë në përcaktimin e këtyre statuseve.
Tabelës e Vlerësimit të Presioneve dhe Statusit për LUMENJTË, TUA-të, TUTM-të, UJËRAT KALIMTARE (shihni Shtojcën Teknike IV) tregon se në basenin e lumit Erzen ka vetëm një trup ujor me status të keq, që është pjesa e poshtme e Përroit të Murdharit në rrjedhën e poshtme të Digës së Murdharit. Statusi i Keq shkaktohet nga ndikimet hidromofologjike të hidrocentraleve që operojnë në trupin ujor 351661, ku diga pritëse e ndërpret prurjen në rrjedhën e sipërme, e cila devijohet më pas në turbinat e HEC-it. Prandaj, rrjedha e Përroit të Murdharit është shfrytëzuar ndjeshëm në një gjatësi prej 7.5 km, ku ka gjasa për ndikime të konsiderueshme në ekosistemin e trupit ujor.
Trupit ujor në pjesën e poshtme të basenit i është caktuar statusi i pamjaftueshëm "i Dobët", pjesërisht për shkak të elementeve fiziko-kimikë dhe pjesërisht për shkak të pranisë së presionit të konsiderueshëm të nxjerrjeve të ujit për ujitje. Ka gjasë që në muajt e verës, prurjet dhe nivelet e lumit të shfrytëzohen ndjeshëm në rrjedhën e poshtme, duke ndikuar te habitati ujor, por edhe duke rritur përqendrimet fiziko-kimike për shkak të kapacitetit të reduktuar të hollimit.
Për kategorinë e "Liqeneve", nuk ka të dhëna të disponueshme për sa u përket aktiviteteve/presioneve të mundshme ndaj trupave ujorë dhe monitorimit të cilësisë së ujit. AKM-ja nuk i monitoron liqenet. Kërkesat e ardhshme të monitorimit të ujërave liqenorë dhe bregdetarë parashtrohen në Seksionin 10.7.2.
Aktualisht, nuk mund të bëhet asnjë interpretim për trupat ujorë bregdetarë. Ndonëse AKM-ja i merr kampionët cilësorë në vijë bregdetare 10 metra larg pikave dalëse të ujërave të ndotura në Durrës dhe kampionët analizohen për parametrat fiziko-kimikë p.sh kërkesa kimike për oksigjen (COD), BOD_5 dhe P-Total, këto vlerësime janë të kufizuara te zonat e kampionimit dhe nuk mund të zbatohen edhe për ujërat bregdetare shtetërore, pra zona tokësore 12 milje detare.
Një prej detyrave kryesore të politikave mjedisore dhe Programit të Masave që përmendet në Kapitujt 12 dhe 13 është të identifikojë në mënyrë specifike objektivat për përmirësimin e statusit bazuar te përcaktimet aktuale (2021). Programi i Masave duhet t'i identifikojë treguesit dhe pikësynimet në mënyrë të qartë, objektive dhe të verifikueshme. Për shembull, pikësynimi i reduktimit të Statusit Mesatar nga 58% në 30% dhe përmirësimi i statusit të trupave ujorë në Status të Mirë nga 16% në 25%, është pikësynim i cili mund të vlerësohet nga pikëpamja sasiore për të parë rezultatin e zbatimit të Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor deri në vitin 2029.

[156] Përqindjet e trupave ujorë bazohen te numri (grafiku i parë) dhe gjatësia (km) (grafiku i dytë).

Përqindjet e trupave ujorë në basenin ujor të Erzenit, të cilëve u janë caktuar statuse të niveleve të ndryshme paraqiten në Figurën 10-1.
Në basenin e lumit Erzen janë identifikuar 4 trupa ujorë sipërfaqësorë "Në risk". Këta trupa ujorë, që i përkasin kategorisë së "liqeneve, TUTM-ve dhe ujërave kalimtare" duket se nuk i kanë arritur objektivat mjedisore (kanë status më të ulët se Statusi i Mirë). Janë identifikuar edhe 4 trupa ujorë sipërfaqësorë "Me gjasë në risk", 5 trupa ujorë "Jo në risk" dhe 6 trupa ujorë sipërfaqësorë me status të "Panjohur" për shkak të mungesës së të dhënave.

Figura 10-2 – Përqindjet e TUTM-ve

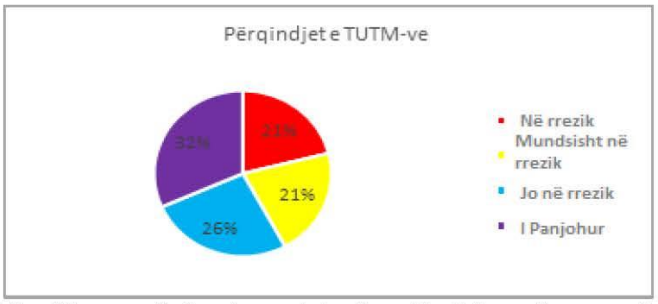

Lidhur me kategoritë e "liqeneve", thuajse nuk ka fare të dhëna për sa u përket aktiviteteve që ndikojnë në cilësinë e ujërave dhe nuk ka të dhëna lidhur me monitorimin e cilësisë së ujërave. Aktualisht, liqenet nuk monitorohen në mënyrë të vazhdueshme nga AKM-ja.
Mungesa e të dhënave e ka penguar vlerësimin e trupave ujorë liqenorë, ndaj të gjithë trupat ujorë janë klasifikuar në kategorinë e nivelit të riskut "i panjohur" (Tabela e Vlerësimit të Presioneve dhe Statusit për LIQENET, shihni Shtojcën Teknike IV).
Aktualisht, nuk mund të bëhet asnjë interpretim për trupat ujorë bregdetarë. Ndonëse AKM-ja i merr kampionët cilësorë në vijë bregdetare 10 metra larg pikave dalëse të ujërave të ndotura në Durrës dhe kampionët analizohen për parametrat fiziko-kimikë p.sh kërkesa kimike për oksigjen (COD), BOD_5 dhe P-Total, këto vlerësime janë të kufizuara te zonat e kampionimit dhe nuk mund të zbatohen edhe për ujërat bregdetare shtetërore, pra zona tokësore 12 milje detare.
Megjithatë, po të marrim parasysh të dhënat e kufizuara për presionet pikësore dhe të shpërndara në zonat e trupave ujorë bregdetarë, të gjithë trupat ujorë brenda basenit të Erzenit klasifikohen në kategorinë "Me gjasë në risk" (Tabela e Presioneve dhe Vlerësimit të Statusit për ujërat BREGDETARE, shihni Shtojcën Teknike IV).

10.4.2 Trupat ujorë sipërfaqësorë më "në risk"

Ky seksion shtjellon më tej supozimet që qëndrojnë pas përcaktimit të presioneve dhe statusit potencial të mundshëm të trupave ujorë individualë të cilët konsiderohen si "në risk për të mos i përmbushur objektivat mjedisore", që kërkojnë monitorim shtesë, zbatim të politikave të përgjithshme (Kapitulli 12), ose masa më të specifikuara (Kapitulli 13) në mënyrë që këta trupa ujorë të arrijnë "statusin e mirë". Është më se e qartë se statusi i përgjithshëm i pjesës më të madhe të trupave ujorë rrjedh nga të dhëna tejet të kufizuara për ''elementet e cilësisë'' (EC) individuale, të cilat janë kryesisht fiziko-kimike. Për pasojë, niveli i besueshmërisë (NB) ka një shkallë të lartë pasigurie.
Supozimi metodologjik është se trupi ujor duhet të klasifikohet me "status të mirë" (klasa 2) ose "status shumë të mirë" (klasa 1) vetëm nëse a) nuk ka prova për presione domethënëse në trupin ujor ose në rrjedhën e sipërme dhe b) statusi i matur i trupit ujor konfirmohet nga të dhënat për elementet e cilësisë. Për pasojë, 19 trupave ujorë lumorë në basen u është caktuar statusi "i moderuar" (klasa 3), pasi nuk ka të dhëna të mjaftueshme për të mbështetur vlerësimin dhe duket se mund të ketë presione domethënëse që mund të ndikojnë në statusin e tyre të panjohur.
Në këta trupa ujorë të veçantë (**351611, 35163, 35162, 35163, 35164, 351711, 351713, 351715, 351721, 351723, 351725**) duhet kryer një hetim më i detajuar i presioneve të supozuara, si dhe kërkohet monitorim i mëtejshëm operacional (DKU, Shtojca V, 1.3.2) për të konfirmuar statusin e këtyre trupave ujorë.

Trupat ujorë në pjesën jugore të basenit ujor (lumenjtë Darci dhe Lishati, me kod fillestar 3517) derdhen në mënyrë të pavarur nga Erzeni në bregun e rajonit të Kavajës. Në disa vlerësime të mëparshme ligjore dhe në disa harta, ky rajon është përjashtuar nga baseni ujor i lumit Erzen. Megjithatë, analiza e GIS-it ka konfirmuar se më saktë, është përfshirë si nënnjësi e këtij baseni. Rrjedhat e sipërme janë dukshëm nën ndikimin e presioneve hidromorfologjike me rezervuarë të vegjël ujitës, ndërsa rrjedhat e poshtme dominohen nga veprimtaritë intensive bujqësore. Megjithatë, këta trupa ujorë nuk janë kampionuar në mënyrë rutinë dhe nuk janë hetuar si pjesë e këtij studimi, ndaj kërkojnë monitorim të mëtejshëm gjatë periudhës 2024-2029.
Trupat e tjerë ujorë, ku kushtet e vrojtuara dhe/ose statusi i matur janë më të sigurta, supozohet të jenë klasifikuar ose me "status të keq" (klasa 5), ose me "status të dobët" (klasa 4), (shihni edhe Hartën 10-1).
Trupi ujor lumor **351661** - rrjedha e poshtme e Përroit të zallit (njohur ndryshe si Përroi i Murdharit) mbi bashkimin e lumit kryesor të Erzenit në Pëllumbas - pas vitit 2010, në këtë lum është vendosur një digë për të ndërtuar kështu rezervuar pritës për dy HEC-et me skemë derivacioni që ndodhen 3 dhe 7 km në rrjedhën e poshtme të digës. Duket se nuk ka pasur furnizim të prurjes ekologjike dhe i gjithë uji i grumbulluar devijohet në HEC nëpërmjet kanalit dhe tubacionit me skemë derivacioni, duke larguar plotësisht nga Përroi i Murdharit pjesën më të madhe të rrjedhës deri te bashkimi me Erzenin. Diga pengon ndjeshëm edhe speciet migratore, ndaj trupit ujor i është caktuar "statusi i keq" (klasa 5) (presionet domethënëse 3.1, 4.3.1, 4.3.6).
Ka mundësi që rrjedha sipër digës e trupit ujor (**351663**) të jetë ndikuar ndjeshëm nga kjo pengesë fizike, për sa i përket elementeve hidrobiologjike, por nuk ka të dhëna për ta mbështetur këtë gjë. Nga pikëpamja fiziko-kimike, trupi ujor duket se gëzon "status të mirë".
Trupi ujor lumor **35165** - rrjedha e lumit kryesor të Erzenit midis Pëllumbasit dhe Vishajt - ky trup ujor lumor ndikohet nga disa presione, përfshi edhe pikun hidrik nga efektet e HEC-it të Murdharit në rrjedhën e sipërme dhe praninë e ujërave të ndotura urbane. Megjithatë, presioni më domethënës duket se vjen nga ndikimet hidromorfologjike të disa kantierëve për nxjerrje zhavorri të cilat janë të shpërndara përgjatë lumit. Statusi aktual supozohet të jetë statusi "I dobët" (presioni domethënës 4.1.4).
Trupi ujor **351615** - rrjedha e lumit kryesor të Erzenit midis Ndroqit dhe Pjezës – ka dukshëm disa presione, përfshi ujërat e ndotura urbane të pa trajtuara dhe nxjerrjet e zhavorrit. Kjo rrjedhë kalon përmes tokave bujqësore, ku mund të ketë disa nxjerrje ujërash nëntokësore, që me shumë gjasë ndikojnë te prurjet e rrjedhës. Megjithatë, presioni parësor supozohet se vjen nga marrjet e ujit që bëhen kryesisht për ujitje dhe sistemi i kanaleve që ndodhet në bregun verior të lumit dhe që shtrihet në drejtim të perëndimit për të paktën 10 km, deri në Pejzë. Kanalit i shërben një digë e madhe përgjatë lumit, e cila shërben edhe si pengesë e konsiderueshme për speciet migratore.
Nuk ka të dhëna të disponueshme për kohën, magnitudën dhe ndikimin e nxjerrjeve për ujitje, por nga madhësia e digës dhe sistemit të kanaleve supozohet se volumet e nxjerrjes, sidomos gjatë verës, janë mjaftueshëm të mëdha për ta ndërprerë në mënyrë të ndjeshme regjimin e prurjes natyrore të lumit, me shumë mundësi deri në breg (statusi i supozuar 'i dobët' presionet domethënëse 3.1, 3.1, 4.3.1).
Trupi ujor lumor **351613** - rrjedha fundore e Erzenit përpara trupi ujor kalimtar nga Pejza deri në Jubë, që kalon përmes zonave të urbanizuara të Shijakut dhe Sukthit të Ri. Statusi i supozuar është "mesatar", pasi nuk ka të dhëna të disponueshme për prurjen ose elementet e cilësisë. Fushata e monitorimit të vitit 2019 (shihni Shtojcën Teknike II) tregoi se kishte nivele të ulëta BOD_5 (< 4 mg/l) edhe në rrjedhën e poshtme të zonave të urbanizimit, duke sugjeruar se ka nivele të konsiderueshme hollimi nga rrjedha e sipërme në basenin ujor.
Megjithatë, raportohet se mund të ketë nxjerrje të shumta për ujitje në këtë rrjedhë, si nga ujërat sipërfaqësore, ashtu edhe nga ujërat nëntokësore. Në skajet lindore të nën basenit ndodhen shtatë rezervuarë me përmasa të konsiderueshme të cilat i kanë mbledhur historikisht vërshimet e ujërave sipërfaqësorë në lumin kryesor. Ka gjasë që regjimi i ujërave sipërfaqësorë lidhet ngushtësisht me regjimin e ujërave nëntokësore në këtë zonë.

Ka gjasë që mbi nxjerrja e ujërave nëntokësorë në këtë rajon të jetë presioni i vetëm domethënës në regjimin e ujërave sipërfaqësorë (presionet domethënëse 3.1, 4.3.1).

10.4.3 Implikimet dhe Kërkesat për Programin e Monitorimit të Ujërave Sipërfaqësore

Për të vlerësuar magnitudën e presioneve, Shtetet Anëtare duhet të monitorojnë ato elemente të cilësisë që janë tregues të atyre presioneve të cilave u nënshtrohen trupat ujorë të përvijuar. Për të vlerësuar ndikimin e këtyre presioneve, Shtetet Anëtare duhet të monitorojnë:

- Parametrat tregues të elementeve të cilësisë biologjike, ose elementet me ndjeshmërinë më të madhe ndaj presioneve të cilave u nënshtrohen trupat ujorë;
- Të gjitha substancat prioritare të shkarkuara, si dhe ndotësit e tjerë që shkarkohen në sasi të konsiderueshme;
- Parametrat tregues të elementit të cilësisë hidromorfologjike me ndjeshmërinë më të madhe ndaj presioneve të identifikuara.

Tabelat e Vlerësimit të Presioneve dhe Statusit në Shtojcën Teknike XI paraqesin arsyet kryesore të supozuara për mosarritjen e objektivave mjedisore si presionet e cilësisë së ujit, presionet e sasisë së ujit (përfshi nxjerrjen dhe regjimin e prurjeve), si dhe presionet morfologjike (përfshi kanalizimet e shtratit, nxjerrjen e zhavorrit dhe pengesat fizike). Në shumë raste, për shkak të mungesës së monitorimit në masë të mjedisit, arsyet për mosarritjen e objektivave mund të bazohen fillimisht te gjykimi i ekspertit ose shqyrtimi i dokumentacionit. Mungesa e sigurisë në vlerësimin e statusit reflektohet edhe në nivelin e besueshmërisë (NB). Niveli i besueshmërisë 0 ose 1 tregon se nuk ka të dhëna të disponueshme për trupin ujor nën vlerësim. Në këtë rast, sipas kërkesave të DKU-së, Shtojca V, 1.3.2 ose 1.3.3, mund të nevojitet që gjatë periudhës së zbatimit të PMBU-së (2024-2029) të kryhet monitorimi shtesë afatshkurtër (monitorimi operacional ose monitorimi investigativ), për të përcaktuar më me saktësi vlerat e sakta të elementeve të ndryshëm të cilësisë, me qëllim konfirmimin e vlerësimit të presionit dhe statusit. Programi i monitorimit të ujërave sipërfaqësore detajohet në Shtojcën Teknike IX. Ky program nuk i ofron të gjitha kapacitetet ekzistuese të monitorimit, ndonëse supozohet se përmban disa dispozita shtesë:

- Elementet e përgjithshme të cilësisë fiziko-kimike:
  - AKM-ja do të monitorojë më tepër pika, të paktën për një kohëzgjatje tre vjeçare.
  - Disa pika ekzistuese do të monitorohen më shpesh nga AKM-ja.
- Përfshirja e monitorimit sistematik të cilësive të mëposhtme të elementeve të cilësisë hidrobiologjike:
  - Kategoria Lumenjtë: fauna bentike jo vertebrorë.
  - Kategoria Liqenet: fitoplanktoni.
- Përfshirja e monitorimit sistematik të cilësive të mëposhtme të elementeve të cilësisë morfologjike:
  - Luhatjet e thellësisë dhe gjerësisë së lumit, struktura dhe nënshtresa e shtratit të lumit.

Nuk është e nevojshme që trupat ujorë, të cilët nuk i arrijnë objektivat, të monitorohen që të gjithë në mënyrë individuale, pasi kjo gjë do të shoqërohej me kosto mjaft të larta. Në vend të kësaj, mund të kryhet planifikimi strategjik i monitorimit të konsoliduar në mënyrë të tillë që të jetë mjaftueshëm tregues i grupimeve të trupave ujorë, duke supozuar se këta trupa ujorë të grupuar u nënshtrohen po të njëjtave presioneve të ngjashme në zonat kontribuese. Kryerja e monitorimit të konsoliduar nuk shihet si MLIK (shih 12.1). Monitorimi i konsoliduar nuk është masë në vetvete, por synon të shërbejë si bazë e mëtejshme për ngritjen e programit të masave për arritjen e objektivave mjedisore dhe të masave specifike të nevojshme për korrigjimin e efekteve të ndotjes aksidentale. Megjithatë, në këtë fillim të kuadrit të ri të PMBU-së, për shkak të pikave të dobëta të programeve të monitorimit dhe mungesës së theksuar të dhënave mjedisore në përgjithësi, shihet e arsyeshme që përmirësimet specifike dhe të shënjestruara të monitorimit të shënohen si pjesë e PM-së. Në këtë kontekst, MLIK-ja përkatëse që mbulon monitorimin e përforcuar është MLK-ja 14 "Përforcimi i bazës së njohurive për reduktimin e pasigurive" (referojuni edhe tabelave në Shtojcës Teknike IX).

Tabela 10-4 – Vlerësimi i Presioneve dhe Statusit – LUMENJTË, TUA-të, TUTM-të, UJËRA KALIMTARE

IDENTIFIKIMI			ANALIZA E PRESIONEVE[157]								STATUSI DHE STATUSI ose POTENCIALI I PËRGJITHSHËM						VLERËSIMI I RISKUT	
EMRI I TRUPIT UJOR	TRUPI UJOR KODI I BE-SË	FORMA	PRESIONI PIKËSOR 1	PRESIONI PIKËSOR 2	PRESIONI JOPIKËSOR 1	PRESIONI JOPIKËSOR 2	PRESIONI I NXJERRJES 1	PRESIONI I NXJERRJES 2	MORFOLOGJIA PRESIONI	HIDROLOGJIA PRESIONI	ECB NCE[158]	FIZIKO-KIMIK[159]	HIDROMORFOLOGJIK[160]	SHTOJCA X SP-të[161]	SHTOJCA VIII PMBU-ja	STATUSI I PËRGJITHSHËM	NIVELI I RISKUT[162]	NB[163]
Erzen	351611	Ujëra kalimtare	1.1	-	2.2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3	Me gjasë	0
Erzen	351613	Natyror	1.1; 1.2; 1.4; 1.3	1.6; 1.8	2.2	-	3.1	-	4.5; 5.3	4.3.1; 4.3.6	-	2	2	-	-	3	Me gjasë	2
Erzen	351615	Natyror	1.1; 1.4; 1.3	-	2.2	2.8	3.1	-	4.1.2; 4.1.4; 4.5	4.3.1; 4.3.6	-	2	2	-	-	4	Në risk	1
Pezë	35162	Natyror	1.1; 1.4	7	2.2	-	3.1	-	4.1.3; 4.5	4.3.6	-	3	2	-	-	3	Me gjasë	1
Erzen	35163	Natyror	1.1; 1.2; 1.4; 1.3	1.6	2.2	2.8; 2.10	-	-	4.2.8-4.1.4	4.3.6; 4.5; 5.3	-	3	2	-	-	3	Në risk	2
	35164	Natyror	1.1; 1.3	-	2.2	2.8	-	-	4.2.8; 4.1.4	4.3.6; 5.3	-	3	2	-	-	3	Me gjasë	1
Erzen	35165	Natyror	1.1; 1.4; 1.3	-	2.2	-	-	-	4.1.4; 4.2.8	4.3.6; 4.5; 5.3	-	3	3	-	-	4	Në risk	1
Murdhari	351661	TUTM	-	-	2.2	-	3.3	-	4.2.1	4.3.3; 4.3.2; 5.3	-	1	3	-	-	5	Në risk	1
Murdhari	351663	Natyror	-	-	-	2.2	-	-	4.2.1	4.3.6	-	1	1	-	-	2	Jo në risk	1
Erzen	351671	Natyror	-	-	2.2	-	3.1	-		4.3.1; 4.3.6	-	2	2	-	-	2	Jo në risk	2
Erzen	351673	Natyror	-	-	2.2	2.8	-	-	4.2.1	4.3.6	-	-	1	-	-	2	Jo në risk	1

[157] Llojet e presionit përafrohen me Udhëzimin e Raportimit WISE të GIS-it 2016 - Shtojca 1a
[158] Koment për metodën ECB
[159] Koment për të dhënat FIZIKO-KIMIKE
[160] Koment për metodologjinë HIDROMORFOLOGJIKE
[161] Substancat prioritare nëse janë monitoruar
[162] Lista e Numeracionit për Riskun = Jo në risk; Në risk; Me gjasë në risk; I panjohur;
[163] Lista e Numeracionit të Niveleve të Besueshmërisë '0' = nuk ka informacion; '1' = besueshmëri e ulët; '2' = besueshmëri mesatare; '3' = besueshmëri e lartë. I ulët= nuk ka të dhëna monitoruese, vetëm gjykimi ekspert; Mesatar= disa të dhëna që mbështesin elementin cilësor (EC) dhe të dhëna të kufizuara për një ECB; I lartë= të dhëna të mira për 1+ ECB dhe mbështetjen e EC-ve më të përshtatshme.

	35168	Natyror	-		2.2	-	-	-		-	-	1	1	-	-	1	Jo në risk	2
Erzen	35169	Natyror	-	1.8	2.2	-	-	-	4.2.8	-	-	1	2	-	-	1	Jo në risk	1
Darci	351711	Ujëra kalimtare	1.1	1.8	2.2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3	I panjohur	0
Darci	351713	TUTM	1.1	-	2.2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	I panjohur	0
Darci	351715	Natyror		1.3	2.2	-	3.1	-	-	4.5	-	-	2	-	-	3	I panjohur	0
Lishati	351721	Ujëra kalimtare	1.1	1.3	2.2	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	3	I panjohur	0
Lishati	351723	TUTM	1.1; 1.3; 1.4	1.6	2.2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	I panjohur	0
Lishati	351725	Natyror	-	-	2.2	2.8	3.1	-	-	4.3.1	-	-	2	-	-	3	I panjohur	0

Harta 10-1 – Përcaktimi i Statusit Përfundimtar të Trupave Ujorë Sipërfaqësorë

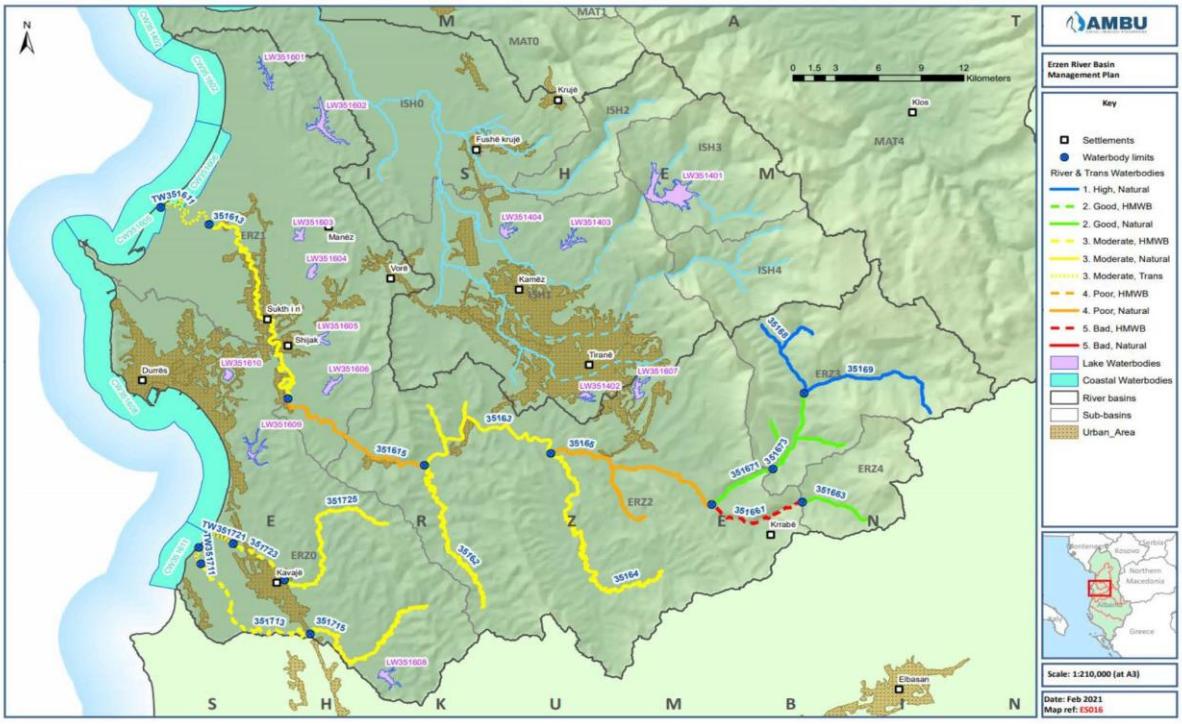

Harta 10-2 – Harta e Shkarkimeve të Ujërave të Ndotura dhe e Presioneve të Ndotjes së Shpërndarë

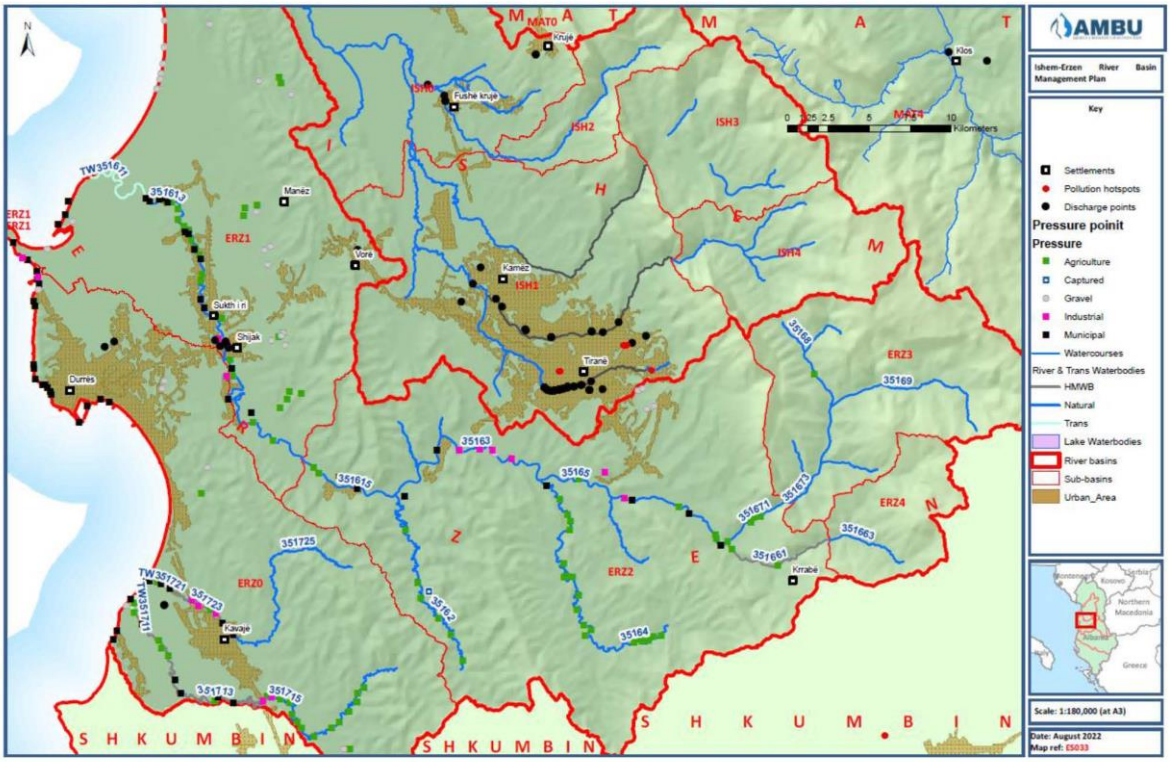

10.5 Presionet e Trupit Ujor Nëntokësor dhe Vështrimi i Përgjithshëm i Statusit

10.5.1 Vlerësimi i Presioneve në Nivel Nën baseni

Objektivat e DKU-së për ujërat nëntokësore janë: (i) parandalimi ose kufizimi i depërtimit të ndotësve dhe parandalimi i përkeqësimit të statusit; (ii) mbrojtja, përforcimi dhe rehabilitimi i trupave ujorë nëntokësorë; dhe (iii) zhbërja e çdo tendence domethënëse që ka të bëjë me rritjen e përqendrimeve të ndotësve. Procedurat e DKU-së/DUN-it kanë dallime për sa i përket vlerësimit të statusit, i cili merr parasysh gjendjen aktuale sipas vlerësimit të riskut që mund të shfaqet gjatë kohëzgjatjes së ardhshme të planit, pra që një trup ujor rrezikon të mos i arrijë objektivat mjedisore në fund të kohëzgjatjes së planit.

Tabela 10-6 përmbledh presionet kryesore të identifikuara për çdo trup ujor sipas të dhënave të kufizuara në dispozicion. Duke qenë se nuk ka asnjë inventar për rreziqet e ndotjes në burim, ky vlerësim mbështetet te baza e të dhënave GIS, krijuar nga AMBU për regjistrimin e vendndodhjeve të shkarkimit në trupa ujorë sipërfaqësorë. Këto vendndodhje gjenden mbi trupat ujorë nëntokësorë dhe tregojnë (i) vendndodhje të pjerrëta ku mund të ketë një ose më shumë ndotje pikësore të ujërave nëntokësore, ndonëse nuk mund të ketë komente të veçanta për këtë, dhe (ii) kufijtë e rrjedhës së poshtme ku çdo grimcë ndotjeje që hyn në lum mund të rrjedhë në ujëra nëntokësore (në varësi të gradientit hidraulik lokal).

Në analizën e presioneve lidhur me trupat ujorë nëntokësorë janë përdorur edhe të dhënat e projektit GIS (burime, puse, pikat e nxehta të ndotjes, pikat e shkarkimit, popullsia dhe vendbanimet) edhe baza e të dhënave Corine[164] për përdorimin hapësinor të tokës, të cilat janë paraqitur në Shtojcën Teknike VII për Ujërat Nëntokësore.

Vlerësimi sasior i presioneve nga nxjerrjet dhe presionet e shkarkimit në ujëra nëntokësore është i kufizuar për shkak të mungesës së të dhënave dhe natyrës së shkarkimeve të burimeve, që mund të jetë më e madhe se 1 m^3/s. Burimet dhe shkarkimet natyrore, të shfrytëzuara për qëllime njerëzore, ndryshojnë nga nxjerrjet përmes pompimit, të cilat realizohen nga veprimtaria e njeriut dhe reduktojnë shkarkimet natyrore. Analiza e GIS-it për shkarkimet burimore mundet që disa burime t'ia caktojë gabimisht trupave ujorë nëntokësorë, sepse pika e shkarkimit mund të ndodhet fare pak përtej kufirit të njësisë gjeologjik[165]. Shumë burime, për të mos thënë shumica dërrmuese, janë inventarizuar në GIS. Nxjerrjet nga ujërat nëntokësore ndodhin në pesë burime: (i) puse me vendndodhje të përcaktuar në GIS, ndonëse shumica kanë shkarkime në nivele të ulëta; (ii) puse publike nxjerrëse me kapacitet të lartë që janë kryesisht të dokumentuara; (iii) pus-shpime private që janë kryesisht të pa dokumentuara, por që priten në ato zona ku nuk ka puse ose burime, apo tubacione publike për furnizim me ujë; (iv) puse private industriale që janë kryesisht të pa dokumentuara dhe mund të kenë rëndësi të madhe; dhe (v) puse për ujitje që janë kryesisht të pa dokumentuara dhe me gjasa të rëndësishme.

DKU-ja e përkufizon statusin e ujërave nëntokësore duke përdorur vetëm dy kritere, përkatësisht kriterin kimik dhe sasior, ku secili prej tyre është ose "i mirë" ose "i dobët" dhe statusi i përgjithshëm është ai që është më i ulëti prej këtyre dy përcaktimeve (pra nëse njëri është i dobët, statusi i përgjithshëm është "i dobët"). Statusi i përgjithshëm përcaktohet pas kryerjes së katër testeve sasiore dhe pesë testeve kimike (shihni Kapitullin 3). DUN-i kërkon ndër të tjera që të mos ketë tendenca domethënëse rritëse, të cilat mund të sjellin ndryshimin e statusit në të ardhmen e parashikueshme.

10.5.2 Përcaktimi i Vlerave Prag

Vlerat Prag (VP) janë standarde cilësore të vendosura nga Shtetet për ndotësit që rrezikojnë të mos arrijnë objektivat mjedisore të DKU-së dhe kërkesat e Nenit 3.1 të DUN-it. VP-ja plotëson standardet

[164]Baza e të dhënave Corine përmban informacione për tokat urbane dhe industriale, të ujitura dhe të pa ujitura, kullotat, pyjet, lëndinat, ligatinat dhe ujërat e brendshme dhe detare.

[165]Kjo ndodh zakonisht në pikat e kontaktit midis depozitave të flishit me depërtueshmëri (dhe topografi) të lartë dhe depërtueshmëri të ulët, të cilat nuk mund të përcjellin sasi të mëdha uji dhe i detyrojnë ujërat nëntokësore të shkarkohen në sipërfaqe si burim.

bazë të cilësisë së ujërave nëntokësore (nitratet dhe pesticidet) të përmendura në Shtojcën I të DUN-it, kur këto të fundit nuk janë të përshtatshme për arritjen e objektivave mjedisore, dhe duhet të marrin parasysh të paktën ndotësit dhe treguesit e listuar në Shtojcën II, Pjesa B, të cilët janë:

- arseniku, kadmiumi, plumbi, mërkuri, amoni, klori, sulfati, nitriti dhe fosfati;
- trikloroeten (TCE) dhe tetrakloroeten (PCE);
- treguesi (i përzgjedhur nga anëtari) i intruzionit të ujërave të kripura (ose të tjera).
- Vlerat Prag përcaktojnë edhe pikënisjet për kthimin e tendencave sipas Nenit 5 të DUN-it.

Vlerat Prag të miratuara në PMBU-në e basenit të lumit Erzen janë identike me ato të basenit të ngjashëm të Ishëmit dhe renditen në Tabelën 10-5.

Tabela 10-5 – Vlerat Prag të Propozuara

Parametri	Njësia	Standardi i Cilësisë së TUN-it	Vlerat Prag (VP)
Nitrate	mg/L	50	37.5
Pesticidet	µg/L	0.1 0.5 (total)	0.075 0.375
Arsenik	µg/L	10	7.5
Kadmium	µg/L	5	3.75
Plumb	µg/L	5	3.75
Mërkur	µg/L	1	0.75
Amonium	mg/L	0.50	0.375
Klor	mg/L	250	188
Sulfate	mg/L	250	188
Nitrite	mg/L	0.50	0.375
Fosfate	mg/L	?	?
Trikloroeten	µg/L	10	7.5
Tetrakloroeten	µg/L	10	7.5
Kripësia si CM	µS/cm	2500	1875

10.5.3 Metodologjia e Përcaktimit të Statusit në Nivelin e Trupit Ujor

Sipas DUN-it, kërkohet vlerësim i statusit të gjithë trupave ujorë nëntokësorë që identifikohen si në risk dhe të lidhur me ujërat pritëse dhe çdo ndotës që kontribuon në atë karakterizim të TUN-it (DUN, Shtojca III). Trupat ujorë nëntokësorë jo në risk klasifikohen automatikisht si TUN me status të mirë. Statusi i trupit ujor nëntokësor vlerësohet në bazë të rrjetit të monitorimit, sikurse përshkruhet në Kapitullin 8, dhe nuk përjashton mundësinë e incidenteve të lokalizuara të ndotjes që nuk pasqyrohen në rrjetin e monitorimit.

Për shkak të mangësive lidhur me monitorimin mbikëqyrës të sasisë e cilësisë, si dhe përvijimit të thjeshtuar të trupave ujorë që prej vitit 2020, PMBU-ja 2024-2029 ka parashikuar edhe analizën e ndërmjetme për të gjithë trupat ujorë nëntokësorë për përcaktimin e tablosë së përgjithshme. Me rritjen e nivelit të monitorimit mbikëqyrës në të ardhmen, mund të përsoset dallimi midis "trupave ujorë në risk" dhe "trupave ujorë jo në risk". Rritja dhe përmirësimi i nivelit të monitorimit mbikëqyrës është çështje që trajtohet në Programin e Masave.

Duke qenë se cilësia e të dhënave është thelbësore për metodologjinë e statusit, është e nevojshme që të raportohet edhe për "nivelin e besueshmërisë" (NB) së vlerësimit të statusit[166]. Niveli i ulët i besueshmërisë dhe i saktësisë së të dhënave mund të jetë tregues i riskut të keq klasifikimit, ndaj NB-ja tregon besueshmërinë e vlerës së statusit. Udhëzimi WISE 2016 sugjeron klasifikimin e mëposhtëm për të treguar besueshmërinë e statusit ekologjik ose potencialin e përcaktuar:

'0' = nuk ka informacion; '1' = besueshmëri e ulët; '2' = besueshmëri mesatare; '3' = besueshmëri e lartë.

Kriteret janë si vijojnë:

[166] Udhëzimi i WISE GIS 2016 – Skema: TUS; elementi i skemës *<Besueshmëria Ekologjike e US>*

I ulët= nuk ka të dhëna monitoruese, vetëm gjykimi ekspert; Mesatar= disa të dhëna që mbështesin elementin cilësor (EC) dhe të dhëna të kufizuara për një ECB; I lartë= të dhëna të mira për 1+ ECB dhe mbështetjen e EC-ve më të përshtatshme.
I ulët= nuk ka të dhëna monitoruese, vetëm gjykimi ekspert; Mesatar= disa të dhëna që mbështesin elementin cilësor (EC) dhe të dhëna të kufizuara për një ECB; I lartë= të dhëna të mira për 1+ ECB dhe mbështetjen e EC-ve më të përshtatshme. Prandaj, vlerësimi bazohet te konceptualizimi i trupave ujorë lumorë, të dhënat e izoluara historike për cilësinë e ujit dhe të kuptuarit e presioneve aktuale. Thuajse të gjithë trupave ujorë janë vlerësuar me nivel besueshmërie 0 ose 1. Kufizimi kryesor është mungesa e të dhënave për cilësinë, nivelin ose nxjerrjet e ujërave nëntokësore gjatë pesë viteve të fundit ndaj është më se e kuptueshme që pasja e të dhënave të reja mund të sjellë përkeqësimin e statuseve të caktuara.

10.6 Presionet e Ujërave Nëntokësore dhe Përmbledhja Kryesore e Statusit

10.6.1 Vështrim i përgjithshëm

Tabela 10-6 përmbledh presionet kryesore të identifikuara te trupat ujorë nëntokësorë në basenin e lumit Erzen. Harta 10-4 paraqet presionet kryesore që shkaktohen nga ndotja dhe nxjerrjet. Harta 10-5 përmbledh përcaktimin e statusit përfundimtar të trupave ujorë nëntokësorë në basenin e lumit Erzen.

Trupi ujor lumor **35160101** (Sukth) - 20 analizat historike të periudhës 1983 - 2006 tregojnë se cilësia e ujit ishte e mirë thuajse kudo, por ndoshta ka disa xhepa ndotjeje antropogjene. Me përjashtim të Sukthit, përqendrimet bazë të nitratit ishin shumë të ulëta. Ka shumë pasiguri edhe për tendencat e niveleve të ujërave nëntokësore që duket se nuk kanë gjasa të dështojnë në testin e bilancit të ujit. Bazuar te përdorimi i tokës, do të ketë presione nga nitratet bujqësore dhe pesticidet, ujërat e ndotura të pa trajtuara ose të trajtuara pamjaftueshëm dhe burimet pikësore si karburantet. Nuk priten ndryshime domethënëse ndaj është caktuar statusi i mirë sasior dhe cilësor, por me nivel besueshmërie shumë të ulët, dhe gjykohet se trupi ujor nuk ka risk të mos i arrijë objektivat gjatë periudhës së ardhshme të planifikimit.

Trupi ujor lumor **35160201** (Kavajë) – Nuk ka të dhëna për cilësinë, nivelin ose nxjerrjet e ujit nga ky trup ujor nëntokësor. Nxjerrjet, nëse ka, mund të kenë rendiment shumë të ulët dhe nuk ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme te burimi në tërësi. Nivelet e ujërave nëntokësore priten të jenë afër ose mbi nivelet e ujërave lumore për pjesën më të madhe të vitit, duke dhënë kështu kontribut të vogël te prurja bazë. Bazuar te përdorimi i tokës, do të ketë presione nga nitratet bujqësore dhe pesticidet, ujërat e ndotura të pa trajtuara ose të trajtuara pamjaftueshëm dhe burimet pikësore si karburantet. Nuk priten ndryshime domethënëse të nivelit të trupit ujor, ndaj është caktuar statusi i mirë sasior dhe cilësor, por me nivel besueshmërie shumë të ulët, dhe gjykohet se trupi ujor nuk ka risk të mos i arrijë objektivat gjatë periudhës së ardhshme të planifikimit.

Këta trupa ujorë nëntokësorë formohen nga masivë karstikë gëlqerorë (35160407/09/11). Të gjithë supozohet se furnizojnë prurjen bazë të rrjedhave të poshtme. Duke marrë parasysh se të gjithë karakterizohen nga mungesa e nxjerrjeve me pompim dhe se ka monitorim të cilësisë së ujit dhe presione të papërfillshme ndotjeje, edhe statusi sasior edhe statusi kimik vlerësohet "i mirë". Duke qenë se nuk ka testim për pesticidet, niveli i besueshmërisë së këtij përcaktimi është mesatar dhe gjykohet se trupat ujorë nuk janë në risk. Raportimi për trupat ujorë nëntokësorë **Grupi A**: **Durrës** (35160507/09/11/13/15). Gurët ranorë dhe konglomeratet e formacionit të Rrogozhinës mendohet të mbajnë ujëra nëntokësore natyrore me cilësi të mirë. Ka disa analiza historike për trupat ujorë Bërzez dhe Shkafane, por asnjë nuk tregon se kemi të bëjmë me mosarritje standardesh, apo shkaqe për shqetësim. Nuk ka informacion për nivelet e ujërave nëntokësore, ndonëse niveli i ulët i nxjerrjeve duhet të sigurojë që TUN-i ta ruajë statusin "e mirë" sasior. Bazuar te përdorimi i tokës, do të ketë presione nga nitratet bujqësore dhe pesticidet, ujërat e ndotura të pa trajtuara ose të trajtuara pamjaftueshëm dhe burimet pikësore si karburantet. Prandaj, supozohet se, ndonëse me nivel të ulët besueshmërie, këta trupa ujorë nëntokësorë kanë status të mirë cilësor dhe nuk konsiderohen si në risk për të mos i arritur objektivat. Trupi ujor nëntokësor GW35140517 (Durrës) – Sikurse theksohet

edhe më lart, gurët ranorë dhe konglomeratet e formacionit të Rrogozhinës mendohet të mbajnë ujëra nëntokësore natyrore me cilësi të mirë. Ka disa analiza historike, por nuk ka monitorim rutinë për nivelin apo cilësinë e ujërave nëntokësore. Ndonëse nuk janë vlerësuar nga pikëpamja sasiore, mund të ketë pasur volume të konsiderueshme nxjerrjesh në qytetin e Durrësit, në zonën e Porto Romanos. Megjithatë, duke qenë se ka filluar importi masiv i ujit nga Fushë-Kuqe, ka gjasa që të jetë reduktuar. Megjithatë, të paktën disa nxjerrje private duket se kanë gjasë të vijojnë. Akuferi mund t'i nënshtrohet presionit domethënës të ndotjes në sipërfaqe të tokës, ndonëse gjasat që kjo ndotje të arrijë në akuifer reduktohen ndjeshëm nga shtresat izoluese të ndërmjetme. Analizat historike tregojnë se ka ndotje të lokalizuar, që ndoshta vjen nga pus-shpimet e keq vulosura dhe se ka disa prova që tregojnë se ka intruzion të ujërave të kripur në zonën e Porto Romanos. Ka shumë presione pikësore tregtare që i kërcënojnë ujërat nëntokësore, kryesisht karburantet dhe burimet e tjera të hidrokarbureve, punishtet inxhinierike që përdorin lëndë djegëse dhe tretës të klorinuar, pastrimet kimike apo stabilimentet e përpunimit të ushqimeve. Përvoja ndërkombëtare tregon se shumë objekte të tilla mund të kontribuojnë ndjeshëm në ndotjen e tokës dhe ujërave nëntokësore në afërsi të sipërfaqes. Shqetësim i veçantë në këtë drejtim është ndotja e konsiderueshme e ujërave nëntokësore e shkaktuar nga një fabrikë lindani (hekzaklorociklohekzan ose HCH) në afërsi të Durrësit, sipas raportimeve të Marinit dhe të tjerëve (2012)[167]. Prandaj, supozohet se, ndonëse me nivel të ulët besueshmërie, këta trupa ujorë kanë status të mirë, por edhe rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore. Tabela 10-6 përmbledh presionet kryesore të identifikuara në trupat ujorë nëntokësorë të Erzenit.

10.6.2 Implikimet e Rrjetit të Monitorimit të Ujërave Nëntokësore

Aktualisht, i vetmi monitorim ekzistues që po ndërmerret është ai për shkarkimin dhe cilësinë e burimit të Shën Mërisë (> 1,000/s) që shfrytëzohet nga shoqëria UK Tiranë. Nëse ky monitorim do të vijojë, do të shërbejë si model për monitorimin e përshtatshëm të trupit ujor Selitë e Malit (GW35160409). Monitorimi i ujërave nëntokësorë në pikat e tjera të basenit të lumit Erzen thuajse mungon dhe kërkon ngritjen e rrjetit në përpjesëtim me rëndësinë e ujërave nëntokësore dhe presioneve që operojnë në basen.

Duke marrë parasysh situatën aktuale dhe kufizimet e mundshme logjistike, duhet ngritur me faza një rrjet i ri gjithëpërfshirës monitorimi, duke marrë në konsideratë veçoritë gjeologjike dhe gjeografike të rajoneve të ndryshëm, kryesisht akuiferë aluvialë, gëlqerorë dhe ranoro-konglomeratë.

Në fazën e parë, ShGjSh-ja duhet të riaktivizojë monitorimin e cilësisë së ujit në puset e përzgjedhura operacionale që ka monitoruar deri në 2006-n. Këto rezultate duhen krahasuar me të dhënat historike dhe duhen përdorur si pikënisje për përditësimin (sipas Shtojcës Teknike III) e modeleve konceptuale të çdo trupi ujor nëntokësor, përfshi bashkëpunimin me AMBU-n, ZABU-n dhe bashkitë për përmirësimin e karakterizimit të presioneve. Sipas këtij vlerësimi, duhen projektuar dhe instaluar rrjete të posaçme për monitorimin e puseve (piezometera) në çdo trup ujor nëntokësor aluvial dhe ranoro-konglomerat. Secili piezometër duhet pajisur me regjistrues të dhënash dhe telemetri për regjistrimin e niveleve të ujit, dhe në puse në afërsi të bregdetit, me EC si tregues i intruzionit të ujërave të kripura.

Në akuiferët krastikë gëlqerorë (Lloji 4), instalimi i puseve të monitorimit nuk është i ngutshëm. Këtu do të ishte më e përshtatshme të fokusoheshim te monitorimi i shkarkimeve dhe cilësisë së ujit në burime të mëdha të cilat largojnë volume të mëdha uji nga akuiferi dhe mundësojnë vlerësimin më praktik të mundshëm të statusit të tyre. Gama e parametrave kimikë të matur duhet zgjeruar më tej për të përfshirë metalet e rënda dhe kimikatet organike sintetike, sipas kërkesave të DKU-së dhe DUN-it. Frekuenca e këtyre matjeve mund të përshtatet sipas analizës së presioneve. Për të lehtësuar monitorimin e nxjerrjeve të ujërave nëntokësorë nga puset dhe burimet bashkiake, industriale dhe ujitëse, AMBU dhe ShGjSh duhet të punojnë së bashku për t'i kërkuar dhe verifikuar nxjerrjet duke i krahasuar me kushtet e lejes. Zbatimi i këtij procesi duhet prioritizuar sipas magnitudës së nxjerrjeve dhe nxjerrësve të mëdhenj u duhet kërkuar të përfshijnë regjistrues të dhënash dhe telemetri.

[167] Marini et al. 2012. (Buletini i sondazheve detare. ; 64(3):472-8)

Tabela 10-6 – Përmbledhja e Vlerësimit të Presioneve të Përgjithshme në Trupat Ujorë Nëntokësorë – Erzen

ERZEN			PRESIONET PIKËSORE TË CILËSISË		PRESIONET E SHPËRNDARA TË CILËSISË				PRESIONET E NXJERRJES	PRESIONET HIDROMORFOLOGJIKE					PRESIONET NGA AKUAKULTURA	PRESIONET E UJËRAVE NËNTOKËSORE	
Grupi	Emri dhe kodi i TUN-it		1.1/1.2	1.3/1.4	2.2	2.6	2.8	2.9	3.1	4.1	4.2	4.3	4.5	4.7	5.3	6.1	6.2
-	Sukth	GW35160101	5														Sp 0; dw 25;
-	Kavaja	GW35160201															Sp 0; dw 2;
-	Domje e malit	GW35160407															Sp 7; dw 0;
- -	Selitë I Malit	GW35160409															Sp 4; dw 0;
	Pëllumbas	GW35160411															Sp 1; dw 1;
A	Bërzez - Shkafpane	GW35160507/09															Sp 12; dw 2;
B	Gurrë-Zikularaj–Dorëz	GW35160511/ 13/15															Sp 76; dw 27;
-	Durrës	GW35160517														<700 l/s	Sp ; dw ;

Shënime. (1) Me përjashtim të presioneve të ujërave nëntokësore, numri i çdo qelize përkon me numrin e ndodhshmërive, të çdo kategorie të përgjithshme, të shkarkimit që derdhet në një lum të trupit ujor nëntokësor. (2) Br. – Burimet ; PH – puse të hapur. (3) Presioni i llojit 1.1 dhe 1.2 janë ujëra të ndotura urbane; llojet 1.3 dhe 1.4 janë industriale; dhe lloji 2.2 është nga bujqësia.

Tabela 10-7–Vlerësimi i Statusit – Kategoria e UJËRAVE NËNTOKËSORE - Erzeni

IDENTIFIKIMI			TESTI I STATUSIT KIMIK (dhe nivelli i besueshmërisë)					TESTI I STATUSIT SASIOR (dhe nivelli i besueshmërisë)				STATUSI I PËRGJITHSHËM		
Grupi	EMRI I TUN-it	KODI I BE-së	Intruzioni i ujërave të kripur/tjetër	Ujërat sipërfaqësore	UNVET	ZMUP	Cilësia e përgjithshme	Intruzioni i ujërave të kripur/tjetër	Ujërat sipërfaqësore	UNVET	Bilanci i Ujit	Gjendja	Besueshmëria	Risku
-	Sukth	GW35160101	G (1)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	Mirë	1	Në risk
-	Kavaja	GW35160201	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	G (0)	Mirë	1	Në risk
-	Domje e malit	GW35160407	G (3)	G (1)	G (0)	G (0)	G (0)	G (3)	G (1)	G (1)	G (1)	Mirë	2	Jo në risk
-	Selitë I Malit	GW35160409	G (3)	G (1)	G (2)	G (0)	G (2)	G (3)	G (1)	G (0)	G (1)	Mirë	2	Jo në risk
-	Pëllumbas	GW35160411	G (3)	G (1)	G (0)	G (0)	G (1)	G (3)	G (1)	G (0)	G (2)	Mirë	2	Jo në risk
A	Bërzez - Shkafpane	GW35160507/09	G (0)	G (3)	G (3)	G (2)	G (2)	G (0)	G (1)	G (1)	G (2)	Mirë	3	Jo në risk
B	Gurrë-Zikularaj–Dorëz	GW35160511/ 13/15	G (3)	G (3)	G (3)	G (2)	G (2)	G (3)	G (1)	G (1)	G (2)	Mirë	3	Jo në risk
	Durrës	GW35160517	G (1)	G (1)	G (1)	G (0)	G (1)	G (0)	G (1)	G (1)	G (0)	Mirë	1	Në risk

Shënime:
1. M- Statusi i Mirë, K – Statusi i Keq
2. Nivelet e besueshmërisë: 0 – nuk ka informacion; 1 - i dobët; 2 – mesatar; 3 – i mirë

Tabela 10-8– Përmbledhja e Presioneve dhe Vlerësimit të Statusit – Kategoria e UJËRAVE NËNTOKËSORE - Erzen

IDENTIFIKIMI			ANALIZA E PRESIONEVE[168]						VLERËSIMI I STATUSIT			VLERËSIMI I RISKUT	
GRUPI	EMRI I TRUPIT UJOR NËNTOKËSOR	KODI I TRUPIT UJOR	PIKËSOR PRESIONI 1	PIKËSOR PRESIONI 2	PRESIONI JOPIKËSOR 1	PRESIONI JOPIKËSOR 2	NXJERRJA / PRESIONI I RRJEDHËS	PRESIONI I UJËRAVE NËNTOKËSORE	SASIOR	KIMIK [169]	STATUSI I PËRGJITHSHËM	NIVELI I RISKUT	CL
-	Sukth	GW35160101	1.1 / 1.2	2.1/2.2							1		
-	Kavaja	GW35160201	1.1 / 1.2	2.1/2.2							1		
-	Domje e malit	GW35160407									1		
-	Selitë I Malit	GW35160409					3.2	6.2			1		
-	Pëllumbas	GW35160411					3.2	6.2			1		
A	Bërzez - Shkafpane	GW35160507/09	1.1 / 1.2	2.1							1		
B	Gurrë-Zikularaj–Dorëz	GW35160511/ 13/15	1.1 / 1.2	2.1									
-	Durrës	GW35160517	1.1 / 1.2	1.3/1.4				6.1 / 6.2			1		

[168] Lloji i presionit përputhet me Udhëzimin e WISE GIS për Raportimin 2016 – Shtojca 1a.
[169] Tregon statusin bazë fiziko-kimik të trupit ujor, sikurse përcaktohet kryesisht nga niveli i nitrateve, klorit dhe/ose përçjellshmërisë elektrike

11 Përmbledhja e Analizës Ekonomike

11.1 Analiza ekonomike sipas Nenit 5 të DKU-së, Shtojca III

Analiza ekonomike, mbështetur në Nenin 5 të DKU-së përmban informacion me detaje të mjaftueshme (që përfshin kostot e mbledhjes së të dhënave përkatëse) me qëllim:

(a) mundësimin e llogaritjeve përkatëse të nevojshme për marrjen parasysh të parimit të rikuperimit të kostove të shërbimeve të ujit të përcaktuara në nenin 9, duke marrë në konsideratë parashikimet afatgjata të kërkesës dhe ofertës për ujë në rajonet e basenit ujor, dhe kur është e nevojshme:

llogaritjet e volumit, çmimit dhe kostove që lidhen me shërbimet e ujit; dhe

llogaritjet e investimeve përkatëse, përfshi edhe parashikimet e këtyre investimeve;

(b) gjykimin rreth kombinimeve të masave më efikase të mundshme për kostot lidhur me përdorimet e ujit që do të përfshihen në PM, sipas nenit 11, bazuar te llogaritjet e kostove të mundshme të këtyre masave.

Për sa i përket Shqipërisë dhe si pjesë e kërkesave të përgjithshme për përgatitjen e PMBU-ve, AMBU duhet të përgatisë analizën ekonomike të përdorimit të ujit dhe rendimentit në basen, veçanërisht për të përcaktuar nëse uji po përdoret me efikasitet dhe nëse kostoja e vërtetë mjedisore po rikuperohet plotësisht nga përdoruesit e ujit.

Ky kapitull paraqet përmbledhjen e analizës ekonomike të BU-së së Erzenit. Ndonëse në këtë fazë Shqipëria nuk i ka në dispozicion të gjitha informacionet e kërkuara (dhe nuk ishin të tilla as gjatë ciklit të parë të zbatimit për shumë Shtete Anëtare), është përgatitur raporti i analizës ekonomike për BU-në e Erzenit, i cili gjendet në Shtojcën X.

11.2 Baseni i lumit Erzen: përmbledhje e shkurtër

Erzeni ka një ujëmbledhës me sipërfaqe prej 1,370 km^2 dhe derdhet në detin Adriatik midis Durrësit dhe Gjirit të Lalzit. Me rajonin e basenit të lumit Ishëm ndahet nga dy kodra të ulëta. Mbulon pjesët kryesore të zonës urbane të Tiranës dhe qytetit të Durrësit, ndaj ka popullsi të dendur në relievet e ulëta, ku zhvillohen edhe veprimtari mjaft të rëndësishme ekonomike (dhe rrjedhimisht edhe presione të konsiderueshme).

Duke qenë se baseni ujor i Erzenit lidhet ngushtë nga pikëpamja socio-ekonomike me BU-në e Ishëmit (që në përgjithësi ka edhe lidhje hidrologjike), analiza ekonomike (në Shtojcën X) është mbështetur në përgjithësi te qasja e kombinimit të dy baseneve. Kategorizimi i të dhënave të rëndësishme socio-ekonomike për këto dy basene do të ishte mjaft i vështirë (p.sh kategorizimi i të dhënave/informacioneve të disponueshme vetëm në bashkinë e Tiranës) dhe aspak i dobishëm në të njëjtën kohë, pasi një ndarje e tillë:

- do të sillte shqyrtim të veçantë të çështjeve socio-ekonomike, kur në praktikë këto dy zona përballen me presione/përdorime të përbashkëta të ujit;
- për sa i përket programit të masave, do të sillte propozime të veçanta që do të shkaktonin me shumë mundësi kosto më të larta (p.sh ndarja e objektit, masave përkatëse të trajtimit të ujërave të ndotura dhe strukturave të kërkuara); kështu do të nevojitej një pikëpamje e integruar kundrejt masave të kërkuara.

Për më tepër, edhe përkatësia e bashkive që janë pjesë e BU-ve Ishëm-Erzen flet për njëtrajtshmëri mjaft të mirë midis dy zonave të kombinuara të BU-ve (2.191 km^2), ku sipërfaqja e 7 bashkive që bien brenda kufijve të këtyre BU-ve është (2.213 km^2). Prandaj, analiza në këtë nivel disagregimi mund të konsiderohet si e besueshme. Për sa i përket BU-së së basenit ujor të Erzenit në veçanti, nuk është e mundur ndarja e informacionit në nivel prefekture (qytetet Tiranë dhe Durrës janë pjesë e të dy baseneve, gjë që e bën ndarjen të parealizueshme/padobishme për shkak të pasigurive të mëdha).

Njëkohësisht dhe për ta shqyrtuar BU-në e Erzenit më vete, aq sa të jetë e mundur, këto 4 - 3 bashki i përkasin vetëm Erzenit (sipas gjykimit të ekspertit):

- Shijaku (100% në Erzen);
- Durrës (kryesisht në Erzen);
- Kavajë (kryesisht në Erzen);
- Vorë (ndonëse gati gjysma e territorit të bashkisë bie në Ishëm, shumica e popullsisë/zonave urbane/veprimtarisë ekonomike ndodhet në Erzen; ndaj sipas analizës ekonomike Vora i përket BU-së Erzen).

Duhet vërejtur se analiza e Erzenit duhet parë me kujdes për shkak të vështirësive (të lartpërmendura) që kanë të bëjnë me ndarjen e Erzenit nga Ishëmi nga pikëpamja e menaxhimit/socio-ekonomike. Përkatësia e bashkive më lart tregon se bashkitë që mendohet se i përkasin Erzenit kanë një sipërfaqe prej 721 km^2, ndërsa sipërfaqja aktuale e BU-së së Erzenit është 1.370 km^2 (3 bashkitë që i përkasin Ishëmit Tirana, Kamza, Kruja kanë një sipërfaqe prej 1.492 km^2, ndërsa sipërfaqja e vetë BU-së së Erzenit është 721 km^2).

11.3 Karakteristikat dhe rëndësia ekonomike e përdorimeve të ujit

Objektivi kryesor i këtij seksioni është të vlerësohet rëndësia e ujit për ekonominë dhe zhvillimin socio-ekonomik të rajonit të një baseni të caktuar ujor. Këtu paraqitet profili ekonomik i basenit lidhur me treguesit e përgjithshëm p.sh xhiroja ekonomike, të ardhurat bruto, punësimi ose numri i përfituesve nga përdorimet e ujit, sigurisht nëse ky informacion është i disponueshëm. Analiza duhet t'i hapë udhë vlerësimit të çështjeve të rëndësishme të menaxhimit të ujërave dhe analizës së efikasitetit të kostos, duke nxitur edhe hulumtime rreth kompromiseve të mundshme midis zhvillimit socio-ekonomik dhe mbrojtjes së burimeve ujore në basen, si dhe çështjeve të tilla si shpërndarjes së kostove dhe përfitimeve të masave të menaxhimit të ujërave për përdorime të ndryshme të ujit.

11.3.1 Treguesit e përgjithshëm socio-ekonomikë

11.3.1.1 Popullsia, struktura urbane/rurale dhe familjare

Duhet vërejtur se të dhënat aktuale për popullsinë janë të disponueshme në nivel bashkiak dhe të dhënat historike në nivel prefekture. Për më tepër, paraqitet edhe struktura rurale-urbane dhe ajo familjare e baseneve. Është më se e qartë se BU-të Ishëm- Erzen (Tabela 11-1) janë zona me dendësi të madhe popullsie, duke mbuluar pjesën më të madhe të aglomeratit të Tiranës dhe të gjithë Durrësin e Kamzën (zonat urbane në bashkitë e basenit variojnë nga 6 deri në 56%). Ndonëse zona e BU-së Ishëm-Erzen përbën vetëm afro 7% të territorit të Shqipërisë, 42% e qytetarëve të këtij vendi jetojnë pikërisht në këto BU. Gjatë viteve të fundit (që prej 2017-ës) dhe në kontrast me rënien e lehtë të popullsisë për të gjithë Shqipërinë (prej afro 1%), BU-të e Ishëmit dhe Erzenit kanë pësuar rritje të ndjeshme të popullsisë (me afro 4.2%, ku më e larta është regjistruar për prefekturën e Tiranës dhe më e ulëta për Durrësin). Për sa i përket menaxhimit të burimeve ujore, kjo situatë do të thotë se çështjet lidhur me popullsinë urbane (zgjerimi i ofrimit të shërbimit të ujit në zona urbane për shkak të shtimit të numrit të familjeve të vogla, ndotjes për shkak të mungesës së trajtimit të ujërave të zeza urbane, risqeve nga përmbytjet) janë veçanërisht të rëndësishme dhe do të bëhen edhe më domethënëse me ritme më të shpejta krahasuar me pjesën tjetër të Shqipërisë.

Tabela 11-1 – Popullsia Historike e BU-ve Ishëm-Erzen (2017-2020)[170]

	% në RB	2017	2018	2019	2020
Shqipëria		2,876,591	2,870,324	2,862,427	2,845,955
Ishëm-Erzen RB		**1,147,184**	**1,173,624**	**1,185,286**	**1,196,863**
Prefektura Tiranë	100%	862,361	883,996	895,160	906,166
Prefektura Durrës	100%	284,823	289,628	290,126	290,697

[170] INSTAT

11.3.1.2 Fuqia punëtore dhe punësimi

Për ta kuptuar më mirë situatën socio-ekonomike të popullsisë së një baseni, ka shumë rëndësi të shihen çështjet që prekin situatën e punësimit, si nga këndvështrimi moshës për punë dhe i ndryshimeve të punësimit/papunësisë së popullsisë, por edhe për sa i përket rëndësisë së sektorëve të ndryshëm për punësimin. Për BU-të Ishëm-Erzen, mund të vërehet se mosha për punë dhe popullsia në moshë për punë janë rritur ndjeshëm vitet e fundit (përkatësisht me 10 dhe 15%), ndërsa popullsia në moshë për punë mbetet thuajse konstante dhe popullsia e punësuar rritet me ritëm më të ngadaltë (6%) për të gjithë Shqipërinë. Papunësia në BU-të Ishëm-Erzen është më e larta në të gjithë vendin, me normë të ngjashme rënieje. Ndonëse nuk ka pasur ndryshime të konsiderueshme gjatë viteve të fundit (2017-2019), rëndësia e madhe e sektorit të shërbimeve është më se e dukshme (62,7% e banorëve të kësaj zone janë të punësuar në këtë sektor, krahasuar me 43% për të gjithë Shqipërinë). Për sa i përket industrisë, diferenca është më e vogël, por ende e konsiderueshme (28,5% krahasuar me 29% për Shqipërinë), duke treguar kështu rëndësinë e madhe të industrisë. Së fundi, për sa i përket bujqësisë, është më se e qartë se ky sektor është shumë më pak domethënës krahasuar me të gjithë Shqipërinë (8,8% krahasuar me 36%).

11.3.2 Karakteristikat dhe rëndësia ekonomike e përdorimeve të veçanta të ujit[171]

Për sa i përket PBB-së, BU-të Ishëm-Erzen janë shumë të rëndësishme për Shqipërinë: ndonëse përfaqësojnë vetëm 7,3% të sipërfaqes së Shqipërisë, këto basene kontribuojnë me thuajse gjysmën e PBB-së kombëtare. Rëndësia ka ardhur në rritje gjatë viteve të fundit (2015-2019), pasi rritja e PBB-së në BU-të Ishëm-Erzen ka qenë më e larta për të gjithë Shqipërinë (25% kundrejt 18%). PBB-ja për frymë është më e larta në të gjithë Shqipërinë dhe duket se po rritet me ritme të ngjashme (ndonëse të ngadalta). Lidhur me strukturën e sektorëve në BU-të Ishëm-Erzen dhe kontributin e tyre në VShB, tabelat e analizës së plotë ekonomike (Shtojca X) konfirmojnë rëndësinë e madhe e gjithnjë në rritje të këtyre baseneve për ekonominë (norma e rritjes për periudhën 2014-2019 ka qenë 136% krahasuar me 120% për të gjithë Shqipërinë). Mund të shihet gjithashtu se, në BU-të Ishëm-Erzen, bujqësia, pylltaria dhe peshkimi japin kontribut shumë më të ulët në VShB krahasuar me të gjithë Shqipërinë, ndërsa sektorët e tjerë janë "mbi mesatare" (p.sh tregtia me pakicë/tregtia me shumicë /transporti/veprimtaritë me pasuritë e paluajtshme, veprimtaritë profesionale, shkencore dhe teknike).

11.3.2.1 Bujqësia (përfshi bagëtitë) dhe kulturat bujqësore

Bujqësia është e rëndësishme nga pikëpamja e menaxhimit të ujërave, si për sa i përket aspekteve të ndotjes (ndotja jopikësore nga plehëruesit/lëndët ushqyese, por edhe pesticidet), por edhe për sa i përket sasisë së ujit. Prandaj, ky kapitull jep informacione të përgjithshme rreth strukturës së bujqësisë, por edhe për ujitjen në mënyrë të veçantë. Për sa i përket hektarëve të mbjellë (ara të mbjella me kultura bujqësore) në BU-të Ishëm-Erzen për periudhën 2019-2020, situata mbetet e qëndrueshme, ndërsa për të gjithë Shqipërinë vihet re një rritje e lehtë. Në përgjithësi, arat e mbjella me kultura bujqësore në BU-të Ishëm-Erzen (13%) janë më të shumta krahasuar me Shqipërinë (7,3%)

- Nuk ka të dhëna të disponueshme për të ardhurat mesatare të gjeneruara nga puna bujqësore dhe për vlerën e shtuar për ton të mbjellash/bagëtish, çka do sillte ndryshim të "vlerës së shtuar për sasi të prodhuar" në plan afatmesëm dhe afatgjatë.
- Nuk ka informacion të disponueshëm për depërtimet kryesore (nitrateve, fosfateve, pesticideve), sistemet e fermave sipas llojeve (p.sh madhësia e fermës, intensive-tradicionale/e qëndrueshme, organike) dhe tendencat e kultivimit që mund të shërbejnë si tregues të presioneve lidhur me ndotjen/rrjedhjet.
- Megjithatë, për të përcaktuar rëndësinë e bujqësisë, është shumë e rëndësishme të njihen llojet e kulturave (pasi kultura të ndryshme kanë nevoja të ndryshme për ujë dhe kimikate); ky

[171] Ka informacione të kufizuara për sa i përket kuantifikimit të përdorimit të ujit në Shqipëri, ku burimi kryesor i llogaritjes së rëndësisë së përdorimeve të ndryshme të ujit është baza e të dhënave të AMBU-t për lejet.

informacion është i disponueshëm në nivel vendi dhe bashkie, sipas zonave të mbjella dhe tonelatave të prodhuara.

Më hollësisht, për vitin 2020 mund të vërehet se basenet kanë rëndësi periferike për disa lloje kulturash, por marrin rëndësi parësore për sojën (23% e sipërfaqes së prodhimit vendas), perimet (19%), fasulen e bardhë (16%), foragjeret (15%), pataten (12%) dhe misrin, drithërat, tërshërën, grurin (përkatësisht 11, 9, 9 dhe 8%).

Po të shqyrtojmë vetëm BU-në e Erzenit, sipërfaqja e hektarëve të mbjellë mbetet e qëndrueshme (arë e mbjellë me kultura bujqësore), por sipërfaqja e përgjithshme e arave të mbjella me kultura bujqësore (7%) është më e lartë se e Shqipërisë (5%). Lidhur me llojin e kulturave bujqësore (në 2020-n), rëndësia e BU-së së Ishmit është i njëjtë me rëndësinë e BU-së Ishëm-Erzen, por rëndësia e këtij baseni është relativisht më e ulët për drithërat, grurin dhe elbin (pasi ndodhen kryesisht në BU-në e Erzenit). Megjithatë, rëndësia e tij mbetet e njëjtë për sojën (100% e prodhimit në BU-të Ishëm-Erzen).

Për sa i përket bagëtive, të dhënat tregojnë se BU-të Ishëm-Erzen kanë rëndësi të madhe, si për nga numri i krerëve, ashtu edhe për nga tonelatat/njësitë e prodhuara. Ndonëse basenet përbëjnë 7,3% të sipërfaqes së Shqipërisë, numri i krerëve është shumë herë më i madh për shpendët (29%), gjedhët (15%) dhe deri diku për bletët (11%), ku edhe prodhimi i produkteve kryesore të këtyre kategorive të bagëtive është në po të njëjtat nivele. Numri i madh i bagëtive në një sipërfaqe relativisht të vogël mund të sjellë presione të konsiderueshme në formën e ndotjes organike dhe kimike, por mund të prekë edhe sasitë e ujit.

Për sa i përket çështjes kritike të tokave bujqësore të ujitura (duke pasur implikime të rëndësishme për menaxhimin e ujit) në të gjithë Shqipërinë, informacioni i disponueshëm tregon se 55% e tokave bujqësore mund të ujiten teorikisht, 37% kanë infrastrukturë ujitëse të instaluar, por në të vërtetë zona e ujitur është vetëm 28% për shkak të mungesës së investimeve/mirëmbajtjes së infrastrukturës ujitëse). Konsumi i përgjithshëm i ujit është 473,5 milionë m^3/vit, por nuk ka informacion lidhur me humbjet nga infrastruktura ujitëse.

Informacioni i disponueshëm për BU-të Erzen-Ishëm tregon se afro 12% e zonave bujqësore mund të ujiten apo janë ujitur, një përqindje kjo më e madhe se madhësia relative e basenit (por të ngjashme me përqindjen e bujqësisë në përgjithësi, krahasuar me mbarë vendin. Prandaj, ka më tepër ujitje në BU-në Ishëm-Erzen se në të gjithë Shqipërinë, bazuar te madhësia e basenit, por ka po të njëjtën rëndësi për bujqësinë për basenin si për të gjithë Shqipërinë. Volumi i ujit që përdoret për ujitje është 52,5 milionë m^3/vit.

Megjithatë, shifrat e marra nga baza zyrtare e të dhënave të AMBU-së tregojnë se nga 8 lejet e dhëna për të gjithë vendin për "përdorimet e ujit për ujitje", vetëm dy prej tyre janë dhënë për BU-të I-E. Njësia e përdorur është hektarët e ujitur (pra nuk kërkohet matje) dhe leja është dhënë për vetëm 1,2 hektarë. Është më se e dukshme se thuajse asnjë prej përdorimeve të ujit në Shqipëri (dhe në BU-në I-E) nuk është pajisur me lejen e kërkuar për përdorimin e ujit.

Për sa i përket ujitjes vetëm për BU-në Erzen, analiza për BU-në Ishëm-Erzen tregon po të njëjtën gjë (është ujitur thuajse 6% e sipërfaqeve bujqësore, një përqindje shumë më e madhe se madhësia relativisht e vogël e basenit (5%). Volumet e ujit të përdorura për ujitje shkojnë deri në 25,3 milionë m^3/vit, që sërish është 6% e sasisë totale të ujit të përdorur për ujitje në Shqipëri.

Tabela 11-2 - Ujitja: sipërfaqet që mund të ujiten dhe që janë ujitur, BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-ja e Erzenit, 2020

Agrokultura	RB	Sipërfaqe toke totale për agrokulturë	Sipërfaqja potenciale - që mund të ujitet	Sipërfaqja aktuale - me infrastrukturë ujitëse	Sipërfaqja e ujitur (ha)
Shqipëria		657,481	357,245	244,950	181,704
RB Ishëm-Erzeni		78,110	42,681	27,435	20,991
RB Ishëm		36,401	19,685	12,852	10,856
Prefektura Tiranë					
Bashkia Tiranë	*Ishëm*	*20,638*	*11,841*	*9,726*	8,572
Bashkia Vorë	*Erzen*	*4,858*	*2,438*	*1,852*	1,061
Bashkia Kamëz	*Ishëm*	*589*	*380*	*331*	392
Bashkia Kavajë	*Erzen*	*11,540*	*6,026*	*3,276*	3,334
Prefektura Durrës					
Bashkia Durrës	*Erzen*	*18,028*	*11,235*	*6,883*	4,175
Bashkia Krujë	*Ishëm*	*15,174*	*7,463*	*2,795*	1,892
Bashkia Shijak	*Erzen*	*7,284*	*3,298*	*2,572*	1,565
I-E % krahasuar me Shqipërinë		12%	12%	11%	12%
Ishëm % krahasuar me Shqipërinë		6%	6%	5%	6%
Ishëm % krahasuar me I-E		47%	46%	47%	52%

11.3.2.2 Industria

Sipas bazës së të dhënave për lejet e përdorimit të ujërave, 16% e lejeve në të gjithë Shqipërinë janë lëshuar pikërisht për në BU-të Ishëm-Erzen (36 nga 226), me një sasi të parashikuar prej 640.000 m^3/vit (me përqindje të ngjashme të sasive për të gjithë Shqipërinë).

Numri i përgjithshëm i ndërmarrjeve industriale në Shqipëri, sidomos në BU-në e Erzenit, duket i ulët. Megjithatë, nuk ka burim tjetër për kontrollin e kryqëzuar të këtij informacioni. Për sa i përket shkarkimeve, nuk është lëshuar asnjë leje për BU-në Erzen. Për sa i përket furnizimit me ujë të industrisë/ndërmarrjeve si dhe shkarkimeve në sistemet e kanalizimeve publike, informacionet përkatëse i gjeni më poshtë në kapitull.

11.3.2.3 Shërbimet

Për sa i përket shërbimeve, është e vështirë të merren të dhëna më të mira lidhur me rëndësinë e ujit për sektorin, pasi:

- *Për sa i përket vet furnizimit/shkarkimeve direkt, sistemi i AMBU-së për dhënien e lejeve nuk ka leje të veçanta për përdorimin e ujërave, sidomos në kuadër të apo lidhur me shërbimet. Prandaj, informacioni përkatës përfshihet në lloje të ndryshme të përdorimit të ujërave që mund të gjenden te kapitulli më lart për industrinë. Njëkohësisht, mund të pritet që vet furnizimi të mos jetë aq i rëndësishëm për këtë përdorim të ujërave;*

- *Për sa i përket furnizimit nga shoqëritë UK, ky informacion është pjesë e furnizimit të përgjithshëm të shoqërisë dhe do të trajtohet në kapitullin për shërbimet e ujit (dhe rikuperimin e kostove të tyre).*

11.3.2.4 Hidroenergjetika

Në BU-të Ishëm-Erzen ndodhen vetëm 5 hidrocentrale (nga mbi 200 në vend), ku në periudhën 2018-2020 vetëm 0,65-1,02% e energjisë elektrike u prodhua në vend. Kjo shifër është ndjeshëm më e ulët se shifra e BU-ve krahasuar me të gjithë territorin e Shqipërisë (që përbën vetëm 7,3% të saj). Prandaj, hidroenergjetika mund të shihet si presion më i vogël (dhe ndikimet që sjellin risqe për arritjen e statusit të mirë ekologjik të trupave ujorë janë më të pakta) krahasuar me situatën në BU të tjera.

Në BU-në e Erzenit ndodhen 2 hidrocentrale. Këto përfaqësojnë thuaje 1/4 e prodhimit të hidroenergjisë krahasuar me BU-të Ishëm-Erzen; vlerësimi se hidroenergjetika nuk është aq e rëndësishme krahasuar me të gjithë Shqipërinë vlen edhe për BU-në e Ishëmit (ndonëse BU-ja zë 5% të territorit të Shqipërisë, prodhimi i hidroenergjisë është 0,65 deri në 1,02% krahasuar me të gjithë vendin).

11.3.2.5 Nxjerrja e zhavorrit (nga lumenjtë dhe/ose trupat e tjerë ujorë)

Në përgjithësi, nxjerrja e zhavorrit ndalohet dhe lejohet vetëm për segmente të veçanta të lumit (asnjëra nuk ndodhet në BU-të Ishëm-Erzen), sikurse u parashikua në 2006-n me Vendimin e Këshillit Kombëtar të Burimeve Ujore Nr. 1 (datë 21.6.2006). Ky vendim u mbështet te gjetjet e studimit për "Vlerësimin e efekteve, ndikimit mjedisor dhe çështjeve hidro-dinamike", realizuar brenda një periudhe të caktuar kohore. Për shkak të shqetësimeve mjedisore, u ndalua plotësisht nxjerrja e zhavorrit me vendim të Këshillit Kombëtar të Burimeve Ujore në 2010-n. Bazuar te nevoja për materiale ndërtimi për të mbështetur zhvillimin e shpejtë infrastrukturor në vend, një vit më vonë, Këshilli Kombëtar i Burimeve Ujore (KKBU) vendosi lejimin e nxjerrjes së zhavorrit, por vetëm për ndërtimin e rrugëve kombëtare dhe vetëm në segmente të caktuara lumenjsh (prej të cilëve asnjëri nuk ndodhet në BU-të Ishëm-Erzen).

Për BU-në e Ishëmit, ka shqetësime lidhur me nxjerrjen e paligjshme të zhavorrit, ndonëse ndalimi i nxjerrjes së zhavorrit ka qenë në fuqi prej shumë vitesh. Në të gjithë Shqipërinë janë dhënë 13 leje për përdorimin e "materialeve inerte të nxjerra nga basene ujore, përrenj e liqene me ose pa ujë", prej të cilave vetëm një ndodhet në BU-në Ishëm-Erzen. Nuk ka indicie për tonelatat e zhavorrit të nxjerrë, pasi njësia e përdorimit (si bazë për tarifën e përdorimit të burimeve ujore) është "2% e vlerës së zhavorrit të shitur". Sipas raportit të AMBU-së të korrikut të 2021-shit në BU-të Ishëm-Erzen operojnë 34 pika/shoqëri për nxjerrjen e zhavorrit që nuk kanë leje, prej të cilave 14 ndodhen në BU-në e Erzenit.

11.3.2.6 Turizmi

Fatkeqësisht, për BU-të Ishëm-Erzen nuk ka të dhëna të kategorizuara për turizmin. Në nivel kombëtar, hyrje-daljet e turistëve të huaj u rritën me thuajse 75% gjatë periudhës 2014-2019, duke treguar kështu dinamikën e sektorit. Edhe numri i netëve të kaluara pranë strukturave akomoduese për periudhën 2018-2019 (2020 ka qenë vit "i veçantë" për shkak të COVID-19, ndaj nuk merret në konsideratë) ka pësuar rritje me 5,5% brenda vetëm një viti. Kjo nxjerr në pah zhvillimin me ritme të shpejt të sektorit dhe rëndësinë që duhet të ketë në menaxhimin e burimeve ujore në të ardhmen.

Për sa i përket vet furnizimit nga turizmi, nuk është dhënë asnjë leje për këto veprimtari në BU-të Ishëm-Erzen. Për sa i përket përdorimit/shkarkimit të ujërave dhe shërbimeve të ofruara nga shoqëritë UK, sektori i turizmit shihet si pjesë e këtyre shoqërive; prandaj informacionin përkatës mund ta gjeni te kapitulli për shërbimet e ujit (edhe nëse nuk ka informacion specifik për sektorin e turizmit për shkak të mos kategorizimit të dhënave lidhur me faturimet etj.)

Kontrolli i përmbytjeve dhe kullimi

Kontrolli i përmbytjeve dhe kullimi janë përdorime mjaft të rëndësishme të ujit nga pikëpamja e ndikimeve që kanë te aspektet mjedisore të trupave ujorë (zgjatja/thellimi i lumenjve, përforcimi i

brigjeve, digë, etj.) dhe dëmeve ekonomike që mund të parandalojnë (dhe sigurisht shpëtimin e jetës së njeriut).

Informacioni socio-ekonomik i disponueshëm në Shqipëri lidhur me mbrojtjen nga përmbytjet, përfshi edhe informacioni për investimet përgjatë viteve për mbrojtjen nga përmbytjet etj. ka qenë gjithnjë i kufizuar. Falë një projekti të veçantë, u bë e mundur mbledhja e të dhënave historike për BU-të Ishëm-Erzen, si dhe vlerësimi i risqeve të mundshme nga përmbytjet (lidhur me ndodhjen, zonat specifike, personat e prekur etj.), bazuar te kërkesat e DP-së (shihni Kapitullin 9.3).

11.3.2.7 Kultivimi i peshqve dhe peshkimi për qëllime argëtimi

Shqipëria ka të dhëna shumë të kufizuara lidhur me numrin dhe madhësinë e vërtetë të veprimtarive të kultivimit të peshqve.

AMBU nuk ka dhënë asnjë leje në BU-të Ishëm-Erzen për këtë përdorim të burimeve ujore. Njësi e përdorur këtu është "kilogram për peshk të shitur", ku volumi i përgjithshëm i lejuar/parashikuar është 55.500 kilogramë (55,5 tonë).

Ka disa të dhëna në nivel vendi për peshkun e kapur në zona të ndryshme të mjedisit ujor. Dy prej tyre paraqesin interes të veçantë:

- për sa i përket peshkimit në ujërat e brendshme, shifra e peshkut të kapur prej 2.844 tonësh në 2020-n tregoi rritje me 168% krahasuar me 2016-n.
- Për sa i përket akuakulturës, në vitin 2020 u prodhuan 8.799 tonë peshk (sigurisht si në ujërat detare, ashtu edhe në ato të brendshme), një rritje me 168% krahasuar me 2016-n.

Sikurse vërehet, rëndësia e akuakulturës në ujërat e brendshme mbetet e paqartë në shifra, ndaj mund të supozohet se sasitë reale janë më të mëdha se 55 tonët e lejuar në vit. Për sa i përket peshkimit për qëllime argëtimi, nuk ka informacion specifik që të na mundësojë vlerësimin e rëndësisë së veprimtarisë së përdorimit të burimeve ujore (pra, numri i personave që peshkojnë ose sasinë e peshkuar në ditë etj.).

11.3.2.8 Boshllëqet kryesore lidhur me karakteristikat dhe rëndësinë ekonomike të përdorimeve të ujit

Boshllëqet kryesore janë:

- për tregues të ndryshëm, vështirësi në ndarjen e të dhënave të disponueshme për basenet ujore (p.sh. për shkak të informacionit të disponueshëm në nivel kombëtar);
- Bazë e kufizuar informacionesh për vlerësimin e rëndësisë ekonomike të veprimtarive të lidhura me ujërat (p.sh në industri me gjurmë uji, turizëm), për të pasur informacion mbi xhiron dhe "vlerën e shtuar" për sasinë e prodhuar të ujit;
- Informacion i fragmentuar për sasitë e nxjerrjes/konsumit të ujit dhe shkarkimet e ujërave të zeza për përdorime të ndryshme të ujit, ku përdorimet e ujit për qëllime turistike, nxjerrjet e ujit për qëllime bujqësie (ujitjeje), si dhe përdorimet e ujit për vet furnizim në përgjithësi (p.sh. nxjerrjet e ujit dhe shkarkimet e ujërave të zeza nga industria) janë ndër çështjet më të rëndësishme;
- Për përdorimet jo konsumatorë të ujit nga (p.sh nxjerrje zhavorri, kultivim peshku) baza e informacioneve është e kufizuar (p.sh nuk ka informacion për volumet e zhavorrit të nxjerra në mënyrë të paligjshme, numrin e fermave të peshkut dhe volumet e peshqve në to, si dhe rëndësinë e përgjithshme të këtyre veprimtarive).
- Për mbrojtjen nga përmbytjet, duhet përmirësuar informacioni ekonomik në dispozicion (duhet përditësuar informacioni për kostot aktuale të strategjisë për mbrojtjen ndaj përmbytjeve për basenet ujore, por edhe informacioni për popullsinë dhe xhiron/veprimtaritë e mbrojtura ekonomike (ose që po planifikohen të mbrohen), humbjet e mundshme të pronave/veprimtarive ekonomike për shkak të mbrojtjes nën optimale nga përmbytjet, etj.).

11.4 Shërbimet e Ujit dhe Rikuperimi i Kostove[172]

Elementet kryesore të hetuara në këtë kapitull janë statusi i shërbimeve të ujit, përmbledhja e tarifave të zbatuara dhe shkalla e rikuperimit të kostove (financiare, mjedisore dhe burimore) të shërbimeve të ujit. Këto çështje strukturohen sipas kufijve hidrologjikë/qasjes së Basenit Ujor, veçanërisht për faktin se nuk është e mundur/dobishme të bëjmë ndarje të të dhënave/informacioneve për shoqërinë UK të Tiranës.

Njëkohësisht, nënkapitujt më poshtë japin indicie të mundshme të dallimeve për BU-në e Erzenit, krahasuar me analizën ekonomike të BU-ve Ishëm-Erzen bashkë (Shtojca X). Këtu përfshihet edhe përkatësia e 4 bashkive/shoqërive UK (Tiranë, Kamzë, Krujë) në BU-në e Erzenit.

Ka mangësi të mëdha informacioni lidhur me nxjerrjet e ujit për vet furnizimin:

- Nuk dihet me saktësi numri i puseve/burimeve familjare për furnizim me ujë të pijshëm, ndaj nuk ka shifra (volumet e ujit, popullsia që vet furnizohet);
- Për sa i përket vet furnizimit të industrisë, ka informacione të disponueshme, por janë të fragmentuara;
- Për sa i përket vet furnizimit për qëllime bujqësie, ku ka dukshëm sipërfaqe të mëdha të ujitura (ndërkohë që rrjeti publik i furnizimit me ujë nuk përdoret për ujitje), asnjë prej nxjerrjeve të ujit nuk është regjistruar në bazën e të dhënave të AMBU-së për lejet;
- shumë familje nuk janë të lidhura me sistemin e kanalizimeve publike, por nuk ka përllogaritje të volumeve të ujërave të zeza të asgjësuara;
- për sa i përket industrisë, për shkarkimet direkte ka vetëm informacione të copëzuara; AMBU nuk ka dhënë leje për BU-të Ishëm-Erzen.

11.4.1 Prodhimi i ujit të pijshëm dhe shërbimi i furnizimit

Furnizimi me ujë të pijshëm në Shqipëri ofrohet nga 57 shoqëri UK publike në nivel bashkie, të cilat përkojnë në pjesën më të madhe të tyre me kufijtë e bashkive. Këto shoqëri UK i nënshtrohen monitorimit të AKUM-it nëpërmjet vlerësimit të performancës, ndërsa tarifat e tyre vlerësohen dhe miratohen nga ERRU.

11.4.1.1 Popullsia dhe Mbulimi i Furnizimit Publik me Ujë

Në BU-të Ishëm-Erzen veprojnë 6 shoqëri UK, të cilat mbulojnë 7 zona bashkiake (shoqëria UK Durrës i shërben edhe Durrësit edhe Shijakut). Kjo tregon se shoqëritë e shërbimit të ujit janë shumë më të mëdha se mesatarja në Shqipëri (vetëm 11% e shoqërive UK mbulojnë 40% të gjithë popullsisë që merr shërbim[173]), për shkak të profilit urban mbi mesatare krahasuar me të gjithë Shqipërinë.

Për sa i përket BU-së Erzen, 3 shoqëritë UK që veprojnë në këtë basen (Durrës, Kavajë, Vorë, mbulojnë 4 bashki) janë më të mëdha krahasuar me të gjithë Shqipërinë (5% e shoqërive UK mbulojnë 13% të popullsisë që merr shërbim), por prapëseprapë, dallimi nuk është aq i madh sa për BU-në I-E (kryesisht sepse shoqëria UK Tiranë i përket BU-së Ishëm).

Për sa i përket ndryshimeve lidhur me normat gjatë 3 viteve të fundit, vërehen disa ndryshime relativisht të vogla, si për BU-të Ishëm-Erzen, ashtu edhe për të gjithë Shqipërinë. Kjo tregon se fokusi i investimeve të deritanishme ka qenë përmirësimi i cilësisë së komponentëve të tjerë të shërbimit (p.sh vazhdimësia e shërbimit) dhe jo zgjerimi i mbulimit. Për më tepër, edhe nëse shtohet numri i lidhjeve në BU-të Ishëm-Erzen, është e vështirë që të mbulohet kërkesa për lidhje të reja për shkak të shtimit të popullsisë.

[172] Të dhënat e disponueshme në raportet e ERRU-t.

[173] Vini re: informacioni për popullsinë e përgjithshme brenda zonës juridiksionale ku veprojnë bashkitë (edhe Erru si rregullator) bazohet në supozime dhe të dhëna të ndryshme; për pasojë nuk janë përdorur shifrat e INSTAT-it (sikurse ka qenë rasti në raportin e analizës ekonomike (Shtojca X) dhe kapitullin 11.4.1.1. më lart), duke sjellë shifra më të mëdha të popullsisë që merr shërbim: 35% për Shqipërinë, 28% për BU-të Ishëm-Erzen.

11.4.1.2 Volumet dhe humbjet e ujit në sistemin publik të furnizimit me ujë

Nga uji i prodhuar (60% me pompim dhe 40% me gravitet në nivel kombëtar) për furnizim me ujë, faturohet vetëm 35% (në nivel kombëtar); ky numër është pak më i ulët se BU-të Ishëm-Erzen (33%). Për BU-në e Erzenit, numri është vetëm 23%. Krahas këtyre, volume të konsiderueshme uji faturohen pa u matur. Këto shifra janë volume të mëdha uji të shfrytëzuara nga mjedisi, që në fakt nuk mbërrijnë te konsumatori/nuk sjellin të ardhura për shoqëritë UK. Çështja e mungesës së matjeve mbetet sërish e rëndësishme (edhe nëse veprimtaritë/investimet në këtë drejtim janë në zhvillim e sipër).

Për sa i përket humbjeve të përgjithshme të ujit gjatë viteve të fundit (shihni analizën ekonomike, Shtojca X), pavarësisht investimeve/përpjekjeve për përmirësim, situata po përkeqësohet, çka lë të nënkuptohet se degradimi i infrastrukturës është më i shpejtë se zbatimi i investimeve të nevojshme (mangësi investimesh).

Tabela 11-3 – Volumet e Ujit: të prodhuar, faturuar dhe humbur në BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-në Erzen, 2020

Kompanitë për shërbimin e Ujit	Volumi i ujit të prodhuar	*Nga të cilat matet*	Volumi i ujit të faturuar	*Nga të cilat matet2*	Humbjet e ujit në %
Shqipëria	**309,887,138**	*177,452,816*	**107,097,811**	*80,799,421*	65%
RB Ishëm-Erzeni	**153,940,589**	*121,419,917*	**51,153,082**	*43,682,060*	67%
RB Erzen	**50,533,549**	*48,805,549*	**11,625,802**	*9,736,662*	77%
Prefektura Tiranë					
Tiranë UK (Ishëm)	93,218,337	*62,425,665*	35,941,521	*31,337,081*	61%
Vorë UK (Erzeni)	1,814,000	*86,000*	614,000	*344,000*	66%
Kamzë UK (Ishëm)	7,682,400	*7,682,400*	2,777,830	*2,014,030*	64%
Kavajë UK (Erzeni)	6,073,000	*6,073,000*	2,283,000	*1,569,500*	62%
Prefektura Durrës					
Durrës UK (Erzeni)	42,646,549	*42,646,549*	8,728,802	*7,823,162*	80%
Krujë UK (Ishëm)	2,506,303	*2,506,303*	807,929	*594,287*	68%
I-E % krahasuar me Shqipërinë	50%	68%	48%	54%	
Erzeni % krahasuar me Shqipërinë	16%	28%	11%	12%	
Erzeni % krahasuar me I-E	33%	40%	23%	22%	

AMBU ka dhënë 53 leje për përdorimin/nxjerrjen e ujërave nëntokësore dhe 5 për përdorimin/nxjerrjen e ujërave sipërfaqësore.

Vërehet "mospërputhje me lejet" kur krahasojmë sasitë e parashikuara të ujit në leje me sasitë e prodhuara të ujit sipas informacioneve të ERRU-s (mbledhur nga shoqëritë UK). Krahasimi tregon se vetëm 74% e volumeve të prodhuara të ujit parashikohet në leje/lejohet aktualisht në nivel vendi.

Për BU-të Ishëm-Erzen, ky raport është 70% kur e krahasojmë me sasitë e parashikuara në leje dhe 95% kur e krahasojmë me sasitë faktikisht të faturuara. Për më tepër 2 shoqëri operojnë pa pasur leje për ujë të pijshëm (Vorë, Krujë), 2 kanë leje të pjesshme për pikat e nxjerrjes (Kavajë, Durrës) dhe 2 prej tyre kanë leje për të gjitha pikat e nxjerrjes (Tiranë, Kamzë). Për BU-në e Erzenit në mënyrë të veçantë, një shoqëri nuk ka leje nxjerrëse për ujë të pijshëm (Vora), ndërsa 2 të tjera kanë leje për të gjitha pikat e nxjerrjes (Kavajë, Durrës).

11.4.2 Shërbimi i mbledhjes dhe trajtimit të ujërave të ndotura

Në zonat urbane të Shqipërisë, ujërat e ndotura mblidhen kryesisht nëpërmjet kanalizimeve publike. Sistemet e kanalizimeve janë të kombinuara, ku ujërat e ndotura dhe ujërat e reshjeve mblidhen së bashku. Për shkak të mirëmbajtjes së dobët të kanaleve të kanalizimit dhe diametrit të vogël të tubave, rrjedhjet nga kanalet sjellin shpeshherë risk për kontaminimin e ujit të pijshëm.

Në shumë zona nën urbane dhe rurale të qyteteve, ka mungesë së sistemeve të kanalizimit dhe ujërat e ndotura mblidhen në gropa septike. Familjet përdorin mjetet e veta për shkarkimin e ujërave të ndotura, zakonisht duke i mbledhur në gropa septike dhe duke përdorur kamionë privatë për largimin e tyre prej zonës së banimit.

Teksa flasim, shumica e ujërave të ndotura në Shqipëri nuk trajtohen pasi shumë pak ITUN-ë janë në gjendje pune. Në të gjithë basenin e Erzenit ka 3 ITUN-ë në gjendje pune (dy në Durrës dhe një në Kavajë). Përtej tyre, të gjitha tubacionet e kanalizimeve shkarkohen direkt në trupin ujor më të afërt, pa trajtim. Për sa i përket volumeve të shkarkuara në mjedis nëpërmjet shoqërive UK, ka informacion shumë të kufizuar në bazën e të dhënave të AMBU-së për lejet.

Për BU-të Ishëm-Erzen, përqindjet e lidhjeve me kanalizimet ndryshojnë ndjeshëm: nga 100% për shoqërinë UK Kamëz në vetëm 26% për shoqërinë UK Krujë.

11.4.3 Vlerësimi i niveleve aktuale të rikuperimit të kostove për shërbimet e ujit

ERRU përcakton metodologjinë për llogaritjen e tarifave të ujit me pakicë dhe shumicë për konsum publik, largimin dhe trajtimin e ujërave të ndotura në përputhje me politikën e qeverisë për zhvillimin e sektorit dhe DKU-në e BE-së. Qëllimi kryesor i sektorit është të arrijë rikuperimin e plotë të kostove. Nevoja për t'i siguruar klientët se tarifat i paguajnë në bazë të kostove të nevojshme dhe të arsyeshme për shërbimet e ofruara. Politika që ndiqet për tarifën përfshin edhe rritjen graduale të tarifës gjatë viteve të ardhshme, me kusht që ofruesit e shërbimeve të përmirësojnë nivelin e ofrimit të shërbimit.

Ka tre grupe të ndryshme përdoruesish: familjet, institucionet dhe shoqëritë (përfshi industrinë). Për çdo lidhje zbatohet një tarifë fikse; për sa i përket furnizimit/konsumit të ujit të pijshëm (matur ose llogaritur afrofe), zbatohet një tarifë fikse për sasinë e prodhuar të ujit, që është më e ulët për lidhjet e institucioneve shtetërore. Tarifat për shoqëritë janë më të ulëta ose të njëjta me ato për familjet.

Për sa i përket largimit të ujërave të ndotura, llogariten/faturohen aq sasi të prodhuara sa sasia e ujit të përdorur. Edhe këtu vërehet se tarifat janë më të ulëta për institucionet shtetërore, ndërsa tarifat e ujërave të ndotura për shoqëritë janë më të ulëta ose të njëjta me ato për familjet. Nuk ka dallime për sa i përket përbërjes së ngarkesave të larguara të ujërave të ndotura/ndotjes, gjë që ka rëndësi të veçantë për shoqëritë/industrinë. Kjo do të thotë se institucionet japin kontribut më të vogël te kostot e furnizimit me ujë dhe kanalizimeve se dy grupet e tjera të përdoruesve.

Lidhur me tarifat për BU-në e Erzenit, për shoqërinë UK të Kavajës, nuk ka tarifa fikse të miratuara nga ERRU.

Një çështje tjetër mjaft e rëndësishme lidhur me vendosjen e tarifave (dhe rritjet e mundshme që mund të nevojiten në të ardhmen për të përmirësuar nivelin e rikuperimit të kostos) është norma e mbledhjes së tarifave (% e faturave të lëshuara të paguara nga konsumatorët).

Norma e përgjithshme e mbledhjes është 90% për të gjithë Shqipërinë, ndërsa për shoqëritë UK në BU-të Ishëm-Erzen, kjo normë luhatet nga 70% (Kavaja) në 21%.

Vërehet rënie e Normës së Përgjithshme të Mbledhjes (nga 96% në 90%) krahasuar me grupet e të dhënave të 2020-s. Kjo ka ndodhur pavarësisht përpjekjeve të shoqërive për ta përmirësuar këtë normë me marrëveshje midis tyre dhe klientëve debitorë, sipas të cilave debitë e mbetura mblidhen si shtesa mbi faturat aktuale. Ndonëse shoqëritë kanë mbledhur në 2020-n rreth 1.3 milionë lekë nga detyrimet e prapambetura, kjo shifër është rreth 300 milionë lekë më pak krahasuar me 2019-n.

11.4.3.1 Performanca Financiare e Shërbimit të Furnizimit me ujë/Rikuperimi i Kostos së përgjithshme aktuale financiare

Të ardhurat nga shoqëritë UK kontraktohen me dy kategori përmbledhëse kostosh (që përkojnë me përkufizimet e DKU-së), të cilat janë:

- Kostot e përgjithshme të operimit dhe mirëmbajtjes (OM) (përfshi kostot për punën, energjinë dhe riparimet; shërbimet e nënkontraktove; kostot e materialeve dhe kimikateve; si dhe kosto të tjera për tarifat rregullatorë për ERRU-n, SHUKALB-in, Bordin e Drejtorëve, Ministrinë e Mjedisit për volumet e shfrytëzuara të ujit nga basenet, kontabilistët, kostot gjyqësore etj.)
- Kostot e përgjithshme: ato që përfshihen shtesë janë kosto kapitale (amortizimi dhe kosto të tjera për taksat/huat/interesat e kredive).

Ajo që duhet vërejtur këtu është se norma e rikuperimit të kostot nuk duhet të përfshijë subvencionet nga shteti (për të mbuluar boshllëkun financiar të shpenzimeve për OM-në), gjë që është më se korrekte sepse analiza synon të tregojë realizueshmërinë financiare të shërbimeve në bazë të të ardhurave të veta. Për më tepër, lidhur me çështjen e investimeve të ardhshme (duke përjashtuar çështjen e rikuperimit të kostove të investimeve historike), këto nuk llogariten më vete në informacionin për shoqëritë UK.

Pasja e një tabloje të plotë është mjaft sfiduese për shkak të natyrës komplekse të financimit, ndryshimeve me ritme të shpejta, vështirësisë në bërjen e dallimit midis investimeve për mirëmbajtjen e sistemeve ekzistuese dhe atyre për përmirësimin/zgjerimin e shërbimeve dhe shpërndarjes së investimeve përgjatë viteve të ndryshme financiare.

Kategoritë kryesore të investimeve janë investimet shtetërore/qeveritare (nëpërmjet buxhetit qendror të shtetit/AKUM-it), të cilat për vitin 2020 kapën shifrën 4,8 miliardë lekë dhe investimet e huaja (dypalëshe/ndërkombëtare) me një shumë totale prej 1,7 miliardë lekësh për po atë vit. Kjo është pjesë e planifikimit financiar të investimeve, e cila për periudhën 2020-2023 parashikoi 23,4 miliardë lekë (22,6 miliardë lekë nga buxheti i shtetit dhe 1,7 miliardë lekë nga burimet e huaja). Të gjitha duhen parë si subvencione pasi (deri më tani) nuk janë mbuluar nga të ardhurat e shoqërive UK.

Performanca e sektorit financiar për të gjithë Shqipërinë ka pasur rezultate negative (prej 3,3 miliardë lekësh), çka tregon situatën financiare në përgjithësi problematike të sektorit (dhe nevojën për subvencione që mbuluan një pjesë të humbjeve OM prej 720 milionësh në 2020-n). Norma e rikuperimit të kostove totale mbetet ende e ulët në 5%, me vetëm dy shoqëri UK, ku njëra prej tyre ndodhet në BU-të Ishëm-Erzen/BL-në Ishëm (pra e Tiranës) i mbulojnë kostot e tyre totale.

-Në nivelin e BU-ve Ishëm-Erzen dhe BU-së Erzen (Tabela 11-4), norma e rikuperimit të kostos është shumë më e lartë se ajo e Shqipërisë: 95% për BU-të Ishëm-Erzen dhe 78% për Erzenin (krahasuar me 75%). Njësoj si për BU-të I-E, shoqëria UK Tiranë ka ndikim shumë të madh pasi mbulon edhe koston e vet totale prej 109%. Gjithashtu, për sa i përket mbulimit të kostove OM, BU-të Ishëm-Erzen arrijnë një normë mbi mesatare prej 124% (sërish për shkak të ndikimit të Tiranës), ndërsa për Erzenin kjo mesatare është më e ulët se mesatarja e Shqipërisë prej 90%.

Të gjitha shoqëritë e tjera përveç Tiranës kanë humbje financiare, ku norma e rikuperimit të kostos totale varion nga 31% deri në 89% për BU-të Ishëm-Erzen dhe për Erzenin. Për sa i përket mbulimit të kostove OM, duke përjashtuar shoqërinë UK Tiranë, asnjë shoqëri UK nuk i mbulon kostot OM (me një NR që varion prej 41% deri në 99% për BU-të Ishëm-Erzen dhe për Erzenin), të gjitha nën mesataren kombëtare të NR-së kombëtare mesatare prej 103%.

Për sa i përket evoluimit të performancës financiare të shoqërive UK gjatë 3 viteve të fundit, vërehet tendencë negative si për të gjithë Shqipërinë, ashtu edhe për BU-të Ishëm-Erzen/BU-në Erzeni. Kjo vjen për shkak të rritjes së kostove OM dhe kostos totale për 2020-n, ndonëse të ardhurat mbeten praktikisht të njëjta (rritje me më pak se 1% krahasuar me 2019-n).

Tabela 11-4 – Performanca Financiare e Shërbimit të Furnizimit me Ujë/Rikuperimi i Kostos, BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-ja Erzen, 2020

Kompanitë për shërbimin e Ujit	*Të ardhurat nga aktiviteti*	*Kosto totale*	*Operacioni dhe mirëmbajta totale direkt*	*Subvencionet*	*Rezultati financiar 2020 (në '000 ALL)*	*Rikuperimi i kostos së kostove totale*	*Mbulimi i kostos së kostove të drejtpërdrejta operative dhe të mirëmbajtjes*
Shqipëria	**9,850,414**	**13,149,117**	**9,542,489**	**720,000**	**-(3,298,699)**	**75%**	**103%**
RB Ishëm-Erzeni	5,877,491	6,180,050	4,758,199	78,689	**-(302,559)**	**95%**	124%
RB Erzen	1,531,524	1,971,264	1,702,847	57,218	**-439,740**	**78%**	90%
Prefektura Tiranë							
Tiranë UK (Ishëm)	4,063,228	*3,725,658*	*2,705,671*	*0*	*337,570*	*109%*	*150%*
Vorë UK (Erzeni)	66,996	*75,339*	*75,019*	*6,686*	*(8,343)*	*89%*	*89%*
Kamzë UK (Ishëm)	225,605	*388,389*	*265,088*	*5,999*	*(162,784)*	*58%*	*85%*
Kavajë UK (Erzeni)	109,487	*358,216*	*265,364*	*20,357*	*(248,729)*	*31%*	*41%*
Prefektura Durrës							
Durrës UK (Erzeni)	1,355,041	*1,537,709*	*1,362,464*	*30,175*	*(182,668)*	*88%*	*99%*
Krujë UK (Ishëm)	57,134	*94,739*	*84,593*	*15,472*	*(37,605)*	*60%*	*68%*
I-E % krahasuar me Shqipërinë	60%	47%	50%	11%	9%		
Ishëm % krahasuar me Shqipërinë	44%	32%	32%	3%	-4%		
Ishëm % krahasuar me I-E	74%	68%	64%	27%	-45%		

11.4.3.2 Nivelet e rikuperimit të kostove financiare aktuale të furnizimit publik me ujë dhe mbledhjes/trajtimit të ujërave të zeza

Për BU-të Ishëm-Erzen, normat e rikuperimit të kostos për largimin e ujërave të zeza dhe për trajtimin e ujërave të ndotura janë ndjeshëm më të larta (përkatësisht 183% dhe 212%) se për furnizimin me ujë të pijshëm (Tabela 11-5). Gjithashtu, për BU-në Erzen, norma e rikuperimit të kostos për largimin e ujërave të zeza është 139%.

Po ta shohim situatën në nivel shoqërie në BU-të Ishëm-Erzen, norma e rikuperimit të kostos për furnizimin me ujë të pijshëm varion nga 29% në Kavajë në 100% në Tiranë (për Erzenin, shifrat luhaten nga 29% për Kavajën në 81% për Vorën). Për largimin e ujërave të zeza, shifra për BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-në Erzen luhaten nga 27% në Kamëz deri në 531% në Tiranë (ndërkohë që në Tiranë nuk ka kosto të tjera për shërbimin e kanalizimeve, gjë që është mbresëlënëse dhe sjell normë të lartë rikuperimi). Për BU-në Erzen, shifra luhatet nga 111% për Kavajën deri në 457% për Vorën. Edhe Vora nuk ka kosto të tjera për largimin e ujërave të zeza, gjë që sjell normë të lartë të rikuperimit të kostos.

Për sa i përket trajtimit të ujërave të ndotura, kostoja totale e rikuperimit të kostos në basenin e Erzenit varion nga 1% në Kavajë deri në 281% në Durrës.

Së fundi, këshillohet të bëhet një llogaritje e kontributeve të përdorimeve të ndryshme të ujit (nga institucionet shtetërore, ndërmarrjet dhe familjet) në rikuperimin e kostos së shërbimeve të ujit, për të përcaktuar kontributin e tyre në rikuperimin e kostos. Kjo llogaritje nuk është bërë ende, por duke parë se familjet paguajnë tarifat më të larta, mund të supozohet se këta klientë e subvencionojnë në mënyrë të kryqëzuar përdorimin e shërbimit të ujit nga institucionet shtetërore (dhe në varësi të tarifave specifike të shoqërisë, edhe nga ndërmarrjet).

Tabela 11-5 – Norma e Rikuperimit të Kostos Totale për furnizimin me ujë, kanalizimet dhe impiantet e trajtimit të ujërave të ndotura në BU-të Ishëm-Erzen dhe BU-në Erzen, 2020

Kompanitë për shërbimin e Ujit	TË ARDHURAT Uji	TË ARDHURAT Kanalizime	TË ARDHURAT IT e ujërave të ndotura	KOSTOT DIREKTE Uji (në '000 ALL)	KOSTOT DIREKTE Kanalizime (në '000 ALL)	KOSTOT DIREKTE IT e ujërave të ndotura (në '000 ALL)	KOSTO TË TJERA Uji (në '000 ALL)	KOSTO TË TJERA Kanalizime (në '000 ALL)	KOSTO TË TJERA IT e ujërave të ndotura (në '000 ALL)	Shkalla e rikuperimit total të kostos Uji	Shkalla e rikuperimit total të kostos Kanalizime	Shkalla e rikuperimit total të kostos IT e ujërave të ndotura
Shqipëria	**8,390,079**	**1,233,044**	**227,290**	**8,729,978**	**682,456**	**130,056**	**2,832,484**	**601,403**	**172,741**	**73%**	**96%**	**75%**
RB Ishëm-Erzeni	4,927,702	722,499	227,290	4,440,489	250,224	67,485	1,237,473	144,784	39,596	87%	183%	212%
RB Erzen	1,044,173	260,060	227,290	1,492,189	143,172	67,485	184,670	44,152	39,596	62%	139%	212%
Prefektura Tiranë												
Tiranë UK (Ishëm)	3,641,379	*421,849*	0	*2,626,273*	*79,398*	*0*	*1,019,988*	*0*	*0*	*100%*	*531%*	*n/a*
Vorë UK (Erzeni)	59,542	*7,454*	0	*73,387*	*1,632*	*0*	*320*	*0*	*0*	*81%*	*457%*	*n/a*
Kamzë UK (Ishëm)	192,623	*32,982*	0	*239,080*	*26,008*	*0*	*26,626*	*96,675*	*0*	*72%*	*27%*	*n/a*
Kavajë UK (Erzeni)	93,304	*15,905*	278	*250,010*	*5,942*	*9,412*	*67,433*	*8,442*	*16,977*	*29%*	*111%*	*1%*
Prefektura Durrës												
Durrës UK (Erzeni)	891,327	*236,701*	227,012	*1,168,792*	*135,598*	*58,073*	*116,917*	*35,710*	*22,619*	*69%*	*138%*	*281%*
Krujë UK (Ishëm)	49,526	*7,608*	0	*82,947*	*1,646*	*0*	*6,189*	*3,957*	*0*	*56%*	*136%*	*n/a*
I-E % krahasuar me Shqipërinë	59%	59%	100%	51%	37%	52%	44%	24%	23%			
Ishëm % krahasuar me Shqipërinë	46%	38%	0%	34%	16%	0%	37%	17%	0%			
Ishëm % krahasuar me I-E	79%	64%	0%	66%	43%	0%	85%	70%	0%			

11.4.3.3 Kostot mjedisore dhe burimore të furnizimit publik me ujë dhe mbledhjes/trajtimit të ujërave të zeza

Për sa i përket çështjes së kostove mjedisore dhe burimore (kostot MB), nuk ka llogaritje specifike për momentin. Kjo vlen për ato kategori kostosh që kanë të bëjnë me ndikimet e shërbimeve të furnizimit me ujë të pijshëm dhe mbledhjes (e trajtimit) të ujërave të zeza (ka disa informacione të disponueshme ndonëse të kufizuara për volumet e ujit dhe informacione të copëzuar për ujërat e ndotura të larguara), por edhe për vetë furnizimin, ku në fazën fillestare duhen hetuar volumet e përdorura/larguara dhe vendndodhja e tyre, për të përcaktuar ndikimin e tyre në statusin mjedisor sipas DKU-së. Krahas këtyre, kostot e PM-së në BU-në përkatëse mund të merren si vlera përfaqësuese (nëse masat e arrijnë statusin e mirë mjedisor sipas DKU-së, atëherë kostot e PM-së mund të shihen si më të ulëta se kostot MB). E megjithatë, në këtë fazë, PM-ja fokusohet te objektivat e lehta për t'u arritur dhe nuk mund të supozojmë se statusi i mirë arrihet për të gjithë trupat ujorë edhe nëse zbatohet plotësisht. Për më tepër, kostimi i masave duhet detajuar më tej.

Një prej opsioneve për të pasur të paktën kostimin e parë MB është që instrumentet t'i ndajnë këto kosto, duke llogaritur kryesisht tarifat e mbledhura për nxjerrjen e ujit dhe largimin e ujërave të ndotura. Tarifat e reja për përdorimin e ujit janë një hap mjaft i mirë përpara; niveli i tarifave nuk lidhet me ndikimin mjedisor të përdorimit specifik të ujit (me vendndodhjen specifike dhe ndikimin e një përdorimi të caktuar te statusi i mirë, p.sh ngarkesa specifike e ndotjes nga shkarkimi i ujërave të zeza në mjedis). Këto kategori kostosh janë një element mjaft i rëndësishëm i punës në të ardhmen, për të kuptuar më mirë ndikimet e përdorimit të ujit, gjë që sjell bazë më të mirë informacionesh për menaxhimin e qëndrueshëm të ujit.

11.4.4 Boshllëqet kryesore lidhur me shërbimet e ujit dhe rikuperimin e kostos

Boshllëqet kryesore janë:

- Informacioni mbi vet ofrimin e shërbimeve (p.sh ujitja në bujqësi, nxjerrjet e ujit dhe shkarkimet nga industria dhe familjet);
- Pavarësisht përpjekjeve të ndërmarra për përmirësimin e situatës, nevojitet informacion më i besueshëm për volumet e matura/popullsinë që merr shërbim/humbjet etj., por edhe informacion financiar për shoqëritë e ujit, si dhe duhet bërë kategorizimi i tyre;
- Informacioni për investimet e planifikuara dhe planet për mbulimin e kostove shtesë (p.sh ITUN i ri) në mënyrë të tillë që të sigurohet një rikuperim i pranueshëm i kostos, por edhe i realizueshëm nga pikëpamja sociale, si dhe planet për sigurimin e performancës financiare të shoqërive UK në terma afatgjatë, lidhur me investimet për rritjen e cilësisë së shërbimit;
- Vlerësimet e kostove mjedisore dhe burimore lidhur me ofrimin e shërbimeve të ujit.

11.5 Skenari bazë: me sytë drejt së ardhmes

Roli i analizës ekonomike në zhvillimin e skenarit bazë (SB) ka të bëjë me vlerësimin e parashikimeve të nxitësve ekonomikë kryesorë që mund të ndikojnë te presionet dhe për rrjedhojë te statusi i ujit. Fokusi duhet të jetë te ndryshimet e variablave të përgjithshme socio-ekonomike (p.sh shtimi i popullsisë), rritja ekonomike e sektorëve kryesorë dhe ndryshimet në zbatimin e investimeve të planifikuara lidhur me rregullimet ekzistuese. Ka shumë rëndësi të vërejmë se për sa i përket furnizimit, projeksionet duhen bërë nga pikëpamja hidrologjike. Një prej elementeve kyçe janë ndikimet e parashikuara të ndryshimeve klimatike te disponueshmëria e ujit. Fatkeqësisht, në Shqipëri (si dhe në shumë vende të tjera), për shumë elemente thelbësore lidhur me kërkesën për ujë, nuk ka informacion sistematik për nxitësit socio-ekonomikë dhe efektet e tyre në menaxhimin e burimeve ujore.

Për BU-të Ishëm-Erzen, projeksionet e popullsisë (të skenarit mesatar) tregojnë se pritet rritje prej 4% për periudhën 2021-2031, që është ndjeshëm më e lartë se rënia e pritshme e popullsisë gjatë kësaj periudhe për të gjithë Shqipërinë prej 4%. Kjo do të ketë ndikim të drejtpërdrejtë te kërkesat e menaxhimi të burimeve ujore në shumë mënyra, sidomos lidhur me furnizimin me ujë dhe kanalizimet. Për t'i llogaritur sa më mirë këto ndryshime, nevojitet një analizë më e detajuar e ndryshimeve rajonale në basen, që lidhet edhe me ndryshimet e konsumit për frymë (ndërsa pasiguritë lidhur me popullsinë që merr shërbim dhe volumet e prodhuara duhen shqyrtuar/reduktuar).

Programi buxhetor afatmesëm 2022-2024 i Ministrisë së Financave tregon se pas një recesioni të fortë në 2020-n në nivelin -4%, sipas përllogaritjeve më të fundit të INSTAT-it, ekonomia pritet të rimëkëmbet në 2021-shin dhe të vijojë tendenca rritëse në plan afatmesëm. Rritja ekonomike parashikohet (5.5 % 2021) të mbesë nën 4 % në plan afatmesëm. Më konkretisht, rritja ekonomike parashikohet të jetë 4.8, 4.5 dhe 3.9 % përkatësisht për vitet 2022, 2023 dhe 2024. Përtej informacioneve të ofruara për investimet në seksionin e rikuperimit të kostos lidhur me furnizimin me ujë të pijshëm dhe kanalizimet (kapitulli 5.4.3 më lart), Programi Kombëtar për Sektorin e Ujit 2018-2030[174] parashtron projeksionet lidhur me objektivat e sektorit të ujit. Projeksionet financiare bëhen duke marrë në konsideratë zërat e veçantë të buxhetit të renditur në PBA për çdo institucion përgjegjës p.sh linja e buxhetit për MTI-në lidhur me FUK, linja e buxhetit të Ministrisë së Mjedisit për monitorimin etj. Si rezultat, nevojat e përgjithshme për financim për arritjen e këtyre objektivave llogariten të jenë 388,4 miliardë lekë deri në 2030-n, ndërsa buxheti aktual i parashikuar për këtë periudhë është 237,4 miliardë lekë. Kështu, ka hendek financiar prej 151 miliardë lekësh.

11.5.1 Boshllëqet kryesore lidhur me skenarin bazë

Nuk mund të bëjmë llogaritje të përgjithshme të sakta (bazuar te projeksionet ekzistuese) të kërkesës së ardhshme për ujë (dhe boshllëkut në furnizim me ujë) dhe presioneve të ardhshme të lidhura me ujin te burimet ujore (për sa i përket sasisë, por edhe cilësisë), sepse shumë prej tyre nuk janë të disponueshme. Përveç nevojës që projeksionet të realizohen/zhvillohen më hollësisht dhe të mbështeten nga studime të veçanta, boshllëku më urgjent për t'u trajtuar është i orientuar drejt procesit. Këtu kërkohet një qasje e bazuar në skenarë sistematikë, pasi njohuritë/informacionet e ekspertëve zotërohen nga disa ministri (bujqësisë, zhvillimit rural, ekonomisë etj.), por edhe institucione e palë të tjera interesi (furnizuesit me ujë, shoqatat bujqësore, institutet dhe organizatat kërkimore etj.) Planet strukturore dhe rajonale, si dhe planet vendore të autoritetit janë burime të rëndësishme informacioni. Ndonëse është marrja e informacioneve për disa parametra të renditura në listën më lart është vërtetë e vështirë, duhen bërë përafrime/përllogaritje për çdo parametër/projeksion politikë në bashkëpunim me ministrinë/organin administrativ përgjegjës/kompetent për ofrimin e informacioneve/projeksioneve/gjykimeve të kërkuara eksperte. Qëllimi është që në të ardhmen të bëhen përllogaritje të përgjithshme të rajonizuara të kërkesës për ujë në të ardhmen dhe presioneve të pritshme te burimet ujore (sasi/cilësi) e BU-ve.

[174] Projekt programi Kombëtar për Sektorin, përgatitur nga AMBU në bashkëpunim me palët përkatëse të interesit. Është në të njëjtën vijë logjike me Agjendën 2030 të OKB-së për OZhQ-të lidhur me ujin. Nuk është miratuar ende, por është konsultuar në shkallë të gjerë me të gjitha palët e interesit në nivel kombëtar dhe vendor, ku janë zhvilluar edhe mbledhje të posaçme me ministritë e linjës.

12 Politikat Mjedisore në Nivelin e Basenit Ujor

12.1 Politikat Mjedisore për Trupat Ujorë - Erzen

Ky Kapitull përmbledh politikat dhe qasjen e gjerë strategjike të PMBU-së 2024-2029 të parashikuar nga AMBU (autoriteti kompetent) për arritjen e objektivave mjedisore të përshkruara në Kapitullin 3. Këto politika dhe masa të gjera strategjike gjejnë zbatim si për ujërat nëntokësore, ashtu edhe për ujërat sipërfaqësore, sipas rastit.

Duhet bërë dallimi midis objektivave të përgjithshme të politikave mjedisore dhe Programit të Masave që është më i shënjestruar (PiM, Kapitulli 13). Për trupat ujorë që nuk i kanë arritur objektivat mjedisore nevojiten masa të shënjestruara, duke kërkuar vlerësimin sasior të presioneve dhe masave përkatëse. Megjithatë, një prej kërkesave themelore të Direktivës Kuadër të Ujit (DKU, Preambula (26)) është se kur trupi ujor gëzon status të mirë, ky status duhet ruajtur dhe për pasojë ky objektiv logjikisht nuk bën pjesë në Programin e Masave.

Qëllimi i këtij Kapitulli është të përshkruajë në terma të gjerë politikën dhe/ose qasjen strategjike që do të zbatohet nga autoriteti kompetent (AMBU) përgjatë basenit ujor. Qëllimi i këtyre politikave është të sigurojnë se të gjithë trupat ujorë që gëzojnë status të mirë ta ruajnë atë status, dhe të mos përkeqësohen. Rrjedhimisht, këto objektiva strategjike gjejnë zbatim për të gjithë trupat ujorë brenda basenit ujor dhe mund të përfshijnë një sërë udhëzimesh teknike dhe/ose instrumente ligjore ose fiskale për të arritur në veçanti:

- Ruajtjen dhe përmirësimin e cilësisë së mjedisit ujor (DKU 19);
- Reduktimin e substancave prioritare të rrezikshme (DKU 27);
- Koordinimin e masave afatgjata të qëndrueshmërisë brenda të njëjtave sisteme ekologjike, hidrologjike dhe hidrogjeologjike (DKU 33);
- Integrimin më të mirë të aspekteve cilësore dhe sasiore të sistemeve të ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore (DKU 34);
- Zbatimin e qasjes së kombinuar në parandalimin dhe kontrollin e ndotjes, duke përfshirë vlerat kufi të emetimeve (VKE) dhe standardet cilësore mjedisore (SCM) (DKU 40).

Disa prej këtyre instrumenteve politike mund të lidhen drejtpërdrejt me trupat ujorë individualë ose grupimet e trupave ujorë si pjesë e Programit më të shënjestruar të Masave, por në këto raste, masat që do të zbatohen duhet të jenë të specifikuara nga pikëpamja sasiore për sa i përket tipit të masës dhe treguesit të masës (shihni Kapitullin 13).

12.1.1 Përmbledhja e Nismave për të Mbështetur Objektivat Mjedisore

Vështrimi i përgjithshëm i politikës së propozuar, strategjisë së përgjithshme dhe praktikave të konsoliduar të rregullimit ose zbatimit paraqitet në Tabelën 12-1. Zbatimi i këtyre politikave, strategjive dhe masave të mundshme vijuese mund të kërkojë koordinim dhe buxhet nga disa autoritete kompetente nën drejtimin e AMBU-së dhe në disa raste mund të nevojitet edhe legjislacioni dytësor.

Tabela 12-1 nuk është matricë e "alternativave të mundshme". Qëllimi i saj është të tregojë, në të mirë të grupeve të interesit, se ku AMBU synon që të ndërmarrë në mënyrë aktive nisma për ndryshime në politikë dhe/ose ndërhyrje strategjike për të siguruar qëndrueshmërinë afatgjatë të burimeve ujore dhe shërbimeve të ujit.

Metodologjitë dhe implikimet sektoriale për çdo politikë ose ndërhyrje zbatuese përvijohen me detaje në seksionet 12.1.2 deri në 12.1.11, siç janë kërkesat për koordinimin midis autoriteteve kompetente.

12.1.2 Politika dhe Ndërhyrjet Strategjike për Monitorim të Përshtatshëm Sasior të Ujërave Sipërfaqësore

Në basenin e lumit Erzen nuk ka pasur rrjet hidrometrik të besueshëm dhe të vazhdueshëm për rrjedhën ujore të lumit gjatë dy dekadave të fundit. Informacioni më i fundit i publikuar për sasitë e ujërave sipërfaqësore i përket vitit 1984 "Hidrologjia e Shqipërisë".

Rrjeti kombëtar hidrometrik (meteorologjik dhe hidrologjik) është nën autoritetin kompetent të IGjEO-s (Instituti i Gjeoshkencave, Energjisë, Ujit dhe Mjedisit- Departamenti i Ekonomisë së Ujit dhe Energjisë së Rinovueshme), por ky autoritet nuk ka as administrim të përshtatshëm dhe as burime të mjaftueshme për të ofruar një rrjet kombëtar të besueshëm[175]. Shumica e stacioneve ndërkombëtare të matjes së prurjes standarde për mbikëqyrjen rutinore të prurjes së lumit në basenin e Erzenit janë prishur.

Shumë prej aspekteve thelbësore të PMBU-së së bazuar në një MIBU kuptimplotë nuk mund të arrihen pa një burim të besueshëm për prurjet aktuale në vendndodhjet strategjike brenda basenit ujor. Më konkretisht:

- Nuk ka informacion për shpërndarjen e burimeve ujore në basenin ujor, nuk mund të përcaktohet qoftë edhe një bilanc ujor bazë dhe nuk ka asnjë lloj lehtësie për përcaktimin e përshtatshëm të shpërndarjes së burimeve ujore midis sektorëve.
- Prurjet ekologjike, që janë jetike për ruajtjen e ekosistemeve ujore, nuk mund të llogariten me besueshmëri.
- Ngarkesat e ndotësve (faktor thelbësor për përcaktimin e statusit fiziko-kimik të trupave ujorë dhe/ose vlerat e synuara për masat e rehabilitimit) nuk mund të llogariten.
- Reduktimi, me shumë gjasë afatgjatë, i burimeve ujore në basenin ujor, ose të paktën luhatjet e mëdha sezonale për shkak të ndryshimeve klimatike, nuk mund të vlerësohen duke marrë parasysh ndërlikimet kritike për menaxhimin e burimeve ujore në basen ujor në të ardhmen.

Ndonëse AMBU nuk është autoriteti kompetent për këtë çështje, ekziston një kërkesë strategjike urgjente për t'u koordinuar me IGjEO-n dhe për t'i shpjeguar niveleve të larta të qeverisjes pasojat serioze afatgjata të dështimit të rrjetit kombëtar të monitorimit të prurjes.

AMBU ka bërë propozimin strategjik që gjatë periudhës 2024-2029 në basenin e lumit Erzen të rehabilitohen të paktën dy stacione monitorimi, në mënyrë që këto stacione të ofrojnë të dhëna afatgjata të besueshme dhe të besueshme për të gjithë palët e interesit.

Raporti më i fundit i BE-së në vitin 2021 e vë theksin te *"përafrimi i mëtejshëm me direktivat kryesore të ujit duke miratuar paketën e re të sapo përgatitur ligjore; miratuar strategjinë e re për furnizimin me ujë dhe kanalizimet 2021-2030; rritur ndjeshëm burimet buxhetore dhe kapacitetin zbatues të agjencive kombëtare kryesore për menaxhimin e burimeve ujore, furnizimin me ujë, kanalizimet dhe infrastrukturën e mbetjeve, si dhe të agjencive kombëtare përgjegjëse për zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të ujit financiar me ligj"*.

Për më tepër, plani i veprimit të Strategjisë Kombëtare për menaxhimin e integruar të burimeve ujore parashikon veprimtari të ndryshme monitorimi, që nuk zbatohen plotësisht për shkak të hendekut financiar, i cili fillimisht duhet plotësuar në mënyrë që këto veprimtari të zbatohen plotësisht.

Duke marrë parasysh sa më lart dhe kërkesat për zbatimin e Strategjisë Kombëtare, AMBU i ka kërkuar ndihmë financiare asistencës IPA III për përmirësimin e rrjetit të monitorimit (si dhe pajisje e asistencë teknike) nëpërmjet Dokumentit të Veprimit për Ujërat.

Krahas AMBU-së, këtë asistencë e përfitojnë edhe institucione të tjera si AKM-ja, IGjEO, ShGjSh-ja, IShP-ja etj.

Objektivi (ndikimi) kryesor i këtij veprimi është *"të ruajë dhe përmirësojë statusin cilësor të trupave ujorë në Shqipëri"*.

Objektivat (rezultatet) specifike të këtij veprimi, lidhur me dy fushat e mbështetjes të identifikuara në arsyetim (MIBU dhe TUN) janë:

- Rezultati 1: *Rritja e shkallës së përafrimit të* legjislacionit kombëtar *me aquis-in e BE-së për ujin.*
- Rezultati 2: *Reduktimi i shkarkimeve të ujërave të ndotura në trupa ujorë, për të çuar përpara përafrimin me kërkesat e DTUNU-së*

[175]Për Ngritjen e Platformës Institucionale dhe Rregullatorë për Qeverisjen dhe Funksionimin (IRP) e Kadastrës Kombëtare të Burimeve Ujore në Shqipëri, Banka Botërore, Tetor 2019

Në kuadër të rezultatit 1, pritet të arrihet rezultati 1.3 "Përforcimi i monitorimit dhe raportimit për burimet ujore në përputhje me kërkesat e Direktivave përkatëse të BE-së për burimet ujore", më konkretisht:
1.3a: **Zhvillimi i kapaciteteve laboratorike -** Shtimi i kapaciteteve të monitorimit për sa i përket numrit të parametrave të monitorimit të burimeve ujore nga Direktivat e BE-së, për të cilat janë akredituar laboratorët referencë (AKM, ShGjSh, IShP, NJVKSh)
1.3b: **Monitorimi operacional në BU** - Shtimi i kapaciteteve të monitorimit për sa i përket numrit të stacioneve të monitorimit (fikse, me përdorim të varkave, ose me përdorim të mjeteve lundruese) të pajisura, instaluara dhe operuara në mënyrë rutinë (për ujërat sipërfaqësore, ujërat nëntokësore, ujërat bregdetare, meteorologjinë, hidrometrinë)
1.3c: Numri i njoftimeve dhe veprimeve përforcuese të raportuara mbi baza vjetore (AKM, ShGjSh, IShP)

12.1.3 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Monitorim të Përshtatshëm të Ujërave Nëntokësore

Në kuadër të rezultatit 1 "Rritja e shkallës së përafrimit të legjislacionit kombëtar me *AQUIS-in* e BE-së për ujin" në dokumentin e veprimit për burimet ujore, pritet të arrihet rezultati 1.3 "Përforcimi i monitorimit dhe raportimit për burimet ujore në përputhje me kërkesat e Direktivave përkatëse të BE-së për burimet ujore", ku veçanërisht për monitorimin e ujërave nëntokësore kërkohet:

-Analiza kimike, morfologjia, sasitë, vlerësimi i ujërave nëntokësore në 7 BU

-Shtimi i kapaciteteve të monitorimit për sa i përket numrit të parametrave të monitorimit të burimeve ujore nga Direktivat e BE-së për të cilat janë akredituar laboratorët referencë (AKM, ShGjSh, IShP, NJVKSh)

- Shtimi i kapaciteteve të monitorimit për sa i përket numrit të stacioneve të monitorimit - 40 stacione të reja monitorimi për ujërat nëntokësore

12.1.4 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Monitorim të Përshtatshëm të Cilësisë së Ujit

Në kuadër të rezultatit 1 "Rritja e shkallës së përafrimit të legjislacionit kombëtar me *AQUIS-in* e BE-së për ujin", në dokumentin e veprimit për burimet ujore, pritet të arrihet rezultati 1.3 "Përforcimi i monitorimit dhe raportimit për burimet ujore në përputhje me kërkesat e Direktivave përkatëse të BE-së për burimet ujore", ku veçanërisht për monitorimin e cilësisë së ujërave kërkohet:

- Shtimi i kapaciteteve të monitorimit për sa i përket numrit të parametrave të monitorimit të burimeve ujore nga Direktivat e BE-së për të cilat janë akredituar laboratorët referencë (AKM, ShGjSh, IShP, NJVKSh)

- Shtimi i kapaciteteve të monitorimit për sa i përket numrit të stacioneve të monitorimit (fikse, me përdorim të varkave, me përdorim të mjeteve lundruese) të pajisura, instaluara dhe operuara në mënyrë rutinë (për ujërat sipërfaqësore, ujërat nëntokësore, ujërat bregdetare, meteorologjinë, hidrometrinë; stacione të reja monitorimi për hidro-meteorologjinë (15 stacione hidrologjike + 15 stacione meteorologjike)
-Hartimi i programit kombëtar të monitorimit.

12.1.5 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Monitorim të Përshtatshëm Hidrobiologjik

Në kuadër të rezultatit 1 "Rritja e shkallës së përafrimit të legjislacionit kombëtar me *AQUIS-in* e BE-së për ujin", në dokumentin e veprimit për burimet ujore, pritet të arrihet rezultati 1.3 "Përforcimi i monitorimit dhe raportimit për burimet ujore në përputhje me kërkesat e Direktivave përkatëse të BE-së për burimet ujore", ku veçanërisht për monitorimin hidrobiologjik kërkohet:

Shtimi i kapaciteteve të monitorimit për sa i përket numrit të parametrave të monitorimit të burimeve ujore nga Direktivat e BE-së për të cilat laboratorët referencë janë akredituar nga AKM-ja.

Kampionime dhe analiza, vlerësimi i statusit biologjik në 7 BU.

Shtimi i kapaciteteve të monitorimit për sa i përket numrit të stacioneve të monitorimit (fikse, me përdorim të varkave, ose me përdorim të mjeteve lundruese) të pajisura, instaluara dhe operuara në mënyrë rutinë (për monitorim të përshtatshëm hidrobiologjik).

12.1.6 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Kontrollet e Nxjerrjeve të Ujit

Përdorimi i pakontrolluar ose mbi shfrytëzimi i burimeve ujore renditen aktualisht në mesin e ndikimeve negative te burimet tona ujore. Kjo vlen për ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore, të cilat janë burime thelbësore dhe aktualisht furnizojnë sasi të mëdha të ujit të pijshëm dhe të ujit për ujitjen e tokave bujqësore, sidomos në zonat bregdetare të BU-së Ishëm. AMBU është autoriteti përgjegjës që duhet të sigurojë mbi baza vjetore që nevojat mjedisore dhe nevojat për konsumin total të ujit nga burimet ujore, nuk duhet t'i tejkalojnë nivelet e burimeve të rinovueshme vjetore.

Problemi me kontrollin e nxjerrjeve të ujit ka të bëjë kryesisht me operimin e mijëra përdoruesve që marrin shërbimin e furnizimit me ujë të pijshëm ose ujë për qëllime bujqësore (ujitje) apo industriale. Për shkak të këtij problemi, nuk dihet me saktësi bilanci i ujit në nivel baseni ujor, pasi të dhënat nuk janë të disponueshme ose mungojnë, përdoruesit nuk raportojnë rregullisht dhe regjistrimi i këtyre të fundit nuk është i plotë pasi ka shumë përdorues të paligjshëm.

Për t'i zgjidhur problemet e identifikuara lidhur me kontrollin e nxjerrjeve të ujit, është hartuar Strategjia Kombëtare për Menaxhimin e Burimeve Ujore, që është instrumenti kryesor politik dhe strategjik i ndërhyrjes. Objektivi i saj kryesor është të mbrojë sasinë e ujërave dhe për pasojë, të sigurojë shpërndarje sa më efikase të tij midis përdoruesve. Strategjia kërkon hartimin dhe zbatimin e PMBU-ve, të cilat synojnë përmirësimin e infrastrukturës së shpërndarjes së ujit, nëpërmjet marrjes së masave mbrojtëse dhe marrjes parasysh të ndikimeve të ndryshimeve klimatike.

Kontrolli rutinë i përdoruesve të burimeve ujore në nivel vendi dhe baseni për sa i përket procedurave të aplikimit dhe dhënies së lejeve apo autorizimeve parashikohet në dispozitat përkatëse të VKM-së Nr. 550, datë 15.07.2020.

Sipas dispozitave ligjore, përgjegjëse për vlerësimin teknik të aplikimeve dhe dhënies së lejeve për përdorimin e burimeve ujore është AMBU. Gjendja aktuale duhet përmirësuar për të arritur në të ardhmen një balancë të qëndrueshme midis nevojave ekonomike dhe mjedisore.

12.1.7 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Eficiencën e Përdorimit të Ujit

Bazuar te DKU-ja:

- Pika (19) parashikon se: Direktiva synon të mbrojë dhe përmirësojë mjedisin ujor në komunitet, Qëllimi kryesor i saj ka në qendër cilësinë e ujit në fjalë. Kontrolli i cilësisë është element shtesë që ndihmon në sigurimin e cilësisë së mirë të ujit, prandaj duhen marrë masat e nevojshme lidhur me sasinë që t'i shërbejnë arritjes së objektivit të sigurimit të cilësisë më të mirë të mundshme.
- Pika Nr. (41) parashikon se: Në lidhje me sasinë e ujit, duhet të përcaktohen parime të përgjithshme të kontrollit për marrjen dhe grumbullimin, me qëllim që të sigurohet qëndrueshmëria mjedisore e sistemeve ujore të prekura.

Duke iu referuar kësaj direktive, është bërë i mundur identifikimi i problemeve kryesore lidhur me përdorimin eficient të burimeve ujore:

1. Kontrolli dhe regjistrimi i lejeve të dhëna për përdorimin e burimeve ujore
2. Ndryshimet klimatike globale (të ndikuara nga përmbytjet dhe thatësirat)
3. Monitorimi i sasisë dhe cilësisë së burimeve ujore.

Nëse prurjet hyrëse në ujëra sipërfaqësore ulen dhe avullimi rritet, reduktohet edhe sasia e ujit e grumbulluar çdo vit në rezervuare, çka do të thotë më pak ujë për njerëzit, HEC-et dhe bujqësinë, sidomos gjatë muajve kritikë (të thatë) të verës. Ujërat nëntokësore ndikohen nga pakësimi i ujërave sipërfaqësore për shkak të reduktimit të reshjeve e përrenjve sipërfaqësorë, si dhe humbjeve të lagështisë së tokës prej rritjes së evapotranspirimit.

Autoritetet përgjegjëse për monitorimin e hidrometeorologjisë duhet të përmirësojnë urgjentisht disponueshmërinë dhe gamën e të dhënave lidhur me përdorimin eficient të burimeve ujore.

Përgatitja e bilancit të përditësuar dhe të saktë të burimeve ujore në nivel baseni, rihapja e stacioneve të monitorimit (matja e prurjeve hyrëse dhe operimi nga agjencitë kombëtare), vlerësimi paraprak i riskut nga përmbytjet ose thatësirat duke përgatitur planet përkatëse të menaxhimit, të cilat rregullohen dhe sanksionohen nga legjislacioni në fuqi.

Strategjia për Menaxhimin e Burimeve Ujore është instrumenti kryesor politik dhe strategjik i ndërhyrjes. Objektivi i saj kryesor është të mbrojë sasinë e ujërave dhe për pasojë, të sigurojë shpërndarje sa më efikase të tij midis përdoruesve. Strategjia kërkon hartimin dhe zbatimin e PMBU-ve, të cilat synojnë përmirësimin e infrastrukturës së shpërndarjes së ujit, nëpërmjet marrjes së masave mbrojtëse dhe marrjes parasysh të ndikimeve të ndryshimeve klimatike.

Kontrolli rutinë i përdoruesve të burimeve ujore në nivel vendi dhe baseni për sa i përket procedurave të aplikimit dhe dhënies së lejeve apo autorizimeve parashikohet në dispozitat përkatëse të VKM-së Nr. 550, datë 15.07.2020.

Sipas dispozitave ligjore, përgjegjëse për vlerësimin teknik të aplikimeve dhe dhënies së lejeve për përdorimin e burimeve ujore është AMBU. Gjendja aktuale duhet përmirësuar për të arritur në të ardhmen një balancë të qëndrueshme midis nevojave ekonomike dhe mjedisore.

12.1.8 Politika dhe Ndërhyrjet Strategjike për Përputhshmërinë e Prurjes Mjedisore

Përcaktimi i saktë dhe mirëmbajtja e prurjes mjedisore janë jetike për arritjen e statusit të mirë ekologjik për pjesën më të madhe të sistemeve ujore (shihni seksionin 3.3.5). Sipas praktikës më të mirë, prurja ekologjike nuk konsiderohet si minimum i vetëm ose si prurje e pandryshueshme në kohë (Figura 12 1 majtas), mbi të cilën lejohen të gjitha nxjerrjet e ujit pa dëmtuar ekosistemet ujore (siç nënkuptohet nga ligji aktual për MIBU-n në nenin 4 - prurja e qëndrueshme = prurje e tejkaluar për 355 ditë të vitit (Q_{97})). Në vend të kësaj, prurja ekologjike duhet të pasqyrojë të gjithë regjimin natyror të prurjes së lumit, i cili ndryshon sipas sezoneve (Figura 12-1 djathtas), ndaj prurja ekologjike mund të jetë mbi dhe/ose nën prurjet aktuale të krijuara nga ndikimet artificiale.

Përkufizimi aktual ligjor i "prurjes së qëndrueshme" në Shqipëri nuk është i barasvlershëm me praktikën më të mirë dhe në periudhën 2024-2029, do të ndërmerret shqyrtimi i metodologjisë kombëtare për prurjen mjedisore. Ndërkohë, subjektet do të duhet të respektojnë regjime prurjesh më të orientuara ndaj sezonit dhe më të përshtatshme nga pikëpamja ekologjike krahasuar me ato aktualet, të përcaktuara për çdo lum individual.

Subjektet që planifikojnë të shfrytëzojnë, depozitojnë ose devijojnë ujë për çdo qëllim, do të kenë detyrimin t'i planifikojnë operacionet e tyre në mënyrë që regjimi i prurjes mjedisore të mos ndikohet më tepër seç duhet.

Figura 12-1 – Koncepti i Rehabilitimit të Prurjes Mjedisore

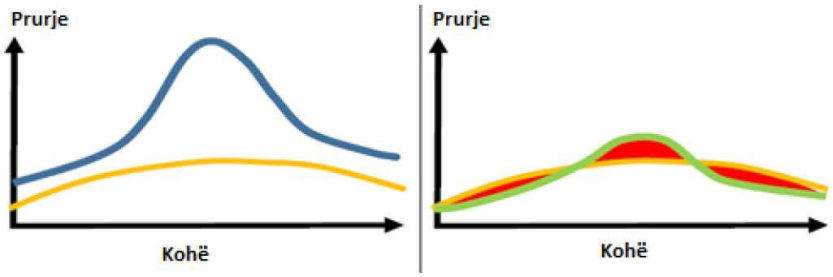

Regjimi hidrologjik i prurjeve hyrëse në shumë lumenj luan rol të rëndësishëm në strukturën dhe funksionimin e ekosistemeve ujore. Kur ndryshon regjimi natyror, për shembull nëpërmjet devijimit të prurjeve hyrëse për ndërtimin e HEC-eve, ose tejkalimit të niveleve të nxjerrjes së ujit për ujitje ose ujë të pijshëm, regjimi i ndryshuar pritet të ketë ndikim dëmtues, sidomos tek ekosistemet ujore, dhe të përkeqësojë statusin "e mirë" ekologjik të trupave ujorë. Ky koncept është objektivi kryesor mjedisor i DKU-së.

Është thuajse e sigurt se "kontributi minimal ekologjik" i përshkruar në ligjin nr. 111/2012 ndryshuar dhe azhurnuar me ligjin nr. 6/2018, bazuar te prurja hyrëse ekuivalente me 355 ditë të vitit, nuk

mjafton për mbrojtjen e ekosistemeve ujore. Shumë HEC-e në të gjithë vendin vijojnë të miratohen bazuar vetëm te këto kritere, duke lejuar me shumë gjasë të gjitha prurjet hyrëse mbi këtë limit minimal për shfrytëzim dhe devijim.
Figura 12-1 tregon një prej praktikave më të mira të menaxhimit të rrjedhës ekologjike, ku rrjedha minimale ekologjike identifikohet për çdo muaj të vitit. Për të ruajtur statusin e mirë ekologjik të trupit ujor, duhet përdorur gjatë periudhës së lagësht të vitit (mars, prill), gjë që mund të sjellë reduktim të përdorimit gjatë muajve të thatë të verës (për shembull gusht, shtator). Përdorimi i tepruar i ujit shkatërron statusin ekologjik të trupit ujor.
Për çdo ndërhyrje të parashikuar ose të planifikuar nga subjektet, ndërmerret vlerësimi mjedisor i ndikimeve (Ligji Nr. 10440, datë 7.7.2011 "Për vlerësimin e ndikimit mjedisor"), që synon të sigurojë një nivel të lartë mbrojtjeje mjedisore, nëpërmjet parandalimit, minimizimit dhe kompensimit të dëmit mjedisor, nga projekte të propozuara përpara miratimit të zhvillimit të tyre; të sigurojë procese të hapura vendimmarrëse lidhur me identifikimin, përshkrimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore negative, në kohë dhe në mënyrë të përshtatshme; si dhe të sigurojë përfshirjen e të gjithë palëve të interesit. Kushtet që duhen plotësuar nga subjektet (për përdorimin e ujërave sipërfaqësore, për ujë të pijshëm, ujitje, akuakulturë, qëllime industriale etj.) parashtrohen në VKM-në Nr. 550, datë 15.07.2020.
Koncepti i depërtimit ekologjik dhe zbatimit të tij te lejet për përdorimin e burimeve ujore në Shqipëri duhet rishikuar dhe rivlerësuar, bazuar te opinioni i ekspertëve dhe praktikave më të mira ndërkombëtare. Këto procedura teknike standarde duhen zbatuar për të përcaktuar me saktësi nivelin e ndikimit te veprimtarive të depërtimit ekologjik te përdorimet e ndryshme të burimeve ujore dhe shkarkimet që krijohen në ekosisteme ujore pas përdorimit të ujit. Këto shkatërrime bien ndesh me OM-të e parashtruara në DKU dhe për këtë arsye duhen marrë masa për të përmbushur kriteret e statusit të mirë ekologjik në Direktivë.

12.1.9 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Përmirësimin e Raportimit nga Subjektet

Rritja e kërkesës për përdorimin e burimeve ujore ka sjellë rritje të raportimeve rreth situatës dhe monitorimeve të trupave ujorë nga vetë subjektet. Çdo subjekt që planifikon të përdorë burime ujore duhet të marrë fillimisht lejen ose autorizimin përkatës, bazuar te dispozitat e Ligjit Nr. 111/2012, ndryshuar me Ligjin Nr.6/2018.
Kushtet përkatëse renditen si të detyrueshme për t'u plotësuar nga Subjektet menjëherë pas lëshimit të lejes nga AMBU (VKM Nr. 550 datë 15.07.2020), përfshi edhe detyrimet për të raportuar mbi sasinë e përdorur të ujit, pikat e shkarkimit dhe sasitë.
Për më tepër, sipas dispozitave të Ligjit Nr. 10448, datë 14.7.2011, "Për mbrojtjen mjedisore" dhe Ligjit Nr. 10440, datë 7.7.2011, "Për vlerësimin e ndikimit mjedisor", Subjekteve u jepet leja mjedisore ose i nënshtrohen procedurave të vlerësimit të ndikimeve mjedisore përpara fillimit të një veprimtarie të caktuar industriale. Subjektet ndërmarrin monitorime periodike, për të cilat raportojnë AKM-në.
Përmbushja e detyrimeve dhe raportimi periodik mund të sjellin përmirësime dhe kontroll më efikas të burimeve ujore.

12.1.10 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Kontrollin e Ndotjes në Terren

Shkarkimet e ujërave të ndotura janë prurje hyrëse që derdhen kryesisht në ujëra lumore ose bregdetare pasi të jenë shfrytëzuar dhe përdorur (për ujë të pijshëm, qëllime industriale, qëllime bujqësore ose prodhim të hidroenergjisë). Në rastin e ujit të pijshëm dhe ujërave të ndotura urbane, nëse nuk i nënshtrohen nivelit të duhur të trajtimit, ndotësit mund të shkarkohen në trupa ujorë sipërfaqësorë, duke sjellë ndikime të mëdha mjedisore për speciet ujore dhe duke përkeqësuar statusin e trupave ujorë.
Problemi më i madh në Shqipëri është ndotja nga ujërat e ndotura urbane, sektori i industrisë dhe ai i bujqësisë sepse ujërat e ndotura përmbajnë përqendrime të mëdha të patogjenëve, nitrateve, fosfateve, amonit, metaleve të rënda dhe hidrokarbureve. Hedhja e mbetjeve të ngurta industriale ose urbane direkt në lumenj ose zona në afërsi të bregdetit është një tjetër problem madhor që shkakton ndotje.

Kontrolli i ndotjes në pikën e trajtimit ose pas përdorimit rregullohet nga dispozitat e Ligjit Nr. 10448, datë 14.7.2011 "Për mbrojtjen mjedisore", i cili synon të sigurojë nivel të lartë mbrojtjeje për mjedisin, ta ruajë dhe përmirësojë atë, të parandalojë ose reduktojë risqet për jetën dhe shëndetin e njeriut, të garantojë dhe përmirësojë cilësinë e jetesës në të mirë të brezave të ardhshëm, si dhe të ofrojë kushtet e përshtatshme për zhvillimin e qëndrueshëm të vendit.
Krahas ligjit "ombrellë" të lartpërmendur, legjislacioni përkatës parashikon kërkesa specifike ligjore, që i përgjigjen aspekteve të ndryshme të sektorit ujor. Për kontrollin e cilësisë së ujërave të larjes, janë vendosur disa standarde dhe rregulla të caktuara, në përputhje me rregulloren e BE-së dhe me VKM nr.797, datë 29.9.2010 "Për administrimin e cilësisë së ujërave të larjes". Krahas kësaj, për të parandaluar, reduktuar dhe shmangur ndotjen e mjedisit të ujërave pritëse nga substancat e rrezikshme, të cilat shkarkohen aty nëpërmjet ujërave të ndotura dhe për të përcaktuar vlerat kufi për komponentët e lejuar, VKM-ja Nr. 177, datë 31.3.2005 "Për normat e lejuara të shkarkimeve të lëngëta dhe kriteret për zonimin e mjedisit të ujërave pritëse" parashikon standarde dhe rregulla të posaçme. Për më tepër, duke pasur si objektiv kontrollin e cilësisë së shkarkimeve të ujërave të ndotura në mjedis, Ligji Nr. 9115, datë 24.7.2003 "Për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura" parashikon rregulla të posaçme për trajtimin e tyre mjedisor, si dhe detyrimet e subjekteve që shkarkojnë ujëra të ndotura.
Për ta kontrolluar ndotjen në burim ose në vendin ku po përdoret uji, duhet të ketë një regjistër funksional dhe nevojitet forcimi urgjent i të gjitha shkarkimeve industriale për të pasur tregues më të mirë për presionet e ndotësve, ku të mund të vlerësohen në mënyrë individuale gjendjet dhe objektivat mjedisore për mjediset ujore pritëse dhe shkarkimet e derdhura në po të njëjtin trup ujor.

12.1.11 Politika dhe Ndërhyrjet Strategjike për Vetë monitorimin e Subjektit

Matja dhe menaxhimi i sasive të ujit është shumë i rëndësishëm për përdorimin afatgjatë të ujit. Matjet e sakta të reshjeve të shiut dhe shkarkimet e ujit në basenin ujor janë elemente thelbësore për menaxhimin e prurjeve hyrëse në ujëra sipërfaqësore dhe nëntokësore, si dhe për vlerësimin e ndryshimeve klimatike.
Problemi lidhur me monitorimin hidro-morfologjik është se AMBU po përballet me mungesën e vlerësimit sasior të burimeve ujore në basene ujore. Kjo mungesë njohurish kërkon ndërhyrje të menjëhershme pasi lidhet ngushtë me emergjencën e ndryshimeve klimatike globale.
Për sa i përket problemit të monitorimit të sasive të burimeve, haset edhe te përdoruesit e HEC-eve, të cilët nuk ia raportojnë rregullisht AMBU-së sasitë që përdorin. Kjo do të thotë se nuk mund të ndërmerret rishikimi ose kontrolli vjetor i bilancit të ujit në Kadastrën e Ujit.
Legjislacioni që është aktualisht në fuqi lidhet ngushtë me monitorimin dhe përcakton me saktësi mënyrat më të përshtatshme të veprimit të përdoruesve të burimeve ujore, por edhe të agjencive që i menaxhojnë dhe kontrollojnë burimet ujore.
Një prej institucioneve që ka në juridiksionin e vet trajtimin e përdorimit të tepruar të burimeve ujore për qëllime të furnizimit me ujë të pijshëm dhe kanalizimeve në sektorin e konsumit është ERRU, që monitorin performancën e subjekteve të ujësjellës-kanalizimeve për t'u siguruar se po i përmbushin përgjegjësitë e veta dhe për të parë progresin e tyre në përmirësimin e shërbimeve. Monitorimi mundëson vlerësimin e saktë të performancës së çdo subjekti dhe vendos objektiva sfiduese duke marrë parasysh kapacitetin aktual. Arritjet maten me Treguesit Kyçë të Performancës së klientit lidhur me shërbimin operacional, financiar dhe ndaj klienti i nënshtrohet çdo vit shqyrtimit publik me publikimin e Raportit të Performancës.
Sipas dispozitave të Ligjit Nr. 10448, datë 14.7.2011, "Për mbrojtjen mjedisore" dhe Ligjit Nr. 10440, datë 7.7.2011, "Për vlerësimin e ndikimit mjedisor", subjekteve u jepet leja mjedisore ose u nënshtrohen procedurave të vlerësimit të ndikimeve mjedisore përpara fillimit të një veprimtarie të caktuar industriale. Subjektet ndërmarrin monitorime periodike, për të cilat raportojnë AKM-në.
Marrja e masave konkrete për përditësimin e statusit të bilancit të ujit, në sistemin e raportimit standard dhe të detyrueshëm me ligj për Kadastrën Kombëtare të Burimeve Ujore, në bashkëpunim dhe koordinim me institucionet e përfshira në këtë çështje, në mënyrë që trupi ujor të arrijë një status sa më të mirë përgjatë periudhës së zbatimit të këtij plani menaxhimi.

12.1.12 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Kontrollet e Shkarkimeve të Lëndëve Ushqyese

Ndotja nga lëndët ushqyese shihet si problem i koklavitur për shkak të ndikimeve të shumta domethënëse ekonomike, sociale dhe mjedisore, që shkaktohen nga ndotës të shumëfishtë me origjinë nga burime dhe itinerare të ndryshme të cilat ekzistojnë në kohë dhe hapësira të ndryshme. Natyra globale, rurale dhe urbane e problemit, e bën menaxhimin e ndotjes nga lëndët ushqyese edhe më të vështirë.

Kontrolli i ndotjes në pikën e trajtimit ose pas përdorimit rregullohet nga dispozitat e Ligjit Nr. 10448, datë 14.7.2011 "Për mbrojtjen mjedisore", i cili synon të sigurojë nivel të lartë mbrojtjeje për mjedisin, ta ruajë dhe përmirësojë atë, të parandalojë ose reduktojë risqet për jetën dhe shëndetin e njeriut, të garantojë dhe përmirësojë cilësinë e jetesës në të mirë të brezave të ardhshëm, si dhe të ofrojë kushtet e përshtatshme për zhvillimin e qëndrueshëm të vendit.

Krahas ligjit "ombrellë" të lartpërmendur, legjislacioni përkatës parashikon kërkesa specifike ligjore, që i përgjigjen aspekteve të ndryshme të sektorit ujor. Për kontrollin e cilësisë së ujërave të larjes, janë vendosur disa standarde dhe rregulla të caktuara, në përputhje me rregulloren e BE-së "Cilësia e ujit të pijshëm" (VKM Nr. 379, datë 25.5.2016). Krahas kësaj, për të parandaluar, reduktuar dhe shmangur ndotjen e mjedisit të ujërave pritëse nga substancat e rrezikshme, të cilat shkarkohen aty nëpërmjet ujërave të ndotura dhe për të përcaktuar vlerat kufi për komponentët e lejuar, VKM-ja Nr. 177, datë 31.3.2005 "Për normat e lejuara të shkarkimeve të lëngëta dhe kriteret për zonimin e mjedisit të ujërave pritëse" parashikon standarde dhe rregulla të posaçme.

Për më tepër, duke pasur si objektiv kontrollin e cilësisë së shkarkimeve të ujërave të ndotura në mjedis, Ligji Nr. 9115, datë 24.7.2003 "Për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura" parashikon rregulla të posaçme për trajtimin e tyre mjedisor, si dhe detyrimet e subjekteve që shkarkojnë ujëra të ndotura.

Sipas legjislacionit dhe praktikave më të mira të kontrollit të shkarkuesve ushqimorë, duhen hartuar masat e duhura për parandalimin dhe minimizimin e ndotjes.

12.1.13 Politika ose Ndërhyrjet Strategjike për Rehabilitimin e Strukturave dhe Vazhdimësisë

Shqetësimi dhe prishja e habitateve ujore nëpërmjet kanalizimeve dhe ndryshimeve të zonave të përmbytura ka ndikim shumë të madh te speciet ujore. Këtu përfshihen dëmet e drejtpërdrejta që pësojnë ekosistemet ujore nëpërmjet veprimtarisë së pakontrolluar minerare, barrierave të lëvizjes, lëshimit të vezëve dhe migrimit të peshqve, ndjekur nga ndërtimi i barrierave, digave, argjinaturave, shkarkimet e ujërave të zeza në lumenj për shkak të urbanizimit dhe zonimit të përmbytjeve natyrore nga korridori i lumit si rezultat i skemave të mbrojtjes nga përmbytjet. Të gjitha këto veprimtari ndikojnë te cilësia dhe qëndrueshmëria e ekosistemeve ujore.

Vërehet neglizhim i efekteve të dëmshme të ndërhyrjeve në morfologjinë dhe vazhdimësinë e lumenjve. Është lejuar ndërtimi i shumë skemave pa ndërmarrë më parë vlerësimin e hollësishëm të ndikimeve mjedisore. Digat dhe barrierat janë ndërtuar pa marrë parasysh rrugëkalimet e peshqve apo vazhdimësinë e habitatit. Nxjerrja e zhavorrit bëhet në mënyrë të paligjshme, pasi nuk ka zbatim të legjislacionit. Argjinaturat për mbrojtjen nga përmbytjet dhe veprimtaritë e tjera në brigje e ndajnë kanalin nga shtrati natyror i zonës së përmbytshme. Përhapja në shkallë të gjerë e HEC-eve të vogla në Shqipëri pa kontroll të mjaftueshëm të ndikimeve dhe prurjeve hyrëse po i dëmton ekosistemet ujore.

Mbrojtja mjedisore dhe rehabilitimi i ekosistemeve rregullohet nga dispozitat e Ligjit Nr. 10448, datë 14.7.2011 "Për mbrojtjen mjedisore", i cili synon të sigurojë nivel të lartë mbrojtjeje për mjedisin, ta ruajë dhe përmirësojë atë, të parandalojë ose reduktojë risqet për jetën dhe shëndetin e njeriut, të garantojë dhe përmirësojë cilësinë e jetesës në të mirë të brezave të ardhshëm, si dhe të ofrojë kushtet e përshtatshme për zhvillimin e qëndrueshëm të vendit.

Krahas ligjit "ombrellë" të lartpërmendur, legjislacioni përkatës parashikon kërkesa specifike ligjore, që i përgjigjen aspekteve të ndryshme të sektorit ujor. Krahas kësaj, për të parandaluar, reduktuar dhe shmangur ndotjen e mjedisit të ujërave pritëse nga substancat e rrezikshme, të cilat shkarkohen aty nëpërmjet ujërave të ndotura dhe për të përcaktuar vlerat kufi për komponentët e lejuar, VKM-ja Nr. 177, datë 31.3.2005 "Për normat e lejuara të shkarkimeve të lëngëta dhe kriteret për zonimin e mjedisit të ujërave pritëse" parashikon standarde dhe rregulla të posaçme.

Për më tepër, duke pasur si objektiv kontrollin e cilësisë së shkarkimeve të ujërave të ndotura në mjedis, Ligji Nr. 9115, datë 24.7.2003 "Për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura" parashikon rregulla të posaçme për trajtimin e tyre mjedisor, si dhe detyrimet e subjekteve që shkarkojnë ujëra të ndotura.

Përgatitja e PMBU-ve mundëson përcaktimin e standardeve kyç në nivel baseni lidhur me "ruajtjen" e statusit "të mirë" të një trupi ujor dhe përmirësimin e këtij statusi kur është mesatar ose më i dobët. Marrja e masave të menjëhershme duhet të fokusohet te segmentet e trupave ujorë që u janë nënshtruar modifikimeve fizike me ndikim të madh mjedisor.

Tabela 12-1 – Përmbledhja e Masave të Përgjithshme Politike ose Strategjike në Mbështetje të Objektivave Mjedisore 2024-2029

PRESIONET NGA SEKTORI DHE BURIMI	KONTROLLET E NXJERRJEVE	EFICIENCA E PËRDORIMIT TË UJIT	POLITIKAT E VENDOSJES SË ÇMIMIT	TRAJTIMI NË TERREN	MONITORIMI DHE RAPORTIMI I SUBJEKTIT	KONTROLLI I LËNDËVE USHQYESE	PËRPUTHSHMËRIA ME RRJEDHËN EKOLOGJIKE	REHABILITIMI I HABITATIT	STRUKTURAT + VAZHDIMËSIA
FURNIZIMI I BASHKIVE ME UJË UJËRAT SIPËRFAQËSORE	Po (26) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (8) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (9) ERrU - VKM-ja për tarifat Nr.993/2020	Po (13) VKM-ja Nr.379/2016	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në VKM-ja Nr. 1189/2009 për PKMM-në Standardi i Krahasimit të ERrU-t / Raportimi i Performancës	Po (2)(3)(13) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.379/2016	Po (7) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (6) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në Ligji 81/2017 për AKZM-në	Po (5)(6) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në
FURNIZIMI I BASHKIVE ME UJË UJËRAT NËNTOKËSORE	Po (26) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (8) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (9) ERrU - VKM-ja për tarifat Nr.993/2020	Po (13) VKM-ja Nr.379/2016	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në VKM-ja Nr. 1189/2009 për PKMM-në Standardi i Krahasimit të ERrU-t / Raportimi i Performancës	Po (2)(3)(13) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.379/2016	Po (7) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (21) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në Ligji 81/2017 për AKZM-në	Po (21) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në
BASHKIA UJËRAT E NDOTURA	Nuk ka VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (8) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (9) ERrU - VKM-ja për tarifat Nr.993/2020	Po (1) VKM-ja Nr.177/2005 VKKBU-JA Nr.2/2015 Ligji Nr. 9115/2003 për TUNUR	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në VKM-ja Nr. 1189/2009 për PKMM-në	Po (1) VKM-ja Nr.177/2005 VKKBU-JA Nr.2/2015 Ligji Nr. 9115/2003 për TUNUR	Po (18) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020) Ligji 128/2020 për VNM-në	Po (19) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020) Ligji 128/2020 për VNM-në	Nuk ka VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020
FURNIZIMI INDUSTRIAL ME UJË UJËRAT SIPËRFAQËSORE	Po (26) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (8) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (10) ERrU - VKM-ja për tarifat Nr.993/2020	Po (13) VKM-ja Nr.379/2016	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në VKM-ja Nr. 1189/2009 për PKMM-në	Po (2)(3)(13) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja 379/2016	Po (7) Ligji Nr.111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (21) VKM-ja Nr.550,datë 15.07.2020 Ligji për VNM-në Nr. 128/2020 Ligji 81/2017 për AKZM-në	Po (21) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në

FURNIZIMI INDUSTRIAL ME UJË UJËRAT NËNTOKËSORE	Po (26) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (8) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (10) ERrU - VKM-ja për tarifat Nr.993/2020	Po (13) VKM-ja 379/2016	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në VKM-ja Nr. 1189/2009 për PKMM-në	Po (2)(3)(13) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.379/2016	Po (7) Ligji Nr.111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (6) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në Ligji 81/2017 për AKZM-në	Po (5)(6) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në
INDUSTRIALE UJËRAT E NDOTURA	Nuk ka VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (8) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (10) ERrU - VKM-ja për tarifat Nr.993/2020	Po (1) VKM-ja Nr.177/2005 VKKBU-JA Nr.2/2015 Ligji Nr. 9115/2003 për TUNUR	Po (14) Ligji 128/2020 për VNM-në Ligji 52/2020 për lejet mjedisore Regjistri i Emetimeve (Ajër/ Hidrokarbure)	Po (1) VKM-ja 177/2005 VKKBU-JA Nr.2/2015 Ligji Nr. 9115/2003 për TUNUR	Po (18) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020) Ligji 128/2020 për VNM-në	Po (19) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020) Ligji 128/2020 për VNM-në	Nuk ka VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020
BUJQËSIA UJËRA SIPËRFAQËSORE	Po (26) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (8)(12) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (11) Ligji nr. 24/2017 për administrimin e ujitjes dhe kullimit	Po (16) VKM-ja Nr.177/2005	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në VKM-ja Nr. 1189/2009 për PKMM-në Ligji 52/2020 për lejet mjedisore	Po (2)(3)(18) Ligji Nr. 128/2020 për VNM-në Ligji 52/2020 për lejet mjedisore	Po (7) Ligji Nr.111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (17)(22) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020) Ligji Nr. 128/2020 për VNM-në	Po (5)(6) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)
BUJQËSIA UJËRAT NËNTOKËSORE	Po (26) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (8)(12) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (11) Ligji nr. 24/2017 për administrimin e ujitjes dhe kullimit	Po (16) VKM-ja Nr.177/2005	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në VKM-ja Nr. 1189/2009 për PKMM-në Ligji 52/2020 për lejet mjedisore	Po (2)(3)(18) Ligji 128/2020 për VNM-në Ligji 52/2020 për lejet mjedisore	Po (7) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (17)(22) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020) Ligji 128/2020 për VNM-në	Po (5)(6) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)
HIDROENERGJETIKA UJËRA SIPËRFAQËSORE	Po (26) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (8) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (10) ERrU - VKM-ja për tarifat Nr.993/2020	Po (16) VKM-ja Nr.177/2005	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në Ligji 128/2020 për VNM-në	Nuk ka	Po (7) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në	Po (23)(24)(6)(17)(18)(19) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në Ligji 81/2017 për AKZM-në	Po (6) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në Ligji 81/2017 për AKZM-në

AKTIVITETET MINERARE UJËRAT SIPËRFAQËSORE	Po (26) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (8) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (10) ERrU - VKM-ja për tarifat Nr.993/2020	Po (13) VKM-ja Nr.379/2016	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në VKM-ja Nr. 1189/2009 për PKMM-në	Po (2)(3)(13) Ligji Nr. 111/2012 DCM no. 379/2016	Po (7) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (21) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në Ligji 81/2017 për AKZM-në	Po (21) VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020 Ligji 128/2020 për VNM-në
RISKU NGA PËRMBYTJET MENAXHIMI	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Po (13) VKM-ja Nr.379/2016	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në	Po (1) Ligji Nr. 111/2012	Nuk ka	Po (4)(17)(21)(22)(24)(25) Ligji 53/2020 për lejet e mbrojtjes mjedisore	Po (6) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.1015/2020
MENAXHIMI I RISKUT NGA PËRMBYTJET	Po (26)(24)(13) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020)	Po (8) VKM-ja për SKMIBU-n	Po (10) Ligji nr. 24/2017 për administrimin e ujitjes dhe kullimit	Po (1)(16) VKM-ja Nr. 177/2005	Po (14) VKM-ja Nr. 1122/2020 për KKBU-në	Po (2)(3) Ligji Nr. 111/2012 VKM-ja 379/2016	Po (7) Ligji Nr.111/2012 VKM-ja Nr.550, datë 15.07.2020	Po (24)(23)(25) Ligji 53/2020 për lejet e mbrojtjes mjedisore	Po (6) VKM-ja për SKMIBU-n VKM-ja Nr.1015/2020
MARRËVESHJET NDËRKUFITARE	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka VKM-ja për Tarifat	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka

13 Programi i Masave për Basenin e Erzenit

13.1 Vështrim i përgjithshëm

PMBU-ja është instrumenti kryesor i menaxhimit të ujërave për të gjithë trupat ujorë nëntokësorë dhe sipërfaqësorë në një RBU të caktuar dhe Programi i Masave për basenin ujor të Erzenit është rezultati kryesor i PMBU-së. Programet, përmirësimet ose zbatimet rregullatore dhe veprimet korrigjuese ose mbrojtëse të identifikuara për një trup ujor, zonë ose sektor ekonomik të caktuar priten të bëhen të detyrueshme me ligj për autoritetet kompetente përkatëse menjëherë pas miratimit zyrtar të PMBU-së nga Këshilli i Ministrave të QSh-së.

Në këtë raport, shkalla e mos përmbushjes së këtyre objektivave nga trupat ujorë përmblidhet kryesisht në Kapitullin 10, bazuar në dokumentacionin mbështetës të Kapitujve 4 deri në 9. Edhe njëherë, objektivat mjedisore (OM) për basenin ujor të Erzenit janë:

- Parandalimi i përkeqësimit të mëtejshëm të statusit të gjithë trupave ujorë nga statusi aktual ose potencial
- Kur trupat ujorë nuk e kalojnë dot testin e "statusit të mirë" ose rrezikojnë të mos i përmbushin objektivat, duhen ndërmarrë masa korrigjuese me qëllim forcimin dhe rikthimin e të gjithë trupave ujorë në "status të mirë" ose në "potencialin e mirë".
- Trupat ujorë artificialë dhe tepër të modifikuar mund t'u nënshtrohen objektivave mjedisore më pak të rrepta për "statusin e mirë ekologjik" dhe "potencialin e mirë ekologjik", me kusht që në planin e menaxhimit të basenit ujor të parashtrohen arsyet dhe argumentet teknike dhe/ose ekonomike.
- Substancat prioritare dhe substancat prioritare të rrezikshme që shkarkohen në mjedis duhen asgjësuar në mënyrë progresive.

Programi i Masave për basenin e Erzenit përmban "masat bazë" dhe "masat plotësuese", shihni seksionin 13.2 dhe 13.3.

13.1.1 Koncepti i Masave dhe Masave të Llojit Kyç (MLIK)

Përmbajtja dhe qëllimi i PiM-së kuptohet dhe shpeshherë nuk zbatohet në mënyrën e duhur nga agjencitë rregullatore.

PMBU-ja përcakton Programin e Masave që kërkohet për periudhën 2024-2029 për arritjen e "objektivave mjedisore" të përshkruara në Kapitullin 3, në përputhje me nenin 4 të Direktivës Kuadër të Ujit. PiM-ja nuk synon të trajtojë të gjitha problematikat që lidhen me menaxhimin dhe përdorimin e ujërave brenda basenit ujor, përfshi për shembull mungesën e kapaciteteve monitoruese të burimeve ujore në nivel kombëtar, mangësitë strukturore lidhur me kompetencat dhe koordinimin ndër-institucional, furnizimin me ujë të zonave rurale, nevojën për skemat e mbrojtjes nga përmbytjet, planet e menaxhimit të riskut nga thatësirat etj., ndonëse të gjitha sa më lart janë të përfshira në mënyrë të gabuar në PiM.

Këto problematika jo strukturore dhe/ose strukturore gjejnë zbatim vetëm për sa kohë që ndikojnë në qëllimin kryesor të arritjes së objektivave mjedisore në basenin ujor. "Masat" synojnë të sigurojnë vetëm mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të ujit në nivelin e basenit ujor. Synimi i DKU-së është të ruajë dhe përmirësojë mjedisin ujor, ndaj ''masat'' trajtojnë kryesisht menaxhimin e cilësisë së trupave ujorë, dhe sasinë e tyre, kur i shërben objektivit të cilësisë së mirë.

Pikërisht për shkak të këtij interpretimi kaq të gjerë midis ShA-ve dhe përfshirjes së papërshtatshme të "objektivave jo mjedisore" në shumë PMBU, Dokumenti Udhëzues WISE i DKU-së 2016 ka identifikuar një listë të Masave të Llojit Kyç (MLIK), të cilat duhen ndjekur gjatë hartimit të PiM-ve. MLIK-të janë grupe masash të identifikuara nga Shtetet Anëtare në PiM, të cilat synojnë të njëjtin presion ose qëllim. Pritet që pjesa më e madhe e Shteteve Anëtare t'i raportojnë masat e tyre në kuadër të MLIK-ve të paracaktuara. Përdorimi i MLIK-ve "të reja" shtesë duhet të jetë tejet i kufizuar për të lehtësuar krahasueshmërinë dhe konsolidimin e informacionit në nivel BE-je[176].

[176] Në raste të jashtëzakonshme, Masa e Llojit Kyç mund të raportohet nga ShA-ja nëse lista është e pamjaftueshme, sipas elementit të skemës WISE *"Masat e Reja të Llojit Kyç"*. Tabela 13-1 MLIK është një masë e veçantë shqiptare.

Pritshmëria për Shtetet Anëtare është që t'i "grupojnë" masat e tyre të veçanta kombëtare (zakonisht më të detajuara se MLIK-të për t'i raportuar në mënyrë të përmbledhur si MLIK[177].
Për sa i përket kapitujve të tjerë në këtë raport PMBU-je, qëllimi është të zhvillohen formatet standarde të raportimit që të jenë të përafruara me kërkesat e raportimit WISE të BE-së. Kur Kadastra Kombëtare e Burimeve Ujore të bëhet plotësisht funksionale, rëndësia jetike e kësaj qasjeje të strukturuar dhe të përafruar ndaj mbledhjes së të dhënave dhe raportimit do të dalë edhe më në pah.
Masat duhet të përcaktohen në mënyrë të rreptë dhe të shënjestruar për sa i përket llojit dhe shkallës së tyre për t'u siguruar që presionet e identifikuara në basen, nën basen ose në nivelin e trupit ujor të menaxhohen si duhet dhe të sjellin vërtet përmirësime të matshme kundrejt arritjes së statusit ose potencialit të mirë në trupa ujorë individualë ose në grupe trupash ujorë.
Tabela 13-1 përmbledh Masat e Llojit Kyç (MLIK) në përputhje me WISE-n e BE-së që janë përdorur gjerësisht në këtë PMBU. Duhet vërejtur se Shqipëria po prezanton këtë radhë një MLIK shtesë mjaft të veçantë në rang kombëtar, përkatësisht MLIK-në 26 "Kontrolli i nxjerrjeve të tepërta përmes kushteve dhe zbatimit të lejeve për përdorimin e ujërave".
Kjo gjë reflekton situatën aktuale në Shqipëri ku shumë subjekte nuk disponojnë asnjë lloj leje për nxjerrjen e ujit dhe nxjerrjet janë kryesisht të parregulluara dhe në sasi të tepërta. Hapi i parë i masave do të ishte identifikimi i këtyre nxjerrjeve, vlerësimi sasior i niveleve të përshtatshme të nxjerrjes së ujit dhe zbatimi i tyre përmes përmirësimit të lejeve dhe regjimit të inspektimit.
Kontrolli i nxjerrjeve në sasi të tepërta nga bashkia, bujqësia apo industria (përmes kufizimeve të lejes dhe/ose politikave të vendosjes së çmimeve) mund të sjellë përfitime të shumëfishta për sa i përket përmirësimit të disponueshmërisë së burimeve ujore për sektorët e tjerë, rimëkëmbjes nga ndryshimet klimatike, përmirësimit të përputhshmërisë me prurjen mjedisore dhe përmirësimit të potencialit hollues për ngarkesat e ndotësve.

[177]Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues WISE për Raportimin 2016, Kapitulli 10. Skema "PiM-ja e PMBU-së"

Tabela 13-1 –Masat e Llojit Kyç WISE të BE-së Hartëzuar në Programin Kombëtar Sektorial të Ujit

MLIK	PËRSHKRIMI I MLLK-së	PROGRAMI I PROPOZUAR I MASAVE BAZUAR NË PKSU [178]	MASAT E BUTA / TË FORTA
1	Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura.	1. Vënia në punë e impianteve ekzistuese të trajtimit të ujërave të ndotura dhe përputhshmëria me standardet e DKU-së 2000/60 / EC.	Masë e fortë
		2. Ndërtimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura urbane.	Masë e fortë
		3. Ndërtimi i sistemeve të kanalizimeve me gropa septike	Masë e fortë
		4. Zbatimi i projekteve për mbylljen e lendfilleve josanitare të mbetjeve urbane, si dhe për hapjen e lendfilleve/impianteve të trajtimit të mbetjeve urbane, ose stacioneve të transferimit.	Masë e fortë
2	Reduktimi i ndotjes nga lëndët ushqyese me origjinë nga bujqësia	1. Investime për mbrojtje nga ndotësit me origjinë nga bujqësia, ndotës të përqendruar (pikësorë) dhe jo të përqendruar (të shpërndarë).	Masë e fortë
		2. Rehabilitimi dhe pastrimi i kanaleve të kullimit dhe ndërtimi i skemave të reja të ujitjes.	Masë e fortë
3	Reduktimi i ndotjes nga pesticidet me origjinë nga bujqësia.	1. Investime për mbrojtje nga ndotësit me origjinë nga bujqësia, ndotës të përqendruar (pikësorë) dhe jo të përqendruar (të shpërndarë).	Masë e fortë
		2. Rehabilitimi dhe pastrimi i kanaleve të kullimit dhe ndërtimi i skemave të reja të ujitjes.	Masë e fortë
4	Rehabilitimi i zonave të kontaminuar (ndotje historike, përfshi sedimentet, ujërat nëntokësore, tokën etj.)	1. Rehabilitimi i "pikave të nxehta" të kontaminuara.	Masë e fortë
		2. Rehabilitimi i digave dhe sipërfaqeve të kontaminuar nga shkarkimet industriale.	Masë e fortë
		3. Ndërtimi i pikave të grumbullimit dhe trajtimit të mbetjeve dhe hidrokarbureve nga anijet në të gjitha portet dhe pikat e nevojshme duke kryer investime për reduktimin e risqeve nga fatkeqësitë natyrore.	Masë e fortë
5	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh ndërtimin e rrugëkalimeve të peshqve, prishjen e digave të vjetra).	*Përmirësimi i sistemeve të ujitjes për tokat e ujitura bujqësore dhe rehabilitimi dhe mirëmbajtja e digave sipas kushteve teknike dhe rekomandimeve të ICOLD-it, për të rritur sigurinë dhe reduktuar efektet e mundshme të shkaktuara nga dëmtimi i tyre.*	
		1. Rehabilitimi dhe pastrimi i kanaleve të kullimit dhe ndërtimi i skemave të reja të ujitjes.	Masë e fortë
		2. Rehabilitimi i digave të tjera për të garantuar burimin ujor për ujitje dhe rritur sigurinë e tyre (vlerësuar më parë nga struktura në varësinë e MBRZHAU-së).	Masë e fortë
6	Përmirësimi i kushteve hidro-morfologjike të trupave ujorë përveç vazhdimësisë gjatësore (p.sh rehabilitimi i lumit, përmirësimi i zonës bregore, heqja e argjinaturave të forta, rilidhja e lumenjve me fushat e përmbytshme, përmirësimi i kushteve hidro-morfologjike të ujërave të përkohshme etj.)	1. Ndërtimi/rindërtimi i infrastrukturës së mbrojtjes nga përmbytjet në lumin Erzen	I vështirë
		2. Ruajtja dhe reduktimi i shkallës së erozionit për të mbrojtur tokat me risk të lartë. Rehabilitimi i infrastrukturës ekzistuese për mbrojtjen nga erozioni (argjinaturat, pritat për mbrojtjen e lumit).	Masë e fortë

[178] Këto janë masat e propozuara në Programin Kombëtar për Sektorin e Ujit. http://ambu.gov.al/public/PROGRAMI%20KOMB%C3%8BTAR%20SEKTORIAL%20I%20UJIT%202018-2030.pdf

MLIK	PËRSHKRIMI I MLLK-së	PROGRAMI I PROPOZUAR I MASAVE BAZUAR NË PKSU [178]	MASAT E BUTA / TË FORTA
7	Përmirësimet e regjimit të rrjedhës dhe/ose krijimi i prurjeve ekologjike.	Investimet për rehabilitimin e ekosistemeve të dëmtuara nga ndërhyrjet e njeriut në mjediset ujore (devijimet e rrjedhës natyrore nga HEC-et ose qëllimet e tjera, degradimi i ekosistemit).	Masë e fortë
8	Eficienca e ujit, masat teknike për ujitjen, industrinë, energjinë dhe familjet.	1. Projektet e rehabilitimit/zgjerimit/sistemet e reja të furnizimit me ujë në zonat rurale dhe urbane.	Masë e fortë
		2. Ndërtimi i skemave të reja të pikave të marrjes së ujit dhe ujitjes.	Masë e fortë
		3. Investimet për trajtimin e ujërave industriale nga sektori privat.	Masë e fortë
9	Masat për politikat e vendosjes së çmimit të ujit për zbatimin e rikuperimit të kostove të shërbimeve të ujit nga familjet.	Blerja dhe instalimi i matësve për matjen e sasive të prodhuara të ujit.	Masë e fortë
10	Masat e politikës së vendosjes së çmimit për zbatimin e rikuperimit të kostove të shërbimeve të ujit nga industria.	Instalimi i matësve të ujit	Masë e fortë
11	Masat e politikës së vendosjes së çmimit për zbatimin e rikuperimit të kostove të shërbimeve të ujit nga bujqësia.	Instalimi i matësve të ujit në veprat e ujitjes.	Masë e fortë
12	Shërbimet këshilluese për bujqësinë.	Reduktimi i ndotjes nga kimikatet bujqësore	Masë e butë
13	Masat për mbrojtjen e ujit të pijshëm (p.sh krijimi i zonave të ruajtjes, zonave buferike etj.).	1. Forcimi i kapaciteteve laboratorike për monitorimin e ujërave nëntokësore.	I vështirë
		2.Përcaktimi i Zonave të Mbrojtjes dhe përfshirja e tyre në planifikimin e kontrollit	Masë e butë
14	Hulumtimi, përmirësimi i bazës së njohurive për të reduktuar pasiguritë.	Vlerësimet dhe hetimet për burimet ujore	Masë e butë
15	Masat për asgjësimin ose reduktimin e emetimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të Substancave Prioritare ose Substancave Prioritare të Rrezikshme.	1. Rregullimet e industrisë	Masë e butë
		2. Kontrolli i planifikimit zonal të objekteve të reja	Masë e butë
16	Përmirësimet ose përsosjet e impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura industriale (përfshi fermat).	1. Ndërtimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura.	Masë e fortë
		2. Ndërtimi i sistemeve të kanalizimeve me gropa septike	Masë e fortë
17	Masat për reduktimin e sedimenteve nga erozioni i tokës dhe vërshimet sipërfaqësore.	1. Ruajtja dhe reduktimi i shkallës së erozionit për të mbrojtur tokat me risk të lartë. Rehabilitimi i infrastrukturës ekzistuese për mbrojtjen nga erozioni (argjinaturat, bimësia e brigjeve).	Masë e fortë
		2. Ndërtimi i digave malore.	Masë e fortë
		3. Ripyllëzimi dhe shtimi i bimësisë.	Masë e fortë
18	Masat për parandalimin dhe kontrollin e ndikimeve të pakthyeshme të specieve të huaja invazive dhe sëmundjet për shkak të tyre.	Forcimi i kapaciteteve laboratorike për monitorimin e ujërave sipërfaqësore, nëntokësore dhe bregdetare.	Masë e fortë
19	Masat për parandalimin dhe kontrollin e ndikimeve të pakthyeshme të rekreacionit, përshi peshkimin për sport.	Mbështetja për zbatimin e teknikave të akuakulturës që reduktojnë ndjeshëm ndikimet negative në mjedis, krahasuar me teknikat tradicionale.	Masë e fortë
20	Masat për parandalimin dhe kontrollin e ndikimeve të pakthyeshme të peshkimit dhe shfrytëzimin/largimin e kafshëve dhe bimëve.		
21	Masat për parandalimin dhe kontrollin e depërtimit të ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar.	1. Vënia në punë e impianteve ekzistuese të trajtimit të ujërave të ndotura dhe përputhshmëria me standardet e DKU-së 2000/60 / EC.	Masë e fortë
		2. Ndërtimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura urbane.	Masë e fortë
		3. Impianti i trajtimit të ujërave të ndotura në grykëderdhjen e lumit Erzen.	I vështirë
		4. Instalimi i barrierave fizike për të reduktuar mbetjet urbane në drejtim të ujërave sipërfaqësore (liqeneve).	Masë e fortë

MLIK	PËRSHKRIMI I MLLK-së	PROGRAMI I PROPOZUAR I MASAVE BAZUAR NË PKSU [178]	MASAT E BUTA / TË FORTA
		5. Zbatimi i projekteve për mbylljen e lendfilleve josanitare të mbetjeve urbane, si dhe për hapjen e lendfilleve/impianteve të trajtimit të mbetjeve urbane, ose stacioneve të transferimit.	Masë e fortë
22	Masat për parandalimin dhe kontrollin e depërtimit të ndotjes nga pylltaria.	Investime për mbrojtje nga ndotësit me origjinë nga bujqësia, ndotës të përqendruar (pikësorë) dhe jo të përqendruar (të shpërndarë).	Masë e fortë
23	Masat natyrore për ruajtjen e ujit.	Sisteme të qëndrueshme urbane kullimi	Masë e fortë
24	Përshtatja me ndryshimet klimatike	Zbatimi i zgjidhjeve natyrore për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike	Masë e fortë
25	Masat kundër acidifikimit.	1. Rritja e eficiencës së përdorimit të kimikateve dhe materialeve të tjera për trajtimin e ujit të pijshëm.	Masë e fortë
		2. Forcimi i kapaciteteve laboratorike për monitorimin e ujërave sipërfaqësore.	Masë e fortë
		3. Forcimi i kapaciteteve laboratorike për monitorimin e ujërave nëntokësore.	Masë e fortë
26	Kontrolli i nxjerrjeve të tepërta të ujit përmes kushteve dhe zbatimit të lejeve për përdorimin e ujërave.	1. Regjistrimi dhe dhënia e lejeve për të gjitha nxjerrjet	Masë e butë
		2. Leje të kufizuara në kohë që të përmbajnë kritere për eficiencën dhe disponueshmërinë e burimeve	Masë e butë
27	Kontrolli i nxjerrjeve të tepërta të ujit nëpërmjet kushteve dhe zbatimit të lejeve për përdorimin e ujërave.	Regjistrimi i ndikimeve mjedisore të çdo veprimtarie	Masë e butë
28	Krijimi i zonave buferike bregore në zona urbane ose në afërsi të qytetit	Mbjellja e barit, shkurreve dhe pemëve të mbjella përgjatë brigjeve të lumit është një prej mënyrave më të mira për të mbrojtur një burim të caktuar. Zonat buferike e përmirësojnë cilësinë e ujit duke filtruar sedimentet dhe ndotësit nga vërshimet sipërfaqësore për të ruajtur cilësinë e ujit. Ato luftojnë erozionin duke stabilizuar brigjet dhe duke rregulluar prurjen, dhe shpeshherë i pasurojnë habitatet me shumë specie bimore e shtazore	I vështirë

13.2 Masat Bazë

13.2.1 Vështrim i përgjithshëm

Masat bazë duhen interpretuar si kërkesat minimale të përputhshmërisë ligjore për të gjithë trupat ujorë për të përmbushur vlerat kufi të emetimeve (VKE), standardet cilësore mjedisore (SCM) ose objektiva të tjera të parashtruara në direktivat kryesore të BE-së[179].

Kjo mund të përfshijë masat ligjore dhe të përputhshmërisë për promovimin e përdorimit eficient dhe të qëndrueshëm të ujit, kontrollet e ndotjeve nga burime pikësore dhe të shpërndara, kontrollet e nxjerrjeve të ujit dhe kontrollet hidromorfologjike për mbrojtjen dhe përmirësimin e habitatit, të cilat që të gjitha së bashku i nënshtrohen direktivave të ndryshme të BE-së.

13.2.2 Përputhshmëria Ligjore

Është më se e pritshme që masat bazë të zbatojnë kërkesat e disa direktivave të ndryshme të përcaktuara në nenin 10 të DKU-së, të cilat vijojnë si më poshtë:

- Menaxhimi i Cilësisë së Ujërave të Larjes (2006/7/KE)
- Direktiva për Shpendët (79/409/KEE)
- Direktiva për Ujin e Pijshëm (80/778/KEE), shfuqizuar me Direktivën e BE-së (98/83/KE)
- Direktiva për Aksidentet Madhore (Seveso) (96/82/KE)
- Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor (85/337/EEC)
- Direktiva për Ujërat e Zeza (86/278/EEC)
- Direktiva për Trajtimin e Ujërave të Ndotura Urbane (91/271/EEC)
- Direktiva për Mbrojtjen e Produkteve Bimore (91/414/EEC)
- Direktiva për Nitratet (91/676/ EEC)(91/676/ EEC)
- Direktiva për Habitatet (92/43/EEC)
- Direktiva për Kontrollin dhe Parandalimin e Integruar të Ndotjes (96/61/KE)
- Direktiva për Përgjegjshmërinë Mjedisore, Parandalimin dhe Korrigjimin (2004/35/KE)
- Direktiva e BE-së për Ujërat Nëntokësore (2006/118/KE)

Një prej kërkesave të raportimit WISE 2016 është që të renditen Direktivat e zbatuara, si pjesë e masave bazë. Disa masa kombëtare mund të kontribuojnë në një Masë të vetme të Llojit Kyç dhe anasjelltas: një masë e vetme mund të jetë pjesë e disa MLIK-ve.

13.2.3 Rëndësia Operacionale e Masave Bazë

Nga pikëpamja operacionale, masat bazë trajtojnë kryesisht këto çështje:

- Masat për zbatimin e legjislacionit ekzistues komunitar për ujin dhe legjislacione të tjera mjedisore (të përcaktuara në nenin 10 të DKU-së dhe në Pjesën A të Shtojës VI, detajuar më lart).
- Masat për zbatimin e nenit 9 të DKU-së (rikuperimi i kostove), përfshi kostot e burimit dhe ato mjedisore
- Masat për promovimin e përdorimit eficient dhe të qëndrueshëm të ujit
- Masat për mbrojtjen e cilësisë së ujit të pijshëm dhe reduktimin e nivelit të trajtimit të kërkuar
- Masat për kontrollin e nxjerrjes së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore
- Masat për kontrollin e rimbushjes së ujërave nëntokësore
- Masat për kontrollin e shkarkimeve nga burimet pikësore
- Masat për parandalimin ose kontrollin e depërtimit të ndotësve të shpërndarë
- Masat për trajtimin e ndikimeve të konsiderueshme në status, në veçanti në gjendjen hidromorfologjike
- Masat për ndalimin e drejtpërdrejtë të shkarkimeve në ujëra nëntokësore
- Masat për asgjësimin ose reduktimin e ndotjes nga Substancat Prioritare
- Masat për parandalimin e ndotjes aksidentale.

[179] Komisioni Evropian, Direktiva 2000/60/KE, Shtojca VI

13.3 Masat Plotësuese

Masat plotësuese përkufizohen në nenin 11(4) dhe Shtojcën VI, Pjesa B, të DKU-së. Krahas masave bazë të seksionit 13.2, mund të zbatohen edhe masa të tjera më të përgjithshme si:

- Instrumentet ligjore
- Instrumentet administrative (përfshi tregtimin e licensës)
- Instrumentet ekonomike ose fiskale
- Marrëveshje mjedisore të negociuara
- Kontrollet e emetimeve
- Kodet e praktikës së mirë
- Rehabilitimi i ligatinave
- Kontrollet e nxjerrjeve;
- masat e menaxhimit të kërkesës, ndër të tjera, promovimi i prodhimit bujqësor të përshtatur siç janë kulturat me kërkesë të ulët për ujë në zonat e prekura nga thatësira
- Masat e eficiencës dhe ripërdorimit, ndër të tjera, promovimi i teknologjive efikase nga pikëpamja e ujit në industri dhe teknikat e ujitjes me kursim uji
- Projektet ndërtimore
- Impiantet e shkripëzimit
- Projektet e rehabilitimit
- Rimbushja artificiale e akuiferëve
- Fushatat edukuese
- Projektet hulumtuese, zhvillimore dhe demonstruese
- Masa të tjera përkatëse

Masat bazë dhe masat plotësuese mund të mbivendosen me njëra-tjetrën. Dallimi kryesor midis tyre është se masat bazë duhet të sigurojnë përputhshmëri me disa direktiva të ndryshme të BE-së, të transpozuara në legjislacionin kombëtar, ndërsa masat plotësuese mund të mos kërkojnë me domosdoshmëri transpozim të legjislacionit të BE-së në atë kombëtar.

13.4 Masat Shtesë

Koncepti i "masave shtesë" të identifikuara në nenin 11(5) të DKU-së shpeshherë keqkuptohet. Nëse objektivat mjedisore të identifikuara në nenin 4 të DKU-së (Kapitulli 3 i këtij raporti) nuk mund të arrihen për një trup ujor specifik, brenda fazës së parë të PMBU-së, atëherë kjo gjë sjell dështimin e të gjitha masave bazë dhe/ose plotësuese.

Nëse presionet kuptohen siç duhet dhe masat zbatohen me përpikëri, kjo situatë nuk ka gjasa të ndodhë. Megjithatë, mund të ketë disa arsye shumë specifike që duhen hetuar më tej dhe "masa shtesë" që duhen formuluar, pra masa që nuk janë zbatuar ende në kuadër të qasjeve bazë dhe/ose plotësuese të DKU-së.

Sipas konventës WISE 2016 për raportimin, nëse zbatimi i një mase shtesë zgjat më shumë se një cikël i planifikimit të menaxhimit të basenit ujor, atëherë kjo masë kthehet ose në masë bazë, ose në masë plotësuese. Prandaj, marrja e masave shtesë shihet si e panevojshme që duhet konsideruar si mundësia e fundit.

13.5 Qasja Sistematike për Identifikimin e Masave

Qasja e re e kuadrit të PMBU-së në Shqipëri përdor praktika të mira për sa i përket ndjekjes së itinerareve të mirëpërcaktuara të proceseve për arritjen e masave të përshtatshme për presionet e caktuara[180]. Të gjithë trupat ujorë janë deri në njëfarë shkalle unikë, me karakteristika, vendndodhje, presione dhe masa specifike. Megjithatë, si pikënisje, rekomandohet një qasje sistematike për identifikimin e masave të përshtatshme sipas një grupi alternativash bazë. Grupi i itinerareve presione-masa për secilin prej pesë tipeve kryesore të presioneve paraqitet në Shtojcën Teknike 11.

[180]Parimet bazë për përzgjedhjen e kombinimeve të masave më efikase nga pikëpamja e kostove për përfshirje në programin e masave të përcaktuar në nenin 11 të Direktivës Kuadër të Ujit - DORACAKU. Raporti UBA-FB 000563, Ekologjik 2004.

Në Figurën 13-1 paraqitet një shembull i itinerarit të ndotjes nga burime të shpërndara. Shembulli tregon që ndotja e shpërndarë bie në kategorinë e 2-të të raportimit WISE (shihni Tabelën 10-1). Zakonisht, por jo vetëm, presionet e kanë origjinën nga bujqësia. Ndotja e shpërndarë mund ta ketë origjinën edhe nga zonat urbane, autostradat dhe pylltaria. Alternativat e disponueshme janë mjaft të larmishme, në varësi të treguesit të presionit, p.sh përqendrimet e pesticideve, ngarkesa vjetore e nitrateve etj. Për zbatimin e masës, kërkohen masa bazë dhe/ose masa plotësuese për të përmbushur Direktivat përkatëse të BE-së.

Figura 13-1 –Shembull i Zgjedhjes së Masave për Kategorinë e Presioneve "Burimet e Shpërndara"

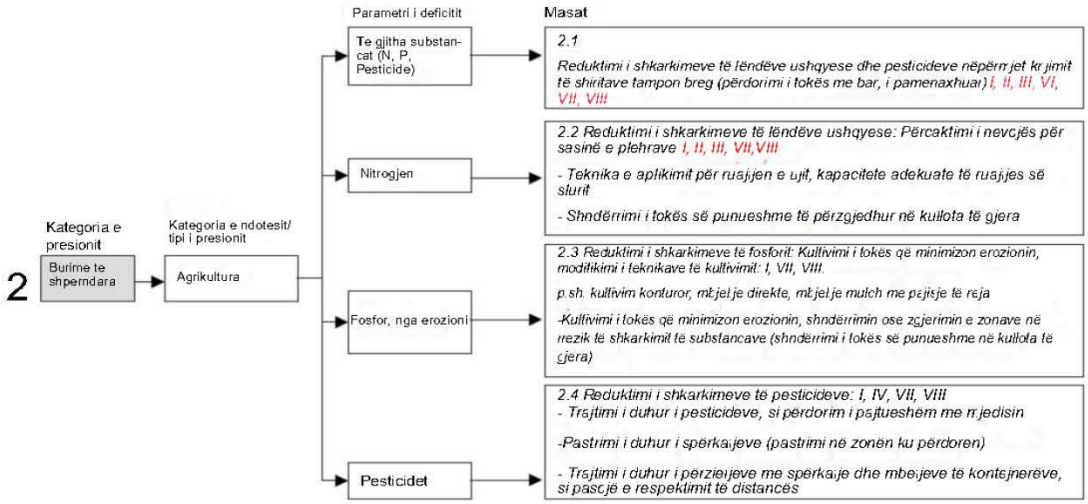

Burimi: Ekologjik, 2004

13.6 Ndërhyrjet Operacionale për Trupat Ujorë që nuk i Arrijnë Objektivat Mjedisore

13.6.1 Menaxhimi Aktiv i Basenit Ujor

Kur të dhënat e monitorimit ose vlerësimet e tjera tregojnë se objektivat e përcaktuara në nenin 4 të DKU-së për trupin ujor nuk kanë gjasa të arrihen brenda periudhës së PMBU-së, kërkohet që [181]:

- Shkaqet e mosarritjes së mundshme të evidentohen nëpërmjet ndërmarrjes së studimeve të veçanta
- Lejet dhe autorizimet përkatëse të shqyrtohen dhe rishikohen sipas nevojës
- Programet e monitorimit të rishikohen dhe përshtaten sipas nevojës
- Të merren masa shtesë, si të shihet e nevojshme, për t'i arritur këto objektiva, përfshi edhe përcaktimin e VKE-ve dhe SCM-ve më të rrepta.

Ky proces kërkon menaxhim aktiv nga autoritetet kompetente (AK). Autoritetet përgjegjëse për monitorimin duhet të raportojnë të paktën një herë në vit nëse po arrihet ndryshimi i synuar në status apo jo. AMBU, në koordinim me agjenci të tjera, duhet të ndërmarrë veprime korrigjuese brenda periudhës së Planit.

13.7 Identifikimi Numerik dhe Raportimi i Masave

Dokumenti udhëzues për raportimin për Programin e Masave përcaktohet në WISE 2016, në seksionin 10.1.19. Një atribut mjaft i rëndësishëm dhe i detyrueshëm është kodi i masave ose identifikimi

[181] Komisioni Evropian Direktiva Kuadër e Ujit 2000/60/KE– Neni 11(5)

numerik i masës individuale[182]. Përcaktimi i kodit unik për çdo masë të basenit ujor kërkon krijimin e disa disiplinave mjaft të rëndësishme lidhur me PiM-në:

- Masa e identifikuar me kod dhe atributet e saj parësore mund të ruhen dhe aksesohen në një bazë të dhënash si Kadastra Kombëtare e Burimeve Ujore (KKBU).
- Masa mund t'i referohet në mënyrë të kryqëzuar të gjithë trupave ujorë në basenin ujor ku do të zbatohet ajo masë, dhe për rrjedhojë do të hartëzohet nga pikëpamja vizuale nëpërmjet Sistemit të Informacionit Gjeografik.
- Identifikimi i kodeve unike të masave të veçanta me atributet përkatëse (presionet, agjencia zbatuese, buxheti, treguesit, data e synuar etj.) nxit fokusin dhe llogaridhënien për zbatimin e masës.

Kodimi i masave në PMBU përdor tashmë po të njëjtën qasje me identifikimin numerik të të gjithë objektivave të lidhura me menaxhimin e ujit në basenin ujor, siç përshkruhet në Shtojcën Teknike 4 dhe Seksionin 4.7.

13.7.1 Përdorimi i Treguesve për të Siguruar Arritjen e Masave

Treguesit mjedisorë luajnë rol jetik thelbësor në politikëbërjen efikase dhe koherente, duke theksuar faktorët kyç në modelin nxitës-presione-gjendje-ndikim-reagim (NPGjNR) që shkaktojnë presione mjedisore dhe të cilat mund të synohen nga politika[183]. Treguesit mbështesin vlerësimet teknike duke ofruar informacion për gjendjen dhe tendencat e çështjeve prioritare, si dhe progresit kundrejt objektivave ose vlerave referencë. Prandaj, treguesit sasiorë janë mjet kyç menaxhimi dhe përfaqësojnë vlerësimin më të mirë të përafërt të hendekut mes arritjes së statusit ose potencialit të mirë dhe progresit të synuar në një afat të caktuar. Skema e raportimit WISE 2016 hartëzon lidhjen e pritshme midis presioneve, treguesve të presioneve, masave dhe treguesve të masave, dhe ky model raportimi ndiqet edhe në procedurat e raportimit të PMBU-së. Lista përfundimtare e Masave të Llojit Kyç dhe Treguesve të Masave gjendet në Tabelën 13-2.

13.7.2 Informacioni i Raportuar për Masat e Përgjithshme dhe të Veçanta

Identifikimi dhe gjurmimi i çdo mase është thelbësor, megjithatë sistemi i raportimit duhet të funksionojë jo vetëm nga pikëpamja numerike (p.sh mund të regjistrohet në KKBU me atributet numerike) por duhet edhe të ofrojë një sërë Tabelash dhe/ose Hartash praktike në raportet e PMBU-së në mënyrë që masat e propozuara të mund të identifikohen dhe kuptohen lehtësisht. Të dyja metodat e raportimit duhet të sigurojnë që presionet të identifikohen qartësisht dhe që masat e propozuara të ndikojnë drejtpërdrejt te presionet. Për më tepër, niveli i arritjes së masës duhet monitoruar nga përdorimi i këtyre treguesve (shihni 13.6.4).

Megjithatë, zbatimi i masave dhe ndërlidhjet midis llojeve të masave dhe grupit të synuar (bazë ose plotësuese, e përgjithshme ose e veçantë) mund të sjellë një sistem raportimi mjaft kompleks, shihni Tabelën 13-3.

Tabelat raportuese të hartuara për Shqipërinë (hartimi është në diskrecion të ShA-ve, subjekt i kërkesave minimale WISE të BE-së[184]) marrin parasysh veçoritë e rëndësishme dhe kompleksitetet në zbatimin e ri dhe novator të masave.

Tabela 13-3 përmbledh një grup përgjithësisht kompleks të kombinacioneve me këto pika kyçe:

- Masat bazë dhe plotësuese mund të zbatohen në shkallë të përgjithshme dhe specifike
- Masat bazë dhe plotësuese në shkallë të përgjithshme mund të zbatohen kryesisht përmes politikave ose strategjive në nivel baseni, instrumenteve fiskale ose instrumenteve të tjera
- Masat bazë dhe plotësuese në shkallë specifike zbatohen kryesisht përmes përcaktimit të kushteve specifike të lejes

[182]Komisioni Evropian, Dokumenti Udhëzues WISE për Raportimin 2016, Kapitulli 10. Skema "PiM-ja e PMBU-së", elementi i skemës: *Kodi i Masave*

[183]Agjencia Evropiane e Mjedisit - Përmbledhje e Treguesve të EEA-së 2014 – Raporti Teknik 8/2014.

[184]Strategjia e BE-së për Zbatimin e Përbashkët të DKU-së – Dokumenti Udhëzues WISE 2016 për Raportimin – seksionet 10.1.9 dhe 10.2.3

- Treguesit e presionit dhe të masës janë elemente thelbësore për arritjen e objektivave mjedisore. Megjithatë, këta tregues janë të ndryshëm, në varësi të faktit nëse masa do të zbatohet në shkallë të përgjithshme ose specifike.

Udhëzimet për treguesit e presioneve dhe masave të përgjithshme paraqiten në Shtojcën 3 të WISE 2016. Zakonisht, këto kërkojnë statistika në nivel baseni, siç është ngarkesa vjetore e BOD_5, volumi vjetor i ujit të marrë nga X sektor si % e burimit të rinovueshëm, etj. Edhe treguesit e masës janë në mënyrë të ngjashme në nivel baseni, siç është ekuivalenti i popullsisë (p.e.) që do të shërbehet nga ITUNU, etj. Lista përfundimtare e treguesve të masës në nivel të përgjithshëm paraqitet në Shtojcën 8 të WISE 2016, ku përfshihen më shumë se 80 tregues.

Masat specifike (që bien në kuadrin e Masave të Llojit Kyç, MLIK) duhet të trajtojnë presionet specifike që hasen në nivelin e trupit ujor. Mënyra më efikase për të reflektuar presionet përkatëse dhe masat vijuese është të përmblidhen elementet individuale që kontribuojnë në statusin ose potencialin e përgjithshëm të trupit ujor. Kur ka përjashtime sipas nenit 4(5) ose 4(7) të DKU-së, këto përjashtime duhen raportuar.

Tabela13-2 – Lista Standarde e Numeracionit për Masat dhe Treguesit Kyç[185]

MASA E LLOJIT KYÇ	Kodi	TREGUESI I PËRGJITHSHËM TREGUESI SPECIFIK
NDËRTIMI/PËRMIRËSIMI I ITUNU-VE BASHKIAKË	1	NUMRI I ITUNU-VE QË KËRKOHEN PËR ARRITJEN E OM-SË POPULLSIA EKUIVALENTE QË KËRKON TRAJTIM
REDUKTIMI I NDOTJES SË LËNDËVE USHQYESE ME ORIGJINË NGA BUJQËSIA	2	SIPËRFAQJA E TOKËS SË MBULUAR NGA STRATEGJIA E KONTROLLIT
REDUKTIMI I NDOTJES SË PESTICIDEVE ME ORIGJINË NGA BUJQËSIA	3	SIPËRFAQJA E TOKËS SË MBULUAR NGA STRATEGJIA E KONTROLLIT
REHABILITIMI I ZONAVE TË KONTAMINUARA	4	NUMRI I ZONAVE QË KËRKOJNË REHABILITIM
NDËRLIDHJA GJATËSORE E LUMENJVE	5	NUMRI I BARRIERAVE QË KËRKOJNË REHABILITIM
Kushtet Hidromorfologjike të Lumenjve	6	GJATËSIA E TRUPAVE UJORË QË KËRKOJNË REHABILITIM
REGJIMI I PRURJES DHE PRURJA MJEDISORE	7	GJATËSIA E TRUPAVE UJORË QË KËRKOJNË REHABILITIM NUMRI I ZONAVE QË KËRKOJNË RISHIKIMIN E LEJEVE INDEKSI I PRURJES MJEDISORE PËR TRUPIN UJOR
MASAT PËR EFICIENCËN E UJIT SEKTORIAL	8	Numri i Familjeve/Subjekteve të Shënjestruara VOLUMI I HUMBJEVE REALE + TË MUNDSHME
MASAT PËR VENDOSJEN E ÇMIMIT TË UJIT PËR FAMILJET	9	NUMRI I FAMILJEVE TË SYNUARA
MASAT PËR VENDOSJEN E ÇMIMIT TË UJIT PËR INDUSTRINË	10	NUMRI I INSTALIMEVE TË SYNUARA
MASAT PËR VENDOSJEN E ÇMIMIT TË UJIT PËR BUJQËSINË	11	SIPËRFAQJA E TOKËS BUJQËSORE TË SYNUAR
SHËRBIMET KËSHILLUESE PËR BUJQËSINË	12	NUMRI I FERMAVE TË SYNUARA
MASAT PËR MBROJTJEN E UJIT TË PIJSHËM	13	NUMRI I KËRKUAR I ZONAVE TË MBROJTJES
ZHVILLIMI I BAZËS SË NJOHURIVE (KADASTRA)	14	NUMRI I ZONAVE QË KËRKOJNË PËRMIRËSIM TË TË DHËNAVE
MASAT PËR ASGJËSIMIN E SPRr-ve DHE SP-ve	15	NUMRI I ZONAVE QË KËRKOJNË RISHIKIMIN E LEJEVE
NDËRTIMI OSE PËRMIRËSIMI I ITUNU-VE INDUSTRIALË	16	NUMRI I ITUNU-VE QË KËRKOHEN PËR ARRITJEN E OM-SË
STRATEGJITË PËR KONTROLLIN E SEDIMENTEVE	17	SIPËRFAQJA E TOKËS SË MBULUAR NGA STRATEGJIA E KONTROLLIT
SPECIET INVAZIVE/STRATEGJIA PËR KONTROLLIN E SËMUNDJEVE	18	GJATËSIA E TRUPAVE UJORË QË KËRKOJNË REHABILITIM NUMRI I KËRKUAR I PLANEVE TË VEPRIMIT PËR SPECIET
MASAT PËR KONTROLLIN E NDIKIMEVE REKREATIVE	19	GJATËSIA E TRUPAVE UJORË QË KËRKOJNË REHABILITIM
MASAT PËR KONTROLLIN E NDIKIMEVE TË AKUAKULTURËS	20	GJATËSIA E TRUPAVE UJORË QË KËRKOJNË REHABILITIM
MASAT PËR KONTROLLIN E NDOTJES SË SHPËRNDARË URBANE	21	GJATËSIA E TRUPAVE UJORË QË KËRKOJNË REHABILITIM NUMRI I PRITAVE UJORE/ZONAVE BUFERIKE/SQK-VE
MASAT PËR KONTROLLIN E NDOTJES NGA PYLLTARIA	22	SIPËRFAQJA E TOKËS SË MBULUAR NGA STRATEGJIA E KONTROLLIT
UJËMBAJTJA NATYRORE/ MASAT BUFERIKE	23	NUMRI I ZONAVE QË KËRKOJNË ZBATIM
MASAT PËR PËRSHTATJEN NDAJ NDRYSHIMEVE KLIMATIKE	24	NUMRI I INSTALIMEVE QË KËRKOJNË PËRSHTATJE
MASAT PËR KONTROLLIN E ACIDIFIKIMIT	25	GJATËSIA E TRUPAVE UJORË QË KËRKOJNË REHABILITIM
Masat për Kontrollin e Nxjerrjeve të Tepërta	26	Numri i Lejeve të Lëshuara me Nxjerrje të Kufizuara

[185]Klasifikimi bazuar në elementin e Skemës së Raportimit GIS të WISE 2016 - Masa e Llojit Kyç

13.8 Formatet e Përfunduara për Raportimin e Masave

Siç përmblidhet në Formatin Standard për Tabelat e Raportimit të Masave (shihni Shtojcën Teknike XI), raportimi i masave për PMBU-në Erzen ndjek një qasje të strukturuar, e cila është në përputhje me kërkesat minimale të sugjeruara nga WISE 2016. Këto tabela mund të zbatohen në mënyrë identike në të gjitha kategoritë e trupave ujorë. Atributet e masave përfshijnë si minimum:
Kodin e masës - emrin e masës - llojin e masës sipas nenit 11 - kategorinë e ujit (lum, liqen, ujë nëntokësor, etj.) - njësinë pritëse (basen, nën basen, trup ujor) - presionet përkatëse - kontributin që masa pritet të japë drejt objektivave mjedisore – Autoritetin Kompetent – Subjektet ose sektorët e prekur nga masa – koston totale. Detajet e mëtejshme lidhur me financimin dhe zbatimin, veçanërisht për sa i përket burimeve të financimit dhe kostove të masave që raportohen kryesisht në Kapitullin XI të këtij raporti (shihni edhe Shtojcën X).

13.8.1 Raportimi Përmbledhës i PiM-së në Nivelin e Basenit Ujor

Krahas nivelit të detajuar të "raportimit kombëtar" (të përcaktuar në Shtojcën XI) një prej kërkesave të raportimit WISE është të ofrohet një përmbledhje e nivelit të lartë të presioneve dhe masave në nivelin e basenit ujor. Shtetet Anëtare duhet të raportojnë një tregues të standardit të nivelit të lartë për secilin prej tetë Presioneve të Llojit Kyç dhe të paktën një tregues tjetër të paracaktuar (kombëtar) specifik për presionin individual ose substancën kimike.
Treguesi i presionit të ShA-së lehtëson krahasimin midis baseneve të ndryshme ujore dhe treguesi i rekomanduar shërben thjesht për të treguar gjatësinë (sipërfaqen) e përgjithshme të trupit ujor që i nënshtrohet presionit të konsiderueshëm të identifikuar si % e totalit të gjatësisë/sipërfaqes së trupave ujorë në basen.
Për shembull, siç përcaktohet në Tabelën 13-4, për presionin pikësor të ujërave të ndotura urbane të patrajtuara (PLIK 1), vlerësohet që 56.4% e gjatësisë së kombinuar të të gjithë trupave ujorë (lumorë) ndikohet nga ujërat e ndotura urbane të patrajtuara. Treguesi i ShA-së identifikon shkallën relative të presionit. Treguesi i presionit kombëtar tregon shkallën absolute, në këtë rast ose:

i) gjatësinë e përgjithshme reale të trupave ujorë të prekur (treguesi i përgjithshëm), 103 km sipas shembullit.
ii) ose ngarkesën e BOD-së (treguesi specifik, tonë/vit) që duhet reduktuar për të arritur objektivin mjedisor (p.sh niveli i përputhshmërisë së BOD_5 me 'Statusin e Mirë', zakonisht < 4 mg/l).

Treguesi i presionit kombëtar është çështjeje zgjedhjeje e ShA-së, por duhet të jetë në përputhje me standardin e treguesve të përcaktuar në Tabelën 10-1 dhe 10-2. Niveli i matjes së sasisë së prurjeve në Shqipëri (mbetjet e lëngëta pas trajtimit dhe ujërat pritëse) është kaq i ulët në këtë kohë, sa treguesit volumetrikë (pra ngarkesat) nuk mund të llogariten në mënyrë të besueshëm. Për pasojë, në planin e parë të periudhës 2024-2029 treguesit duhet të mbështeten në masat e thjeshtuara të gjatësisë së trupit ujor ose në numrin e pikave.
Lidhur me zbatimin e masave, duhet identifikuar Masa më e zbatuar e Llojit Kyç (MLIK) për Presionin e Llojit Kyç, si dhe treguesi që do të përdoret për të vlerësuar nga pikëpamja sasiore progresin e masës. Duhet identifikuar treguesi më i përhapur për çdo MLIK, si dhe vlera bazë për 2023-shin.
Për shembull, Tabela 13-4 siç përcaktohet në Tabelën 12-6, presioni pikësor i ujërave të ndotura urbane duhet të trajtohet më mirë përmes ndërtimit të impiantit të trajtimit të ujërave të ndotura (ITUNU) (masë bazë në kuadër të Direktivës së Trajtimit të Ujërave të Ndotura Urbane të BE-së, MLIK 1).
Ka shumë rëndësi që treguesi i masës të identifikohet dhe vlerësohet nga pikëpamja sasiore. Në rastin e ujërave të ndotura urbane, treguesi i masës që zbatohet më së shumti është niveli i popullsisë ekuivalente (p.e.) që kërkon trajtim të ujërave të ndotura për të arritur standardin e cilësisë mjedisore prej BOD_5 < 4 mg/l në trupin ujor pritës.
Treguesi i masës duhet të jetë një deklaratë e qartë e nivelit të pritshëm/aktual të progresit kundrejt objektivit mjedisor (OM) dhe duhet të paraqitet gjithnjë në formatin e "bilancit të reduktuar" (p.sh presioni që mbetet) dhe për të paktën për periudhën bazë + dy periudha të ardhshme PMBU-je (pasi shumë masa mund të kërkojnë 6 ose mbi 12 vjet për të arritur objektivat).
Në shembullin e Tabelës 13-4 vlerësohet që 750,000 p.e. janë aktualisht pa trajtim të ujërave të ndotura urbane sipas standardit të kërkuar. Në vijim të zbatimit të ITUNU-ve të ndryshëm, progresi i

i presionit deri në 250,000 p.e. mbetet ende të arrihet deri në 2035-n, duke kërkuar masa të mëtejshme pas vitit 2035, por kjo gjë është më se e qartë nga formati i raportimit.
Rishikimi i progresit të zbatimit të masave (me arritjen e treguesve) është komponent themelor i rishikimit të PMBU-së në fund të periudhës gjashtë vjeçare.

13.8.2 Përmbledhja e Formateve të Raportimit për PiM-në Kombëtare

Atributet kyçe të formateve të raportimit të masave tregojnë praktikën më të mirë lidhur me përcaktimin e masave:

- Masat duhet të synojnë presionet e identifikuara. Një masë merr kuptimin e nenit 11 të DKU-së kur provohet se kontribuon në reduktimin e presionit (dhe rrjedhimisht në përmirësimin e statusit të trupit ujor) ose në nivelin e basenit ujor, ose në nivelin e trupit ujor.
- Masat duhet të jenë realiste dhe të arritshme. Shumë PMBU të mëparshme, veçanërisht në vendet e para-aderimit, kanë objektiva krejtësisht jo realiste dhe të paarritshme, duke shpërfillur buxhetet qendrore të kufizuara, mangësinë e kapaciteteve teknike të stafeve, mungesën e të dhënave të monitorimit ose shkallën e koordinimit të nevojshëm midis Autoriteteve Kompetente.
- Masat duhet të jenë të vlerësueshme nga pikëpamja sasiore për sa i përket progresit drejt objektivit. Nëse nuk vendosen objektiva të vlerësueshëm nga pikëpamja sasiore dhe nëse nuk ka monitorim progresiv, këta objektiva nuk mund të arrihen kurrsesi deri në fund të periudhës së PMBU-së. Kjo arrihet duke vendosur tregues standardë.
- Masat bazë dhe plotësuese mund të gjejnë zbatim edhe në shkallë të përgjithshme (basen ujor) ose shkallë specifike (trup ujor). Dallimi thelbësor midis masave të përgjithshme dhe masave specifike është zakonisht numri i trupave ujorë të prekur nga masat dhe ndarja e tyre hapësinore (të ndara ose të grupuara).
- Masat mund/duhet të diferencohen nga a) Autoritetet Kompetente b) presionet e ndryshme. Ndonëse dy Autoritetet Kompetente mund të punojnë në mënyrë paralele për të njëjtat presione, çdo AK duhet të përdorë instrumente specifike, lejet dhe kompetencat ligjore specifike, ndaj masat individuale duhen ndarë.
- "Praktika më e mirë"
- Tabela 13-4 (shihni edhe Shtojcën Teknike XI, Formati Standard për Tabelat e Raportimit të Masave), përafrohet me kërkesat e raportimit të WISE 2016 që:
- *Masat duhet të jenë të shënjestruara për sa i përket llojit dhe shkallës së sigurisë se presionet po trajtohen dhe se kjo gjë do të sjellë përmirësime kundrejt arritjes së statusit ose potencialit të mirë në trupat ujorë.*

  Masat duhet të hartohen bazuar në vlerësimin e statusit aktual të trupit ujor, plotësuar me informacion nga analiza e presioneve dhe ndikimeve që prekin trupin ujor".

Shtojca 11 paraqet shembujt se si duhen plotësuar Tabelat për dy grupet kryesore alternative të masave:

- Masë e vetme e përgjithshme që zbatohet për një presion të vetëm që ndikon te disa trupa ujorë të ngjashëm
- Masa të ndryshme specifike që zbatohen për disa presione që ndikojnë te një trup i vetëm ujor

Tabela 13-3 –Marrëdhënia midis Llojeve dhe Synimeve të Masave dhe Sistemit të Kodimit

	MASAT BAZË	MASAT PLOTËSUESE	TREGUESIT SHEMBUJ PËR PRESIONET	TREGUESIT SHEMBUJ PËR MASAT
MASAT E PËRGJITHSHME **Zbatohet në nivel baseni ose nënbaseni ose për trupa ujorë të shumtë** **SISTEMI I KODIMIT** BM ose SM + ID-ja e basenit + Numri rendor e.g. BM-3514-01	Direktivat e BE-së sipas rastit, veçanërisht: • Menaxhimi i Cilësisë së Ujërave të Larjes (2006/7/KE) • Direktiva për Ujin e Pijshëm (BE) (2020/2184) • Direktiva për Trajtimin e Ujërave të Ndotura Urbane (91/271/EEC) • Direktiva për Nitratet (91/676/ EEC)(91/676/ EEC) • Direktiva për Habitatet (92/43/EEC) • Direktiva për Kontrollin dhe Parandalimin e Integruar të Ndotjes (96/61/KE) • Direktiva për Mbrojtjen e Produkteve Bimore (91/414/EEC)	• Tarifat/incentivat financiare • Marrëveshjet e bashkëpunimit • Qasjet këshilluese • Instrumentet statutore • Masat nuk marrin parasysh presionin e kohës dhe të sezonit	• Numri i pikave të shkarkimit të ujërave të ndotura të patrajtuara • Tonazhi i zbatuar vjetor i NPK-ve • Numri i trupave ujorë me ndërprerje morfologjike • Ngarkesa vjetore e pesticideve mbi SCM • Numri i impianteve hidroenergjetike • Volumi i nxjerrjeve të ujërave nëntokësore	• Popullsia ekuivalente që do të trajtohet nga ITUNU • Numri total i lejeve të reja/të mbartura • Zona bujqësore subjekt i kufizimeve të NPK-së • Reduktimi në % i nxjerrjeve dhe konsumit të ujit sektorial • Indeksi i Shfrytëzimi të Basenit Ujor • Indeksi i Prurjes Mjedisore në Basen
MASAT SPECIFIKE **Zbatohen në nivelin e një trupi ujor të vetëm ose në trupa ujorë të ngjashëm** **SISTEMI I KODIMIT** BM ose SM + Trupi ujor ID+ Numri rendor shembull SM-GW35140409-01	Direktivat e BE-së sipas rastit, veçanërisht: • Menaxhimi i Cilësisë së Ujërave të Larjes (2006/7/KE) • Direktiva për Ujin e Pijshëm (BE) (2020/2184) • Direktiva për Trajtimin e Ujërave të Ndotura Urbane (91/271/KEE) • Direktiva për Nitratet (91/676/KEE)(91/676/KEE) • Direktiva për Habitatet (92/43/KEE) • Direktiva për Kontrollin dhe Parandalimin e Integruar të Ndotjes (96/61/KE) • Direktiva për Mbrojtjen e Produkteve Bimore (91/414/KEE)	• Kushtet e lejes marrin parasysh kërkesat specifike për trupin ujor, p.sh vlerat kufi të emetimeve (VKE), prurjen ekologjike, zonat e mbrojtura, ekosistemet e varura nga ujërat nëntokësore, pikat e nxjerrjes, etj. • Masat do të marrin parasysh presionin e kohës dhe të sezonit	• Statusi i elementeve individuale të statusit të trupit ujor - Elementet cilësore biologjike - Elementet fiziko-kimike - Elementet hidromorfologjike - Shtojca X Substancat Prioritare - Shtojca VIII NSBU-të • Gjatësia e zonës së pikut të shfrytëzimit • koha e dëmtimit të trupit ujor në % • dëmtimi i prurjes së trupit ujor në % • Niveli i vrojtuar i ujërave nëntokësore	• Raporti i Cilësisë Ekologjike të Trupit Ujor • Indeksi i Prurjes Mjedisore në Trup Ujor • Ngarkesa sezonale e BOD-së g/m3 • Ngarkesa sezonale e SPBL-së g/m3 • Leja e subjektit lëshuar me kufizime sezonale (koha/prurja) • Instalimet industriale me trajtim në terren

Tabela 13-4 - Formati Standard i Raportimit të Përmbledhur të Presioneve dhe Masave - Niveli i Basenit Ujor

Kodi i basenit	Kategori a e TU	Presionet dominuese	Indikatori i Presioneve	Presionet Indikatori i ShA Koha bazë 2023 [186] [187]	Presionet Indikatori kombëtar Koha bazë 2023 [188]	MLIK e aplikuesh me	Indikatori i MLIK	Vlera e indikatorit Koha bazë 2023 [189]	Vlera e indikatorit Pikësynimi 2029 [190]
3516	US	Lloji 1 – Ndotje pikësore (ujërat e ndotura urbane)	*Gjatësia e trupave ujorë të prekur (km)*	55%	50 km	MLLK 1	*Popullsia që kërkon ITUN (p.e.)*	365,000	498,895
	UN	Lloji 1 – Ndotje pikësore (ujërat e ndotura urbane)	*Zona e UN-ve me përqendrim mesatar të nitrateve mbi vlerën e pragut (km²)*	55%	55%	MLLK 1	*Popullsia që kërkon ITUN (p.e.)*	365,000	498,895
	UN	Lloji 1.5 – Vende industriale të kontaminuara	*Numri i vendeve që potencialisht kërkojnë riparim (N)*	Nr	Nr	MLLK 4	*Vende për riparim (N)*	6	0
	US/UN	Lloji 1.6 – Vendet e depozitimit të mbetjeve të ngurta	*Numri i vendeve që potencialisht kërkojnë riparim (N))*	3	3	MLLK 21	*Numri i lendfilleve josanitare që do të mbyllen (N)*	3	3
	UN	Llojis 1 & 2 – Ndotje pikësore dhe e shpërndarë	*Puset e Ujësjellësit Publik pa zona të përcaktuara mbrojtëse (N)*	55%	Nr	MLLK 13	*Numri i zonave të mbrojtjes që kërkojnë përkufizim (N)*		
	US/UN	Lloji 2 – Ndotje e shpërndarë (bujqësia	*Gjatësia e trupave ujorë të prekur (km)*	80%	80%	MLLK 2	*Gjatësia e trupave ujorë të synuar (km)*		

[186] Treguesi Standard i Shtetit Anëtar shprehet si një përqindje relative për të lehtësuar krahasimin midis baseneve lumore. Në Kuadrin e ri të PMBU-së në Shqipëri, ky tregues përkufizohet si gjatësia e të gjithë trupave ujorë që i nënshtrohen atij Llojit Kryesor i Presionit (si % e gjatësisë totale të trupave ujorë në pelligun e lumit) OSE si % e sipërfaqes totale të trupave ujorë nëntokësorë në rasti i UN-ve. Ku

[187] Kur nuk është e përshtatshme të shprehet treguesi i shtetit anëtar si një % e gjatësisë totale të trupit (p.sh. presionet e pikave të izoluara), në mënyrë alternative përdoret numërimi absolut i objekteve

[188] Treguesi kombëtar shprehet si një vlerë absolute për të treguar shkallën ose sasinë e presionit specifik për pelligun e lumit

[189] Vlera e Treguesit Bazë përfaqëson shkallën e masës së kërkuar në fillim të periudhës së RBMP në mënyrë që të arrihet plotësisht objektivi(et) mjedisor në të gjithë pelligun e lumit

[190] Vlera e treguesit të synuar përfaqëson shkallën e masës që kërkohet ende për të arritur objektivat mjedisore për pelligun e lumit, në përputhje me procedurat e raportimit të WISE 2016

Kodi i basenit	Kategoria e TU	Presionet dominuese	Indikatori i Presioneve	Presionet Indikatori i ShA Koha bazë 2023 [186] [187]	Presionet Indikatori kombëtar Koha bazë 2023 [188]	MLIK e aplikueshme	Indikatori i MLIK	Vlera e indikatorit Koha bazë 2023 [189]	Vlera e indikatorit Pikësynimi 2029 [190]
	UN	Lloji 2 – Ndotje e shpërndarë (bujqësia)	*Zonat UN-ve me përqendrim mesatar të nitrateve mbi vlerën e pragut (km²)*	%	%	MLLK 2 & 3	*Zona e trupave ujorë nëntokësorë që kërkojnë reduktim të NO_3-N nën vlerën e pragut (km²)*		
	US	Lloji 3.1 – Nxjerrje ose devijim për shkak të bujqësisë	*Vëllimi i ujit që mbi nxirret përtej përdorimit efikas (Mm³/vit)*	N/A	Mm³	MLLK 8 & 26	*Reduktimi i nxjerrjes së ujit që kërkohet për të arritur objektivat (Mm³ OSE %)*		
	US	Lloji 3.2 – Nxjerrje ose devijim për shkak të furnizimit me ujë të pijshëm publik	*Vëllimi i ujit që mbi nxirret përtej përdorimit efikas (Mm³/vit)*		Mm³	MLLK 8 & 26	*Reduktimi i nxjerrjes së ujit që kërkohet për të arritur objektivat (Mm³ OSE %)*		
	US	Lloji 3.5 – Nxjerrje ose devijim për shkak të hidrocentraleve	*Vëllimi i ujit që mbi nxirret përtej përdorimit efikas (Mm³/vit)*	Mm³/vit	Mm³/vit	MLLK 8 & 26	*Reduktimi i nxjerrjes së ujit që kërkohet për të arritur objektivat (Mm³ OSE %)*	XX Mm³	XXMm³
	US	Lloji 4.1 – Morfologjia e kanalit	*Gjatësia OSE numri i trupave ujorë të prekur nga ndryshimi fizik i kanalit (km)*	35%	87 km	MLLK 6	*Gjatësia ose numri i trupave ujorë që kërkojnë riparim (km)*		
	US	Lloji 4.2 – Digat & Barrierat	*Numri i strukturave që prishin vazhdimësinë e lumit (N)*	Nr.	Nr.	MLLK 5	*Numri i strukturave që do të përmirësohen (N)*	16	10
	US	Lloji 4.3 – Ndryshimi Hidrologjik	*Gjatësia e trupave ujorë të prekur nga regjimi i ndërprerë i rrjedhës (%)*	25%	64km	MLLK 7 & 8	*Gjatësia ose numri i trupave ujorë ku duhet të rivendoset regjimi i prurjes mjedisore (km)*	64 km	

Kodi i basenit	Kategoria e TU	Presionet dominuese	Indikatori i Presioneve	Presionet Indikatori i ShA Koha bazë 2023 [186] [187]	Presionet Indikatori kombëtar Koha bazë 2023 [188]	MLIK e aplikueshme	Indikatori i MLIK	Vlera e indikatorit Koha bazë 2023 [189]	Vlera e indikatorit Pikësynimi 2029 [190]
	US/UN	Lloji 5.3 – Hedhja e mbetjeve të ngurta urbane dhe hedhjet pikësore	*Numri i vendeve që dështojnë objektivat (N)*	Nr.	Nr.	MLLK 21	*Numri i trupave ujorë që kërkojnë riparim (N)*	5	5
	UN	Lloji 6.1 – Rimbushja e ujërave nëntokësore (rrjedhje / infiltrim)	*Zhvillimi i ri urban që parandalon rimbushjen e UN (km²)*	%	%	MLLK 27	*Zhvillime të reja ose zona të nevojshme për të përfshirë drenazhimin e qëndrueshëm ose aktivitete të rimbushjes (km²)*		
	UN	Lloji 6.2 – Nxjerrja e ujërave nëntokësore	*Sipërfaqja e UN-ve që po abstraktohet (km²)*	%	%	MLLK 14 & 26	*Numri i nxjerrjeve të ujërave nëntokësore që kërkojnë leje (N)*		

13.9 Përmbledhja e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë që Rrezikojnë të Mos i Përmbushin Objektivat Mjedisore

Bazuar në karakterizimin dhe vlerësimin e Kapitullit 10 "Presionet e Trupit Ujor, Statusi dhe Vlerësimi i Ndikimit", përmbledhja e të gjithë trupave ujorë që rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore të përcaktuara paraqitet në Tabelën 13-5.
Aty ku ka pritshmëri që masat të zbatohen për një trup ujor specifik ose një grup të ngjashëm trupash ujorë, për masat bazë përmendet direktiva përkatëse ose për masat plotësuese përmendin instrumentet e tjera, sipas rastit. Masat mbrojtëse shqyrtohen së bashku me palët e përshtatshme të interesit gjatë fazës së konsultimit të PMBU-së (gjatë 2022).
Për shkak të kompleksitetit teknik, financimit ose kufizimeve të tjera, mund të gjykohet se, pavarësisht statusit të pamjaftueshëm, nuk ka asnjë perspektivë realiste për zbatimin e masave të mjaftueshme brenda periudhës së PMBU-së për trupat ujorë specifikë. Arsyet e pamundësisë për të arritur përputhshmërinë duhen përmendur në pjesën përshkruese.

13.10 Përmbledhja e Trupave Ujorë Nëntokësorë që Rrezikojnë të Mos i Përmbushin Objektivat Mjedisore

Bazuar në karakterizimin dhe vlerësimin e Kapitullit 10 "Presionet e Trupit Ujor, Statusi dhe Vlerësimi i Ndikimit", përmbledhja e të gjithë trupave ujorë që rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore të përcaktuara paraqitet në Tabelën 13-6. Këta trupa ujorë janë identifikuar si në risk për të mos i arritur objektivat mjedisore. Arsyeja parësore, por jo domosdoshmërish më e rëndësishmja për caktimin e këtyre statuseve është mungesa e informacionit.
Aty ku ka pritshmëri që masat të zbatohen për një trup ujor specifik ose një grup të ngjashëm trupash ujorë, për masat bazë përmendet direktiva përkatëse ose për masat plotësuese përmendin instrumentet e tjera, sipas rastit. Masat mbrojtëse shqyrtohen së bashku me palët e përshtatshme të interesit gjatë fazës së konsultimit të PMBU-së (gjatë 2022).
Për shkak të kompleksitetit teknik, financimit ose kufizimeve të tjera, mund të gjykohet se, pavarësisht statusit të pamjaftueshëm, nuk ka asnjë perspektivë realiste për zbatimin e masave të mjaftueshme brenda periudhës së PMBU-së për trupat ujorë specifikë. Arsyet e pamundësisë për të arritur përputhshmërinë duhen përmendur në pjesën përshkruese. Programi i masave veçanërisht për ujërat nëntokësore përshkruhet në Seksionin 13.6.

Tabela 13-5 –Përmbledhja e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë që Rrezikojnë të Mos i Përmbushin Objektivat Mjedisore

TRUPI UJOR OSE GRUPI I TRUPIT UJOR	EMRI	FORMA	STATUSI I PËRGJITHSHËM	MOSARRITJA E CILËSISË?	MOSARRITJA E SASISË?	MOSARRITJA E MORFOLOGJISË?	MASAT E PROPOZUARA?	INSTRUMENTAT BAZË	INSTRUMENTAT PLOTËSUESE
351615	Erzen	Natyror	4	Me gjasë	Po	Po	Po	EU 2000/60/EC Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor (85/337/EEC) Direktiva për Habitatet (92/43/KEE)	Ligji 111/2012 Ligji Nr. 10431/2011
35165	Erzen	Natyror	4	Me gjasë	Me gjasë	Po	Po	EU 2000/60/EC Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor (85/337/EEC) Direktiva për Habitatet (92/43/KEE)	Ligji 111/2012 Ligji Nr. 10431/2011
351661	Murdhari	TUTM	5	Jo	Po	Po	Po	EU 2000/60/EC Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor (85/337/EEC) Direktiva për Habitatet (92/43/KEE)	Ligji 111/2012 Ligji Nr. 10431/2011
351663	Murdhari	Natyror	2	Nr.	Po	Po	Po	EU 2000/60/EC Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor (85/337/EEC) Direktiva për Habitatet (92/43/KEE)	Ligji 111/2012 Ligji Nr. 10431/2011
351613	Erzen	Natyror	3	Po	Po	Po	Po	EU 2000/60/EC Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor (85/337/EEC) Direktiva për Habitatet (92/43/KEE) 91/271/KEE (Direktiva për Trajtimin e Ujërave të Ndotura Urbane)	Ligji Nr. 111/2012 Ligji Nr. 10431/2011

Tabela 13-6 –Përmbledhja e Trupave Ujorë Nëntokësorë që Rrezikojnë të Mos i Përmbushin Objektivat Mjedisore

TRUP UJOR NËNTOKËSOR	EMRI	AKUIFER LLOJI	STATUSI I PËRGJITHSHËM	MOSARRITJA E CILËSISË?	MOSARRITJA E RIMBUSHJES?	MOSARRITJA E NXJERRJES?	MASAT E PROPOZUARA?	INSTRUMENTAT BAZË	INSTRUMENTAT PLOTËSUESE
Sukth	GW35160101	T5	G (1)	Po	Jo	Po	Po	EU 2000/60/EC EU 2006/118/EC	Ligji Nr. 111/2012
Kavaja	GW35160201	T5	G ()	Po	Jo	Po	Po	EU 2000/60/EC EU 2006/118/EC	Ligji Nr. 111/2012
Durrës	GW35160517	Kufizohet me T5 (Horizonti-2)	G (1)	Po	Jo	Po	Po	EU 2000/60/EC EU 2006/118/EC	Ligji Nr. 111/2012

Shënime:

1. M – I mirë; D – I dobët
2. Nivelet e besueshmërisë: 0 – nuk ka informacion; 1 - i dobët; 2 – mesatar; 3 – i mirë

13.11 Masat për Trupat Ujorë Sipërfaqësorë në Risk

Programi i masave bazë dhe/ose plotësuese synon trupat ujorë sipërfaqësorë që rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisore. Këta trupa ujorë kërkojnë vlerësim të detajuar të mënyrës se si do të trajtohet statusi aktual dhe ndikimet vijuese gjatë kohëzgjatjes së planit (2024-2029). Masat bazë dhe plotësuese, të përgjithshme dhe specifike, duhen identifikuar së bashku me ndryshimin e pritshëm në status, autoritetin kompetent përgjegjës, datat e synuara dhe kostot e masave.

Duke qenë se duhet të shënjestrojnë trupa ujorë individualë ose grupime të trupave ujorë, masat listohen sipas rendit të trupave ujorë, duke filluar me trupat ujorë të rrjedhës së sipërme.

Masat e përgjithshme për grupet e trupave ujorë ose masat e veçanta për trupat ujorë individualë paraqiten në Shtojcën Teknike XI.

PM-të mbështeten te rezultatet e analizës së presioneve dhe vlerësimi i statusit të ujit (Kapitulli 10) dhe rrjedhimisht përfshin masa me rëndësi për mbarë basenin, të orientuara drejt vizioneve të dakorduara dhe objektivave të menaxhimit për 2029-n.

PM-të janë strukturuar duke marrë parasysh presionet më domethënëse (ndryshimet organike, kimike, hidromorfologjike dhe ato të lëndëve ushqyese) dhe trupat ujorë që gjenden në të gjithë basenin. Synimi është të arrihen objektivat e menaxhimit për të gjithë basenin, për çdo trup ujor sipërfaqësor dhe nëntokësor, në mënyrë që objektivat mjedisore të parashtruara në DKU të arrihen deri në përfundim të ciklit të parë të zbatueshmërisë të këtij plani. Gjetjet dhe përfundimet kryesore për masat e identifikuara dhe rëndësia e tyre për basenin, si dhe prioritetet lidhur me zbatimin e tyre në shkallë të gjerë paraqiten në PM në formë të përmbledhur. Zbatimi i këtyre masave të rëndësishme në të gjithë basenin sigurohet duke u koordinuar me institucione që kanë si objektiv zbatimin e këtyre masave.

Nga analiza e presioneve dhe përcaktimi i statusit identifikohen të gjithë ata trupa ujorë që nuk i kanë arritur OM-të. Sipas Nenit 4 të DKU-së, duhen marrë masat e duhura për të parandaluar përkeqësimin e statusit të ujëra sipërfaqësore dhe arritjen e statusit ose potencialit të mirë ekologjik. Kapitulli 10 shpjegon burimin e këtyre ndotësve dhe ndikimin që kanë te trupat ujorë. Më poshtë gjeni listën e masave të propozuara për përmirësimin e statusit të këtyre trupave ujorë.

Masat duhet të jenë të shënjestruara për sa i përket llojit dhe shkallës, për t'u siguruar se presionet po trajtohen dhe se kjo gjë do të sjellë përmirësime kundrejt arritjes së statusit ose potencialit të mirë të trupave ujorë. Masat duhen hartuar duke u bazuar te vlerësimi i statusit aktual të trupit ujor, plotësuar me informacion nga analiza e presioneve dhe ndikimeve që prekin trupin ujor.

Për çdo Masë të Llojit Kyç janë propozuar treguesit sasiorë të shkallës dhe progresit të zbatimit të masave. Shtetet Anëtare mund të raportojnë edhe për treguesit e tyre nëse treguesit e propozuar nuk shihen të përshtatshëm për situatën kombëtare.

Grupimi i trupave ujorë u mbështet te disa faktorë mjaft të rëndësishëm si afërsia me njëri-tjetrin (trupa ujorë që i përkasin një lumi) dhe presioneve të njëjta që veprojnë mbi to.

Ka disa trupa ujorë që nuk i arrijnë objektivat mjedisore.

Lidhur me zbatimin e masave, duhet identifikuar Masa më e zbatuar e Llojit Kyç (MLIK) për Presionin e Llojit Kyç, si dhe treguesi që do të përdoret për të vlerësuar nga pikëpamja sasiore progresin e masës.

Tabelat e Masave për Trupat Ujorë (shihni Shtojcën Teknike XI) paraqesin shembuj konkretë se si janë përzgjedhur masat për rastet e grupimit të trupave ujorë. Shpjegimi i metodologjisë dhe rruga e ndjekur gjenden në Shtojcën Teknike XI.

13.11.1 Trupat ujorë 351661; 351663, 35165

Trupat ujorë **351661, 351663 dhe 35165** - në rrjedhat e mesme dhe të poshtme të lumit Murdhar. Për pasojë, regjimi i rrjedhës mjedisore të këtij lumi është kompromentuar krejtësisht. Ndryshimi fizik i trupit ujor për shkak të ndërtimit të digës tregon se trupi ka formën e TUTM-së. Supozohet se ndryshimi i regjimit të rrjedhës ka sjellë klasifikimin e këtij trupi ujor në "statusin e dobët" (presionet domethënëse 3.2 dhe 4.2.3).

Statusi i Keq shkaktohet nga ndikimet hidromofologjike të hidrocentraleve që operojnë në trupin ujor 351661, ku diga pritëse e ndërpret prurjen në rrjedhën e sipërme, e cila devijohet më pas në turbinat e HEC-it. Prandaj, rrjedha e Përroit të Murdharit është shfrytëzuar ndjeshëm në një gjatësi prej 7.5 km, ku ka gjasa për ndikime të konsiderueshme në ekosistemin e trupit ujor.

Ka shumë gjasë që për të rehabilituar regjimin e prurjes të nevojitet shkarkimi i një sasie të caktuar uji nga rezervuari i Murdharit. Këtu kemi një ndërthurje të regjimit të pamjaftueshëm të rrjedhës me nivelet e larta të BOD_5 për shkak të ujërave të ndotura urbane të patrajtuara dhe presioneve të tjera të ndryshme, të cilat e klasifikojnë këtë trup ujor në kategorinë e "statusit të keq".
Masat e Llojit Kyç (MLIK) më të përshtatshme për reduktimin e presioneve dhe ndikimeve nga ndryshimi hidromorfologjik i trupave ujorë është përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë përveç vazhdimësisë gjatësore (MLIK 6).
Pra, disa prej masave nxisin rehabilitimin e zonës së nxjerrjeve inerte. Subjekteve u kërkohet të përmbushin kushtet e lejes për rehabilitimin e zonës dhe mbylljen e rrugëve lidhëse pas përfundimit të lejes. Ofrimi i mbrojtjes kundër erozionit të tokave bujqësore nga lumi. Heqja e digave në lumë. Monitorimi i përmbushjes së kushteve të lejeve që u janë dhënë subjekteve që nxjerrin zhavorr nga shtrati i trupit ujor.
Këto masa do të ndihmojnë në përmirësimin e statusit aktual të këtyre trupave ujorë dhe me zbatimin e tyre pritet që në planet e ciklit të dytë të menaxhimit (nga viti 2029) statusi i keq të përmirësohet në status mesatar.

13.11.2 Trupat ujorë 35165; 351615; 351613

Trupat ujorë **35165, 351615** dhe **351613** në qendër të qytetit. Ndonëse në formë natyrore, ujërat urbane të patrajtuara sjellin nivele mjaft të larta të BOD_5 në ujërat pritëse (presionet domethënëse 1.1 dhe 1.2).
Presioni pikësor nga ujërat e ndotura urbane (Presioni i Llojit Kyç numër 1.1.I) duhet trajtuar kryesisht nëpërmjet ndërtimit të impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (ITUN-u) (Masë Bazë sipas Direktivës së BE-së për Trajtimin e Ujërave të Ndotura Urbane (91/271/KEEC), Masa e Llojit Kyç numër 1).
Trupit ujor në pjesën e poshtme të basenit i është caktuar statusi i pamjaftueshëm "i Dobët", pjesërisht për shkak të elementeve fiziko-kimikë dhe pjesërisht për shkak të pranisë së presionit të konsiderueshëm të nxjerrjeve të ujit për ujitje. Ka shumë gjasë që në muajt e verës , prurjet dhe nivelet e lumit të pakësohen ndjeshëm në rrjedhën e poshtme, duke ndikuar te cilësia e habitateve ujore, por edhe duke rritur përqendrimet fiziko-kimike për shkak të reduktimit të kapacitetit të hollimit.
Për të reduktuar sasinë e ndotjes organike të rrjedhës së poshtme të lumit Erzen, propozohet që të ndërtohet një impiant për trajtimin e ujërave të ndotura urbane për 3 fshatra (përfshi edhe zonën turistike ku ndodhet edhe një hotel, një prej presioneve të identifikuara). Ndërtimi i ITUNU-së në Bashkinë e Durrësit për ofrimin e ITUNU-ve lokalë për 3 fshatra (p.e 12,550), prurje e trajtuar për të arritur një VKE < 25 mg/l BOD deri në 2029-n në trupin ujor 351615.
Për këta trupa ujorë janë propozuar edhe masa të tjera krahas impiantit të trajtimit të ujërave të ndotura urbane, të cilat do të sjellin përmirësimin e statusit të tyre. Një prej masave është reduktimi i pikave të shkarkimit të ujërave të ndotura, grumbullimi i tyre në një numër të vogël kolektorësh dhe ndarja e sistemeve të kombinuara nga ujërat e shiut, të cilat kanalizohen në sistemin e furnizimit me ujë dhe nuk lejohen të rrjedhin me trupat ujorë. Pastrimi i të gjitha pikave ku ka lendfille të mbetjeve të ngurta/inertë urbane pranë ose në shtratin e lumit.
Këto masa do të ndihmojnë në përmirësimin e statusit aktual të këtyre trupave ujorë dhe me zbatimin e tyre pritet që në planet e ciklit të dytë të menaxhimit (nga viti 2029) statusi i keq të përmirësohet në status mesatar. Masa e Vetme në Tabelën e Grupit të Trupave Ujorë (shihni Shtojcën Teknike XI) përmbledh të gjitha masat për këta trupa ujorë.

13.12 Përcaktimi dhe Raportimi i Kostove dhe Burimeve të Financimit

13.12.1 Pasqyra e Kostove

Tabela 13-11 (referuar Shtojcës Teknike XI) përmbledh kostot e parashikuara për masat që synojnë trupat ujorë sipërfaqësorë në risk, të cilat janë si vijon:

- Kostot kapitale ose të instalimit lidhen në përgjithësi për zbatimin e masave specifike, referuar edhe si "kostot e instalimit" p.sh. ndërtimi i objekteve të trajtimit të ujërave të ndotura
- Kostot e operimit dhe mirëmbajtjes lidhen kryesisht me kostot e vazhdueshme të cilat kanë të bëjnë me kostot e instalimit më lart.
- Kostot e administrimit përkufizohen në përgjithësi si kosto që mbulohen nga autoritetet kompetente, ministritë dhe agjencitë e tjera qeveritare përgjegjëse për administrimin e masave të veçanta p.sh në formën e inspektimit dhe zbatimit, mbledhjes së taksave ose tarifave etj.
- Kostot e burimit janë kosto indirekte, referuar edhe si "kosto oportune" që lidhen me përdorimin e ujit (që supozohet se është një burim i shterueshëm dhe i pakët) në mënyrë specifike. Kostot e burimit lindin vetëm nëse përdorimi alternativ i ujit do të sillte një vlerë më të lartë ekonomike se përdorimi aktual p.sh diferenca midis përfitimeve neto (përdorimi aktual kundrejt përdorimit alternativ) është negative p.sh kuota e ujit që rezervohet për ujitje mund të sjellë vlerë më të lartë ekonomike nëse do të ri-orientohej drejt përdorimit të hidroenergjetikës.

13.12.2 Vështrimi i Përgjithshëm i Fondeve

Në mënyrë që PiM-ja të jetë e vlefshme, duhen konfirmuar burimet e financimit.
Nëse nuk ka një buxhet ose financim të dedikuar për ta mbështetur masën, kjo e fundit ka shumë pak gjasa që të zbatohet, ndaj duhet të shtyhet deri kur të konfirmohet financimi.
Duke qenë se konfirmimi përfundimtar i fondeve mund të kërkojë vite, qoftë përmes financimit ndërkombëtar, buxhetit fiskal kombëtar ose fondeve bashkiake, disa prej burimeve të financimit mund të jenë të parakohshme, p.sh gjatë rishikimit të draft PMBU-së brenda vitit 2022, konfirmimi përfundimtar i fondeve, nëse nuk është miratuar ende, merret i mirëqenë.
Burimet e mundshme të financimit janë si vijon:

- Grantet e jashtme ose huatë - supozohet të vijnë nga burimet joqeveritare si p.sh agjencitë ndërkombëtare të financimit, programi i asistencës teknike
- Buxheti qendror ose i agjencisë supozohet të financohet përmes buxhetit qendror të qeverisë qendrore ose mekanizmit të financimit për Ministrinë ose agjencinë rregullatore
- Buxheti bashkiak - supozohet të financohet përmes mekanizmave të financimit të autoriteteve administrative rajonale ose bashkive
- Tarifat ose detyrimet shtetërore për ujin - supozohet që do të financohen përmes administrimit të instrumenteve të ndryshme fiskale për rikuperimin e kostove mjedisore në nivel kombëtar ose bashkie p.sh tarifat e nxjerrjes së burimit ujor, taksat e ndotjes së ujit
- Financimet e subjektit supozohen se do të financohen drejtpërdrejt nga të ardhurat e operatorit ku operatori duhet t'i financojë masat sipas parimit "ndotësi paguan" (DKU neni 9).

13.12.3 Raportimi i Kostove dhe Fondeve

Struktura e raportimit fleksibël Tabela 13-11 pranon se gjatë zbatimit të një mase të vetme mund të lindin lloje të shumëfishta kostosh dhe/ose mekanizma financimi. Për shembull, vendosja e kuotave të reduktuara të ujit nga autoriteti rregullator për ruajtjen e statusit të ujërave nëntokësore mund të kërkojë shpenzime nga ana e subjekteve të ujitjes për instalimin e teknologjive më efikase, me kosto që i atribuohen shërbimit këshillues për fermerët, ku kostot e burimit lindin për shkak të rendimentit të reduktuar si rrjedhojë e kufizimit të përdorimit të ujit dhe kostove administrative për zbatimin e masave të eficiencës. Në tabelën 13-11, duhen detajuar kostot e ndryshme të mundshme që i atribuohen agjencive ose operatorëve të ndryshëm, në rreshta të ndryshëm.
Struktura e Tabelës 13-11 (tregon kostot dhe fondet)

Në përputhje me praktikën e mirë të rekomanduar[191], duhet të identifikohen instrumentet (ligjore ose fiskale) që mbështesin masën; në rastin e masës së llojit bazë, duhet cituar direktiva më e përshtatshme e BE-së. Në rastin e masave plotësuese, duhet cituar legjislacioni kombëtar i zbatueshëm për taksat dhe tatimet kombëtare. Raporti midis masave të veçanta dhe trupave ujorë të shënjestruar identifikohet më lehtë po t'i referohemi Tabelës 13-11 për ujërat sipërfaqësore.

13.13 Përmbledhja e Kostove për Masat e Trupit Ujor Sipërfaqësor

Tabela për përmbledhjen e kostove të parashikuara për të gjitha masat që synojnë trupat ujorë sipërfaqësorë në risk mund të gjendet në Shtojcën Teknike XI. Rendi i kostimit ndjek rendin e masave të përsëritura në tabelat përkatëse.

13.14 Përmbledhja Përfundimtare e Statusit Aktual dhe të Parashikuar të Trupit Ujor Sipërfaqësor

Figura 13-2 përmbledh rezultatet e pritshme të PMBU-së 2024-2029 për statusin e trupave ujorë sipërfaqësorë në basenin e lumit Erzen.

- Pritet që 2 trupat ujorë me "status të mirë" ta ruajnë statusin e mirë
- Pritet që 11 trupat ujorë me "status mesatar" ta ruajnë statusin mesatar
- Pritet që 1 trup ujor me "status të dobët" ta përmirësojnë statusin në status mesatar
- Pritet që 1 trupat ujorë me "status të keq" ta përmirësojnë statusin në status të dobët

Figura 13-2 - Përqindjet Aktuale dhe të Parashikuara të Statusit të Trupave Ujorë Sipërfaqësorë

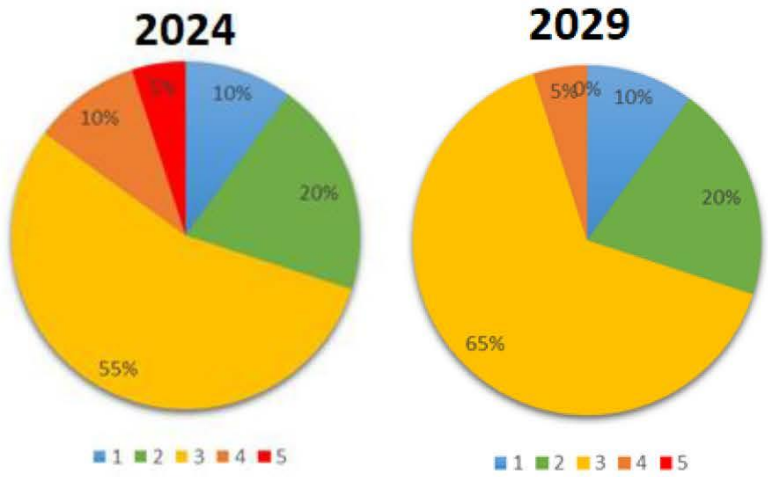

13.15 Procedurat e Monitorimit dhe Vlerësimit të Planit

13.15.1 Detajet e programit të propozuar të monitorimit të ujërave sipërfaqësore për periudhën 2024-2029

Programi i propozuar i monitorimit mbështetet te kapacitetet ekzistuese, por kërkon më tepër burime nga sa janë alokuar deri më tani.
Kategoritë e propozuara të burimeve ujore
DKU-ja përcakton katër kategori kryesore:
Parametrat e propozuar të monitorimit
Shkurtesat F-KIM, ECB, SHTOJCA VII E PMBU-SË DHE H-MORF përkojnë me ato të përdorura në Vlerësimin e Presioneve dhe Statusit (sikurse paraqiten në Shtojcën XIII të kësaj PMBU-je).

[191]Studim krahasues i presioneve dhe masave në planet e menaxhimit të baseneve ujore kryesore në BE - Detyra 4b: Kostot dhe Përfitimet e Zbatimit të DKU-së, ACT*eon* 2012.

Elementet e përgjithshme të cilësisë fiziko-kimike (F-KIM)
Parametrat që monitorohen në mënyrë rutinë nga AKM-ja përfshijnë të gjithë gamën e elementeve të përgjithshme të cilësisë fiziko-kimike të parashikuar në DKU. Ato monitorohen në lumenj dhe liqene (rezervuarë).
Elementet e cilësisë hidro-biologjike (ECB)
Kapaciteti i brendshëm i AKM-së është i kufizuar pasi mund të trajtojë vetëm faunën bentike jovertebrore. Ky parametër është tregues për gjendjen e trupave ujorë, por nuk është aq i përshtatshëm për liqenet/rezervuarët. Nga ana tjetër, fitoplanktoni, ndër të tjera, është i përshtatshëm si parametër për liqenet/rezervuarët. Fatkeqësisht, AKM-ja nuk ka punësuar ekspertë përkatës. Aktualisht, AKM-ja ndërmerr vetëm monitorime të faunës bentike jovertebrore në lumenj dhe të klorofilit-a në liqene/rezervuarë.
Ndotës të tjerë të veçantë (Shtojca VIIL PMBU)
BOD_5 dhe COD_{Cr} mund të konsiderohen si pjesë e "ndotësve të tjerë të veçantë". Ata analizohen në mënyrë rutinë nga AKM-ja dhe zbatohen edhe për lumenjtë, edhe për liqenet/rezervuarët.
Elementet e cilësisë hidromorfologjike
LUMENJTË: PRURJA
IGjEO[192] i monitoron nivelet e ujit të lumenjve në pesë stacione (nënseksioni0); nuk pritet rritje e stacioneve hidrologjike gjatë periudhës 2024-2029. Megjithatë, prurjet e trupave ujorë mund të llogariten me përafërsi nëpërmjet modelimit, që në fakt është përdorur në Tabela 5-1 prej PMBU-ve kryesore.
LUMENJTË: MORFOLOGJIA
Departamenti i Hidrogjeologjisë së ShGjSh-së është në gjendje të monitorojë luhatjet e thellësisë dhe gjerësisë së lumit, si dhe strukturën dhe nënshtresën e shtratit të tij.
LIQENET
Pikat e monitorimit
LUMENJTË: F-KIM dhe ECB
Në parim, këto elemente cilësie monitorohen në të gjithë trupat ujorë të përvijuar. Megjithatë, disa mund të përjashtohen, sepse statusi i tyre mund të deduktohet nga trupat ujorë të afërt (referojuni shënimeve në fund të faqes në Tabelën 3-1, Kapitulli 3).
Disa trupa ujorë janë mbuluar tashmë nga pikat e monitorimit të AKM-së. Shumica e trupave ujorë të përvijuar janë vizituar gjatë "Fushatës së Kampionimit të Lumenjve, prill 2021" në kuadër të projektit EUSIWM, duke ofruar kështu një lloj orientimi për pikat e mbetura. Megjithatë, përcaktimi i pikave të përshtatshme për kampionimin e faunës bentike jo vertebrorë kërkon punë përgatitore të mëtejshme.
LUMENJTË: PRURJET
Stacionet aktuale të monitorimit hidrologjik renditen në Aneksin 3).
LUMENJTË: ELEMENTET E CILËSISË BIOLOGJIKE
Profilet ndodhen kryesisht në zona ku ka nxjerrje (intensive) zhavorri/rëre.
LIQENET: F-KIM, klorofil-a
Këto liqene, rezervuarë nuk monitorohen në mënyrë rutinë nga AKM-ja, por u kampionuan gjatë Fushatës së Kampionimit të Liqeneve, qershor dhe korrik 2021", në kuadër të projektit EUSIWM.
Kampionimi me varkë është parakusht (kampionet e marra nga brigjet nuk janë përfaqësuese për liqenet/rezervuarët). Nevojiten hetime të mëtejshme për të përcaktuar nëse mjafton vetëm një pikë (vertikale) monitorimi, apo nevojiten më tepër pika të tilla për të bërë monitorim dhe vlerësim sa më përfaqësues të statusit.
Për më tepër, mund të kërkohet marrja e (nën)kampioneve në thellësi të ndryshme (p.sh me kampionues uji Ruttner)
LIQENET: HIDROMORFOLOGJIA
Sugjerohet që ndërkohë të përdoren, nëse ka, të dhënat për nivelet e ujit, volumet e ujit etj. që mblidhen ndër të tjera nga UKT-ja, MBZhR-ja dhe të tjerë.
Frekuencat e monitorimit
Frekuencat e propozuara të monitorimit paraqiten në Tabelën më poshtë (shihni edhe shtojcën IX).

[192] Kurbat Q_h (të nevojshme për llogaritjen e prurjes nga niveli i ujit) nuk janë përditësuar prej 15 vjetësh, ndoshta edhe më shumë.

Tabela 13-7 - Shpeshtësia e propozuara të monitorimit [një herë për interval të përmendur]

	LUMENJTË Mbikëqyrje	Operacionale & Bazë	LIQENET Mbikëqyrje	Operacionale & Bazë
Elementet e cilësisë biologjike				
fauna bentike jo vertebrorë	1 vit *	1 vit *	-	-
klorofil-a	-	-	1 muaj	3 muaj
Elementet e cilësisë hidromorfologjike				
hidrologjia	ditore	ditore	-	-
morfologjia	6 vjet	3 vjet	-	-
Elementet e cilësisë fiziko-kimike				
Elementet e përgjithshme të cilësisë fiziko-kimike	1 muaj	3 muaj	1 muaj	3 muaj
ndotës të tjerë të veçantë (BOD_5, COD_{Cr})	1 muaj	3 muaj	1 muaj	3 muaj

Një herë gjatë stinës së pranverës (së hershme), me gjasë në mars-maj.

Tabela 13-8 – Përmbledhje e Programit të Masave sipas Trupit Ujor Sipërfaqësor

Nr	Kodi i masës[193]	Kodi i Trupit Ujor ose Kodi RB[194]	Presion i rëndësishëm[195]	KTM [196]	Lloji i masës [197]	Emri i masës[198]	Autoriteti Zbatues[199]	Treguesi KTM[200]	Vlera e treguesit 2024[201]	Vlera e treguesit 2029[202]
1	BMRW3516-01	RW351611 RW 351613 RW 351615 RW 35162 RW 35163 RW 35164 RW 35165 RW 351711 RW 351713 RW 371721 RW 351723	1.1 – Ndotja pikësore e ujërave të ndotura urbane	1	*Bazë*	*Përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura* ITUN Durrës – 250 000 pe ITUN Kavajë – 100 000 pe ITUN Gjiri Lalzit – 15, 000 pe	*AKUM Bashkitë*	*Ekuivalenti i popullsisë (p.e) Numri i ITUN* që kërkon të ndërtohet ose përmirësohet	3	3
3	SMSW3516-01	RBSW3516	1.3 - Impiante sipas DEI	16	*Shtesë*	*Përmirësimi i politikave për formalizmin e përdoruesve aktual të ujit*	*AMBU MIE*	*Numri i lejeve të rishikuara të nevojshme për arritjen e objektivave*	0	2
4	SMSW3516-02	RBSW3516	3 – Nxjerrja ose devijimi i rrjedhës	8 dhe 26	*Shtesë*	*Monitorimi i zbatimit të kushteve të lejeve (si për lejet mjedisore ashtu edhe për lejet e burimeve ujore).*	*AMBU AKM*	*Numri i lejeve të rishikuara të nevojshme për arritjen e objektivave*		

[193]Skema: RBMPPoM/KTM <MSMeasureCode> - Ky është kodi unik i shtetit anëtar për masën. Duhet të ketë një masë të vetme të përcaktuar për çdo presion të vetëm.
[194] Skema: SWB/SWKarakterizimi<MSSurfaceWaterBodyCode> - Nëse masa është specifike për trupin ujor, tregoni kodin e trupit ujor të prekur ose grupin e trupit ujor. Nëse masa është e përgjithshme, përdorni vetëm kodin e basenit të lumit.
[195]Skema: SWB/SWPressuresandImpacts <SWSignificantPressureTypes> - Jep kodin e llojit të presionit të rëndësishëm, marrë nga shtojca 1a WISE - Lista e numërimit: Lista e llojeve të presionit
[196]Skema: RBMPPoM/KTM <KeyTypeMeasure> -
[197]Skema: RBMPPoM/KTM<MeasureType> - Kjo përcakton nëse masa është e llojit bazë (në përputhje me Direktivën, neni 11(3)(a) ose neni 11(3)(b)) ose lloji plotësues (jo-direktivë, neni 11.4)
[198]Skema: RBMPPoM/KTM <MeasureName> - Emri i masës është një emër i shkurtër përshkrues që pasqyron presionin p.sh. ndotjen e pikës nga pikat e shkarkimit të ujërave të zeza – Përdorni shtojcën 1a WISE
[199]Aktualisht nuk ka asnjë element skemë të përcaktuar për Autoritetin Zbatues.
[200]Skema: RBMPPoM/KTM <KeyTypeMeasureIndicator> - Treguesi duhet të merret nga lista e numërimit të aneksit 3 WISE p.sh. Ekuivalenti i popullsisë që kërkohet të trajtohet nga WWTP e re
[201]Skema: RBMPPoM/KTM <KeyTypeMeasureIndicatorValue2022> - Treguesi duhet të ketë një vlerë bazë në fillim të periudhës RBMP, e cila tregon shkallën e masës së kërkuar
[202]Skema: RBMPPoM/KTM <KeyTypeMeasureIndicatorValue2022> - Treguesi duhet të ketë një vlerë të synuar në fund të periudhës RBMP, e cila tregon shkallën e masës që kërkohet ende

Nr	Kodi i masës[193]	Kodi i Trupit Ujor ose Kodi RB[194]	Presion i rëndësishëm[195]	KTM[196]	Lloji i masës[197]	Emri i masës[198]	Autoriteti Zbatues[199]	Treguesi KTM[200]	Vlera e treguesit 2024[201]	Vlera e treguesit 2029[202]
5	SMSW3516-03	RBSW3516	1.1 – Ndotja pikësore e ujërave të ndotura urbane *1.2 – Vërshime urbane prej shirave*	1	*Shtesë*	*Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të pa trajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	*AKUM Bashkitë*	*Numri i sistemeve të kullimit të nevojshëm për të arritur objektivat*		
6	SMRW3516-04	RBSW3516	2.2 – Bujqësia (e shpërndarë)	7 dhe 12	*Shtesë*	*Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja). Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit të tokave bujqësore.*	*MBZhR Bashkitë*	*Sipërfaqja e ujitur kërkohet të mbulohet me masa për arritjen e objektivave*		
7	SMSW3516-06	RBSW3516	2.2 – Bujqësia (e shpërndarë)	2 dhe 3	*Shtesë*	*Zbatim i kufizimeve për reduktimin e ngarkesës të ndotjes nga plehëruesit kimik, pesticidet në tokat bujqësore.*	*MBZhR Bashkitë*	*Sipërfaqja e tokës bujqësore e mbuluar nga masat (km^2) për të reduktuar ndotjen nga pesticidet dhe lëndët ushqyese në bujqësi për të arritur objektivat*		
8	SMSW3516-07	RBSW3516	1.6 – Lendfill/depozitimi i mbetjeve	21	*Shtesë*	*Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*	*MTM Bashkitë*	*Numri i vendgrumbullimeve të paligjshme të identifikuara për t'u hequr*		
9	SMSW3516-08	RBSW3516	3 – Nxjerrja ose devijimi i rrjedhës	26	*Shtesë*	*Përditësimi i regjistrimit të nxjerrjeve të paautorizuara nga ujërat sipërfaqësore.*	*AMBU*	*Numri i pikave të nxjerrjes*		

Nr	Kodi i masës[193]	Kodi i Trupit Ujor ose Kodi RB[194]	Presion i rëndësishëm[195]	KTM[196]	Lloji i masës[197]	Emri i masës[198]	Autoriteti Zbatues[199]	Treguesi KTM[200]	Vlera e treguesit 2024[201]	Vlera e treguesit 2029[202]
10	SMSW3516-09	RBSW3516	3 – Nxjerrja ose devijimi i rrjedhës	7	*Shtesë*	*Përgatitja e një studimi për trupat ujorë të kërcënuar nga ndryshimet e prurjeve*	*IGJEO AMBU*	*Numri i trupave ujorë*		
11	SMRW351661-01	RW351661 RW351663	3.3 – Nxjerrja ose devijimi i rrjedhës nga HEC-et	7 dhe 8 dhe 26	*Shtesë*	*Përmirësimi i prurjes mjedisore në përroin e Murdharit. Lejimi që një sasi e caktuar uji të shkarkohet nga përroi i Murdharit gjatë periudhës së thatë të verës, për të ruajtur hyrjen e ujit në trupin ujor.*	*AMBU MIE Subjektet*	*Sasia e ujit që do të rikuperohet (Mm^3/Vit) ose Reduktimi (%) në ujë konsumi i nevojshëm për të arritur objektivat*		
12	SMRW3516-10	RW35163 RW 35164 RW 35165 RW 351661 RW 351663 RW 351673 RW 35169	4.1.4 - Ndryshimi fizik i kanalit/shtratit/zonës bregore/bregut - Të tjera	5	*Shtesë*	*Lejimi i kalimit të faunës ujore në trupin e modifikuar me strukturë të panatyrshme të shtratit të tij duke modifikuar pragjet aktuale.*	*AMBU MTM Bashkitë*	*Gjatësia e mbetjes së kanaleve lumore të drejtëzuara të nevojshme për arritjen e objektivave*		
13	SMRW3516-11	RBSW3516	4.1.4 - Ndryshimi fizik i kanalit/shtratit/zonës bregore/bregut - Të tjera	5	*Shtesë*	*Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN).*	*AMBU/MTM MIE/Bashkitë*	*Gjatësia e mbetur e kanaleve lumore të kanalizuara që kërkohet për të arritur objektivat.*		
14	SMSW3516-12	RW351615 RW 35162 RW 35163 RW 35164 RW 35165	4.4 – Ndryshim hidromorfologjik, humbje fizike e të gjithë ose një pjese të trupit ujor	6	*Shtesë*	*Rehabilitimi I trupave ujorë, kontroll i sedimenteve duke aplikuar qasjen ZBN (zgjedhjet e bazuara në natyrë), për të arritur objektivat mjedisore.*	*AMBU MTM*	*Gjatësia (km) ose sipërfaqja (km^2) e rrjetit lumor që do të ndikohet nga masat e nevojshme për arritjen e objektivave*		

13.16 Masat për Trupat Ujorë Nëntokësorë në Risk

Programi i masave bazë dhe/ose plotësuese synon trupat ujorë nëntokësorë që rrezikojnë të mos i arrijnë objektivat mjedisorë. Këta trupa ujorë kërkojnë vlerësim të detajuar të mënyrës se si do të trajtohet statusi aktual dhe ndikimet vijuese gjatë kohëzgjatjes së planit (2024-2029). Duhen identifikuar masat precize, së bashku me ndryshimin e pritshëm të statusit, autoritetin kompetent përgjegjës, datat e synuara dhe kostot e masave. Masat specifike janë të synuara për trupa ujorë individualë, ose grupe trupash ujorë, të cilët janë në risk.

DKU/DUN përfshijnë dy masa të veçanta, por plotësuese, ku të parat janë ato që synojnë rehabilitimin e trupave të ujërave nëntokësore që aktualisht nuk i përmbushin objektivat, ndërsa masat e tjera futen nën emërtimin e 'parandalimit dhe kufizimit'. Këto të fundit kanë të bëjnë me trupat ujorë nëntokësorë. DKU-ja thekson fuqishëm rëndësinë e parandalimit të ndotjes së konsiderueshme të ujërave nëntokësore, për shkak se merr për bazë përvojën evropiane dhe botërore që ka treguar se nëse ndoten, pastrimi i ujërave nëntokësore është i vështirë, i ngadaltë dhe me kosto të larta, ndërkohë që masat mbrojtëse janë relativisht të thjeshta, të shpejta dhe pa shumë kosto.

Neni 11(3) i DKU-së kërkon një 'qasje të kombinuar' për mbrojtjen e ujërave nëntokësore, që kombinon kontrollin e ndotjes në burim me përcaktimin e standardeve të cilësisë mjedisore; dhe Neni 7 kërkon ruajtjen e cilësisë së ujit për uljen e nivelit të trajtimit të ujit të pijshëm. Rastet e ndotjes së lokalizuar nuk ndikojnë domosdoshmërish statusin e të gjithë TUN, me kusht që ato të hetohen dhe nëse është e nevojshme të korrigjohen, si masa parandalimi dhe kufizimi.

Bazuar te analiza e presioneve në Kapitullin 10, në Shtojcën Teknike VII jepet një hartëzim i të gjitha masave për trupat ujorë nëntokësorë.

13.16.1 Masat parandalim dhe kufizim për Ujërat Nëntokësore

DKU dhe DUN theksojnë veçanërisht parandalimin dhe kufizimin e futjes së drejtpërdrejtë dhe të tërthortë të ndotësve në ujërat nëntokësore në të gjithë shtrirjen e trupave ujorë nëntokësorë. Dallimi ndërmjet futjeve të drejtpërdrejta dhe të tërthorta shpjegohet në diagramin në vijim, i cili përqendrohet në faktin nëse burimi i ndotjes qëndron mbi apo nën pasqyrën e ujit. Një shpjegim më i detajuar i masave Parandalim dhe Kufizim paraqitet në Shtojcën Teknike VII.

Masat parandalim dhe kufizim janë fronti i parë i mbrojtjes për parandalimin e ndotjes së ujërave nëntokësore dhe përfshijnë masa rregullatore si lejet dhe kodet e sjelljes. Për risqet e identifikuara të ndotjes, DKU-ja i shpreh këta objektiva mbrojtës duke përcaktuar VKE dhe Vlera Përputhshmërie (VP), të cilat zbatohen në Pikat e Përputhshmërisë (PP) dhe që janë më të rrepta se Vlerat Kufi.

Një Vlerë Përputhshmërie është përqendrimi (dhe regjimi përkatës i përputhshmërisë), i cili kur nuk tejkalohet në PP parandalon ndotjen. Kjo ndryshon nga një Vlerë Kufi, sepse kjo e fundi zbatohet në burim (pra në PP-0). Parandalimi i ndotjes kërkon marrjen e të gjitha masave që janë 'të nevojshme dhe arsyeshme', ku 'të arsyeshme' do të thotë teknikisht të realizueshme pa përfshirë kosto jo proporcionale. Projektimi i monitorimit 'parandalim dhe kufizim' përshkruhet në Dokumentin 17 të DKU CIS.

Masat për rregullimin e futjeve nga burimet pikësore përfshijnë përgjithësisht ndalimet, autorizimet dhe rregullat e përgjithshme shtrënguese, përfshirë referimin e DTUNU-së. Kontrolli i burimeve difuze është i ngjashëm dhe mund të arrihet përmes rregullimit paraprak, autorizimit paraprak, rregullave të përgjithshme shtrënguese dhe Kodeve statutore të Praktikave, përfshirë referimin e Direktivave të Nitrateve dhe Produkteve për Mbrojtjen e Bimëve. DKU-ja mbizotëron mbi të gjitha direktivat e mëparshme dhe ndalon të gjitha futjet e drejtpërdrejta në ujërat nëntokësore.

13.16.2 Masat Parandalim dhe Kufizim që Zbatohen për të Gjithë Trupat Ujorë Nëntokësorë

- Përmirësimi i Rrjetit dhe Programit të Monitorimit të Ujërave Nëntokësore

Në analizën e numrit të puseve të mbetura nga rrjeti i vjetër, duhet të merret sërish parasysh statusi dhe presionet e ujërave nëntokësore, për të projektuar një rrjet të ri ose për të riaktivizuar atë ekzistues. Foletë e piezometrave duhet të instalohen dhe monitorohen në të gjithë TUN-ut aluvialë dhe ranoro-konglomeratë. Për më tepër, aftësitë analitike duhet të përmirësohen me qëllim monitorimin e parametrave të nevojshëm për vlerësimin e statusit që përputhet me DKU-në/DUN-në, si dhe në përputhje me presionet e njohura nga përdorimi kimik.

Burimet me shkarkime të mëdha, veçanërisht ato që maten ose përllogariten të shkarkojnë 100 L/s ose më shumë, duhet të pajisen me një strukturë matëse (p.sh. kapërderdhës ose kanal artificial) dhe regjistrues të dhënash që regjistron nivelin e ujit dhe treguesit e cilësisë.
Rezultatet e matshme të këtij veprimi janë përcaktuesi i qartë i statusit dhe prirjes, sipas kërkesave të DKU-së.

- Nxjerrja e Ujërave Nëntokësore

Njohuria për nxjerrjen e ujërave nëntokësor është pjesë e rëndësishme e monitorimit dhe vlerësimit dhe në të ardhmen mund të kërkohet kontrolli i nxjerrjeve. Aktualisht, nuk ka asnjë perspektivë për zbatimin e këtyre masave deri kur të regjistrohen puset private. Regjistrimi është parakusht për monitorimin dhe të gjitha format e menaxhimit aktiv, si veprimtaritë e shumëllojshme për lëshimin e lejeve, si edhe për mbrojtjen. Regjistrimi mund të nxitet përmes kombinimit të mbledhjes aktive të informacionit, si dhe masave detyruese dhe atyre të bazuara në incentiva, si 'vijimi i zbatimit të dispozitave të mëparshme'.
Sistemi aktual i licencimit të nxjerrjeve duhet të kontrolohet, përmirësohet për të përfshirë shqyrtim periodik automatik të sasive të licencuara si dhe mundësinë për të kërkuar masat e praktikës më të mirë për eficiencën e ujit, si dhe kushtin e rinovimit.

13.16.3 Masat për Parandalim dhe Kufizim për Trupat Ujorë Nëntokësorë GW35140101 dhe GW35140103

Statusi i mirë sasior dhe cilësor është caktuar me nivel mjaft të ulët besueshmërie, për shkak të mungesës së provave për mosarritjen e objektivave mjedisore, ndërsa statusi në risk është caktuar për shkak të mungesës së provave të sigurta.
Detyrat themelore janë (i) ngritja e monitorimit rutinë të niveleve të ujit dhe cilësisë së ujit të puseve me projektim të përshtatshëm në zona me stres më të madh ujor lidhur me nxjerrjet, presionin nga ndotja, intruzionin e ujërave të kripura dhe ndërveprimin sipërfaqe-ujë. Duhen përgatitur inventarët e GIS-it të (a) rreziqeve të ndotjes dhe (b) nxjerrjet për qëllime komunitare, tregtare dhe ujitjeje.

13.16.4 Masat për Parandalim dhe Kufizim për Trupin Ujor Nëntokësor GW35160201

Statusi i mirë sasior dhe cilësor është caktuar me nivel mjaft të ulët besueshmërie, për shkak të mungesës së provave për mosarritjen e objektivave mjedisore, ndërsa statusi në risk është caktuar për shkak të mungesës së provave të sigurta.
Detyrat themelore janë (i) ngritja e monitorimit rutinë të niveleve të ujit dhe cilësisë së ujit të puseve me projektim të përshtatshëm në zona me stres më të madh ujor lidhur me nxjerrjet, presionin nga ndotja, intruzionin e ujërave të kripura dhe ndërveprimin sipërfaqe-ujë. Duhen përgatitur inventarët e GIS-it të (a) rreziqeve të ndotjes dhe (b) nxjerrjet për qëllime komunitare, tregtare dhe ujitjeje.

13.16.5 Masat për Parandalim dhe Kufizim për Trupin Ujor Nëntokësor GW35160517

Statusi i mirë sasior dhe cilësor është caktuar me nivel mjaft të ulët besueshmërie, për shkak të provave të pakta rreth mosarritjes së objektivave mjedisore, sipas të dhënave të monitorimeve historike (deri në 2006-n). Duhet theksuar se vlerësimi i këtij TUN-i ndryshon nga ai i gjithë të tjerëve në Erzen, sepse duket se është tepër i izoluar. Kështu, ndonëse ka mjaft prova për rreziqet nga ndotja për ujërat sipërfaqësore, parashikohet që shtresat sipërfaqësore të ofrojnë një lloj mbrojtjeje, përveç se kur ka dëmtime për shkak të vulosjes së papërshtatshme të puseve, dhe larmia e analizave historike të cilësisë së ujërave tregojnë se ka shumë pak prova për ndotje antropogjene. Statusi në risk është caktuar për shkak të mungesës së provave të sigurta.
Një risk i caktuar që kërkon veprim të fokusuar është risku i intruzionit të ujërave të kripura që përmendet në literaturë (Eftimi 2003) dhe mbështetet nga një seri analizash për kripësinë nga të dhënat e monitorimeve historike, kryesisht për zonën e Porto Romanos. Duhet kryer një studim i posaçëm për intruzionin e ujërave të kripur në Porto Romano, Durrës, ku të përfshihet edhe instalimi i një rrjeti monitorimi për gjurmimin dhe parashikimin e progresit. Monitorimi duhet të përfshijë instalimin e regjistruesve të të dhënave lidhur me sondat EC si dhe me konvertuesit e presionit.
Për më tepër, duhen përcaktuar nivelet dhe cilësia e ujit në puse në akuiferë.
Duhen kryer hetime të posaçme aty ku janë identifikuar pikat e nxehta të ndotjes në ujëra nëntokësore si ish-fabrika e lindanit. Këto hetime duhet të jenë vlerësime të integruara të risqeve për tokën, ujërat nëntokësore dhe ujërat sipërfaqësore.

13.17 Përmbledhja e Kostove për Masat për Ujërat Sipërfaqësore

Kostot e paraprira të përmbledhura për të gjitha masat lidhur me trupat ujorë nëntokësorë në risk dhe vlera totale e të gjitha kostove për të gjitha masat në periudhën e Planit 2024-2029, paraqiten në Shtojcën Teknike VII.

13.18 Përmbledhja Përfundimtare e Statusit Aktual dhe të Parashikuar të Trupit Ujor Nëntokësor

Figura 13-3 përmbledh rezultatet e pritshme të PMBU-së 2024-2029 për statusin e trupave ujorë nëntokësorë në basenin e Erzenit.

Figura 13-3 – Përqindjet Aktuale dhe të Parashikuara të Statusit të Trupave Ujorë Nëntokësorë

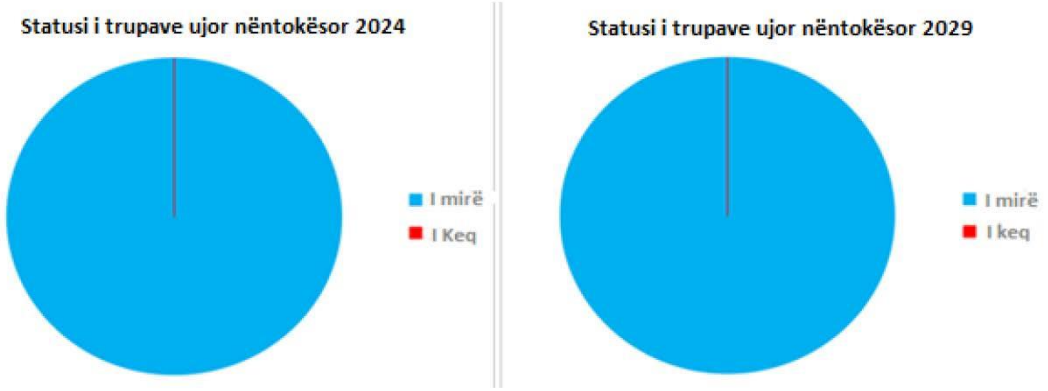

13.19 Procedurat e Monitorimit dhe Vlerësimit të Planit

Masat parandalim dhe kufizim janë fronti i parë i mbrojtjes për parandalimin e ndotjes së ujërave nëntokësore dhe përfshijnë masa rregullatore si lejet dhe kodet e sjelljes. Për risqet e identifikuara të ndotjes, DKU-ja i shpreh këto objektiva mbrojtëse duke përcaktuar VKE dhe Vlera Përputhshmërie (VP), të cilat zbatohen në Pikat e Përputhshmërisë (PP) dhe që janë më të rrepta se Vlerat Kufi. Mund të përcaktohen katër pika përputhshmërie (nga PP-0 deri në PP-3), siç tregohet në Figurën D-2. Këto pika mund të shërbejnë si progresion përgjatë një kalimi të caktuar nga pikat ku kontaminuesi (1) hyn në nën sipërfaqe, (2) arrin pasqyrën ujore, (3) arrin një vendndodhje të ndërmjetme brenda akuiferit dhe (4) në fund të sistemit të prurjes. Pikat e përputhshmërisë mund të jenë pika monitorimi faktike ose teorike që përdoren për të llogaritur inputet e pranueshme.

Tabela 13-9 – Përmbledhja e Programit të Masave sipas Trupit Ujor Nëntokësor

Nr	Kodi i masës	Kodi i Trupit Ujor ose Kodi RB	Presion i rëndësishëm	KTM	Lloji i masës	Emri i masës	Autoriteti Përgjegjës	Treguesi KTM	Vlera e treguesit 2024	Vlera e treguesit 2029
1	BMRB3516	RBGW3516	1.1 – Ndotja pikësore e ujërave të ndotura urbane	1	*Bazë*	*Përmirësimi dhe Ndërtimi i gropave septike dhe kanalizimeve.*	*AKUM AMBU*	*Numri i gropave septike të ndërtuara sipas standardit*		
2	BMRB3516	RBGW3516	1.1 – Ndotja pikësore e ujrave të ndotura urbane	1	*Bazë*	*Përmirësimi / shtim kapaciteti i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura urbane* 1. *ITUN Kavajë* 2. *ITUN Durrës* 3. *ITUN Gjiri i Lalzit*	*AKUM AMBU*	*Numri i ITUN* që kërkon të ndërtohet ose përmirësohet		
3	SMRB3516	RBGW3516	*1.9 – Pikësore të tjera*	13	*Shtesë*	*Përcaktimi i zonave mbrojtëse (në pus-shpime dhe vendburime të UN) e lidhur me kontrollin e zhvillimit urban*	*ShGjSh AMBU BAshkitë*	*Numri i lejeve të rishikuara të nevojshme për arritjen e objektivave*		
4	SMRB3516	RBGW3516	2-2 Bujqësia (e shpërndarë)	2,3, 12	*Shtesë*	*Reduktimi dhe përmirësimi i praktikave bujqësore në përdorimin e plehrave dhe pesticideve*	*MBZhR AMBU*			
5	SMRB3516	RBGW3516	1.5- Pikat e ndotura ose zona industriale të braktisura	4	*Shtesë*	*Hetimi / mbyllja e vendeve të kontaminuara*	*MTM MIE AMBU*	*Numri i vendeve të kontaminuara të korrigjuara*		
6	SMRB3516	RBGW3516	3.2 – Nxjerrja ose devijimi i rrjedhës - Furnizimi publik me ujë	7	*Shtesë*	*Kontroll mbi lejet e dhëna dhe identifikimi i çdo vendburimi*	*AMBU ShGjSh*	*Numri i lejeve të nxjerrjes me dhe pa kushte*		

Tabela 13-10 - Tabelat përmbledhëse për kostot dhe fondet e masave për ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësor

A - Masa BMRV3514-01 Ministria përkatëse, Autoriteti Zbatues ose Operatori	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Kostot kapitale ose të instalimit	Shpenzimet e operimit dhe mirëmbajtjes	Shpenzimet e Administrimit	Kostot e Burimeve	Kostot e tjera	Σ e Kostot€M		Grant ose hua e jashtme	Buxheti qendror ose i agjencisë	Buxheti i Komunës	Financuar nga Operatori	Tarifat ose Taksat Shtetërore të Ujit	Fonde të tjera	Σ e fondeve €M
Përmirësimi dhe zgjerimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura urbane *ITUN Durrës – 250 000 pe* *UK Kavajë – 100 000 pe* *ITUN Gjiri Lalzit – 15, 000 pe* **AKUM/MIE/Bashkitë**	EU 91/271/EECU Ujërat e ndotura urbane BE 2000/60/EC Ligji 111/2012	ITUN Durrës[203]:1,000,000,000 Lek ITUN Kavaja[204]: 153,589,733,000 Lek ITUN Lalëz[205]:1,000,000,000 Lek						Burimet e Fondeve							
Ndërtimi i impianteve për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin e efluentit në vend, në zbatim të legjislacionit **AMBU/ AKM/ Subjekti privat**	EU 91/271/EECU Ujërat e ndotura urbane Direktiva e Integruar e Kontrollit të Parandalimit të Ndotjes (96/61/EC) BE 2000/60/EC Ligji 111/2012	24,200,000.00 Lek													

[203] Vlerë e përafërt duke e krahasuar me model të njejta në raste kur kemi përmirësim të kushteve dhe zgjerim të impiantit
[204] Vlerë e marr nga dokumentat publike të tenderimit referuar Bashkia e Kavajës
[205] Vlerë e përafërt duke e krahasuar me model të njejta në raste kur kemi përmirësim të kushteve dhe zgjerim të impiantit

Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve. **AKUM/MIE /Bashkitë** Disa prej investimeve:[206] 1. "Ndërtimi i Kolektorit kryesor të ujrave të ndotura dhe I.T.U.P, në zonën turistike Gjiri i Lalzit, Durrës" 2. Supervizion punimesh për objektin: Ndërtimi i Kolektorit kryesor të ujrave të ndotura dhe I.T.U.P, në zonën turistike Gjiri i Lalzit, Durrës. 3. Ndërtim i rrjetit të ujësjellësit dhe KUZ në fshatin Luz, Kavajë" 4. Supervizion punimesh per objektin:"Ndërtim i rrjetit të ujësjellësit dhe KUZ në fshatin Luz, Kavajë" 5. Sistemimi i		[207]1. 1,319,216,000 Lek 2. 9,660,000 Lek 3.354,445,000 Lek 4.1,837,000 Lek 5. 98,802,0000 Lek 6. 1,785,0000 Lek													

[206] Investime të parashikuara në Strategjinë Kombëtare e Sektorit të Furnizimit me Ujë dhe Kanalizimeve, 2020-2030
[207] Investime të parashikuara në Strategjinë Kombëtare e Sektorit të Furnizimit me Ujë dhe Kanalizimeve, 2020-2030

kanalizimeve të ujrave të ndotura të zonës turistike Hamallaj, faza I" Njësia administrative Sukth, Bashkia Durrës 6. Supervizion punimesh per objektin:"Sistemimi i kanalizimeve të ujrave të ndotura të zonës turistike Hamallaj, faza e I" Njësia administrative Sukth, Bashkia Durrës															
Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta **AKUM/MTM /Bashkitë**		Bashkia Durrës ka evidentuar 4 venddepozitime që nuk plotësojnë kriteret Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Durrës** është **81,525,723 Lek** Bashkia Tirane ka evidentuar 19 venddepozitime që nuk plotësojnë kriteret Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Tiranë** është **47,911,441 Lek**													

		Bashkia Vorë ka evidentuar 1 venddepozitim që nuk plotëson kriteret Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Vorë është 8,536,988 Lek** Bashkia Kavajë ka evidentuar 2 venddepozitime që nuk plotësojnë kriteret dhe 1 për largim. Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Kavajë është 6,261,153 Lek** Bashkia Rrogozhinë ka evidentuar 6 venddepozitim që nuk plotësojnë kriteret. Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Rrogozhinë është 17,477,472 Lek**													

Lejimi i kalimit të faunës ujore në trupin e modifikuar me strukturë të panatyrshme të shtratit të tij duke modifikuar pragjet aktuale. **AMBU/MIE /Bashkitë**	Direktiva për Habitatet (92/43/EEC) Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (85/337/EEC) BE 2000/60/EC Ligji 111/2012 Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	1 prag i modifikuar Çmim për një prag (prishje dhe rindërtim): 10,000 lek Parashikohet 9,000,000.00 LEK													
Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN). **AMBU/MIE /Bashkitë**	Direktiva për Habitatet (92/43/EEC) Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (85/337/EEC) BE 2000/60/EC Ligji 111/2012 Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	Gërmim dheu dhe transport per 1 m^3 – 400 lek 1m/l =400*30=12000 lek/ml ($30m^3/l$) Parashikohet 36,000,000 Lek													
Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit të tokave bujqësore. **MBZhR/Bashkitë**	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së Ligji 10 431 datë 9.6.2011	10 milion euro													

	"Për Mbrojtjen e Mjedisit"														
Totalet e kostove dhe fondeve															

B - Masa BMRV3514-02 & SMRV3514-01 & SMRV3514-02 & SMRV3514-03 Ministria përkatëse, Autoriteti Zbatues ose Operatori	**Direktiva ose Instrumenti përkatës**	**Kostot kapitale ose të instalimit**	**Shpenzimet e operimit dhe mirëmbajtjes**	**Shpenzimet e Administrimit**	**Kostot e Burimeve**	**Kostot e tjera**	**Σ e Kostot€M**		**Grant ose hua e jashtme**	**Buxheti qendror ose i agjencisë**	**Buxheti i Komunës**	**Financuar nga Operatori**	**Tarifat ose Taksat Shtetërore të Ujit**	**Fonde të tjera**	**Σ e fondeve €M**
Zbatim i kufizimeve për reduktimin e ngarkesës të ndotjes nga plehëruesit kimik, pesticidet në tokat bujqesore. **MBZhR/Bashkitë**	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	0.1 milion euro						Burimet e Fondeve							
Përmirësimi i politikave për formalizimin dhe nxitjen e përdoruesve aktual të ujit. **AMBU/IKMT/AKM/ ShGjSh/Bashkite**	Ligji 111/2012 Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	0.1 milion euro													
Rehabilimi I trupave ujorë, kontroll I sedimenteve duke aplikuar qasjen ZBN (zgjedhjet e bazuara në natyrë), për të arritur objektivat mjedisore. **AMBU/MIE**	Ligji 111/2012 Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	0.2 milion euro													
Totalet e kostove dhe fondeve															

C - Masa SMRV3514-04 Ministria përkatëse, Autoriteti Zbatues ose Operatori	**Direktiva ose Instrumenti përkatës**	**Kostot kapitale ose të instalimit**	**Shpenzimet e operimit dhe mirëmbajtjes**	**Shpenzimet e Administrimit**	**Kostot e Burimeve**	**Kostot e tjera**	**Σ e Kostot€M**		**Grant ose hua e jashtme**	**Buxheti qendror ose i agjencisë**	**Buxheti i Komunës**	**Financuar nga Operatori**	**Tarifat ose Taksat Shtetërore të Ujit**	**Fonde të tjera**	**Σ e fondeve €M**
Përmirësimi i prurjes mjedisore në përroin e Murdharit. Lejimi i një sasie të caktuar uji të shkarkohet nga përroi i Murdharit gjatë periudhës së thatë të verës, për të ruajtur hyrjen e ujit në trupin ujor. **AMBU/ Subjektet/ AKM/MIE**	Direktiva për Habitatet (92/43/EEC) Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (85/337/EEC) BE 2000/60/EC Ligji 111/2012	0.1 milion euro						Burimet e Fondeve							
Përgatitja e një studimi për trupat ujorë të kërcënuar nga ndryshimet e prurjeve **AMBU/IGJEO**	Ligji 111/2012	0.1 milion euro													
Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja) **MBZhR/Bashkitë**	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	0.3 milion euro													

Përmirësimi / shtim kapaciteti i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura urbane *1. ITUN Kavajë* *2. ITUN Durrës* *3. ITUN Gjiri i Lalzit* *AKUM AMBU*	EU 91/271/EECU Ujërat e ndotura urbane BE 2000/60/EC Ligji 111/2012	ITUN Durrës[208]:1,000,000,000 Lek ITUN Kavaja[209]: 153,589,733,000 Lek ITUN Lalëz[210]:1,000,000,000 Lek													
Përcaktimi i zonave mbrojtëse (në pus-shpime dhe vendburime të UN) e lidhur me kontrollin e zhvillimit urban *ShGjSh* *AMBU* *Bashkitë*		242,000,000 Lek													
Reduktimi dhe përmirësimi i praktikave bujqësore në përdorimin e plehrave dhe pesticideve *MBZhR* *AMBU*	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	242,000,000 Lek													
Hetimi / mbyllja e vendeve të kontaminuara *MTM* *AMBU*		242,000,000 Lek													

[208] Vlerë e përafërt duke e krahasuar me model të njejta në raste kur kemi përmirësim të kushteve dhe zgjerim të impiantit
[209] Vlerë e marr nga dokumentat publike të tenderimit referuar Bashkia e Kavajës
[210] Vlerë e përafërt duke e krahasuar me model të njejta në raste kur kemi përmirësim të kushteve dhe zgjerim të impiantit

Kontroll mbi lejet e dhëna dhe identifikimi i çdo vendburimi *AMBU* *MTM*		24,200,000 LEK													
Përmirësimi dhe Ndërtimi i grapave septike dhe kanalizimeve. *AKUM AMBU*		[211]1. 1,319,216,000 Lek 2. 9,660,000 Lek 3.354,445,000 Lek 4.1,837,000 Lek 5. 98,802,0000 Lek 6. 1,785,0000 Lek													
Totalet e kostove dhe fondeve															
Totali i të gjitha kostove dhe fondeve		159,378,410,765 LEK													

[211] Investime të parashikuara në Strategjinë Kombëtare e Sektorit të Furnizimit me Ujë dhe Kanalizimeve, 2020-2030

14 Shtojca Teknike

14.1 Dokumentacioni

Shtojcat Teknike të Raportit Përfundimtar të Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor janë të siguruara me dokumente të ndryshme. Çdo Kapitull i këtij Raporti ka një Fushë Teknike Specifike të cilës i korrespondon. Nëse nuk ka nevojë për të dhëna ose metodologji mbështetëse, Shtojca Teknike mund të lihet bosh qëllimisht.

14.2 Hartat

Të gjitha hartat e përfshira në këtë Raport janë të disponueshme si dokumente të veçanta në format PDF, së bashku me numrin përkatës të Hartës, p.sh. Harta 4-1 Shpërndarja e Reshjeve, Lumenjtë Kryesorë dhe Rrjetet Hidrometrike të Basenit Ujor të Erzenit. Zakonisht këto harta ofrohen në përmasa A4 ose A3.

Gjithashtu, janë përfshirë tre harta digjitale të rëndësishme në shkallë të vogël A1 (1:100.000 ose 1: 150.000) në shkallën e Rajonit të Basenit Ujor, që mbulon basenin ujor të Erzenit. Këto lehtësojnë inspektimin nga afër të trupave ujorë të përcaktuar dhe veçoritë përkatëse.

14.3 Lista e Shtojcave, dokumente mbështetëse.

Lista përkatëse e Shtojcave dhe Pozicioneve është si vijon:

Shtojcat

Shtojca I Hidrologjia

Shtojca II GIS

Shtojca III Grupi i të Dhënave

Shtojca IV Presioni

Shtojca V Hidro-biologjia

Shtojca VI Hidromorfologjia

Shtojca VII Ujërat Nëntokësore

Shtojca VIII Zonat e Mbrojtura

Shtojca IX Monitorimi

Shtojca X Analiza Ekonomike

Shtojca XI Programi i Masave

Shtojca XII Trajnimi dhe Konsultimi Publik

Shtojca XIII Të dhëna për AMBU-n

Dokumente mbështetëse.

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojcat Teknike:

Shtojca Teknike I Hidrologjia

Shtojca Teknike II GIS

Shtojca Teknike III Grupi i të Dhënave

Shtojca Teknike IV Presionet

Shtojca Teknike V Hidrobiologjia

Shtojca Teknike VI Hidromorfologjia

Shtojca Teknike VII Ujërat Nëntokësore

Shtojca Teknike VIII Zonat e Mbrojtura

Shtojca Teknike IX Monitorimi

Shtojca Teknike X Analiza Ekonomike

Shtojca Teknike XI Programi i Masave

Shtojca Teknike XII Konsultimi Publik

Shtojca Teknike XIII Të dhënat

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike I (Hidrologjia)

1 BILANCI UJOR

1.1 Mbështetja e hidrologjisë, bilancit ujor, karakterizimit dhe përcaktimit të statusit të trupave ujorë në PMBU Erzen

Të dhënat e përdorura për sasinë e ujit të PMBU Erzen duhen përditësuar me informacione të reja. Qëllimi ishte shtrirja e serisë së të dhënave, që për momentin kanë qenë nivelet e ujit në seritë e shkarkimeve. Për PMBU Erzen nga hetimi i bazës së të dhënave, ka pasur 4 vendndodhje të mundshme për përditësimin e kurbave të vlerësimit dhe zgjerimin e të dhënave deri në vitet 2007-2008. Zgjerimi i serisë ka lejuar përditësimin dhe krijimin e kurbave të qëndrueshmërisë për pellgun e lumit Erzen. Procesi për analizat hidrologjike të 4 vendodhjeve përshkruhet më poshtë:

- Seritë e të dhënave të nivelit të ujit kontrollohen dhe korrigjohen nga referenca gjeodezike relative për 4 stacione;
- Mbledhja e të dhënave të monitorimit të shkarkimeve nga ekspeditat e ndryshme nga viti 1992-2005 ose më vonë për 4 stacione;
- Kontrolli i cilësisë së të dhënave të monitorimit të shkarkimit për 4 stacione;
- Krijimi i kurbës së vlerësimit për 4 stacione;
- Kontrolli i cilësisë së serisë së të dhënave të shkarkimit për 4 stacione;
- Përditësimi ose krijimi i kurbave të qëndrueshmërisë së rrjedhës për 4 stacione;

1.2 Hidrologjia – Pellgu i lumit Erzen

Sipërfaqja e pellgut të lumit është 760 km² dhe gjatësia e lumit është 109 km. Degët kryesore të këtij lumi janë përroi i Zallit, përroi i Zhullimës dhe përroi i Pezës, të cilët kanë sipërfaqe pellgu ujëmbledhës përkatësisht 79.8 km², 132 km² dhe 74.3 km².

Vlerësimi i regjimit vjetor të rrjedhës së lumit Erzen bazohet në vëzhgimet në stacionet hidrometrike, ku regjistrohen nivelet e ujit dhe matjet e prurjeve, si dhe ndërtohet marrëdhënia e nivelit të prurjes. Sipas këtyre marrëdhënieve, prurjet ditore, mujore dhe vjetore llogariten për të gjithë periudhën me të dhënat hidrometrike që janë të disponueshme.

Në stacionin matës të rrjedhës më të poshtme të pellgut të lumit (Lumi Erzen në Sallmonaj) prurja mesatare vjetore (PMV) në periudhën deri në vitet 1960-2008 është 18.3 m³/s (raportuar si 18.0 m³/s në Hidrologjinë e Shqipërisë 1984). Duke konsideruar gjithë zonën e pellgut të lumit (893/755 km²), kjo jep një shkallë të përafërt të shkarkimit të pellgut lumor në grykëderdhjen e lumit Q_{50} është vlerësuar të jetë 20.24 m³/s. Në studim për periudhën 1960-1992 janë paraqitur disa hidrografë prurjesh për tre regjime përfaqësuese të lumenjve.

Tabela 1-Përmbledhje e statistikave kryesore për nënpellgjet e Erzenit

ERZEN	Sipërfaqja (km²)	P vjetore (mm)	Q_{50}	Q_{90}
ERZ0	328	1069	4.83	1.39
ERZ1	341	1309	20.24	13.51
ERZ2	485	1525	16.41	10.95
ERZ3	166	1579	5.42	3.61
ERZ4	50.6	1278	1.39	0.81
Total	1370	1248		

Tabela 2-Pellgu i lumit Erzen - Karakterizimi i trupave ujore – Kategoria LUM

LUMI EMRI	N/BASENI	KODI TRUPIT	LARTËSIA (m)	ZONA km²	GJATËSIA km	GJERËSIA m	REGJIMI AKTUAL I			
							P10	Q_{50}	Q_{90}	IPB
Erzen	ERZ1	351611	<200	893	2.8	34	31.14	20.24	13.51	0.67
Erzen	ERZ1	351613	<200	857	25.0	22	29.89	19.42	12.96	0.67
Erzen	ERZ1/ERZ2	351615	<200	724	13.6	55	25.25	16.41	10.95	0.67
Pezë	ERZ2	35162	<200	75.5	20.9	15	2.48	1.62	1.09	0.67
Erzen	ERZ2	35163	<200	586	20.6	56	18.84	12.33	8.32	0.67
Erzen	ERZ2	35164	<200	131	26.0	23	4.21	2.76	1.86	0.67
Erzen	ERZ2	35165	<200	383.1	21.8	66	12.32	8.06	5.44	0.67
Përroi	ERZ2	351661	>200 <800	79.7	8.3	13	3.50	2.20	1.28	0,58
Përroi	ERZ4	351663	>200 <800	50.4	5.6	77	2.21	1.39	0.81	0,58
Erzen	ERZ2	351671	>200 <800	175,9	5.6	53	8.98	5.75	3.83	0.67
Erzen	ERZ3	351673	>200 <800	165,9	14.6	94	8.47	5.42	3.61	0.67
	ERZ3	35168	>200 <800	33.7	10.3	59	1.72	1.10	0.73	0.67
Erzen	ERZ3	35169	>200 <800	87.9	12.3	38	4.49	2.87	1.91	0.67
Darcit	ERZ0	351711	<200	124.2	1.4	8	4.32	2.81	0.81	0.29
Darcit	ERZ0	351713	<200	122.6	33.6	11	4.28	2.78	0.80	0.29
Darcit	ERZ0	351715	<200	80.3	17.4	14	2.80	1.82	0.52	0.29
Lishatit	ERZ0	351721	<200	88.9	1.9	12	3.10	2.02	0,58	0.29
Lishatit	ERZ0	351723	<200	78.4	23.9	4	2.73	1.78	0.51	0.29
Lishatit	ERZ0	351725	<200	56.7	18.4	4	1.98	1.28	0.37	0.29

Tabela 3- Karakterizimi i trupave ujorë – Kategoria LIQENE

LIQENI	N/BASENI	KODI TRUPIT	LARTËSIA (m)	ZONA km²	REGJIMI AKTUAL I fluksit			
					P10	Q_{50}	Q_{90}	IPB
Topanas	ERZ1	LW351601		0,399	0.23	0.15	0.04	0.29
Taranit	ERZ1	LW351602	50	1.571	0.73	0.48	0.14	0.29
Manzës	ERZ1	LW351603	19	0,501	0.29	0.19	0.05	0.29
Rubjekes	ERZ1	LW351604	27	0,515	0.23	0.15	0.04	0.29
Metallës	ERZ1	LW351605	51	0,433	0.15	0.09	0.03	0.29
Callikut	ERZ1	LW351606	51	0,677	0.35	0.23	0.07	0.29
Farkës	ERZ2	LW351607	189	0,723	0.15	0.09	0.03	0.29
Okshtunit	ERZ0	LW351608	72	0,713	0.38	0.25	0.07	0.29
Manskurisë	ERZ0	LW351609	35	0,712	0.42	0.27	0.08	0.29
<i paemërtuar>	ERZ0	LW351610	21	0,401	0.15	0.09	0.03	0.29
Bishtarakës	ERZ1	LW351611	0	1.410				

1.3 Përmbledhje Bilanci ujor i pellgut ujëmbledhës të Erzenit

Përcaktimi i një ekuilibri të besueshëm të ujit të basenit ujor është një ushtrim teknikisht sfidues, që kërkon të dhëna të sakta, të përditësuara mbi prurjet, daljet dhe nivelet e konsumit të matur. Megjithatë, të kuptuarit e burimeve parësore të prurjes në pellg dhe se si uji konsumohet ose transferohet ndërmjet burimeve (ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore) dhe në fund shkarkohet në dalje (deti ose pellgu ndërkufitar në rrjedhën e poshtme), është thelbësor për të kuptuar saktë hidrodinamikën e basenit dhe menaxhimit të qëndrueshëm të ujit. Një vlerësim i plotë dhe i detajuar i ofertës dhe kërkesës për burime ujore është objekt i raportit më teknik, i cili aktualisht nuk përfshihet në PMBU. Bilanci standard i ujit të basenit ujor, i sapo aplikuar në Shqipëri, promovon një kuptim të dobishëm të disa çështjeve kryesore.

Ndërlidhja midis ujërave sipërfaqësore dhe ujërave nëntokësore.

Edhe pse shpesh menaxhohen dhe raportohen veçmas, ato janë të lidhura ngushtë. Vëllimi i rimbushjes së ujërave nëntokësore, në veçanti, është një vlerë kritike për ekosistemet ujore dhe licencimin e nxjerrjes së ujit shpesh keqraportohet në vlerësimet e MIBU.

Humbjet natyrore (avullimi, transpirimi dhe daljet ndërkufitare të ujërave nëntokësore) duhet të zbriten nga prurjet totale natyrore (reshjet, prurjet ndërkufitare të ujërave sipërfaqësore dhe hyrjet e ujërave nëntokësore) për të arritur në Burimin Vjetor të Rinovueshëm (BVR).

Nëse BVR i ujërave sipërfaqësore ose nëntokësore (ose të dyjave) tejkalohet vazhdimisht përmes nxjerrjes dhe konsumit të tepërt, kjo është një situatë e paqëndrueshëm për baenin ujor dhe rezultat do të jetë reduktimi i prurjeve të lumenjve dhe/ose niveleve të ujërave nëntokësore. Në të dyja rastet, objektivat mjedisore të pellgut të lumit do të ndikohen.

Sektorë të veçantë ekonomikë duhet të vlerësohen gjerësisht për të identifikuar se cilët sektorë janë përgjegjës për nivelet më të larta të konsumit. Pa ndryshim ky është sektori i bujqësisë, për shkak të niveleve të larta të transpirimit të kulturave të ujitura intensivisht dhe praktikave joefikase të ujitjes, por edhe uji komunal është gjithashtu shpesh përgjegjës për 'humbjet' e konsiderueshme të ujërave sipërfaqësore në ujërat nëntokësore dhe anasjelltas. Skemat e hidrocentraleve mund të devijojnë sasi të mëdha uji midis nënbaseneve. Këto transferime ujore mund të jenë shumë të dëmshme për objektivat mjedisore pa zbutjen e duhur.

Është një objektiv themelor i menaxhimit të shëndoshë të burimeve ujore për të përcaktuar dhe kontrolluar "indekset kryesore të shfrytëzimit të ujit" për ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore për të mbrojtur kërkesat e rrjedhës mjedisore dhe për të siguruar sasi afatgjata për përdorime ekonomike.
Kur të gjitha të dhënat nuk janë të disponueshme, mund të aplikohet një përdorim i thjeshtë i BU. Ligji i bilancit të ujit thotë se hyrjet në çdo sistem ose zonë ujore janë të barabarta me daljet e tij, duke shtuar ndryshimin e depozitimit gjatë një intervali kohor. Në hidrologji, një ekuacion i bilancit të ujit mund të përdoret për të përshkruar rrjedhën e ujit brenda dhe jashtë një sistemi. Një sistem mund të jetë një nga disa fusha hidrologjike ose ujore, të tilla si një kolonë dheu, pellgu kullues, një zonë vaditëse ose një qytet. Bilanci i ujit mund t'i referohet gjithashtu, mënyrës se si një organizëm e mban ujin në kushte të thata ose të nxehta.
Ekuacioni i përgjithshëm i bilancit të ujit është:

$$P = R + ET + \Delta S$$

P është reshje
R është shpejtësia e rrjedhës
ET është evapotranspirim
ΔS është ndryshimi në ruajtje (ose çdo humbje tjetër nga sistemi)

Ky ekuacion përdor parimet e ruajtjes së masës në një sistem të mbyllur, ku çdo ujë që hyn në sistem (nëpërmjet reshjeve), duhet të transferohet ose në avullim, transpirim, rrjedhje sipërfaqësore (përfundimisht arrin në kanal dhe largohet në formën e shkarkimit të lumit), ose të ruajtura në tokë. Ky ekuacion kërkon që sistemi të jetë i mbyllur dhe aty ku nuk është (për shembull kur rrjedhjet sipërfaqësore kontribuojnë në një pellg tjetër), kjo duhet të merret parasysh.

1.4 Rrjeti hidrometeorologjik në Shqipëri

Platforma që menaxhon stacionin automatik është Winnet. Ky sistem ka disa komponentë për cilësinë e të dhënave për të dhënat automatike të rreshtit të stacionit. Rrjeti aktual i vëzhgimit plotëson kërkesat e këtij standardi. Këto kërkesa kanë të bëjnë me saktësinë e sensorëve, kushtet e vendndodhjes së stacionit dhe gjendjen e pozicionit të sensorit nga toka ose të paprekur nga bimësia, etj. Disa nga parametrat e matur nga rrjeti meteorologjik janë (Akumulimi i shiut, bora - niveli, rrezatimi, presioni, era, lagështia dhe temperatura).

Tabela 4 - Stacione meteorologjike automatike

Rrjeti i sensorëve	Numri i stacioneve	Rezoluta hapësinore/kohore	Lloji i matjes
Shiu	46	NA / 2 orë	Monitorimi – në kohë reale
Niveli i borës	8	NA / 2 orë	Monitorimi – në kohë reale
Rrezatimi	20	NA / 2 orë	Monitorimi – në kohë reale
Presioni	30	NA / 2 orë	Monitorimi – në kohë reale
Era	25	NA / 2 orë	Monitorimi – në kohë reale
Lagështia	30	NA / 2 orë	Monitorimi – në kohë reale
Temperatura	30	NA / 2 orë	Monitorimi – në kohë reale

Tradicionalisht, shkarkimi i lumit në Shqipëri matet me metodën e shpejtësive të rrjedhës, duke përdorur matësat aktualë. Së fundmi janë prokuruar dy pajisje ADCP dhe stafi është trajnuar për përdorimin e teknologjisë së re. Nga matjet, një kurbë vlerësimi që lidh shkarkimin me nivelin e ujit në matës krijohet dhe përditësohet nëse ndodhin disa ndryshime në seksionin kryq ose profilin e lumit. Rekomandimet nga "Winnet" janë që një stacion duhet të ketë 6 deri në 8 matje shkarkimi në vit për të përditësuar kurbën e vlerësimit. Kurba e vlerësimit konsiderohet e vlefshme për gamën e shkarkimeve që janë matur; e më pas ekstrapolohet për prurje më të larta me formulën "Chezy".

Tabela 5 - Stacione hidrologjike automatike

Lloji i stacionit	Numri i stacioneve
Vëzhgimet hidrologjike (manual)	105
Stacione hidrologjike automatike	20
Stacionet e vëzhgimit bregdetar (të automatizuara)	4

Figura 1 - Harta e rrjetit hidrologjik manual

Figura 2 - Harta e rrjetit hidrologjik automatik

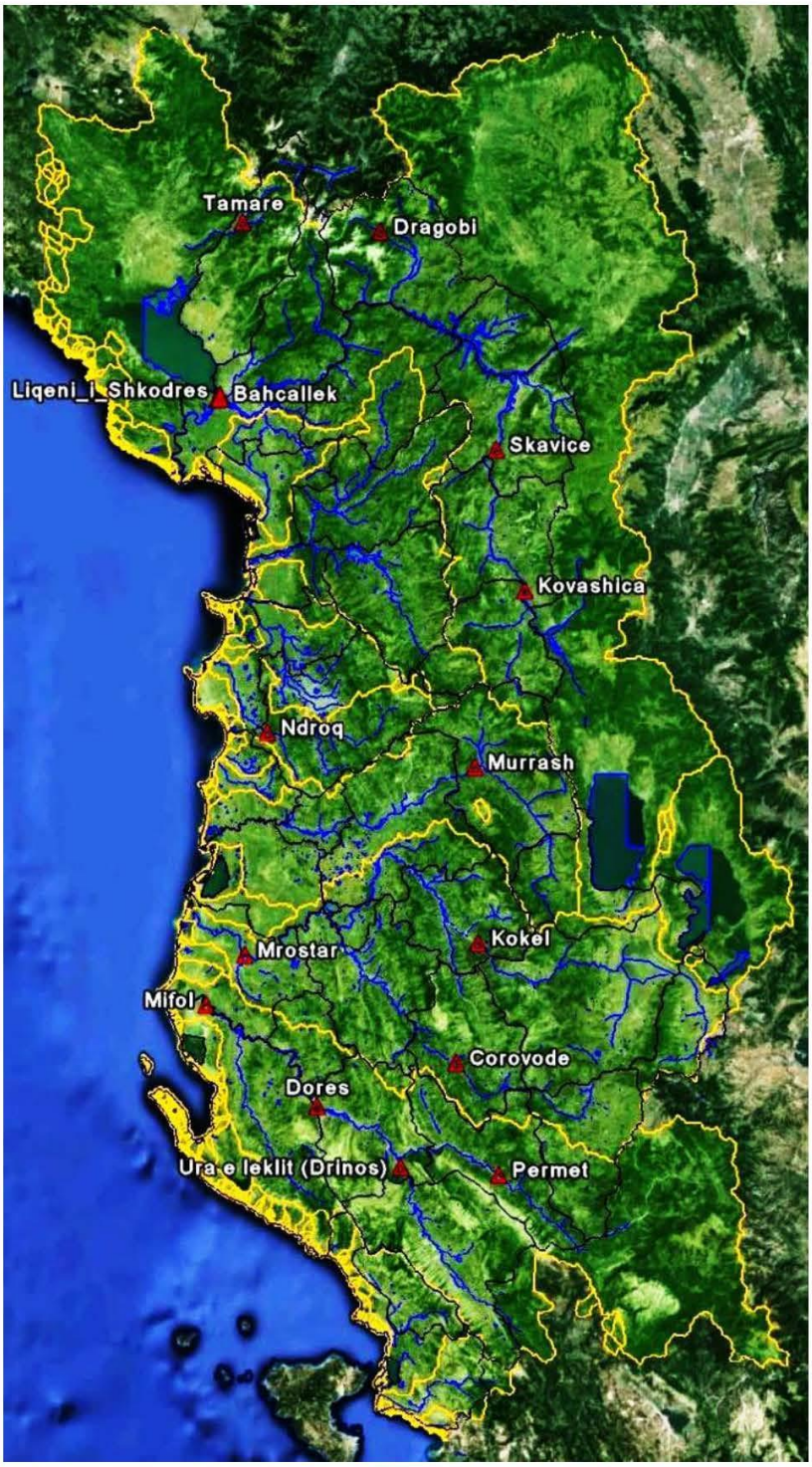

1.5 Ndërhyrja e nevojshme në programin e masave

Në këtë investigim, sipas standardeve minimale për një rrjet monitorimi të ujërave sipërfaqësore dhe gjendjes aktuale të rrjetit, janë dhënë disa kërkesa teknike, si dhe disa vendndodhje për rrjetin hidrometeorologjik, i cili përfshin rreth 42 stacione (22 hidrologjike dhe 20 meteorologjike). Nëse rrjeti aktual i automatizuar vazhdon të funksionojë normalisht, vendosja e këtyre stacioneve do të sigurojë mbulim të përshtatshëm për të përmbushur standardet DKU-së.

Tabela 6 - Specifikimi i stacioneve hidrologjike

Përshkrimi i artikullit	Gama e vëzhgimit	Saktësia e vëzhgimit	Rezolucioni	Lartësia e sensorit	Të tjera
Niveli i ujit (sensori i nivelit të ujit të radarit)	0 - 20 m	2 cm	min 1 cm		
Sasia e reshjeve (matësi i shiut)	Si meteorologjike	Si meteorologjike	Si meteorologjike	Si meteorologjike	Si sensor meteorologjik
Regjister					Si sensor meteorologjik
Bateria					Si sensor meteorologjik
Panel diellor					Si sensor meteorologjik
Matës i nivelit të stafit					Matësit e nivelit të stafit për të treguar nivelin e ujit në një vend në nivelin e duhur për çdo vend. Matësit e personelit do të furnizohen në gjatësi 1.0 metër (aq sa nevojitet në varësi të vendndodhjes), të shënuara në përputhje me rrethanat.

Tabela 7 - Përmirësimi i stacioneve hidrologjike

Nr.	Lumi	Stacioni	Vendndodhja	
1	Kiri Prekal	Shkoder	42 08 03.9	19 35 23.7
2	Perroi Vermoshit	Vermosh Tamare	42 34 59.5	19 44 49.2
3	Valbona B. Curri	B. Curri	42 19 40.2	20 04 49.5
4	Fani I vogel Nderfan	Nderfan, Rrëshen	41 47 08.3	19 53 31.8
5	Mati Klos	Klos Fshat Burrel	41 29 21.8	20 05 42.1
6	Mati Shoshaj	Shoshaj Burrel	41 36 27.1	20 01 42.5
7	Mati Milot	Ura e Zogut-Mat, Milot	41 41 57.2	19 43 33.6
8	Fani i Bash Vau Shkjeze	Vau Shkjeze- Miridte	41 47 10.3	19 49 00.8
9	Letra Shkumbini	Letër - Elbasan	41 02 59.4	19 57 23.6
10	Shkumbini Librazhd	Restorant Moglica-LB.	41 10 38.9	20 18 53.9
11	Shkumbini Rogozhine	Cerma Sip Terbuf LU	41 03 45.9	19 38 43.6
12	Devolli Lozhan	Lozhan Korçe	40 44 07.5	20 34 10.3
13	Vjosa Çarshovë	Çarshove - Përmet	40 06 46.3	20 32 22.8
14	Vjosa Poçem	Pocem	40 29 36.0	19 43 40.5
15	Vjosa Memaliaj	Memaliaj	40 21 06.8	19 58 22.0

16	Erzeni Ibë	Ibe Tirane	41 14 08.1	19 55 18.1
17	Gjolja Ura Gjoles	Ura Gjolja Fush Krujë	41 28 02.5	19 41 30.0
18	Ishmi Sukth Vendas	Sukth Vendas Mamuras	41 31 32.5	19 37 06.2
19	Osumi Berat	Beratit	40 42 15	19 56 59
20	Osumi Ura Vajgurore	Ura Vajgurore BR.	40 46 19.8	19 52 36.2
21	Seman Ura Kuçit	Ura Kuçit - BERAT	40 50 41	19 48 17
22	Shushica Vodice	Vodice Shushice Vlore	40 24 58.8	19 34 57.3

Tabela 8 - Përmirësimi i stacioneve meteorologjike

Përshkrimi i artikullit	Gama e matjes	Pasiguria e sensorit	Rezoluta e raportimit	Lartësia e sensorit	Të tjera
Sensori i shpejtësisë dhe drejtimit të erës (anemometër tejzanor)	Shpejtësia e erës: 0 - 60 m/s Drejtimi i erës: 0° - 360°	Shpejtësia e erës: 0,5 m/s për WS 5 m/s Drejtimi i erës: 5°	Shpejtësia e erës: min 0,5 m/s Drejtimi i erës: min 1°	10 m	- Pragu (vlera e parë): 0,5 m/s - Sensorët duhet të kenë një klasë mbrojtjeje IP65. - Sensori duhet të instalohet në direk paraekzistues ose të ri (nëse tregohet kështu në seksionin për punimet civile)
Temperatura e ajrit	-30°C - +60°C	0,2°C	min 0,1°C	1,25 - 2 m	- Matja e temperaturës së ajrit duhet të përdorë ose një termometër rezistence ose teknologji termoelement. - Sensori duhet të instalohet në një mburojë të ajrosur siç duhet. Mburoja e përdorur duhet të jetë prej një substance që ndikohet minimalisht nga rrezet e diellit dhe duhet të jetë brenda kufijve të përdorimit të WMO. Kontraktuesi do të sigurojë një katalog teknik për mburojën e ofruar. - Mund të ofrohet një sensor i kombinuar i temperaturës dhe lagështisë.
Lagështia relative e ajrit	0 - 100 %	3 %	min 1 %	1,25 - 2 m	- Sensori duhet të instalohet në një mburojë të ajrosur siç duhet. Mburoja e përdorur duhet të jetë prej një substance që ndikohet minimalisht nga rrezet e diellit dhe duhet të jetë brenda kufijve të përdorimit të WMO. Kontraktuesi do të sigurojë një katalog teknik për mburojën e ofruar. - Mund të ofrohet një sensor i kombinuar i temperaturës dhe lagështisë.
Presioni atmosferik	500- 1060 hPa	0,1 hPa	min 0,1 hPa	-	
Sasia e reshjeve (matësi i shiut)	0-500 mm/ditë	1 mm	min 0,1 mm	1 m	- Sensori i matësit të shiut mund të përdorë teknologjinë e bazuar në peshë për të matur sasinë dhe intensitetin e shiut, borës dhe breshërit ose teknologjinë e kovës së kthesës
Rrezatim diellor	0 – 2000 W·m-2, 0-24 orë	0,1 W·m-2	1 min gjithsej [0,9%]/1 orë totale,	1.5 m	

	(kohëzgjatja e diellit)		[0,7%]/gjithsej ditore [0,5%]		
Temperatura e tokës	-50 - +50 °C	0,1 °C	0,2 °C		
Lagështia e tokës	0,0001-0,55 m3/m3	0,001 m3/m3	5%		
Avullimi	1 - 100 mm	0.1 mm	0.1 mm		
Niveli i borës (sensori tejzanor i nivelit të borës)	0 - 10 m	1 cm	min 1 cm	Deri në 3 m	
Regjister					- Mundësia e regjistrimit të të dhënave nga të paktën 15 sensorë. - Kapaciteti për të ruajtur vlerat e regjistruara për një minimum prej gjashtë muajsh (mundësisht 1 vit) nëse shkëputet nga rrjeti. Mundësia për të dërguar të gjitha të dhënat në pritje kur rrjeti është aktiv. - Regjistruesi i të dhënave duhet të ketë një portë lidhjeje USB me të cilën mund të lidhet një laptop për të kryer inicializimin e sistemit, përditësimin e softuerit dhe firmuerit të pajisjes dhe konfigurimin, shkarkimin e të dhënave të ruajtura dhe monitorimin e funksionimit të njësisë. - Të dhënat transmetohen në një sistem qendror të marrjes së të dhënave në IGEWE nëpërmjet një modemi GPRS i cili, në mënyrë ideale, duhet të vendoset brenda mbylljes/kasës së loggerit. - Loggeri duhet të vendoset në një mbulesë të qëndrueshme, të mbyllur nga uji dhe pluhuri. - Softueri duhet të mbështesë metodat e matjes në përputhje me WMO. - Regjistruesi i të dhënave duhet të ketë një ekran. Ky ekran duhet të jetë në gjendje të tregojë të gjitha vlerat e matjes direkte dhe çdo rezultat të ndërmjetëm të përdorur në matje. - Regjistruesi i të dhënave duhet të ketë mundësinë e leximit të hyrjeve analoge dhe dixhitale. - Regjistruesi i të dhënave duhet të jetë në përputhje me sensorët ekzistues dhe të rinj. Nëse kjo nuk është e mundur, kontraktori do të japë një propozim për zgjidhjen e lidhjes së sensorëve të rinj dhe ekzistues. - Regjistruesit e të dhënave do të kenë mundësinë të përdoren në mënyrë që të mund të integrohen lehtësisht me sensorë (për shembull sensorë analogë ose dixhitalë) në të ardhmen.

Bateria					- Bateria duhet të jetë e përshtatshme me një sistem qelizash diellore me panele diellore ekzistuese ose të reja. - Bateria duhet të ketë min. 10 vjet performancë-jetë. - 12 V, 36 Ah
Panel diellor					- 40 W

Tabela 9 - Përmirësimi i stacioneve meteorologjike

	Emri i stacionit	Gjatësia gjeografike	Gjerësia gjeografike
1	Ballsh(T)	19.72916667	40.59528
2	Bilisht(T)	20,9825	40.63111
3	Cuke(S)	20.04305556	39.83611
4	DajtRezervuar(T)	19.91277778	41.35861
5	Durres(S)	19.453941	41.30254
6	Erseke(S)	20.68527778	40.33694
7	Fier(S)	19.54805556	40.71333
8	Gramsh(S)	20.18694444	40.87444
9	Himare(S)	19.747398	40.10096
10	Kardhiq (P)	20.028882	40,1239
11	Kavaje(T)	19.55114	41.18977
12	Kelcyre (T)	20.18861111	40.31111
13	Konispol(T)	20.17946	39.66186
14	Koplik(T)	19.44083333	42.20972
15	Policani(S)	20.35166667	40,12944
16	Potom(T)	20.37472222	40.48917
17	Lezhe(S)	19.62666667	41.75806
18	Librazhd Katund(T)	20.317033	41.18435
19	Tirane(S)	19.79777778	41.32667
20	Vermosh(S)	19.705135	42.59366

2 NDRYSHIMET KLIMATIKE NË SHQIPËRI

2.1 Baza e ndryshimeve klimatike dhe tendencat në Shqipëri

Klima e Shqipërisë mund të përshkruhet si një klimë mesdhetare, e cila përfshin dimër të butë dhe të lagësht dhe verë të nxehtë dhe të thatë, me njëfarë ndikimi kontinental. Temperatura mesatare vjetore (1901-2016) është 11,5°C, dhe reshjet mesatare janë 1430 mm. Shqipëria ka një vijë të gjatë bregdetare përgjatë detit Adriatik. Fushat bregdetare përjetojnë një ndikim të fortë detar, ndërsa një pjerrësi e temperaturave më të ulëta dhe reduktimit të reshjeve përhapet në lindje nga bregu. Të katër stinët dallohen. Vendi përjeton reshje kryesisht gjatë gjysmës së dytë të vitit, megjithëse kushtet klimatike ndryshojnë në mënyrë të konsiderueshme me topografinë.

Topografia e Shqipërisë dominohet nga malet, kodrat dhe vija bregdetare dhe karakteristikat gjeologjike dhe klimatike të vendit rezultojnë në një rrjet të gjerë lumenjsh dhe liqenesh. Temperaturat mesatare vjetore variojnë nga 17,6°C (në jug) deri në 7°C (në veri). Zonat fushore karakterizohen nga një temperaturë mesatare e qëndrueshme prej 14°C–16°C. Temperaturat maksimale mund të arrijnë deri në 11.3°C në zonat malore dhe deri në 21.8°C në zonat fushore dhe bregdetare. Temperaturat më të ulëta të regjistruara janë vërejtur në Sheqeras (−25,8°C), Voskopojë (−25,6°C), dhe Bizë (−34,7°C). Temperaturat më të larta të regjistruara janë vërejtur në Kuçovë (43.9°C), Roskovec (42.8°C) dhe Çiflig (42.4°C). Temperatura mesatare vjetore për Shqipërinë është 11.6°C dhe temperaturat mesatare mujore variojnë ndërmjet 21°C (korrik-gusht) dhe 1°C (dhjetor-janar).

Rajonet veriore, perëndimore dhe jugperëndimore në Shqipëri përjetojnë sasitë më të larta të reshjeve. Zonat më të lagështa janë Alpet Shqiptare në veri (Kodër Shëngjergji me 2935 mm dhe Boga me 2883 mm reshje vjetore) dhe Kurveleshi në jug (Nivica me 2204 mm reshje vjetore). Reshjet më të larta janë në nëntor dhe më të ulëtat nga korriku deri në gusht. Reshje bore ka në Alpet Shqiptare, në zonat qendrore dhe jugore. Thellësia mesatare e reshjeve të borës në zonat malore është 60-120 cm, me reshjet më të larta të borës që arrijnë 2-3 m thellësinë në Alpet Shqiptare. Në ultësirën perëndimore dhe pranë bregdetit, bora është e rrallë. Shumica e reshjeve të vendit ndodhin midis nëntorit dhe marsit, me sasi më të ulëta gjatë sezonit të rritjes nga qershori deri në shtator.

Ndryshimet e ardhshme të temperaturës dhe reshjeve në Shqipëri bazohen në një sërë skenarësh të zhvilluar nga Paneli Ndërqeveritar për Ndryshimet Klimatike (IPCC) për Raportin e Pestë të Vlerësimit (AR5, 2014) duke përdorur të dhëna nga Faza 5 e Projektit të Ndërkrahasimit të Modelit të Çiftuar (CMPI5). Katër skenarët e përdorur quhen "Rrugët e Përqendrimit Përfaqësues" (RCPs) dhe bazohen në rrugë të ndryshme emetimi. Kjo shkon nga RCP2.6 që korrespondon me atë që njihet si "bota 2°C", në RCP 8.5, e cila njihet si "bota 4°C".

Periudha e referencës për projeksionet është 1986-2005. Projeksionet e përdorura janë kryesisht nga Komunikimi i Tretë Kombëtar i Shqipërisë (2016), i cili ofron projeksione të temperaturës dhe reshjeve për 2050 dhe 2100 bazuar në RCP (2.6, 4.5 dhe 8.5) dhe Portalin e Njohurive për Ndryshimet Klimatike të Bankës Botërore (CCKP), i cili ofron temperaturën dhe parashikimet e reshjeve deri në vitin 2100 për një grup modelesh.

Të dhënat e temperaturës që nga viti 1901 tregojnë se temperaturat mesatare vjetore për Shqipërinë mbetën midis 11 dhe 12°C për pjesën më të madhe të shekullit. Që nga viti 1998, mesatarja rrotulluese ka mbetur mbi 12°C dhe është në një rrugë të qartë rritjeje, me mesataren e vitit 2016 në 12,72°C.

Skenarët e ndryshimeve klimatike në Shqipëri vënë re se temperatura do të vazhdojë të rritet edhe në të ardhmen (sipas skenarëve RCP8.5 dhe RCP4.5) krahasuar me periudhën referuese 1986-2005. Tendencat e parashikuara tregojnë se temperatura mesatare vjetore në Shqipëri do të rritet ndërmjet 1,3°C dhe 2,2°C deri në vitin 2050 dhe ndërmjet 1,2°C dhe 4,4°C deri në vitin 2100 nga vlera bazë 1986-2005 prej 11,8°C. Rritjet më të rëndësishme do të ndodhin midis qershorit dhe shtatorit (5.8°C nën RCP 8.5) duke e çuar temperaturën mesatare të verës në rreth 27°C deri në vitin 2100.

Në Bregdetin Shqiptar temperaturat mesatare vjetore pritet të rriten për të gjitha stinët. Në muajt e verës, temperaturat maksimale do të rriteshin midis 1.5°C (RCP 2.6) dhe 6.4°C (RCP 8.5) deri në vitin 2100. Në muajt e dimrit, temperaturat minimale mund të rriteshin midis 0.9°C (RCP 2.6) dhe 3.8°C (RCP 8.5). Prandaj, temperatura mesatare e verës në zonat bregdetare mund të jetë mbi 25°C deri në vitin 2050 dhe rreth 30°C deri në vitin 2100. Sipas skenarit RCP4.5, temperatura mesatare vjetore për territorin e Shqipërisë, mesatarisht, do të rritet me 1,5° C në vitin 2050 dhe, deri në fund të shekullit (2100), do të jetë në 2,1°C në krahasim me periudhën e referencës. Temperatura mesatare vjetore (sipas RCP8.5) do të rritet me 2°C në vitin 2050 dhe, deri në fund të shekullit (2100), temperatura mesatare vjetore duhet të jetë më e lartë deri në 4 gradë.

Nivelet mesatare të reshjeve kanë mbetur relativisht të qëndrueshme që nga viti 1901, megjithëse me një tendencë të lehtë në rënie. Deri në vitin 2050, reshjet për Shqipërinë pritet të ulen ndërmjet 2.1% (RCP 2.6) dhe 4.3% (RCP 8.5) nga vlera bazë 1986-2005 prej 929.7 mm. Deri në vitin 2100, në një botë 2°C, reshjet do të ishin ulur me 1.8% (më pak se në vitin 2050), ndërsa në një botë 4°C, do të ishte ulur me 12.2%. Reshjet vjetore në Shqipërinë bregdetare pritet të ulen nga 1.6 në 2.9% deri në vitin 2050 dhe nga 1.6 në 7.1% deri në vitin 2100.

Ndryshimet klimatike, Kornizat Kombëtare dhe Planet janë renditur më poshtë:

- Vlerësimi i nevojave në Shqipëri pas katastrofës (2020)
- Asetet rrugore të qëndrueshme ndaj klimës në Shqipëri (2019)
- Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Integruar të Burimeve Ujore 2018–2027 (2018)
- Kontributet e Përcaktuara Kombëtare Shqiptare (2016)
- Komunikimi i Tretë Kombëtar për Ndryshimet Klimatike (2016)
- Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (2013)
- Raporti i Vlerësimit të RRFN (*Reduktimi i Rrezikut nga Fatkeqësitë Natyrore*) në Shqipëri (2011)
- Komunikimi i Dytë Kombëtar (2009)
- Vlerësimi i nevojave për teknologji të Shqipërisë (2005)
- Komunikimi i Parë Kombëtar i Shqipërisë në UNFCCC (2002)

2.2 Identifikimi i ndikimeve të ndryshimeve klimatike në pellgun e lumit duke përfshirë ngjarjet që lidhen me përmbytjet, thatësirat dhe erozionin.

Shqipëria është e ndjeshme ndaj ndikimeve të ndryshimeve klimatike, me vulnerabilitet të shtuar dhe e prirur ndaj rreziqeve të shumta natyrore, duke përfshirë rreziqet hidro-meteorologjike: përmbytjet, thatësirat, zjarret në pyje dhe rrëshqitjet e dheut. Ndryshimet në klimën e Shqipërisë, veçanërisht frekuenca e ngjarjeve ekstreme të motit dhe variacionet e temperaturës, pritet të kenë ndikimet më të rëndësishme në sektorët kryesorë të vendit, ekonominë dhe popullsinë. Rreziqet natyrore gjithashtu kanë potencialin të ndikojnë negativisht në shkaktimin e sasive të konsiderueshme të dëmtimeve në infrastrukturat kritike,

siç janë sistemet e ujitjes. Përmbytjet paraqesin fatkeqësinë natyrore më të rrezikshme për Shqipërinë pasi vendi është shumë i ekspozuar dhe sistemet e lumenjve dhe përrenjve të tij janë një kërcënim i madh për përmbytjet që në përgjithësi vijnë nga ngjarje më të vogla shiu.

Këto formohen nga reshjet e dendura dhe reshjet me intensitet të lartë, të cilat mbushin tokat me ujë dhe shkaktojnë rrjedhje nga shtrati i lumit. Profili hidrografik i Shqipërisë i bën përmbytjet e lumenjve shumë të rrezikshme dhe të dëmshme. Vendi ka një histori të gjatë përmbytjesh, veçanërisht në ultësirat e tij perëndimore. Të dhënat historike tregojnë se përmbytje kanë ndodhur në të gjitha pellgjet kryesore ujëmbledhëse të vendit. Rritja e parashikuar e reshjeve më intensive dhe ngjarjeve më të larta të reshjeve pritet të rrisë gjasat për përmbytje.

Reshjet pritet të ulen më së shumti gjatë muajve të verës (8.7 deri në 38.1% deri në vitin 2100). Megjithatë, reshjet do të rriteshin gjatë muajve të dimrit, midis 1.8 në 3.2% deri në vitin 2050 dhe midis 1.8 deri në 7.8% deri në vitin 2100. E kombinuar me temperaturat më të ngrohta, kjo rritje do të thotë se më shumë reshje do të jenë në formën e shiut dhe jo të borës, duke shkaktuar që rrjedhat e lumenjve të rriten në dimër dhe zvogëlohen në pranverë, verë dhe vjeshtë. Ndryshueshmëria e reshjeve pritet të rritet në zonën bregdetare shqiptare, me një frekuencë dhe intensitet të shtuar të ngjarjeve të reshjeve të dendura.

Periudhat e kthimit për ngjarje të tilla pritet të ulen për të gjithë skenarët, me ngjarje që përfshijnë reshje prej 161 mm që ndodhin çdo 100 vjet që pritet të ndodhin çdo 60 deri në 75 vjet në Tiranë. Këto mund të shkaktojnë përmbytje më të shpeshta, veçanërisht gjatë muajve të vjeshtës, dimrit dhe pranverës. Një pasojë e mëtejshme e ndryshimeve të parashikuara në reshje lidhet me shfaqjen e reshjeve maksimale 24 orëshe mbi pragun që konsiderohet një ngjarje e rrezikshme. Seritë kohore (periudha 1957-2010) për reshjet maksimale 24 orëshe për stacionet përfaqësuese përdoren për të llogaritur nivelet e pritshme të reshjeve në 24 orë dhe periudhat përkatëse të kthimit.

Rajoni verior bregdetar mund të pritet të përjetojë 239 mm reshje me një periudhë kthimi një herë në 100 vjet, 215 mm një herë në 50 vjet dhe 182 mm një herë në 20 vjet, të cilat klasifikohen si ngjarje të rrezikshme. Në rajonin qendror bregdetar mund të pritet një sasi prej 189 mm reshje një herë në 100 vjet, 170 mm një herë në 50 vjet dhe 145 mm një herë në 20 vjet, të cilat klasifikohen gjithashtu si ngjarje të rrezikshme. Për pjesën jugore, kjo sasi reshjesh të rrezikshme është pothuajse e njëjtë me ato të pjesës qendrore. Numri i ngjarjeve ekstreme të reshjeve mund të pritet të rritet në aspektin e madhësisë dhe frekuencës.

Gjatë muajve të verës, rritja e kombinuar e ngjarjeve të reshjeve të dendura dhe ulja e mesatares së reshjeve tregojnë se frekuenca e thatësirave parashikohet të rritet. Për Shqipërinë, Indeksi i Standardizuar i Evapotranspirimit të Reshjeve (ISER), i cili merr parasysh ndryshimet në mesataren e bilancit kumulativ të ujit 12-mujor, duke marrë parasysh avullimin e transpirimit, pritet të ulet me një mesatare prej 0.34 në 2.08 deri në vitin 2100, veçanërisht në jug të vendit.

Të gjitha studimet tregojnë një ulje të mundshme të reshjeve vjetore dhe sezonale në raport me periudhën 1986-2005 për të gjitha shtrirjet kohore. Duhet theksuar se projeksioni i ndryshueshmërisë rreth vlerave mesatare (nivelet 5% dhe 95%) janë të larta në të dyja rastet. Projeksionet tregojnë se reshjet me përqindje të lartë (95%) rriten më shpejt se ndryshimet mesatare të reshjeve. Ky është një tregues i intensifikimit të reshjeve të mëdha që shkaktojnë përmbytje. Një pasojë e mëtejshme e ndryshimeve të parashikuara të reshjeve lidhet me nivelet

maksimale të reshjeve dhe kohëzgjatjen e tyre. Periudhat e kthimit të niveleve maksimale të reshjeve pritet të ulen në zonën bregdetare shqiptare. Si pasojë, ka të ngjarë të ndodhin reshje më të shpeshta të dendura me kohëzgjatje më të gjatë, duke shkaktuar përmbytje dhe dëme ekonomike.

Niveli mesatar global i detit është rritur përafërsisht 210-240 milimetra (mm) që nga viti 1880, me rreth një e treta që ka ardhur në vetëm dy dekada e gjysmë të fundit. Aktualisht, rritja vjetore është afërsisht 3 mm në vit. Ndryshimet rajonale ekzistojnë për shkak të ndryshueshmërisë natyrore në erërat rajonale dhe rrymat e oqeanit, të cilat mund të ndodhin gjatë periudhave prej ditësh deri në muaj apo edhe dekada. Por në nivel lokal edhe faktorë të tjerë mund të luajnë një rol të rëndësishëm.

Deti Adriatik ka përjetuar një rritje mesatare të nivelit të detit prej rreth 15 cm gjatë shekullit të kaluar, duke çuar në një lëvizje tërheqëse të vijës bregdetare për çdo cm rritje mesatare të nivelit të detit. Ndërsa temperaturat globale vazhdojnë të rriten, niveli i detit do të vazhdojë të rritet për një kohë të gjatë, sepse ka një vonesë të konsiderueshme deri në arritjen e një ekuilibri. Madhësia e rritjes do të varet fuqishëm nga shkalla e emetimeve të dioksidit të karbonit në të ardhmen dhe ngrohja globale në të ardhmen, dhe shpejtësia mund të varet gjithnjë e më shumë nga shkalla e shkrirjes së akullnajave dhe shtresave të akullit.
Të dhënat e temperaturës së sipërfaqes së detit dhe anomalive të nivelit të detit u prodhuan si pjesë e Iniciativës së Agjencisë Evropiane të Hapësirës për Ndryshimet Klimatike në Nivelin e Detit dhe paraqiten me rezolucion 0,25 x 0,25 gradë. Të dhënat e rritjes së nivelit të detit janë nxjerrë nga koleksioni CMIP5 dhe janë paraqitur si rezolucion 1 x 1 shkallë.

Pjesa më e madhe e vijës bregdetare të Shqipërisë është përgjatë detit Adriatik, e karakterizuar nga një zonë bregdetare e sheshtë dhe e ulët, e cila i bën sistemet bregdetare, përfshirë vendbanimet njerëzore, veçanërisht të ndjeshme ndaj ndryshimeve klimatike dhe të prekshme ndaj rritjes së nivelit të detit dhe ndryshimeve në intensitet dhe frekuencë të përmbytjeve. Brezi i ngushtë bregdetar, i cili përfaqëson vetëm 11.8% të sipërfaqes së përgjithshme tokësore të Shqipërisë, megjithatë, banohet nga 1/3 e popullsisë së përgjithshme dhe vazhdon të rritet. Ndikimet klimatike pritet të prekin shumicën e 97% të popullsisë që jeton brenda 100 km nga bregu.

Niveli mesatar global i detit po rritet gjithnjë e më shpejt si rezultat i ndryshimeve klimatike. Anomalitë e nivelit të detit të regjistruara që nga viti 1993 tregojnë një tendencë për një rritje të nivelit të detit për bregdetin e Shqipërisë. Parashikimet për nivelin e detit në basenin e Matit (Veri) tregojnë se niveli i detit mund të rritet diku nga 45 cm (RCP 2.6) në 60 cm (RCP 8.5) deri në vitin 2100, ndërsa parashikimet për pellgun e Vjosës (Jug) tregojnë rritje midis 25 dhe 105 cm deri në vitin 2100. Globalisht, ekziston një besim mesatar se një rritje me 2°C e temperaturave globale do të çonte në një rritje prej 0,3 deri në 1,00 m të nivelit mesatar global të detit në krahasim me 1986-2005. Deri në vitin 2100, 70% e vijave bregdetare në mbarë botën duhet të përjetojnë Ngritjen e Nivelit të Detit brenda +/- 20% të gamës globale.

Përmasat e përmbytjeve dhe erozionit të zonave bregdetare pritet të rriten, duke prekur në mënyrë disproporcionale plazhet, grykëderdhjet e lumenjve dhe lagunat, si dhe duke shkaktuar rrëshqitje të dheut. Sipas studimeve të ndryshme, vija bregdetare e Detit Adriatik mund të zmbrapset nga 0.3 deri në 15 m çdo vit në të ardhmen.

2.3 Metodologjia dhe të dhënat

Tabela10- Të dhënat e fluksit INSTAT 2019 dhe 2020

Nr	Baseni Ujembledhes	Siperfaqja sipas literatures (km2)	Prurja messtare 2019 e vlerësuar (m3/s)
1	**L. BUNA - dalja ne det**	**19582**	**660**
2	nga keto		
3	L. Buna - pas bashkimit me Drinin	19354	652
4	L. Buna - para bashkimit me Drinin	5181	300
5	L. Drin - para bashkimit me Bunen	14173	352
6	***L. Buna - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***12354***	***391***
7	*L. Buna - ne kufirin me Malin e Zi (Liqeni i Shkodres)*	*4154*	*256*
8	*L. Drin i Bardhe - ne kufirin me Kosoven*	*4649*	*64*
9	*L. Drin i Zi - ne kufirin me Maqedonine*	*3551*	*71*
10	**L. DRIN i LEZHES - dalja ne det**	**314**	**10.5**
11	**L. MAT - dalja ne det**	**2441**	**99**
12	nga keto		
13	L. Fan (i Madh & i Vogel)-para bashkimit me Matin	957	38.2
14	L. Mat - para bashkimit me Fanin	1330	56.2
15	**L. ISHEM - dalja ne det**	**673**	**22.3**
16	**L. ERZEN - dalja ne det**	**760**	**19.2**
17	**L. SHKUMBIN - dalja ne det**	**2445**	**58.3**
18	nga keto		
19	***L. Shkumbin - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***1.5***	***0.03***
20	*L. Shkumbin - ne kufirin me Maqedonine*	*1.5*	*0.03*
21	**L. SEMAN - dalja ne det**	**5649**	**98.3**
22	nga keto		
23	L. Devoll - para bashkimit me Semanin	3122	50.5
24	L. Osum - para bashkimit me Semanin	2073	33.5
25	***L. Seman - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***30***	***0.5***
26	*L. Devoll - ne kufirin me Greqine*	*30*	*0.5*
27	**L. VJOSA - dalja ne det**	**6710**	**215**
28	nga keto		
29	L. Shushica - para bashkimit me Vjosen	715	21.3
30	L. Drinos - para bashkimit me Vjosen	1320	44.1
31	***L. Vjosa - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***2345***	***78.9***
32	*L. Vjosa - ne kufirin me Greqine*	*2089*	*70.6*
33	*L. Drinos - ne kufirin me Greqine*	*256*	*8.3*
34	**L. BISTRICA - dalja ne det**	**447**	**24.2**
35	**L. PAVLLA - dalja ne det**	**374**	**9.1**
36	nga keto		
37	***L. Pavlla - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***79***	***1.5***
38	*L. Pavlla - ne kufirin me Greqine*	*79*	*1.5*
39	**BASENE TE TJERE TE VEGJEL ME DALJE NE DET**	**3910**	**90.1**
40			
41	**BASENI UJEMBLEDHES TOTALI**	**43305**	**1306**
42	nga keto		
43	***Baseni ujemb. - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***14810***	***472***
44	***Baseni ujemb. - brenda kufirit shteteror te Shqiperise***	***28495***	***834***

Nr	Baseni Ujembledhes	Siperfaqja sipas literatures (km2)	Prurja messtare 2020 e vlerësuar (m3/s)
1	**L. BUNA - dalja ne det**	**19582**	785.4
2	nga keto		
3	L. Buna - pas bashkimit me Drinin	19354	775,9
4	L. Buna - para bashkimit me Drinin	5181	357.0
5	L. Drin - para bashkimit me Bunen	14173	418.9
6	***L. Buna - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***12354***	465.3
7	*L. Buna - ne kufirin me Malin e Zi (Liqeni i Shkodres)*	*4154*	304.6
8	*L. Drin i Bardhe - ne kufirin me Kosoven*	*4649*	76.2
9	*L. Drin i Zi - ne kufirin me Maqedonine*	*3551*	84.5
10	**L. DRIN i LEZHES - dalja ne det**	**314**	12.5
11	**L. MAT - dalja ne det**	**2441**	117.8
12	nga keto		
13	L. Fan (i Madh & i Vogel)-para bashkimit me Matin	957	45.5
14	L. Mat - para bashkimit me Fanin	1330	66.9
15	**L. ISHEM - dalja ne det**	**673**	26.5
16	**L. ERZEN - dalja ne det**	**760**	22.8
17	**L. SHKUMBIN - dalja ne det**	**2445**	69.4
18	nga keto		
19	***L. Shkumbin - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***1.5***	0.0
20	*L. Shkumbin - ne kufirin me Maqedonine*	*1.5*	0.0
21	**L. SEMAN - dalja ne det**	**5649**	117.0
22	nga keto		
23	L. Devoll - para bashkimit me Semanin	3122	60.1
24	L. Osum - para bashkimit me Semanin	2073	39.9
25	***L. Seman - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***30***	0.6
26	*L. Devoll - ne kufirin me Greqine*	*30*	0.6
27	**L. VJOSA - dalja ne det**	**6710**	255,9
28	nga keto		
29	L. Shushica - para bashkimit me Vjosen	715	25.3
30	L. Drinos - para bashkimit me Vjosen	1320	52.5
31	***L. Vjosa - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***2345***	93.9
32	*L. Vjosa - ne kufirin me Greqine*	*2089*	84.0
33	*L. Drinos - ne kufirin me Greqine*	*256*	9.9
34	**L. BISTRICA - dalja ne det**	**447**	28.8
35	**L. PAVLLA - dalja ne det**	**374**	10.8
36	nga keto		
37	***L. Pavlla - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***79***	1.8
38	*L. Pavlla - ne kufirin me Greqine*	*79*	1.8
39	**BASENE TE TJERE TE VEGJEL ME DALJE NE DET**	**3910**	107.2
40			
41	**BASENI UJEMBLEDHES TOTALI**	**43305**	1554
42	nga keto		
43	***Baseni ujemb. - jashte kufirit shteteror te Shqiperise***	***14810***	562
44	***Baseni ujemb. - brenda kufirit shteteror te Shqiperise***	***28495***	992

2.4 Mjet për llogaritjen e KQR

Kurba e qëndrueshmërisë së rrjedhës (KQR) është një mënyrë për të organizuar të dhënat e shkarkimit të një lumi ose një përroi në një pamje grafike, që jep një vlerësim të pjesës së kohës në të cilën norma e rrjedhës është e barabartë ose tejkalon një vlerë interesi.

Kjo është një metodë nga gjenerata e vjetër që lejon llogaritjen dhe paraqitjen e kurbave të qëndrueshmërisë. Këto kurba përdoren shpesh në vlerësimin e thatësirës hidrologjike.

Ato u krijua për analizën e kurbave të qëndrueshmërisë së rrjedhës. Në program mund të importohen seri kohore si ditë ose javë (shkarkimi i lumit, temperatura, niveli i ujërave nëntokësore). Kurbat e qëndrueshmërisë mund të llogariten për:

- E gjithë seritë kohore
- Vitet individuale
- Muaj individual
- Periudha specifike (e përcaktuar nga filtri i integruar)

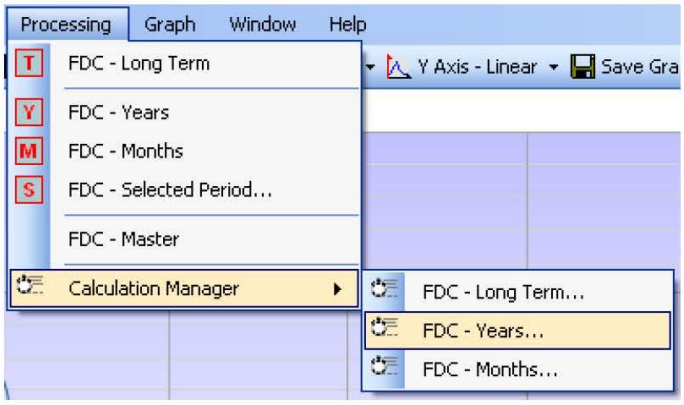

Në KQR është gjithashtu e mundur të llogaritet kurba e kohëzgjatjes kryesore, e cila përftohet nga rezultatet e kurbave të kohëzgjatjes vjetore të rrjedhës me mesatare. Nga llogaritjet, mund të përjashtoni vlerat zero, të cilat përdoren shpesh në analizën e kurbave të qëndrueshmërisë së rrjedhës së lumenjve. Ashtu si në mjetet e tjera të HydroOffice, të gjitha rezultatet mund të analizohen në një tabelë ose në formë grafike.

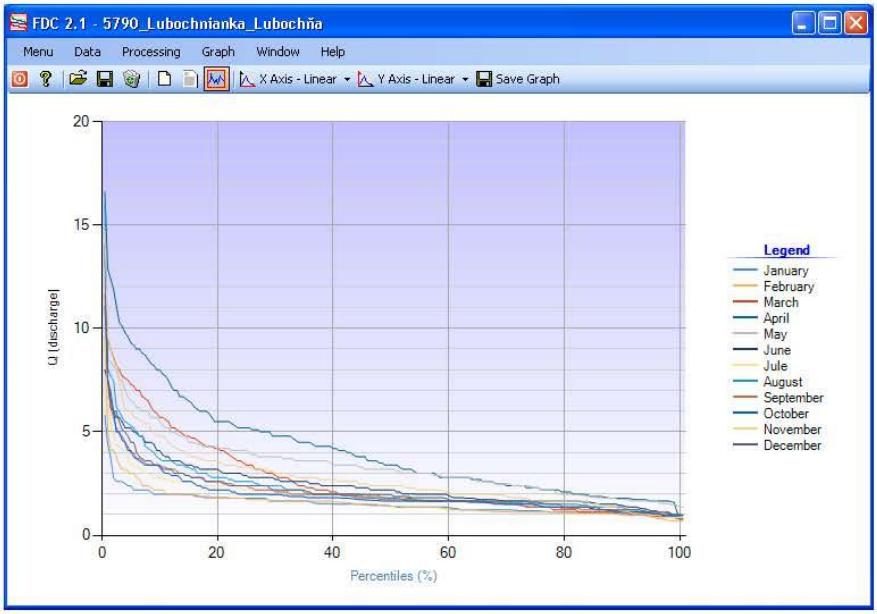

Përveç përpunimit të një skedari të dhënash hyrëse, mjeti ju lejon të llogaritni automatikisht kthesat e kohëzgjatjes për një numër të madh skedarësh hyrës të përgatitur, pa ndërhyrjen e përdoruesit. Në program, mund të përdorni përpunimin masiv të kurbave të qëndrueshmërisë për:

- Vitet individuale
- Muaj individual
- Seri të tëra kohore

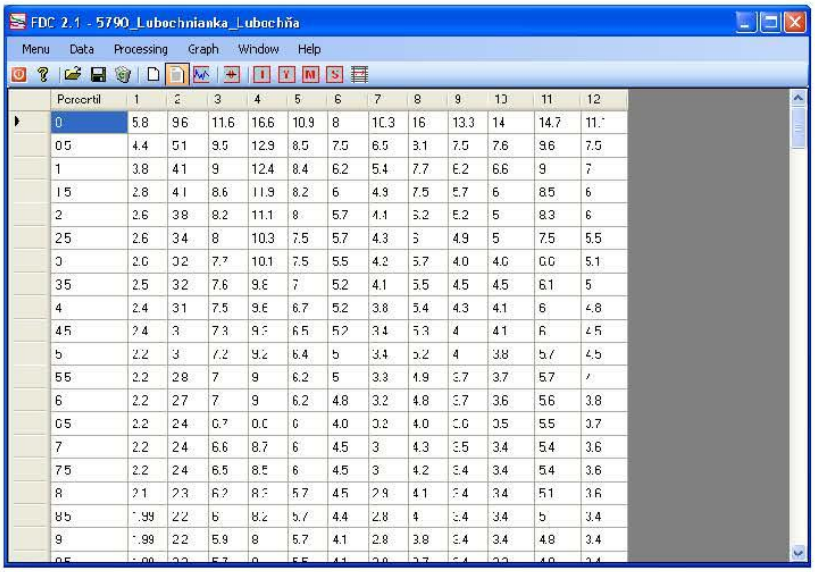

Percentil	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
0	5.8	9.6	11.6	16.6	10.9	8	10.3	16	13.3	14	14.7	11.[illegible]
0.5	4.4	5.1	9.5	12.9	8.5	7.5	6.5	9.1	7.5	7.6	9.6	7.5
1	3.8	4.1	9	12.4	8.4	6.2	5.4	7.7	6.2	6.6	9	7
1.5	2.8	4.1	8.6	11.9	8.2	6	4.9	7.5	5.7	6	8.5	6
2	2.6	3.8	8.2	11.1	8	5.7	4.1	6.2	5.2	5	8.3	6
2.5	2.6	3.4	8	10.3	7.5	5.7	4.3	6	4.9	5	7.5	5.5
3	2.6	3.2	7.7	10.1	7.5	5.5	4.2	5.7	4.0	4.6	6.6	5.1
3.5	2.5	3.2	7.6	9.8	7	5.2	4.1	5.5	4.5	4.5	6.1	5
4	2.4	3.1	7.5	9.6	6.7	5.2	3.8	5.4	4.3	4.1	6	4.8
4.5	2.4	3	7.3	9.3	6.5	5.2	3.4	5.3	4	4.1	6	4.5
5	2.2	3	7.2	9.2	6.4	5	3.4	5.2	4	3.8	5.7	4.5
5.5	2.2	2.8	7	9	6.2	5	3.3	4.9	3.7	3.7	5.7	[illegible]
6	2.2	2.7	7	9	6.2	4.8	3.2	4.8	3.7	3.6	5.6	3.8
6.5	2.2	2.4	6.7	8.8	6	4.6	3.2	4.6	3.6	3.5	5.5	3.7
7	2.2	2.4	6.6	8.7	6	4.5	3	4.3	3.5	3.4	5.4	3.6
7.5	2.2	2.4	6.5	8.5	6	4.5	3	4.2	3.4	3.4	5.4	3.6
8	2.1	2.3	6.2	8.3	5.7	4.5	2.9	4.1	3.4	3.4	5.1	3.6
8.5	1.99	2.2	6	8.2	5.7	4.4	2.8	4	3.4	3.4	5	3.4
9	1.99	2.2	5.9	8	5.7	4.1	2.8	3.8	3.4	3.4	4.8	3.4
9.5	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

2.5 Mënyra e llogaritjes së shkarkimit

Informacioni bazë i marrë nga rrjeti i monitorimit hidrometrik është niveli i ujit. Matja e rrjedhës bëhet duke shfrytëzuar ekspedita të ndryshme. Kjo është mënyra më e popullarizuar dhe më e përdorur në botë sot. Matja e shpejtësive në një trup ujor natyror nuk ndryshon vetëm në rrafshin horizontal, por edhe në atë vertikal. Figura më poshtë tregon diagramin se si shpejtësia ndryshon në profilin vertikal dhe si bëhet një matje për të përafruar shpejtësitë reale të profilit. Nëse kryhet vetëm një matje e profilit vertikal, rekomandohet të matet në një thellësi 0.4 d, nga shtrati i lumit, figurat e mëposhtme:

$$Q = \int v\,dA$$

v- shpejtësia e seksionit të kufizuar, A- zona e pjesshme e kufizuar

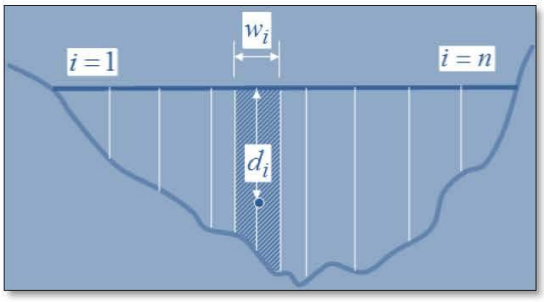

$$\boldsymbol{Q \approx \sum_{i=1}^{n} V_i * d_i * w_i}$$

Vi - Shpejtësia mesatare e pjesshme në 0,4 d, di - thellësia mesatare e pjesshme, wi - gjerësia e pjesshme e seksionit

$$A_n = \left(\frac{d_0 + d_1}{2}\right) w_1 + \cdots + \left(\frac{d_{n-1} + d_n}{2}\right) w_n$$

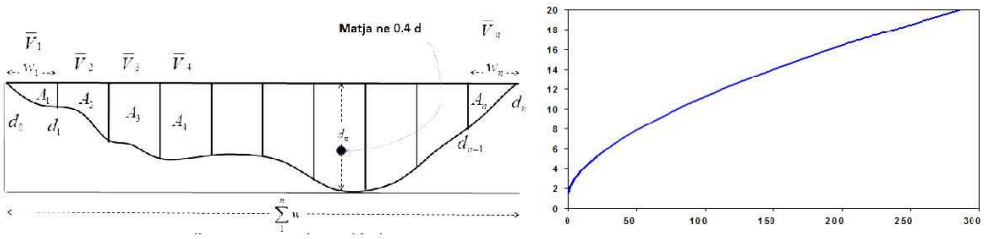

Duke marrë parasysh rrjedhën, me lëvizje laminare për nivele të ndryshme uji (në ekspedita të ndryshme monitoruese), do të përcaktohet një prurje tërthore për atë nivel. Me metoda të ndryshme është e mundur të krijohet kjo marrëdhënie *Nivel-Rrjedhë*, e cila është shumë e rëndësishme për llogaritjet hidrologjike, të cilat përpunohen nga niveli ditor i vëzhguar.

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike II (GIS)

1. Baseni ujor Erzen – Detajet e hartës

Ky seksion përfshin të gjithë informacionin në lidhje me hartat e krijuara për të mbështetur aktivitetet e publikuara në planin e menaxhimit të basenit ujor për Erzenin.

- Shtrirja e basenit të Ishmit

- Zgjidhje
- Bashkia
- Qarku
- Rrjedhën e ujit
- Liqene dhe rezervuarë
- Zonat urbane
- Basenet dhe nënbasenet

- Llojet kryesore të përdorimit të tokës sipas nënbasenit

Në këtë hartë, ne përdorëm grafikun PIE për të vizualizuar përdorimin e tokës për çdo nënbasen të Ishmit. Çdo kategori e përdorimit të tokës është përfaqësuar nga përqindja që ka në nënbasen. Kategoritë e mëposhtme të të dhënave janë përdorur:

- Nënbasene
- Përdorimi i tokës

Harta 3 – Autoritetet kryesore Vendore dhe Zonat Urbane

Të dhënat kryesore në këtë hartë janë si më poshtë:

- Zonë urbane
- Bashkitë
- Nënbasen

Harta 5 – Shpërndarja e reshjeve, lumenjtë kryesorë dhe rrjetet hidrometrike

Për të krijuar hartën e reshjeve është përdorur metoda Kriking. Harta tregon gjashtë zona të ndryshme bazuar në sasinë e reshjeve vjetore. Të dhënat për këtë hartë janë si më poshtë:

- Stacioni hidrologjik
- Stacioni meteorologjik
- Liqeni dhe rezervuari
- Rrjedhën
- Zonë urbane
- Baseni dhe nënbaseni

Harta – Formacionet kryesore hidrogjeologjike

Në hartë tregohet formacioni kryesor hidrologjik për basenin e Ishmit. Gjithashtu, përfshin edhe kategorizimin e gjeologjisë (vëmë re pesë kategori kryesore të gjeologjisë).

- Vendbanimet
- Rrjedhën
- Zonë urbane
- Baseni dhe nënbaseni

Harta – Nënbaseni dhe përdorimi i tokës

- Vendbanimet
- Rrjedhën
- Baseni dhe nënbaseni
- Përdorimi i tokës (i kategorizuar)

Harta – Infrastruktura kryesore e përdorimit të ujit në basenin e Erzenit

Qëllimi i kësaj harte është të tregojë përdorimin kryesor të burimeve ujore për basenin e Ishmit.

- Hidrocentralet
- Digat
- Pikat e ujitjes
- Vendbanimet
- Rrjedhën
- Liqenet
- Zonë urbane
- Baseni dhe nënbaseni

Harta – Popullsia sipas njësive administrative dhe aglomeracioneve kryesore të basenit Ujor

Në këtë hartë shfaqen të dhënat/informacionet e mëposhtme:

- Bashkia
- Qarku
- Popullsia (e ndarë në 5 kategori dhe e paraqitur në formë rrethi)

Harta 10 – Kategoria dhe përcaktimi i trupave ujorë sipërfaqësorë

Të dhënat e grumbulluara u përpunuan për të përcaktuar trupat ujorë sipërfaqësorë dhe zonën ujëmbledhëse. Për çdo trup ujor kodi përkatës u përcaktua në bazë të metodologjisë Pfafstetter. Gjithashtu, të dhënat janë llogaritur duke përdorur GIS për karakterizimin e secilit trup ujor duke përfshirë:

- Lartësinë mbidetare
- Zonën ujëmbledhëse
- Gjatësinë
- Gjerësinë

Të dhënat e paraqitura në hartë përfshijnë:

- Vendbanimet
- Përcaktimi i trupave ujorë
- Trupat ujorë sipërfaqësorë (të ndarë në kategori)
- Liqenet
- Trupat ujorë bregdetarë
- Zonë urbane
- Baseni dhe nënbaseni

Harta 11 – Kategoria dhe përcaktimi i trupave ujore nëntokësore

Ashtu si pamjet paraprake, kjo hartë fokusohet në informacionin që lidhet me trupat ujorë nëntokësorë. Harta përfshin të dhënat e mëposhtme:

- Burimet
- Vendbanimet
- Rrjedhën
- Liqeni dhe rezervuari
- Zonë urbane
- Baseni dhe nënpellgu
- Lloji i akuifereve
- Trupat ujorë nëntokësorë.

Është bërë rishikim në trupat ujorë nëntokësorë duke përfshirë bashkimin, ndarjen dhe kodifikimin e tyre.

Harta 12 – Harta e zonave të mbrojtura në basenin ujor të Erzenit

Kjo hartë tregon zonën e mbrojtur për basenin e Ishmit. Hartat përfshijnë të dhënat e mëposhtme:

- Vendbanimet
- Rrjedhën
- Zonë urbane
- Zonë e mbrojtur
- Baseni dhe nënbaseni

Të dhënat e përdorura për gjenerimin e kësaj harte janë marrë nga agjencia përgjegjëse për zonat e mbrojtura.

Harta 13 – Vendndodhja e Stacioneve të Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore (AKM)

Kjo hartë tregon të gjithë stacionet e monitorimit të ujërave sipërfaqësore për basenin e Erzenit. Këto stacione janë zyrtare dhe përdoren nga AKM. Harta përfshin të dhënat e mëposhtme:

- Stacioni i monitorimit për cilësinë e ujit
- Stacioni i monitorimit të rrjedhës
- Vendbanimet
- Rrjedhën
- Liqeni dhe rezervuari
- Zonë urbane
- Baseni dhe nënbaseni

Harta 14 – Vendndodhja e stacioneve të monitorimit të cilësisë dhe sasisë së ujërave nëntokësore (AKM)

Kjo hartë tregon të gjithë stacionet e monitorimit të ujërave nëntokësore për basenin e Erzenit. Këto stacione janë zyrtare dhe përdoren nga AKM. Harta përfshin të dhënat e mëposhtme:

- Burimet
- Stacioni i monitorimit
- Rrjedhën e ujit
- Liqeni dhe rezervuari
- Zonë urbane
- Baseni dhe nënpellgu
- Ujëmbajtësit sipas llojit

Harta 15 – Përcaktimi i statusit përfundimtar për trupat ujorë sipërfaqësorë

Kjo hartë tregon gjendjen e përgjithshme të trupave ujorë sipërfaqësorë. Vlerësimi përfshin pesë statuse të mundshme që paraqiten me ngjyra të ndryshme. Harta përfshin informacionin e mëposhtëm:

- Përcaktimi i trupit të ujit
- Trupat ujorë të liqenit
- Trupat ujorë bregdetarë
- Zonë urbane
- Baseni dhe nënbaseni
- Trupat ujorë sipërfaqësorë (me statusin për secilin prej tyre)

Harta 16 - Përcaktimi i statusit përfundimtar për të gjithë trupat ujorë nëntokësorë

Kjo hartë tregon statusin përfundimtar për çdo trup ujor nëntokësor. Hartat përfshijnë informacionin e mëposhtëm:

- Baseni dhe nënbaseni
- Statusi i trupave ujorë nëntokësorë

2. HARTAT

- Shtrirja e basenit të Erzenit

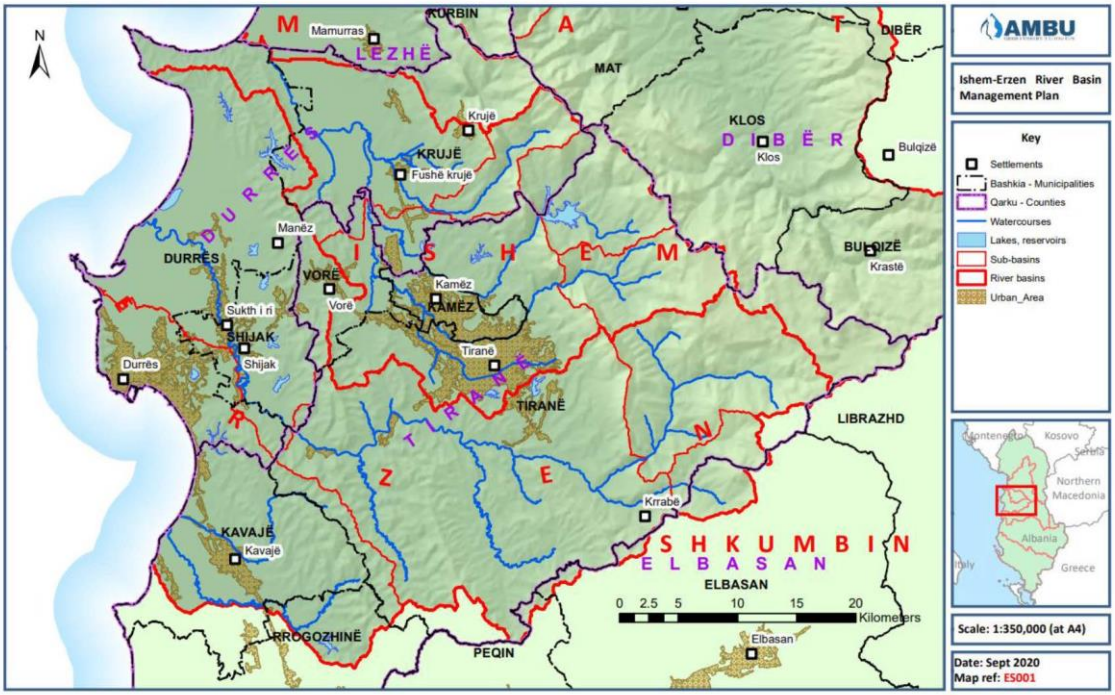

- Llojet kryesore të përdorimit të tokës sipas nënbasenit

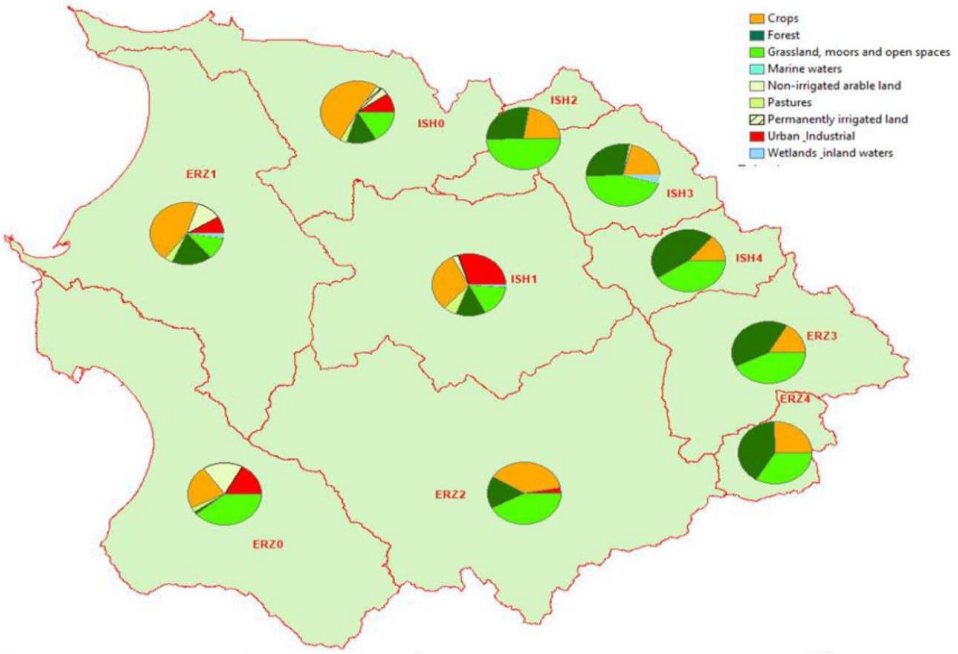

Harta 3 – Autoritetet kryesore Vendore dhe Zonat Urbane

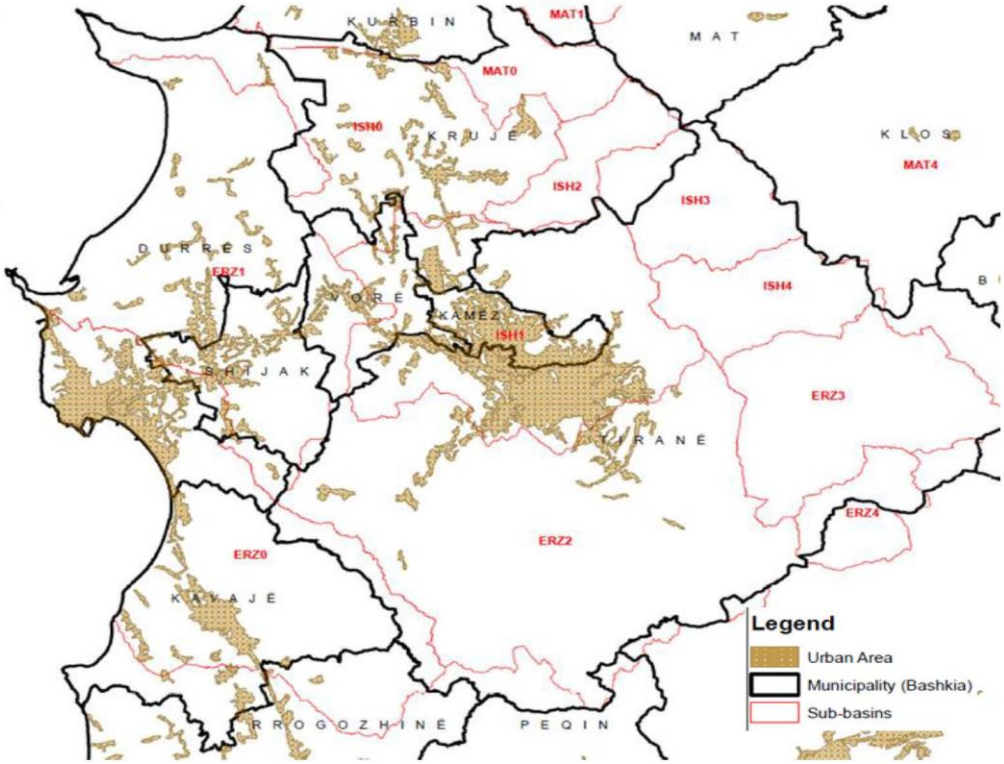

Harta 4 - Elementet mesdhetare të Sistemit të Kodimit Evropian të Basenit CCM

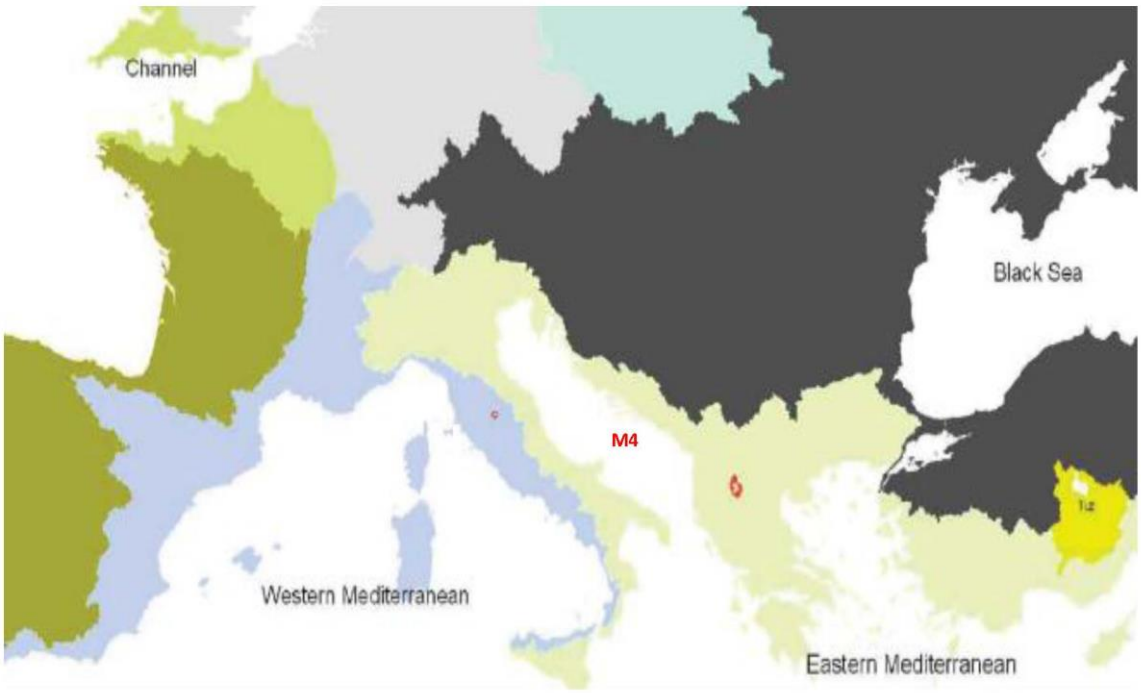

Harta 5 – Shpërndarja e reshjeve, lumenjtë kryesorë dhe rrjetet hidrometrike

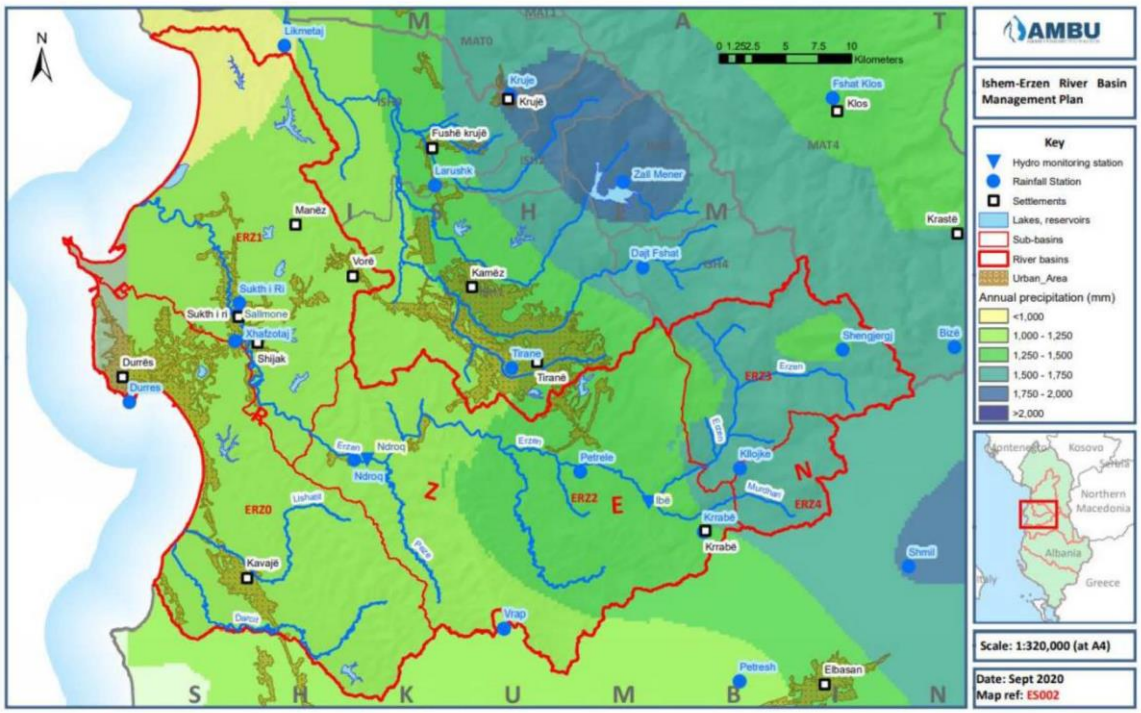

Harta 6 – Formacionet kryesore hidrogjeologjike

Harta – Nënbaseni dhe përdorimi i tokës

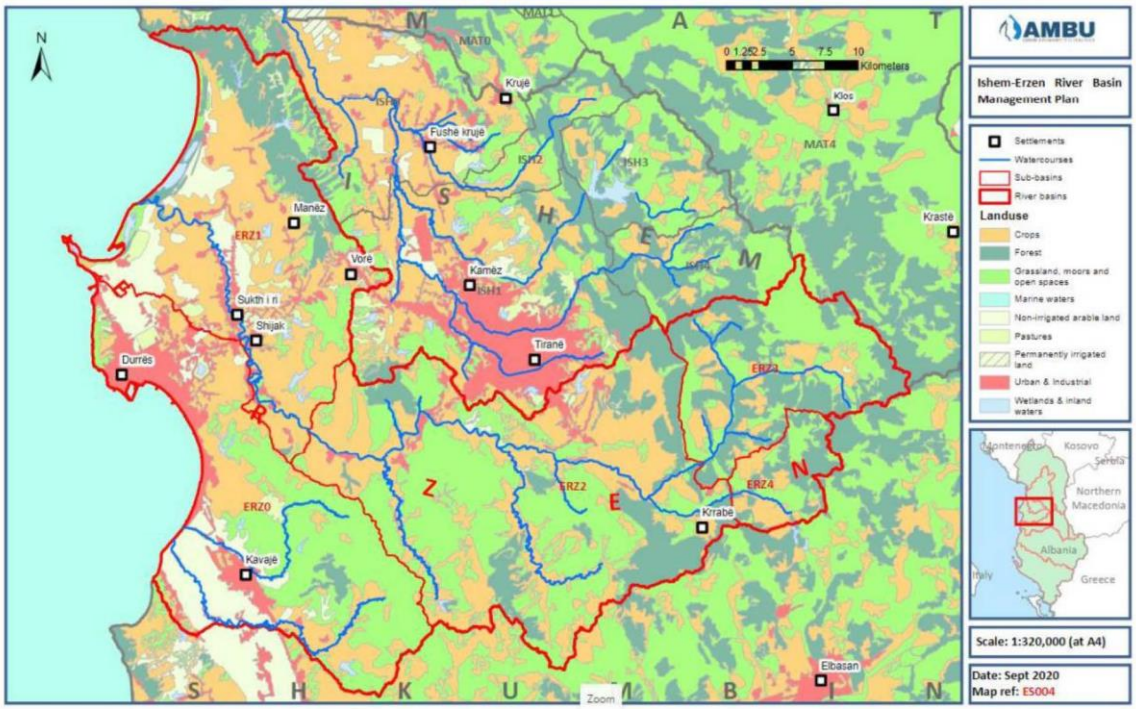

Harta 8 – Infrastruktura kryesore e përdorimit të ujit në basenin e Erzenit

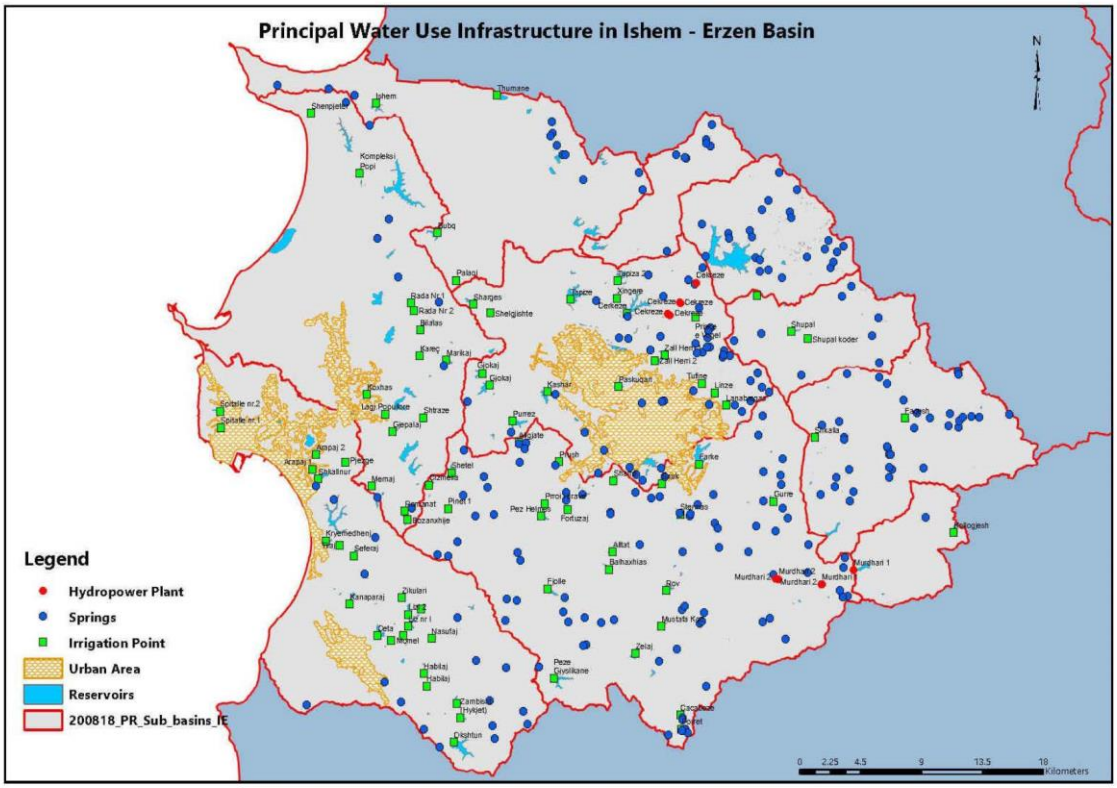

Harta 9 – Popullsia sipas njësive administrative dhe aglomeracioneve kryesore të basenit Ujor

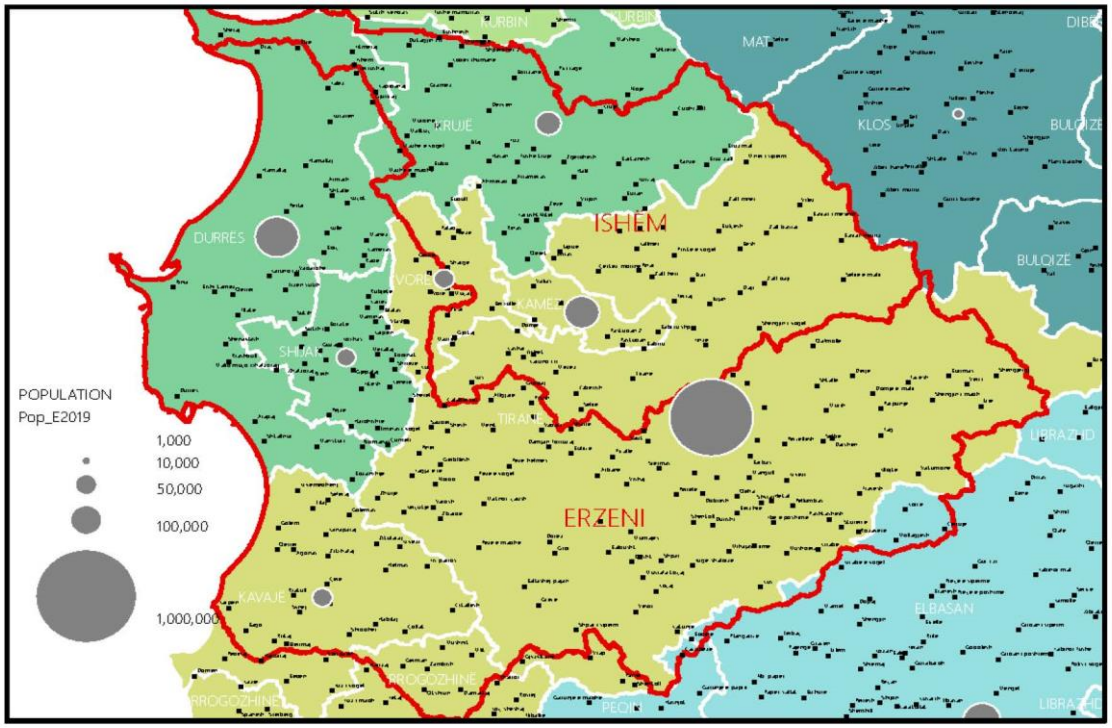

Harta 10 – Kategoria dhe përcaktimi i trupave ujorë sipërfaqësorë

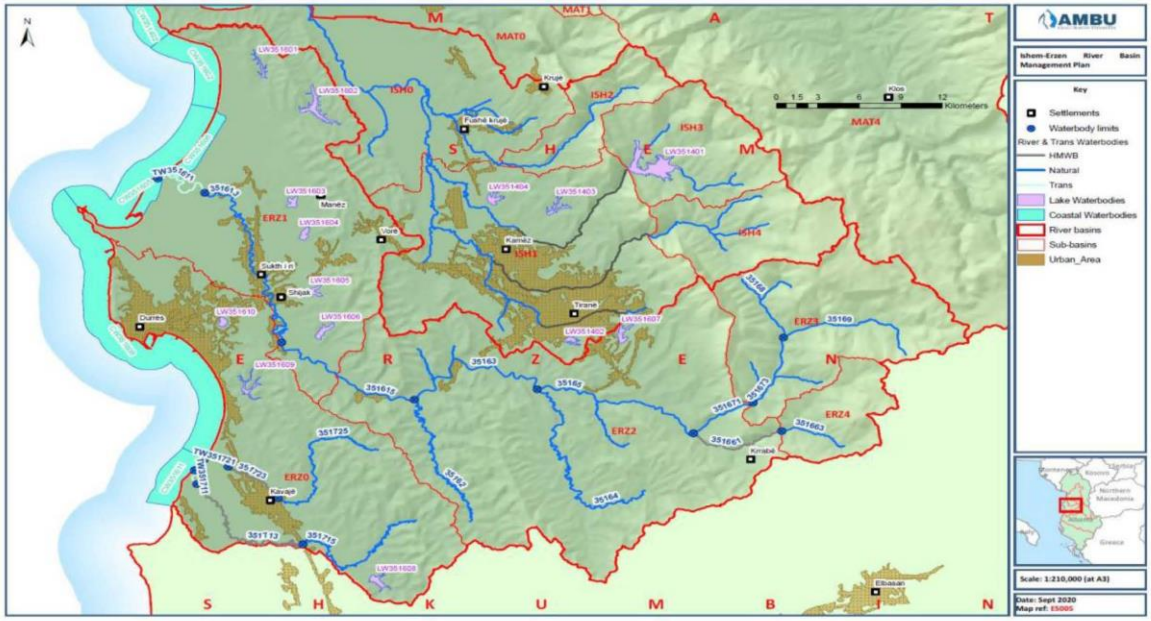

Harta 11 – Kategoria dhe përcaktimi i trupave ujore nëntokësore

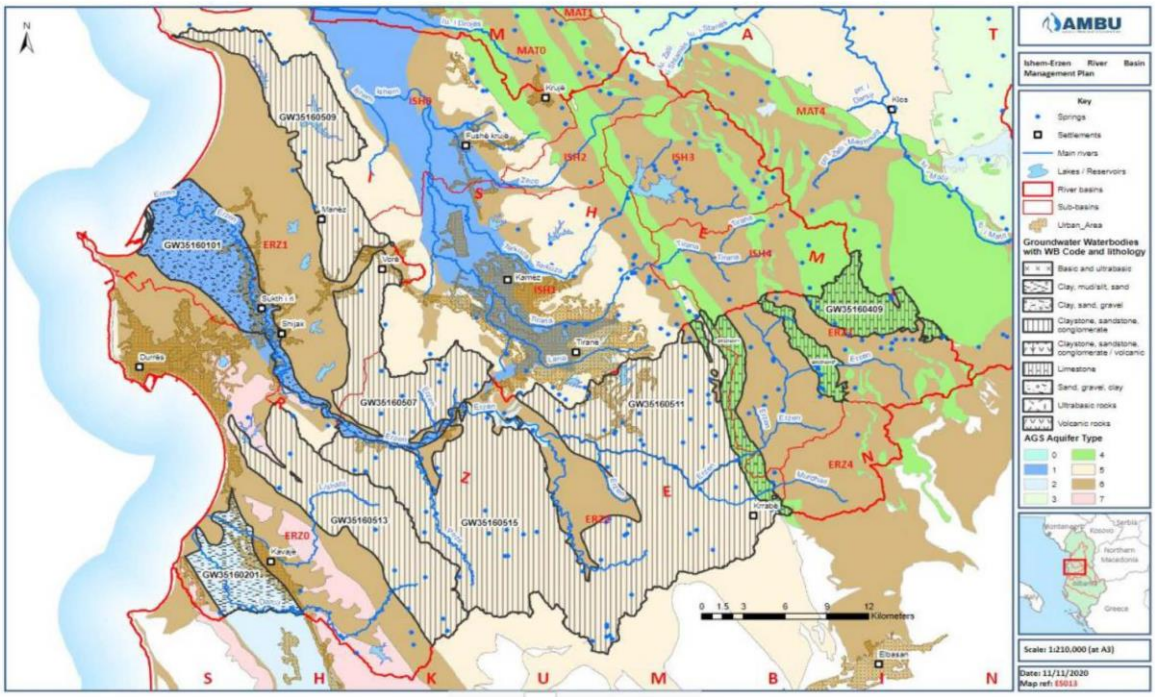

Harta 12 – Harta e zonave të mbrojtura në basenin ujor të Erzenit

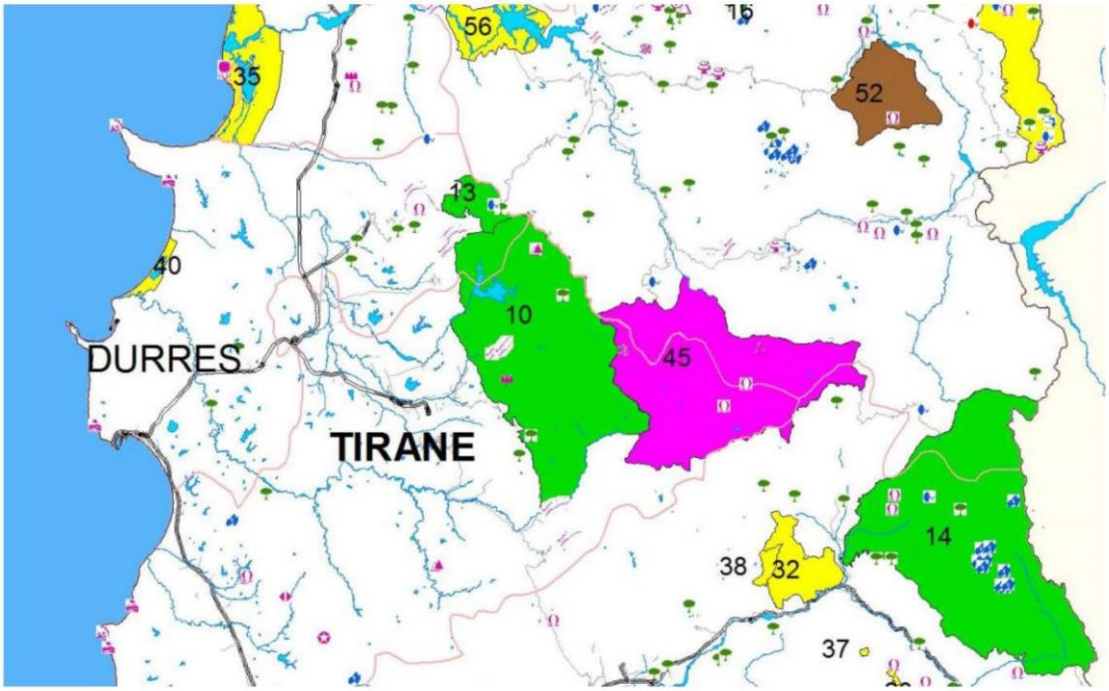

Harta 13 – Vendndodhja e Stacioneve të Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore (AKM)

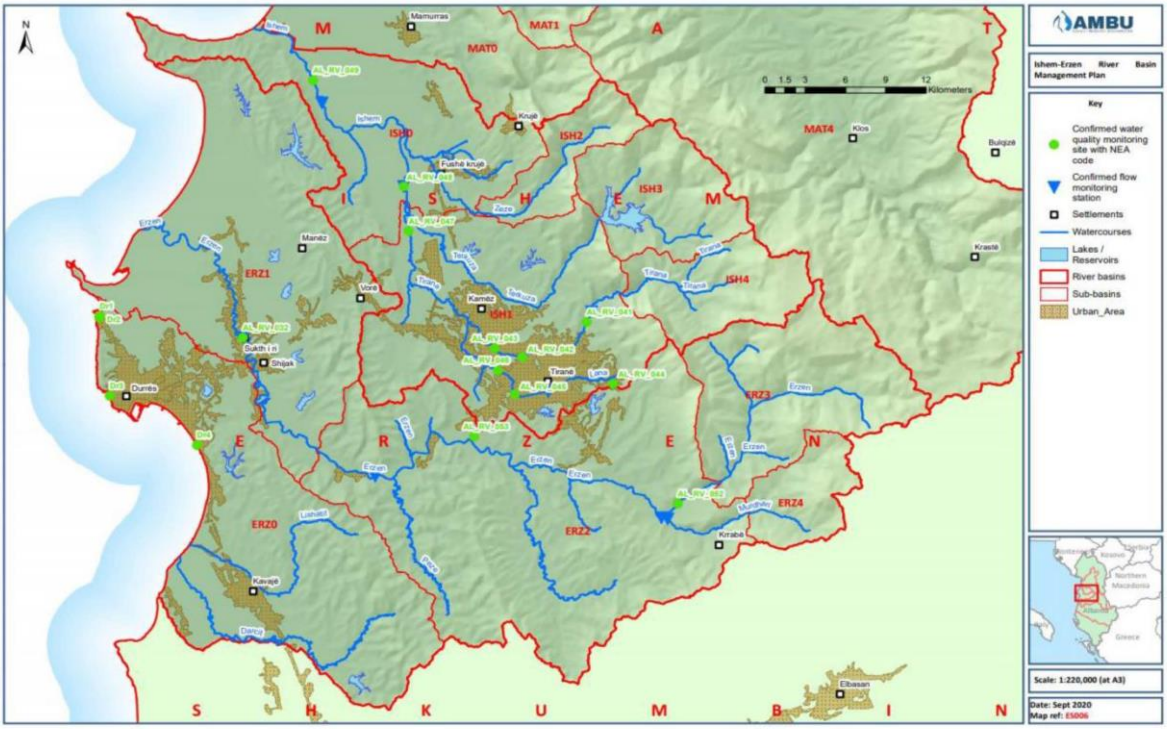

Harta 14 – Vendndodhja e stacioneve të monitorimit të cilësisë dhe sasisë së ujërave nëntokësore (AKM)

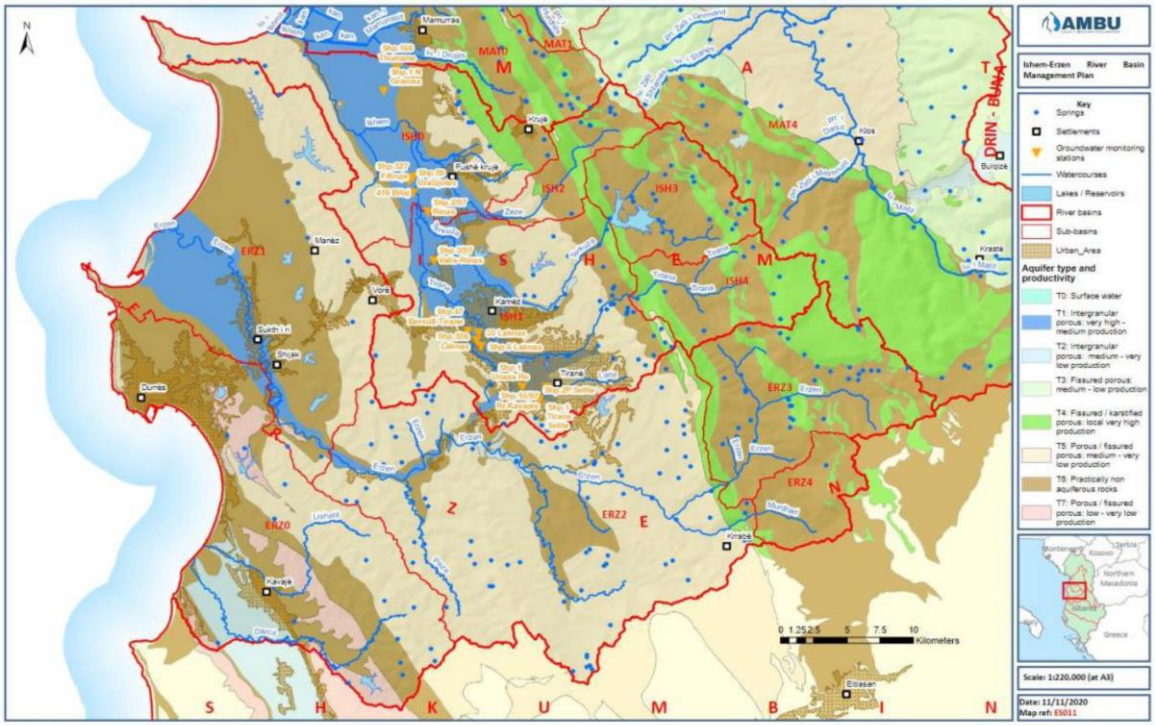

Harta 15 – Përcaktimi i statusit përfundimtar për trupat ujorë sipërfaqësorë

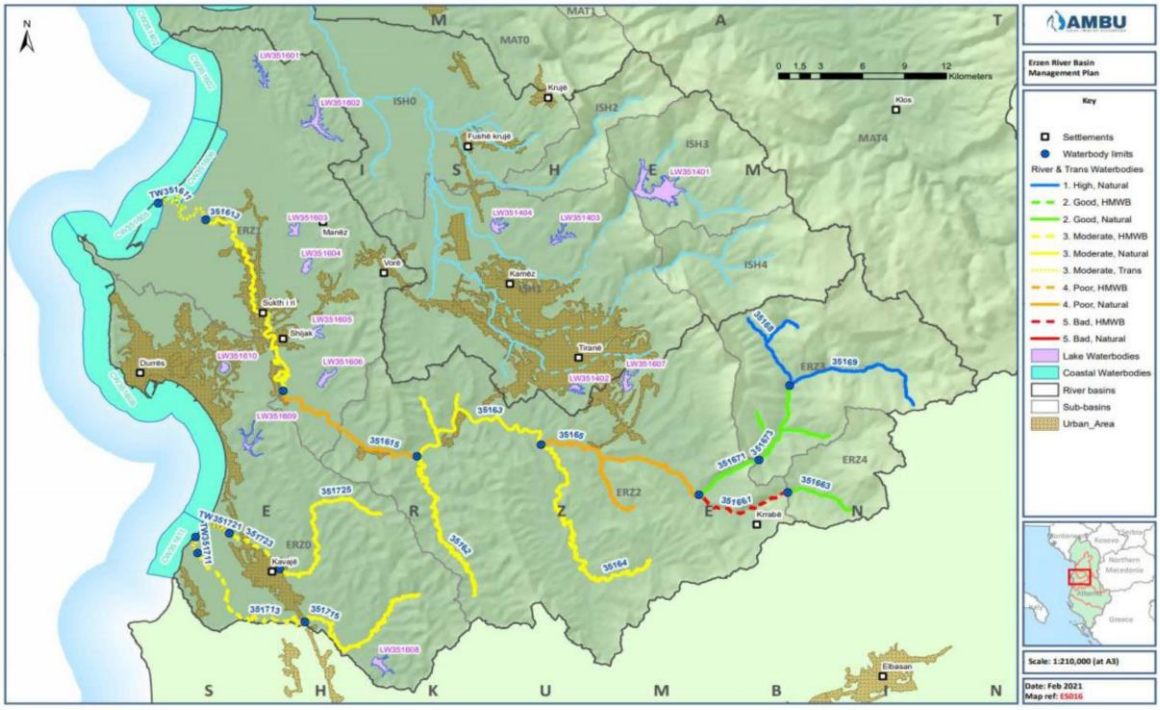

Harta 16 - Përcaktimi i statusit përfundimtar për të gjithë trupat ujorë nëntokësorë

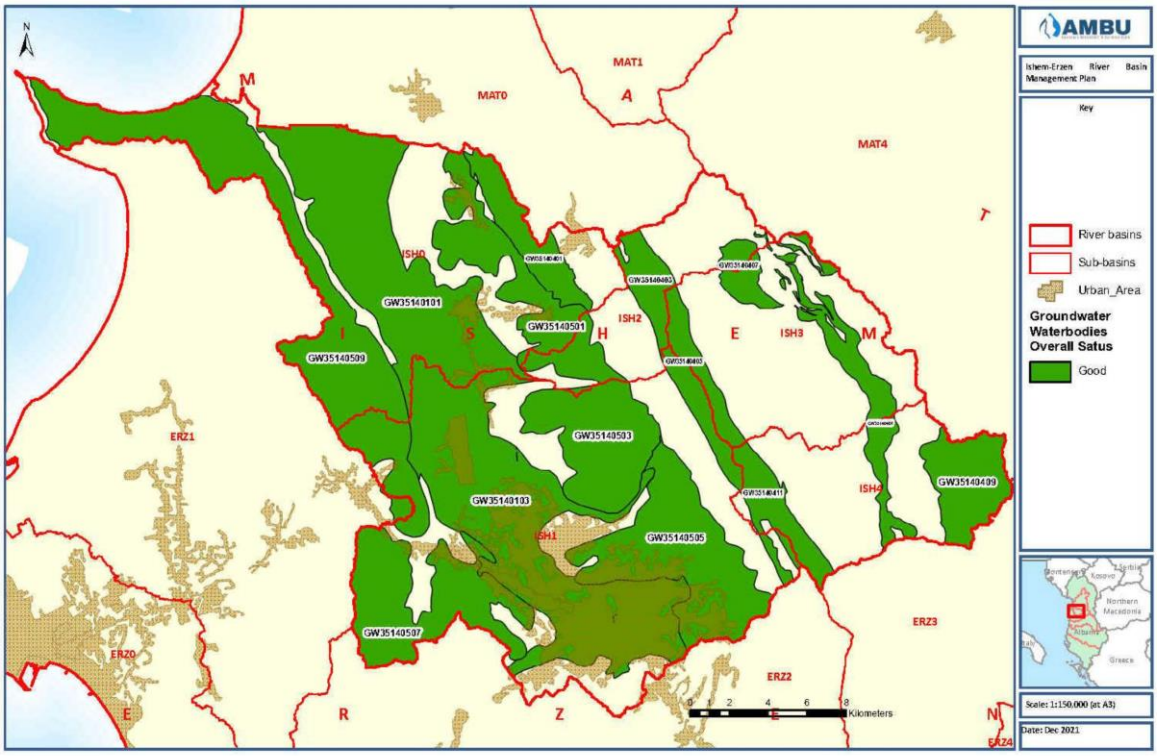

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike III (Grupi i të Dhënave)

1. Mbledhja e informacionit dhe grupimi i të dhënave

Mbledhja e informacionit dhe e të dhënave përfaqëson një aspekt kyç në përgatitjen e draft-PMBU-ve.

Puna u krye përmes një sërë aktivitetesh si më poshtë:

-Identifikimi i aktorëve kryesorë në lidhje me menaxhimin e integruar të pellgut lumor/burimeve ujore duke ndjekur parimet/kërkesat e DKU të BE-së.

-Vendosja e bashkëpunimit me përfaqësuesit e aktorëve kombëtarë dhe lokalë në lidhje me të dhënat bazë që i përgjigjen EUSIWM Rezultate të pritshme në zonën e studimit (Ishëm, Erzen dhe Mati). Duke pasur parasysh kufizimet dhe masat e vendosura kundër situatës së pandemisë COVID-19, komunikimi u vendos/mbahej rregullisht përmes telefonave, postës elektronike ose takimeve personalisht aty ku ishte e mundur.

-Kuptimi i nivelit të të dhënave të kërkuara dhe përkthimi i informacionit në formatet përkatëse të tabelave për t'u dorëzuar institucioneve përkatëse.

-Identifikimi dhe komunikimi me përfaqësuesit ligjorë dhe kontaktet përgjegjëse të njohura, si regjistrime të të dhënave të lidhura me ujin.

-Prezantimi i pikave të kontaktit me përfaqësuesit dhe rezultatet e kërkuara për këtë detyrë - formatet e tabelave të dorëzuara për të gjithë aktorët përkatës (përfshirë takimet me përfaqësues të institucioneve përkatëse).

-Mbledhja e dokumenteve (Raportet vjetore, Raportet e Performancës, Raportet e Bilancit, Politika, Strategjia, Buxhetet e detajuara etj.) nga MIE, AKZM, ERRU, AKUM, AKM, MTM, INSTAT, etj.

-Mbledhja e informacionit dhe mbledhja e të dhënave, veçanërisht për sektorët kryesorë të specifikë (përdoruesit / konsumatorët kryesorë duke përfshirë mbledhjen e informacionit mbi përdorimin e tokës, aspektet socio-ekonomike, etj.):

- zonat e furnizimit me ujë, duke përfshirë për secilën zonë, popullsinë dhe numrin e lidhjeve të shërbyera;
- Informacion për vendndodhjet e të gjitha pikave kryesore të nxjerrjes dhe kthimit të ujit, në mënyrë të tillë që ato të mund të shtohen në Kadastrën Kombëtare të Ujit;
- sasia e ujit të nxjerrë, sasia e ujit të përdorur, uji i kthyer, i konsumuar dhe humbjet;
- Vëllimet e vlerësuara të ujërave të zeza në pellgun e lumit (prodhimi dhe shkarkimi - trajtimi dhe asgjesimi).
- tarifat ose taksat e ngarkuara nga qeveria qendrore dhe të paguara nga autoritetet komunale në lidhje me nxjerrjen e ujit dhe/ose ujërat e zeza ("tarifat e nxjerrjes" dhe "pagesat e ujërave të zeza");
- Struktura tarifore e të gjitha llojeve të ujit të furnizuar për klientët, e ndarë sipas llojeve civile, tregtare dhe industriale (tarifat, tarifat e bllokut etj.);
- kostot bazë të operacioneve të furnizimit me ujë dhe ujëra të zeza, të ndara sipas kostove të financimit, kostove fikse, kostove operacionale, taksave mjedisore;
- uji i përdorur për ujitje, duke përfshirë për secilën zonë sipërfaqen dhe kapacitetin vaditës, infrastrukturën, sipërfaqen dhe prodhimin e kulturave bujqësore;
- sektori i peshkimit, duke përfshirë për secilën zonë, prodhimin e peshkut dhe numri i fermave /operatorëve të peshkimit;
- hartëzimi i zonave të mbrojtura për BU Mat, Ishëm, Erzen, etj.

Të dhënat dhe informacionet e marra janë të strukturuara në katër seksione kryesore:

- infrastrukturën e furnizimit me ujë, duke ofruar një pasqyrë të detajuar të burimeve (uji nëntokësor dhe sipërfaqësor) në përdorim, vendndodhjet dhe vëllimet, rrjetin e furnizimit dhe tarifat e aplikuara për përdoruesit fundorë.
- Infrastruktura e ujërave të zeza, e cila ofron një panoramë të rrjetit të ujërave të zeza, pikave të shkarkimit dhe objekteve të trajtimit, aty ku ka, së bashku me tarifat përkatëse të aplikuara.
- infrastruktura vaditëse, që përfshin ujin e përdorur për ujitje, sipërfaqen dhe kapacitetin e ujitjes, sipërfaqen dhe prodhimin e kulturave bujqësore, vendndodhjet e rezervuarëve artificialë në përdorim, etj.
- zonat e mbrojtura që përfshijnë zonat e mbrojtura të përcaktuara mjedisore dhe zonat e mbrojtjes së burimit, aty ku janë vendosur.

2. Tarifat e tarifave të ujit

Qeveria ka vënë parimet e legjislacionit evropian të ujit si mbulimi i kostos, menaxhimi i duhur i ujërave të zeza dhe përdorimi efikas i burimeve natyrore, në thelb të politikave dhe strategjive kombëtare, të cilat synojnë zhvillimin e politikave të duhura dhe angazhimin e burimeve të mjaftueshme për të përmirësuar sigurimin e furnizimit me ujë. Gjithashtu, shërbimet e kanalizimeve në Shqipëri për të ecur vazhdimisht drejt përputhshmërisë me standardet e BE-së.

Tabela 3 më poshtë tregon nivelin e tarifave të ujit, të cilat janë nën një nivel efikas dhe të qëndrueshëm. Për të korrigjuar këtë situatë, veprimi i ardhshëm përfshin një program ambicioz të përmirësimeve të efiçencës që përbëhet nga efiçenca në lidhje me përdorimin e energjisë, stafin dhe efiçencës tjetër operacionale, efikasitetin e arkëtimit.

Konsumatorët, në përgjithësi, mund të pranojnë një rritje të çmimit për një shërbim të caktuar vetëm kur ky shërbim i tillë është përmirësuar ndjeshëm. Në çdo rast këto tarifa mund të rriten vetëm në një nivel të kufizuar bazuar në përballueshmërinë për të paguar nga familjet mesatare.

Në një nivel tarifor të tillë, fluksi i lirë i parasë nga operacionet mund të financojë përafërsisht gjysmën e investimeve të nevojshme gjatë periudhës 20-vjeçare deri në vitin 2040. Pjesa e mbetur duhet të financohet nëpërmjet huave dhe granteve për investime kapitale.

Aktualisht, ka shumë pak fonde komerciale në dispozicion të sektorit. Përvoja ndërkombëtare ilustron se edhe me një kuadër të përshtatshëm ligjor dhe institucional, financimi tregtar i sektorit të ujësjellës-kanalizimeve (UK) në Shqipëri (qoftë në formën e kredive, koncesioneve apo PPP-ve të tjera) do të jetë i mundur vetëm nëse do të ketë rritje shumë të konsiderueshme të tarifave.

Tabela 1: Tarifat e ujit për çdo ujësjellës-kanalizim në pellgun e lumit Ishëm

Ujësjellësi	Uji i Pijshëm lekë/m3			Tarifa fikse lekë/klient/muaj			Për ujërat e ndotura		
	Familja	Shtetit	Privat	Familja	Shtetit	Privat	Familja	Shtetit	Privat
MB Tirane	65	140	155	200	200	200	11	30	35

MB Vore	65	140	155	200	200	200	15	30	35
MB Kamez	54	167	167	100	200	200	10	20	20
MB Kruje	35	80	100	100	200	200	8	12	12

UK Kamëz nuk ka tarifa të miratuara nga ERRU

3. Kapaciteti vaditës në pellgun ujëmbledhës Ishëm-Erzen

Tabela 2: Kapaciteti vaditës në pellgun ujëmbledhës Ishëm-Erzen në 2020

Nr.			Totali i tokës së punueshme	Potenciali ujitës	Apotenciali aktual i ujitjes	Tokë e ujitur
I	**Prefektura**	**Durrës**	**40,485**	**21,996**	**12250**	**7632**
1	Bashkia	Durrës	18,028	11235	6883	4175
2	Bashkia	Shijak	7284	3298	2572	1565
3	Bashkia	Krujë	15,174	7463	2795	1892
II	**Prefektura**	**Tiranë**	**49.570**	**26,182**	**19877**	**17,159**
1	Bashkia	Tiranë	20638	11,841	9726	8572
2	Bashkia	Vorë	4858	2438	1852	1061
3	Bashkia	Kamëz	589	380	331	392
4	Bashkia	Kavajë	11.540	6026	3276	3,334
5	Bashkia	Rrogozhinë	11945	5497	4692	3801
Total			**90,055**	**48,178**	**32,127**	**24791**

Tabela 3: Uji i përdorur për ujitje në pellgun ujëmbledhës të Ishmit për bujqësi në 2020

Prefekturat	Nr.	Bashkia	masën	Uji që përdoret për ujitje
Durrës	1	Durrës	000/m3	1044
	2	Krujë	000/m3	4257
Tiranë	3	Tiranë	000/m3	7500
	4	Vorë	000/m3	1459
	5	Kamëz	000/m3	981
Total				**15,241**

4. Kapaciteti kryesor i produkteve të zonave të ujitura

➢ *Kapaciteti kryesor i produkteve të zonave të ujitura në basenet ujore Ishëm-Erzen*

Tabela 4: Sipërfaqja e kulturave bujqësore (Ha), sipas komunave në basenet ujore Ishëm-Erzen (2019)

Bashkia	Drithërat	Gruri	Misri	Thekra	Elbi	Tërshëra	Perimet	Patate	Fasule e bardhë	Duhani	Luledielli	Soja	Kulturat medicinale	Foragjere
Durrës	3,494	1,115	1599	-	-	780	1380	265	434	-	-	0	17	8,499
Shijak	1064	450	430	-	7	177	523	121	233	41	-	0	3	3053
Krujë	2456	880	1503	-	-	73	850	163	528	-	4	42	10	7031
Tiranë	2020	357	1,473	8	-	182	2080	386	323	-	-	0	43	8847
Vorë	326	31	283	-	-	12	377	60	37	-	-	0	-	1806
Kamëz	18	2	16	-	-	-	79	13	14	-	-	0	-	275
Kavajë	2738	1490	804	-	114	330	1070	195	566	-	-	0	5	4611
Rrogozhinë	3,145	1920	897	-	81	247	1,423	162	782	-	-	0	16	4309
Totali	**15261**	**6245**	**7005**	**8**	**202**	**1801**	**7782**	**1,365**	**2917**	**41**	**4**	**42**	**94**	**38,431**

Tabela 5: Prodhimi i kulturave bujqësore (ton), sipas komunave në në basenet ujore Ishëm-Erzen (2019)

Bashkia	Drithërat	Gruri	Misri	Thekra	Elbi	Tërshëra	Perimet	Patate	Fasule e bardhë	Duhani	Luledielli	Soja	Kulturat medicinale	Foragjere
Durrës	20,973	5038	14,309	-	-	1626	57610	7999	927	-	-		114	341,990
Shijak	5894	1800	3676	-	14	404	19775	3,394	409	67	-		12	122,136
Krujë	13,787	3,420	10,222	-	-	145	21836	2846	732		6	95	56	227,271
Tiranë	11288	1470	9,367	22	-	429	48201	7409	693	-	-	-	51	229,708
Vorë	1825	128	1673	-	-	24	10,441	1261	75	-	-	-	-	41244
Kamëz	140	8	132	-	-	-	1837	325	28	-	-	-	-	7384
Kavajë	14497	6837	6570	-	408	682	27,892	2194	1027	-	-	-	12	143,775
Rrogozhinë	17,133	9034	7243	-	275	581	40296	1955	1,446	-	-	-	48	137,227
Totali	**85,537**	**27735**	**53,192**	**22**	**697**	**3891**	**227,887**	**27,383**	**5,337**	**67**	**6**	**95**	**293**	**1,250,735**

5. Rezervuarët që përdoren nga Ujësjellës-Kanalizime sh.a (zona të baseneve ujore Ishëm-Erzen)

Tabela 6: Rezervuarët në Kavajë MB

Nr.	Emri i rezervuarit ekzistues	Vëllimi [m3]	Rezultati i modelimit		
			Vëllimi total ekzistues (m3)	Vëllimi i nevojshëm (m3)	dV[m3]
01	Tank i Kavajës	V1 = 2000 m3	2000		
02	Tank në ndërtim Kavaje	V2 = 5000 m3		5000	-5000
03	Tank i Golemit	V1 = 800 m3	800		
04	Tanku i Luzit të Vogël	V1 = 500 m3	500		
05	Tank i Shtrodhrit	V1 = 120 m3	120		
06	Tanku i Hajdarajt	V1 = 250 m3	250		
07	Tank i Bagos	V1 = 100 m3	100		
08	Tanku i Bardhorit	V1 = 100 m3	100		
	Total		**3870 m3**		

Tabela 7: Rezervuaret ne Durres MB

Nr.	Emri i rezervuarit ekzistues	Vëllimi [m3]	Rezultati i modelimit		
			Vëllimi total ekzistues (m3)	Vëllimi i nevojshëm (m3)	dV[m3]
01	Tank -1	V1 = 3600 m3	1000		
02	Tank -2	V1 = 2000 m3	2000		
03	Tank -2/1	V1 = 2000 m3	500		
04	Tank -3	V1 = 600 m3	600		
05	Tank -4	V1 = 6600 m3	6600		
06	Tank i Shilores	V1 = 2000 m3	2000		
07	Tanku i Ishemit	V1 = 750 m3	750		
08	Tank i Hamallajt	V1 = 1000 m3	1000		
09	Tanku i Shkallës	V1 = 200 m3	200		
10	Tank i Kuçokut	V1 = 200 m3	200		
11	Tanku i Manezit	V1 = 100 m3	100		
12	Tank i Rades	V1 = 200 m3	200		
13	Tank i Borçes	V1 = 200 m3	200		
14	Tank i Jube	V1 = 1000 m3	1000		
15	Tank i Rrushkullit	V1 = 500 m3	500		
		Total	**20 950 m3**		

Tabela 8: Rezervuarët në Vorë MB

Nr.	Emri i rezervuarit ekzistues	Vëllimi [m3]	Rezultati i modelimit		
			Vëllimi total ekzistues (m3)	Vëllimi i nevojshëm (m3)	dV[m3]
	Njësia Administrative Prezë				
01	Tanku i Hallet Ahmetaqit	V1 = 200 m3	200		
02	Tank i Kala Prezes	V1 = 200 m3	200		
	Njësia Administrative Vore				
03	Tank qendror	V1 = 500 m3	500		
04	Tank i Qyteti Vore	V1 = 500 m3	650		
05		V2 = 150 m3			
06	Tank i Marqinet	V1 = 400 m3	800		
07		V2 = 400 m3			
08	Tank i Gërdeci	V1 = 100 m3	100		
09	Tank i Marikaj	V1 = 400 m3	400		
10	Tank i Kucjan-Marikaj	V1 = 100 m3	100		
11	Tank i Koder Vore	V1 = 400 m3	400		
12	Tank i Marqinet Shtuf	V1 = 100 m3	100		
13	Tank i Muçaj	V1 = 300 m3	300		
14	Tank i Picar	V1 = 400 m3	400		
15	Tank i Gjokaj	V1 = 400 m3	400		
	Njësia Administrative Berxull				
16	Tank i Domje	V1 = 500 m3	500		

Tabela 9: Rezervuarët në Tiranë MB

Nr.	Emri i rezervuarit ekzistues	Vëllimi [m3]	Roli i propozuar	Rezultati i modelimit		
				Vëllimi total ekzistues (m3)	Vëllimi i nevojshëm (m3)	dV[m3]
01	Tank i Pall. Brigadave	V1 = 400 m3	furnizuar nga HPZ (Partitar)	400	2400	- 2000
02	Tank i Kinostudios 3	V3 = 2000 m3	furnizuar nga HPZ&Springs	10000	6500	3500
03	Tank i Kinostudios 1	V1 = 6000 m3	furnizuar nga HPZ&Springs			

04	Tank i Kinostudios_2	V2 = 2000 m3	nxjerr jashtë funksionit			
05	Tank i Kodër Kamëz	V1 = 2000 m3	furnizuar nga HPZ (nga zona, ku Yzberist është rezervuari i presionit të kundërt)	2000	6500	- 4500
06	Tanku i Kombinatit të Re	V1 = 1000 m3	furnizuar nga HPZ	5000	3500	1500
07	Tanku i Kombinatit të Vjetër	V2 = 4000 m3	furnizuar nga HPZ			
08	Tank i liqenit të Thatë	V1 = 1000 m3	furnizuar nga HPZ	1000	1500	- 500
09	Tank i Misto-Mame	V1 = 1000 m3	furnizuar nga HPZ	1000	500	500
10	Tank i propozuar	V2 = 1000 m3	furnizuar nga HPZ	0	1000	- 1000
11	Tank i Qytetit të Nxënësve	V1 = 4000 m3	furnizuar nga HPZ	4000	500	3500
12	Gurore-Dajt + Tanku i Qesarakës	V1 = 10100 m3	furnizuar nga Springs	10100	3000	7100
13	Tank i Yzberishtit	V3 = 4000 m3	furnizuar nga HPZ	5400	7500	- 3500
14	Tank i Yzberisht 2	V2 = 400 m3	nxjerr jashtë funksionit			
15	Tank i Yzberisht 1	V1 = 1000 m3	nxjerr jashtë funksionit			
16	Tank of Re Partitar (2014)	V3 = 15000 m3	furnizohet nga burimet përmes hidrocentralit H/C	15000	30000	-15000
17	Tanku i Partitarit të re	V2 = 4000 m3	furnizohet nga burimet (furnizimi indirekt nga Tirana (HPZ) me pompim	8000	2500	5500
18	Tanku i Partitarit i vjetër	V1 = 4000 m3	furnizohet nga burimet (furnizimi indirekt nga Tirana (HPZ) me pompim			
19	Tank i Tiranës_1 (i lartë)	V1 = 4000 m3	furnizuar nga HPZ	14500	5500	9000
20	Tank i Tiranës 3 (i ulët)	V3 = 4000 m3	furnizuar nga HPZ			
21	Tank i Tiranës_2	V2 = 6500 m3	furnizuar nga HPZ			
	Total			76 400 m3		

Tabela 10: Rezervuarët në Krujë MB

Nr.	Emri i rezervuarit ekzistues	Vëllimi [m3]	Rezultati i modelimit		
			Vëllimi total ekzistues (m3)	Vëllimi i nevojshëm (m3)	dV[m3]
01	Tank -1	V1 = 250 m3	250		
02	Tank -2	V1 = 250 m3	250		
03	Tank -3	V1 = 250 m3	250		
04	Tank -4	V1 = 800 m3	100		
05	Tank -5	V1 = 100 m3	100		
06	Tank -6	V1 = 100 m3	100		
	Total		**1050 m3**		

Tabela 11: Rezervuarët në Fushë-Krujë

Nr.	Emri i rezervuarit ekzistues	Vëllimi [m3]	Rezultati i modelimit		
			Vëllimi total ekzistues (m3)	Vëllimi i nevojshëm (m3)	dV[m3]
01	Depozita e stacionit të pompimit	V1 = 90 m3	290		
02		V2 = 200 m3			
03	Tank i Fshatit Zalle	V1 = 1000 m3	1000		
04	Tank i Koder Tal	V1 = 1000 m3	1000		
05	Tank i qytetit të Fushë Krujës	V1 = 1250 m3	1250		
	Total		**3360 m3**		

Tabela 12: Rezervuarët në Kamëz MB

Nr.	Emri i rezervuarit ekzistues	Vëllimi [m3]	Rezultati i modelimit		
			Vëllimi total ekzistues (m3)	Vëllimi i nevojshëm (m3)	dV[m3]
01	Tank i Malokut vjeter	V1 = 340 m3	3340		
02	Tanku i Malokut të ri	V2 = 3000 m3			
03	Tank i propozuar	V3 = 2000 m3	0	2000	-2000
04	Tanku i Hoxhajt	V1 = 1250 m3	1250		
05	Tank i propozuar	V1 = 3000 m3	0	3000	-3000
	Total		**4590 m3**		

6. Ndarja e popullsisë urbane-rurale në %

Tabela 13: Të dhënat për ndarjen e popullsisë urbane-rurale në zonën e baseneve Ishëm dhe Erzen

Prefektura/ Rrethi / Njësitë Administrative	Klasifikimi sipas ndarjes administrative		Klasifikimi në ndarjen e publikut	
	% Urbane	% Rural	% Urbane	% Rural
DURRËS	56,6	43,4	75,4	24,6
DURRËS	64,1	35,9	80,4	19,6
DURRËS	100,0	0,0	99,4	0,6
GJEPALAJ	0,0	100,0	28,3	71,7
ISHËM	0,0	100,0	0,0	100,0
KATUND I RI	0,0	100,0	33,9	66,1
MAMINAS	0,0	100,0	0,0	100,0
MANËZ	43,1	56,9	0,0	100,0
RRASHBULL	0,0	100,0	87,2	12,8
SHIJAK	100,0	0,0	98,1	1,9
SUKTH	39,2	60,8	49,5	50,5
XHAFZOTAJ	0,0	100,0	78,9	21,1
KRUJË	30,9	69,1	58,3	41,7
BUBQ	0,0	100,0	0,0	100,0
CUDHI	0,0	100,0	0,0	100,0
FUSHË KRUJË	40,9	59,1	81,3	18,7
KODËR THUMANË	0,0	100,0	27,7	72,3
KRUJË	93,3	6,7	88,6	11,4
NIKËL	0,0	100,0	63,7	36,3
TIRANË	63,2	36,8	88,6	11,4
TIRANË	64,9	35,1	92,2	7,8
BALDUSHK	0,0	100,0	0,0	100,0
BËRXULLË	0,0	100,0	89,9	10,1
BËRZHITË	0,0	100,0	0,0	100,0
DAJT	0,0	100,0	81,3	18,7
KAMËZ	31,1	68,9	99,8	0,2
KASHAR	0,0	100,0	95,9	4,1
NDROQ	0,0	100,0	11,6	88,4
PASKUQAN	0,0	100,0	99,7	0,3
PETRELË	0,0	100,0	0,0	100,0
PEZË	0,0	100,0	58,3	41,7
PREZË	0,0	100,0	0,0	100,0
FARKË	0,0	100,0	93,3	6,7
SHËNGJERGJ	0,0	100,0	0,0	100,0
TIRANË	100,0	0,0	100,0	0,0
VAQARR	0,0	100,0	66,7	33,3
VORË	32,6	67,4	69,6	30,4
ZALL BASTAR	0,0	100,0	0,0	100,0
ZALL HERR	0,0	100,0	51,9	48,1
KËRRABË	60,7	39,3	0,0	100,0
KAVAJË	43,8	56,2	48,2	51,8
GOLEM	0,0	100,0	2,7	97,3
GOSË	0,0	100,0	0,0	100,0
HELMËS	0,0	100,0	22,2	77,8
KAVAJË	100,0	0,0	99,9	0,1
KRYEVIDH	0,0	100,0	0,0	100,0
LEKAJ	0,0	100,0	0,0	100,0

7. Bujqësia. Tokat e ujitura

Tabela 14: Kalendari i kulturave bujqësore

Tabela 15: Deficitet vjetore të ujit nga ujitja e kulturave bujqësore

Aneksi 1.3: Deficiti vjetor i ujit të bimës (sipas zonave agro-klimatike)

Kultura	Fushat				Kodrat dhe Pllajat Malore			
	Northern Coastal	Central Coastal	Southern Coastal	Average Deficit for Plains	Northern Hills	Korce Area	Southern Hills	Average Deficit for Hills
	mm	mm	mm	M³/ha	mm	mm	mm	M³/ha
Gruri (fushat heret)	59	174	216	1496	---	---	---	----
Gruri (fushat kryesore)	65	65	225	1182	---	140	---	1404
Gruri (kodra)	---	---	---	----	169	190	232	1970
Misri	490	429	490	4698	302	316	396	3380
Luledielli (Fusha)	254	3730	431	3526	254	278	278	2701
Patatet (heret)	257	360	417	3446	---	---	---	----
Patatet (kryesore)	---	335	---	3353	335	371	371	3592
Duhani (V) (fusha)	302	432	460	3980	---	---	---	----
Duhani (O) (kodra)	---	---	---	----	305	---	412	3584
Fasule 1 (fusha)	216	307	357	2934	---	220	---	2196
Fasule 2 (fusha)	132	242	253	2093	---	184	---	1837
Fasule (kodra)	---	---	---	----	251	270	337	2859
Domate (fusha)	311	437	487	4117	---	---	---	----
Perime	257	471	509	4122	305	356	441	3673
Panxhar sheqeri (Korce)	---	---	---	----	---	364	---	3637
Jonxhe	381	644	677	5668	---	490	---	4900
Miser foragjere	109	258	248	2051	144	191	245	1931
Foragjere verore	268	380	434	3609	267	279	349	2980
Firagjere dimerore	---	---	---	----	---	---	---	----
Agrume	389	389	389	3894	---	---	---	----
Fruta (fusha)	377	602	656	5449	---	462	---	4617
Fruta (kodra)	---	---	---	----	421	460	582	4878
Rrushi	397	220	397	3383	216	---	326	2713
Ulliri	279	139	279	2319	133	---	217	1752
Pambuku	---	549	587	5676	---	---	---	----

BURIMI: Te marra nga totalet sezonale per cdo kulture te percaktuar ne fletet e kerkesave per ujitje per secilen nga 6 zonat agro-klimatike.

Zonat agro-klimatike perfshijne qarqet e meposhtme (zonat me shkronja te pjerrta te perfshira ne zonen e projektit)

1. Bregdeti qendror — *Durres, Kavaja, Lushnje, Fier*, Mallakaster
2. Bregdeti verior — *Tirana, Kruje, Laci*, Lezhe, Shkoder, Malesia
3. Kodrat e veriut — Tropoje, Puke, Hasi, Kukes, Mirdite, Peshkopi, Mat, Bulquize, Librazhd, Elbasan, Pequin
4. Zona e Korces — Pogradec, Korce, Devoll, Kolonje
5. Kodrat e jugut — Gramsh, Kucova, Berat, Skrapar, Permet, Tepelene, Gjirokaster
6. Bregdeti jugor — Vlore, Sarande, Delvine

Tabela 16: Rendimenti i të korrave ndaj ujitjes

Aneksi 1.5: Reagimi i rendimentit të bimëve ndaj ujit të ujitjes

Kultura	Deficiti mesatar i ujit te bimes (m³/ha/year) a/	Furnizimi me ujë për vaditje si % e deficitit të uiit të bimëve: Furnizimi WoP=1200 m³/ha/year b/	Furnizimi me ujë për vaditje si % e deficitit të uiit të bimëve: Furnizimi WiP=1600 m³/ha/year c/	Reagimi i bimeve ndai rritjes se uiit (Kg/m³/year) d/	Rritja e rendimentit (Kg/ha/year) e/ f/
Gruri (fusha heret)	1496	80	107	0.85	340
Gruri (fusha kryesore)	1238	97	129	0.90	360
Gruri (kodra)	1970	61	81	0.80	320
Misri	4039	30	40	1.20	480
Luledielli (fusha)	3114	39	51	0.40	160
Patatet (heret)	3446	35	46	5.00	2000
Patatet (kryesore)	3532	34	45	6.50	2600
Duhani (fusha)	3980	30	40	0.50	200
Duhani (kodra)	3584	33	45	0.45	180
Fasulet 1 (fusha)	2749	44	58	0.45	180
Fasulet 2 (fusha)	2029	59	70	0.43	172
Fasulet (kodra)	2859	42	56	0.40	160
Domatet (fusha)	4117	29	39	11.00	4400
Perimet	3897	31	41	10.00	4000
Panxhar sheqeri (Korca)	3637	33	44	7.50	3000
Jonxhe	5476	22	29	7.70	3080
Miser Foragjer	1991	60	80	7.00	2800
Foragjere verore	3295	36	49	7.00	2800
Foragjere dimerore	n/a	n/a	n/a	n/a	---
Agrume	3894	31	41	3.50	1400
Fruta (fusha)	5241	23	31	3.50	1400
Fruta (kodra)	4878	25	33	3.50	1400
Rrushi	3115	39	51	3.00	1200
Ulliri	2092	57	76	1.75	700
Pambuku	5676	21	28	0.50	200

Tabela17: Infrastruktura e Ujitjes dhe Kullimit

Aneksi 2.1: Infrastruktura e ujitjes dhe kullimit

Qarku	Tokë e punueshme	Sip. tot. e ujitjes së komanduar	Zonat me ujitje me hedhje	Kapaciteti ruajtës i rezervuarit	Sipërfaqja e kullimit
	ha			Mm3	ha
Berat	35,506	14,532	7,470	19.0	5,060
Kucove	5,503	4,490	1,058	2.5	3,100
Diber	19,365	15,825	1,210	13.4	2,000
Bulqize	8,091	2,200	320	0.3	1,200
Durres	26,409	16,715	5,537	52.4	15,620
Kavaje	25,154	14,230	4,550	14.6	11,460
Elbasan	39,221	21,286	5,597	27.6	9,000
Peqin	8,504	4,182	1,500	2.0	2,540
Fier	57,041	36,938	13,645	26.4	36,690
Mallakaster	14,134	5,369	700	17.0	1,640
Gramsh	10,360	5,132	1,743	4.1	00
Gjirokaster	17,693	13,195	2,585	29.5	9,300
Kolonje	11,252	5,929	1,300	7.5	1,070
Korce	49,000	23,303	4,386	22.1	20,820
Devoll	15,976	11,946	3,253	76.6	10,000
Kruje	15,163	9,765	2,165	18.3	9,095
Laci	10,296	8,910	660	2.1	8,910
Kukes	11,411	6,319	1,029	1.4	1,600
Has	6,492	2,383	850	9.6	500
Lezhe	10,543	17,585	4,500	3.1	17,420
Librazhd	15,519	5,697	900	1.9	730
Lushnje	51,136	39,081	6,448	78.0	81,930
Mat	14,123	5,750	1,200	6.8	1,050
Mirdite	6,238	4,160	821	4.2	100
Permet	14,723	5,055	2,624	6.1	2,400
Pogradec	17,506	6,485	2,020	7.8	1,700
Puke	5,165	3,545	120	2.7	0
Sarande	15,593	9,870	1,520	23.1	7,150
Delvine	10,232	8,713	264	2.0	4,000
Skrapar	12,134	3,210	2,200	2.7	0
Shkoder	30,243	23,710	6,561	0.5	22,800
Malsi e Madhe	15,255	10,100	3,000	13.1	7,801
Tepelene	13,055	3,648	2,200	8.2	1,500
Tirana	30,103	17,863	5,092	47.9	6,415
Tropoje	7,390	6,653	720	4.1	1,320
Vlore	37,812	23,203	11,950	17.4	13,620
Total	702,381	417,015	112,118	582.0	304,560

8. Hidrocentralet

Hidroenergjia është një përdorim shumë domethënës (jo konsumues) i ujit në përgjithësi në Shqipëri. Kjo shihet nga fakti se në vend nuk ka termocentrale në përdorim, ndaj burimi kryesor i energjisë elektrike në vend është nëpërmjet hidrocentraleve.

Bazuar në këtësiç, tabela e mëposhtme tregon:

- emrin e kompanisë si dhe emrin e hidrocentralit;
- nëse është lëshuar një leje uji për këtë hidrocentral/prodhim (përtej lejes së kërkuar mjedisore)
- kapaciteti i instaluar (në kW);
- prodhimi/energjia aktuale e prodhuar për vitin 2018, 2019 dhe 2020.

Siç shihet në tabelën e mëposhtme, Ishmi dhe Erzeni kanë 5 hidrocentrale (nga më shumë se 200 në Shqipëri) me 0,65-1,02. % e energjisë elektrike të prodhuar nga hidrocentralet në 2018-2020. Kjo është dukshëm më e ulët se numri i përgjithshëm i hidrocentraleve në Shqipëri (e cila është 7,3%). Prandaj, hidrocentralet mund të konsiderohen si presin më i vogël (ndikime që çojnë në rreziqe për arritjen e statusit të mirë ekologjik të trupave ujorë) në krahasim me situatën në basenet e tjera.
Nga 5 në total, 3 hidrocentrale të vendosura në BU të Ishmit (si dhe një shtesë aktualisht në ndërtim).
Është interesante të theksohet se një nga hidrocentralet në BU Ishëm nuk ka leje përdorimi të ujit.

Tabela 18: Kapaciteti Hidroenergjetik i Instaluar dhe Energjia Elektrike e prodhuar (2018-2020) në BU Ishëm-Erzen

Hidrocentrali	Emri i kompanisë	Emri i HEC	Leje BU	Kapaciteti i instaluar (kW)	Elektriciteti i prodhuar (MWh) 2018	Elektriciteti prodhuar (MWh) 2019	Elektriciteti i prodhuar (MWh) 2020
Shqiperia					**8.550.245**	**5.183.848**	**5.280.767**
Ishem-Erzeni RB				9.340	55.865	52.974	45.599
Ishem	Zall Herr Energji-2011	*Cekrezë 1 H/C 1*	Yes	660	4.259	4.281	4.306
Ishem	Zall Herr Energji-2011	*Cekreze 2 H/C 2*	Yes				
Erzeni	HydroEnergy	*Murdhari 1*	Yes	2.680	11.780	9.917	8.054
Erzeni	HydroEnergy	*Murdhari 2*	Yes	1.000	6.219	5.408	4.596
Ishem	HEC Lanabregas	*Lanabregas*	No	5.000	33.607	33.368	28.643
% e krahasuar me komplet Shqiperine					0,65%	1,02%	0,86%

Burimi: AMBU; ERRE lidhur me të dhënat për të gjithë Shqipërinë

9. Tarifat për furnizimin me ujë dhe ujërat e zeza

Tabela 19: Tarifat për shërbimin e furnizimit me ujë dhe largimit të ujërave të zeza deri në gusht 2022

Tarifat aktuale për shërbimin e furnizimit me ujë dhe largimin e ujërave të ndotura

Nr	Lloji i shoqërisë	Emërtimi	Data e hyrjes në fuqi të vendimit	2022								
				Shërbimi i furnizimit me ujë të pijshëm			Shërbimi i largimit të ujërave të ndotur			Tarifë fikse		
				Tarifë variabël			Tarifë variabël					
				Familjar	Buxhetor	Privat	Familjar	Buxhetor	Privat	Familjar	Buxhetor	Privat
1	Sha UK Belsh	Belsh										
2	Sha UK Berat-Kuçovë	Berat-Kuçovë	01.11.2019	50	130	130	14	24	24	100	200	200
		Roshnik		40	130	130	14	24	24	100	200	200
3	Sha UK Bulqizë	Bulqizë	01.10.2022	25	75/55 "	83.3	10	17	17	100	100	100
4	Sha UK Cërrik	Cërrik										
5	Sha UK Delvinë	Delvinë	01.05.2019	58	120	120	18	35	35	167	200	200
6	Sha UK Devoll	Devoll	01.01.2012	38	100	110				50	50	50
7	Sha UK Dibër	Dibër	01.01.2010	27	65	85						
8	Sha U Divjakë	Divjakë										
9	Sha UK Dropull	Dropull										
10	Sha UK Durrës	Durrës	01.09.2017	70	120	130	50	60	60	150	150	150
11	Sha UK Elbasan	Elbasan	01.01.2006	38	115	130	8	25	30			
		Elbasan Fshat	01.06.2015	38	120	120				120	120	120
12	Sha UK Fier	Fier	01.01.2021	52	105	125	13	18	20	200	200	200
13	Sha UK Finiq	Finiq										
14	Sha UK Fushë Arrëz	Fushë Arrëz										
15	Sha UK Gjirokastër	Gjirokastër	01.04.2019	46	133	138	11	18	18	100	100	100
		Cepo, Antigonë, Lazarat, Lunxhëri, Odrie, Picar		25	60	60	-	-	-	80	-	-
16	Sha U Gramsh	Gramsh	01.06.2018	32	90	90				60	150	180
17	Sha U Has	Has										
18	Sha UK Himarë	Himarë	01.12.2019	55	100	100	30	50	50	200	200	300
19	Sha UK Kamëz	Kamëz										
20	Sha UK Kavajë	Kavajë	01.07.2010	38	80	100	15	20	20			
21	Sha U Këlcyrë	Këlcyrë										
22	Sha UK Klos	Klos										
23	Sha UK Kolonjë	Kolonjë	01.04.2015	38	100	110	10	13	18	100	100	100
24	Sha UK Konispol	Konispol, Mursi, Vrine, Shëndëlli, Verve, Dishat, Markat, Ninat	01.10.2022	66.7	83.3	83.3						
		Ciflik, Shkallë, Xarrë, Shales		50	83.3	83.3						
25	Sha UK Korçë	Korçë	01.01.2018	72	117	140	42	64	64	140	140	140
		Mollaj, Bulgaree		38	110	100				100	100	100
		Voskop, Komuna Vithkuq, Bulgaree (të tjera)		28	110	100				100	100	100
		Drenovë		28	110	100				100	100	100
		Voskopojë		28	110	100				100	100	100
26	Sha UK Krujë	Krujë	01.12.2019	35	80	100	8	12	12	100	200	200
27	Sha UK Kukës	Kukës	01.10.2022	30	80	100	10	20	30	50	100	100
28	Sha UK Kurbin	Kurbin	01.01.2011	30	80	120				50	50	50
29	Sha UK Lezhë	Lezhë	01.01.2014	58	135	145	18	22	27	200	200	200
30	Sha UK Libohovë	Libohovë										
31	Sha UK Librazhd-Prrenjas	Librazhd-Prrenjas	01.12.2018	42	100	100	15	25	26	100	100	100
		Qukës, Rrajcë, Stravaj, Stebleve, Hotolisht, Lunik, Orenje, Polis, Qendër Librazhd		26	60	60	-	-	-	100	100	100
32	Sha UK Lushnje	Lushnje, Kolonjë, Fier-Shegan, Dushk	01.10.2019	62	130	130	17	21	24	100	200	200
		Bubullime, Allkaj, Krutje, Golem, Ballagat, Hysgjokaj, Karbunarë		62	110	110	17	21	24	100	100	100
33	Sha UK Malësi e Madhe	Malësi e Madhe	01.03.2018 dhe 01.08.2019	50	120	120	12	15	15	167	167	167
34	Sha UK Maliq	Maliq, Libonik, Pojan, Vreshtas, Pirg (Zona Fushore)	01.03.2018	45	100	105				54/50 *	54/50 *	54/50 *
		Maliq, Libonik, Pirg, Gore, Moglicë (Zona Malore)		22.5	100	105				27	54	54
35	Sha UK Mallakastër	Mallakastër	01.02.2022	50	100	120	10	10	10	100	200	200
36	Sha UK Mat	Mat	01.01.2006	23	60	80	2	4	6			
37	Sha UK Mirditë	Mirditë	01.01.2012	30	100	115	10	15	15			
		Rubik	01.10.2008	30	70	100	7	10	15			
38	Sha U Patos	Patos	01.04.2021	70	135	135	20	20	20	200	200	200
39	Sha UK Peqin	Peqin	01.12.2020	48	120	120	12	16	16	100	200	200
40	Sha U Përmet	Përmet	01.01.2013	40	110	120				100	100	200
41	Sha UK Pogradec	Pogradec, Buçimas Udenisht, Cërrave, Proptisht, Velcan, Trebinje, Dardhas	01.10.2020	60	111	111	30	40	40	200	300	300
				30	100	100	15	30	30	100	100	100
42	Sha UK Poliçan	Poliçan	01.04.2019	50	100	110	12	15	15	100	100	100
43	Sha UK Pukë	Pukë	01.01.2014	35	130	140	8	16	16	100	100	100
44	Sha UK Pustec	Pustec										
45	Sha UK Roskovec	Roskovec	01.02.2020	52	105	125	15	20	20	100/50*	100/50*	100/50*
46	Sha UK Rrogozhinë	Rrogozhinë	01.01.2013	48	90	100	10	12	12	50	100	100
47	Sha UK Sarandë	Sarandë	01.07.2021	60	140	140	25	45	45	200	200	200
48	Sha U Selenicë	Selenicë	01.07.2010	30	80	100						
49	Sha UK Shkodër	Shkodër	01.01.2012	40	110	110	15	20	20	100	100	100
50	Sha UK Skrapar	Skrapar	01.06.2018	35	100	110	10	10	10	100	100	100
51	Sha UK Tepelenë	Tepelenë	01.01.2014	33	100	120	12	20	20	90	400	250
52	Sha UK Tiranë	Tiranë	01.01.2018	65	140	155	11	30	35	200	200	200
53	Sha UK Tropojë	Bajram Curri	01.08.2019	40	80	80	13	22	22	100	100	100
		Bujan, Bytyç Fierzë, Llugaj, Margegaj, Tropojë, Lekbibaj		30	80	80	-	-	-	100	100	100
54	Sha U Ura Vajgurore	Ura Vajgurore	10.01.2007	40	90	100						
55	Sha UK Vau i Dejës	Vau i Dejës	01.12.2018	42	120	120	7	20	20	83	167	167
56	Sha UK Vlorë	Vlorë	01.12.2019	45	100	100	15	25	25	100	150	150
57	Sha UK Vorë	Vorë	01.02.2020	65	140	155	15	30	35	200	200	200

Përditësuar Gusht 2022

" Tarifë për buxhetor/Tarifë për spitale
* Tarifë fikse ujë i pijshëm/ Tarifë fikse ujë i ndotur
Shoqëritë që nuk kanë tarifa të miratuara nga ERRU

10. Situata aktuale për licencimintë ndërmarrjeve të ujësjellësit

Tabela 20: Situata aktuale e licensimeve të ujësjellësave deri në korrik 2022

Situata e licencimeve viti 2022

Nr.	Operatorët	Mbarimi i afatit të licencimit	Licencimi
1	Belsh UK	29.12.2024	Me licencë
2	Berat - Kuçovë UK	20.12.2025	Me licencë
3	Bulqizë U	27.07.2024	Me licencë
4	Cërrik UK	10.11.2025	Me licencë
5	Delvinë UK	19.08.2025	Me licencë
6	Devoll UK	08.12.2025	Me licencë
7	Dibër UK	04.07.2026	Me licencë
8	Divjakë UK	02.04.2017	Pa licencë
9	Dropull UK	05.09.2022	Me licencë
10	Durrës UK	20.09.2025	Me licencë
11	Elbasan UK	27.10.2023	Me licencë
12	Fier UK	18.12.2023	Me licencë
13	Finiq UK	31.05.2022	Me licencë
14	Fushë Arrëz UK	19.06.2023	Me licencë
15	Gjirokastër UK	13.05.2025	Me licencë
16	Gramsh U	20.10.2025	Me licencë
17	Has U	19.08.2025	Me licencë
18	Himarë UK	19.09.2023	Me licencë
19	Kamëz UK	27.02.2026	Me licencë
20	Kavajë UK	05.09.2022	Me licencë
21	Këlcyrë UK	27.10.2023	Me licencë
22	Klos UK		Pa licencë
23	Kolonjë UK	14.12.2021	Pa licencë
24	Konispol UK	23.06.2026	Me licencë
25	Korçë UK	26.01.2025	Me licencë
26	Krujë UK	08.07.2025	Me licencë
27	Kukës UK	19.10.2024	Me licencë
28	Kurbin UK	12.06.2022	Me licencë
29	Lezhë UK	22.11.2025	Me licencë
30	Libohovë UK	01.03.2022	Pa licencë
31	Librazhd - Prrenjas UK	20.09.2025	Me licencë
32	Lushnje UK	03.03.2025	Me licencë
33	Malësi e Madhe UK	29.12.2024	Me licencë
34	Maliq UK	20.10.2025	Me licencë
35	Mallakastër UK	10.07.2023	Me licencë
36	Mat UK	19.08.2025	Me licencë
37	Mirditë UK	17.09.2024	Me licencë
38	Patos UK	02.02.2021	Në proçes
39	Peqin UK	30.05.2023	Me licencë
40	Përmet UK	05.12.2022	Me licencë
41	Pogradec UK	13.05.2025	Me licencë
42	Poliçan UK	08.12.2025	Me licencë
43	Pukë UK	26.02.2023	Me licencë
44	Pustec UK		Pa licencë
45	Roskovec UK	10.11.2025	Me licencë
46	Rrogozhinë UK	29.03.2022	Në proçes
47	Sarandë UK	05.09.2022	Me licencë
48	Selenicë UK	08.07.2025	Me licencë
49	Shkodër UK	27.12.2025	Me licencë
50	Skrapar UK	19.08.2025	Me licencë
51	Tepelenë UK	10.11.2025	Me licencë
52	Tiranë UK	03.03.2023	Me licencë
53	Tropojë UK	31.05.2022	Me licencë
54	Ura Vajgurore UK	26.11.2024	Me licencë
55	Vau i Dejës UK	09.07.2023	Me licencë
56	Vlorë UK	01.06.2026	Me licencë
57	Vorë UK	10.11.2024	Me licencë
57	Memaliaj UK	20.12.2025	Me licencë

Përditësuar Korrik 2022

PLANI I MENAXHIMIT I BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike IV (Presionet)

1 METODOLOGJIA E IDENTIFIKIMIT TË PRESIONEVE DHE NDIKIMEVE NË BASENIN E LUMIT ERZEN

Direktiva Kuadër e Ujit (2000/60/EC) kërkon identifikimin e presioneve të rëndësishme nga burimet e pikave të ndotjes, burimet difuze të ndotjes, modifikimet e regjimeve të rrjedhjes nëpërmjet nxjerrjeve të ujit dhe ndryshimeve morfologjike, si dhe çdo presion tjetër. "I rëndësishëm" do të thotë që presioni kontribuon në një ndikim që mund të rezultojë në dështimin për të përmbushur objektivat e DKU-së për të mos pasur, të paktën, status të mirë. Në disa raste, presioni nga disa faktor, si p.sh., përdorimi i ujit nga bujqësia apo ekonomitë shtëpiake, të mbledhura sëbashku, mund të jetë gjithashtu "i rëndësishëm".

Vlerësimi nëse presioni në një trup ujor është i rëndësishëm, duhet të bazohet në njohuritë mbi presionet brenda zonës së ujëmbledhësit, të rrjedhës së ujit, transmetuesve kimik dhe funksionimit biologjik të trupit ujor brenda sistemi i ujëmbledhësit.

Figura 1- Tre parakushtet për një analizë të përshtatshme dhe të suksesshme të presioneve dhe ndikimeve

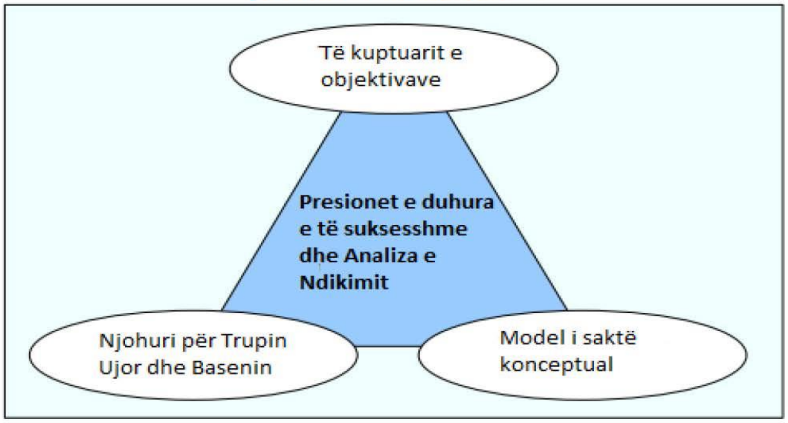

Duke iu referuar "Udhëzuesit për analizën e Presioneve dhe Ndikimeve në përputhje me Direktivën Kuadër të Ujit." Një qasje e ngjashme do të ndiqet për të përfunduar vlerësimin e presionit dhe ndikimeve për pellgun e lumit Erzen.

Vlerësimi i presioneve dhe ndikimeve mund të arrihet duke ndjekur hapat si më poshtë:

1. Përshkrimi i "forcave shtytëse", veçanërisht përdorimi i tokës, zhvillimi urban, industria, bujqësia dhe aktivitete të tjera që çojnë në presione, pa marrë parasysh ndikimet e tyre aktuale;
2. Identifikimi i presioneve me ndikime të mundshme në trupin ujor dhe në përdorimet ujore, duke marrë parasysh madhësinë e presioneve dhe ndjeshmërinë e trupit ujor;
3. Vlerësimi i ndikimeve që vijnë nga presioni; dhe
4. Vlerësimi i mundësisë për të mos arritur objektivat mjedisore.

Në radhë të parë, lista e presioneve dhe vlerësimi i ndikimeve në pellgun e lumit në trupat ujorë në rrjedhën e sipërme ose të poshtme, duhet të sigurojë identifikimin e të gjitha problemeve potencialisht të rëndësishme. Vlerësimi i ndikimeve të mundshme që rrjedhin nga secili prej presioneve do të prodhojë një listë që mund të përdoret për të identifikuar pikat ku monitorimi është i nevojshëm për të kuptuar më mirë nëse trupi ujor (pellgu i lumit) rrezikon të mos arrijë statusin e mirë. Kjo listë më pas bëhet bazë për zhvillimin e një programi masash që mund të ndërmerren për të arritur statusin e mirë të pellgut të lumit Erzen.
Për fazën e parë duhet të ndiqet një qasje kontrolli për të thjeshtuar detyrat, pasi do të thotë përqendrimi në kërkimin e presioneve në ato zona dhe lloje presioni që ka të ngjarë të pengojnë përmbushjen e objektivave.
Identifikimi i presioneve të rëndësishme në këtë fazë përfshin një qasje të kombinuar të vlerësimit të të dhënave të monitorimit dhe gjykimit të ekspertëve. Për të dhënë një informacion të detajuar për presionet specifike dhe ndikimin e tyre në zonën e përmendur do të përdoren të dhënat e monitorimit dhe informacionet përkatëse nga studimet dhe artikujt e përfunduar. Këto presione dhe për më tepër ato pjesë të pellgut të lumit Erzen në rrezik për mosarritjen e objektivave mjedisore do të identifikohen dhe raportohen.

Figura 2- Komponentët kyç në analizën e presioneve dhe ndikimeve

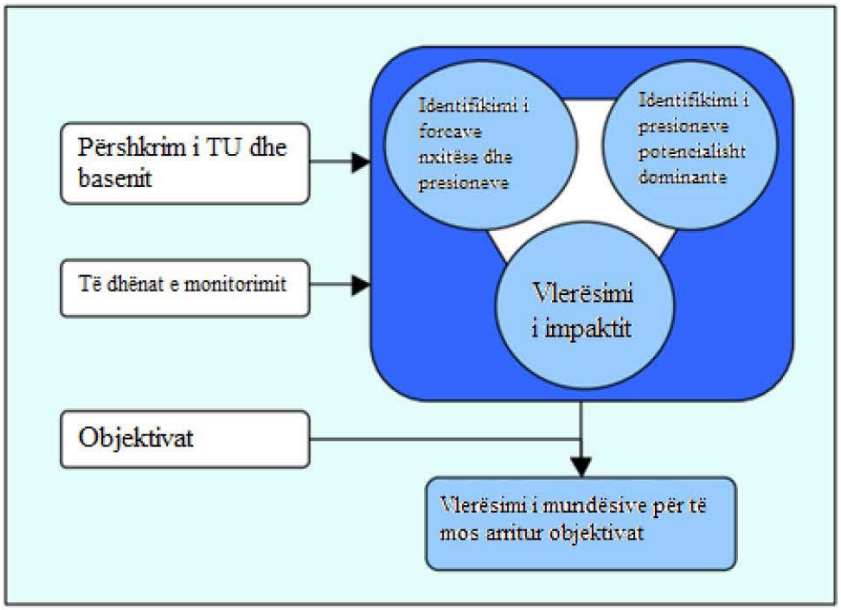

1.1 FORCAT LËVIZËSE

Forcat lëvizëse të pellgut të lumit Erzen mund të përmblidhen si më poshtë:

- Popullata;
- Transporti;
- Energjia;
- Industria;
- Bujqësia;

- Sistemet e ujërave të zeza;
- Menaxhimi i mbetjeve;
- Sektorët joindustrial;
- Përdorimi i tokës.

Me rritjen e numrit të popullsisë, po rritet edhe shfrytëzimi i burimeve natyrore për të plotësuar nevojat e popullsisë.

Tabela 1- Përmbledhje e forcave lëvizëse

Burimi i shpërndarë	Sistemi i kullimit urban (përfshirë rrjedhjen e ujit) Aktivitetet industriale Bujqësia e shpërndarë (pesticidet, mbetjet e plehrave) Pylltaria Të tjera
Burime pikësore	Uji i ndotur Toka të ndotura Bujqësia pikësore Menaxhimi i mbeturinave (mbeturinat e ngurta që hidhen në basenin e lumit) Akuakultura
Aktivitetet që përdorin substancat specifike	Fabrikimi, përdorimet dhe emetimet nga të gjithë sektorët industrial/bujqësor
Morfologjike	rregullimi i rrjedhës menaxhimi i lumit

1.2 PRESIONET

1.2.1 Ndotje difuze

Brenda pellgut të lumit Erzen ka burime të shpërndara të shumta dhe të ndryshueshme. Burimet kryesore të kësaj ndotje janë ujërat e zeza shtëpiake, restorantet, njësitë e përpunimit të ushqimit që nuk lidhen me sistemin e kanalizimeve dhe bujqësinë. (R. Lilo, 2019) Pjesa më e madhe e industrisë së përpunimit të ushqimit përbëhet nga baxho të vogla, kantina, mullinj vaji etj., të cilave në shumicën e rasteve u mungojnë objektet dhe praktikat e përshtatshme për trajtimin dhe shfrytëzimin e mbetjeve. Trajtimi i ujërave të zeza dhe mbetjeve nga prodhimi nuk është kryesisht në përputhje me standardet e BE-së. Një burim tjetër ndotjeje janë grumbullimet ilegale të plehrave dhe shpërndarja e mbetjeve të ngurta, veçanërisht plastike, kanaçe dhe shishe qelqi. Në rastet e përmbytjeve vërehet shpërndarja e plastikës dhe ndotësve të tjerë. Për sa i përket bujqësisë si burim ndotjeje, në krahasim me vitin 1980, përdorimi i makronutrientit në bujqësi është më i vogël për shkak të reduktimit të sipërfaqes së kultivuar. Megjithatë, kohët e fundit, sipërfaqja e kultivuar është rritur, veçanërisht drejt rrjedhës së poshtme.

Tabela 2- Presionet dhe ndikimet e përhapura të ndotjes

Aktiviteti ose Forca lëvizëse	Rruga që shkakton presion	Ndryshim i mundshëm në gjendje ose ndikim
Bujqësia	Humbja e lëndëve ushqyese nga bujqësia nga: • rrjedhje sipërfaqësore; • Erozioni i tokës; • rrjedhje kullimi artificial; • shpëlarje (p.sh. ndërthurja, uji i burimit dhe ujërat nëntokësore) (përfshin plehrat dhe plehrat e tepërta dhe mineralizimin e mbetjeve).	Ushqyesit modifikojnë ekosistemin.
Shkarkimet e industrisë në atmosfer.	Humbja e pesticideve nga rrugët e përmendura më sipër	Toksiciteti, kontaminimi i furnizimeve me ujë të pijshëm.
Transporti	Humbja e sedimentit nga toka; dhe erozioni i shtratit të lumit	Përmbytja, ndryshimi i grumbullimit të jovertebrorëve, humbja e terreneve të lëshimit të vezëve.

1.2.2 Ndotja me lëndë ushqyese

Ndotja nga speciet ujore të lëvizshme të azotit (N) dhe fosforit (P) është një nga çështjet më urgjente mjedisore që lidhen me degradimin e cilësisë së ujit, sepse shpesh rezulton në eutrofikim (Viličić, 2010). Azoti dhe P janë më së shumti të lidhur me aktivitetet bujqësore dhe konsiderohen ndotës jo-burimor. Megjithatë, ato mund të kenë ndikime të ngjashme me ato të substancave të tjera të tretshme të transportuara me grimca koloidale dhe sedimentesh nga ndotjet e burimeve pika, të cilat monitorohen në zona specifike dhe janë relativisht të lehta për t'u menaxhuar. Amoniumi (NH4+), nitriti (NO2-) dhe nitrati (NO3-) janë speciet kryesore jonike inorganike të N në sistemet ujore (Wetzel, 2001; Kopáèek, 2004; Rabalais, 2010). Këto specie ujore N inorganike transportohen nëpërmjet rrjedhjeve sipërfaqësore dhe ujërave nëntokësore. Përveç kësaj, shpërbërja e depozitave gjeologjike të pasura me N, erozioni i tokës dhe mineralizimi biologjik i lëndës organike kontribuojnë në rritjen e përqendrimit të specieve ujore N në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore. N dhe P antropogjene mund të hyjnë në ekosisteme nëpërmjet burimeve pikësore dhe jopikësore. Fosfori gjendet në të gjitha tokat në forma të ndryshme: i tretshëm, i absorbuar, i precipituar dhe organik (Frossard, 2000). Mekanizmat e përfshirë në transportin e P të tretshëm përfshijnë desorbimin fillestar ose shpërbërjen e P të lidhur me grimcat e tokës, e ndjekur nga transporti në përrenj ose lumenj (Haygarthand Jarvis, 1999). P inorganik në ujërat sipërfaqësore është në formën e PO4 3-, HPO4 2- dhe H2PO4 - (Pierzinski, 2000) dhe mineralizimi biologjik i lëndës organike kontribuon në rritjen e përqendrimit të specieve ujore N në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore. N dhe P antropogjene mund të hyjnë në ekosisteme nëpërmjet burimeve pika dhe jopikësore. Fosfori gjendet në të gjitha tokat në forma të ndryshme: i tretshëm, i absorbuar, i precipituar dhe organik (Frossard et al., 2000). Mekanizmat e përfshirë në transportin e P të tretshëm përfshijnë desorbimin fillestar ose shpërbërjen e P të lidhur me grimcat e tokës, e ndjekur nga transporti në përrenj ose lumenj (Haygarthand Jarvis, 1999). P inorganik në ujërat sipërfaqësore është në formën e PO4 3-, HPO4 2- dhe H2PO4 - (Pierzinski et al., 2000). dhe mineralizimi biologjik i lëndës organike kontribuon në rritjen e përqendrimit të specieve ujore N në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore. N dhe P antropogjene mund të hyjnë në ekosisteme nëpërmjet burimeve pika dhe jopikësore. Fosfori gjendet në të gjitha tokat në forma të ndryshme: i tretshëm, i absorbuar, i precipituar dhe organik (Frossard, 2000). Mekanizmat e përfshirë në transportin e P të tretshëm përfshijnë desorbimin fillestar ose shpërbërjen e P të lidhur me grimcat e tokës, e ndjekur nga transporti në përrenj ose lumenj (Haygarthand Jarvis, 1999). P inorganik në ujërat sipërfaqësore është në formën e PO4 3-, HPO4 2- dhe H2PO4 - (Pierzinski, 2000) dhe organike (Frossard, 2000). Mekanizmat e përfshirë në transportin e P të tretshëm përfshijnë desorbimin fillestar ose shpërbërjen e P të lidhur me grimcat e tokës, e ndjekur nga transporti në përrenj ose lumenj (Haygarthand Jarvis, 1999). P inorganik në ujërat sipërfaqësore është në formën e PO4 3-, HPO4 2- dhe H2PO4 - (Pierzinski, 2000) dhe organike (Frossard, 2000). Mekanizmat e përfshirë në transportin e P të tretshëm përfshijnë desorbimin fillestar ose shpërbërjen e P të lidhur me grimcat e tokës, e ndjekur nga transporti në përrenj ose lumenj (Haygarthand Jarvis, 1999). P inorganik në ujërat sipërfaqësore është në formën e PO4 3-, HPO4 2- dhe H2PO4 - (Pierzinski, 2000).

Figura 2 - Një ilustrim i kornizës analitike DPSIR

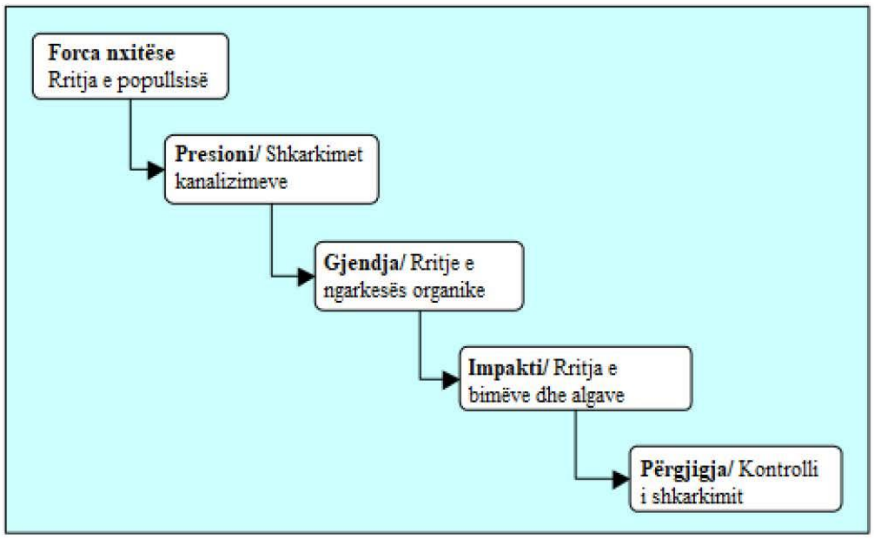

1.2.3 Ndotja nga lëndët ushqyese që vijnë nga bujqësia

Sasi shtesë të lëndëve ushqyese të bimëve zakonisht shtohen në tokë përmes plehrave organike dhe organike (kryesisht plehut organik të kafshëve) për të arritur rendimente të larta për shumicën e kulturave. Shkalla e aplikimit të plehrave N dhe P në Shqipëri (përkatësisht 122 dhe 66 kg ha-1y-1) është e krahasueshme me atë të vendeve të tjera evropiane (INSTAT, 2013; EUROSTAT, 2014). Shkalla e aplikimit të plehrave ka ndryshuar gjatë dy dekadave të fundit. Për shembull, përafërsisht 121 kg ha-1N, 21 kg ha-1P dhe 1,5 kg ha-1 K (gjithsej 125,5 kg ha-1 N,P,K) janë përdorur në vitin 2012, në krahasim me një total prej 150,4 kg ha-1 në vitin 1990 (INSTAT, 1990 dhe 2013). Me interes të veçantë është raporti i lartë i N:P (6:1), i cili ndikon në cilësinë e ujit. Sasia totale e plehut organik të kafshëve të aplikuar në tokat e punueshme në vitin 2012 ishte rreth 6 milionë tonë, ose 8.9 t ha-1 vit-1 (INSTAT, 2013). Megjithatë, jo të gjithë lëndët ushqyese të shtuara në tokë me plehra organike dhe inorganike merren nga kulturat. Për shembull, vlerësohet se vetëm 40 deri në 60% e sasisë së N të aplikuar merret nga kulturat, dhe kjo varet nga lloji i bimës, vetitë e tokës, praktikat e menaxhimit, temperatura dhe reshjet (Soil Science Institute, 1996).

Të dhënat nga eksperimentet afatgjata të kryera në Shqipëri në lloje të ndryshme toke dhe nën praktika të ndryshme menaxhimi treguan se shkalla e marrjes së azotit (NRU) nga bimët ishte mesatarisht jo më e lartë se 55% për kultura të ndryshme. Kështu, të paktën 45% (ose më shumë) e N-it të aplikuar i nënshtrohet kullimit, avullimit, denitrifikimit dhe thithjes (kur aplikohet si NH4+). Studimet kanë treguar se pothuajse 10% e N-it të aplikuar u gjet në tokë pas korrjes (Baumgärtel, 1989), me shumë mundësi për shkak të eksudimit të rrënjëve, i cili për grurin është llogaritur të jetë 29 kg ha-1 (Rroço dhe Mengel, 2000).

Tabela 3 - Të dhënat hidrografike (Kabo, 1990–91)

Lëndët mesatare dhe vlerat ushqyese të lumenjve kryesorë të Shqipërisë (AKM, 2010-2011; Abazi [Lumi Ishmit], 2014 Malltezi dhe Sulce [Lumi Mat], 2013-2014; Pano, 2008; Cullaj e,, 2005).

lumi	Gjatësia (km)	Pellgu ujëmbledhës (km2)	Rrjedha e egër (m3 s-1)	Vlera mesatare e sedimenteve (g m-3)	Totali i lëndëve të ngurta të transportuara në vit (103 Mg y-1)	NO3 (mg l-1)	PO43- (µg l-1)
Drini	285	11756	352	1250	13860	0,95	17
Buna	1.5	5187	320	Nd	Nd	0.77	32
Mati	115	2441	103	590	2020	**1.21**	114
Ishmi	74	673	20.9	3070	2020	20.4	1316
Erzeni	109	760	18.1	5640	3180	0.56	58
Shkumbini	181	2444	61.5	3040	5790	18.2	914
Devolli	196	3130	49.5	5580	8690	2.9	327
Osumi	161	2073	32.5	3510	3590	3.3	144
Semani	281	5649	95.7	2340	13200	14.6	1090
Vjosa	272	6706	195	1000	6710	0.41	27

1.2.4 Presionet biologjike

Lumi i Erzenit rrjedh në një zonë me depozitime ranore-argjilore dhe kjo dukuri tregon një lidhje të ngushtë midis treguesve të habitatit dhe bentikës dhe gjerësisht midis hidrologjisë dhe biodiversitetit. Jovertebrorët bentikë kanë një rol të dyfishtë të konsumimit të drejtpërdrejtë (frymëmarrjes dhe ushqimit) dhe copëzimit të grimcave në substanca të thjeshta, duke marrë në konsideratë procesin e transferimit dhe përpunimit të materialit organik të pranishëm në ujërat e rrjedhshëm. Bazuar në vlerësimin e shpërndarjes së popullsisë për jovertebroret në lumin Erzen, është konkluduar se taksonet e ndjeshme ndaj ndotjes së ujit tregojnë të njëjtën ndjeshmëri ndaj klimës dhe kushteve mjedisore. (Keci. E, 2016). Nga vera në vjeshtë e vetmja takson që tregon dallime të rëndësishme në shpërndarjen sezonale është Familja *Ephemerillidae* / Rendi *Ephemeroptera*,

Dallimi domethënës i shpërndarjes sezonale për takson bentike ndodh edhe për shkak të përqendrimit të ndotjes në ujë gjatë temperaturave të ngritura dhe mungesës së reshjeve (stinët e ngrohta - pranverë, verë, vjeshtë), të cilat shkaktojnë avullimin e ujit, uljen e sasisë së ujit në lumë apo pellgut dhe si pasojë, eutrofikimi i ekosistemit ujor.

Tabela 4- Presionet biologjike dhe ndikimet e tyre

Aktiviteti ose Forca lëvizëse	Presioni	Ndryshim i mundshëm në gjendje ose ndikim
Peshkimit	Peshkimi	Reduktim i faunës e peshkut, veçanërisht për peshqit migrues dhe amfibiotikë
	Çorape peshku	Ndotja gjenetike për Popullatat e egra.

1.2.5 Monitorimi i statusit të cilësisë së ujërave sipërfaqësore

Në përgjithësi, monitorimi i cilësisë së ujërave sipërfaqësore në Shqipëri nuk kryhet në përputhje të plotë me Direktivën Kuadër të Ujit. Vlerësimi i statusit ekologjik është i diskutueshëm dhe përbën një sfidë për programet e monitorimit të ujërave sipërfaqësore. (Keci. E, 2020).

Rrjeti i monitorimit i përgatitur nga AKM i referohet një numri të kufizuar stacionesh monitorimi që nuk bazohen në përcaktimin e trupave ujor. Sipas Direktivës Kuadër të Ujit, çdo trup ujor i përcaktuar duhet të monitorohet periodikisht.

Aktualisht, vetëm parametrat bazë fiziko-kimikë monitorohen në mënyrë rutinore katër herë në vit (një herë në sezon) – në 34 zona në 2019. Monitorimi katër herë në vit mund të mos jetë i mjaftueshëm për të kapur dinamikën e cilësisë së ujit të lumenjve dhe për të përcaktuar tendencat, veçanërisht për sezonalitetin, parametra të ndryshëm; duhet të mbizotërojë të paktën kampionimi mujor.

Parametra të tillë si temperatura e ujit, oksigjeni i tretur, BOD5, NH4, NO3, NO2, PO4 dhe P_{totali}, megjithëse janë të rëndësishëm pasi janë të lidhur me burimet parësore të ndotjes, siç janë shkarkimet e ujërave të zeza.
Ujërat e zeza të patrajtuara dhe të trajtuara, do të duhej të integroheshin me elementë cilësorë biologjikë, si fauna jovertebrore bentike, fitoplanktoni, fitobentos, makrofitet dhe peshqit, të cilët nuk përfshihen në programet standarde të monitorimit të mbikqyrjes në lumenj. Vlerat e indeksit biologjik janë në një shkallë më të lartë tregues të tendencave sezonale në ndryshim nga monitorimi i parametrave kimikë që shprehin vetëm statusin e menjëhershëm në një kampion uji. Si pasojë, monitorimi i indekseve biologjike mund të justifikojë një monitorim më të rrallë dhe më të rëndësishëm.
Nga ana tjetër, përcaktimi i statusit ekologjik kërkon minimalisht 5 vjet monitorim të njëpasnjëshëm të një trupi ujor.
Monitorimi në Shqipëri është i fragmentuar dhe i pa përfunduar, kryesisht në varësi mbi projektet përkatëse që mbështesin monitorimin kombëtar, teknikisht dhe financiarisht.

Tabela 5 - Statusi i cilësisë së ujit në disa nga lumenjtë e Shqipërisë

Lumenjtë	Stacioni i Monitorimit	Parametrat		
		BOD5(O2) mg/l	NH4 mg/l	**Tot-P mg/l**
Mati	Pake Fani, Rrësheni – në lumin e Fanit të Vogël te ura Rresheni-Gjegani & Kukesi.	I	II	**I**
	Mati (Ma), Miloti – në lumin Mat (Miloti), tek ura e re Tiranë-Shkodër (ura e Berluskonit në fshatin Shënkoll).	I	II	**I**
	Mati (Ma), Klosi (Burreli) – në lumin Mat (Burreli), tek ura që lidh Klosin me fshatin Darse.	I	II	**I**
	Big Fani (Fa), Rrësheni – Në lumin e Fanit të Madh, midis dy urave Miloti-Kukës dhe Miloti-Rrësheni.	I	II	**I**
Shkumbini	Shkumbini (Sh), Qukesi (Prrenjasi) – në lumin Shkumini, rreth 500 m në rrjedhën e sipërme të fshatit Qukesi.	I	I	**I**
	Shkumbini (Sh), Librazhdi në rrjedhën e poshtme – në lumin Shkumbin, tek ura hekurudhore, rreth 4 km në rrjedhën e poshtme të Librazhdit, pas bashkimit me lumin Rrapuni.	II	I	**I**
	Shkumbini (Sh), Metalurgjiku (Elbasani) – në lumin Shkumbin, rreth 6 km në rrjedhën	II	I	**II**

	e poshtme të urës së Toplisë në pjesën jugperëndimore të qytetit të Elbasanit.			
	Shkumbini (Sh), Papri (Cerriku) – në lumin Shkumbin, tek ura e Papritit në Shkumbin.	II	II	**I**
	Shkumbini (Sh), Rrogozhinë – në lumin Shkumbin, në Rrogozhinnjë urë (rruga nacionale Kavajë-Lushnjë).	III	II	**I**
Ishëm	Lana/Rinas Ura, nënshtresa shkëmbore me prurje mesatare/të ulët, bimësi bregore me shkurre dhe bar; larg zonave të banuara	V	IV	**V**
	Zeze/FusheKruje, nënshtresa shkëmbore me prurje mesatare/të ulët; nuk ka bimësi; stacioni ndodhet në një zonë të banuar të rrethuar me shtëpi në të dy anët e lumit.	V	IV	**IV**
	Gjuricaj, llum/substrate zhavorri me prurje mesatare; bimësi bregore e lartë, me shkurre dhe me bar; stacioni ndodhet në një zonë të banuar afër deltës së lumit.	V	V	**V**
Erzen	Pellumbazë, nënshtresë shkëmbore me prurje mesatare, me shkurre vegjetalation, ndodhet 2 km nga fshati Pëllumbas	I	II	**I**
	Ura e Beshirit, Ndroq, nënshtresa shkëmbore/zhavorri me prurje mesatare; bimësi barishtore; ndodhet ne zonen e banuar	I	II	**I**
	Sollomone, Fshati Rinia, nënshtresë llumi/zhavorri, me prurje mesatare/të ulët, bimësi e lartë, shkurre dhe barishtore, e vendosur brenda zonës së banuar.	**II**	**I**	**I**

1.2.6 Ndotja nga metalet e rënda

Metalet e rënda konsiderohen si ndotës seriozë të ekosistemeve ujore për shkak të qëndrueshmërisë së tyre mjedisore, potencialit toksik dhe aftësisë për t'u përfshirë në zinxhirin ushqimor. Si aktivitetet natyrore ashtu edhe ato antropogjene janë përgjegjëse për bollëkun e metaleve të rënda në mjedis. Megjithatë, aktivitetet antropogjene mund të gjenerojnë pa mundim metale të rënda në sediment dhe ujë që ndotin mjedisin ujor. Rritja e ndotjes nga metalet e rënda ka një efekt negativ të rëndësishëm shëndetësor për jovertebrorët, peshqit dhe njerëzit. Për të vlerësuar situatën aktuale të pellgut të lumit Erzen, janë marrë të dhëna nga artikulli "Statusi i kontaminimit të lumit Erzen, Shqipëri për shkak të shpërndarjes hapësinore dhe kohore të metaleve të rënda" (Shehu A., Vasjari M., Baraj E., Lilo R. , Allabashi R. 2016).

Për shkak të shqetësimeve për ndotjen e mundshme që vjen nga burimet e pellgut ujëmbledhës dhe aktivitetet e shtuara njerëzore pranë tyre, studimi u krye në një seksion përfaqësues të këtij lumi, gjatë periudhës dhjetor 2013-prill 2014.
Në këtë studim, statusi i ndotjes së lumit Erzen u vlerësua në lidhje me shfaqjen dhe shpërndarjen e Pb, Cu, Cd, Zn dhe Ni në një seksion të lumit, të përfaqësuar nga katër zona të përzgjedhura. Përveç Cd, përqendrimet mesatare të metaleve të tjera u gjetën të jenë më të ulëta se vlerat e rekomanduara në Direktivën Evropiane të Standardeve të Cilësisë së Mjedisit në fushën e Politikës së Ujit (2008/105/EC) dhe rregulloren përkatëse austriake për ujërat sipërfaqësore (BGBI. II, Nr. 96/2006) ndërsa variacionet në lidhje me kohën dhe vendet e marrjes së mostrave ishin brenda 55% (Cu) deri në 64% (Ni). Përmbajtja e metalit u gjet të jetë në rendin: Zn> Ni> Pb>Cu> Cd.
Ndërhyrjet e shtuara në zonën e lumit Erzen gjatë dekadës së fundit për ndërtimin e rrugëve, gërmimet për hapjen e tunelit, apo shfrytëzimin e guroreve kanë shkaktuar pasurimin e mostrave të ujit të lumit Erzen me metale të rënda me origjinë nga gjeologjia e zonës. Nga ana tjetër, disa burime të njohura antropogjene duke përfshirë plehrat, djegien e karburantit dhe detergjentët janë të përfaqësuar fuqishëm në këtë zonë turistike të sapo zhvilluar. Megjithëse vlerat CI (Indeksi i ndotjes) ndryshonin ndjeshëm për disa elementë si Cd dhe Ni, duke supozuar se nivelet e metaleve të studiuara varen nga vendndodhja, vlerat MCI (Indeksi mesatar i ndotjes) provojnë se ekziston një shkallë homogjeniteti hapësinor dhe kohor. në të gjitha shkallët për shkak të shkallës së lartë të përzierjes së ujit në lumë.

Figura 3 - Vlerat CI dhe MCI për çdo element

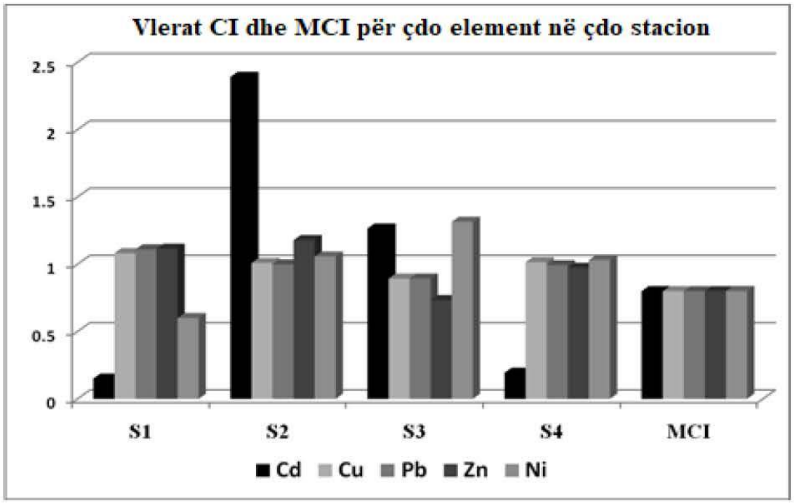

1.2.7 Presionet hidromorfologjike

Pas vitit 1990, me liberalizimin e ekonomisë shqiptare dhe duke u përballur me kërkesën për të plotësuar nevojat në rritje të shpejtë të sektorit të ndërtimit, subjektet private u nisën legalisht dhe ilegalisht të shfrytëzonin guroret e zhavorrit në segmentin e shtratit të lumit Erzen, Ibë,

deri në Hardhisht, afër Shijakut, ku u ndërtua dhe fabrika e përpunimit të zhavorrit (Cukalla M., 2009). Shfrytëzimi intensiv, i pambështetur nga projekte dhe masa për rehabilitimin e mjedisit dhe pa kontrolle për kriteret dhe shtrirjen e këtij shfrytëzimi, ka sjellë një situatë dramatike për ekologjinë e këtij lumi. Kjo e detyroi qeverinë e Shqipërisë të marrë një vendim për ndalimin kategorik të shfrytëzimit të zhavorrit në këtë lumë. Ky vendim u zbatua pjesërisht, pasi nuk ishte parashikuar asnjë masë për zëvendësimin e këtij materiali të domosdoshëm në treg.

Figura 4 - Aktivitet i paligjshëm shfrytëzimi në shtratin e lumit Erzen

Në bazë të vrojtimit të kryer dhe shqyrtimit të vazhdueshëm të kësaj eksperience, vihet re se aktiviteti i shfrytëzimit, pa respektuar kriteret e sipërpërmendura, ka shkaktuar dëme që nuk mund të riparohen, ose që kërkojnë shpenzime të konsiderueshme shtesë për riparim, duke përfshirë:

- Devijim të shtratit të lumit në segmente të caktuara;
- Rritje të shpejtësisë së rrjedhës së ujit dhe ngadalësimi i tij, në kundërshtim me vetë natyrën e lumit;
- Rritje e kapacitetit gërryes të lumit;
- Shkatërrimi i objekteve të infrastrukturës, përfshirë urat, argjinaturat, objektet vaditëse, objektet e ujësjellësit, kanalet, objektet industriale dhe objektet bujqësore;
- Rreziqet në rritje për zonat e ndërtuara.

Së fundmi, vihet re se ekuilibri mjedisor në lumë është prishur, duke e çuar dhe duke vazhduar të çojë në dëmtime të mëtejshme. Dëme janë shkaktuar në objektin e grumbullimit të ujit të vaditjes në Pëllumbas, tokat e punueshme në Bërzhita dhe Dobresh, Ura e Peshkatarit dhe ura e Baldushkut, si dhe stacionet e pompimit të ujit në Picalla dhe Bulticë (M. Cukalla, 2009).

Figura 5 - Prerja e kanalit dhe erozioni bregdetar në lumin Erzen –Gjirit i Lalzit (1984 – 2015) (G. Zolezzi, 2019)

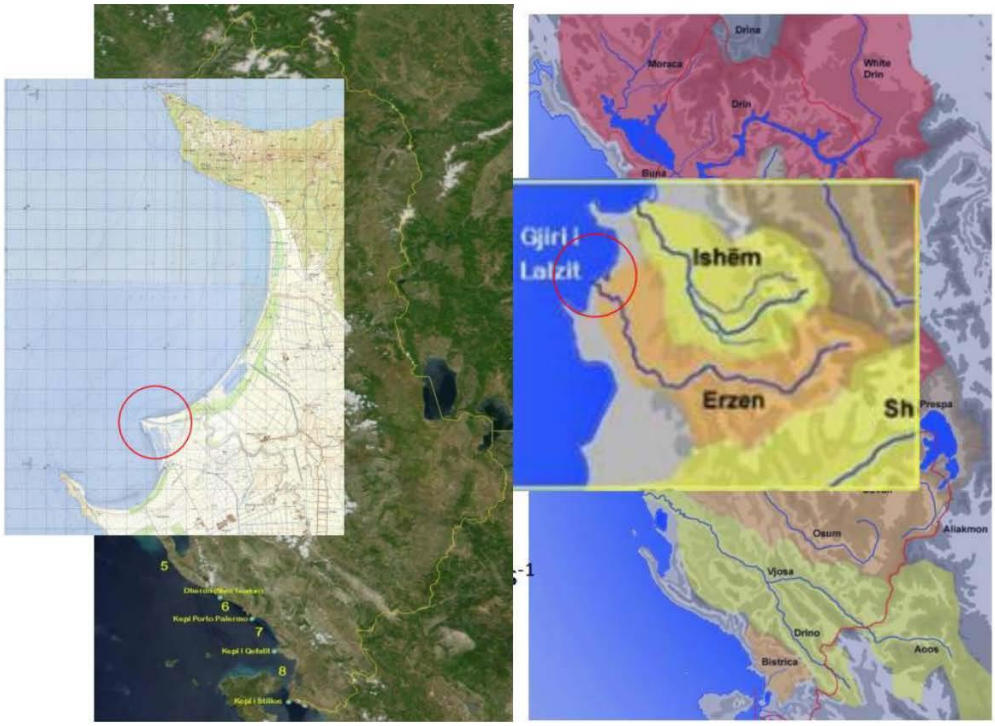

Sipërfaqja e ujëmbledhësit: 760 km2
Gjatësia e lumit: 109 km
Prurja mesatare vjetore: 18 m3/s -1
Ngarkesa mesatare vjetore e sedimentit: 4 · 106 t y-1

Tabela 6 - Presionet hidromorfologjike

Aktiviteti ose Forca lëvizëse	Presioni	Ndryshim i mundshëm në gjendje ose ndikim
Gërmimi	Hedhja e sedimenteve	Mbytja e shtratit, ndryshimi i grumbullimit të jovertebrorëve
	Heqja e substratit	Humbja e habitatit
	Ndryshimi i nivelit të ujit	Ndryshimi në tabelën e ujit, humbja e ligatinat, humbja e zonave të vezëve.

Tabela 7 - Lista e llojeve të presionit, llojet e ndikimit dhe forcat lëvizëse (Shtojca 1/ 1.a e DKU)

Presioni	Forcat Lëvizëse	Përshkrimi	Burimi i informacionit të referencës
1.1 Pika - Ujërat e zeza urbane	Zhvillimi Urban	Të përfshira në Direktivën ITUNU, nga e cila mund të rrjedhin masat e përshtatshme.	**-Informacione nga AKUM dhe ERRU; - Informacion nga ndërmarrjet e ujësjellësit brenda pellgut të lumit; - Informacion nga AMBU/ZABU; - Informacion nga AKM dhe Inspektorati i Mjedisit; - Informacion nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**
1.2 Pika - Përmbytjet	Zhvillimi Urban	Shkarkime nga kanalizimet e ndara ose të kombinuara të identifikuara si ndotje pikësore ose të shpërndara	**-Informacione nga AKUM dhe ERRU; - Informacion nga ndërmarrjet e ujësjellësit brenda pellgut të lumit; - Informacion nga AMBU/ZABU; - Informacion nga AKM dhe Inspektorati i Mjedisit; - Informacion nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**
1.3 Pika – Industritë që lidhen me Direktivën e Emetimeve Industriale	Industria	Burimet pikësore industriale nga impiantet përfshihen në E-PRTR.	**- Informacion nga AMBU/ZABU; - Informacion nga AKM dhe Inspektorati i Mjedisit; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**
1.4 Pika - Industritë që nuk lidhen me Direktivën e Emetimeve Industriale	Industria	Burimet pikësore industriale nga impiantet përfshihen në E-PRTR.	**- Informacion nga AMBU/ZABU; - Informacion nga AKM dhe Inspektorati i Mjedisit; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**
1.5 Pika – Ndotja që vjen nga fabrika apo aktivitete të braktisura	Industria	Ndotja që rezulton nga një zonë industriale e braktisur ose një zonë e kontaminuar për shkak të aktiviteteve industriale të së kaluarës, hedhjes së paligjshme të mbetjeve industriale ose një aksidenti ndotjeje identifikohet si një burim I shpërnadrë ndotjeje. Vende të kontaminuara/lokacione industriale të braktisura). Kjo kategori nuk mbulon industrinë ekzistuese industriale).	**- Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**
1.6 Pika - Vendet e depozitimit të mbetjeve	Zhvillimi Urban	Burimet e ndotjes për shkak të vendeve të depozitimit të mbetjeve urbane ose industriale.	**- Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; Hetimi në terren.**
1.7 Pika – Ujërat nga minierat	**Industria**	**Ndotje për shkak të grumbullimit të ujit në një gropë e hapur ose minierë nëntokësore,e cila duhet të nxirret në sipërfaqe për t'i mundësuar minierës të vazhdojë punën. Ai nuk përfshin ujërat e zeza nga proceset industriale.**	**- Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit; - Informacion nga AKBN për listën e subjekteve të licencuara; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**

Presioni	Forcat	Përshkrimi	Burimi i informacionit të referencës
1.8 Pika - Akuakultura	Akuakultura		- **Regjistri kombëtar i licencave dhe autorizimeve AMBU;** - **Regjistri i licencave të akuakulturës MBZHR;** - **Të dhënat e INSTAT për akuakulturën;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
1.9 Pika - Të tjera		Të tjera, për çdo qëllim tjetër që nuk është renditur më sipër.	- **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
2.1 Rrjedhje difuze - urbane	Zhvillimi Urban Industria	Vërshimet dhe shkarkimet e nga rrebeshi në zona të urbanizuara që nuk janë identifikuar si burime ndotjeje	- **Informacion nga ndërmarrjet e ujësjellësit brenda pellgut të lumit;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
2.2 Ndotje e shpërndarë nga Bujqësia	Bujqësia	Plehrat inorganike	- **Informacion nga MBZHR për përdorimin e plehrave;** - **Të dhënat e INSTAT për importin dhe prodhimin e plehrave;**
2.3 Ndotje e shpërndarë - Pylltaria	Pylltaria		- **Informacion nga INSTAT;** - **Informacion nga NAPA;** - **Informacion nga komuna;** - **Informacion nga shtresat ASIG.**
2.4 Ndotje e shpërndarë - Transporti	Transporti	Ndotja e përhapur nga trafiku rrugor dhe i trenave, aviacioni dhe infrastruktura.	
2.5 Ndotje e shpërndarë - Industri/aktivitete të braktisura	Industria	Ndotja që rezulton nga një zonë industriale e braktisur ose një zonë e kontaminuar për shkak të aktiviteteve industriale të së kaluarës, hedhjes së paligjshme të mbetjeve industriale ose një aksidenti ndotjeje dhe identifikohet si një burim i përhapur. Kjo kategori nuk mbulon aktivitetet industriale ekzistuese.	- **Informacion nga komuna;** - **Informacion nga ARRSH** - **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
2.6 Ndotje e shpërndarë - Shkarkimet që nuk lidhen me rrjetin e kanalizimit	Zhvillimi Urban	Ndotja që vjen nga ujërat e zeza urbane të palidhura me kanalizime dhe të identifikuar si burim i shpërndarë ndotjeje.	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
2.7 Ndotje e shpërndarë – Depozitime atmosferike	Bujqësia, Energjia Industri, Transport, Zhvillimi urban	Ndotja e shpërndarë nga depozitimet atmosferike nga çdo origjinë	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

2.8 Ndotje e shpërndarë - Minierat	Industria	Ndotja nga aktivitetet minerare të cilat janë identifikuar si të shpërndara.	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga shtresat ASIG.** - **Informacion nga AKBN për listën e subjekteve të licencuara;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
2.9 Ndotje e shpërndarë - Akuakultura	Akuakultura		
2.10 Ndotje e shpërndarë - Të tjera	Të tjera	Të tjera, për çdo qëllim tjetër që nuk është renditur më sipër.	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
3.1 Nxjerrja e ujit / Devijimi i Rrjedhës - Bujqësia	Bujqësia	Përfshin transferimet dhe nxjerrjet e ujit për ujitje dhe mbarështim të blegtorisë.	- **Informacion nga MBZHR, QTTB Fushkrujë;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion nga DRUK;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

3.2 Nxjerrja e ujit / Devijimi i Rrjedhës - Furnizim me ujë	Zhvillimi Urban	Përfshin transferimin e ujit. Ndikimet në rastin e impianteve të shkripëzimit.	- **Informacion nga ndërmarrjet e ujësjellësit brenda pellgut të lumit;** - **Informacion nga AKUM dhe ERRU;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
3.3 Njerrja e ujit / Devijimi i Rrjedhës - Industria	Industria	Nxjerrja e ujit për proceset industriale	- **Informacion nga AKBN për kontratat koncesionare;** - **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;**
3.4 Njerrja e ujit / Devijimi i Rrjedhës - Ftohja e ujit	Industria;		- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;**
3.5 Njerrja e ujit / Devijimi i Rrjedhës - Rezervatet e peshkut	Akuakultura	Specifikisht, rezervatet e peshkut jashtë burimit ujor	- **Informacion nga MBZHR për licencat për akuakulturë;** - **Informacion nga AKUM dhe ERRU;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

3.6 Njerrja e ujit / Devijimi i Rrjedhës - Të tjera	Rekreacion	Nxjerrja e ujit për çdo qëllim tjetër që nuk është renditur më sipër.	**- Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit; - Informacion nga AMBU/ZABU; - Informacion nga shtresat ASIG; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;**
4.1.1 Ndryshimi fizik i kanalit/shtratit/zonave bregore/bregut të trupit ujor për mbrojtjen nga përmbytjet	Mbrojta nga përmbytjet	I referohet kryesisht ndryshimeve gjatësore të trupave ujorë.	**- Informacion nga MBZHR për strukturat e mbrojtjes nga përmbytjet; - Informacion nga Bashkitë për strukturat e mbrojtjes nga përmbytjet; - Informacion nga shtresat ASIG; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;**
4.1.2 Ndryshimi fizik i kanalit/shtratit/zonave bregore/bregut të trupit ujor për bujqësi	Bujqësia	I referohet kryesisht ndryshimeve gjatësore të trupave ujorë. Përfshin kullimin e tokës për të mundësuar aktivitetet bujqësore.	**- Informacion nga MBZHR për strukturat kulluese; - Informacion nga komunat për strukturat kulluese; - Informacion nga shtresat ASIG; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**

4.1.3 Ndryshimi fizik i kanalit/shtratit/zonave bregore/bregut të trupit ujor për lundrim	Transport	I referohet kryesisht ndryshimeve gjatësore të trupave ujorë.	**- Informacion nga ARRSH për strukturat e transportit; - Informacion nga Bashkitë për strukturat e transportit; - Informacion nga shtresat ASIG; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**
4.1.4 Ndryshimi fizik i kanalit/shtratit/zon ave bregore – Të tjera		I referohet kryesisht ndryshimeve gjatësore të trupat ujorë.	**- Informacion nga bashkitë për strukturat; - Informacion nga shtresat ASIG; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; - Hetimi në terren.**
4.1.5 Ndryshimi fizik i kanalit/shtratit/ zones së bregut – i panjohur ose i vjetëruar		Në rast se forcat lëvizëse për modifikimin fizik janë të panjohura.	**- Informacion nga bashkitë për strukturat; - Informacion nga shtresat ASIG; - Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG; Hetimi në terren.**

4.2.1 Diga / Hidrocentrale	Energjia		- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga shtresat ASIG.** - **Informacion nga AKBN për listën e subjekteve të licencuara;** - **Informacion nga regjistri AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.2.2 Diga / Hidrocentrale – Për mbrojtjen nga përmbytjet	Mbrojtja nga Përmbytjet		- **Informacion nga MBZHR për strukturat e mbrojtjes nga përmbytjet;** - **Informacion nga Bashkitë për strukturat e mbrojtjes nga përmbytjet;** - **Informacion nga shtresat ASIG;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;**
4.2.3 Diga / Hidrocentrale – Për ujin e pijshëm	Zhvillimi Urban		- **Informacion nga shoqëritë e ujësjellësit Tiranë dhe Durrës;** - **Informacion nga KKDM për digat e mëdha;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

4.2.4 Diga / Hidrocentrale – Për ujitje	Bujqësia		- **Informacion nga MBZHR për strukturat kulluese;** - **Informacion nga komunat për strukturat kulluese;** - **Informacion nga shtresat ASIG;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.2.5 Diga / Hidrocentrale - Për rekreacion	Rekreacion	I vogël digëss ari përdornid në lumenjtë to krijojnë rekreacion aarsyet (banje ujërs) njëd agjithashtu njëgrykë aarsyet	- **Informacion nga komunat;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.2.6 Diga / Hidrocentrale - Për industrinë	Industria	Digat ari dikurs krijuar to fqsigurojnë ujë të ëmbël përr i madh industrisë e.g. tipnë mënyrë të veçantë përr ftohje pupërgjigjet	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.2.7 Diga / Hidrocentrale – Për lundrim	Transporti		- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

4.2.8 Diga / Hidrocentrale – Të tjera			- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.2.9 Diga / Hidrocentrale – I panjohur ose i vjetëruar			- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.3.1 Ndryshime Hidrologjike – Për bujqësi	Bujqësia, Transporti	Një ndryshim në regjimin e rrjedhës (p.sh. për shkak të kullimit të tokës).	- **Informacion nga MBZHR për strukturat kulluese;** - **Informacion nga DRUK;** - **Informacion nga komunat për strukturat kulluese;** - **Informacion nga shtresat ASIG;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

4.3.2 Ndryshime Hidrologjike - Trasporti	Trasporti	Një ndryshim në regjimin e rrjedhës - zakonisht për shkak të lundrimit	- **Informacion nga ARRSH për strukturat e transportit;** - **Informacion nga Bashkitë për strukturat e transportit;** - **Informacion nga shtresat ASIG;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.3.3 Ndryshime Hidrologjike - Hidrocentrale	Energjia	Një ndryshim në regjimin e rrjedhës (p.sh. kur hidrocentrali punon me kohë të plotë)	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga shtresat ASIG.** - **Informacion nga AKBN për listën e subjekteve të licencuara;** - **Informacion nga regjistri AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.3.4 Ndryshime Hidrologjike – Furnizim me ujë	Zhvillimi urban	Një ndryshim në regjimin e rrjedhës	- **Informacion nga shoqëritë e ujësjellësit Tiranë dhe Durrës;** - **Informacion nga KKDM për digat e mëdha;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

4.3.5 Ndryshime Hidrologjike - Akuakultura	Peshkimi dhe Akuakultura	Një ndryshim në regjimin e rrjedhës	- **Informacion nga MBZHR për licencat për akuakulturë;** - **Informacion nga AKUM dhe ERRU;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.3.6 Ndryshime Hidrologjike – Të tjera			- **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.4 Humbje fizike (plotësisht / pjesërisht) e trupave ujor	Ndryshimet Klimatike	Tharja e shtretërve të lumenjve	- **Informacion nga AKBN për listën e subjekteve të licencuara;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
4.5 Të tjera ndryshime hidromorfologjike		Ndryshime të tjera hidromorfologjike nuk përfshihen në asnjë nga kategoritë e mësipërme, duke përfshirë ndryshimin e nivelit ose vëllimit të ujit për qëllime që nuk janë identifikuar më sipër	- **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

5.1 Speciet e identifikuara dhe sëmundjet	Transporti, Peshkimi dhe Akuakultura, Turizmi dhe Rekreacioni.	Përfshin të gjitha speciet	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga Universitetet;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
5.2 Mbishfrytëzimi / humbja e florës dhe faunës	Rekreacion, Peshkimi dhe Akuakultura	Tregtia e peshkut / Sporte ujore / Tregtia e kulturave bujqësore	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga MBZHR;** - **Informacion nga Universitetet;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
5.3 Grumbullimi i mbeturinave / shtimi i insekteve	Zhvillimi urban	Përfshin depozitimet e paligjshme të mbetjeve, mbeturinat nga anijet dhe mjetet e tjera të trasportit, etj.	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion nga autoriteti i portit;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
	Trasporti		- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga komunat;** - **Informacion nga ARRSH;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
	Bujqësia		

6.1 Rimbushja e ujërave nëntokësor	Energjia, Industria, Zhvillimi urban		- **Informacion nga MIE/AKBN;** - **Informacion nga AGS;** - **Informacion nga AEE;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
6.2 Ujërat nëntokësore – ndryshimi i nivelit apo vëllimit të tyre	Industria	Kjo kategori përfshin aktivitete që shkaktojnë ndryshime në (zakonisht miniera ose aktivitete ndërtimore). Kjo nuk përfshin ndryshimin e nivelit të ujit për shkak të mbishfrytëzimit aktual (ky rast përfshihet në kategoritë "Njerrja e ujit" më lart).	- **Informacion nga AKM dhe inspektorati i Mjedisit;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
	Zhvillimi urban		
7 Presione të tjera antropogjene		Presione të tjera që nuk përfshihen në asnjë tjetër Kategori më sipër	- **Informacion nga Universitetet;** - **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

8 Presione të panjohura		E rëndësishme vetëm kur statusi është më i ulët se i mirë, dhe presioni është i panjohur.	- **Informacion nga AMBU/ZABU;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**
9 Ndotjet historike		Në rastet kur një trup ujor nëntokësor është dukshëm i ndotur nga aktivitetet e kaluara, por presionet që e shkaktuan nuk ekzistojnë më.	- **Informacion nga MIE/AKBN;** - **Informacion vizual nga imazhet Ortofoto 2007/2015/2018 ASIG;** - **Hetimi në terren.**

2 Vlerësimi i presioneve, statusit dhe ndikimeve për trupat ujorë në BU Erzen

Statusi i cilësisë së ujit duhet të përcaktohet duke marrë parasysh monitorimin periodik të vazhdueshëm (të paktën 5 vjet) të cilësisë së ujit për çdo trup ujor të përcaktuar. Sipas DKU, ekzistojnë tre lloje të monitorimit të cilësisë së ujit
a. vlerësimi i modelit dhe tendencave rajonale (monitorimi i mbikqyrjes);
b. zbulimi i rimëkëmbjes së ekosistemit (monitorimi operacional); dhe
c. vlerësimi i faktorëve stresues të supozuar (monitorimi investigativ).

Aspekti sfidues i të tre qasjeve të vlerësimit është nevoja për të vendosur një pikë referimi, kusht referimi për të adresuar gjykimet ndaj ndryshimit (llogaritja e raporteve të cilësisë ekologjike të gjendjes së vëzhguar dhe të pritshme).
Kushtet e referencës janë të nevojshme për përcaktimin e një bashkësie biologjike referencë që do të përdoret duke vendosur referencën e mësipërme për vendosjen e kufijve dhe për identifikimin e largimeve nga e pritshme që mund të shkaktohet nga stresi antropogjen.
Statusi cilësor i trupit ujor përcaktohet nëpërmjet vlerësimit kimik, biologjik dhe elementet cilësore hidromorfologjik (statusi ekologjik). Vlerësimi i gjendjes kimike bazohet në monitorimin e metaleve të rënda dhe substancave prioritare, ndërsa vlerësimi i gjendjes ekologjike të trupit ujor bazohet në monitorimin periodik të parametrave fiziko-kimikë, parametrave biologjikë (makroinvertebrorët, diatomet, mikrofitet, peshqit dhe fitoplanktonet) dhe elementet hidromorfologjike të trupit ujor / stacionit të monitorimit.

2.1 Niveli i besimit

Sa i përket trupave ujorë sipërfaqësorë, meqenëse cilësia e të dhënave është thelbësore për metodologjinë e statusit, është gjithashtu e nevojshme të raportohet mbi "nivelin e besimit" (NB) të vlerësimit të statusit.
Një besim dhe saktësi e ulët në të dhëna çon në një rrezik të keqklasifikimit, prandaj NB jep një tregues të besueshmërisë së vlerës së statusit.
Udhëzimi i WISE 2016 këshillon klasifikimin e mëposhtëm për të treguar besimin në statusin ekologjik ose potencialin e caktuar:
'0' = nuk ka informacion; '1' = besim i ulët; '2' = besim mesatar; '3' = besim i lartë.

Kriteret janë si më poshtë:
E ulët = nuk ka të dhëna monitorimi, vetëm gjykimi i ekspertëve; Mesatar = disa të dhëna të elementit të cilësisë dhe të dhëna të kufizuara; E lartë = të dhëna nga burime të sigurta.
Për shkak të të dhënave të kufizuara të disponueshme për trupat ujorë të Erzenit, niveli i besimit aktualisht është i ulët; përveç kësaj, niveli i besimit mund të ndryshojë pasi të përfundojë procesi i mbledhjes së të dhënave.

Figura 6 - Pellgu i lumit Erzen - Presionet dhe Vlerësimi i Statusit - Kategoria LUM

IDENTIFIKIMI			ANALIZA E PRESIONEVE								STATUSI OSE POTENCIALI I PËRGJITHSHËM						VL.RISKU	
EMRI I TU	KODI I TU / EU	FORM	Presione pikesore 1	Presione pikesore 2	Presione difuze 1	Presione difuze 2	Presione nxjerrjes 1	Presione nxjerrjes 2	Presione morfologjike 1	Presione hidromorfologjike 1	BQES EQR	P-CHEM	H-MORPH	ANNEX X PSs	ANNEX VIII RBSP	OVERALL STATUS	RISK LEVEL	CL
Erzen	351611	Natural	- - - -	- - - -	- - - - -	- - - -	- - - -	- - -	- - - -	- - - -							Unknown	0
Erzen	351613	Natural	1.1 Urban WW - -	1.2 Urban SO - - 1.6 Waste disposal sites -	- - - - -	- - - -	- - - -	- - -	- - - - -	- - - -		good					Not at Risk	2
Erzen	351615	Natural	- - - -	- - - -	- - - - -	- - - -	- - - -	- - -	- - - -	- - - -							Unknown	0
					-				-	-								
Peze	35162	Natural	- - - -	- - - -	- - - - - -	- - - -	- - - -	- - -	- - - - - -	- - - -							Unknown	0
Erzen	35163	Natural	1.1 Urban WW - - -	1.2 Urban SO - - -	- - - - - -	- - - -	- - - -	- - -	- - - - -	4.1.2 Agriculture - - -		good					Not at Risk	2
	35164	Natural	- - - -	- - - -	- - - - - -	- - - -	- - - -	- - -	- - - - -	4.1.2 Agriculture - - -							Not at Risk	1
Erzen	35165	Natural	- - - -	- - - -	- - - - - -	- - - -	- - - -	- - -	- - - - -	4.1.2 Agriculture - - -							Not at Risk	1

Murdhari	351661	HMWB	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	4.1.2 Agri-cul-ture - - - -				Not at Risk	1
Murdhari	351663	HMWB	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	4.1.2 Agri-cul-ture - - - -				Not at Risk	1
Erzen	351671	Natu-ral	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	4.1.2 Agri-cul-ture - - - -			good	Not at Risk	2
Erzen	351673	Natu-ral	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	4.1.2 Agri-cul-ture - - - -				Not at Risk	1
	35168	Natu-ral	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	4.1.2 Agri-cul-ture - - - -				Not at Risk	1
Erzen	35169	Natu-ral	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	- - - - - - -	4.1.2 Agri-cul-ture - - - -				Not at Risk	1
S. chan-nel	351711	Transi-tional	-												
S. chan-nel	351713	HMWB	-												
N. chan-nel	351721	Transi-tional	-												
N. chan-nel	351723	HMWB	-												

3 IDENTIFIKIMI I KËRCËNIMIT MBI MAKROINVERTEBRORET DHE LLOJEVE TE TJERA

Makroinvertebrorët janë përdorur për dekada si bioindikatorë, sepse ata reagojnë ndaj ndryshimeve mjedisore si cilësia e ujit dhe përdorimi i tokës, duke rritur ose ulur prezencën e tyre, herë pas here edhe duke u zhdukur. Studimet që përfshijnë ndryshimet sezonale janë thelbësore për të përcaktuar efektet natyrore dhe antropogjene në komunitetet ujore. Pikat e monitorimit u zgjodhën në varësi të llojit të habitatit dhe aktiviteteve të kryera përgjatë vijës së lumit. Në lumenjtë në studim, ndër aktivitetet kryesore që realizohen janë: bujqësia intensive ose jo, zhvillimi i zonave urbane, ku kemi prezencë të shumë fshatrave dhe peshkimi.

Pikat e monitorimit për ndikimin e kërcënimeve

Koordinatat		Emri	Përshkrim
41°26'8.55"N	19°27'39.19"E	delta e Erzenit	delta e Erzenit
41°25'36.13"N	19°29'16.41" Lindje	Erzen AG	Tokë bujqësore (vetëm)
41°25'28.89"N	19°30'46.23" Lindje	Erzen UB	Zonë urbane + zonë bujqësore
41°22'49.73"N	19°32'27.86"E	Erzen UB2	Zonë urbane
41°16'30.17"N	19°37'34.89"E	Erzen I-AG	Bujqësi intensive
41°15'47.43"N	19°40'54.99"E	Erzen NA	Për tu parë pranë ujit

Ndotja

Grykëderdhjet e lumenjve janë zonat që tregojnë më së miri ndotjen që ka një lum i caktuar. Në grykëderdhjen e Erzenit ka një ndotje masive jo vetëm nga ujërat e zeza dhe shumë vajra, por edhe nga mbetjet e ngurta dhe mbetjet spitalore. Kjo është një situatë alarmante për vetë lumin, pasi një ndotje e tillë ndikon drejtpërdrejt tek speciet e pranishme në zonë. Ndotja shkakton përmbajtje shumë të ulët të oksigjenit të tretur në ujë. Prandaj, statusi mjedisor i ujit ndikon në mënyrë kritike te makro-jovertebrorët. Në përgjithësi, Oligokaetet dhe Dipterët dominojnë në ujërat e ndotur me përqendrim të lartë të materialeve organike dhe lëndëve ushqyese, por speciet e tjera nuk mund të mbijetojnë.

Bujqësia intensive

Përdorimi i tokës bujqësore shpesh degradon habitatin në breg dhe zakonisht ndryshon cilësinë e ujit, rrit temperaturën e ujit, lëndët ushqyese dhe sedimentet e imta në përrenj. Për shkak të natyrës së njëanshme të rrjedhave, lëndët ushqyese dhe ndotësit (p.sh. plehrat ose agrokimikatet) mund të grumbullohen në rrjedhën e poshtme me përqendrime më të larta në zonat më të ulëta të pellgut. Për më tepër, reduktimet në rrjedhën e përrenjve, që lidhen me devijimet e ujit në kanalet vaditëse, janë të zakonshme në rajonet bujqësore të Mesdheut. Këto karakteristika mjedisore të lidhura me aktivitetet bujqësore mund të ndikojnë negativisht në makro-jovertebrorët ujorë. Disa pasoja të përdorimit të tokës bujqësore janë ulja e taksoneve të, rritja e sasisë relative të taksoneve tolerante si Chironomids ose Oligochaetes.

Megjithatë, ndryshime të tilla mund të maskohen nga ndryshimet natyrore që ndodhin në pellgje, si p.sh. gradientët në lartësi që ndodhin përgjatë një lumi, duke ndikuar në cilësinë e ujit dhe në komunitetet ujore. Ne vlerësuam këto efekte në pellg pasi rritja e proporcionit të

aktivitetit bujqësor lidhet me një rritje të madhësisë së pellgut dhe një ulje të lartësisë. Rritja (ulja) e aktivitetit bujqësor u shoqërua edhe me shtimin e individëve të insekteve dhe rritjen e dendësisë së makro-invertebrorëve. Nga ana tjetër, shtimi i makroinvertebrorëve ishte më i lartë në zonat më të prekura nga bujqësia. Këto rezultate janë në kundërshtim me ato të raportuara në literaturë, ku pritet një dendësi më e vogël e specieve në vendet me tokë të madhe bujqësore.

Zhvillimi urban

Pellgjet urbane në zonën e studimit kanë përgjithësisht karakter uniform. Megjithatë, ekzistojnë disa ndryshime brenda dhe ndërmjet ujëmbledhësve, në veçanti, lidhur me madhësinë e parcelave të banimit dhe ndërtesave.

Efektet në basenet ujore dhe përdorimi i ujit të lumenjve janë rritur fuqishëm vitet e fundit për shkak të urbanizimit. Në veçanti, përdorimi i tokës dhe mbulimi i tokës (kryesisht përqindja e zonës së papërshkueshme ka ndryshuar. Ujërat e shiut, ujërat e zeza shtëpiake, ujërat e zeza industriale, rrjedhjet sipërfaqësore dhe uji nga depozitimet komunale do të shkarkohen në lumenj pas shiut. Ujërat e zeza shtëpiake dhe disa lloje të ujërave të zeza industriale përmbajnë sasi të mëdha të komponimeve që përmbajnë azot dhe fosfor. Prandaj, derdhjet e ujërave të zeza në lumenj mund të furnizojnë me azot dhe fosfor të tepërt, gjë që mund të ndikojë negativisht në cilësinë e ujit dhe diversitetin e organizmave ujorë. Në rrethana të tilla, shumë lloje makrobentos të ndjeshëm do të zhduken dhe speciet tolerante do të shumohen.

Ky studim u fokusua në efektet e urbanizimit në organizmat makrobentos sepse këta organizma jetojnë në fund të sistemeve ujore, janë jetëgjatë dhe lëvizin pak. Ndryshimet në numrin e specieve macrobenthos dhe shpërndarjet hapësinore reflektojnë ndryshimet mjedisore në pellgjet e lumenjve. Intensiteti i urbanizimit në një pellg lumi mund të shprehet si PIA (raporti ndërmjet sipërfaqes së tokës së zënë nga banesat urbane, impiantet industriale, objektet tregtare dhe rrugët në një pellg lumi dhe sipërfaqes totale të pellgut). Në lumin Erzen shohim se kemi një zhvillim të madh të zonave urbane, ku rreth 60% e vijës së lumit e zënë ndërtesa dhe aktivitete të ndryshme.

Marrja e sedimentit

Sedimenti është një komponent thelbësor i ekosistemeve lumore dhe balanca e transportit me depozitimin e sedimentit ndikon ndjeshëm në biotën ujore. Megjithatë, infrastruktura e ruajtjes së ujit, të tilla si digat dhe rezervuarët, ndërpret vazhdimësinë gjatësore të transportit të sedimentit në ekosistemet e lumenjve nëpërmjet ndërtimit të grumbullimeve dhe rregullimit të rrjedhës pasuese. Sedimentet e vogla të grimcave si rëra dhe zhavorri, të cilat grumbullohen në rrjedhën e sipërme të digës dhe rezervuarit, zvogëlohen në rrjedhën e poshtme të digës. Ky reduktim i sedimenteve të grimcave të vogla në shtratin e lumit ndryshon morfologjinë e kanalit në rrjedhën e poshtme, duke ndikuar negativisht në strukturat e habitatit ujor dhe funksionin ekologjik në rrjedhën e poshtme të digës. Ndikime të tilla përfshijnë humbjen e diversitetit të makroinvertebrorëve, degradimin e shtretërve të lumenjve për lëshimin e vezëve të peshkut, rritje e tepruar e algave filamentoze dhe një shtresë organike perifitike jashtëzakonisht e trashë. Për të trajtuar këtë deficit të sedimentit në rrjedhën e poshtme dhe për të zbutur ndryshimet morfologjike janë zhvilluar strategji gjithëpërfshirëse të menaxhimit të sedimenteve në mbarë botën.

PLANI I MENAXHIMIT I BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike V (Hidrobiologjia)

1. VLERËSIMI I LLOJEVE UJORE

**Identifikimi i listës së disponueshme të specieve ujore për lumin Ishëm, bazuar në informacionin e disponueshëm*

**Identifikimi i specieve ujore nën rrezik në zonën e ndjeshme ndaj lëndëve ushqyese bazuar në informacionin e disponueshëm*

1.1 PËRSHKRIMI DHE METODOLOGJIA E PËRGJITHSHME

Ky studim diskuton rishikimin e literaturës si një metodologji për kryerjen e kërkimit dhe ofron një pasqyrë të llojeve të ndryshme të rishikimeve, si dhe disa takime rreth studimeve të bëra në Shqipëri për mjediset lumore ujore. U zhvilluan disa takime me Universitetin e Tiranës (Fakulteti i Shkencave të Natyrës, Departamenti i Biologjisë), Universiteti Bujqësor i Tiranës dhe ekspertë nga shoqata të ndryshme mjedisore me qëllim mbledhjen e informacionit mbi specie të rëndësishme të mjediseve lumore. Gjatë mbledhjes së informacionit, u vu re një mungesë në studimet e mëparshme të mirëfillta lidhur me speciet ujore të lumenjve dhe sipas këtyre studimeve një numër i madh i specieve të identifikuara u klasifikuan deri në nivelin e rendit apo të familjes.

Pas studimit të literaturës dhe studimeve të mëparshme, të dhënat u analizuan përpara se të shkonin në terren dhe të studionin specie me rëndësi ekonomike dhe mbrojtëse.

1.2 RRETH TRUPAVE UJORË KALIMTARE NË DELTËN E LUMIT ERZEN

Gjiri i Lalzit shtrihet në Ultësirën e Adriatikut Perëndimor, midis kepit të Rodonit në veri dhe kepit të Pallës në jug sipërfaqja e tij llogaritet të jetë rreth 250 km. Peizazhi është i rrafshët dhe disa pjesë afër bregut janë gropa që arrijnë një thellësi prej 1.5 m. Ato mbahen të thata nga aktiviteti i një stacioni pompimi pranë fshatit Hamallaj. Një varg kodrinor, një formacion kryesisht neogjen dhe molasik i Miocenit dhe Pliocenit përgjatë kepit të Rodonit, ndan pellgun ujëmbledhës të Erzenit nga Ishmit; lartësia më e lartë është 223 m.

Si të gjitha ligatinat e tjera përgjatë bregdetit shqiptar, zona është e ndikuar nga klima fushore mesdhetare. Vija bregdetare në Lalz dhe ultësira e tij origjinale (i ish-kënetave të Durrësit, Qerretit, Jubës dhe Rrushkullit) janë ndikuar fuqishëm nga lumi Erzen me deltën e tij në pjesën më jugore

të gjirit. Rreth 35% e vijës bregdetare midis kepeve të Rodonit - Pallës janë shkëmbinj, të ekspozuar ndaj erozionit të lehtë dhe që shtrihen përgjatë të dy kepeve. Pjesa e mbetur, gjiri i Lalzit, është pjesërisht i ekspozuar ndaj depozitimit nga lumi (47%) dhe pjesërisht ndaj erozionit nga deti (18%). Prandaj, gjiri i Lalzit me grykëderdhjen e lumit Erzen është një zonë e ndjeshme mjedisore. Jo vetëm forcat natyrore, por çdo aktivitet që ndryshon sasinë e materialeve të bartura nga lumi Erzenit do të ndikojë në breg, duke gjeneruar procese të reja erozioni. Hidrodinamika detare apo ndryshimet klimatike kanë intensifikuar erozionin në Lalz. Natyrisht, ka ndikin edhe nga aktiviteti njerëzor. Rikuperimi dhe kullimi i ligatinave ka qenë i tepruar si kudo në vend. Për më tepër, rezervuarët e rinj të ujitjes në pellgun ujëmbledhës dhe minierat intensive të zhavorrit në shtretërit e lumenjve gjatë dekadave të fundit kanë shqetësuar fuqimisht sistemin hidrologjik të bregdetit dhe deltat e lumenjve të Erzenit dhe Ishmit. Nga erozioni po vuan edhe gjiri i Porto-Romanos. Dinamika e vrullshme në bregdetin e Lalzit është më e theksuar në pjesën veriore të deltës së Erzenit, nga Rrushkulli deri në plazhin e Shën Pjetrit. Për shkak të shkallës së lartë të erozionit që nga viti 1975, deti ka depërtuar deri në 300 m në tokë në zonën Rrushkulli - Hamallaj, me një shpejtësi prej rreth 10 m në vit (Miho, 2013).

Ligatinat dhe zonat më të rëndësishme të rezervave natyrore në Gjirin e Lalzit janë delta e Erzenit me ligatinat e saj në pjesën jugore, Rezervati Rrushkulli - Hamallaj dhe plazhi dhe pylli i Shën Pjetrit (Lalzit), si dhe ligatina e Bishtarakës Cilësia e ujit të lagunës vlerësohet të jetë eutrofik pasi përmban përqendrime të larta të fosfatit dhe lëndëve të tjera ushqyese që shpërndahen nga tokat bujqësore përreth, të kombinuara me efektet ndotëse nga lumi Erzen (Miho, 2013). I rëndësishëm për t'u përmendur është Kepi i Rodonit që ndodhet në pjesën më perëndimore të vargut kodrinor të Prezës-Rodonit, që ndan pellgun ujëmbledhës të Erzenit (që përfundon në gjirin e Lalzit) nga pellgu ujëmbledhës i Ishmit (që përfundon në gjirin e Rodonit). Ky Kep është në proces vlerësimi të biodiversitetit, gjë që do e kthejë atë në parkun e dytë kombëtar detar në Shqipëri.

1.3 FLORA

Shtretërit e kallamishteve me *Phragmites australis* zgjerohen gjerësisht në zona të mëdha që rrethojnë lagunën e Bishtarakës përgjatë brigjeve të lumit Erzen dhe kanaleve kulluese, duke formuar shpesh breza të gjerë. Kallamishtja shpesh ndiqet nga shtretërit e topuzit të kallamit të dominuar nga *Typha angustifolia.* Këto dy grupe përmbajnë gjithashtu, *Scirpuslacustris*, *S. maritimus, Typha latifolia, Tamarix parviflora, Lithrum salicaria, Alisma plantago-aquatica, Equisetum palustris* dhe *Mentha aquatica.* Shtretërit e kënetave të kripura bregdetare, të dominuara kryesisht nga *Scirpusmaritimus*, mbulojnë zona të mëdha në pjesën veriore të kanalit të Bishtarakës (A. Imeri, 2008). Pyjet aluviale mesdhetare-turane shtrihen gjerësisht në deltën e Erzenit dhe përgjatë rezervatit Rrushkulli - Hamallaj. Aty janë më të bollshme pyjet bregore mesdhetare me plepin e bardhë (*Populus alba*) të shoqëruar nga *Salix alba*, *Populus nigra* dhe *Ulmus minor*. Pyjet aluviale të përziera me *Quercus robur*, *Ulmus laevis, U. minor, Alnusglutinosa* dhe *Fraxinus angustifolia* janë aktualisht shumë të dendura në rezervat, të rrethuara dhe të mbrojtura rreptësisht që nga viti 2000.(A. Imeri, 2008). Shkurret dhe pishat me gjelbërim të

përhershëm përbëjnë bimësinë më dominuese në kodrat e Rodonit, me pemën e luleshtrydhes (*Arbutus unedo*), mërsinën e zakonshme (*Myrtus communis*) dhe të tjera.

1.4 FAUNA

Zona është gjithashtu e njohur për peshkimin, që konsiderohet një aktivitet kryesor në zonë; llojet kryesore të peshkut janë *Dicentrachus labrax, Umbrina cirrosa, Lichiaamia, Sparus sp., Alosa fallax, Anguilla.* Së fundmi, në grykën e Erzenit është regjistruar prania e gaforres blu pushtuese aliene *Callinectes sapidus.* Amfibët janë përshkruar në rrethinat e lumit si bretkosat ku mund të përmendim: bretkosa e shkathët *Rana dalmatina,* zhaba e zakonshme *Bufo*, zhaba me bark të verdhë *Bombina variegata,* zhaba jeshil evropian *Bufotes viridis* etj. Ndër llojet e zvarranikëve rreth lumit Erzen përmendim: gjarpër bari *Natrix natrix,* specie *Lacerta*, gjarpër me katër rreshta *Elaphe quatrolineata*, gjarpër montpellier *Malpolon monspessulans*, nepërkë me brirë Vipera ammodytes, etj.. Në lidhje me mjediset ujore, përmendim edhe një sërë shpendësh që gjejnë në këtë lumë burime ushqimore si: peshkatari i zakonshëm *Alcedo atthis*, çafka e vogël *Egretta garzetta,* pulëbardha kokëzezë *Larus ridibundus*, mallara Anas platyrhynchos etj.

1.5 MAKROINVERTEBRORËT BENTIKE

Pothuajse të gjitha komunitetet ujore të bimëve ose kafshëve, qofshin ato mikro ose makroskopike, mund të japin informacion mbi cilësinë e mjedisit të tyre. Komuniteti më i përdorur në hetimet e cilësisë së lumenjve është ai i kafshëve jovertebrore më të mëdha lehtësisht të dukshme që kolonizojnë nënshtresat e të gjithë lumenjve; kafshë të tilla kolektivisht quhen makro-jovertebrore, përbërësit kryesorë të të cilëve janë fazat e reja ujore të insekteve. Brenda këtij komuniteti të banimit fundor, ndjeshmëria dhe toleranca ndaj ndotjes së përbërësve të ndryshëm dallojnë në mënyrë të konsiderueshme nga speciet në specie. Disa lloje janë, për shembull, shumë të ndjeshme ndaj reduktimeve të oksigjenit të tretur dhe nuk do të gjenden në zona ku nivelet e oksigjenit nuk janë vazhdimisht të larta. Një tipar karakteristik i mjediseve të ndotura është reduktimi i diversitetit të përgjithshëm të komunitetit dhe rritja e densitetit të specieve tolerante. Prandaj, përbërja e një komuniteti makroinvertebrorësh në çdo pikë të lumit pasqyron cilësinë mesatare të ujit në atë pikë të caktuar. Për këtë arsye makroinvertebrorët përdoren gjerësisht në vlerësimin e cilësisë së lumenjve.

Jovertebrorët bentik konsiderohen të jenë tregues të mirë të cilësisë së ujit, por jo më pak për shkak të ndryshimit të gjerë të ndjeshmërisë së tyre ndaj ndotësve dhe palëvizshmërisë së tyre relative. Burimet e pikës së ndotjes dhe ngarkesat e përhapura të rrjedhjeve bujqësore ndikojnë në komunitetet makrobentos dhe e zhvendosin përbërjen e komunitetit nga takson e ndjeshëm në tolerant.Shumë studime treguan se në sistemet ujore mesdhetare, cilësia e ujit përkeqësohet gjatë periudhës së thatë të zgjatur. Ndryshimet sezonale në rrjedhat mesdhetare nënkuptojnë sekuenca rikolonizimesh, një proces në të cilin speciet mund të ndryshojnë në nivelet e tyre të tolerancës ndaj faktorëve mjedisorë dhe me sa duket ndaj ndotjes. Megjithatë, identifikimi dhe aplikimi i treguesve më të përshtatshëm mbetet ende një detyrë e vështirë, sepse ndjeshmëria e taksonëve mund të ndryshojë sipas fazave të ndryshme të ciklit të tyre jetësor, moshës dhe zonës gjeografike.

1.6 INSEKTET

Rreth 80% e makroinvertebrorëve të ujërave të brendshme janë artropodë dhe, kryesisht, rende të ndryshme insektesh në formën e tij larve ose nimfale.

Disa nga grupet më të zakonshme të insekteve i kemi në lumin Erzen, por duke qenë se faza në të cilën gjenden në mjediset ujore është në fazën larve, klasifikimi dhe identifikimi i tyre ka arritur në nivelin e rendit apo të familjes së cilës i përket kjo specie.

Tabela 1: Lista e insekteve ujore në lumin Erzen

GRUPI	FAMILJET	Vlerat e ndjeshmëtisë	Vlerat e tolerancës
Plekoptera	*Nemouridae*	+	
Efemeroptera	*Heptagenidae*	+	
	Ephemerillidae		
	Oligoneuriidae		
	Baetidae		
Odonata	*Gomphidae*		+
Trikoptera	*Hydropsychidae*		+
Diptera	*Chironomidae*		+
	Ceratopogonidae		
	Tabanidae		
	Tipulidae		
	Athericidae		

Rendi ephemeroptera (një nga rendet më të lashta të insekteve fluturuese. Nimfat e tyre ujore, të cilat zakonisht banojnë në lumenj, karakterizohen se kanë tre fije të gjata anale. Të rriturit, të cilët fluturojnë mbi sipërfaqen e ujit, janë shumë të brishtë dhe kanë një cikël të shkurtër jetësor në krahasimi me nimfat) përfshihet në grupin e benthos të ndjeshëm ndaj ndotjes së ujit që do të thotë se ky takson tregon ndjeshmëri edhe ndaj kushteve klimatike, në rastin konkret ndaj temperaturës, reshjeve dhe rrezatimit diellor (E. Keci. 2016). Një rritje e ndikimeve njerëzore në lumin Erzen do të kishte ndikime të menjëhershme në speciet e këtij rendi. Lidhur me rendin Trichoptera (ato janë insekte të lidhura ngushtë me rendin Lepidoptera (fluturat dhe tenjat). Nimfat e tyre ujore mund të ndërtojnë një strehë rreth trupit të tyre të bërë nga materiale substrate. Ne mund t'i dallojmë ato nga larvat e tjera të insekteve ujore sepse kanë disa filamente anale të pajisura me thundra të forta). Familja Hydropsychidae klasifikohet si takson mesatar tolerant ndaj ndotjes (E. Keci, 2016). por duke qenë se ata preferojnë ujin e pastër, ndikimet nga

tokat bujqësore përreth lumit Erzen dhe ndotës të tjerë me origjinë të ndryshme do të kishin një ndikim të menjëhershëm në zhvillimin e larvave të tyre. Rendi i dipterëve karakterizohet nga familje të ndryshme ku mund të përmendim speciet e familjes Tipulidae, të cilët janë kontribuues shumë të rëndësishëm në ekosistemet e lumenjve sepse i thyejnë gjethet në copa më të vogla dhe i bëjnë ato të aksesueshme për organizmat e tjerë.

1.7 MOLUSKE

Molusqet janë ndër grupet e kafshëve më të larmishme dhe më të bollshme në këtë zonë, që banojnë në ekosistemet lumore. Ata janë inxhinierë të rëndësishëm të ekosistemeve, duke ndihmuar në strukturimin e mjediseve të poshtme ujore dhe duke siguruar habitat, mbrojtje dhe ushqim për një gamë të gjerë taksonësh të tjera.

Molusqet janë organizma idealë për studime të shpejta biologjike. Shumë janë të spikatur dhe në pjesën më të madhe janë kampionuar lehtësisht dhe me kosto të ulët. Ata janë të ndjeshëm ndaj shqetësimeve antropogjene dhe konsiderohen si specie treguese të shkëlqyera. Disa nga molusqet nganjëherë quhen "kanarinat ujore në minierën e qymyrit" ose "mëlçitë e lumenjve" për shkak të ndjeshmërisë së tyre ndaj ndryshimeve në mjedis dhe cilësinë e ujit. Ato kanë aftësinë filtruese të ujit. Kërmijtë e ujërave të ëmbla shërbejnë gjithashtu si burim ushqimi për njerëzit në shumë pjesë të botës. Taksonët më të shpeshta janë Dreissena sp., Unio sp. (Fehér, Zoltán & Erőss, Zoltán, 2009). Frekuenca e lartë e tyre mund t'i atribuohet aftësisë së tyre për t'u përshtatur ndryshimeve në nivelin e ujit.

Përçueshmëria e ujit është e lidhur ngushtë me shumëllojshmërinë dhe pasurinë e jovertebrorëve ujorë. Lumi Erzen renditet ndër lumenjtë më të ndotur në Shqipëri, pasi kalon në tokat bujqësore dhe kjo ndikon edhe në praninë e molusqeve.

Tabela 2: Lista e llojeve të molusqeve në lumin Erzen

GRUP	FAMILJA	GJINI\LLOJET	PREZENCA (LARTË\ULËT)	STATUSI
GASTROPODA	*Acroloxidae*	*Acroloxus lacustris*	L	LC (shqetësimi më i vogël)
	Bithyniidae	*Bithynia sp.*	L	-
	Hydrobiidae	*Bythinell aschmidti*	L	-

		Litthabitella chilodia	L	LC (shqetësimi më i vogël)
		Lyhnidia gjorgjevici	L	CR (i rrezikuar në mënyrë kritike)
		Lyhnidia hadzii	L	CR (i rrezikuar në mënyrë kritike)
		Lyhnidia karamani	L	CR (i rrezikuar në mënyrë kritike)
		Pseudamnicolamacrostoma	L	DD (të dhëna të mangëta)
	Lymnaeidae	*Lymnaea stagnalis*	NE (nuk është vlerësuar)	LC (shqetësimi më i vogël)
		Ampli i radiksit	NE (nuk është vlerësuar)	-
		Radix sp.	NE	-
	Micromelaniidae	*Phyrgo hydrobia sp.*	L	-

		Pyrgula annulata	L	LC (shqetësimi më i vogël)
	Physidae	*Aplexa hypnorum*	L	VU (i cenueshëm)
		Physa fontinalis	L	LC (shqetësimi më i vogël)
BIVALVIA	*Pisidiidae*	*Pisidium sp.*		
	Dreissenidae	*Dreissena sp.*	H	
	Unionidae	*Uniosp.*	H	

1.8 ANELIDËT

Anelida e ujërave të ëmbla përfaqësohet më së miri nga tre klasa kryesore: *Polychaeta* (krimbat me qime), *Oligochaeta* (krimbat e tokës) dhe *Hirudinea* (shushunjat). Shushunjet dhe krimbat mund të jenë kafshë të rëndësishme në ujërat e brendshme. Për shembull, disa shushunja ushqehen me gjak vertebror dhe hemolimfë jovertebrore, ndërsa shumica janë grabitqare dhe hanë jovertebrorë të tjerë. Oligokaetët ndodhin në baltën intersticiale në fundet e liqeneve dhe përrenjve dhe ndoshta luajnë një rol të rëndësishëm në ciklin e lëndëve ushqyese, por pak studime e kanë cilësuar rëndësinë e tyre. Ujitja, pesticidet dhe depozitat e pakontrollueshme antropogjene ndikojnë negativisht në burimet e lumenjve. Shumë faktorë si ndotja nga zonat dhe vendbanimet bujqësore, shkatërrimi i bimëve ujore përreth burimeve ujore dhe gjuetia e tepruar shkatërrojnë habitatet, duke shkaktuar rënie të niveleve të biodiversitetit ujor në burimet e ujërave të ëmbla. Fauna makrobentike në një ekosistem ujor mund t'i përgjigjet ndotjes duke rritur ose ulur numrin e tyre, ose me zhdukjen e tyre nga sistemi. Oligochaeta është një nga grupet e dobishme brenda faunës makrobentike për të vëzhguar ndotjen nga përdorimi i organizmave ujorë (Brinkhurst dhe Jamieson, 1971). Ky grup ka shumë lloje tregues për të treguar ndotjen në burimet ujore (Brinkhurst dhe Jamieson, 1971). Oligochaeta është një nga grupet e dobishme brenda faunës

makrobentike për të vëzhguar ndotjen nga përdorimi i organizmave ujorë (Brinkhurst dhe Jamieson, 1971). Ky grup ka shumë lloje treguesish për të vlerësuar ndotjen në burimet ujore (Brinkhurst dhe Jamieson, 1971). Oligochaeta është një nga grupet e dobishme brenda faunës makrobentike për të vëzhguar ndotjen nga përdorimi i organizmave ujorë (Brinkhurst dhe Jamieson, 1971). Ky grup ka shumë lloje treguesish për të vlerësuar ndotjen në burimet ujore (Brinkhurst dhe Jamieson, 1971).

Ndër familjet më të përhapura në lumin Erzen sipas studimeve të mëparshme janë familjet Haplotaxidae dhe Hirudidae (E. Keci, 2013).

1.9 LLOJET E PESHQIT

Komunitetet vendase të peshqve janë një element integral në përbërjen, strukturën dhe funksionin e ekosistemeve ujore. Peshqit zakonisht dominojnë vertebrorët ujorë. Ato janë të ndjeshme ndaj shqetësimeve dhe potencialisht integrojnë efektet e proceseve të peizazhit dhe pellgut ujëmbledhës në shkallë të mëdha hapësinore dhe kohore. Peshqit kanë ndikuar në zhvillimin, statusin dhe suksesin e sistemeve sociale dhe ekonomike njerëzore. Ato gjithashtu mund të jenë rrugë të rëndësishme për flukset e lëndëve ushqyese dhe të energjisë midis sistemeve ujore dhe tokësore. Edhe në ujërat historikisht shterpë nga peshqit, peshqit e futur ndikojnë thellësisht në strukturën e komuniteteve ujore (Bahls, 1992).

Aktivitetet e ruajtjes dhe menaxhimit të lumenjve në vendin tonë vuajnë nga njohja e pamjaftueshme e biotës përbërëse, duke qenë se nga studimet e pakta që bëhen për lumenjtë në përgjithësi. Ndryshueshmëria në kompleksitetin strukturor të habitatit dhe heterogjenitetin e peizazhit duket se ruan një pasuri të lartë të specieve ujore, por në rastin tonë lumi Erzen, duke qenë në një ekosistem në ndryshim, ka të ngjarë të ketë më pak bollëk në specie peshqish dhe takson të tjerë. Zhvillimi i mëtejshëm i modeleve makro-ekologjike që parashikojnë variacionet rajonale në diversitetin e peshqve të lumenjve mbetet një detyrë me rëndësi të madhe, duke pasur parasysh se planet e ruajtjes për të mbrojtur speciet nga kërcënimet aktuale dhe të afërta (si përdorimi i ujit dhe ndryshimet globale mjedisore) shpesh kërkojnë të identifikojnë zonat më të larta, me rëndësi biologjike, që duhet të përfshihen në planin e menaxhimit të lumenjve.

Për shembull, në tabelën e mëposhtme kemi disa nga llojet e peshqve që janë të shpërndarë përgjatë rrjedhës së lumit Erzen: Ngjala evropiane (*Anguilla anguilla*); ngjala e zakonshme (*Alburnus alburnus*); krapi i argjendtë (*Hypophthalmichthys molitrix*) etj.

Tabela 3: Lista e llojeve të peshqve në lumin Erzen

FAMILJA	LLOJET	STATUSI
Anguillidae	*Anguilla anguilla*	CR (i rrezikuar në mënyrë kritike)
Nemacheilidae	*Oksinoema cheiluspindus*	VU (i cenueshëm)

Cyprinidae	*Alburnu salburnus*	NT (pranë e kërcënuar)
	Ctenopharyngo donidella	NE (nuk është vlerësuar)
	Cyprinus carpio	VU (i cenueshëm)
	Hypophthalmichthys molitrix	NT (pranë e kërcënuar)
	Carassius carassius	LC (shqetësimi më i vogël)
	Squalius cephalus	LC (shqetësimi më i vogël)
Salmonidae	*Oncorhynchus sp.*	-

Popullatat kohët e fundit kanë një shqetësim në rritje dhe dëshmi se ndotja nga ndotës kimikë si DDT, PCB, herbicide, pesticide, metale të rënda, cianotoksina, ka sjellë një ndikim të rëndësishëm në shëndetin e ngjalës. Ngjalat evropiane i grumbullojnë këto ndotës veçanërisht në yndyrën e trupit, indet dhe gonadat e tyre, (Belpaire et al., 2008), gjë që ka ndikuar në statusin e saj sipas IUC, CR (e rrezikuar në mënyrë kritike). Peshku chub (Squalius cephalus) gjithashtu, mund të kontaminohet nga ndotja metalike si bakri, magnezi dhe natriumi, të cilat mund të grumbullohen në inde si muskujt, gushat dhe mëlçia. Peshqit e rinj të vitit përmbanin nivele veçanërisht të larta të ndotësve metalikë (Gutmann Roberts, et al., 2017). Alburnus alburnus është një burim i rëndësishëm ushqimi për peshqit grabitqarë. Ai është më i ndjeshëm ndaj ndotjes sesa qiprinidet e tjera, gjë që mund të shpjegojë rënien në Evropën veriperëndimore dhe ka statusin NT (gati e kërcënuar). Krapi i zakonshëm (Cyprinus carpio) konsiderohet të jetë një specie shumë e rëndësishme për ekonominë në shumë vende evropiane, përfshirë këtu edhe Shqipërinë. Dendësia e krapit të zakonshëm është një faktor shumë i rëndësishëm që ka një efekt të madh në ekosistemin ujor. Dendësia kritike e krapit të zakonshëm varet kryesisht nga habitati i tij. Kur ushqimi i tij i preferuar nuk është i mjaftueshëm, krapi i zakonshëm kalon në ushqim më pak të preferuar dhe ndryshon sjelljen e tij dhe vendin e të ushqyerit. Këta faktorë e bëjnë krapin e zakonshëm një kandidat shumë potencial për aktivitete ekonomike (Lammens andHoogenboezem. 1991).

PLANI I MENAXHIMIT I BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike VI (Hidromorfologjia)

1 Standard udhëzues për përcaktimin e shkallës së modifikimit të hidromorfologjisë së lumit

Historikisht, shumë vende në Evropë e kanë vlerësuar "cilësinë" e lumenjve thjesht për sa i përket gjendjes kimike ose të ndotjes së ujit që rrjedh në kanalet e lumenjve. Megjithatë, nevojitet një pamje më gjithëpërfshirëse e habitateve të lumenjve për t'iu përgjigjur pyetjeve ekologjike të ngutshme si ato që dalin nga Direktiva Kuadër e KE-së për Ujërat (DKU) (Komisioni i Komuniteteve Evropiane, 2000) dhe Direktiva e KE-së për Habitatet, për të mbështetur Konventën Ndërkombëtare mbi Biodiversitetin, ose për të vlerësuar skemat e propozuara inxhinierike lumore dhe zhvillime të tjera të basenit ujëmbledhës. Vlerësimi i "cilësisë" së lumenjve në Evropë ka evoluar gjatë 20 viteve të fundit. Nga fokusi i tij origjinal në ndotjen organike, ai tani mbështetet në metodat për analizimin e një sërë atributesh kimike dhe biologjike.

Direktiva Kuadër e KE-së për Ujërat (DKU) ka përforcuar nevojën për këtë pamje më të gjerë të "cilësisë" së lumit nëpërmjet kërkesës së saj për përcaktimin e "statusit ekologjik" bazuar në makrofitet, fitobentos, jovertebrorët dhe peshqit. Direktiva kërkon gjithashtu që kushtet hidromorfologjike dhe fiziko-kimike të jenë të përshtatshme për të mbështetur komunitetet biologjike, megjithëse hidromorfologjia klasifikohet vetëm në status të lartë.

Ky standard jep udhëzime për vlerësimin e modifikimit të veçorive hidromorfologjike të lumit. Ai fokusohet veçanërisht në presionet antropogjene që prekin lumenjtë. Kështu, mund të jetë e dobishme për zbatimin e DKU duke treguar shkallën në të cilën këto presione mund të kenë shkaktuar një largim nga kushtet e referencës hidromorfologjike.

Terminologjia		
Lloji	Lloji	Lloji
1.1.1 Makrofitet ujore	Bimë më të mëdha në ujërat e freskët të cilat shihen lehtësisht me sy të lirë, duke përfshirë të gjitha bimët vaskulare ujore, briofitet, gurët (Characeae) dhe makro-algat e rritura	
Bimët vaskulare ujore		
Briofite		
Pemë guri (Characeae)		
Algat makro		

1.1.2 Atribut	Elemente specifike të regjistruara të një veçorie hidro-morfologjike (p.sh. "gurët" dhe "llum" janë atribute të nënshtresës; "grumbullimi i fletëve" dhe "gabionet" janë atribute të brigjeve të projektuara).	
1.1.3 Ujërat e pasme	Zonë me shpejtësi të ulët ose ujë statik nën rrjedhat e motit të thatë, më së shpeshti ish kanale lumore ose kanale përmbytjeje brenda fushës aluviale të përmbytjes, të lidhura me kanalin e lumit të paktën në periudha me prurje të lartë	
1.1.4 Skarpata/Banka	Ana e përhershme e një lumi ose ishulli, e cila është mbi nivelin normal të ujit dhe e zhytur vetëm gjatë periudhave të rrjedhës së lartë të lumit	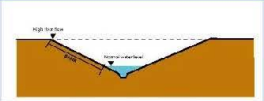
1.1.5 Banka e mbushur / Kuota maksimale e skarpatës	Pika maksimale në brigjet në të cilën përmbytjet mbahen brenda kanalit përpara se të derdhen në fushën e përmbytjes.	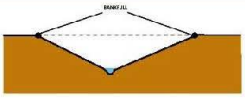
1.1.6 Berm	Raft natyral ose artificial brenda një lumi që është i ekspozuar mbi nivelin e ujit gjatë prurjeve të ulëta, por zhytet gjatë prurjeve të larta	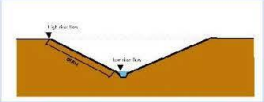
1.1.7 Moçal/Kënetë	Ligatinat, në të cilat komunitetet e vegjetacionit (shpesh të dominuara nga myshqet Sphagnum) formojnë torfe për periudha të gjata kohore.	
1.1.8 Gërshetime	Rrjedha e një lumi të ndarë natyrshëm nga akumulimet e sedimenteve të depozituara, të karakterizuara nga të paktën dy kanale të cilat shpesh ndryshojnë rrjedhën e tyre rregullisht	
1.1.9 Briofite	Termi kolektiv për mëlçitë[1] dhe myshqet - bimë që shpesh gjenden me bollëk në gurë dhe në shtratin e përrenjve malorë.	
1.1.10 Ngjeshja	Konsolidimi i shtratit të lumit nëpërmjet proceseve fizike, kimike ose biologjike	
1.1.11 Sondazh i vazhdueshëm	Anketa u krye përgjatë gjithë rrjedhës së lumit, me të dhëna të mbledhura nga njësitë anketuese fqinje.	
1.1.12 Gjendja ekologjike	Shprehja e cilësisë së strukturës dhe funksionimit të ekosistemeve ujore, e shprehur duke krahasuar kushtet mbizotëruese me kushtet referente.	

[1] Një bimë e vogël jeshile pa lule me kërcell të ngjashëm me gjethe ose gjethe me lobe, që ndodh në habitate me lagështi. *Liverworts* nuk ka rrënjë të vërteta dhe riprodhohet me anë të sporeve të lëshuara nga kapsulat.

1.1.13 Argjinaturë	Bankë artificiale e ndërtuar për të rritur nivelin e bankës natyrore duke reduktuar kështu shpeshtësinë e përmbytjeve të tokave ngjitur.	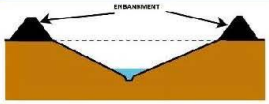
1.1.14 Fusha e përmbytjes	Hapësira ngjitur me një lumë që është (ose historik) e përmbytur periodikisht nga ujërat e përmbytjeve	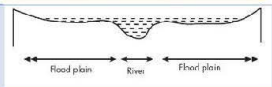
1.1.15 Veçoritë lumore	Veçoritë e formuara nga sedimentimi dhe erozioni	
1.1.16 Gabion	Shporta me tela me gurë, e përdorur për mbrojtjen e shtratit të lumit ose të bregut.	
1.1.17 Rrëshqitje	Ujë me rrjedhje mesatare me një sipërfaqe të patrazuar, përveç rrotullimeve ose vorbullave të herëpashershme, dhe me thellësi konstante në një pjesë të kanalit (krh 'vrap').	
1.1.18 Hidromorfologjia	Karakteristikat fizike dhe hidrologjike të lumenjve duke përfshirë proceset themelore nga të cilat rrjedhin.	
1.1.19 Lidhshmëria anësore	Liria e ujit për të lëvizur midis kanalit dhe fushës së përmbytjes.	
1.1.20 Lëvizja anësore	Liri për një kanal lumi për të lëvizur nëpër një fushë të përmbytur.	
1.1.21 Prita	Bankë artificiale e ndërtuar për të rritur nivelin e bankës natyrore duke reduktuar kështu shpeshtësinë e përmbytjeve të tokave ngjitur.	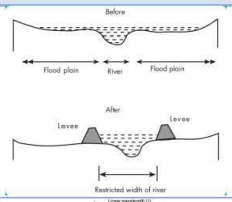
1.1.22 Planformë	Pamje e modelit të lumit nga lart (p.sh. sinus, i drejtë)	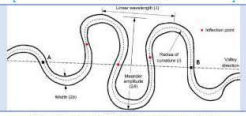
1.1.23 Shiriti i pikës	Shufra e sedimentit të lumit të formuar në brendësi të një kthese në një lumë (krh. shiritin anësor).	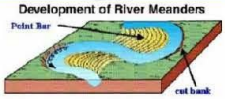
1.1.24 Pishinë	Veçoritë e habitatit karakterizohen nga pjesë e dukshme më e thellë e kanalit që zakonisht nuk janë më të gjata se një deri në tre here sa gjerësia e plotë e bregut të kanalit dhe ku profilet e shtratit të lumit të groposur mbahen me gërvishtje.	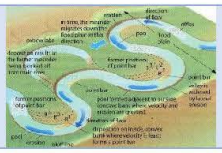
1.1.25 Arritje	Nënndarja kryesore e një lumi, e përcaktuar nga një karakter fizik, hidrologjik dhe kimik që e dallon atë nga pjesët e tjera të sistemit lumor në rrjedhën e sipërme dhe të poshtme.	
1.1.26 Kushtet e referencës	Kushtet që përfaqësojnë një gjendje krejtësisht të patrazuar, me mungesë ndikimi njerëzor ose	

	pothuajse natyrore me vetëm dëshmi të vogla të shtrembërimit.	
1.1.27 Veshje	Fasada e ndërtuar për të përforcuar një bankë.	
1.1.28 Shfletim	Ujë i cekët me rrjedhje të shpejtë me sipërfaqe dukshëm të thyer ose të trazuar mbi nënshtresën e zhavorrit/guralecit ose kalldrëmit	
1.1.29 Zona bregore	Një zonë toke ngjitur me një kanal lumi (përfshirë bregun e lumit) që mund të ndikojë drejtpërdrejt në gjendjen e ekosistemit ujor (p.sh. nga hijëzimi dhe futja e mbeturinave të gjetheve).	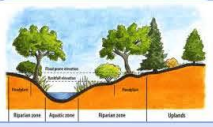
1.1.30 Struktura e vegjetacionit të zonës bregore	Karakteristikat fizike të bimësisë që krijon habitat në brigjet dhe tokën menjëherë ngjitur me lumin; p.sh. "Kompleks" - një përzierje pemësh ose shkurresh, bimësi barishtore, etj. Ose "e thjeshtë" - p.sh. vetëm bimësi barishtore	
1.1.31 Rehabilitimi i lumit	Kthimi i pjesshëm i një lumi në një gjendje para shqetësimit (p.sh. duke ndryshuar platformën e rrjedhave të kanalizuara, ose duke mbjellë bimësi bregore).	
1.1.32 Lloji i lumit	Grup lumenjsh që mund të diferencohen gjerësisht nga grupet e tjera në bazë të karakteristikave të tyre fizike dhe kimike (p.sh. përrenjtë e shkumës nga ultësira; lumenjtë ultraoligotrofikë malorë).	
1.1.33 Vërshim	Ujë me rrjedhje të shpejtë me një sipërfaqe të trazuar, por jo të thyer (krh. "rrëshqitje").	
1.1.34 Mbyllja e fletëve	Materiali i përdorur për mbrojtjen vertikale të brigjeve (p.sh. fletë metalike të valëzuara).	
1.1.35 Shirit anësor	Depozitimet diskrete të sedimentit bëhen nga lumi përgjatë anëve të rrjedhave relativisht të drejta (krh. shiritin e pikës).	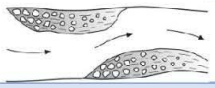
1.1.36 Sinuoziteti	Shkalla e devijimit nga një vijë e drejtë, e përcaktuar si gjatësia e kanalit/gjatësia e luginës	
1.1.37 Renditja e transmetimit	Metodat për klasifikimin e lumenjve dhe përrenjve që lidhen me kompleksitetin e pellgut të kullimit, përgjithësisht me numra të rendit progresivisht më të lartë që zakonisht u caktohen përrenjve me shkarkim më të madh më poshtë në basen.	
1.1.38 Njësia e anketimit 1.1.39	Gjatësia e lumit nga i cili mblidhen të dhënat gjatë studimit në terren; kjo mund të jetë një gjatësi fikse (p.sh. 500 m) ose e ndryshueshme, sipas metodës së përdorur, por gjithmonë duhet të përcaktohet dhe regjistrohet.	

1.1.40 Bimësia e zhytur në ujë	Bimë të rrënjosura në shtrat dhe ose plotësisht të zhytura ose me vetëm një pjesë të lastarëve të tyre lundrues ose të dalë.	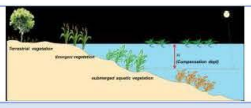
1.1.41 Nënshtresa	Materiali që përbën shtratin e një lumi.	
1.1.42 Diga	Struktura e përdorur për kontrollin e rrjedhës dhe nivelit të sipërfaqes në rrjedhën e sipërme ose për matjen e shkarkimit.	
1.1.43 Ligatinat	Habitatet (p.sh. këneta, ferrë, ujë i përkohshëm i cekët) që zënë zonën kalimtare midis mjediseve të përmbytura përgjithmonë dhe përgjithësisht të thata.	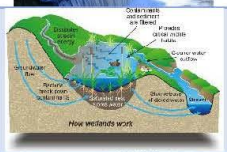
1.1.44 Kanal nën rrugë	Struktura të harkuara, të mbyllura ose me tubacione të ndërtuara për të transportuar ujin nën rrugë, hekurudha dhe ndërtesa.	
1.1.45 Materiale të forta/inxhinieri	Mbrojtja e bankës duke përdorur materiale artificiale si betoni, shtylla fletësh ose tulla	
1.1.46 Hidropikuesit	Luhatjet e shpejta dhe të shpeshta të prurjeve që rezultojnë nga prodhimi i hidrocentraleve për të përmbushur kërkesat maksimale për energji elektrike.	
1.1.47 Rigradimi	Zgjerimi dhe thellimi i lumit dhe modifikimi i profileve të shtratit dhe të bregut për të përshtatur prurjet të rritura.	
1.1.48 Përforcimi	Forcimi i shtretërve dhe brigjeve të lumenjve për qëllime të ndryshme (p.sh. ndërtimi i rrymës, kontrolli i erozionit) duke përdorur materiale të tilla si gurë, grumbullime fletësh, gjeotekstile, etj.	
1.1.49 Materiale të buta/inxhinieri	Mbrojtja e bankës duke përdorur materiale të biodegradueshme si p.sh. degë, shkurre, kallamishte ose shelgje të gjalla.	
1.1.50 Derdhja e shelgut	Metoda e inxhinierisë së butë e përdorur për forcimin e brigjeve të lumenjve duke përdorur mure mbajtëse të ndërtuara nga kërcell shelgu të endura nga të cilat do të mbijnë pemët.	
1.1.51 Material druri i vdekur	Që bie në lumenj dhe përrenj, me madhësi që variojnë nga copëzat e gjetheve (mbeturinat e imta drusore) deri te degët ose pemët e plota (mbeturinat e trasha drurësh)	

PROCEDURAT PËR PIKËZIMIN

Përcaktimi i kushteve të referencës së "statusit të lartë", tipi-specifik, në lumenj është një kërkesë e DKU, duke lejuar që cilësia e lumenjve të krahasohet në një mënyrë të barabartë dhe ekologjikisht domethënëse.

Identifikimi i "kushteve të referencës" hidro-morfologjike është një parakusht thelbësor për vlerësimin e cilësisë hidro-morfologjike dhe është një kërkesë specifike e DKU-së për të mundësuar klasifikimin e niveleve të tjera të statusit. Kushtet e referencës duhet të identifikohen brenda çdo lloji lumi duke reflektuar plotësisht, ose pothuajse plotësisht, kushtet e pashqetësuara.

Një protokoll standard përshkruhet për të vlerësuar shkallën në të cilën janë modifikuar tiparet hidro-morfologjike të kanaleve të lumenjve, brigjeve, zonave bregore dhe fushave të përmbytjes. Këto veçori janë ndarë në dy grupe - një grup më i madh i "karakteristikave thelbësore" dhe një grup më i vogël i "tipareve ndihmëse".

Tabela 0-1- Kategoritë e veçorive "thelbësore" dhe "ndihëse" për përcaktimin e modifikimit

Kategoria	Thelbësore	Ndihmëse
1. Gjeometria e kanalit		
1a Platforma	☐	
1b Seksioni i kanalit 1b (seksioni i gjatë dhe seksion kryq)	☐	
2. Substrate		
2a Shtrirja e materialit artificial	☐	
2b Përzierje e substratit natyral ose karakter i ndryshuar		☐
3. Bimësia e kanaleve dhe mbeturinat organike		
3a Menaxhimi i bimësisë ujore		☐
3b Shtrirja e mbeturinave drusore nëse priten		☐
4. Karakteri i erozionit/depozitimit		☐
5. Rrjedha		
5a Ndikimet e strukturave artificiale në kanal brenda mundësive	☐	
5b Efektet e modifikimeve në të gjithë basenin në karakterin e rrjedhës natyrore	☐	
5c Efektet e ndryshimit të rrjedhës ditore (p.sh. hidropikimi)		

6. Vazhdimësia gjatësore e ndikuar nga strukturat artificiale		
7. Struktura dhe modifikimet e bankës/skarpatës		
8. Lloji/struktura e vegjetacionit në brigje dhe toka ngjitur		
9. Përdorimi i tokës ngjitur dhe veçoritë përkatëse		
10. Ndërveprimet kanal-fushë përmbytje		
10a Shkalla e lidhjes anësore të lumit dhe fushës së përmbytjes	–	
10b Shkalla e lëvizjes anësore të kanalit të lumit	✓	

Tabela 0-2 përcakton udhëzime se si të vendosen pikët për secilën kategori të veçorive. Tabela 0-2 përmban dy procedura të veçanta për vlerësimin - duke përdorur brezin e pikëve A me të dhëna sasiore, ose brezin e pikëve B me të dhëna cilësore. Brezi i pikëve A është një shkallë me pesë pikë (1 = shkalla më e ulët e modifikimit, 5 = shkalla më e lartë e modifikimit). Brezi i pikëve B është një shkallë me tre pikë (1, 3, 5; duke ndjekur të njëjtën qasje të përgjithshme si për brezin e pikëve A). Pikët janë caktuar në bazë të të dhënave sasiore dhe në përshkrime cilësore, pasi kjo përcakton shkallën e besimit në vlerësim. Ky shënim i shtohet edhe çdo harte të prodhuar që tregon rezultatet e vlerësimit hidro-morfologjik të lumit. Atributet ku përdoruesi nuk ishte i sigurt në caktimin e një rezultati u lanë pa pikë.

Shpjegim për Tabela 0-2:

- "Karakteristika thelbësore" (të paraqitura në tipin romak): ato që mund të vlerësohen pa iu referuar llojit të lumit.
- "Karakteristika ndihmëse" (të paraqitura me shkronja të pjerrëta): kërkojnë gjykimin e ekspertit (në disa raste gjeomorfologjike).

Rezultati për çdo veçori duhet t'i jepet një prapashtesë "A" ose "B" sipas asaj se cila nga dy brezat e rezultateve është përdorur. N/A = Nuk zbatohet.

Tabela 0-2- Karakterizimi i modifikimit të lumit bazuar në veçoritë hidromorfologjike

	Karakteristikat e vlerësuara	Radha e pikëve A – Sasiore	Radha e pikëve B – Kualitative	Udhëzues	Shembuj të metodave/përdorimit të të dhënave të përshtatshme
1. Gjeometria e kanalit	**1a: Platformë** (të bazuara në arritje)	1 = 0 % deri në 5% e gjatësisë së arritur me platformën e ndryshuar. 2 = > 5 % deri në 15 % e gjatësisë së arritur me platformën e ndryshuar. 3 = > 15 % deri në 35 % e gjatësisë së arritur me platformën e ndryshuar. 4 = > 35 % deri në 75 % e gjatësisë së arritur me platformën e ndryshuar. 5 = > 75 % e gjatësisë së arritur me platformën e ndryshuar.	1 = Platformë afërsisht natyrore. 3 = Ndryshimet e platformës në një pjesë të shtrirjes. 5 = Platforma ndryshoi në pjesën më të madhe të shtrirjes, ose arritja plotësisht, ose pothuajse plotësisht, drejtohej.	Në këtë kontekst, "platforma" reagon si ndaj ndryshimeve në sinuozitetin e kanalit ashtu edhe ndaj ndryshimeve në gërshetën e kanalit ose në shumë kanale. Nëse është e mundur, përdorni shuma absolute ose të regjistruara të ndryshimit në vend të vlerësimeve nga burime të ndryshme. Aty ku një lumë ka një sinuozitet artificial, por ka humbur gjarpërimin e tij natyror, caktoni pikën 5.	– Konsultohuni me hartat dhe krahasoni platformat historike me atë të sotëm ku ndryshimet kanë rezultuar nga inxhinieria, etj. (përfshin humbjen e gërshetimit, etj.) (1a/1b). – Të dhënat e punës inxhinierike të ndërtimit dhe mirëmbajtjes (1a/1b). – Menaxhimi lokal
	1b: Seksioni i kanalit (seksioni i gjatë dhe seksioni kryq) (përdor faqen dhe të dhëna të tjera dhe kombinoje për të gjithë shtrirjen) Nëse nuk ka të dhëna për 1b, rezultati për gjeometrinë e kanalit është 1a në vetvete. Mbani dy elemente të ndara; merr rastin më keq	1 = 0 % deri në 5 % e gjatësisë së arritur me seksion të ndryshuar të kanalit. 2 = > 5 % deri në 15 % e gjatësisë së arritur me seksion kanali të ndryshuar. 3 = > 15 % deri në 35 % e gjatësisë së arritur me seksion të ndryshuar të kanalit. 4 = > 35 % deri në 75 % e gjatësisë së arritur me seksion të ndryshuar të kanalit. 5 = > 75 % e gjatësisë së arritur me seksion të ndryshuar të kanalit.	1 = Pothuajse e natyrshme. Jo, ose minimale, ndryshim në seksion kryq dhe/ose të gjatë. 3 = Ndryshuar mesatarisht. Kanali i prekur pjesërisht nga një ose më shumë nga sa vijon: rigradim, përforcim, kanal, gërmim ose dëshmi e qartë e gërmimit që shkakton disa ndryshime në raportin gjerësi/thellësi. 5 = Ndryshuar shumë. Kanali i prekur kryesisht nga një ose më shumë nga sa vijon: rigradim, përforcim, kanal, berm ose dëshmi e qartë e gërmimit që shkakton ndryshim të madh në raportin gjerësi/thellësi.		– Vlerësimi i personelit/ekspertit (1b). – Të dhënat e anketimit (p.sh. dëshmi e rigradimit), strukturat e instaluara (p.sh. deflektorët) (1b). – Njohuri për ndryshimet në raportet gjerësi/thellësi (1b).

	Karakteristikat e vlerësuara	Radha e pikëve A – Sasiore	Radha e pikëve B – Kualitative	Udhëzues	Shembuj të metodave/përdorimit të të dhënave të përshtatshme
2. Substrate	**2a: Shtrirja e materialit artificial** (p.sh. beton, rrënoja, shporta me gabion)	1 = 0 % deri në 1 % material artificial. 2 = > 1 % deri në 5 % material artificial. 3 = > 5 % deri në 15 % material artificial.	1 = Jo, ose prani minimale e materialit artificial. 3 = Prania e vogël deri në mesatare e materialit artificial.	Përdoruesi vlerëson sesi sedimenti i kanalit nuk është natyror (p.sh. llumëzimi i shtuar, ngjeshja e zhavorrit/çimentimi).	Informacioni i vrojtimit hidromorfologjik (2a/2b). Vëzhgimet e bëra nga sondazhet e ashpra (2a/2b).
		4 = > 15 % deri në 30 % material artificial. 5 = > 30 % material artificial.	5 = Prania e gjerë e materialit artificial.		Vlerësimi i ekspertëve/personelit lokal/menaxhimit (2b).
	2b: Përzierje e substratit natyral ose karakter i ndryshuar	*Tipar i pa shënuar.*	*1 = Përzierje pothuajse natyrale.* *3 = Përzierje/karakter natyral i ndryshuar pak ose mesatarisht.* *5 = Përzierje/karakter natyral i ndryshuar shumë.*	Regjistroni vetëm nënshtresat natyrore: baltë, baltë, rërë, guralecë, zhavorr, gurë, shkëmbinj, nënshtresa organike. SHËNIM 1 Në përrenjtë e ultësirës me nënshtresa ranore ose argjilore, diversiteti i nënshtresave është i kufizuar në përmasa më të vogla të kokrrave. SHËNIM 2 Regjistrimi i nënshtresave mund të jetë i vështirë në lumenj dhe përrenj më të mëdhenj dhe të turbullt dhe mund të duhet të vlerësohet përafërsisht.	Vëzhgimet e bëra gjatë kampionimit biologjik. (Përfshin dëshmi të rrjedhjes së sedimenteve nga fusha; gurë të instaluar për peshq, ngjeshje zhavorri, etj.).
3. Bimësia kanalizuese dhe mbeturinat organike	***3a. Menaxhimi i bimësisë ujore***	***Tipar i pa shënuar.***	*1 = Pa menaxhim të vegjetacionit, ose shumë pak (p.sh. prek < 10 % të shtrirjes).* *3 = Niveli i moderuar i menaxhimit të bimësisë (p.sh. 10% deri në 50% e shtrirjes së prekur nga menaxhimi i vegjetacionit të paktën çdo dy vjet).* *5 = Niveli i lartë i menaxhimit të vegjetacionit (p.sh. menaxhimi vjetor i bimësisë që prek > 50 % të shtrirjes).*	Vlerësimet e strukturës së bimësisë ujore duhet të kryhen gjatë periudhës së rritjes aktive. Njohuritë lokale duhet të përdoren për të zbatuar udhëzimet për vlerësimin në 3a dhe 3b në situata që nuk mbulohen në mënyrë specifike në brezat e rezultateve.	

	Karakteristikat e vlerësuara	Radha e pikëve A – Sasiore	Radha e pikëve B – Kualitative	Udhëzues	Shembuj të metodave/përdorimit të të dhënave të përshtatshme
	3b. Shtrirja e mbeturinave drusore nëse priten	*Tipar i pa shënuar.*	*1 = Sasia dhe madhësia pothuajse natyrale e mbeturinave të drurit, asnjë heqje apo shtim aktiv.* *3 = Sasia dhe madhësia e mbeturinave të drurit të ndryshuara pak ose mesatarisht; heqja ose shtimi i herëpashershëm aktiv.* *5 = Sasia dhe madhësia e mbeturinave të drurit janë ndryshuar shumë; heqja ose shtimi i rregullt aktiv.*		Vini re se rezultati për menaxhimin e mbeturinave drunore mund të ndikohet nga menaxhimi brenda shtrirjes ose në rrjedhën e sipërme nga shtrirja. Edhe pse pikët jepen vetëm për mbeturinat e drurit, prania e mbeturinave të tjera organike (p.sh. paketat e gjetheve) është e rëndësishme dhe duhet të theksohet se ku ndodh.
4. Karakteri i erozionit/depozitimit	***Prania e veçorive brenda kanalit si shufra zhavorri etj.***	*Tipar i pa shënuar.*	*1 = Veçoritë e erozionit/depozitimit pasqyrojnë kushtet pothuajse natyrore.* *3 = Veçoritë e erozionit/depozitimit pasqyrojnë një largim të moderuar nga kushtet pothuajse natyrore (10 % deri në 50 % e veçorive të pritura mungojnë).* *5 = Veçoritë e erozionit/depozitimit pasqyrojnë një largim të madh nga kushtet pothuajse natyrore (≥ 50 % e veçorive të pritura mungojnë).*	Veçoritë brenda kanalit përfshijnë veçori të depozitimit (p.sh. hapa, pushkë, hekura, ishuj, ujëra të cekët) dhe veçori erozive (p.sh. pishina, gropa, shkëmbinj-, si dhe veçori të tilla si jastëkët e bimëve ujore, dru të mëdhenj, etj. Kjo veçori është në thelb një masë e kombinimit të presioneve që ndikojnë në proceset e lumenjve. Ai vlerësohet duke përdorur gjykimin e ekspertëve, bazuar në llojin e lumit, praninë dhe shtrirjen e veçorive të pritshme në kushte afërsisht natyrore, dhe intensitetin e menaxhimit si në kanal (p.sh. riorganizimi, heqja e zhavorrit, gërmimi) dhe në ujëmbledhës (p.sh. që rrit inputin e sedimentit). Shënimet duhet të bëhen kur janë të pranishme më shumë (si dhe më pak) veçori brenda kanalit sesa do të pritej për shkak të shqetësimit të basenit.	Përdoruesit duhet të deklarojnë se cilat të dhëna janë përdorur, si janë mbledhur, si janë përdorur dhe nivelin e besimit që ata kanë në përcaktimin nëse duhet të jenë të pranishme veçoritë e erozionit dhe depozitimit.

	Karakteristikat e vlerësuara	Radha e pikëve A – Sasiore	Radha e pikëve B – Kualitative	Udhëzues	Shembuj të metodave/përdorimit të të dhënave të përshtatshme
5. Rrjedha	**5a: Ndikimet e strukturave artificiale në kanal brenda mundësive**	*Tipar i pa shënuar*	1 = Karakteri i rrjedhës jo, ose vetëm pak, i ndikuar nga strukturat brenda mundësive. 3 = Karakteri i rrjedhës i ndryshuar mesatarisht. 5 = Karakteri i rrjedhës është ndryshuar gjerësisht.	Kjo veçori mbulon efektet e strukturave artificiale (p.sh. gryka, pendët, urat, kaldajat) ose thithjen e ujit në diversitetin e llojit të rrjedhës dhe transportin e sedimentit. Veçoria 5a nuk i referohet ndryshimeve në shkarkim; këto janë vlerësuar në tiparin 5b.	– **Vlerësimi lokal/personeli drejtues/eksperti (5a/5b).** – **Sondazhe hidromorfologjike dhe shëtitore (5a).** – **Fotot e ajrit (5a).** – **Burimet ujore dhe të dhënat operacionale për menaxhimin e ujit, etj. (5b).** – **Hartat e balotazhit ose statistikat e zonës.** – **Regjistrimet e rrjedhës sezonale për kushtet e rregulluara kundrejt kushteve natyrore.**
	5b: Efektet e modifikimeve në të gjithë ujëmbledhësin në karakterin e rrjedhës natyrore (vlerësuar në rrjedhën e sipërme të shtrirjes) (p.sh. nga digat e hidrocentraleve, nxjerrjet, etj.)	Rezultati nga 1 deri në 5 në shkallën sasiore sipas asaj se sa rrjedha mesatare ditore largohet nga natyrale duke përdorur "shikoni lart". Vlerësoni rrjedhën në periudhat e pranverës, verës, vjeshtës dhe dimrit dhe merrni pikën më të keqe (më të lartë) si rezultat për 5b.	1 = Shkarkimi pothuajse natyral. 3 = Shkarkimi i ndryshuar mesatarisht. 5 = Shkarkimi i ndryshuar shumë.	Duhen të dhëna hidrologjike për të përcaktuar rëndësinë e ndryshimeve të shkarkimit. Aty ku të dhënat e shkarkimit afatgjatë të lumit nuk janë të disponueshme, është e mundur të përdoret vetëm gjykimi i ekspertëve të aplikuar për të shënuar grupi B.	
	5c: Efektet e ndryshimit të rrjedhës ditore (p.sh. kulmi i ujit)	1 = Asnjë ndryshim në ndryshimet natyrore të rrjedhës ditore, ose ndërhyrja rezulton në fluksin për < 2 % të kohës (shtatë ditë në vit) të paktën dyfishuar ose përgjysmuar, ose rritje/ulje në nivelin e > Ndodhin 5 cm në orë. 2 = Ndërhyrja rezulton në rrjedhë për > 2% deri në 5% të rasteve të paktën dyfishohet ose përgjysmohet, ose ndodh rritje/ulje në nivel prej > 5 cm në orë. 3 = Ndërhyrja rezulton në rrjedhë për > 5% deri në 20% të rasteve të paktën dyfishohet ose përgjysmohet, ose ndodh rritje/ulje në nivel prej > 5 cm në orë. 4 = Ndërhyrja rezulton në rrjedhë për > 20% deri në 40% të rasteve të paktën dyfishohet ose përgjysmohet, ose ndodh rritje/ulje në nivel prej > 5 cm në orë. 5 = ndërhyrja rezulton në rrjedhë për > 40 % të rasteve të paktën dyfishohet ose	1 = Nuk ka rritje të shpejtë të rrjedhës ose kulm (< 5 % të rasteve) 3 = Ndodh ngritje ose kulm i rrallë ose i parregullt i rrjedhës (rreth 5 % deri në 20 % të rasteve). 5 = Rritja ose kulmi i rregullt i rrjedhës ndodh (rreth > 20 % të rasteve).	Ramping është ritja e shpejtë e shkarkimit për shkak të shkarkimeve që rezultojnë në ngritjen dhe uljen e nivelit të lumit mbi 5 cm/h. Hidro-pikimi është ritja e mprehtë e shkarkimit në baza ditore për shkak të shkarkimeve; ritje të tilla mund të ndodhin gradualisht me rritjen ose rënien e nivelit të ujit me shpejtësi më të vogël se 5 cm/h. Efekti i regjimeve të pikut hidro-pik ndryshon (p.sh. sipas kohës së lëshimit, sasisë së rrjedhës së mbetur); kjo do të ndikojë në rezultatin. *Lëvizni një klasë lart nëse shtrirja e prekur është në rrjedhën e poshtme të liqeneve/rezervuarëve të vonuar, ose nëse rrëmbimi zbutet ndjeshëm në lumë.	Vlerësimi i personelit lokal/menaxhimit/ekspertit. Regjistrimet ditore ose mundësisht për orë të rrjedhës.

		përgjysmohet, ose rritet/bie në nivelin e > Ndodhin 5 cm në orë.			

	Karakteristikat e vlerësuara	Radha e pikëve A – Sasiore	Radha e pikëve B – Kualitative	Udhëzues	Shembuj të metodave/përdorimit të të dhënave të përshtatshme
6. Vazhdimësia gjatësore e ndikuar nga strukturat artificiale	**Ndikimet e bazuara në arritje dhe ato lokale të kanaleve dhe derrave në aftësinë e biotës (p.sh. peshqit migrues) për të udhëtuar përmes shtrirjes dhe sedimentet për t'u transportuar natyrshëm**	*Tipar i pa shënuar.*	1 = Nuk ka struktura, ose nëse janë të pranishme, ato nuk kanë asnjë efekt (ose efekt të vogël) në migrim ose në transportin e sedimentit. 3 = Strukturat e pranishme, por që kanë vetëm efekte të vogla ose të moderuara në biotën migratore dhe transportin e sedimentit. 5 = Struktura që në përgjithësi janë barriera për të gjitha speciet dhe për sedimentet.	Ky vlerësim vlen vetëm për barrierat artificiale në lumenj, dhe jo për barrierat natyrore siç janë liqenet. Nuk është e mundur të jepen udhëzime për pikëzimin në lidhje me madhësitë ose lartësitë e strukturave, pasi ndikimi i tyre do të ndryshojë sipas llojit të lumit, specieve migratore të pranishme, etj. SHËNIM Nëse pengesat janë të mëdha, dhe shtrirja është në pjesën e poshtme të pellgut ujëmbledhës, ato mund të ndikojnë në shumë rrjedha të tjera në rrjedhën e sipërme. Në disa raste, peshqit nuk lejohen të kalojnë nëpër diga edhe pse janë instaluar vendkalime. Një pikë prej 3 duhet të caktohet kur një digë ka një kalim peshku të pajisur që funksionon në mënyrë efektive. Aty ku i gjithë sedimenti mbahet pas një dige duhet të caktohet një pikë prej 5 edhe nëse disa specie janë në gjendje të kalojnë. **Aty ku është e pranishme një digë e madhe, caktoni 5. Një digë e madhe përkufizohet nga Komisioni Ndërkombëtar për Digat e Mëdha si "ato që kanë një lartësi prej 15 m nga themeli ose, nëse lartësia është midis 5 m deri në 15 m, që kanë një rezervuar kapacitet prej më shumë se 3 milion m³".**	– Vlerësimi i personelit lokal/menaxhimit/ekspertit. – Sondazhe hidromorfologjike dhe shëtitore. – Fotot e ajrit. – Personeli i peshkimit. – Vrojtime speciale për vlerësimin e strukturave.

	Karakteristikat e vlerësuara	Radha e pikëve A – Sasiore	Radha e pikëve B – Kualitative	Udhëzues	Shembuj të metodave/përdorimit të të dhënave të përshtatshme
7. Struktura dhe modifikimet e bankës	**Shtrirja e shtrirjes e ndikuar nga materiali artificial i bankës (% e gjatësisë së bankës)** (si "e fortë" dhe "e butë")	1 = Bankat e prekura nga 0% deri në 5% materiale të forta, ose 0% deri në 10% materiale artificiale të buta. 2 = Bankat e prekura nga > 5% deri në 15% materiale të forta, ose >10% deri 50% materiale të buta artificiale. 3 = Bankat e prekura nga > 15% deri 35% materiale të forta, ose > 50% deri 100% materiale të buta artificiale. 4 = Bankat e prekura nga > 35 % deri në 75 % materiale artificiale të forta. 5 = Bankat e prekura nga > 75 % e vështirë materiale artificiale.	1 = Bankat jo, ose vetëm minimalisht, të prekura nga materiale të forta artificiale, ose të prekura mesatarisht nga materiale të buta. 3 = Bankat e prekura pak ose mesatarisht nga materialet e forta artificiale, ose të prekura shumë nga materialet e buta. 5 = Shumica e bankave të përbëra nga materiale të forta artificiale	Nëse materialet e modifikuara të bankës janë "natyrale" (p.sh. derdhja e shelgut) rezultati maksimal është 3. Vlerësimi i shtrirjes së bankës së prekur bazohet në materialin mbizotërues të pranishëm (mund të jetë një përzierje e dy llojeve). Të dhënat nga të dyja bankat janë të kombinuara për vlerësim.	– Lokale/menaxhimi/vlerësimi i inxhinierit/ekspertit. – Sondazhe hidromorfologjike dhe shëtitore. – Fotot e ajrit.
8. Lloji/struktura e bimësisë në brigje dhe toka ngjitur	**Mbulesa e tokës në zonën bregore (% e gjatësisë së bregut)**	1 = 0 % deri në 5 % mbulesë tokësore jonatyrore në zonën bregore. 2 = > 5 % deri në 15 % mbulesë tokësore jo-natyrore në zonën bregore. 3 = > 15 % deri në 35 % mbulesë tokësore jo-natyrore në zonën bregore. 4 = > 35 % deri në 75 % mbulesë tokësore jonatyrore në zonën bregore. 5 = > 75 % mbulesë tokësore jonatyrore në zonën bregore.	1 = Jo, ose vetëm minimale, zona të zonës bregore me mbulesë toke jo natyrore. 3 = Sipërfaqe mesatarisht të mëdha të zonës bregore me mbulesë toke jo natyrore. 5 = Mbulesa jo-natyrore e tokës është dominuese në zonën bregore.	Synimi i përgjithshëm është të regjistrohet natyraliteti i bimësisë në zonën bregore (shiriti i bimësisë që ngjitet me një kanal lumi), ku natyraliteti bazohet në mbulimin e tokës si zëvendësues, duke mos kërkuar kështu ekspertizën e botanistëve profesionistë. Ky standard nuk specifikon ndonjë gjerësi fikse për zonën bregore. Megjithatë, përdoruesit duhet të deklarojnë (me arsye) gjerësinë e zonës bregore të përdorur për çdo shtrirje të vlerësuar. Gjerësia mund të jetë një vlerë fikse (p.sh. 1 m, 5 m, 20 m) ose të jetë e lidhur me gjerësinë e lumit (p.sh. 1,5 x). Ndryshimet e menjëhershme në mbulesën e tokës mund të tregojnë kufirin midis zonës bregore dhe fushës së përmbytjes. Klasat e mbulesës jonatyrore të tokës përfshijnë: kullota bujqësore rekreative dhe me intensitet të lartë, tokë të kultivuar, zona urbane, etj. **Klasat pothuajse natyrore të mbulesës së tokës përfshijnë ligatinat natyrore, pyjet aluviale/pyjet natyrore, tokën moçalore.**	Mund të kombinojë informacionin e shkallës së arritjes dhe të bazuar në sitin nga: – Sondazhet hidromorfologjike. – Njohuri lokale. – Bazat e të dhënave. – Përdorni gjithashtu: – Foto ajrore. – Sondazhe të përafërta.

	Karakteristikat e vlerësuara	Radha e pikëve A – Sasiore	Radha e pikëve B – Kualitative	Udhëzues	Shembuj të metodave/përdorimit të të dhënave të përshtatshme
9. Përdorimi i tokës ngjitur dhe veçoritë përkatëse	**Mbulesa e tokës përtej zonës bregore**	**1 = 0 % deri në 5 % mbulesë tokësore jonatyrore përtej zonës bregore.** **2 = > 5 % deri në 15 % mbulesë tokësore jo-natyrore përtej zonës bregore.** **3 = > 15 % deri në 35 % mbulesë tokësore jonatyrore përtej zonës bregore.** **4 = > 35 % deri në 75 % mbulesë tokësore jo-natyrore përtej zonës bregore.** **5 = > 75 % mbulesë tokësore jonatyrore përtej zonës bregore.**	1 = Jo, ose minimale, zona të korridorit të lumit përtej zonës bregore me mbulesë toke jo-natyrore (p.sh. të dominuara nga bimësi pothuajse natyrore dhe/ose karakteristika të tilla si harqet e buajve, kanalet e mbetura, moçalet). 3 = Sipërfaqe mesatarisht të mëdha të korridorit lumor përtej zonës bregore me mbulesë toke jo natyrore. 5 = Mbulesa jo-natyrore e tokës është mbizotëruese në korridorin e lumit përtej zonës bregore (p.sh. bimësi afërsisht natyrore dhe/ose veçori të tilla si harqet e buajve, kanalet e mbetura, moçalet) kryesisht ose mungojnë plotësisht).	Kjo veçori përfshin fushën e përmbytjes ku ekziston. Qëllimi i përgjithshëm është të regjistrohet natyraliteti i bimësisë në korridorin lumor përtej zonës bregore, ku natyraliteti bazohet në mbulimin e tokës si zëvendësues, duke mos kërkuar ekspertizën e botanistëve profesionistë. Klasat e mbulesës jonatyrore të tokës përfshijnë: kullota bujqësore rekreative dhe me intensitet të lartë, tokë të kultivuar, zona urbane, etj. Klasat pothuajse natyrore të mbulesës së tokës përfshijnë ligatinat natyrore, pyjet aluviale/pyjet natyrore, tokën moçalore. Karakteristikat e fushës së përmbytjes përfshijnë kanalet e mbetura, moçaljet dhe habitatet e krijuara artificialisht në ujëra të hapura.	Mund të kombinojë informacionin e shkallës së arritjes dhe të bazuar në sitin nga: – Sondazhet hidromorfologjike. – Njohuri lokale. – Bazat e të dhënave. – Përdorni gjithashtu: – Të dhëna me sensorë në distancë (p.sh. fotografi ajrore, imazhe satelitore, veçanërisht për lumenjtë e mëdhenj). – Sondazhe të përafërta.

	Karakteristikat e vlerësuara	Radha e pikëve A – Sasiore	Radha e pikëve B – Kualitative	Udhëzues	Shembuj të metodave/përdorimit të të dhënave të përshtatshme
10. Ndërveprimet kanal-përmbytje	**10a. Shkalla e lidhjes anësore të lumit dhe fushës së përmbytjes** (Përmasa e fushës së përmbytjes nuk lejohet të përmbytet rregullisht për shkak të inxhinierisë bazuar në anketat hidromorfologjike.)	A ka gjasa të ndodhë (ose ka të ngjarë të ketë ndodhur historikisht) natyrshëm përmbytjet mbi banka? Po/Jo. Nëse Jo – N/A. Nëse po, shënoni: 1 = 0% deri në 5% shtrirje e prekur nga brigjet e përmbytjeve ose masa të tjera që pengojnë përmbytjen e fushës së përmbytjes (p.sh. rigradimi i kanalit dhe i brigjeve). 2 = > 5 % deri në 15 % si më sipër. 3 = > 15 % deri në 35 % si më sipër. 4 = > 35 % deri në 75 % si më sipër. 5 = > 75 % si më sipër.	A ka gjasa të ndodhë (ose ka të ngjarë të ketë ndodhur historikisht) natyrshëm përmbytjet mbi banka? Po/Jo. Nëse Jo – N/A. Nëse po, shënoni: 1 = Asnjë, ose sasi minimale e shtrirjes së prekur nga brigjet e përmbytjeve ose masat e tjera që pengojnë përmbytjen e fushës së përmbytjes (p.sh. gërmimi i thellë). 3 = Sasi e moderuar e shtrirjes së prekur nga brigjet e përmbytjeve ose masat e tjera që pengojnë përmbytjen e fushës së përmbytjes. 5 = Pjesa më e madhe e shtrirjes së prekur nga brigjet e përmbytjeve ose masat e tjera që pengojnë përmbytjen e fushës së përmbytjes.	Duhet të dihet shtrirja historike e fushës së përmbytjes – p.sh. disa tani mund të humbasin për shkak të zhvillimit urban (përfshi të gjitha, jo vetëm zhvillimet e fundit, që kanë reduktuar përmbytjen natyrore të fushës së përmbytjes). Mbulesa e tokës mund të jetë një udhërrëfyes - tokat me bar, pyjet e lagështa dhe ligatinat e tjera më shumë gjasa për t'u përmbytur sesa toka e punueshme/punuar dhe urbane. SHËNIM Të dhënat e zonës duhet të përdoren aty ku janë të disponueshme; nëse jo, përdorni % gjatësinë e arrijnë. Çdo përmbytje e lejuar qëllimisht si ruajtje e përmbytjeve sipas Direktivës së KE-së për Përmbytjet nuk duhet të merret si e natyrshme.	Përdorni çdo informacion që lejon një vlerësim të masës në të cilën kontrollohen përmbytjet natyrore: – Përdorimi i tokës në fushë përmbytjeje. – Strukturat kontrolluese (p.sh. brigjet e përmbytjeve, muret e përmbytjeve). – Regjistrime inxhinierike (p.sh. thellim, banka të reseksionuara, kanal me dy faza). – Hartat indikative të zonave të përmbytura. – Njohuri lokale. – Sondazhe/vlerësime hidromorfologjike. – Foto ajrore. – Sondazhe të përafërta. – Hartat historike.
	10b. Shkalla e lëvizjes anësore të kanalit të lumit **(Kapaciteti i lumit për të migruar natyrshëm brenda fushës së tij të përmbytjes.)**	A ka gjasa që lumi të lëvizë anash brenda fushës së tij të përmbytjes në mungesë të ndonjë kufizimi të krijuar nga njeriu? Po/Jo. Nëse Jo – N/A. Nëse po, shënoni: 1 = 0 % deri në 5 % arritja e kufizuar. 2 = > 5 % deri në 15 % arritja e kufizuar. 3 = > 15 % deri në 35 % arritja e kufizuar. 4 = > 35 % deri në 75 % arritja e kufizuar. 5 = > 75 % arritja e kufizuar.	A ka gjasa që lumi të lëvizë anash brenda fushës së tij të përmbytjes në mungesë të ndonjë kufizimi të krijuar nga njeriu? Po/Jo. Nëse Jo – N/A. Nëse po, shënoni: 1 = Falas. 3 = Pjesërisht e kufizuar. 5 = Plotësisht i kufizuar.	Shënoni vetëm 3 ose 5 nëse ka punë të rënda inxhinierike (p.sh. grumbullim fletësh, gabione) që ndalojnë lëvizjen e lumit SHËNIM Shpesh do të krijohen rezultate të ngjashme për veçorinë 10b si për veçorinë 7. Megjithatë, ndërsa tipari 7 është vlerësimi i mungesës së natyralitetit të brigjeve të shkaktuar nga inxhinieria e vështirë dhe ndikimi i tij në erozionin dhe depozitimin e sedimentit, tipari 10 është vlerësimi i aftësisë së kanalit të lumit për të lëvizur brenda fushës së përmbytjes.	Të dhënat e mëposhtme duhet të japin informacion: – Të dhënat inxhinierike dhe regjistrat e pasurive. – Sondazhet hidromorfologjike. – Foto ajrore. – Sondazhe të përafërta. – Njohuri lokale (me kujdes).

Tabela 0-3 përmban dy procedura të veçanta për vlerësimin - duke përdorur brezin e pikëve A me të dhëna sasiore, ose brezin e pikëve B me të dhëna cilësore. Brezi i pikëve A është një shkallë me pesë pikë (1 = shkalla më e ulët e modifikimit, 5 = shkalla më e lartë e modifikimit). Brezi i pikëve B është një shkallë me tre pikë (1, 3, 5; duke ndjekur të njëjtën qasje të përgjithshme si për brezin e pikëve A). Përdoruesit mund të dëshirojnë të ndryshojnë nga pikësimi me pesë- pikë në pikësimin me tre pikë si më poshtë:

Tabela 0-3- Lidhja ndërmjet dy procedurave për pikëzimin

Rezultati me pesë breza (A)	Rezultati me tre banda (B)
1	1
2	1
3	3
4	5
5	5

Tabela 0-4- Tabela e kërkimit për pikët e veçorisë 5b (Vlerat 1 deri në 5 sipas udhëzimeve të dhëna në tabelë)

% rritje ose ulje e rrjedhës nga rrjedha natyrore (ndryshim në sasinë e rrjedhës)	% ditëve me rrjedhje të ndryshme nga ato natyrore në pranverë, verë, vjeshtë ose dimër (më e keqja) (ndryshim në kohë)				
	< 20	20 deri < 40	40 deri < 60	60 deri < 80	≥ 80
< 5 % ulje ose < 10 % rritje e prurjes	1	1	1	2	2
5 % deri < 15 % ulje e prurjes ose 10 % deri < 50 % rritje e prurjes	1	2	2	3	3
15 % deri < 30 % ulje e prurjes ose 50 % deri < 100 % rritje e prurjes	1	2	3	3	4
30 % deri < 50 % ulje e prurjes ose 100 % deri < 500 % rritje e prurjes	1	2	3	4	5
≥50 % ulje e prurjes ose ≥ 500 % rritje e prurjes	2	3	4	5	5

Kur përdoren pesë klasat, termat e mëposhtëm duhet t'u caktohen përshkrimeve të modifikimit hidro-morfologjik dhe të paraqiten (nëse kërkohet) në një hartë duke përdorur kodet e ngjyrave të rekomanduara në EN 14614.

Tabela 0-5- Kushtet e klasifikimit për pesë klasa

Rezultati	Klasa	Përshkrim	Ngjyra e hartës
1 deri < 1,5	1	Pothuajse e natyrshme	blu
1,5 deri në < 2,5	2	Pak i modifikuar	e gjelbër
2,5 deri < 3,5	3	Ndryshuar mesatarisht	e verdhe
3,5 deri në < 4,5	4	Ndryshuar gjerësisht	portokalli
4,5 deri në 5,0	5	Ndryshuar rëndë	e kuqe

Kur përdoren pesë klasat, termat e mëposhtëm duhet t'u caktohen përshkrimeve të modifikimit hidro-morfologjik dhe të paraqiten (nëse kërkohet) në një hartë duke përdorur kodet e ngjyrave të rekomanduara në EN 14614.

Tabela 0-6- Kushtet e klasifikimit për pesë klasa

Rezultati	Klasa	Përshkrim	Ngjyra e hartës
1 deri < 1,5	1	Pothuajse e natyrshme	**blu**
1,5 deri në < 2,5	2	Pak i modifikuar	**e gjelbër**
2,5 deri < 3,5	3	Ndryshuar mesatarisht	**e verdhe**
3,5 deri në < 4,5	4	Ndryshuar gjerësisht	**portokalli**
4,5 deri në 5,0	**5**	**Ndryshuar rëndë**	**e kuqe**

Kur përdoren tre klasa, termat e mëposhtëm duhet t'u caktohen përshkrimeve të modifikimit hidro-morfologjik dhe të paraqiten (nëse kërkohet) në një hartë duke përdorur kodet e mëposhtme të ngjyrave:

Tabela 0-7- Kushtet e klasifikimit për tre klasa

Rezultati	Klasa	Përshkrim	Ngjyra e hartës
1 deri < 2,5	1	Gati natyral deri pak i modifikuar	**Blu**
2,5 deri < 3,5	3	Ndryshuar pak deri mesatarisht	**E verdhe**
3,5 deri në 5,0	**5**	**E modifikuar gjerësisht deri në ashpërsi**	**E kuqe**

16 kategoritë e vlerësimit siç përshkruhen në EN 15843:2010 (E) japin një shembull aplikimi duke raportuar brenda tre elementeve kryesore të cilësisë hidro-morfologjike, por pa asnjë përpjekje për të lidhur hidro-morfologjinë me biologjinë. Hapi i parë është interpretimi dhe raportimi i modifikimeve hidro-morfologjike për të siguruar pikët siç tregohet në Tabela 0-8. Ky proces ofron një sërë opsionesh për qëllime të ndryshme, por tregon qartë se si secili nga tre rezultatet e kombinuara (opsionet 2 dhe 3 në Tabela 0-8) është nxjerrë.

Tabela 0-8- Opsionet, aplikimet dhe procedurat për raportimin e rezultateve të modifikimit hidro-morfologjik

Opsioni i raportimit	Shembuj aplikimesh	Procedura
1: Tabela 16 pikët veç e veç	Sigurimi i sasisë maksimale të informacionit për menaxhimin e lumenjve	**Vlerësimi si në Shtojcën A për të gjitha tiparet (1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b, 4, 5a, 5b, 5c, 6, 7, 8, 9, 10a, 10b); mos kombinoni.**
2: Krijoni një kod treshifror	Raportimi i modifikimit të lumit brenda tre elementëve kryesorë të cilësisë hidromorfologjike të dhëna në DKU (morfologjia, regjimi i rrjedhës dhe vazhdimësia gjatësore) por pa asnjë përpjekje për të lidhur hidromorfologjinë me biologjinë	**Kombinoni rezultatet për kategoritë 1a, 1b, 2a, 2b, 7, 8, 9, 10a, 10b në krijoni një pikë mesatare të vetme për morfologjinë (e para nga tre shifrat). Pikët duhet të rrumbullakosen lart ose poshtë në numrin e plotë më të afërt (duke rrumbullakosur çdo që përfundon me ,5)** **Raportoni rezultatin për kategorinë 5 për rrjedhën (e dyta nga tre shifrat)**

		duke përdorur 5a, 5b ose 5c, cilado që ka rezultatin më të lartë (dmth. përfaqëson ndikimin më të madh). **Raportoni rezultatin për kategorinë 6 për vazhdimësinë gjatësore (e treta nga tre shifrat).** **[Për shembull, një kod 111 do të tregonte një lum me shkallën më të ulët të modifikimit morfologjik, me rrjedhje pothuajse natyrore dhe pa struktura që pengojnë lëvizjen e sedimentit dhe biotës në rrjedhën e sipërme dhe të poshtme.]**
3: Krijoni një pikë të vetme për arritjen e vlerësuar	**Raportimi i modifikimit të përgjithshëm hidro-morfologjik të shtrirjes së lumit pa detaje**	**Merrni mesataren e 16 pikëve (shih nr. 1 në tabelë). Rrumbullakosni lart ose poshtë në numrin e plotë më të afërt. Pikët që mbarojnë me ",5" duhet të rrumbullakosen lart.**

Procedura në Tabela 0-8 është përdorur për vlerësimin e shkallës së modifikimit në çdo shtrirje trupi ujor.

- Vlerësimet nr.**1A, 1B, 2A, 2B, 7, 8, 9, 10A, 10B** u grupuan dhe mesatarja e tyre është kodi i parë nën Morfologji.
- Vlerësimet nr. 5A, 5B, 5C u grupuan dhe mesatarja e tyre është kodi i dytë nën Regjimin e rrjedhës.
- Vlerësimi nr.**6** është kodi i tretë nën **Vazhdimësinë gjatësore.**
- Të 16 vlerësimet u grupuan dhe mesatarja e tyre është kodi për të gjithë trupin ujor të lumit.

Tabela 0-9 (Shembull) - Raportimi i tabelës së modifikimit të lumit brenda tre elementeve kryesore të cilësisë hidromorfologjike të dhëna në DKU (morfologjia, regjimi i rrjedhës dhe vazhdimësia gjatësore)

POZITAT E NDARA PËR ÇDO KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KODI DIGJITAL Tre shifror: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIM I RRJEDHJES (5) DHE 3_VAZHDIM GJATESOR(6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI I RRJEDHJES	VAZHDUESHMËRIA GJËSORE
	VLERËSIM PËR TË GJITHË TRUPIN UJOR TË LUMIT		

2 Vlerësimi i statusit hidromorfologjik për çdo trup ujor të basenit Erzen
2.1 Trupat ujore të lumit Erzen

Tabela2-1- Erzen, ID e trupit ujor 351611

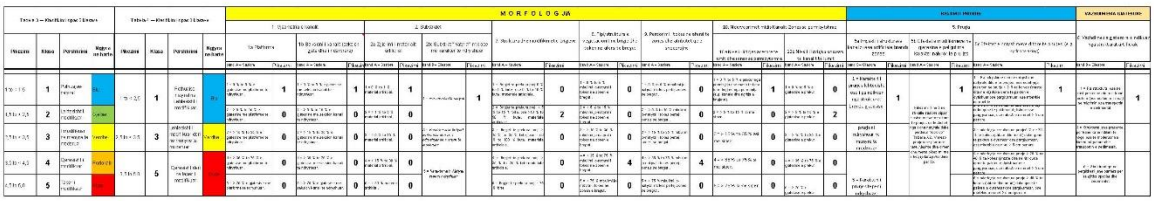

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	2	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

Tabela 2-2- Erzen, ID ujore 351613

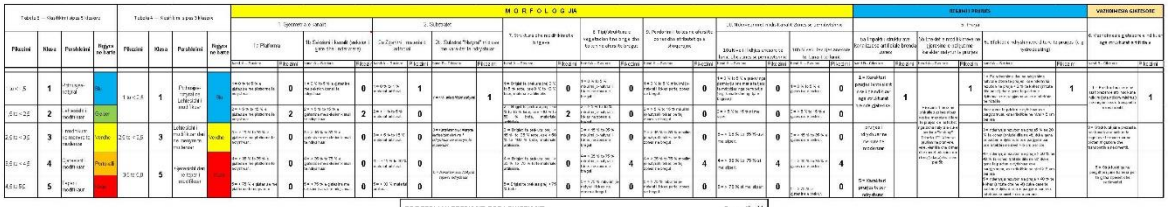

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

Tabela 2-3- Erzen, ID Ujor 351615

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

2.1.1 Pezë

Tabela 2-4- Pezë, Trupi Ujor ID 35162

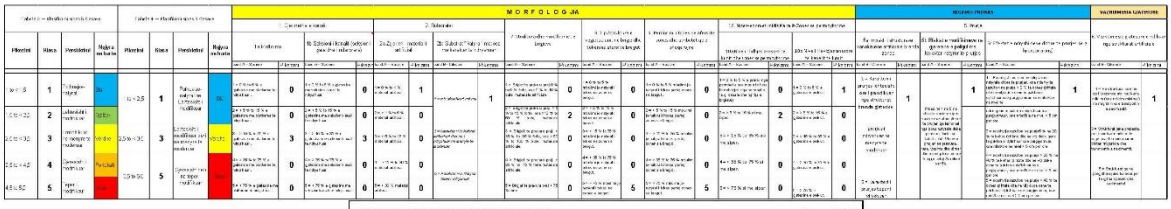

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

2.1.2 Erzen (2)

Tabela 2-5- Erzen, Trupi Ujor ID 35163

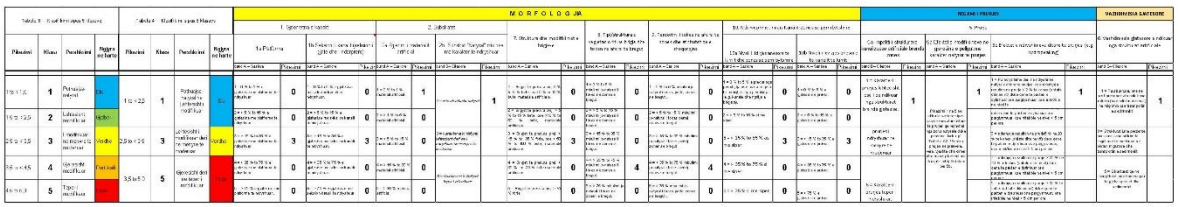

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

Tabela 2-6- , ID e trupit ujor 35164

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi I
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	2	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

Tabela 2-7- Erzen, Trupi Ujor ID 35165

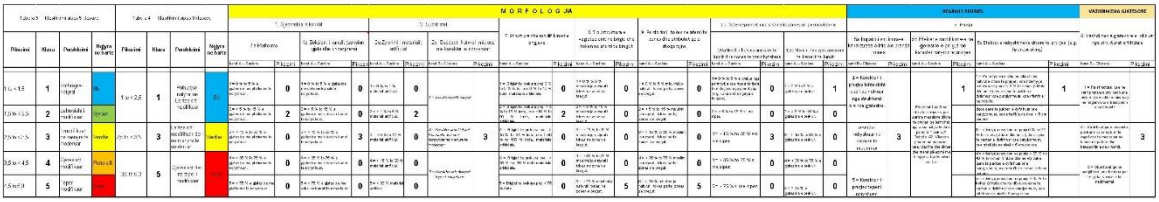

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi I
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	2	3
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	3		

2.1.3 Murdhari

Tabela 2-8- Murdhari, Trupi Ujor ID 351661

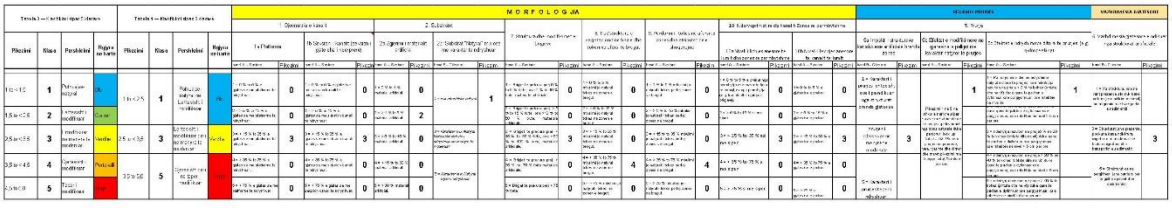

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	2	3
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	3		

Tabela 2-9- Murdhari, Trupi Ujor ID 351663

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	2	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	1		

2.1.4 Erzen (3)

Tabela 2-10- Erzen, ID Ujor 351671

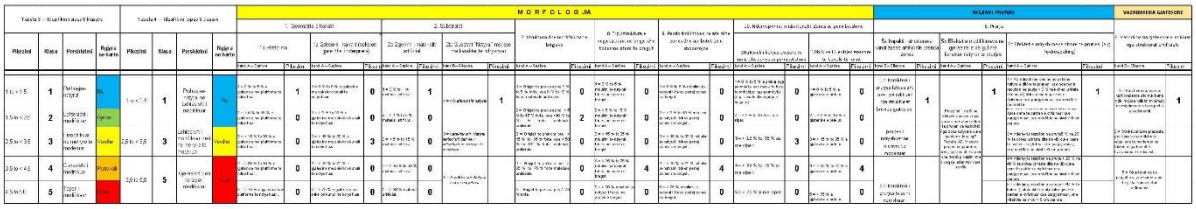

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

Tabela 2-11 Erzem, Trupi Ujor ID 351673

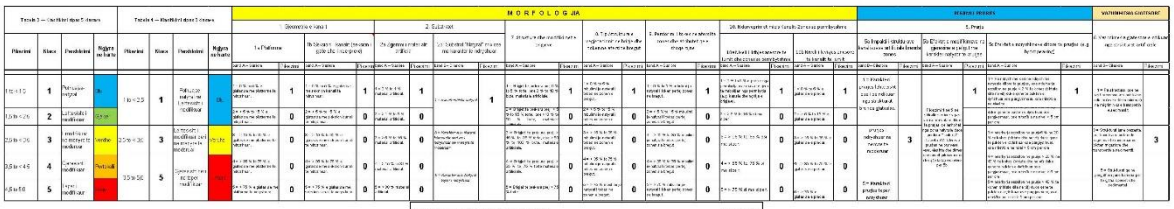

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	1	2	3
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	1		

Tabela 2-12, ID e trupit ujor 35168

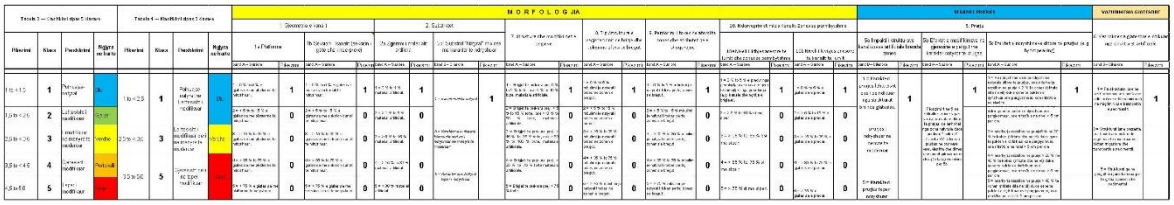

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	1	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	1		

Tabela 2-13- Erzen, Trupi Ujor ID 35169

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	1	2	3
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

2.2 Darci

Tabela 2-14- Darci, Trupi Ujor ID 351711

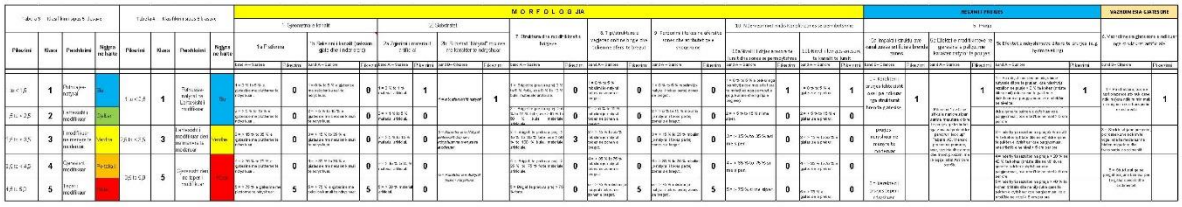

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

Tabela 2-15- Darci, Trupi Ujor ID 351713

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologjia, regjimi prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGJITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	4	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	3		

Tabela 2-16- Darci, Trupi Ujor ID 351715

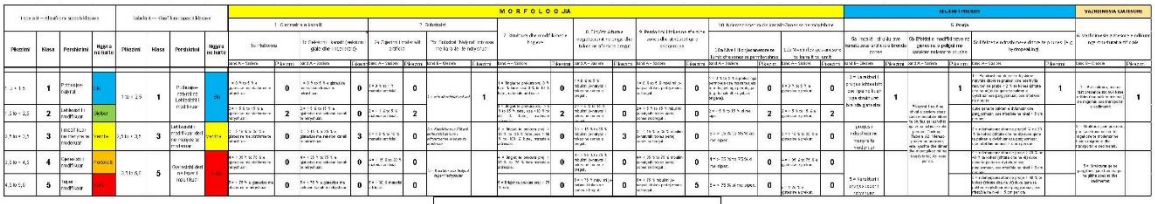

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologji, regjim prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	2	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

2.3 Lishati

Tabela 2-17- Lishati, Trupi Ujor ID 351721

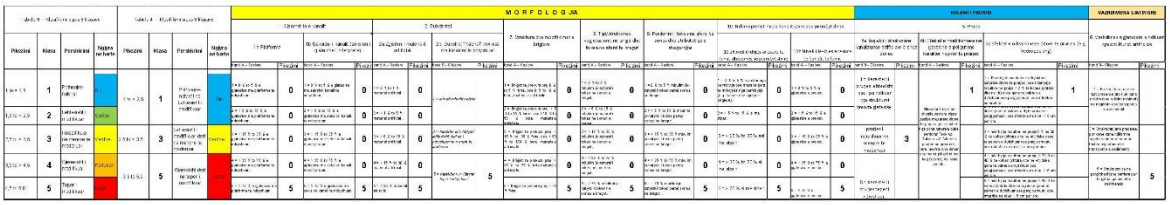

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologji, regjim prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	5	2	5
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	4		

Tabela 2-18- Lishati, Trupi Ujor ID 351723

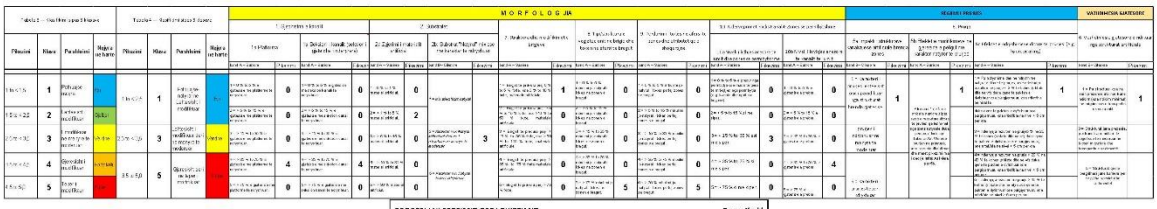

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologji, regjim prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGITAL 3 SHIFROR: 1_MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	3	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	3		

Tabela 2-19- Lishati, Trupi Ujor ID 351725

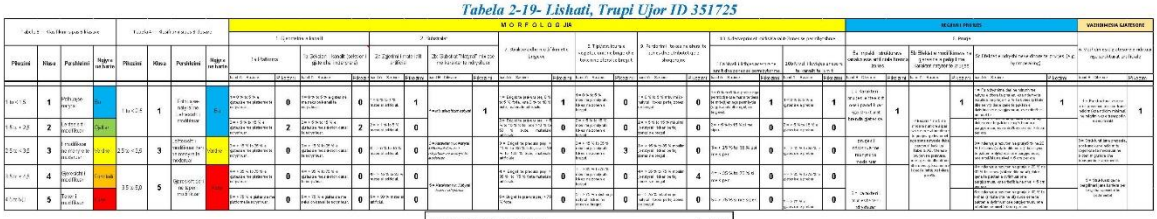

PROCESI I VLERESIMIT OSE I PIKEZIMIT modifikimeve te lumit brenda tre elementeve te cilesise hidro-morfologjike te dhena sipas DKU-se (morfologji, regjim prurjes, dhe vazhdimesia e gjatesise)			Raportimi i
PIKET E NDARA PER SECILEN KATEGORI, 1A, 1B, 2A, 2B,5a, 5b,6, 7, 8, 9, 10A, 10B			
KOD DIGITAL 3 SHIFROR: 1 MORFOLOGJIA (1,2,7,8,9,10), 2_REGJIMI PRURJES(5), DHE 3_VAZHDIMESIA E GJATESISE (6)	MORFOLOGJIA	REGJIMI PRURJES	VAZHDIMESIA E GJATESISE
	2	1	1
	VLERESIMI PER TRUPIN UJOR TE PLOTE		
	2		

2.4 Rezultatet

Tabela 2-20–VLERËSIMI I STATUSIT PËR ÇDO TRUP UJOR TË BASENIT ERZEN DHE GJATËSIA E TYRE

Nr	Trupi Ujor	Emri	Morfologjia	Regjimi Prurjes	Vazhdimesia gjatesore	Trupi ujor I plote	Gjatesia (KM)	Gjatesia(Miles)
1	351611	Erzen	2	1	1	2	8.240	5.120
2	351613	Erzen	3	1	1	2	23.818	14.800
3	351615	Erzen	3	1	1	2	13.181	8.190
4	35162	Peze	3	1	1	2	20.921	13.000
5	35163	Erzen	3	1	1	2	21.549	13.390
6	35164	-	2	1	1	2	25.428	15.800
7	35165	Erzen	3	2	3	3	21.678	13.470
8	351661	Murdhari	3	2	3	3	9.125	5.670
9	351663	Murdhari	2	1	1	1	6.051	3.760
10	351671	Erzen	3	1	1	2	3.508	2.180
11	351673	Erzen	1	2	3	1	14.613	9.080
12	35168	-	1	1	1	1	8.900	5.530
13	35169	Erzen	1	2	3	2	15.659	9.730
14	351711	Darci	3	1	1	2	0.789	0.490
15	351713	Darci	4	1	1	3	13.873	8.620
16	351715	Darci	2	1	1	2	18.507	11.500
17	351721	Lishati	5	2	5	4	3.042	1.890
18	351723	Lishati	3	1	1	3	4.538	2.820
19	351725	Lishati	2	1	1	2	18.025	11.200

Tabela 2-21- Përqindjet morfologjike bazuar në numrin e trupave ujorë

Morfologjia		
Kodi	Statusi	Nr. Trupave ujore
1	Shume i mire	3
2	Mire	5
3	Moderuar	9
4	Dobet	1
5	Keqe	1

Figura 2-1– Statusi i Trupit Ujor bazuar në vlerësimin Morfologjik

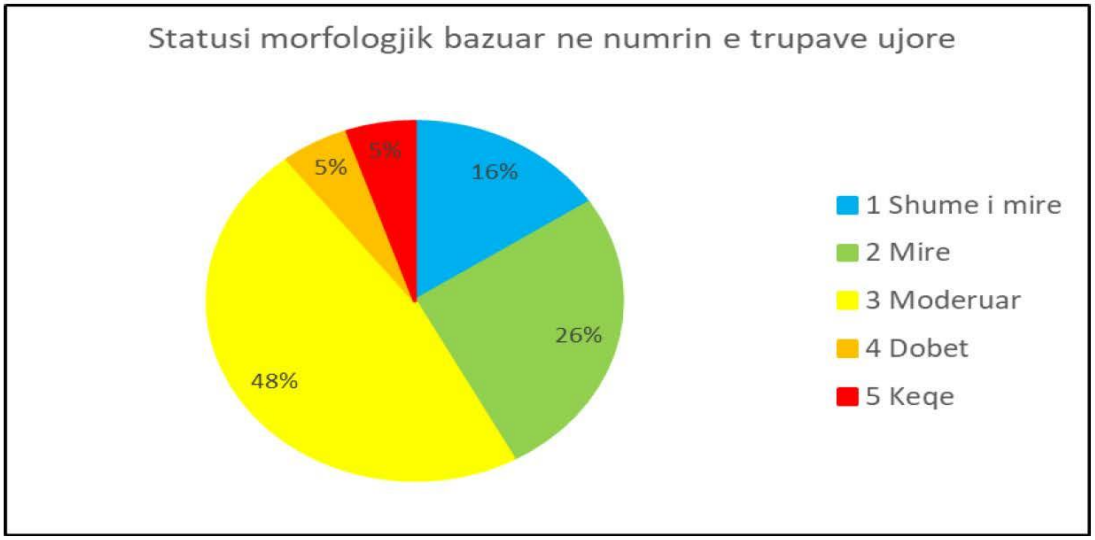

Tabela 2-22- Përqindjet morfologjike bazuar në gjatësinë e trupave ujorë

Morfologjia		
Kodi	Statusi	Gjatesia (km)
1	Shume i mire	39.17
2	Mire	76.25
3	Moderuar	119.11
4	Dobet	13.87
5	Keqe	3.04

Figura 2-2– Statusi i Trupit Ujor bazuar në vlerësimin Morfologjik

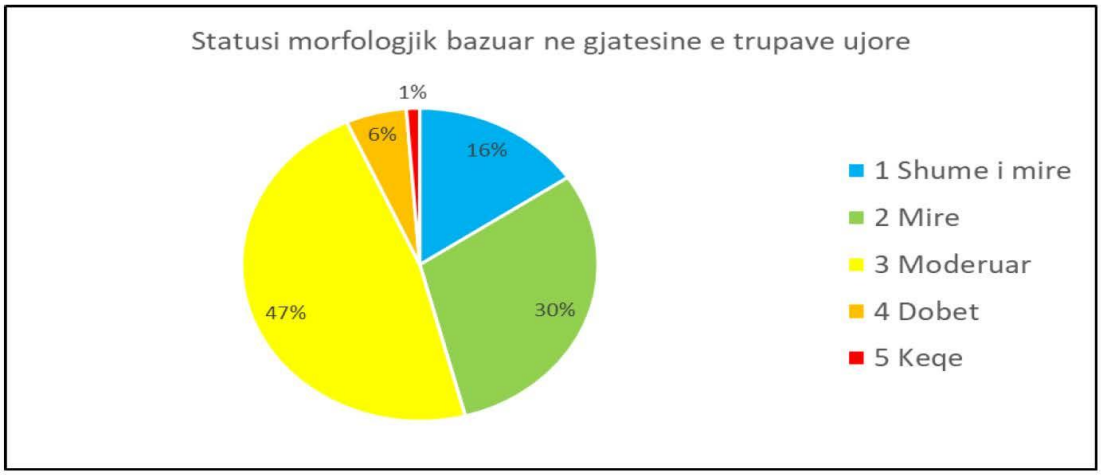

Tabela 2-23– Përqindjet e regjimit të rrjedhës bazuar në numrin e trupave ujorë

Regjimi i Prurjes		
Kodi	Statusi	Nr. Trupave ujore
1	Shume i mire	14
2	Mire	5
3	Moderuar	0
4	Dobet	0
5	Keqe	0

Figura 2-3– Statusi i trupave ujore bazuar në vlerësimin e regjimit të rrjedhës

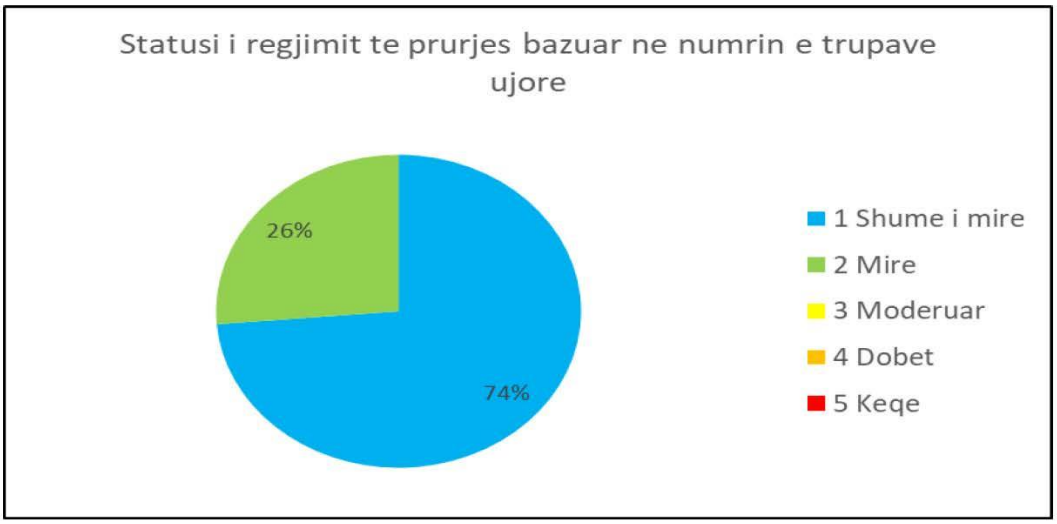

Tabela 2-24– Përqindjet e regjimit të rrjedhës bazuar në gjatësinë e trupave ujorë

Regjimi i Prurjes		
Kodi	Statusi	Gjatesia (km)
1	Shume i mire	187.33
2	Mire	64.12
3	Moderuar	0.00
4	Dobet	0.00
5	Keqe	0.00

Figura 2-4– Statusi i trupave ujore bazuar në vlerësimin e regjimit të rrjedhës

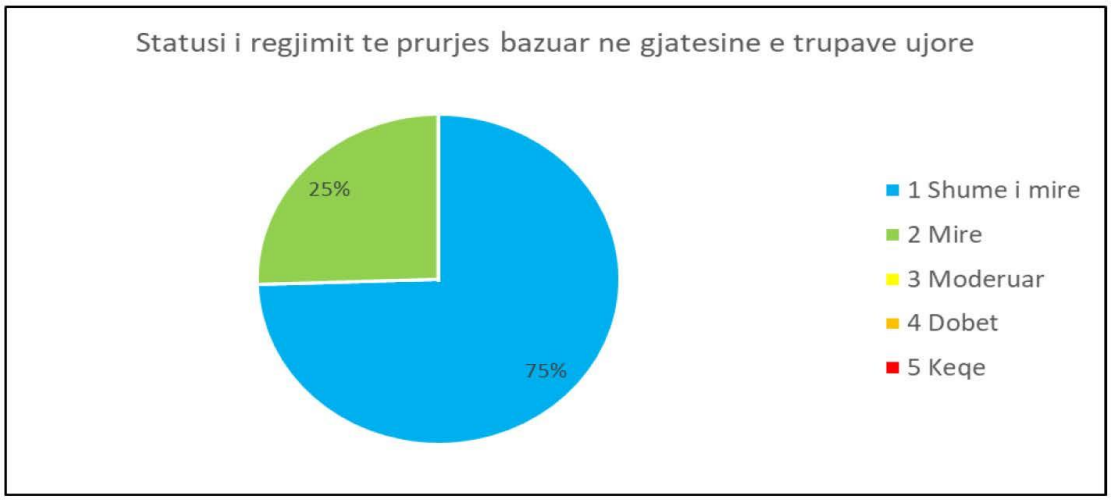

Tabela 2-25– Përqindjet e vazhdimësisë gjatësore bazuar në numrin e trupave ujorë

Vazhdimesia gjatesore		
Kodi	Statusi	Nr. Trupave ujore
1	Shume i mire	14
2	Mire	0
3	Moderuar	4
4	Dobet	0
5	Keqe	1

Figura 2-5– Statusi I Trupit Ujor bazuar në vlerësimin Longitudal

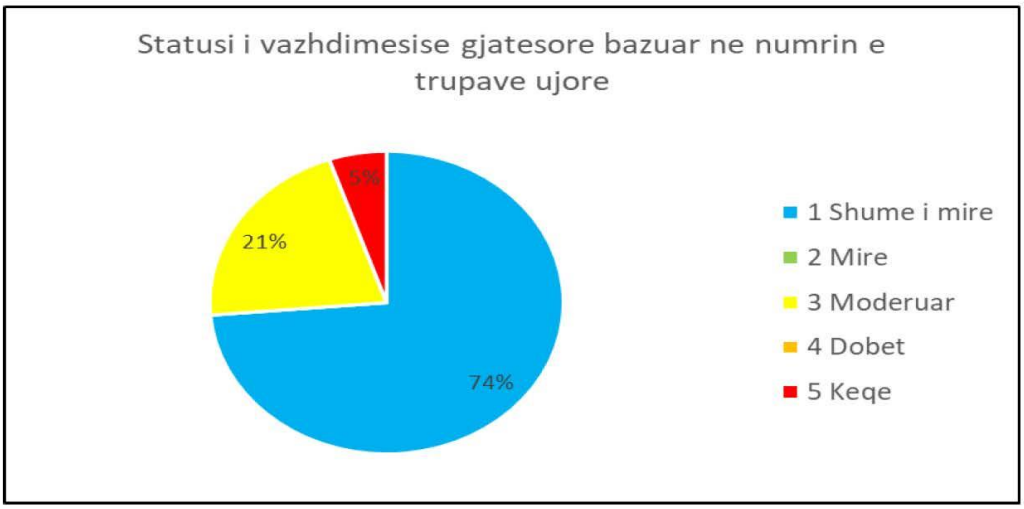

Tabela 2-26– Përqindjet e vazhdimësisë gjatësore bazuar në gjatësinë e trupave ujorë

Vazhdimesia gjatesore		
Kodi	Statusi	Gjatesia (km)
1	Shume i mire	187.33
2	Mire	0.00
3	Moderuar	61.07
4	Dobet	0.00
5	Keqe	3.04

Figura2-6– Statusi i Trupit Ujor bazuar në vlerësimin Longitudal

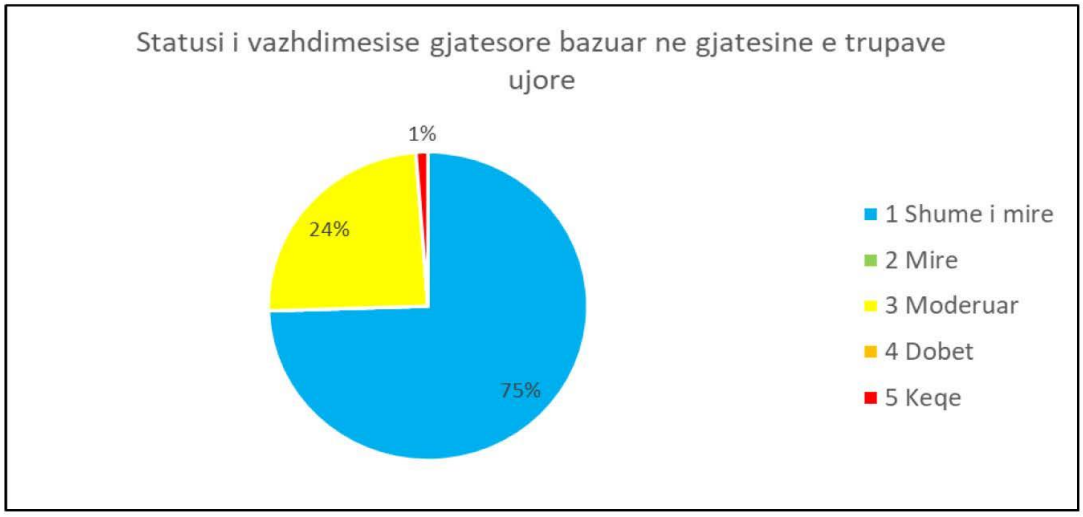

Tabela2-27– Përqindjet hidromorfologjike bazuar në gjatësinë e trupave ujorë

Trupi ujor i plote		
Kodi	Statusi	Nr. Trupave ujore
1	Shume i mire	3
2	Mire	11
3	Moderuar	4
4	Dobet	1
5	Keqe	0

Figura 2-7– Statusi i trupave ujor bazuar në vlerësimin hidromorfologjik

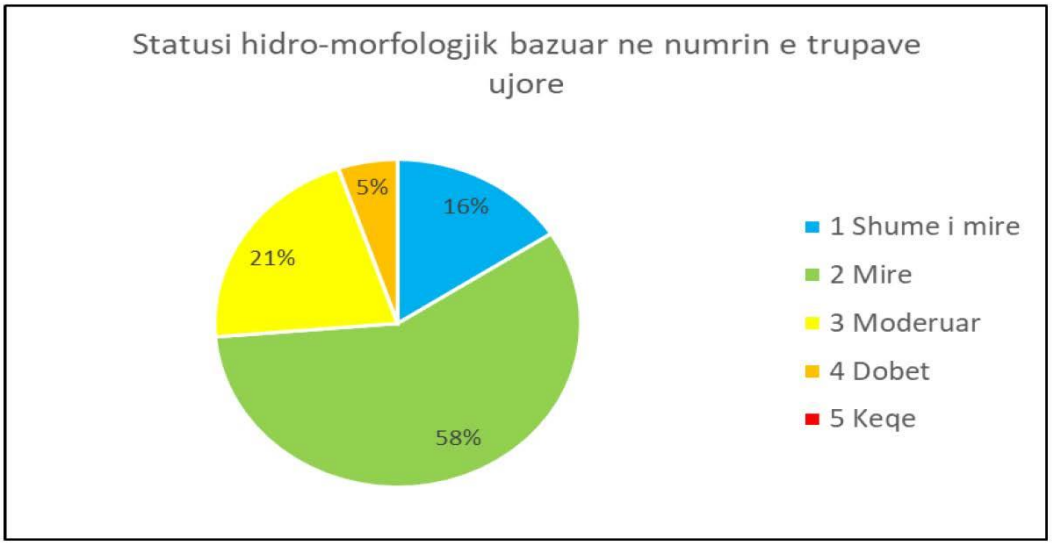

Tabela 2-28– Përqindjet hidromorfologjike bazuar në gjatësinë e trupave ujorë

Trupi ujor i plote		
Kodi	Statusi	Gjatesia (km)
1	Shume i mire	29.56
2	Mire	169.62
3	Moderuar	49.21
4	Dobet	3.04
5	Keqe	0.00

Figura 2-8– Statusi i trupave ujor bazuar në vlerësimin hidromorfologjik

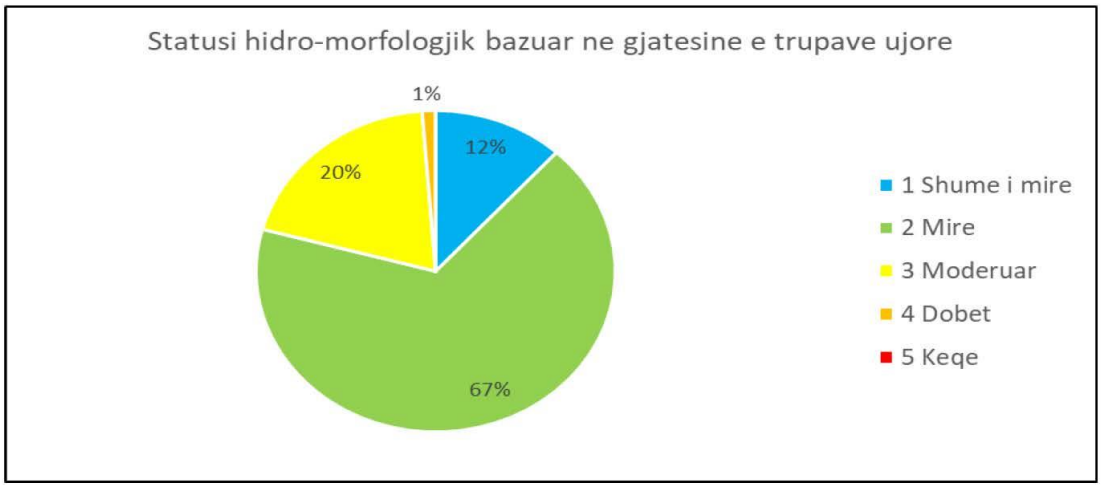

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike VII (Ujërat nëntokësore)

A. Trupat ujore nëntokësore

Për sa i përket nxjerrjes së ujërave nëntokësore, *Baza e të Dhënave Corrine* nuk regjistron tokë "të ujitur përherë" në pellgun e Erzenit dhe kështu nxjerrja e ujitjes është marrë zero në të gjitha trupat ujore nëntokësore.

Për sa i përket cilësisë së ujërave nëntokësore, me përjashtim të mostrave që janë marrë në disa burime, të vetmet të dhëna të disponueshme i përkasin kryesisht viteve 1980 me disa të dhëna më të fundit, të marra nga të dhënat e SHGJSH (shih Pjesën B). Këto të dhëna nuk janë të gjeoreferencuara dhe u janë caktuar UN-ve në bazë të emrit të vendit të tyre. Shumë nga të dhënat janë afër Durrësit, i cili mbivendoset në shtresa të klasifikuara jo si akuiferë dhe për këtë arsye supozohet se marrin ujë nga akuiferi që kufizohet me Rrogozhinën (GW35160517).

B. Karakterizimi i trupave ujorë nëntokësorë në basenin e Erzenit

Trupi ujor nëntokësor GW35160101, SUKTH [Sipërfaqja 74 km^2]

Ky akuifer i tipit 1 (rrjedhje ndërgranulare me produktivitet të lartë) përbën pellgun aluvial të mesëm dhe të poshtëm të lumit Erzen dhe formon rërë, zhavorr dhe argjilë.

Trashësia, thellësia dhe vetitë e akuifereve. Deri më tani nuk është mbledhur asnjë informacion i detajuar për këtë njësi; megjithatë, ai u vlerësua nga CEMSA (2012), i cili e diferencon atë nga gurët ranorë neogjenë themelorë (të kufizuar).

Depozita sipërfaqësore. Asnjë informacion i publikuar, por nga vëzhgimi vizual supozohet se njësia zakonisht mbulohet nga disa metra baltë dhe baltë, e cila lejon rimbushjen dhe siguron njëfarë mbrojtjeje të pjesshme kundër ndotjes.

Kufijtë. Në veri dhe jugperëndim, trupi kufizohet anash nga sedimente jo akuiferore. Kufiri më i shkurtër VP është me detin Adriatik, megjithëse shkalla e lidhjes nuk dihet.

Është e rëndësishme të theksohet se TUN i Sukthit është nënshtruar, me përjashtim të pjesëve të tij më të sipërme, nga një akuifer i kufizuar i formuar nga ranorët e formacionit të Rrogozhinës dhe konglomeratet e TUN të Shtresës 2 të Durrësit (GW35160517).

Stacionet e monitorimit: Asnjë. Megjithatë, është vënë re ekzistenca e disa puseve monitoruese të braktisura, por nuk mund të gjenden të dhëna.

Ndërhyrja e kripur: Sipas Eftimi (2003) intrusioni i kripës po ndodh në mënyrë aktive në akuiferët me zhavorr; megjithatë, nuk është e qartë nëse kjo vlen për këtë TUN ose për akuiferin e mbyllur thellë (GW35160517). Gjithashtu, duke marrë parasysh studimet e mëvonshme në Basenin e Matit, kjo mund të kërkojë konfirmim për të dalluar kripësinë e zbuluar nga uji i mbetur.

Cilësia bazë e ujërave nëntokësore. Njëzet analiza, kryesisht nga vitet 1980, nga lloje të ndryshme pusesh funksionuese iu caktuan kësaj TUN. Këto përgjithësisht tregojnë ujë të mirë, të mineralizuar mesatarisht (TDS kryesisht 500 – 1000 mg/L). Megjithatë, ka disa analiza anormale me parametra të lartë, të cilat ndoshta janë gabime, por mund të tregojnë ndotje lokale. Një analizë e vetme në Sukth është tre herë më e kripur se uji i detit, kështu që nuk mund të tregojë ndërhyrje të kripur dhe ndoshta është një gabim ose një rast shumë i lokalizuar i asgjësimit të paautorizuar të kimikateve të mbeturinave. Sulfati është pak i ngritur, zakonisht 60 – 70 mg/l dhe shpesh kalon 100 mg/l, por vetëm një (808 mg/l) tejkalon standardin 250 mg/l. Megjithatë, përqendrimet e nitrateve janë më pak se 10 mg/l, dy analiza prej 120 mg/l nga viti 1983 në zonën e Sukthit janë shqetësuese, por ndoshta janë ose një problem shumë i lokalizuar ose gabime analitike. Analiza më e fundit është e vitit 2006, ndaj mungesa e të dhënave më të përditësuara e shton pasigurinë.

Statusi dhe tendencat piezometrike (niveli i ujit). Asnjë informacion, megjithëse funksionimi i puseve të hapura sugjeron që nivelet e ujit janë të cekët (< 8 m bgl).

Presionet e Nxjerrjes së ujit. Informacioni i mëposhtëm përmbledh kapacitetin e instaluar të pompimit të puseve komunale/shtëpiake në TUN:

Tabela B-1– Presionet e Nxerrjes së ujit

Pus / Pusshpime	Kapaciteti (L/s)
Në Bërzhitë shfrytëzohet një pus me Q = 10 l/s	10
Në Petrelë shfrytëzohet një pus me Q = 5 l/s	5
Në e Mullet shfrytëzohet një pus me Q = 10 l/s	10
Në Baldushk shfrytëzohen 2-3 puse me Q = 10 – 12 l/s.	12
Në Bulticë – Arbanë shfrytëzohet një pus me Q = 5 l/s	5
Në Vaqarr shfrytëzohet një pus me Q = 8 – 10 l/s	10
Në Pezë shfrytëzohen 3 puse me Q = 10 – 12 l/s.	12
Në Ndroq shfrytëzohet një pus me Q = 8 – 10 l/s	10
Në Romanat – Pinet shfrytëzohen 2 puse me Q = 5 – 8 l/s	8
Puse private Q = 300 l/s	300
Total	**382**

Koeficienti vjetor i shfrytëzimit të akuiferit zhavorr varion K = 0,85 – 0,95

Këto të dhëna dhe rendiment janë në përputhje me një akuifer me transmetueshmëri të moderuar. Përveç kësaj, baza e të dhënave e AMBU-së (shih tabelat në fund) nuk regjistron burime dhe 24 puse të hapura me një rendiment kumulativ të vlerësuar prej rreth 60 l/s.

Presionet e ndotjes. Nuk ka informacion specifik dhe nuk raportohen pika të nxehta; megjithatë, bazuar në natyrën e përdorimit të tokës dhe njohuritë e këtyre njësive hidrogjeologjike në Shqipëri, nuk ka gjasa që ndonjë ndotje (si p.sh. nitrati) të jetë në masë të mjaftueshme për të ndikuar në statusin e trupit ujor.

Sipas Corrine, ka 5000 ha tokë industriale që mund të gjenerojnë ndotje të mbetjeve të patrajtuara dhe rrjedhje të kimikateve të procesit. Vlerësimet Strategjike Mjedisore (VSM) për Vorën raportojnë ndotje të konsiderueshme të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore nga ujërat e zeza të patrajtuara që arrijnë në lumin Erzen.

Ujërat sipërfaqësorë të lidhur dhe Ekosistemet tokësore të varura nga ujërat nëntokësore. Megjithatë, asnjë informacion nuk u identifikua.

Gjendja e ujërave nëntokësore. Duke pasur parasysh mungesën e madhe të informacionit, konkluzionet e mëposhtme janë bërë me një nivel të ulët besimi. Megjithatë, duke pasur parasysh nivelin në dukje të ulët të abstraksionit të kombinuar me parametrat e mirë hidraulikë dhe lehtësinë e mundshme të rimbushjes, statusi sasior vlerësohet të jetë "i mirë". Më tej, duke pasur parasysh njohuritë aktuale të presionit të ndotjes, statusi kimik gjithashtu vlerësohet të jetë "i mirë". Kështu, statusi i përgjithshëm vlerësohet të jetë "i mirë", por me një besim shumë të ulët (zero në sistemin e pikëve 0 – 3). Bazuar në raportet e ujërave të zeza të patrajtuara dhe mungesës së monitorimit, TUN vlerësohet të jetë "Në Rrezik".

Trupi Ujor nëntokësor GW35160201, KAVAJË (ERZ0) Sipërfaqja 35 km^2.

Ky akuifer i tipit 2 (prodhueshmëri mesatare deri në të ulët, prurje ndërgranulare) është formuar nga depozitimet aluviale kuaternare të lumit Darçi që përfaqësohen nga zhavorri, rëra dhe argjila. Është një TUN që është pjesë e një pellgu ujëmbledhës të vogël që është ngjitur me pellgun e Erzenit, por hidrologjikisht i ndarë nga pellgu i Erzenit dhe përfshihet në PMBUs-në e Erzenit.

Trashësia, thellësia dhe vetitë e akuifereve. Asnjë informacion.

Depozita sipërfaqësore. Nuk ka informacion, por kuptohet se përmban baltë aluviale dhe argjilë që lejon infiltrim të moderuar.

Kufijtë. Kufizohet kryesisht nga kontaktet gjeologjike me joakuiferet.

Stacionet e monitorimit: Asnjë.

Sfondi Cilësia e ujërave nëntokësore. Asnjë informacion.

Statusi dhe tendencat piezometrike (niveli i ujit). Asnjë informacion.

Presionet e Nxjerrjes së ujit. Pothuajse asnjë informacion. Dy puse të hapura janë raportuar në GIS. Shënim: Kavaja merr ujërat nëntokësore nga akuiferi më i thellë i Rrogozhinës (GW35160517).

Presionet e ndotjes. Asnjë informacion. Corrine raporton 5000 ha tokë urbane/industriale dhe 100000 ha tokë arë të paujitur, kështu që mundësia e ndotjes nga plehrat dhe mbetjet urbane është evidente.

Ujërat sipërfaqësorë të lidhur dhe Ekosistemet tokësore të varura nga ujërat nëntokësore. Pak informacion. VSM thotë se uji i vaditjes vjen nga kanali Peqin-Kavajë nga lumi Shkumbin dhe vjen nga zona pranë Rrogozhinës, e cila është e ndotur. Uji i lumit Darcit nuk është analizuar, por përroi i Golemit është mesatarisht i ndotur. (Faqja 42)

Gjendja e ujërave nëntokësore. Duke pasur parasysh mungesën pothuajse të plotë të informacionit, statusi vlerësohet me një nivel shumë të ulët besimi. Statuset sasiore dhe kimike vlerësohen paraprakisht të jenë "i mire", por me një besim shumë të ulët (zero në sistemin e pikëzimit) dhe TUN vlerësohet të jetë "Në rrezik".

Trupi Ujor nëntokësor GW35160407, DOMJE E MALIT (ERZ3) Sipërfaqja 13 km^2.

Trup i formuar nga gur gëlqeror i karstifikuar me produktivitet të lartë.

Trashësia, thellësia dhe vetitë e akuifereve. Asnjë informacion i identifikuar.

Depozita sipërfaqësore. Tokë ose shkëmb i hollë në sipërfaqe, kryesisht i pyllëzuar.

Kufijtë. Me përjashtim të kufirit të shkurtër veri-nor me pellgun ujëmbledhës të Ishmit, trupi kufizohet nga derdhja e sedimenteve joakuiferike, të cilat mund të formojnë një vijë burimore.

Stacionet e monitorimit: Asnjë.

Sfondi Cilësia e ujërave nëntokësore. Asnjë informacion.

Statusi dhe tendencat piezometrike (niveli i ujit). Asnjë informacion.

Presionet e Nxjerrjes së ujit. Pothuajse asnjë informacion. Janë regjistruar 7 burime me shkarkim kumulativ prej rreth 25 l/s dhe nuk janë identifikuar asnjë tërheqje të pompuar.

Presionet e ndotjes. Pothuajse asnjë informacion. Shumë pak zhvillim i dukshëm dhe Corrine raporton 500 ha kultura dhe zero zhvillim urban/industrial.

Ujërat sipërfaqësorë të lidhur dhe Ekosistemet tokësore të varura nga ujërat nëntokësore. Megjithatë nuk pritet të ketë informacione për rrjedhën bazë në lumin Erzen.

Gjendja e ujërave nëntokësore. Bazuar në mungesën e presioneve të konsiderueshme dhe nxjerrjes minimale të ujit, statusi i mirë sasior dhe kimik caktohet me një nivel të moderuar besimi dhe gjykohet të jetë "Jo në rrezik".

Trupi Ujor nëntokësor GW35160409, SELITË I MALIT (ERZ3) Sipërfaqja 28 km^2.

Ky trup ujor formon këndin JP të masivit Mali me Gropa me gëlqerorë të karstifikuar nga triasiku deri në jurasik. Bazuar në informacionin rajonal, trashësia mund të jetë deri në 700 m. Vetitë hidraulike janë zakonisht (për karstike) heterogjene, por në nivele lokale shumë të larta.

Depozita sipërfaqësore. Shtresë e hollë ose shkëmb i zhveshur, shumë i karstifikuar.

Kufijtë. Kufijtë VP dhe VL janë shprehje e pellgut ujëmbledhës sipërfaqësor por gjeologjikisht gëlqerorët vazhdojnë deri në pellgun e Ishmit dhe Matit. Ndarjet nëntokësore mund të mos jenë të rastësishme.

Stacionet e monitorimit: Nuk ka stacione formale, por mund të maten disa burime të mëdha, veçanërisht burimi Shënmaria, i matur si një shkarkim mesatar prej 1100 l/s (Eftimi. 2018).

Sfondi Cilësia e ujërave nëntokësore. Informacion i kufizuar, por të dhënat mesatare për Masivin (Eftimi 2005) tregojnë një ujë Ch-HCO3 me mesataren e mëposhtme: temperaturë 6.6 °C, pH 7.6, SO4 8 mg/L, EC 207 µS/cm dhe TDS 138 mg/L. Burimi i Shënmarisë furnizon Tiranën me ujë dhe mesa duket monitorohet rregullisht nga UKT dhe me cilësi të mirë dhe të qëndrueshme.

Burimi i Gurës së Malit në Shëngjergj është testuar në vitin 2015, si më poshtë. Gjithashtu u testua për metale të rënda (Cu, Cd, Pb, Ni & Zn) me një përqendrim maksimal të Pb 0.008 mg/L.

Tabela B 2– Jonet në burimin e Gurës së Malit në Shëngjergj

pH	KE	Ca mg/L	Mg mg/L	HCO3 mg/L	NO3 mg/L	SO4 mg/L	Cl mg/L	F mg/L	NH4 mg/L
7.14	253			149	0.3	4.8		0.2	0

Statusi dhe tendencat piezometrike (niveli i ujit). Asnjë informacion.

Presionet e Nxjerrjes së ujit. Pothuajse asnjë informacion. Prerja e burimeve ka vazhduar me sukses për disa dekada. Nuk ka informacion për kapacitetin e instaluar të pompimit të puseve.

Presionet e ndotjes. Pothuajse asnjë informacion i përpiluar, por një shqyrtim i përdorimit të tokës, i cili në thelb është mospërdorim, tregon se nuk ka presione të rëndësishme.

Ujërat sipërfaqësorë të lidhur dhe Ekosistemet tokësore të varura nga ujërat nëntokësore. Asnjë informacion.

Gjendja e ujërave nëntokësore. Bazuar në prurjet e qëndrueshme dhe cilësinë e ujit në burime, gjendja sasiore dhe kimike, si dhe statusi i përgjithshëm, vlerësohen të jenë të mira, me një shkallë të lartë besimi dhe për sa kohë që përdorimi i tokës nuk ndryshon, është "Jo në Rrezik".

Trupi ujor nëntokësor GW35160411, PELLUMBAS (ERZ2) Sipërfaqja 25 km^2.

Ky trup është një shtrirje e dolomiteve të karstifikuara nga Kretaku deri në Eocen që formojnë grupin e trupave ujorë nëntokësorë të Masivit të Dajtit në ujëmbledhësin e Ishmit (dhe Matit), si dhe përfshin burimin Pëllumbas (500 l/s).

Trashësia, thellësia dhe vetitë e akuifereve. Nuk u identifikua asnjë informacion.

Depozita sipërfaqësore. Tokë e cekët e ndërprerë ose shkëmbinjtë në sipërfaqe, kryesisht të pyllëzuara.

Kufijtë. Ka të ngjarë të ketë vazhdimësi hidraulike përgjatë kufijve të shkurtër V dhe J ku gëlqerorët vazhdojnë përtej kufijve të ujëmbledhësit. Kufiri në E është me sedimente jo akuiferike. Mund të ketë rrjedhje përgjatë kufirit lindor me ranorë dhe konglomerate neogjene

Stacionet e monitorimit: Asnjë, por mund të ketë shkarkime të serive kohore në burimin Pëllumbas.

Sfondi Cilësia e ujërave nëntokësore. Analizat e burimit të madh të Pëllumbasit ekzistojnë të paktën për vitet 1988-90 dhe 2015. Më poshtë jepen dy analiza për ujin e vitit 2015. Analizat krahasohen shumë ngushtë me 7 analiza të viteve 1988-90 dhe tregojnë stabilitet afatgjatë dhe mungesë të ndotjes së konsiderueshme. Përqendrimet e larta të sulfatit janë të papërshtatshme për pirje, por janë karakteristike për burimet në masivin dolomitik të Dajtit. Përqendrimet e ngritura të fluorit janë të papritura dhe të papajtueshme me përqendrimet e larta të kalciumit; ndoshta janë gabime analitike por kërkojnë konfirmim.

Tabela B 3– Përqendrimet në burimin e Pëllumbasit

		pH	KE	K	Na	Ca	Mg	Fe	NH4	HCO3	Cl	SO4	NO3	F
Emri Burimit	**Data**		**µS/cm**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**	**mg/l**
Pelumbasi -1	shtator-87		374			52	15			239	7.1	11		
Pelumbasi -2	dhjetor-87		535			56	17			232	8.9	101		
	dhjetor-87		555			66	18			238	14.2	114		
	shkurt-88		527			84	20			245	8.9	85		
	shtator-88		568			76	24			253	10,6	107		
	Mar-89		473			77	14			242	8.9	55		
	shtator-90		598			77	28			252	12.4	104		
Burimi i Pëllumbasit (pusi 2)	korrik-15	7.18	607	1.0	5.8	83.6	26.8	0.04	0.02	259.3	7.2	108.4	1.9	0.52
Burimi i Pëllumbasit (pusi 1)	korrik-15	7.25	596	1.1	7.3	73.9	30.2	0.04	0.03	280.6	7.4	83.8	1.0	1.14

Statusi dhe tendencat piezometrike (niveli i ujit). Nuk ka informacion, por në mungesë të nivelit të pompimit të mirë supozohet se do të luhatet brenda një diapazoni të qëndrueshëm nga viti në vit.

Presionet e Nxjerrjes së ujit. Nuk ka informacion, por supozohet se abstraksioni i pompuar është i papërfillshëm. Gjithashtu, kuptohet se shkarkimi i burimit të Pëllumbasit është i qëndrueshëm.

Presionet e ndotjes. Pak informacion. Pjesa më e madhe e zonës është e pazhvilluar me shumë pak vendbanime. Megjithatë, ka dy vende të gurores: (i) në jug, në jug dhe në veri të Qafës së Priskës, duke përfshirë një liqen që mund të jetë një digë mbetjesh; dhe (ii) në masivin midis Pëllumabasit dhe Syri i Çikllopit. Të dyja paraqesin rrezik ndotjeje nga produktet e naftës dhe çdo kimikat tjetër i përdorur në gurore.

Ujërat sipërfaqësorë të lidhur dhe Ekosistemet tokësore të varura nga ujërat nëntokësore. Megjithatë nuk pritet të ketë informacione për rrjedhën bazë në lumin Erzen.

Gjendja e ujërave nëntokësore. Statusi sasior dhe kimik, si dhe statusi i përgjithshëm vlerësohen të jenë të mira, me një shkallë të moderuar besimi dhe "Jo në rrezik" dështimi.

T5 GRUP RAPORTUES A:

- **GW35160507, BERZEZ**(ERZ1) Sipërfaqja prej 72 km^2
- **GW35160509, SHKAFANE**(ERZ0), Sipërfaqja: 78 km^2

Grupi A përfshin dy trupa ujorë nëntokësorë T5 të formuar nga një grup i afërt ranorë dhe konglomeratesh neogjene në gjysmën veriore (bregun e djathtë) të pellgut të Erzenit, që formojnë akuiferë të vegjël që mbështesin furnizime të vogla lokale me ujë dhe për të cilët ka shumë pak informacion në dispozicion. Ujëmbajtësit janë të formuar nga gur ranor dhe konglomerat të ndërthurur me baltë. Bazuar në raportin e Eftimi (2003), ato janë caktuar në Formacionin Pliocen të Rrogozhinës, i cili në rajonin e Durrësit ka veti mesatare transmetimi 134 m2/d, përshkueshmëri 4.0 m/d dhe thellësi pusi 211 m.

Figura B-1– Shpërndarja e joneve në rajonin e Tiranës dhe Durrësit

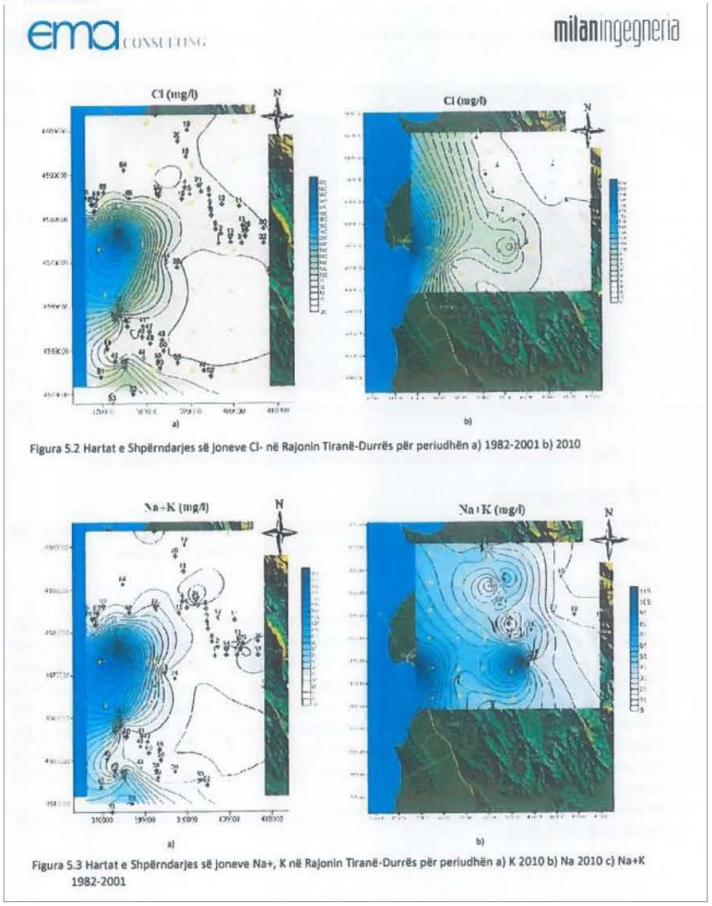

Depozita sipërfaqësore. Asnjë informacion.

Kufijtë. Shumica e kufijve formohen ose nga ndarjet e ujërave sipërfaqësore ose nga kontaktet gjeologjike me flishin efektivisht joakuiferik dhe depozitimet e lidhura me to.

Stacionet e monitorimit: Asnjë.

Sfondi Cilësia e ujërave nëntokësore. SHGJSH ka marrë 8 analiza kryesore të joneve të puseve në Berzez (GW35160507) TUN midis 2002 dhe 2005 ishin kryesisht shumë të freskëta (TDS 470 - 700 mg/) dhe nitrat kryesisht të padetektueshëm dhe një maksimum prej 6.4 mg/L; përqendrimet e hekurit arrijnë 1,0 mg/l. Katër analiza nga GWB Shkafane (GW35160509) midis 1989 dhe 2002; edhe uji është i freskët (TDS 530 – 650 mg/l) me nitrate < 1 mg/L; nuk vërehen rezultate shqetësuese, përveç dy përqendrimeve të hekurit prej >2 mg/L, të cilat ndoshta janë natyrale. Milan et al. (2017) paraqesin hartat e cilësisë së ujërave nëntokësore siç tregohet.

Statusi dhe tendencat piezometrike (niveli i ujit). Asnjë informacion.

Presionet e Nxjerrjes së ujit. Asnjë informacion. Disa (16) burime dhe puse të hapura (7) janë regjistruar në projektin GIS dhe, megjithëse nuk janë të dokumentuara, parashikohet se ka shumë puse të shpuara me kapacitet të ulët që i shërbejnë nevojave shtëpiake dhe ndoshta të vogla të komunitetit.

Presionet e ndotjes. Nuk ka informacion specifik, por ka zona të konsiderueshme të tokës urbane-industriale në të dy TUN-ve. VSM-ja e bashkisë Vorë vëren se "ujërat nëntokësore janë burimi kryesor i ujit për përdoruesit civilë, urbanë dhe bujqësorë, të cilët janë edhe ndotësit kryesorë dhe shkarkojnë drejtpërdrejt ujërat e ndotura në lumë, të cilat ndikojnë në ujërat nëntokësore".

Ujërat sipërfaqësorë të lidhur dhe Ekosistemet tokësore të varura nga ujërat nëntokësore. Nuk u identifikua asnjë informacion; megjithatë, pritet që ranorët të kontribuojnë në një sasi të vogël të rrjedhës bazë në përrenjtë që i përshkojnë.

Figura B-2– Shpërndarja e TDS në qarkun e Tiranës dhe Durrësit

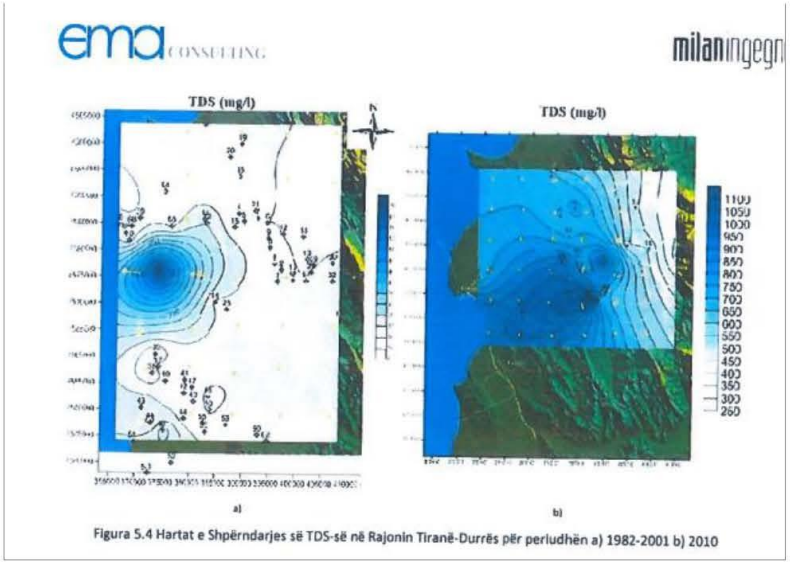

Gjendja e ujërave nëntokësore. Bazuar në nivelin e dukshëm të ulët të nxjerrjes dhe analizat e kufizuara të cilësisë së ujit, paraprakisht gjykohet se si gjendjet sasiore ashtu edhe ato kimike janë të mira, por me një nivel shumë të ulët besimi. TUN-të ndoshta nuk janë në rrezik të dështojnë në periudhën e ardhshme të planit.

T5 GRUP RAPORTUES B:

- **GW35160511, GURRË**(ERZ2), Sipërfaqja: 92 km^2
- **GW35160513, ZIKULARAJ**(ERZ0), Sipërfaqja: 90 km^2
- **GW35160515, DORËZ**(ERZ2), Sipërfaqja: 271 km^2

Grupi B përfshin tre trupa ujorë nëntokësorë T5 të formuar nga një grup i afërt ranorë dhe konglomeratesh neogjene në gjysmën jugore (bregun e majtë) të pellgut të Erzenit, që formojnë akuiferë të vegjël që mbështesin furnizime të vogla me ujë dhe për të cilët ka shumë pak informacion në dispozicion. Kjo është e barabartë me 'thyer, mesatarisht produktiv' në sistemin WISE. Ujëmbajtësit janë të formuar nga gur ranor dhe konglomerat të ndërthurur me baltë. Bazuar në raportin e Eftimi (2003b), ato janë caktuar në Formacionin Pliocen të Rrogozhinës, i cili në rajonin e Durrësit ka veti mesatare transmetimi 134 m2/d, përshkueshmëri 4.0 m/d dhe thellësi pusi 211 m.

Në Gurrë, ranorët dhe konglomeratet neogjene në anën lindore të lumit Erzen kanë trashësi deri në 300 m.

Shkarkimet e puseve arrijnë në 1,5 l/s dhe përçueshmëria arrin 0,07 m/d. Shkarkimet e burimeve janë 0,01-0,07-0,57l/s.

Depozita sipërfaqësore. Asnjë informacion.

Kufijtë. Shumica e kufijve formohen ose nga rrjedhat ujore sipërfaqësore ose nga kontaktet gjeologjike me flishin efektivisht joakuiferik dhe depozitimet e lidhura me to. Vetëm kufijtë perëndimorë të GW35160511 dhe GW35160515 i afrohen gurëve gëlqerorë dolomitikë karstikë të Masivit të Dajtit (GW35160411) dhe mund të marrin një prurje nëntokësore.

Stacionet e monitorimit: Asnjë.

Sfondi Cilësia e ujërave nëntokësore. Nuk ka të dhëna të fundit ose historike. Cilësia e ujit në sfond supozohet të jetë shumë e ngjashme me Grupin A.

Raportohet se në Gurrë, ujërat nëntokësore janë të freskëta dhe brenda standardeve. Lloji i ujit është HCO3-SO4-Mg-Ca, HCO3-SO4-Ca-Mg dhe HCO3-Ca-Mg.

Statusi dhe tendencat piezometrike (niveli i ujit). Ekzistenca e burimeve dhe e puseve të hapura sugjeron se nivelet piezometrike nuk kanë rënë shumë.

Në Gurrë, shpimet e thella kanë presion dhe rrjedhje arteziane në sipërfaqe. Niveli statik luhatet në 7.5 m e më shumë nën sipërfaqen e tokës. Gropat shumë të thella kanë nivele piezometrike të ujit deri në 17.6 m mbi tokë.

Presionet e Nxjerrjes së ujit. Asnjë informacion. Një numër i mirë (76) burimesh dhe pusesh të hapura (27) janë regjistruar në GIS-in e projektit dhe, megjithëse nuk janë të dokumentuara, parashikohet se do të ketë puse të shpuara me kapacitet të ulët që do t'i shërbejnë nevojave shtëpiake dhe ndoshta të vogla të komunitetit.

Presionet e ndotjes. Nuk ka informacion specifik, por ka sipërfaqe të konsiderueshme toke urbane-industriale në të gjitha TUN-të përveç Zikularajt.

Ujërat sipërfaqësorë të lidhur dhe Ekosistemet tokësore të varura nga ujërat nëntokësore. Nuk u identifikua asnjë informacion; megjithatë, pritet që ranorët të kontribuojnë në një sasi të vogël të rrjedhës bazë në përrenjtë që i përshkojnë.

Gjendja e ujërave nëntokësore. Bazuar në nivelin e dukshëm të ulët të nxjerrjes, vazhdimin e funksionimit të shumë burimeve dhe puseve të hapura, dhe mungesën e analizave të cilësisë së ujit, paraprakisht gjykohet se si statusi sasior ashtu edhe ai kimik janë të mira, por me një nivel shumë të ulët besimi. TUN-të ndoshta nuk janë në rrezik të dështojnë në periudhën e ardhshme të planit.

Trupi Ujor nëntokësor GW35160517, DURRES [ERZ2 – Horizon 2]

Ky horizont i poshtëm u përcaktua si një trup i veçantë ujor nëntokësor nga CEMSA (2012). Trupi është i formuar nga gur ranor, konglomerat dhe argjil që i përket Fm Pliocen Rrogozhina. Sipas Eftimi (2003) T mesatarja është 134 m2/d dhe përshkueshmëria 4 m/d dhe mund të shfaqë si thyerje ashtu edhe rrjedhje ndërgranulare. Kufijtë: Sipërfaqja e sipërme e njësisë është e kufizuar, ndoshta nga balta nën njësinë aluviale GW35160101.

Ky TUN është shumë e gjerë. Ai qëndron në themel të qytetit të Durrësit, qytetit të Kavajës dhe të dy trupave ujorë aluvialë GW35160101 dhe GW35160201. Ekziston një pasiguri e konsiderueshme deri në çfarë mase kjo njësi qëndron në themel dhe është e lidhur ose e ndarë nga njësia e pakufizuar e konglomeratit gur ranor GW35160513.

Në Kavajë (VSM), disa puse janë 70-150 m dhe të tjerë 200-350 m. Trashësia e akuiferit varion nga 10-15 m në 30-40 m, me përshkueshmëri 2-3 m/d, transmetueshmëri 0,35-0,55 m2/d dhe koeficient depozitimi 0,0005. Kapaciteti specifik i puseve është 0,35-0,55 l/s/m, dhe rendimenti maksimal i pusit 5-10 l/s.

Stacionet e monitorimit: Asnjë.

Sfondi Cilësia e ujërave nëntokësore. Eftimi (2003) vëren se përqendrimi i klorurit është rreth 250 mg/L. Luzati etj. (2016) të dhënat e raportit nga zonat ngjitur tregojnë se ujërat nëntokësore do të jenë të pasura me magnez dhe shpesh me hekur të lartë dhe nganjëherë klorur, sulfat ose amonium.

SHGJSH raporton 71 analiza të ujit rreth Durrësit midis viteve 1981 dhe 2006 (shih Pjesën D) që janë caktuar përkohësisht në akuiferin e kufizuar të Rrogozhinës (dmth këtë TUN) edhe pse është e mundur që disa puse mund të përfundojnë në shtresa të cekëta. Një akuifer i mbyllur si ky nuk do të pritet të kontaminohet nga kimikate antropogjene, përveç nëse rezultati i rrjedhjes përgjatë pjesës së jashtme të tubave të puseve ose nëse puse të braktisura janë përdorur për depozitimin e mbetjeve. Tetëmbëdhjetë nga 71 analizat tregojnë disa çështje të ujit që i përkasin katër grupeve të veçanta:

- 6 (8%) kanë parametra të shumtë që kundërshtojnë kripësinë e lartë;
- 4 puse kanë hekur të lartë (> 1 mg/l);
- 4 puse kanë nitrat të tepërt;
- 2 puse kanë sulfat të tepërt (>250 mg/l) pa tregues të tjerë të kripësisë (detare).

Pesë nga puset me kripësi të lartë ndodhen në zonën e Porto Romanos, megjithëse nuk mund të thuhet nëse kjo është për shkak të prurjes direkte të ujit të detit, të ujit të lashtë të bllokuar, apo rrjedhjeve në rënie nga shtresat e cekëta nëpërmjet gypave të dëmtuar ose puseve të mbyllura keq.

Ndërsa statusi i përqendrimeve të larta të sulfatit është i panjohur, përqendrimet e larta të hekurit janë ndoshta të natyrshme. Nga ana tjetër, shpjegimi më i mundshëm i nivelit të lartë të nitrateve është rrjedhja e mbeturinave shtëpiake ose ujërave të zeza dhe realisht kjo ka më shumë gjasa të ndodhë përgjatë puseve. Prania e këtij nitrati tregon gjithashtu ekzistencën e rrugëve që mund të lejojnë gjithashtu kimikatet toksike nga industritë të hyjnë në akuifer.

Në Kavajë (VSM), nivel i lartë i Fe (0,2-06 mg/L); lloji i ujit HCO3-Ca-Mg; TDS 400-100 mg/L; fortësia totale 300-530 mg/L CaCO3; dhe Mg 30-70 mg/L.

Statusi dhe tendencat piezometrike (niveli i ujit). Nuk disponohet asnjë informacion dhe duke pasur parasysh natyrën e kufizuar të akuiferëve duhet të ekzistojë rreziku i një rënie të shpejtë të niveleve të ujit.

Presionet e Nxerrjes së ujit. Nuk disponohet asnjë informacion i përpiluar. TUN-të e Berzezit dhe Gurrës kanë sipërfaqe të konsiderueshme (1500 dhe 7000 ha) tokë "urbane dhe industrial" dhe kështu duhet të paraqesin disa rreziqe ndotjeje dhe të gjitha kanë sipërfaqe të mëdha toke të mbjella.

Sipas VSM-së Kavajë (përkthyer):

- "Qyteti dhe zona rurale marrin ujë nga puset e "hapura" rreth 70 metra të thellë. Cilësia e ujit mjedisor mund të ndikohet nga ndërtimet ilegale, shumë pesticide, shkarkimi i bagëtive, ujërat e pakontrolluara të ndotura nga gropat septike. Përshkueshmëria e lartë e shtresave të rërës dhe konglomeratit favorizon infiltrimin e ujërave sipërfaqësorë të ndotur.
- Nxjerrja e pakontrolluar dhe intensive e ujit, kryesisht nga puset bujqësore, shkakton depërtimin e ujërave të kripura në ujërat nëntokësore. Ekziston nevoja për një inventar të puseve dhe mbrojtje, monitorim dhe planifikim më efikas të përdorimit të ujit.

Përdorimi intensiv i pesticideve dhe kimikateve bujqësore rrit mundësinë e ndotjes së ujërave nëntokësore.

Presionet e ndotjes. Nuk ka informacion specifik dhe nuk raportohen pika të nxehta; megjithatë, bazuar në natyrën e përdorimit të tokës dhe njohuritë e këtyre njësive hidrogjeologjike gjetkë në Shqipëri, nuk ka gjasa që ndonjë ndotje të jetë në masë të mjaftueshme për të ndikuar në statusin e trupit ujor. Gjithashtu për shkak se akuiferët janë të kufizuar, ato duhet të mbrohen mirë nga ndotja sipërfaqësore me kusht që të mos ketë rrugë preferenciale.

Dukuritë e kripësisë së lartë në zonën e Porto Romanos janë në përputhje me vëzhgimin e mëparshëm të profesor Eftimi dhe se në këtë pjesë të vogël të TUN po ndodh depërtimi i kripës.

Një shqetësim i veçantë vlen për ndotjen në dukje të konsiderueshme të ujërave nëntokësore me një ish-fabrikë (heksaklorocikloheksan ose HCH) pranë Durrësit, siç raportohet nga Marini (2012) Anketa Detare. Bull.; 64 (3): 472-8).

Ujërat sipërfaqësorë të lidhur dhe Ekosistemet tokësore të varura nga ujërat nëntokësore. Nuk pritet për shkak të natyrës së kufizuar të akuiferëve.

Gjendja e ujërave nëntokësore. Pavarësisht mungesës së përgjithshme të informacionit dhe si pasojë mungesës së besimit, statusi kimik konsiderohet të jetë "i mire". Statusi sasior është më pak i sigurt për shkak të natyrës së kufizuar të akuiferëve; i është caktuar paraprakisht një status "i mire", por me një nivel shumë të ulët besimi dhe, në mungesë të provave, konsiderohet të jetë "në rrezik" për të dështuar. Theksohet se nëse merren të dhëna të fundit, ekziston një rrezik i konsiderueshëm që këto vlerësime të statusit mund të duhet të zvogëlohen. Shkalla dhe ashpërsia e ndotjes është një shqetësim, por aktualisht nuk është aq përhapur sa për të ulur statusin.

C. TABELA E TË DHËNAVE NGA GIS NË TRUPAT UJORËT TOKËSOR

ERZEN		Vendbanimet		Zonat Urbane		Burimet			Pus-Shpimet			Pikat e shkarkimit		Pikat e nxehta të ndotjes
Kodi TUN + Emri	Grupi	Nr	Popullatë	Nr	Sipërfaqja (km2)	Nr	Rendimenti (l/s)	Klasifikimi (1)	Nr	Rendimenti (l/s)	Klasifikimi (1)	Nr	Dimension	Nr
GW35160101 - Sukth		11	40,032	4	41.4				25	58.7	24	5	5000	
GW35160201 - Kavajë		5	8,425	1	16.7				2	3.0	2			
GW35160407 - Domje						7	6	25						
GW35160409 - Selite e Malit						4	0	112						
GW35160411 - Pëllumbas		2	860						1	-	1			
GW35160507 - Berzez	A	17	21764	5	84.0	12	1	12	2	-	5	1	800	
GW35160509 - Shkafane	A	11	10,511	4	29.5	4	0	4	5	1.8	7			
GW35160511 - Gurrës	B	22	17774	2	63.8	21	3	39	11	-	20			
GW35160513 - Zikularaj	B	13	7116			10	1	10	3	1.1	5			
GW35160515 - Dorez	B	32	18,115	1	13.8	45	8	1062	13	-	16			
GW35160517 – Durrës (L2)														
Shënime:														
1. 'Klasifikimi' është përmbledhja e një grupi rendimenti ku 1: <1l/s; 10: 1-10 l/s; 100: 10-100 l/s; 1000: 100-1000 l/s; 10000: >1000 l/s														

Zona e përdorimit të tokës e përcaktuar në bazën e të dhënave Corrine (ha)											
ERZEN			1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kodi TUN	Gp	Emri TUN	Urban & Industrial	Tokë e punueshme pa ujitje	Tokë e ujitur përherë	Kultura Bujqësore	Kullotat	Pyll	Kullota, lulishte dhe hapësira të hapura	Ligatinat dhe ujërat e brendshme	Ujërat detare
GW35160101		Sukth	5271	4928	-	13,978	468	553	1106	311	29,127,364
GW35160201		Kavaje	5687	103,651	-	1,314	-	-	2871	-	-
GW35160407		Domje e malit		-	-	544	-	56,848	1,374	-	-
GW35160409		Selite I Malit		-	-	837	-	57,006	4925	-	-
GW35160411		Pëllumbas	42	-	-	1,346	-	12682	3,193	-	-
GW35160507	A	Berzez	1478	-	-	7026	698	991	4049	39	-
GW35160509	A	Shkafane	751	-	-	11,143	156	7636	2388	117	-
GW35160511	B	Gurre	7056	-	-	6,343	158	8,362	2490	73	-
GW35160513	B	Zikularaj		-	-	7057	304	541	13651	101	-
GW35160515	B	Dorez	510	104	-	17,904	25	6237	27,163	37	-
GW35160517		Durrës (L2)									

D. Të dhëna për cilësinë e ujërave nëntokësore nga SHGJSH për basenin e Erzenit

Të dhënat e cilësisë së ujërave nëntokësore AGS																		
TUN/US	**Vendndodhja**	**ID e stacionit**	**Lloji**	**Të dhëna**	**pH**	**Na+K**	**Ca**	**Mg**	**Fe**	**NH4**	**HCO3**	**CO3**	**Cl**	**SO4**	**NO3**	**NO2**	**TDS**	**H2SiO3**
ERZ1 (GW35160517-L2)	Hamallaj	67	pusi 48	25-qershor-83	7.7	102	81	35	0.2		296		160	96			725	6.5
ERZ1 (GW35160517-L2)	Hamallaj	230	pus	11-shkurt-00		55	86	41	gjurmë	nd	421	nd	67	59	nd	nd	544	60,95
ERZ1 (GW35160517-L2)	Hamallaj	73/2000	pus	23-shkurt-00		142	68	28	0.4	nd	375	nd	179	33	nd	nd	647	10.38
ERZ1 (GW35160517-L2)	Hamallaj	64	pus	26-Nëntor-02	7.51	54	83	40	gjurmë	gjurmë	439	nd	44	55	8.8	gjurmë	480	36.32
ERZ1 (GW35160517-L2)	Manez	R.Mn/6	pus	17-tetor-02	7.67	52	114	41	0.05	nd	503	nd	44	67	24	1	570	11.67
GW35160101	Fllage	3/93	pusi 3/93	21-Jan-93	8.1	184	103	80	1.66	0.3	958		115	35	10	gjurmë		
GW35160101	Fllage	7	pusi 128	20-gusht-02	7.54	161	121	83	3	1.6	933	nd	162	9	nd	nd	980	27.24
GW35160101	Fllage	N 8	pusi 96	17-tetor-02	7.52	147	127	90	0.1	1.6	985	nd	142	3	nd	nd	970	19.45
GW35160101	Fllagen	16	pusi 22	26-maj-83	8.4	377	77	115	0.1		1408	19	110	131	10		1565	10.3
GW35160101	Fllake		pus	10-korrik-01		265	142	85	1.5	4	1037	nd	181	808	nd	nd		2.59
GW35160101	Romanat	199	pusi 199	3-tetor-95		57	121	45	0.55	gjurmë	554	nd	37	98	gjurmë	gjurmë		
GW35160101	Romanat	119(88)	pus	26-prill-99		98	25	50	0.15	nd	209	nd	178	56	nd	nd	527	32.42
GW35160101	Romanat		pus	24-tetor-05		48	143	43	0.1	nd	526	nd	34	155	nd	nd	669	3.24
GW35160101	Romanat		pus	5-qershor-06	7.3	30	137	38	0.2	nd	487	nd	23	126	0.8	nd	578	1.94
GW35160101	Romanat		pus	29-tetor-06	7.26	38	131	41	0.12	nd	504	nd	27	122	0.24	0.03	581	1.94
GW35160101	Rushkull	N/2	pusi 73	17-tetor-02	7.79	96	69	26	3	nd	302	nd	153	28	nd	nd	500	18.16
GW35160101	Rushkull	N/3	pusi 73/1	17-tetor-02	7.7	136	71	30	0.6	nd	503	nd	44	67	24	1	570	11.67
GW35160101	Shen Premte, Sukth	13	pusi 18	26-maj-83	7.6	74	176	140			1000		156	126	3.2	0.2	1283	6.5
GW35160101	Sukth	10	pusi 13	26-maj-83	7.4	108	97	115	nd		874		112	70	gjurmë		988	6.5
GW35160101	Sukth		pus 2	28-dhjetor-93	8.05	178	122	73	0.7	0.2	903	nd	151	35	7.2	0.16		

GW35160101	Sukth		pus	17-gusht-02	7.57	3407	381	544	1.2	1	1068	nd	67772	179	nd	nd	12575	9.08
GW35160101	Sukth, qendër	22	pusi 34	29-maj-83	7.6	240	83	108			1135		96	105	nd		1170	16.3
GW35160101	Sukth,Qender	19	pusi 27	29-maj-83	7.4	108	143	62			501		89	205	120		12.9	1359
GW35160101	Sukth,veg. kopsht	20	pusi 30	29-maj-83	7.7	104	41	27	0.1		304		36	40	120	0.4	336	23.3
GW35160101	Sukth,Ylli kuq	21	pusi 32	26-maj-83	7.7	97	99	41	0.2		595		80	24	gjurmë	0.1	324	12.9
GW35160507	Kenete	3	pusi 77/99	7-tetor-02	7.67	117	47	59	0.9	nd	470	nd	156	8	nd	2.5	606	33,72
GW35160507	Kenete	4	85/99	7-tetor-02	7.96	89	41	49	0.3	nd	247	nd	183	37	nd	nd	596	28.53
GW35160507	Maminas	M/2	pus	17-tetor-02	7.71	85	105	44	0.05	nd	525	nd	67	101	nd	nd	650	7.78
GW35160507	Maminas	Prova 34	pus	26-Nëntor-02	7.45	52	99	44	0.05	nd	550	nd	9	71	6.4	0.3	544	6.48
GW35160507	Marikaj		pus	10-korrik-02	7.83	37	82	43	1	0.4	390	nd	23	107	nd	nd	470	7.78
GW35160507	Marikaj		pus	10-korrik-02	7.83	37	82	43	1	0.4	390	nd	23	107	nd	nd	470	7.78
GW35160507	Marikaj	pr.35	pus	26-Nëntor-02	7.53	27	90	41	0.1	nd	398	nd	23	92	gjurmë	0.05	452	5.19
GW35160507	Pinet	1	pus	9-maj-05		30	170	43	0.1	nd	536	nd	25	183	4.4	nd	705	3.89
GW35160509	Rade	1	pus	28-prill-01		63	127	20	0.25	nd	484	nd	36	86	nd	gjurmë	530	10.37
GW35160509	Rade	R-Ma/5	pus	7-tetor-02	7.76	121	75	43	0.1	nd	555	nd	60	85	0.8	nd	650	10.38
GW35160509	Rubjek	37 Dr	pus	15-shtator-89	7.6	86	111	36	2.8	nd	558	nd	64	65	nd	0.9	590	22.04
GW35160509	Rubjek	38 Dr	pusi	15-shtator-89	7.3	88	92	29	2.2	nd	508	nd	48	57	nd	0.9	574	3.89
GW35160517(L2)	Bisht Pall	1	pusi 104	7-tetor-02	8.13	66	35	66	0.6	nd	229	9	133	28	nd	gjurmë	500	20.75
GW35160517(L2)	Durrësi	99	pus	23-Korrik-83	7.3	33	219	16	0.1		443	nd	105	120	56		1038	3.9
GW35160517(L2)	Durrësi	100	pus	23-Korrik-83	7.6	58	120	17	0.1		451		39	64			540	gjurmë
GW35160517(L2)	Durrësi	101	pus	24-Korrik-83	7.6	58	151	34	0.1		580	nd	41	71	44		845	nd
GW35160517(L2)	Durrësi	102	pus	24-Korrik-83	7.6	35	152	43	0.1		543	nd	53	79	40	gjurmë	780	gjurmë
GW35160517(L2)	Durrësi	103	pus	24-Korrik-83	7.5	15	160	22	0.1		551		71	86	240		1050	gjurmë
GW35160517(L2)	Durrësi	106	pus	25-Korrik-83	7.7	60	184	49	0.1		512		128	170	17.2		992	gjurmë
GW35160517(L2)	Durrësi	108	pus	25-Korrik-83	8.5	69	26	96	0.1		436	46	43	75	44	gjurmë	653	3.9
GW35160517(L2)	Durrësi	131	pus	29-korrik-83	8.7	111	25	56	0.2		349	nd	92	109	2.4		565	9.08
GW35160517(L2)	Durrësi	154	pus	9-gusht-83	8.3	25	78	77			427	24	32	128	10	gjurmë	633	
GW35160517(L2)	Durrësi	155	pus	9-gusht-83	7.4	22	104	76			567	9	30	98	10.4	0.2		
GW35160517(L2)	Durrësi	165	pus	9-gusht-83	7.8	37	144	131			578	gjurmë	165	177	108	0.3		
GW35160517(L2)	Durrësi	160	pus	10-gusht-83	7.5	96	102	59			561	nd	78	131	gjurmë	gjurmë	981	
GW35160517(L2)	Durrësi	161	pus	10-gusht-83	7.1	31	164	31			386	nd	82	82	104	gjurmë		
GW35160517(L2)	Durrësi	162	pus	10-gusht-83	7.6	3	103	24			336	nd	18	26	44	gjurmë	419	
GW35160517(L2)	Durrësi	164	pus	10-gusht-83	7.5	56	116	44			481	nd	66	100	gjurmë	gjurmë	630	
GW35160517(L2)	Durrësi	32	pus	9-tetor-86	7.95	149	45	43	3.3	0.4	241		190	149			725	5.2
GW35160517(L2)	Durrësi	D2 /87	pus	12-dhjetor-86	7.9	207	57	38	2.7	0.7	602		181	5	gjurmë		752	gjurmë
GW35160517(L2)	Durres, mbikalimi i rd		pus	28-maj-98		278	252	138	0.4	1	924	nd	531	287	nd	0.4	2044	11.67
GW35160517(L2)	Fshati Rinia	2	pusi 97	7-tetor-02	7.89	83	27	57	0.1	nd	204	nd	181	56	nd	gjurmë	555	29.83
GW35160517(L2)	Hardhishte	7	pus	22-gusht-83	7.8	43	176	80	0.6		628		23	301	gjurmë		986	gjurmë
GW35160517(L2)	Hardhishte	9	pus	29-gusht-83	27.64	31	124	44	0.5		592		21	43		0.2	568	gjurmë
GW35160517(L2)	Hardhishte	2	pus	14-qershor-04	7.67	75	106	46	4	0.4	671	nd	21	44	nd	nd	620	7.78
GW35160517(L2)	Uzina Nish Gorna		pus	19-shtator-81	7.9	26	16	22	0.1		187	nd	7	23	0.8	gjurmë	168	12.9
GW35160517(L2)	Plepa	2	pus	26-korrik-04	7.4	17	142	52	0.1	nd	627	nd	16	60	8	0.03	593	2.59
GW35160517(L2)	Plepa		pus	26-korrik-04	8.43	216	22	18	1	0.8	555	35	53	28	nd	0.2	599	3.24

GW35160517(L2)	Plepa		pus	3-maj-05		66	102	35	1	1.6	445	nd	92	43	6.8	2	543	2.59
GW35160517(L2)	Porto Romano	2	pus	3-shkurt-86	8.25	95	26	56	0.18		201	gjurmë	184	72			512	
GW35160517(L2)	Porto Romano	3	pus	3-shkurt-86	7.8	122	48	42	0.7		238	nd	223	46	gjurmë	nd	574	
GW35160517(L2)	Porto Romano	4	pus	3-shkurt-86	8	64	46	38	2.02		248	nd	128	32	gjurmë	nd	422	
GW35160517(L2)	Porto Romano	6	pus	3-shkurt-86	8	93	36	53	0.77		337		152	20	gjurmë	nd	499	
GW35160517(L2)	Porto Romano	8	pus	3-shkurt-86	8	76	35	59	0.3		248	nd	184	33	gjurmë	nd		
GW35160517(L2)	Porto Romano	21	pus	3-shkurt-86	7.9	121	47	40	3.5	nd	232		226	38	gjurmë	nd	615	gj
GW35160517(L2)	Porto Romano	26/2	pus	10-shkurt-86	7.8	421	568	184	0.5		393	nd	1953	17	gjurmë		3400	gjurmë
GW35160517(L2)	Porto Romano	26/2	pus	13-shkurt-86	8.4	13083	246	1399	0.5		1647	67	24	813	gjurmë	gjurmë	38492	3.9
GW35160517(L2)	Porto Romano	86	pus	16-Korrik-86	7.9	130	30	36	0.25	nd	267		156	65	nd	nd	572	18.16
GW35160517(L2)	Porto Romano	21	pus	18-shkurt-88	8	67	43	52	1	nd	267	nd	147	44	gjurmë	nd	506	3.9
GW35160517(L2)	Porto Romano	25	pus	18-shkurt-88	8.1	82	58	54	0.2	nd	212	nd	211	72	gjurmë	nd	589	5.2
GW35160517(L2)	Porto Romano	26	pus	18-shkurt-88		75	33	64	1	nd	270	nd	176	40	gjurmë	nd	510	3.9
GW35160517(L2)	Porto Romano	28	pus	18-shkurt-88	8.1	82	47	54	0.7	nd	265	nd	174	55	2	nd	563	3.9
GW35160517(L2)	Porto Romano	34	pus	18-shkurt-88	8.05	120	60	52	1.6	nd	404	nd	199	12	2	nd	636	gjurmë
GW35160517(L2)	Porto Romano	30/1	pusi 30/1	21-maj-88	7.8	67	64	28	0.1	nd	305	nd	92	37	gjurmë	nd	461	3.9
GW35160517(L2)	Porto Romano	98	pus	26-prill-99		87	27	49	0.3	nd	239	nd	156	42	nd	nd	536	54,47
GW35160517(L2)	Porto Romano	100	pus	26-prill-99		98	24	60	0.15	nd	221	12	186	54	nd	nd	594	54,47
GW35160517(L2)	Porto Romano	122	pusi 122	26-prill-99		96	29	50	0.15	nd	212	nd	181	53	nd	nd	584	11.67
GW35160517(L2)	Porto Romano	120 (83)	pus120 (83)	26-prill-99		105	49	45	0.35	nd	246	nd	213	31	nd	nd	622	35.02
GW35160517(L2)	Porto Romano	124 (97)	pus	26-prill-99		144	57	51	0.5	nd	439	nd	215	6	nd	nd	727	32.42
GW35160517(L2)	Porto Romano	129(85)	pus	26-prill-99		75	34	46	0.35	nd	260	nd	130	40	nd	nd	513	32.42
GW35160517(L2)	Porto Romano		pus	8-qershor-99		95	55	32	0.35	0.4	292	nd	36	184	nd	0.2	523	6.48
GW35160517(L2)	Porto Romano	pus	pus	20-korrik-03	7.94	83	36	36	0.16	nd	211	nd	146	39	nd	gjurmë	424	3.89

GW35160517(L2)	Porto Romano	2	Hapje pusi	30-Mars-04	7.44				0.5	0.1			504		gjurmë	0.3		
GW35160517(L2)	Porto Romano	5	Hapje pusi	28-Nëntor-04	7.15				0.1	nd			78		4	0.3		
GW35160517(L2)	Porto Romano	3	Hapje pusi	30-Nëntor-04	7				0.2	nd			135		nd	1		
GW35160517(L2)	Porto Romano	4	pus	30-Nëntor-04	7.33				0.5	0.1			99		nd	0.5		
GW35160517(L2)	Porto Romano	6	pus 1	30-Nëntor-04	7.96	1631	210	261	1	0.6	870	gjurmë	2103	1418	nd	gjurmë	6000	5.18
GW35160517(L2)	Porto Romano	kanal	kulloj	17-korrik-06	9.5	11451	441	1344	0.3	gjurmë	218	20	20146	2819	nd	0.1	36300	6.48
GW35160517(L2)	Uzina e Porto Romanos	pusi D	pusi D	30-Nëntor-04	7.25	194	276	125	0.1	nd	515	nd	241	810	20	1.5	1900	9.08
GW35160517(L2)	Ferma e shpendëve "Floryhen"		pus	5-qershor-06	7.34	80	72	43	0.05	nd	301	nd	186	16	0.8	1	532	6.48
GW35160517(L2)	Ferma e shpendëve "Floryhen"		pus	29-tetor-06	6.86	78	70	49	0.05	nd	306	nd	190	23	1.2	0.02	542	6.48
GW35160517(L2)	Spitall	2	Burim	10-korrik-02	7.76	33	66	60	0.2	0.6	473	nd	36	43	0.4	gjurmë	455	2.07
GW35160517(L2)	Spitalle	D29	pus	29-korrik-83	7.8	153	30	70	0.8		307	nd	302	17	nd	nd	856	
GW35160517(L2)	Spitalle	231	pus	20-shtator-84	8.2	930	656	102			604	65	1015	1955	2		5277	5.2
GW35160517(L2)	Spitalle	30	pus	9-tetor-86	8	112	20	55	1		260		174	61			558	5.2
GW35160517(L2)	Spitalle	2	pus	10-korrik-02	7.76	33	66	60	0.2	0.6	473	nd	36	43	0.4	gjurmë	455	2.07
GW35160517(L2)	Spitalle	6	pusi 102	7-tetor-02	8.38	109	32	40	0.2	nd	192	24	147	74	nd	nd	500	16.86
GW35160517(L2)	Spitalle	9	pus	7-tetor-02	8.2	21	76	57	nd	0.1	458	nd	36	41	0.4	0.05	443	27.24
GW35160517(L2)	Spitalle		pus	17-Nëntor-04	7.15	95	133	78	0.3	gjurmë	642	nd	117	162	4.8	0.2	930	5.18
Jo-akfr	Golemin		pus i cekët	16-qershor-06	7.33	64	138	46	0.1	nd	521	nd	83	103	20	4.5	694	6.48
Jo-akfr	Mak Albania, Mali Robit		pus	11-shkurt-00		336	157	54	0.4	0.8	553	nd	533	138	nd	nd	1509	11.77
Jashtë Erzenit	Shenvlash		pus	9-maj-05		83	74	44	gjurmë	nd	322	nd	188	18	0.6	0.25	740	11.67

jashtë Erzenit	Shenvlash		pus	24-tetor-05		79	71	46	0.05	nd	306	nd	190	20	nd	nd	540	7.13
?	Mali Robit		pus	10-gusht-99		675	316	256	0.2	0.2	473	nd	1841	317	nd	nd	4248	18.16
?	??	163	pus	10-gusht-83	7.2	23	205	92			608		204	147		gjurmë		
?	Uzina Kimike	140	pus	28-qershor-95		5319	401	740	5	gjurmë	789		10195	574	gjurmë	nd		
?	Stalla e lopës		pus	10-Mars-83	7.8	61	77	67	0.5		445	nd	147	28	nd	nd	633	3.9
?	Draç	37	pusi J2	28-maj-83	7.8	57	115	64	0.1		432		78	200	0.8		801	10.3
?	Draç	D17	pusi 184	17-tetor-02	7.81	63	60	55	0.1	nd	390	nd	71	90	nd	0.1	510	16.82
?	Draç	D3	Burim	17-tetor-02	7.91	33	75	13	0.05	nd	275	nd	41	28	2	0.2	304	3.89
?	Gjirden	15	Burim	6-shtator-89	7.6	18	43	2	nd	nd	165		7	8	nd	gjurmë	146	nd
?	Hidrovori	22	pus	12-Korrik-85	8.05	121	36	47	0.3		316	gjurmë	178	37	gjurmë	gjurmë	620	16.9
?	Karpen	7D	pus	6-maj-88	8	141	44	49	1.1	3	656	nd	60	9	gjurmë	nd	617	3.9
?	Koxhare	24	pusi 39	15-maj-83	7.3	59	174	58	0.1		548		124	211	4		1343	6.5
?	Koxhare	23	pusi 35	29-maj-83	7.4	85	110	35			589		28	78			647	6.5
?	Lalez Rrotull	4	pusi 16	28-maj-83	7.4	89	126	63	0.1		482		89	214	32		1033	12.9
?	Marinz	542	pus	8-prill-91	8.6	969	8	3	nd	0.7	753		1065	20	nd	nd	1884	nd
?	Plazh	203	?	18-shtator-84	7.7	69	88	32	0.42		417	nd	34	75	36.3	4	520	7.78
?	Privat	232	pus	20-gusht-84	7.8	31	42	20	0.2		249	nd	16	26	2	gjurmë	241	7.78
?	Rrotull	2/94	pusi 2\94	19-Jan-95		222	144	161	0.45	0.15	326	nd	319	758	nd	1403.27		
?	Rrotulles	Provë Rr/8	Burim	17-tetor-02	7.72	34	54	0	nd	158.11	nd	55	54	54	nd	nd	443	16.86
?	Spille		pus	9-maj-05		98	131	77	0.4	nd	614	nd	170	112	0.4	0.4	5.18	5.18
?	Veri Bracit	11	Burim	21-Mars-01		57	151	39	0.1	nd	539	nd	98	76	gjurmë	nd	662	6.48
?	Xh.Qasolli	10	pusi 99	7-tetor-02	7.82	15	59	46	0.2	nd	357	nd	23	36	9.6	nd	350	20.75
?	ZRM 2002	38	pus	26-Nëntor-02	7.67	241	66	33	1.4	1.4	732	nd	82	109	nd	nd	870	9.08

E. ANALIZA E MASAVE PËR UJËRAT TOKËSORË

I. Parandalimi dhe kufizimi i masave për ujërat nëntokësore

Ndryshe nga përkufizimi i statusit të trupit të ujërave nëntokësore, i cili përcaktohet nga vlerat pragu në një listë specifike receptorësh ose pikash monitorimi, DKU/TUN, për të parandaluar dhe kufizuar hyrjen direkte dhe indirekte të ndotësve në ujërat nëntokësore, zbatohet për të gjithë trupin ujor nëntokësor. Dallimi midis inputeve direkte dhe indirekte shpjegohet në diagramin e mëposhtëm i cili fokusohet nëse burimi i ndotjes qëndron mbi ose nën sipërfaqen e ujit. Figura D.1 shpjegon ndryshimin midis inputeve direkte dhe indirekte.

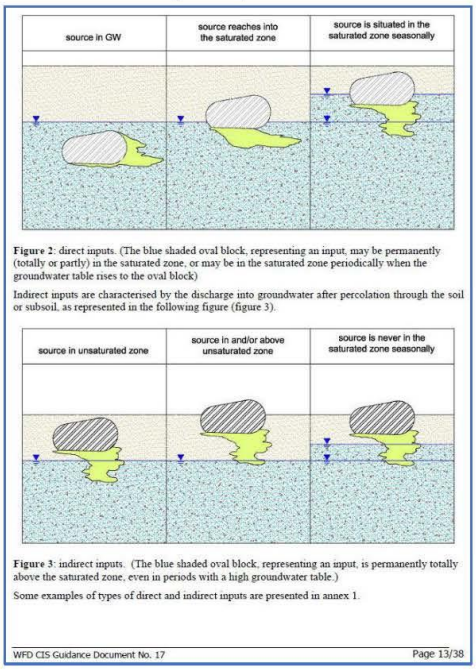

Tabela E-2- Inputet direkte dhe indirekte

Udhëzimi i DKU-së (p.sh. Dokumenti DKU, CIS 17) është i qartë për shpjegimin e parimeve dhe jo detajimin e masave "specifike", të cilat do të jenë specifike për vendndodhjen dhe do të përshtaten me rrethanat lokale. DKU-ja lejon që të përcaktohet statusi *i mirë* aty ku ka incidente të ndotjes locale, me kusht që këto të hetohen siç duhet dhe nëse është e nevojshme të korrigjohen.

Masat parandaluese dhe kufizuese janë linja e parë e mbrojtjes në parandalimin e ndotjes së ujërave nëntokësore dhe përfshijnë masa të tilla rregullatore si lejet dhe kodet e sjelljes. Për rreziqet e identifikuara të ndotjes, DKU i shpreh këto objektiva mbrojtëse duke specifikuar Vlerat e Pragut, të cilat zbatohen në Pikat e Pajtueshmërisë dhe janë më të rrepta se vlerat e pragut. Katër pika të pajtueshmërisë (PP-0 deri në PP-3) mund të përcaktohen siç tregohet në Figurën D-2. Këto pika përfaqësojnë përparimin përgjatë një shtegu nga pika ku një ndotës (1) hyn në nëntokë, (2) arrin në sipërfaqen e ujit, (3) më tej në zonën e ndërmjetme brenda akuiferit dhe (4) në fund në sistemin e rrjedhës. Pikat e pajtueshmërisë mund të jenë pika aktuale monitoruese ose pika teorike të përdorura për të llogaritur një input të pranueshëm.

Tabela E-1– Pikat e Pajtueshmërisë

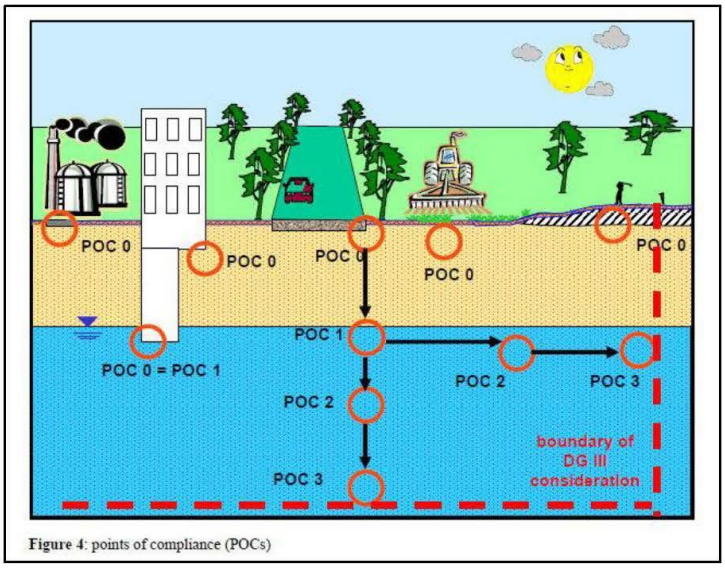

Figure 4: points of compliance (POCs)

Vlera e Pajtueshmërisë është përqendrimi (dhe regjimi i pajtueshmërisë përkatëse), që kur nuk tejkalohet, parandalon ndotjen. Kjo ndryshon nga një

vlerë kufi në atë që kjo e fundit zbatohet në burim (dmth. PP-0). Parandalimi i ndotjes kërkon marrjen e të gjitha masave që janë "të nevojshme dhe të arsyeshme", ku mjetet e arsyeshme janë teknikisht të realizueshme, pa përfshirë kosto joproporcionale. Dizajni i monitorimit të parandalimit dhe kufizimit përshkruhet në Dokumentin 17 të DKU-së.

Neni 11(3) i DKU-së kërkon një "qasje të kombinuar" për mbrojtjen e ujërave nëntokësore, e cila përfshin një kombinim të kontrollit të ndotjes në burim dhe përcaktimit të standardeve të cilësisë mjedisore; dhe neni 7 kërkon ruajtjen e cilësisë së ujit për të ulur nivelin e trajtimit të ujit të pijshëm.

Masat për rregullimin e inputeve nga burimet zakonisht përfshijnë ndalime, autorizime dhe rregulla të përgjithshme detyruese, duke përfshirë referencën në Direktivën e Trajtimit të Ujërave të Zeza Urbane.

Kontrolli i burimeve të shpërndara është i ngjashëm dhe mund të arrihet nëpërmjet rregullimit paraprak, autorizimit paraprak, rregullave të përgjithshme detyruese dhe kodeve statutore të praktikës, duke përfshirë referencën në direktivën e nitrateve dhe produkteve për mbrojtjen e bimëve. Duke anashkaluar direktivat e mëparshme, DKU ndalon të gjitha hyrjet direkte në ujërat nëntokësore.

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike VIII (Zonat e Mbrojtura)

---

1 Zonat e Mbrojtura

1.1 Zonat e destinuara për ujë rekreativ dhe larje

Kriteret janë përcaktuar për të mbrojtur publikun nga ekspozimi ndaj niveleve të dëmshme të patogjenëve gjatë pjesëmarrjes në aktivitetet në kontakt me ujin, si noti, lundrimi, etj. në të gjithë trupat ujorë të caktuar për përdorime të tilla rekreative.

Përdoruesit e ujit për rekreacion mund të përfshijnë:

- publikun e gjerë;
- fëmijët;
- turistët (shërbim hotelerie & kamping);
- notarët garues;
- përdorues të specializuar sportivë, duke përfshirë peshkatarët, kanoeistët, përdoruesit e varkave, zhytësit, etj.

Vlerësimi i plazhit ose trupi ujor duhet të marrë parasysh disa kritere kryesore, duke përfshirë:

- praninë dhe natyrën e rreziqeve natyrore ose artificiale;
- ashpërsinë e rrezikut në lidhje me rezultatet shëndetësore;
- disponueshmërinë dhe zbatueshmërinë e veprimeve korrigjuese;
- frekuencën dhe dendësinë e përdorimit; dhe
- nivelin e zhvillimit.

Vlerësimi dhe klasifikimi i ujërave të banjës

1. Cilësi e dobët

Ujërat e banjës duhet të klasifikohen si 'të varfra' nëse, në grupin e të dhënave të cilësisë së ujërave të larjes për periudhën e fundit të vlerësimit(1), vlerat e përqindjes(2)për numërimet mikrobiologjike janë më të këqija(3)sesa vlerat 'të mjaftueshme' të përcaktuara në Shtojcën I, kolona D.

2. Cilësi e moderuar

Ujërat e larjes duhet të klasifikohen si të moderuara nëse:

1. në grupin e të dhënave të cilësisë së ujit të banjës vlerat e përqindjes për numërimet mikrobiologjike janë të barabarta ose më të mira se vlerat të mjaftueshme (4) të përcaktuara në Shtojcën I, kolona D; dhe

2.uji i banjës është subjekt i ndotjes afatshkurtër, me kusht që:

(i) po merren masa për menaxhimin e tyre, duke përfshirë mbikqyrjen, sistemet e paralajmërimit të hershëm dhe monitorimin, me synimin për të parandaluar ose ndaluar larjen me anë të një paralajmërimi;

(ii) po ndërmerren masa të nevojshme të menaxhimit për të parandaluar, reduktuar ose eliminuar shkaqet e ndotjes; dhe

(iii) numri i kampionimeve në përputhje me nenin 3(6) përfaqëson jo më shumë se 15% të numrit total të mostrave të ujit që janë parashikuar në kalendarët e monitorimit të përcaktuar për periudhën e vlerësimit të gjendjes së trupit ujor (sezoni veror).

3. Cilësi e mirë

Ujërat e larjes duhet të klasifikohen si të mira nëse:

1. në grupin e të dhënave të cilësisë së ujërave të larjes për periudhën e fundit të vlerësimit, vlerat e përqindjes për numërimet mikrobiologjike janë të barabarta ose më të mira se vlerat e cilësisë së mirë (4) të përcaktuara në Shtojcën I, kolona C; dhe

2. ujërat e larjes janë subjekt i ndotjes afatshkurtër, me kusht që:

(i) po merren masa për menaxhimin e tyre, duke përfshirë mbikqyrjen, sistemet e paralajmërimit të hershëm dhe monitorimin, me synimin për të parandaluar ose ndaluar larjen me anë të një paralajmërimi;

(ii) po ndërmerren masa të nevojshme të menaxhimit për të parandaluar, reduktuar ose eliminuar shkaqet e ndotjes; dhe

(iii) numri i kampionimeve në përputhje me nenin 3(6) përfaqëson jo më shumë se 15% të numrit total të mostrave të ujit që janë parashikuar në kalendarët e monitorimit të përcaktuar për periudhën e vlerësimit të gjendjes së trupit ujor (sezoni veror).

4. Cilësi e shumë e mirë

1.nëse, në grupin e të dhënave të cilësisë së ujit të banjës për periudhën e fundit të vlerësimit, vlerat e përqindjes për numërimet mikrobiologjike janë të barabarta ose më të mira se vlerat e cilësisë shumë të mirë të përcaktuara në Shtojcën I, kolona B; dhe

2.nëse uji i banjës është subjekt i ndotjes afatshkurtër, me kusht që:

(i) po merren masa për menaxhimin e tyre, duke përfshirë mbikqyrjen, sistemet e paralajmërimit të hershëm dhe monitorimin, me synimin për të parandaluar ose ndaluar larjen me anë të një paralajmërimi;

(ii) po ndërmerren masa të nevojshme të menaxhimit për të parandaluar, reduktuar ose eliminuar shkaqet e ndotjes; dhe

(iii) numri i kampionimeve në përputhje me nenin 3(6) përfaqëson jo më shumë se 15% të numrit total të mostrave të ujit që janë parashikuar në kalendarët e monitorimit të përcaktuar për periudhën e vlerësimit të gjendjes së trupit ujor (sezoni veror).

Ujërat e larjes duhet të klasifikohen si shumë të mira nëse:

1.2 Zonat e Mbrojtjes së Ujërave Rekreative dhe Larës në Erzen

Ka shumë lloje të ndryshme të përdorimit rekreativ të mjediseve ujore. Këto përfshijnë, për shembull, banjot e diellit, ecjen, notin, zhytjen, lundrimin dhe peshkimin. Brenda kontekstit socio-ekonomik të përdorimit të ujit rekreativ, rëndësia e turizmit është e konsiderueshme pasi jep ndikime në sferat socio-ekonomike dhe mjedisore, si dhe përgjegjësitë dhe mjetet për të ndërhyrë që ai ka në dispozicion.

Qëllimi i objektivave mjedisore nuk është të pengojë përdorimin e ujit rekreativ, por të sigurojë që zonat ujore rekreative të operohen në mënyrë sa më të sigurt që të jetë e mundur, duke patur në vëmendje që popullsia më e madhe e mundshme të marrë përfitimin maksimal të mundshëm.

Për të përmirësuar cilësinë e zonave rekreative të përdorimit të ujit dhe për të zgjedhur plazhet që mund të zhvillohen si zona turistike, planifikuesit dhe menaxherët mund të dëshirojnë të mbajnë një informacion të vazhdueshëm të përzgjedhur. Informacioni i nevojshëm për përzgjedhjen e atyre pjesëve të vijës bregdetare që do të përdoren si plazhe në terma afatshkurtër, afatmesëm apo afatgjatë. Qëllimi i një sistemi të tillë është të krijojë një katalog të të gjitha plazheve, të përdorë një listë kontrolli për të mbledhur informacionin e nevojshëm për të planifikuar një program monitorimi dhe për të vendosur si do të zhvillohet plazhi në të ardhmen.

Lista e kontrollit për regjistrimin e plazheve mund të ndryshohet sipas nevojës; për shembull, për të vlerësuar rreziqet e pranishme për notarët në një zonë të caktuar, për të zhvilluar plazhin për turizëm dhe për të përgatitur një plan menaxhimi të plazhit për planifikimin dhe koordinimin e të gjitha burimeve që lidhen me sigurimin e një mjedisi të sigurt ujor për publikun. Kjo qasje mund të jetë veçanërisht e dobishme kur burimet nuk janë të bollshme dhe duhet të përdoren në mënyrë sa më efikase.[1]

Regjistrimi në plazh zakonisht ndahet në katër komponentë:

- *Përshkrimi i zonës.* Regjistrimi duhet të përfshijë informacion mbi aksesin (rrugët, shtigjet, transportin publik,etj), masat për zbutjen e rrezikut (shenjat e informacionit dhe burimet e informacionit, dushet, postat e ndihmës së shpejtë, paralajmërimet për sigurinë e notit dhe zhytjes) dhe objektet (restorante, hotele, bare, tualete, ujë të pijshëm, kosha mbeturinash, parkingje makinash dhe kampingje).
- *Përshkrimi i plazhit.* Kjo duhet të përfshijë një vlerësim të sipërfaqes së plazhit (gjatësia, gjerësia), materiali i plazhit dhe numri i vizitorëve në ditë (duke vlerësuar numrat e pikut sipas sezonit, periudhën kryesore të pushimeve, festat publike dhe fundjavat). Numri i vizitorëve në ditë duhet të krahasohet me kapacitetin e vizitorëve të zonës.
- *Përshkrimi i mjedisit ujor.* Këtu përfshihen detajet e zonës së larjes (drejtimi dhe shpejtësia e rrymës, pjerrësia, materiali fundor) dhe përdorimi i saj (peshkimi, lundrimi, not, zhytje, etj.).
- *Kundërindikacionet.* Zonat e përcaktuara të ndjeshme (vend pushimi për shpendët e ujit, vendpushimi për shpendët e rrallë, vendstrehim, zona konservimi dhe lloje të tjera të zonave të mbrojtura si zona ushtarake ose zona të tjera ku qasja e publikut është e ndaluar).

Brenda zonave të mbrojtura të pellgut të lumit Erzen nuk ka zona rekreative dhe ujore për banjë.

[1]Monitorimi i ujërave të banjës - Një udhëzues praktik për hartimin dhe zbatimin e vlerësimeve dhe programeve të monitorimit, redaktuar nga Jamie Bartram dhe Gareth Rees. © 2000 WHO.ISBN 0-419-24390-1

Ky objektiv do të arrihet duke ndjekur udhëzimin e OBSH-së "Organizata Botërore e Shëndetit". Udhëzime për mjedise të sigurta ujore rekreative, Vëllimi 1, Ujërat bregdetare dhe të ëmbla".**2** Gjithashtu udhëzuesi praktik me titull "Monitorimi i ujërave të larjes**3**" përshkruan karakteristikat kryesore dhe qasjeve ndaj monitorimit dhe vlerësimit të mjediseve ujore rekreative bregdetare dhe të ëmbla. Ai thekson nevojën për të përdorur informacione të llojeve të ndryshme dhe nga burime të ndryshme në mënyrë që të zhvillohet një vlerësim i vlefshëm dhe që përfshin qasje praktike gjithëpërfshirëse për hartimin, planifikimin dhe zbatimin e programeve dhe vlerësimeve të monitorimit; Gjithashtu, të konsiderohen praktikat më të mira për monitorimin dhe vlerësimin e mjediseve ujore rekreative, për të ndihmuar vendet në zhvillimin për të nxitur harmonizimin ndërkombëtar.

1.3 Zonat e përcaktuara për mbrojtjen e habitateve dhe specieve

Zonat e Mbrojtura të Habitateve në Erzen

Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura (AKZM) është autoriteti kompetent për menaxhimin e sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura në Shqipëri.

Tre zona të mbrojtura të caktuara në përputhje me ligjin shqiptar ndodhen përgjatë kufijve të pellgut të lumit Erzen në territorin shqiptar. Qasja për caktimin dhe menaxhimin e zonave të mbrojtura në Shqipëri përshkruhet në Ligjin për Zonat e Mbrojtura. Ligji rregullon mbrojtjen e gjashtë (6) kategorive të zonave të mbrojtura. Kategorizimi i zonave, statusi dhe niveli i mbrojtjes për çdo zonë është bazuar në kriteret e Qendrës Botërore të Ruajtjes së Natyrës.

Zonat e mbrojtura ekzistuese në kufijtë e rrethit të pellgut të Erzenit janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 1- Zonat e Mbrojtura në pellgun e lumit Erzen

Kategoria IUCN	Sipërfaqja (ha)	Përshkrimi i kategorisë PK	Emri i PK	VKM e themelimit
II	9,290,49	Park kombetar	Mali i Dajtit	VKM nr.402, datë 21.06.2006
IV	632,83	Rezerva Natyrore e Menaxhuar	Rrushkull	Urdhër KM nr.2, datë 26.12.1995
IV	6,237,52	Park Natyror	Mali me Gropa-Bize-Martanesh	VKM nr.49, datë 31.01.2007

Vetëm kohët e fundit ka filluar puna për menaxhimin e zonave Natura 2000.[4] Në kuadër të projektit NaturAL u identifikua shpërndarja potenciale e zonave me interes të komunitetit Natura 2000 (SCI), duke rezultuar në listën paraprake të 43 vendeve të propozuara. Janë identifikuar tre zona Natura 2000 me interes të komunitetit në pellgun e lumit Erzen si:

KODI_SITE	SITE_NAME	PK ekzistuese	Harta e habitatit
AL0000007	Dajt	po	Nr
AL0000015	Bize-Brosh-Berdhet	po	Nr
AL0000024	Rrushkull-BishtPalle	po	Nr

Më poshtë është paraqitur harta e zonave të mbrojtura në pellgun e lumit Erzen sipas vendeve të tyre.

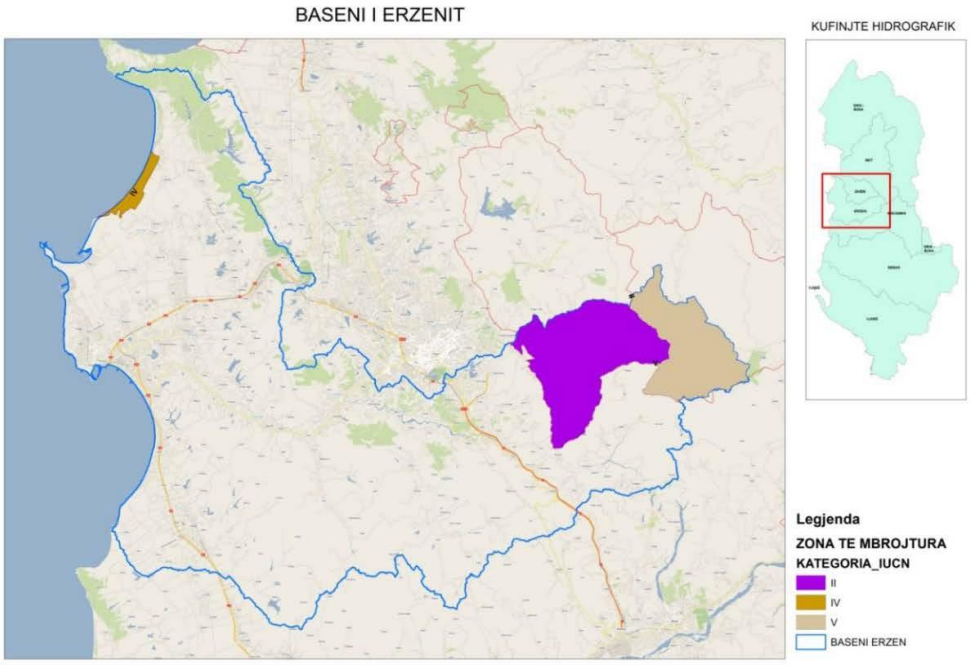

Figura1- Harta e zonave të mbrojtura në pellgun e lumit Erzen

Bazuar në legjislacionin përkatës të zonave të mbrojtura, këto kategori ZM duhet të menaxhohen sipas planeve të tyre të menaxhimit. Nga situata aktuale e menaxhimit të këtyre zonave rezulton se jo të gjitha ZM brenda pellgut të lumit Erzen kanë planet e tyre të menaxhimit. Nga tre ZM-të e listuara, dy prej tyre kanë plane menaxhimi të cilat përdoren nga stafi i AdZM Tiranë dhe AdZM Durrës dhe drejtojnë punën për mbrojtjen dhe menaxhimin e tyre. ZM e Rezervatit Natyror të Mbrojtur Rrushkull nuk ka një plan menaxhimi. Dokumentet e Planit të Menaxhimit gjenden në AKZM dhe AdZM Tiranë dhe AdZM Durrës. Në kuadër të këtyre planeve propozohen programe masash, në kuadër të të cilave ka masa përkatëse për monitorimin dhe vlerësimin e gjendjes së burimeve ujore dhe biodiversitetit ujor lidhur me to.

[2]Organizata Botërore e Shëndetësisë. Udhëzime për mjedise të sigurta ujore rekreative. Vëllimi 1, Ujërat bregdetare dhe të ëmbla.http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42591/9241545801.pdf;jsessionid=7A7ED5E2634D7B3B930821651D7F4049?sequence=1

[3]Redaktuar nga J. Bartram dhe G. Rees, botuar në 2000 nga E & FN Spon në emër të OBSH-së

[4]BE - Forcimi i Kapacitetit Kombëtar në Mbrojtjen e Natyrës – Përgatitja për Rrjetin Natura 2000, Mars 2019

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike IX (Monitorimi)

---

1 Cilësia e ujit të lumit sipas AKM BOD_5, NH_4 dhe P-totali; vitet 2014-2019

Ky seksion përmban përmbledhje të të dhënave të cilësisë së ujërave të papërpunuara sipërfaqësore të përmendura në Kapitullin 8 të dokumentit kryesor të PMBU-së së Erzenit. Të dhënat iu dhanë iu vunë në dispozicion projektit EUSIWM nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit (AKM).

Figura 1-1 Pasqyrë e stacioneve të monitorimit të cilësisë së ujërave sipërfaqësore të AKM brenda pellgut të lumit Erzen

Krahas tabelave me të dhëna të papërpunuara, për mesataren vjetore janë paraqitur edhe në figura. Këto shifra përfshijnë pragjet e skemës së klasifikimit për lumenjtë, siç zbatohet nga AKM, përfshihet në vlerësimin e parametrave fiziko-kimikë në lumenj

Tabela 1-1 Skema e klasifikimit të AKM për vlerësimin e parametrave fiziko-kimikë në lumenj[1]

		Statusi				
Parametri	**Njësia**	**Lartë**	**Mirë**	**E moderuar**	**I varfër**	**E keqe**
Oksigjeni i tretur	mg/l	>7	>6	>5	>4	<3 ([2])
BOD5	mg/l	<2	<3.5	<7	<18	> 18
pH (acid)	-	-	>6.5	>6	-	-
pH (alkaline)	-	-	<8.5	<9	-	-
NH4	mg N/l	<0.05	<0.3	<0.6	<1.5	>1.5
NO2	mg N/l	<0.01	<0.06	<0.12	<0.3	>0.3
NO3	mg N/l	<0.8	<2	<4	<10	> 10
PO4	mg P/l	<0.05	<0.10	<0.2	0.5	>0.5
P-totali	mg P/l	<0.1	<0.20	<0.4	<1	> 1

BOD5: kërkesa biokimike për oksigjen (pesë ditë); NH4: amonium; NO2: nitrit; NO3: nitrat; PO4: orto-fosfat; P-totali: fosfor total.

---

[1]Nuk është e qartë nëse kjo skemë bazohet në përqendrime mesatare, maksimale/minimale ose përqindje.

[2]Ka një gabim në këtë skemë. Ose pragu për oksigjenin e tretur (DO) për 'Poor' duhet të jetë >3 mg/l, ose për 'Keq' <4 mg/l. Për këtë dokument, pragu për 'Dobët' është vendosur në >3 mg/l.

Tabela 1-2 Kërkesa biokimike për oksigjen – BOD5 [mg/l]

		2014			2015			2016				2017		2018			2019			
lumi	Stacioni	Prill	qershor	gusht	mars	shtator	nëntor	shkurt	Prill	gusht	tetor	Mund	tetor	shkurt	korrik	nëntor	mars	Mund	tetor	dhjetor
Erzen	Ura Sallmone	<1	10	7	10	14	11	8	12	13	2	<1	5	<1	<1	7	8	5	15	11
	Ura Beshirit	<1	6	6	5	15	10	9	7	6	<1	<1	7	<1	<1	8	9	5	15	1
	Pëllumbas	<1	8	3	2	6	12	4	15	2	<1	5	<1	<1	<1	7	11	5		1

Tabela 1-3 Amoniumi – NH4 [mg N/l]

		2014			2015			2016				2017		2018			2019			
lumi	Stacioni	Prill	qershor	gusht	mars	shtator	nëntor	shkurt	Prill	gusht	tetor	Mund	tetor	shkurt	korrik	nëntor	mars	Mund	tetor	dhjetor
Erzen	Ura Sallmone	0.15	0,046	0,375	0,124	0,607	0,328	0,418	0.27	2.08	0,133	0,085	0,381	0.34	0.04	0,162	0.23	0.1	0,287	0,431
	Ura Beshirit	0.4	0,023	0.25	0,234	0,863	0,141	0,202	0.14	0.19	0,87	0,098	1.103	1.55	0.11	0.12	0.48	0.44	0.12	0.42
	Pëllumbas	0,005	0,045	0,133	0,054	0,097	0,003	0,016	1.14	0.03	0.02	0.46	0.73	0.21	0.02	0,014	0.1	0,056		0,075

Tabela 1-4 Fosfor total [mg P/l]

		2014			2015			2016				2017		2018			2019			
lumi	Stacioni	Prill	qershor	gusht	mars	shtator	nëntor	shkurt	Prill	gusht	tetor	Mund	tetor	shkurt	korrik	nëntor	mars	Mund	tetor	dhjetor
Erzen	Ura Sallmone	0,054	0.02	0,036	0,072	0,094	0,009	0,055	0,042	0.06	0.13	0,058	0,091	0.05	0,059	0,057	0,035	0,016	0,033	0,012
	Ura Beshirit	0,029	0,043	0.26	0,022	0,073	0,012	0,046	0.05	0,063	0,166	0.05	0,082	0,044	0,031	0,074	0,033	0,011	0.01	0,007
	Pëllumbas	0,033	0,013	0,005	0,025	0,029	0,004	0,053	0.35	0.05	0,137	0.29	0.07	0,035	0,039	0,007	0,027	0,023		0,004

Figura 1-2 Cilësia e ujërave sipërfaqësore të Erzenit 2014-2019: kërkesa biokimike për oksigjen (BOD5)

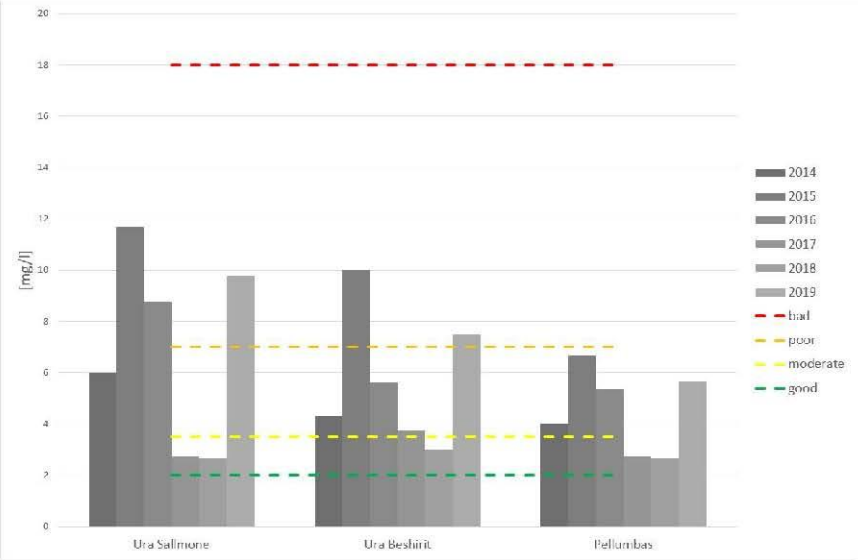

Figura 1-3 Cilësia e ujërave sipërfaqësore të Erzenit 2014-2019: amonium (NH4)

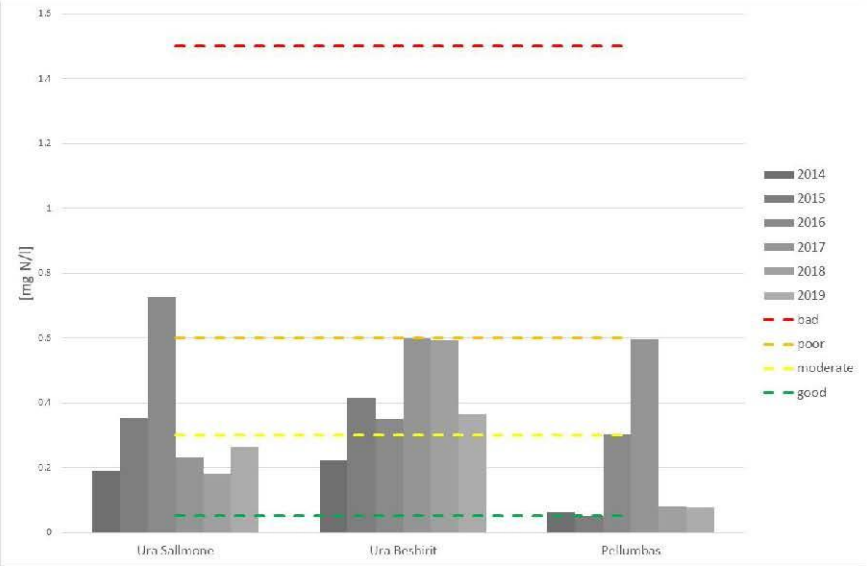

Figura 1-4 Cilësia e ujërave sipërfaqësore të Erzenit 2014-2019: fosfor total

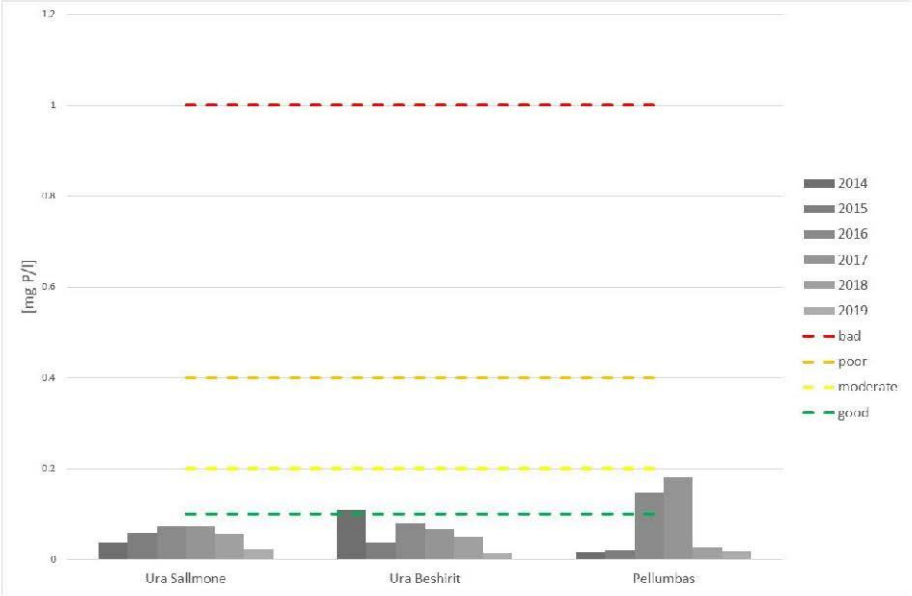

2 Rezultatet e Fushatës së kampionimit, Shtator 2019

Ky seksion përmban rezultatet nga fushata e kampionimit me anë të *zbulimit të shpejtë* që u zhvillua në shtator 2019 në pellgun e Erzenit, siç përmendet në kapitullin 8 të dokumentit kryesor të PMBU të Erzenit.

Figura 2-1 Vendndodhja e Vendeve të Studimit të Ujërave Sipërfaqësore të Kërkimit të Shpejtë 2019, Basenet Ujore Ishëm dhe Erzen

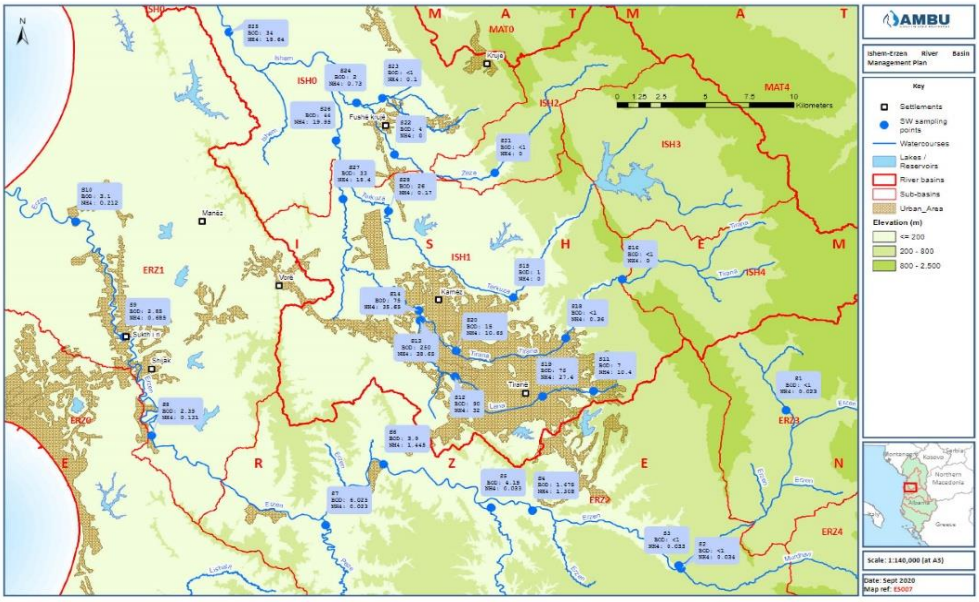

Tabela 2-1 Rezultatet e matjeve dhe analizave laboratorike të kampionimit investigativ të shpejtë, 15 shtator 2019

Kodi	lumi	Gjerësia gjeografike	Gjatësia gjeografike	pH [-]	KE [µS/cm]	BËJ [mg/l]	BOD5 [mg/l]	COD [mg/l]	TSS [mg/l]	NH4 [mg N/l]	NO3 [mg N/l]	NO2 [mg N/l]	PO4 [mg P/l]	Alkaliniteti [mg/l]
S1	Erzen	41.321930	19.996600	8.44	318	10.9	1	0.25	1	0.02	0.1	0,012	0,003	12.5
S10	Erzen	41.423280	19.516010	8.05	618	8.7	3	4.96	74.5	0.21	2.1	0,206	0,039	22.5
S2	Murdhari	41.236070	19.925640	8.39	847	9.1	1	2.08	10	0.03	0.7	0,021	0,003	11
S3	Erzen	41.237780	19.924210	8.42	495	10.3	1	0.72	38.5	0.03	0.2	0,017	0,022	10.5
S4	Erzen	41.267400	19.825270	8.55	519	9.8	2	2.68	71	1.31	0.9	0,281	0,173	21
S5	Zhullima	41.268870	19.797450	8.7	483	10.8	4	6.64	258	0.03	0.6	0,025	0,028	10.5
S6	Erzen	41.292370	19.724780	8.84	512	12.1	4	6.24	11.5	1.45	2.0	0,345	0,058	20
S7	Peza	41.259120	19.685850	8.69	961	8.5	6	9.64	67	0.02	1.6	0,040	0,021	10
S8	Erzen	41.307410	19.568110	8.25	591	10	2	3.76	26.5	0.13	1.4	0,047	0,028	15
S9	Erzen	41.360840	19.549010	8.06	654	8.7	3	4.56	70.5	0.69	2.0	0,179	0,071	16

3 Programi i propozuar i monitorimit të ujërave sipërfaqësore, në mbështetje të Planit të Menaxhimit të Basenit Ujor Erzen 2024-2029

Referojuni dokumentit të EUSIWM "Udhëzues praktik për prezantimin e monitorimit të përputhshëm me DKU në Shqipëri gjatë viteve 2024-2029" për konsideratat dhe qasjet në bazë të programeve të monitorimit të ujërave sipërfaqësore të propozuara në Tabelën 3-2 dhe Tabela 3-3 si më poshtë.

Tabela 3-1Elementet e cilësisë fiziko-kimike

Vendndodhja	Parametri
Në vend	• përçueshmëri elektrike • oksigjeni i tretur • pH • temperatura e ujit
Në laborator	• NO2, NO3, NH4, PO4, Ptot, • alkaliniteti • BOD5, CODCr • lëndët e ngurta pezull

BOD5: kërkesa biokimike për oksigjen (pesë ditë); CODCr: kërkesa kimike për oksigjen, metoda e dikromatit; NH4: amonium; NO2: nitrit; NO3: nitrat; PO4: ortofosfat; Ptot: fosfor total.

Tabela 3-2 Periudhat dhe frekuencat e monitorimit

	Kohëzgjatja[vit]	Gjatë ciklit të parë të RBMP(*)	Frekuencat e monitorimit [një herë në intervalin e përmendur]			
			Elementet e cilësisë fiziko-kimike	Fauna jovertebrore bentike	Hidrologjia	Morfologjia
Baza bazë	3	2024-2027	4 (sezonalisht)	1 vit	çdo ditë	1 vit
Mbikëqyrja	1	2024-2027	12 (mujore)	1 vit	çdo ditë	1 vit
Operacionale	6	2024-2029	4 (sezonalisht)	1 vit	çdo ditë	-

(*)Vini re se programi i propozuar i monitorimit me shumë gjasa nuk do të fillojë përpara vitit 2024.

Figura 3-1- Kategoritë dhe përcaktimi i trupave ujorë sipërfaqësorë, baseni Erzen

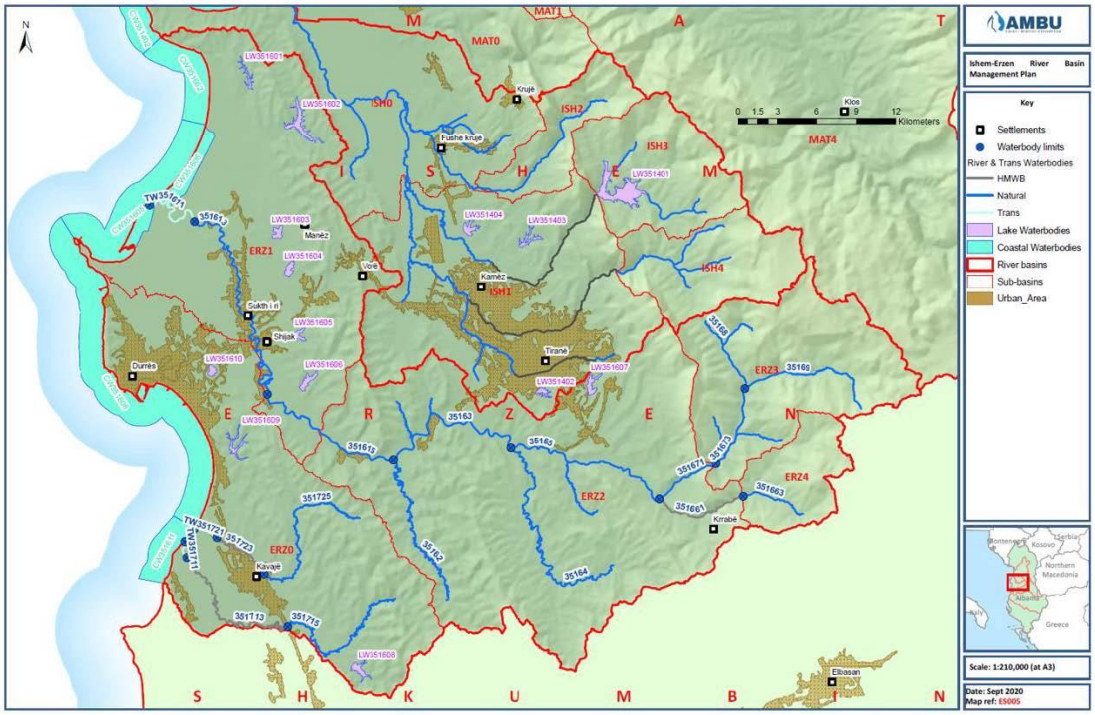

Tabela 3-3- Programi i monitorimit që mbështet PMBU-në e Erzenit 2024-2029: elemente të cilësisë fiziko-kimike dhe fauna jovertebrore bentike

NËNBASENI	Emri TU	TU -Kodi	Monitorimi i mbikqyrjes	Monitorimi operacional	Monitorimi bazë	Parametrat fiziko-kimikë	Fauna jovertebrore bentike	Informacioni i faqes së marrjes së mostrave / monitorimit	Gjerësia gjeografike	Gjatësia gjeografike
Erzen	Erzen	RW351611	√	√	-	√	√	AKM: AL40R_Er70	41.43631389	19.46046111
Erzen	Erzen	RW351613	-	-	√	√	√			
Erzen	Erzen	RW351615	-	√	-	√	√			
Erzen	Peze	RW35162	-	√	-	√	√			
Erzen	Erzen	RW35163	-	√	-	√	√			
Erzen	Zhëllimë	RW35164	-	-	√	√	√			
Erzen	Erzen	RW35165	-	√	-	√	√			
Erzen	Murdhari	RW351661	-	√	-	√	√			
Erzen	Murdhari	RW351663	-	-	-	-	-	*faqe e mundshme referimi?*		
Erzen	Erzen	RW351671	-	-	√	√	√			
Erzen	Erzen	RW351673	-	-	-	-	-			
Erzen	Qafmollë	RW35168	-	-	-	-	-	*faqe e mundshme referimi?*		
Erzen	Erzen	RW35169	-	-	-	-	-			
Darci	Darci	RW351711	-	-	√	√	√			
Darci	Darci	RW351713	-	-	√	√	√			
Darci	Darci	RW351715	-	-	√	√	√			
Lishati	Lishati	RW351721	-	-	√	√	√			
Lishati	Lishati	RW351723	-	-	√	√	√			
Lishati	Lishati	RW351725	-	-	√	√	√			

Tabela 3-4 - Stacionet e monitorimit hidrologjik

STACIONI I matjes së purjes	LUMI	GJERËSIA GJEOGRAFIKE	GJATESIA GJEOGRAFIKE
Perroi I Zallit Ibë	lumi I Murdharit	41,234829°	19,927278°
Erzen Ibë	Erzen	41,235583°	19,921694°
Erzen Ndroq	Erzen	41,264193°	19,667252°
Erzen Sallmonaj	Erzen	41.360940°	19,549336°

Figura 3-2 - Prerje tërthore për monitorim morfologjik

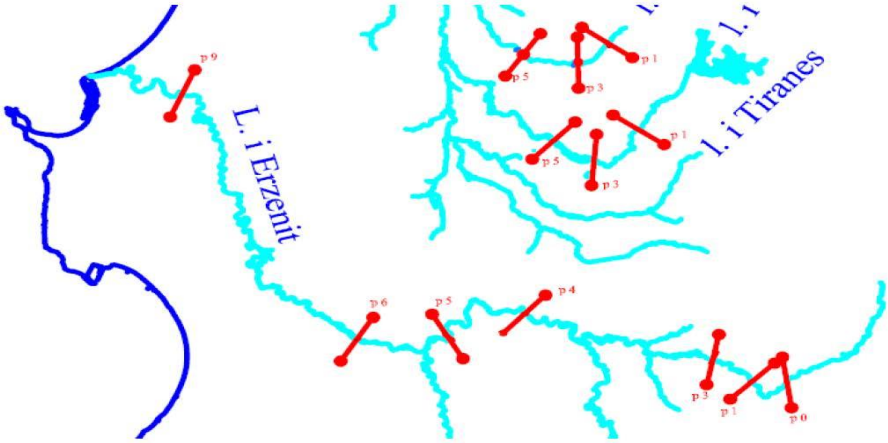

Tabela 3-5 - Prerje tërthore për monitorim morfologjik (Monografia e profilit në basenin e Erzenit)

Nr.	Lumi	Nr. i profilit	Vendndodhja e Planshetit	Distanca midis qendër (m)	Gjatësia totale e profilit (m)	Az	Viti	Qendra	Koordinatat sipas Sistemit Koordinativ (GPS) X (N)	Y (E0)	Z
0	Erzen	0 – 0	Krraba K-34-100-Bd	81.4	81.40	2800	2017	L	4 568 445	4 410 964	206.0
								P	4 568 467	4 410 894	204.07
1	Erzen	1 – 1 I vjetër	Bërzhitë K-34-100-Bd	247,80	247,80	600	2005	JP	4 568 477	4 408 786	179,99
								VL	4 568 601	4 409 004	195.30
		1 – 1 I ri		124.20	124.20	500	2014	JP	4 568 392	4 408 944	183.00
								VL	4 568 470	4 409 038	175,50
2	Erzen	3 – 3 I vjetër	Dobresh K-34-100-Bb	387,50	387,50	130	2004	JP	4 569 844	4 406 527	172,50
								VL	4 570 627	4 406 709	174.00
		3 – 3 i ri		149.06	149.06	1940	2014	VL	4 570 032	4 407 056	151.00
								JP	4 569 911	4 407 029	149.06
3	Erzen	4 - 4	Fortuzaj K-34-100-Ba	1378.0	209.50	690	2009	JP	4 573 309	4 395 683	86.00
								VL	4 573 812	4 396 966	122.00
4	Erzen	5 - 5	P-Helmës K-34-100-Ab	686,60	686,60	3050	2005	VP	4 571 859	4 391 033	59,84
								JL	4 571 452	4 391 567	60.36
5	Erzen	6 - 6	Ndroq K-34-100-Ab	154,90	154,90	2340	2009	VL	4 571 586	4 386 058	45.50
								JP	4 571 486	4 385 918	41.30
6	Erzen	9 – 9	Jubë K-34-88-Ca	102.50	102.50	2160	2009	JP	4 588 916	4 375 805	9.19
								VL	4 589 001	4 375 866	12.00

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike X (Raporti i Analizës Ekonomike)

1 BU TË ISHËM / ERZENIT: NJË PËRMBLEDHJE E SHKURTËR

Shqipëria është ndarë në 7 njësi hidrologjike të baseneve ujore si bazë për planifikimin e menaxhimit të ujit.[1]

Ishmi dhe Erzeni janë hidrologjikisht dy basene ujore të veçantë:

- Ishmi ka një sipërfaqe ujëmbledhëse prej 721 km^2 dhe derdhet në detin Adriatik, pranë qytetit të Ishmit. Ndahet me kodra të ulëta nga pellgu ujëmbledhës i lumit Erzen. Ai mbulon pjesët kryesore të kryeqytetit, duke përfshirë dy degët e lumenjve Tirana dhe Lana. Pra, ky basen në pjesët e poshtme të tij ka popullsi të dendur dhe me aktivitete të rëndësishme ekonomike. (që lidhet situatën e presioneve).

- Erzeni ka një sipërfaqe ujëmbledhëse prej 1,370 km^2 dhe derdhet në detin Adriatik midis Durrësit dhe gjirit të Lalzit. Ndahet me kodra të ulëta nga baseni ujor Ishëm. Ai mbulon një pjesë të rëndësishme të zonës urbane të Tiranës, si dhe të qytetit të Durrësit, kështu që ky basen është i populluar dhe më i dendur në pjesët e poshtme të tij me aktivitete të rëndësishme ekonomike (që lidhet situatën e presioneve).

Presionet kryesore në këto dy pellgje janë ato që mbizotërojnë në përgjithësi në të gjithë Shqipërinë, pra:

- Ndotja nga ujërat e zeza të patrajtuara dhe ngarkesat organike përkatëse, kryesisht nga përdorimi shtëpiak;
- Ndotje të tjera kimike që lidhen, p.sh. me industria, minierat (fabrika të vjetra mosfunksionale);
- Ndotja e përhapur organike dhe kimike kryesisht nga bujqësia;
- Ndryshimet hidromorfologjike për shkak të përdorimeve të ndryshme të ujit (përfshirë nxjerrjen e zhavorrit); këtu prezenca dhe rëndësia e hidrocentraleve në këto dy basene është më e ulët në të gjithë Shqipërinë, pasi madhësia e dy baseneve përfaqëson 7,3% të Shqipërisë, energjia e prodhuar është përafërsisht vetëm 1% e vlerës së përgjithshme;
- Nxjerrja e ujit (kryesisht në lidhje me ujërat nëntokësore dhe të lidhura me bujqësinë), të cilat në nivel lokal mund të jenë të rëndësishme.

Për shkak të përdorimit intensiv socio-ekonomik dhe popullsisë së madhe, problemet që lidhen me presionet dhe rreziqet nga ndotja janë një shqetësim i madh në këto dy basene.

2 NDARJA E INFORMACIONIT NË BASENET UJORE

Një element kyç për të kuptuar më mirë situatën socio-ekonomike në një basen ujor specifik, është zbërthimi i informacionit përkatës që zakonisht disponohet në nivele administrative. Ky nivel është shpesh në nivel bashkie ose qarku, ndërsa në disa raste informacioni është i disponueshëm në nivel "rajoni" (Veri-Jug etj.).

Prandaj, qasja e mëposhtme u mor për të kkasifikuar informacionet e rëndësishme për basenin ujor:

- Pjesët e të dy bashkive/qarqeve që shtrihen brenda BU janë krijuar, si për zonën ashtu edhe për popullsisë (shpërndarje);
- Bazuar në këtë, janë krijuar një numër "rastesh" (0 ose 100%);
- Në rastet kur diferencat janë të papërfillshme, bashkia në fjalë është ndarë plotësisht në një basen (duke përfshirë 100% ose 0% në përputhje me rrethanat);

[1] Shqipëria ka shtatë pellgje lumore me Këshillat e Baseneve UJore të krijuar përkatësisht, të miratuara me VKM Nr. 696, datë 30.10.2019 "Për kufijtë e përcaktuar territorial dhe hidrografik të pellgjeve ujore në Republikën e Shqipërisë"

- Në rastet e rezultateve "të paqarta", është zbatuar gjykimi i ekspertëve lidhur me atë se sa % duhet të përfshihet në BU; ky gjykim ka marrë parasysh edhe "përhapjen e aktivitetit ekonomik.

Si pikënisje për këtë punë, u prodhua një hartë gjeoreferencë (shih më poshtë) që tregon:
- kufijtë e BU;
- kufijtë administrativë në nivel bashkie dhe qarku.

Në një hap të dytë, u krye analiza numerike në nivel fshatrash dhe njësish administrative, duke çuar në një ndarje të qartë (ose jo) të tyre.

Tabela 1: Shpërndarja sipas njësive adminitravite për BU Ishëm dhe Erzen - përmbledhje

Grumbullimi i zonës		Alokimi përfundimtar për RB	
Bashkia	Prefektura	Bashkitë	Prefektura
KAMËZ	Tiranë	100%	100%
KAVAJË		100%	
TIRANË		100%	
VORË		100%	
DURRËS	Durrës	100%	100%
KRUJË		100%	
SHIJAK		100%	

**Shpërndarja e popullsisë bazohet në zonën e MBU, të dhënat e Censusit të vitit 2011 dhe reformën e re territoriale 2014.*

Në vijim rezultatet e detajuara janë dhënë në **Tabela 2**.

Tabela 2: Shpërndarja sipas njësive adminitravite për BU Ishëm dhe Erzen - analiza e detajuar

Grumbullimi i zonës				Aglomerimi i popullsisë*				Vendimet përfundimtare për përfshirjen/përjashtimin e bashkive dhe prefekturave për analizën ekonomike	
Bashkia	% sipërfaqe e bashkisë	Prefektura	% sipërfaqe e Prefekturës	% pop. e bashkise*	% pop i Prefekturës	Komentet Bashkitë	Komentet Prefekturat	Bashkitë	Prefekturat
KAMËZ	100.0%	Tiranë	81.7%	100.0%	96.0%	Përfshijnë	Tirane: Përfshi 100%	100%	100%
KAVAJË	79.4%			85.0%		Hidrologji e rëndësishme në këtë komunë është edhe në RBD Skumbini. POR: Popullsia e përgjithshme e komunës është 40,000 (ose 15% e mbetur vetëm 6,000). Pra: përfshini 100%		100%	
RROGOZHINË	19.6%			5.0%		Përjashtoni		0%	
TIRANË	91.8%			100.0%		Përfshijnë		100%	
VORË	100.0%			100.0%		Përfshijnë		100%	
DURRËS	100.0%	Durrës	91.3%	100.0%	99.5%	Përfshijnë	Durrës: Përfshi 100%	100%	100%
KRUJË	79.9%			98.0%		Përfshi 100%		100%	

SHIJAK	100.0%			100.0%		Përfshijnë		100%	
ELBASAN	3.7%	Elbasani	1.1%	0.0%	0.0%	Përjashtoni	Elbasan: Përjashtoni	0%	0%
LIBRAZHD	0.0%			0.0%		Përfshijnë		0%	
PEQIN	1.7%			0.0%		Përjashtoni		0%	
MAT	0.0%	Dibër	0.1%	0.0%	0.0%	Përjashtoni	Diber: Përjashtoni	0%	0%
KLOS	0.4%			0.0%		Përjashtoni		0%	
KURBIN	0.3%	Lezhë	0.0%	0.0%	0.0%	Përjashtoni	Lezhe: Përjashtoni	0%	0%

3 KARAKTERISTIKAT DHE RËNDËSIA EKONOMIKE E PËRDORIMIT TË UJIT

Tabela 3: Popullsia e BU Ishëm dhe Erzen 2020, përqindja e zonës urbane

Popullsia 2020	Numri i banorit	% e prefekturës	RB	Zonë urbane e prefekturës	Zonë urbane e komunës
Shqipëria	2,845,955				
Ishëm-Erzeni RB	1,196,863				
Prefektura Tiranë	**906,166**	100%		8%	
Bashkia e Tiranës			Ishëm		6%
Bashkia Vorë			Erzeni		13%
Bashkia Kamëz			Ishëm		56%
Bashkia Kavajë			Erzeni		9%
Prefektura Durrës	**290,697**	100%		11%	
Bashkia Durrës			Erzeni		14%
Bashkia Krujë			Ishëm		7%
Bashkia Shijak			Erzeni		15%

Të dhënat e Instat-it Viti 2020 (Nivel Qarku)

Tabela 4: Familjet, numri i anëtarëve, në kontekst urban-rural, BU Ishëm dhe Erzen, 2011

	% në RB	2017	2018	2019	2020
Shqipëria		2,876,591	2,870,324	2,862,427	2,845,955
Ishëm-Erzeni RB		**1,147,184**	**1,173,624**	**1,185,286**	**1,196,863**
Prefektura Tiranë	100%	862,361	883,996	895,160	906,166
Prefektura Durrës	100%	284,823	289,628	290,126	290,697

Të dhënat e Instat, Censusi 2011 (bazuar në ndarjen e Shqipërisë në 36 Bashki) dhe përpunimi i zonës Urbane/Rurale bazuar në bashkitë e reja.

3.1 Fuqia e forcës punëtore dhe punësimi

Tabela 5: Popullsia që konsiderohet forcë punëtore në BU Ishëm dhe Erzen

Popullsia 2011	% e bashkisë në RB	Numri i familjes	Familje Urbane	Familje Rurale	Numri i banorit
Shqipëria		722,262	409,309	312,953	3,067,740
Ishëm-Erzeni RB		257,113	189,721	67,392	990,002
Prefektura Tiranë					
Bashkia e Tiranës	*100%*	150,982	110,070	40,912	557,422
Bashkia Vorë	*100%*	5,882	4,288	1,594	25,511
Bashkia Kamëz	*100%*	22,646	16,510	6,136	104,190
Bashkia Kavajë	*100%*	10,953	7,985	2,968	40,094
Prefektura Durrës					
Bashkia Durrës	*100%*	45,650	34,841	10,809	175,110
Bashkia Krujë	*100%*	13,822	10,549	3,273	59,814
Bashkia Shijak	*100%*	7,178	5,478	1,700	27,861

Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës)

Tabela 6: Popullsia e punësuar në BU Ishëm dhe Erzen

	% në RB	2017	2018	2019
Shqipëria		2,876,591	2,870,324	2,862,427
Ishëm-Erzeni RB		**895,848**	**971,678**	**985,154**
Prefektura Tiranë	100%	666,953	733,015	744,987
Prefektura Durrës	100%	228,895	238,663	240,167

Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës)

Tabela 7: Shkalla e punësisë në BU Ishëm dhe Erzen

	% në RB	2017	2018	2019
Shqipëria		1,194,969	1,230,853	1,265,583
Ishëm-Erzeni RB		**410,106**	**448,298**	**469,468**
Prefektura Tiranë	100%	305,493	336,789	355,410
Prefektura Durrës	100%	104,613	111,509	114,058

Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës)

Tabela 8: Shkalla e papunësisë në BU Ishëm dhe Erzen

	% në RB	2017	2018	2019
Shqipëria		13.70	12.30	11.50
Ishëm-Erzeni RB				
Prefektura Tiranë	100%	16.70	16.00	15.00
Prefektura Durrës	100%	12.00	13.80	14.70

Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës)

Tabela 9: Punësimi sipas sektorëve kyç të ekonomisë në BU Ishëm dhe Erzen

	2017		2018		2019	
Shqipëria	**1,194,973**	**në % (2017)**	**1,230,855**	**në % (2018)**	**1,265,580**	**në % (2019)**
Bujqësia	456,521	38%	459,778	37%	460,876	36%
Industria	231,262	19%	242,827	20%	254,779	20%
Shërbimet	507,190	42%	528,250	43%	549,925	43%
Ishëm-Erzeni RB	**410,106**	**në % (2017)**	**448,298**	**në % (2018)**	**469,467**	**në % (2019)**
Bujqësia	36,648	8.9%	38,447	8.6%	41,301	8.8%
Industria	116,396	28.4%	127,804	28.5%	133,622	28.5%
Shërbimet	257,062	62.7%	282,047	62.9%	294,544	62.7%

Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës)

Tabela 10: Paga mesatare mujore bruto për punonjës dhe paga minimale e miratuar, në nivel kombëtar

Përshkrim	2017	2018	2019	2020
Paga mesatare mujore për punonjës	**50,614**	52,312	**53,458**	**54,951**
Paga mesatare mujore për punonjës në sektorin publik	61,600	**63,276**	63,826	66,479
Paga mesatare mujore për punonjës në sektorin privat	45,631	**47,299**	48,767	49,440
Paga minimale e miratuar	**24,000**	24,000	**26,000**	**26,000**

Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, kontribuesit e sigurimeve shoqërore; Llogaritja e INSTAT (Niveli Kombëtar)

3.2 Karakteristikat dhe rëndësia ekonomike e përdorimeve specifike të ujit

Përzgjedhja e përdorimeve specifike të ujit për t'u marrë në konsideratë u bazua në gjykimin e ekspertëve, bazuar në një shqyrtim të presioneve/ndikimeve kryesore në basenin ujor dhe përdorimet me të cilat lidhen kryesisht.
Një pikë interesante është se një përdorim specifik i ujit, që është energjia termike konvencionale, nuk ekziston në Shqipëri, kështu që përjashtohet nga analiza e mëposhtme.

Është e rëndësishme të theksohet se meqenëse ekziston vetëm informacion i kufizuar në lidhje me sasinë e përdorimit të ujit në Shqipëri, burimi kryesor për vlerësimin e rëndësisë së ujit të përdorimit të ndryshëm të ujit është baza e të dhënave e lejeve nga AMBU. Teorikisht, duke qenë se çdo përdorim i konsiderueshëm i ujit duhet të aplikojë për leje përdorimi, ky burim informacioni duhet të japë një pasqyrë të mirë të përdorimit të ujit. Në të njëjtën kohë, duket se ka një pabarazi të madhe midis përdorimeve të lejuara të ujit dhe atyre aktuale, pasi vetëm përafërsisht, 600 përdorime uji kanë leje, shifër shumë e ulët. Gjithashtu, 222 prej tyre lidhen me hidrocentralet dhe vetëm 43 janë të lidhura me shkarkimet e ujërave të zeza, duke treguar se kjo bazë të dhënash mbulon vetëm një pjesë të përdorimit aktual të ujit. Duke dhënë një tregues të problemeve, janë vlerësuar 50.

Në kapitujt e mëposhtëm, është paraqitur informacioni përkatës i disponueshëm nga kjo bazë të dhënash (nga gushti 2021), duke përmbledhur kategoritë përkatëse të lejeve të ujit.

Tabela 11: Produkti i Brendshëm Bruto me çmime aktuale, BU Ishëm dhe Erzen, 2015-2019

	% në RB	2015	2016	2017	2018	2019*	Ndryshimi 2015-19
Shqipëria		1,434,307	1,472,479	1,550,645	1,636,731	1,691,729	117.9%
Ishëm-Erzeni RB		**715,996**	**734,274**	**807,872**	**859,330**	**895,009**	125.0%
Prefektura Tiranë	100%	575,735	589,670	651,015	696,952	722,733	
Prefektura Durrës	100%	140,260	144,605	156,857	162,378	172,276	
	% në RB	49.9%	49.9%	52.1%	52.5%	52.9%	

*Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës), *Numrat për vitin 2019 bazohen në vlerësimin gjysmëfinal të PBB-së*

Tabela 12: Norma e rritjes së PBB-së, BU Ishëm dhe Erzen, 2015-2019

	% në RB	2015	2016	2017	2018	2019*
Shqipëria		2.22	3.31	3.80	4.02	2.11
Ishëm-Erzeni RB						
Prefektura Tiranë	100%	6.74	3.05	8.33	5.09	2.50
Prefektura Durrës	100%	7.42	3.33	6.20	1.88	4.37

*Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës), *Numrat për vitin 2019 bazohen në vlerësimin gjysmëfinal të PBB-së*

Tabela 13: Produkti i Brendshëm Bruto për frymë, BU Ishëm dhe Erzen, 2015-2019

	% në RB	2015	2016	2017	2018	2019*	Ndryshimi 2015-19
Shqipëria		497,903	511,972	539,644	571,011	592,717	119.0%
Ishëm-Erzeni RB							
Prefektura Tiranë	100%	686,571	691,556	745,570	783,474	802,447	116.9%
Prefektura Durrës	100%	502,551	511,849	546,111	560,172	593,219	118.0%

*Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës), *Numrat për vitin 2019 bazohen në vlerësimin gjysmëfinal të PBB-së*

3.2.1 Informacion i përgjithshëm në lidhje me rëndësinë ekonomike të sektorëve

Për të vlerësuar rëndësinë ekonomike të disa përdorimeve/sektorëve të ujit bazuar në VSHB dhe meqenëse ky informacion është i disponueshëm në sektorë të ndryshëm, ky informacion është paraqitur këtu në një çështje përmbledhëse, edhe sepse mundëson krahasime ndërmjet sektorëve.

Në BU-të Ishëm dhe Erzen, për sa i përket strukturës së sektorëve dhe kontributit të tyre në VSHB (Vlera e Shtuar Bruto), tabelat e mëposhtme konfirmojnë rëndësinë e lartë dhe rritje ekonomike në nivel baseni (shkalla e rritjes 2014-2019 prej 136% krahasuar me 120% për Shqipërinë).
Përtej kësaj, mund të shihet se bujqësia, pylltaria dhe peshkimi kanë një VSHB shumë më të ulët në Ishëm dhe Erzen në krahasim me të gjithë Shqipërinë, ndërsa sektorët e tjerë janë "mbi mesataren" (p.sh. veprimtaritë shkencore dhe teknike).

Tabela 14: Struktura e VSHB sipas Rajoneve Statistikore 2014-2019, BU Ishëm dhe Erzen

	viti	Bujqësia, Pylltaria dhe Peshkimi	Minierat dhe Guroret, Prodhimtaria, Furnizimi me Energji Elektrike dhe Ujë	Ndërtimi	Tregti me Shumicë, Pakicë, Transport	Informacioni dhe komunikimi	Aktivitetet financiare; Aktivitetet e sigurimit	Veprimtaritë e Pasurive të Paluajtshme	Aktivitete Profesionale, Shkencore dhe Teknike	Administrata publike; Arsimi; Aktivitetet shëndetësore dhe të punës sociale	Arte, argëtim dhe rekreacion	Total
Shqipëria	2014	278,924	179,946	120,168	221,215	39,015	35,160	85,701	71,042	154,500	32,173	1,217,843
	2015	283,709	184,396	127,762	224,079	42,644	38,975	85,615	79,569	158,685	34,292	1,259,726
	2016	292,287	180,221	131,089	234,438	45,336	35,776	85,838	85,598	161,576	39,044	1,291,203
	2017	295,079	173,955	141,673	250,139	47,913	38,747	87,225	97,619	180,891	41,250	1,354,490
	2018	306,567	202,941	148,019	270,592	47,081	37,572	90,545	106,601	189,563	44,664	1,444,145
	2019*	306,128	202,296	143,591	282,346	49,821	39,067	94,053	113,720	196,182	39,035	1,466,237
											Rritja (%) 2014-2019	120%
Ishëm-Erzeni RB	2014	44,514	70,445	70,777	130,824	28,005	21,277	52,641	54,962	81,555	21,554	576,554
	2015	45,462	80,540	81,299	137,827	30,042	23,586	52,643	65,888	87,901	23,659	628,847
	2016	43,926	83,941	77,598	143,800	33,996	21,650	52,944	70,734	87,423	27,868	643,878
	2017	44,554	85,666	90,703	163,399	35,636	20,185	53,579	83,058	98,558	30,340	705,677

2018	45,348	100,351	97,328	173,392	36,375	19,916	53,424	90,171	103,013	32,290	751,608
2019*	49,154	106,147	96,777	184,337	41,034	20,746	58,687	99,641	94,178	31,671	782,372
										Rritja (%) 2014-2019	136%

*Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës), *Numrat për vitin 2019 bazohen në vlerësimin gjysmëfinal të PBB-së*

Tabela 15: Struktura e VSHB sipas rajoneve statistikore dhe sipas llojit të aktiviteteve (Rajoni=100%) për BU Ishëm dhe Erzen, viti 2019

	% në RB	Bujqësia, Pylltaria dhe Peshkimi	Minierat dhe Guroret, Prodhimtaria, Furnizimi me Energji Elektrike dhe Ujë	Ndërtimi	Tregti me Shumicë, Pakicë, Transport	Informacioni dhe komunikimi	Aktivitet financiare; Aktivitet e sigurimit	Veprimtaritë e Pasurive të Paluajtshme	Aktivitete Profesionale, Shkencore dhe Teknike	Administrata publike; Arsimi; Aktivitetet shëndetësore dhe të punës sociale	Arte, argëtim dhe rekreacion	VSHB në çmimet aktuale
Shqipëria		21.07	14.06	10.27	18.77	3.28	2.60	6.28	7.43	13.14	3.10	100.00
Ishëm-Erzeni RB												
Prefektura Tiranë	100%	3.82	11.53	12.36	23.19	5.82	2.66	7.02	13.49	15.68	4.43	100.00
Prefektura Durrës	100%	15.12	19.18	9.92	26.22	1.82	2.08	7.98	7.10	8.91	1.67	100.00

*Të dhënat e Instat (Niveli i Prefekturës), *Numrat për vitin 2019 bazohen në vlerësimin gjysmëfinal të PBB-së*

3.2.2 Bujqësia (duke përfshirë blegtorinë) dhe sipërfaqet e ujitura

Bujqësia është e rëndësishme nga pikëpamja e menaxhimit të ujit si në aspektin e ndotjes (ndotje difuze të plehëruesve/ushqyesve kimik, dhe pesticideve), por edhe për sa i përket sasisë së ujit. Prandaj, ky kapitull paraqet informacionin e përgjithshëm në lidhje me strukturën e bujqësisë, por edhe për ujitjen.

3.2.3 Bujqësia (përfshirë blegtorinë)

Tabela 16: Struktura e mbjelljeve të kulturave bujqësore fushore (për sipërfaqe), nivel kombëtar

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Shqipëria	408,899	413,110	418,280	424,203	420,350	417,029	421,606
Drithërat	143,150	142,630	148,000	145,700	140,110	132,203	131,311
Gruri	*70,000*	*69,620*	*70,500*	*68,095*	*65,072*	*57,330*	*53,946*
Misri	*55,000*	*54,610*	*58,500*	*58,060*	*54,115*	*55,148*	*56,727*
Thekra	*1,380*	*1,310*	*1,200*	*1,189*	*976*	*1,183*	*1,321*
Elbi	*2,700*	*2,500*	*3,100*	*3,065*	*3,397*	*2,742*	*3,771*
Tërshëra	*14,070*	*14,580*	*14,700*	*15,390*	*16,550*	*15,800*	*15,545*

Perime dhe pjepër*	30,000	31,080	31,200	31,923	31,689	33,038	33,502
Luleshtrydhet	-	-	-	100	111	121	121
Patate	9,570	10,100	9,700	9,948	9,726	10,164	9,701
Fasule të bardha	14,630	14,860	13,700	13,041	13,373	13,550	13,346
Duhani	1,480	1,240	1,100	865	1,004	811	757
Luledielli	686	670	680	502	371	439	542
Soja	207	230	300	227	253	219	171
Panxhar sheqeri	-	-	-	707	702	805	837
Bimë medicinale	5,000	4,990	5,000	5,414	5,565	5,597	6,297
Foragjere	204,176	207,320	208,600	215,677	217,446	220,083	225,024

Burimi: Të dhënat e Instat (nivel kombëtar), Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Tabela 17: Struktura e mbjelljeve të kulturave bujqësore fushore (kultura të prodhuara në ton), nivel kombëtar

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Shqipëria	8,043,230	8,013,990	8,249,580	8,863,994	9,221,361	9,376,673	9,480,942
Drithërat	700,400	695,510	698,400	701,700	678,196	666,064	684,023
Gruri	*280,000*	*275,000*	*275,000*	*274,877*	*240,294*	*233,218*	*233,430*
Misri	*380,000*	*380,000*	*379,700*	*381,059*	*391,105*	*388,951*	*399,125*
Thekra	*3,100*	*3,000*	*2,700*	*2,695*	*2,250*	*2,572*	*3,244*
Elbi	*7,300*	*7,030*	*9,000*	*9,035*	*9,655*	*7,942*	*12,645*
Tërshëra	*30,000*	*30,480*	*32,000*	*34,068*	*34,893*	*33,382*	*35,579*
Perime dhe pjepër*	950,000	1,030,000	1,129,000	1,152,000	1,166,283	1,258,012	1,295,726
Luleshtrydhet	-	-	-	5,089	4,393	5,273	5,446
Patate	240,000	245,000	238,300	249,804	254,543	260,661	254,886
Fasule të bardha	30,000	28,000	24,800	21,200	24,542	24,782	25,762
Duhani	3,000	2,200	1,800	1,358	1,693	1,403	1,438

Luledielli	2,000	2,000	1,972	1,117	846	1,013	1,259
Soja	400	520	664	500	744	605	441
Panxhar sheqeri	-	-	-	29,740	27,485	30,705	26,964
Bimë medicinale	17,430	10,760	10,644	12,846	12,531	12,922	14,412
Foragjere	6,100,000	6,000,000	6,144,000	6,688,609	7,050,105	7,115,234	7,170,585

Burimi: Të dhënat e Instat (nivel kombëtar), Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Tabela 18: Tokë arë sipas komunave (2019-2020) në hektarë, BU Ishëm dhe Erzen

Bujqësia	% në RB	2019	2020
Shqipëria		417,029	421,606
Ishëm-Erzeni RB		56,098	56,099
Prefektura Tiranë			
Bashkia e Tiranës	*100%*	13,699	13,662
Bashkia Vorë	*100%*	2,605	2,606
Bashkia Kamëz	*100%*	399	395
Bashkia Kavajë	*100%*	9,185	9,172
Prefektura Durrës			
Bashkia Durrës	*100%*	14,089	14,118
Bashkia Krujë	*100%*	11,085	11,055
Bashkia Shijak	*100%*	5,037	5,090
		13%	13%

Të dhënat e Instat, Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Tabela 19: Tokë arë (detaj) sipas komunave, 2020, në hektarë, BU Ishëm dhe Erzen

Bujqësia	% në RB	Drithërat	Gruri	Misri	Thekra	Elbi	Tërshëra	Perimet	Luleshtrydhet	Patate	Fasule e bardhë	Duhani	Luledielli	Soja	Foragjere	Kulturat medicinale	Panxhar sheqeri
Shqipëria		**131,311**	*53,946*	*56,727*	*1,321*	*3,771*	*15,545*	**33,502**	**121**	**9,701**	**13,346**	**757**	**542**	**171**	**225,024**	**6,297**	**837**
Ishëm-Erzeni RB		12,085	*4,131*	*6,326*	*5*	*167*	*1,456*	6,438	1	1,193	2,172	41	7	40	34,044	79	-
Prefektura Tiranë																	
Bashkia e Tiranës	*100%*	2,071	*294*	*1,585*	*5*		*187*	2,092		377	335				8,744	44	-
Bashkia Vorë	*100%*	334	*36*	*286*			*12*	376		58	41				1,797		-
Bashkia Kamëz	*100%*	19	*1*	*18*				79	1	13	14				270		-
Bashkia Kavajë	*100%*	2,746	*1,465*	*814*		*157*	*310*	1,088		195	565				4,573	5	-
Prefektura Durrës																	
Bashkia Durrës	*100%*	3,372	*1,045*	*1,617*	-	*5*	*705*	1,424		269	442		3		8,585	22	-
Bashkia Krujë	*100%*	2,393	*800*	*1,506*	-		*87*	895		167	537		4	40	7,012	8	-
Bashkia Shijak	*100%*	1,150	*490*	*500*	-	*5*	*155*	484		114	238	41			3,063	1	-
% e IS në krahasim me Shqipërinë		9%	8%	11%	0%	4%	9%	19%	0%	12%	16%	5%	1%	23%	15%	1%	0%

Të dhënat e Instat, Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Tabela 20: Tokë arë (detaj) sipas bashkive, 2020, në ton të prodhuar, BU Ishëm dhe Erzen

Bujqësia	% në RB	Drithërat	Gruri	Misri	Thekra	Elbi	Tërshëra	Perimet	Luleshtrydhet	Patate	Fasule e bardhë	Duhani	Luledielli	Soja	Panxhar sheqeri	Kulturat medicinale	Foragjere
Shqipëria		**684,023**	**233,430**	**399,125**	**3,244**	**12,645**	**35,579**	**1,295,726**	**5,446**	**254,886**	**25,762**	**1,438**	**1,259**	**441**	**26,964**	**14,412**	**7,170,585**
Ishëm-Erzeni RB		69,404	18,346	47,361	15	612	3,069	188,754	20	25,845	4,031	61	15	96	-	268	1,106,650
Prefektura Tiranë																	
Bashkia e Tiranës	*100%*	11,912	1,189	10,269	15		439	48,592		7,316	725			-	-	- 51	224,458
Bashkia Vorë	*100%*	1,714	161	1,529			24	10,010		1,212	80			-	-	-	39,246
Bashkia Kamëz	*100%*	145	4	141				1,833	20	355	28			-	-	-	7,328
Bashkia Kavajë	*100%*	14,601	6,770	6,599		581	651	28,422		2,222	1,037			-	-	- 12	143,729
Prefektura Durrës																	
Bashkia Durrës	*100%*	20,632	4,751	14,393		20	1,468	55,814		8,258	950		8			- 152	333,348
Bashkia Krujë	*100%*	13,951	3,415	10,358			178	23,619		2,998	764		7	96		- 41	248,928
Bashkia Shijak	*100%*	6,449	2,056	4,072		11	310	20,463		3,484	447	61				- 12	109,614
% e IS në krahasim me Shqipërinë		10%	8%	12%	0%	5%	9%	15%	0%	10%	16%	4%	1%	22%	0%	2%	15%

Të dhënat e Instat, Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Tabela 21: Blegtori për numër krerësh sipas bashkive, 2020, BU Ishëm dhe Erzen

Blegtoritë	% në RB	Bagëtitë	nga të cilat Lopët	Dele / dhi	nga të cilat Dele	nga të cilat Dhitë	Derrat	Ekuidat	Shpendët	nga të cilat gjelat	Kosheret e bletëve
Shqipëria		**362,583**	***289,484***	**2,332,193**	***1,557,861***	***774,332***	**158,401**	**78,614**	**7,906,721**	***420,532***	**358,365**
Ishëm-Erzeni RB		54,795	*43,929*	136,988	*72,600*	*64,388*	8,677	6,549	2,283,792	*31,840*	38,547
Prefektura Tiranë											
Bashkia e Tiranës	*100%*	19,475	*15,737*	64,018	*28,920*	*35,098*	1,575	3,309	283,334	*7,590*	16,339
Bashkia Vorë	*100%*	2,790	*2,097*	4,160	*1,790*	*2,370*	-	352	31,671	*910*	2,780
Bashkia Kamëz	*100%*	3,220	*2,620*	2,866	*2,040*	*826*	95	49	31,677	-	3,128
Bashkia Kavajë	*100%*	6,310	*5,475*	12,444	*8,350*	*4,094*	7	785	134,773	*2,490*	3,300
Prefektura Durrës											
Bashkia Durrës	*100%*	10,112	*7,260*	25,500	*18,600*	*6,900*	3,040	757	955,900	*12,000*	6,329
Bashkia Krujë	*100%*	9,428	*7,833*	24,010	*9,950*	*14,060*	3,310	640	714,597	*7,370*	5,267
Bashkia Shijak	*100%*	3,460	*2,907*	3,990	*2,950*	*1,040*	650	657	131,840	*1,480*	1,404
% në krahasim me Shqipërinë		15%		6%			5%	8%	29%		11%

Burimi: Të dhënat e Instat, Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Tabela 22: Blegtori për ton / copë të prodhuar sipas bashkive, 2020, BU Ishëm dhe Erzen

Blegtoritë	% në RB	Qumështi	Mish	Vezë (1000 copë)	leshi	I dashur
Shqipëria		**1,052,192**	**150,354**	**861,018**	**2,831**	**4,599**
Ishëm-Erzeni RB		167,691	17,550	324,554	190	368
Prefektura Tiranë						
Bashkia e Tiranës	*100%*	60,015	4,705	32,587	64	150
Bashkia Vorë	*100%*	7,769	484	4,060	4	24
Bashkia Kamëz	*100%*	9,339	608	4,200	5	27
Bashkia Kavajë	*100%*	21,497	3,152	11,207	18	31
Prefektura Durrës						
Bashkia Durrës	*100%*	31,253	3,274	240,187	64	67
Bashkia Krujë	*100%*	26,561	4,185	12,753	27	54
Bashkia Shijak	*100%*	11,257	1,142	19,560	8	15
% në krahasim me Shqipërinë		16%	12%	38%	7%	8%

Burimi: Të dhënat e Instat, Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

3.2.4 Bujqësia dhe sipërfaqet e ujitura

Tabela 23: Ujitja: zonat e ujitura potenciale dhe aktuale, BU Ishëm dhe Erzen, 2020

Bujqësia	% në RB	Sipërfaqja totale e tokës për bujqësi	Potenciali - zonë që mund të ujitet	Aktuale - zonë me infrastrukturë vaditëse	Zonë e ujitur
Shqipëria		657,481	357,245	244,950	181,704
Ishëm-Erzeni RB		78,110	42,681	27,435	20,991
Prefektura Tiranë					
Bashkia e Tiranës	*100%*	*20,638*	*11,841*	*9,726*	8,572
Bashkia Vorë	*100%*	*4,858*	*2,438*	*1,852*	1,061
Bashkia Kamëz	*100%*	*589*	*380*	*331*	392
Bashkia Kavajë	*100%*	*11,540*	*6,026*	*3,276*	3,334
Prefektura Durrës					
Bashkia Durrës	*100%*	*18,028*	*11,235*	*6,883*	4,175
Bashkia Krujë	*100%*	*15,174*	*7,463*	*2,795*	1,892
Bashkia Shijak	*100%*	*7,284*	*3,298*	*2,572*	1,565
	Pjesa e IE RB-ve	12%	12%	11%	12%

Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Tabela 24: Uji i përdorur për ujitje në bujqësi, BU Ishëm dhe Erzen, 2020

000/m³

Bujqësia	% e RB-ve	Sasia e ujit që përdoret për ujitje
Shqipëria		473,466
Ishëm-Erzeni RB		52,476
Prefektura Tiranë		
Bashkia e Tiranës	*100%*	21,430
Bashkia Vorë	*100%*	2,653
Bashkia Kamëz	*100%*	981
Bashkia Kavajë	*100%*	8,334
Prefektura Durrës		
Bashkia Durrës	*100%*	10,438
Bashkia Krujë	*100%*	4,730
Bashkia Shijak	*100%*	3,913
		11%

Burimi i informacionit: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Tabela 25: Konsumi i ujit nga Ujitjet e Lejuara, BU Ishëm dhe Erzen, 2021

Ujitje	Shqipëria	Ishëm-Erzeni RB	
Nr i Lejeve	7	1	14.3%
Sasia e parashikuar (ha)	**1.4**	**0.2**	14.4%
Shuma e parashikuar (ALL)	13,590	600	4.4%
Sasitë aktuale të faturuara (ha)	**1.4**	**0.2**	14.4%
Shuma aktuale e faturuar (ALL)	14,400	550	3.8%

Të dhënat AMBU (Niveli RB); sasitë aktuale dhe shuma e faturuar janë për periudhën janar-gusht 2021.

3.2.5 Industria

Presionet mbi statusin e trupit ujor lidhur me prodhimin industrial mund të jenë të rëndësishme për sa i përket konsumit të ujit, por edhe ujërave të zeza (p.sh. për disa procese industriale që krijojnë shkarkime shumë të ndotura).
Disa informacione të përgjithshme në lidhje me rëndësinë e industrisë në Shqipëri dhe BU Ishëm dhe Erzen janë dhënë më sipër (kapitulli 4.1.2 dhe 4.2.1).
Informacioni në lidhje me përdorimin e ujit industrial është i kufizuar, një burim kyç informacioni është baza e të dhënave e lejeve nga AMBU.
Nisur kjo, kategoritë e mëposhtme të lejeve janë të lidhura me përdorimin/konsumin të ujit dhe janë mbledhura në tabelën e mëposhtme:

- Nxjerrja dhe përdorimi i ujërave nëntokësore nëpërmjet shpimit, për qëllime të ndryshme;
- Burimet ujore nëntokësore për qëllime industriale dhe teknologjike;
- Burimi i ujit nëntokësor për ujë të amballazhuar;

- Burimet ujore sipërfaqësore për qëllime industriale dhe teknologjike;
- Burimet ujore sipërfaqësore për qëllime të tjera;
- Burimi i ujit sipërfaqësor për ujë të amballazhuar.

Përsa i përket shkarkimit të drejtpërdrejtë të ujërave të zeza, kategoria përkatëse e lejes është "Shkarkimet industriale".

Lidhur me informacionin mbi furnizimin me ujë të popullsisë, si dhe shkarkimin në sistemet publike të kanalizimeve, ky informacion është pjesë e informacionit të përgjithshëm në lidhje me shoqëritë e Ujësjellës Kanalizimeve (UK); Pra kapitulli 5 trajon shërbimet e ujit dhe mbulimin e kostos së tyre.

Tabela 26: Konsumi i ujit nga industritë e lejuara, BU Ishëm dhe Erzen, 2021

Përdorimi Industrial	Shqipëria	Ishëm-Erzeni RB	Pjesa e IE
Nr. i kompanive	226	36	16%
Sasia e parashikuar (m3)	4,175,631	640,315	15%
Shuma e parashikuar (ALL)	23,106,969	6,011,512	26%
Sasitë aktuale të faturuara (m3)	2,905,945	516,880	18%
Shuma aktuale e faturuar (ALL)	14,545,761	4,557,052	31%

Të dhënat AMBU (Niveli BU); sasitë aktuale dhe shuma e faturuar janë për periudhën janar-gusht 2021.

3.2.6 Hidrocentrali

Hidroenergjia është një përdorim shumë domethënës (jo konsumues) i ujit në përgjithësi në Shqipëri. Kjo shihet nga fakti se në vend nuk ka termocentrale në përdorim, ndaj burimi kryesor i energjisë elektrike në vend është nëpërmjet hidrocentraleve.

Në lidhje me BU Ishëm dhe Erzen, tabela e mëposhtme tregon:

- emrin e kompanisë si dhe emrin e hidrocentralit;
- nëse është lëshuar një leje uji për këtë hidrocentral (përtej lejes së kërkuar mjedisore)
- Fuqia e instaluar (në kW);
- prodhimi/energjia aktuale e prodhuar për vitin 2018, 2019 dhe 2020.

Tabela 27: Fuqia e Instaluar dhe Energjia Elektrike e prodhuar (2018-2020) në BU Ishëm dhe Erzen

Hidrocentrali	Emri i Kompanise	Emër Hydropower	Leje ujore	Kapaciteti i instaluar (kW)	Energjia Elektrike e prodhuar (MWh) 2018	Energjia Elektrike e prodhuar (MWh) 2019	Energjia Elektrike e prodhuar (MWh) 2020
Shqipëria					**8,550,245**	**5,183,848**	**5,280,767**
Ishëm-Erzeni RB				9,340	55,865	52,974	45,599
Ishëm	Zall Herr Energji-2011	*Cekrezë 1 H/C 1*	po	660	4,259	4,281	4,306
Ishëm	Zall Herr Energji-2011	*Cekreze 2 H/C 2*	po				
Erzeni	Hidroenergjia	*Murdhari 1*	po	2,680	11,780	9,917	8,054
Erzeni	Hidroenergjia	*Murdhari 2*	po	1,000	6,219	5,408	4,596
Ishëm	HEC Lanabregas	*Lanabregas*	Nr	5,000	33,607	33,368	28,643
% në krahasim me të gjithë Shqipërinë					0.65%	1.02%	0.86%

Burimi: AMBU; ERRE lidhur me të dhënat për të gjithë Shqipërinë

3.2.7 Nxjerrja e zhavorrit (nga lumenjtë dhe/ose trupat e tjerë ujorë)

Për basenet Ishëm dhe Erzen, ka shqetësime për nxjerrjen e shpeshtë dhe të paligjshme të zhavorrit (siç thuhet edhe në raportin "Çështjet me rëndësi të menaxhimit të ujit" për BU I-E), megjithëse ndalimi i nxjerrjes së zhavorrit është në fuqi prej shumë vitesh.
Bazuar në bazën zyrtare të të dhënave të lejeve të AMBU-së (shih tabelën më poshtë), ekzistojnë 13 leje për përdorimin e "materialeve inerte të nxjerra nga pellgu lumor, përrenjtë, liqenet, me ose pa ujë" për të gjithë Shqipërinë, nga të cilat vetëm një ndodhet në BU I-E. Nuk ka asnjë tregues për tonelatat e zhavorrit të nxjerrë, pasi njësia e përdorimit (si bazë për tarifat e përdorimit të ujit) është "2% e vlerës së zhavorrit të shitur".
Pra, ekzistojnë shumë vende të paligjshme të nxjerrjes së zhavorrit; siç konfirmohet nga një raport të AMBU-së nga korriku 2021, i cili identifikoi 34 vende/kompani të nxjerrjes së zhavorrit në BU I-E, që nuk ishin të licencuara. Prej tyre, 20 ndodhen në BU Ishëm, ndërsa 14 në BU Erzenit.

Tabela 28: Nxjerrja e lejuar e zhavorrit, BU Ishëm dhe Erzen, 2021

Zhavorr	Shqipëria	Ishëm-Erzeni RB
Nr. i lejeve	**13**	1
Sasia e parashikuar (2% e vlerës së zhavorrit) (lekë)	**13,109,935**	-
Sasia e parashikuar e tarifës së përdorimit (ALL)	**2,303,694**	-
Sasitë aktuale të faturuara (2% e vlerës së zhavorrit)	23,400,879	-
Sasia aktuale e faturuar e tarifës së përdorimit (ALL)	1,701,154	-

Të dhënat nga AMBU (Niveli BU); sasitë aktuale dhe shuma e faturuar janë për periudhën janar-gusht 2021

3.2.8 Turizmi

Turizmi ka një rëndësi në rritje për ekonominë shqiptare. Në të njëjtën kohë, fluksi sezonal (dhe shpesh i fokusuar në rajon) i vizitorëve të huaj në sezonin e thatë të verës mund të krijojë presione shtesë mbi burimet ujore dhe infrastrukturën (duke qenë se konsumi i ujit për frymë/ditë i turistëve është më i lartë se për banorët). Për më tepër, struktura sezonale e popullsisë rrit kërkesat për planifikimin e duhur të ITUNU në të ardhmen.

Tabela 29: Mbërritjet e vizitorëve në Shqipëri sipas qëllimit të udhëtimit, 2014-2020

Shqipëria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mbërritjet e shtetasve të huaj	**3,672,591**	**4,131,242**	**4,735,511**	**5,117,700**	**5,926,803**	**6,406,038**	**2,657,818**
Pushime, vizita te të afërmit etj.	*3,415,550*	*3,900,646*	*4,516,492*	*4,865,841*	*5,639,818*	*6,094,889*	*2,458,530*
Trajtim shëndetësor	*1,503*	*1,554*	*663*	*634*	*276*	*658*	*353*
Fetare	*2,543*	*1,600*	*1,034*	*601*	*778*	*794*	*326*
Tranzit	*204,826*	*185,305*	*158,573*	*182,097*	*198,754*	*208,504*	*83,285*
Biznes dhe profesional	*48,169*	*42,137*	*58,749*	*68,527*	*87,177*	*101,193*	*115,324*

Burimi i informacionit: Instat

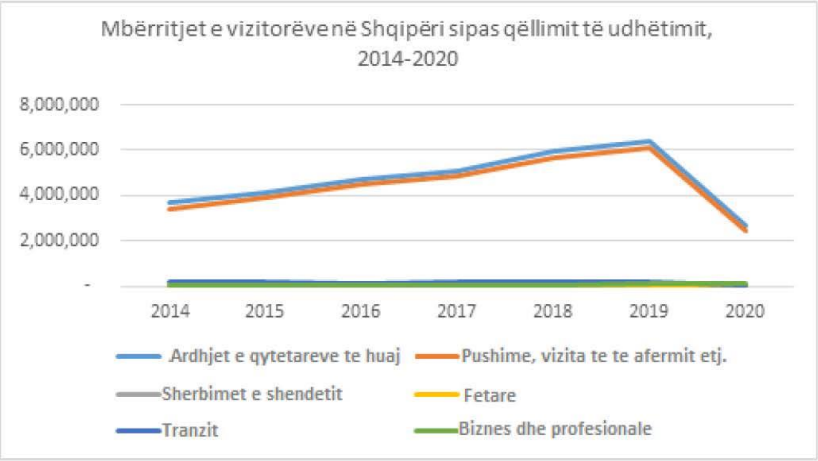

Tabela 30: Të dhëna nga strukturat akomoduese të banorëve rezidentë dhe jorezidentë, Shqipëri, 2018-2020

Shqipëria	2018	2019	2020
Gjithsej netët e kaluara	**3,074,657**	**3,253,419**	**1,605,444**
Netët e kaluara të banorëve	*931,190*	*1,103,905*	*800,028*
Netët e kaluara të jorezidentëve	*2,143,467*	*2,149,514*	*805,416*

Burimi i informacionit: Instat

3.2.9 Kultivimi i peshkut dhe peshkimi në kohën e lirë

Tabela 31: Peshku i kapur sipas kategorive, Shqipëri, 2016-2020

ton

Shqipëria	2016	2017	2018	2019	2020	Ndryshimi 2016-20
Totali i peshkut të kapur	**12,534**	**12,719**	**14,875**	**15,011**	**16,892**	135%
Detare	*4,646*	*4,609*	*5,537*	*5,499*	*4,521*	
Vija bregdetare	*952*	*1,074*	*315*	*342*	*365*	
Lagunat bregdetare	*598*	*599*	*350*	*94*	*79*	
Ujërat e brendshme	*1,688*	*2,007*	*2,427*	*2,772*	*2,844*	168%
Akuakultura	*3,200*	*4,000*	*5,138*	*5,229*	*8,799*	275%
Mitylus galloprovicialis	*1,450*	*430*	*1,108*	*1,075*	*285*	

Burimi i informacionit: Instat

4 MANGËSITË E IDENTIFIKUARA NË LIDHJE ME INFORMACIONIN MBI KARAKTERISTIKAT DHE RËNDËSINË EKONOMIKE TË PËRDORIMEVE SPECIFIKE TË UJIT

Në përgjithësi, mangësitë kryesore janë:

- vështirësi në ndarjen e të dhënave të disponueshme bazuar në basenet ujore (p.sh. për shkak të disponueshmërisë së informacionit vetëm në nivel kombëtar);
- informacioni është i kufizuar për të vlerësuar rëndësinë ekonomike të aktiviteteve të lidhura me ujin (p.sh. në nën-industritë që përdorin ujin, turizmi) duke pasur informacion mbi qarkullimin, si dhe "vlerën e shtuar" për çdo m^3 ujë;
- informacioni është i fragmentuar mbi ujin e nxjerrë/konsumuar dhe shkarkimin e ujërave të zeza për përdorime të ndryshme ujore. Gjithashtu, informacion I rëndësishëm që lidhet me përdorimet turistike të ujit, nxjerrjet e ujit nga bujqësia (sipërfaqet e ujitura), si dhe nxjerrjet e ujit dhe shkarkimi i ujërave të zeza në/nga industria;
- gjithashtu për përdorime të ujit jo për konsum (p.sh. nxjerrja e zhavorrit, kultivimi i peshkut) baza e informacionit është e kufizuar (p.sh. nuk ka informacion mbi vëllimet e zhavorrit - të nxjerrë në mënyrë të paligjshme, numrin e fermave të peshkut dhe ngarkesa të peshkut, që lidhen përgjithësi rëndësinë ekonomike nga aktivitete të tilla) .
- për mbrojtjen nga përmbytjet, informacioni ekonomik i disponueshëm duhet të përmirësohet (me informacion më të detujuar të kostove aktuale të strategjisë së mbrojtjes nga përmbytjet për BU, por edhe informacion mbi popullsinë dhe aktivitetet ekonomike, humbjet e mundshme të pronave/ aktivitetet ekonomike për shkak të mbrojtjes nga përmbytjet etj.).

5 SHËRBIMET E UJIT

5.1 Vetë-furnizimi për përdorime të ndryshme ujore në lidhje me nxjerrjen e ujit dhe shkarkimin e ujërave të zeza (për familje, industri, bujqësi)

Edhe në lidhje me largimin e drejtpërdrejtë të ujërave të zeza, informacioni është i pakët:

- një numër i konsiderueshëm familjesh nuk janë të lidhura me sistemin publik të kanalizimeve, por nuk ka vlerësime në lidhje me vëllimet e deponimit të ujërave të zeza (për normat që lidhen me sistemin publik të kanalizimit, shih kapitullin 5.3.1 më poshtë);
- Për sa i përket industrisë, ka vetëm informacion fragmentar në lidhje me shkarkimet direkte që janë marrë nga databaza e lejeve AMBU, ku nga 42 leje për "shkarkimin e ujërave të zeza industriale", asnjëra prej tyre nuk është në BU Ishëm dhe Erzen.

Prandaj, vetë-furnizimi me ujë dhe largimi i drejtpërdrejtë i ujërave të zeza nuk mund të analizohen më tej; ky boshllëk informacioni është një sfidë e konsiderueshme për menaxhimin sasior dhe cilësor të ujit (dhe për arritjen e objektivave të DKU-së), pasi baza e informacionit:

- **sa** ujë dhe **ku** është nxjerrë në të vërtetë nga mjedisi; si dhe,
- **sa** është vëllimi i ujërave të zeza që shkarkohen, **ku** dhe me **çfarë** përbërje

mbetet larg plotësimit të synuar.

5.2 Karakteristikat e shërbimit për furnizimin me ujë të pijshëm

5.2.1 Popullsia dhe Ujësjellësat

Siç shihet nga tabela e mëposhtme, shërbimi i ujësjellësave mbulon nga 97% në 43% të BU, duke u përqëndruar kryesisht zonat urbane. Për më tepër, shkalla e mbulimit të përgjithshëm prej 88%

është më e larti në të gjithë Shqipërinë (76%), duke treguar se çështja e njohur e kostove të infrastrukturës për mbulimin e furnizimit me ujë është më e lartë (dhe kështu më e vështirë për t'u arritur) se në zonat më rurale.

Tabela 32: Ndërmarrjet e Ujësjellës-Kanalizimeve në BU Ishëm-Erzen, Popullsia dhe Mbulimi i Furnizimit me Ujë, 2020

Kompanitë e Shërbimit të Ujit	Emri i Kompanise	Nr. i kompanive WS	Popullsia brenda zonës juridike	Popullsia brenda zonës së shërbimit	Mbulimi i Shërbimit të Furnizimit me Ujë (%)
Shqipëria		57	4,409,430	3,353,455	76%
Ishëm-Erzeni RB		6	1,541,660	1,349,647	88%
Prefektura Tiranë		**4**			
Bashkia e Tiranës (100%)	Tiranë MB		842,103	812,076	96%
Bashkia Vorë (100%)	Vorë UK		39,592	19,350	49%
Bashkia Kamëz (100%)	Kamëz UK		137,886	65,880	48%
Bashkia Kavajë (100%)	Kavajë UK		84,250	81,304	97%
Prefektura Durrës		**2**			
Bashkia e Durrësit (100%)	Durrës MB		357,022	335,897	94%
Bashkia Krujë (100%)	Krujë UK		80,807	35,140	43%
Bashkia Shijak (100%)	Durrës MB				
% në krahasim me Shqipërinë		11%	35%	40%	

Të dhënat e ERRU 2020, Raporti i Bilancit të Ujit (niveli i Ndërmarrjeve së UK)

Përsa i përket ndryshimeve në lidhje me normat në 3 vitet e fundit, ka ndryshime mjaft të vogla për t'u vërejtur, si për BU I-E, ashtu për të gjithë Shqipërinë. Kjo tregon se fokusi i investimeve të realizuara aktualisht është më tepër në përmirësimin e cilësisë së komponentëve të tjerë të shërbimit (p.sh. vazhdimësia e shërbimit) sesa në zgjerimin e mbulimit. Përveç kësaj për BU I-E, edhe nëse lidhjet në rrjet rriten, ato mund të mos "arrijnë" me përsëri kërkesën e nevojave për ujë shkak të rritjes së popullsisë.

Tabela 33: Mbulimi i Furnizimit me Ujë në BU Ishëm-Erzen, 2018-2020

Mbulimi i Shërbimit të Furnizimit me Ujë / Viti	2018	2019	2020
Shqipëria	78%	77%	76%
Ishëm-Erzeni RB	**90%**	**88%**	**88%**

Të dhënat e ERRU 2020, Raporti i Bilancit të Ujit (niveli i Ndërmarrjeve së UK)

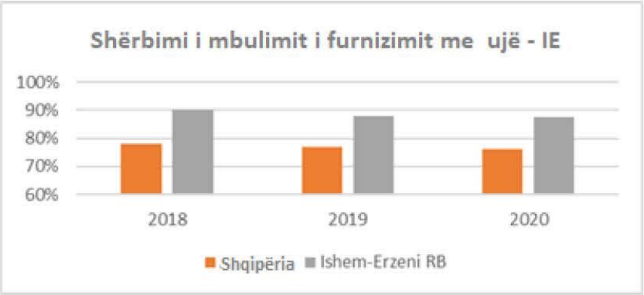

5.2.2 Humbjet e ujit në lidhje me Furnizimin me ujë të popullsisë

Tabela 34: Humbjet e ujit në BU Ishëm-Erzen, 2018-2020

Humbjet e ujit (në përgjithësi)	2018	2019	2020
Shqipëria	64%	64%	65%
Ishëm-Erzeni RBs	**64%**	**63%**	**67%**

Të dhënat e ERRU 2018-2020, Raporti i Bilancit të Ujit (niveli i Ndërmarrjeve së UK)

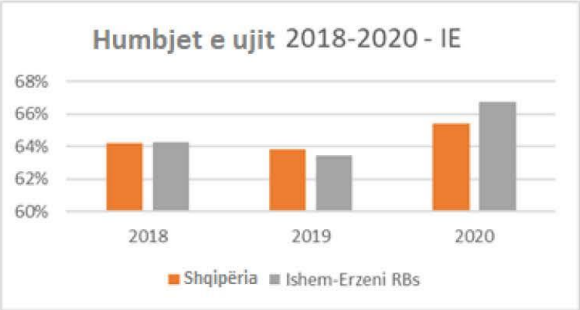

Duke parë më në detaje llojet e ndryshme të humbjeve të ujit, informacioni i marrë nga ERRU ofron një klasifikim shumë të dobishëm:

- "Humbjet administrative", kryesisht për shkak të lidhjeve të paligjshme (përllogaritur në 20% të prodhimit vjetor të ujit), por edhe faturimit tavan / dysheme (pa matës);
- "Humbjet e infrastrukturës", të cilat janë humbjet "klasike" të furnizimit me ujë për shkak të amortizimit dhe vjetërsimit të infrastrukturës;
- "Humbje faturimi", që do të thotë sasi përdorimi të autorizuara por jo të faturuara (p.sh. lexime të pasakta).

Humbjet e faturimit nuk janë aq të rëndësishme në krahasim me kategoritë e tjera dhe mund të shihen si humbje administrative (duke qenë jo-teknike). Gjatë mbledhjes së informacionit, Ndërmarrja e UK të Durrësit e ka qasje për të mos raportuar humbjet e faturimit.

Bazuar në këtë klasifikim të humbjeve administrative kundrejt infrastrukturës, mund të vlerësohet se ku janë çështjet kyçe, si dhe gjatë planifikimin, ku duhet të prioritizohen përmirësimet e ardhshme. Këtu nevojitet një vlerësim i kujdesshëm, pasi nga njëra anë, përmirësimi i infrastrukturës mund të arrihet me kosto më të ulët se masat më komplekse, nga ana tjetër ulja e kostove administrative

mund të jetë relativisht e lirë, por e vështirë për t'u zbatuar për shkak të rezistencës. (p.sh. për anulimin e lidhjeve të paligjshme).

Ndërsa për të gjithë Shqipërinë humbjet administrative dhe infrastrukturore janë të ngjashme, në BU Ishëm dhe Erzen humbjet në infrastrukturë janë pak më të larta. Ekzistojnë disa dallime ndërmjet ndërmarjeve të ujësjellësit në lidhje me marrëdhëniet dhe kategorive që lidhen me ndryshimin e kostos. P.sh. për Tiranën, humbjet në infrastrukturë janë 59% e humbjeve të përgjithshme, që është një përqindje më e lartë se mesatarja e të gjithë Shqipërisë.
Një shembull interesant që tregon sfidat në lidhje me besueshmërinë e të dhënave është ai i ujësjellësit Kamëz, ku ndarja e humbjeve administrative dhe infrastrukturore bazohet qartë në gjykimin e ekspertëve, pasi ato janë saktësisht të njëjta.

Tabela 35: Llojet e humbjeve të vëllimit të ujit, BU Ishëm-Erzen, 2020

Kompanitë e Shërbimit të Ujit	Vëllimi i Humbjeve të Ujit	*Nga të cilat Humbjet Administrative*	*Prej të cilave Humbjet në Infrastrukturë*	*Nga të cilat Humbjet e Faturimit*
Shqipëria	**202,789,327**	*98,344,285*	*102,805,080*	*1,639,962*
Ishëm-Erzeni RB	**102,787,507**	*46,202,853*	*56,484,619*	*100,035*
Prefektura Tiranë				
Tiranë MB	57,276,816	*23,309,641*	*33,965,191*	*1,984*
Vorë UK	1,200,000	*525,763*	*666,237*	*8,000*
Kamëz UK	4,904,570	*2,417,341*	*2,417,341*	*69,888*
Kavajë UK	3,790,000	*2,260,300*	*1,514,600*	*15,100*
Prefektura Durrës				
Durrës MB	33,917,747	*16,857,918*	*17,059,829*	-
Krujë UK	1,698,374	*831,890*	*861,421*	*5,063*
% në krahasim me Shqipërinë	51%	47%	55%	6%

Të dhënat e ERRU 2020, Raporti i Bilancit Ujor (niveli i Ndëmarrjeve së UK)

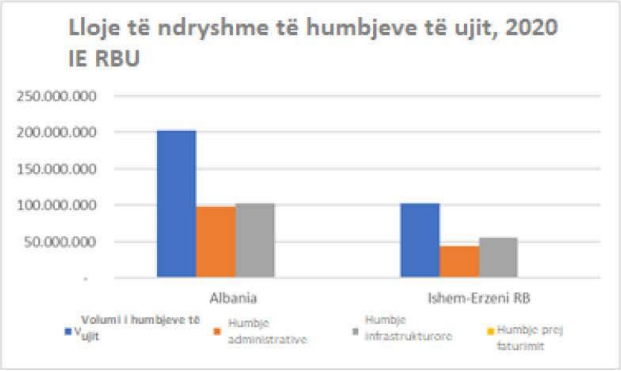

Tabela 36: Lloje e Humbjeve të Vëllimit të Ujit, BU Ishëm-Erzen, 2018-2020 (në %)

Humbjet e ujit / Viti	2018	2019	2020
Shqipëria			
Humbjet administrative	51.5%	54.0%	48.5%
Humbjet në infrastrukturë	45.9%	44.6%	50.7%
Humbjet e faturimit	2.6%	1.4%	0.8%
Ishëm-Erzeni RB			
Humbjet administrative	70.3%	68.5%	45.0%
Humbjet në infrastrukturë	27.2%	31.4%	55.0%
Humbjet e faturimit	2.4%	0.1%	0.1%

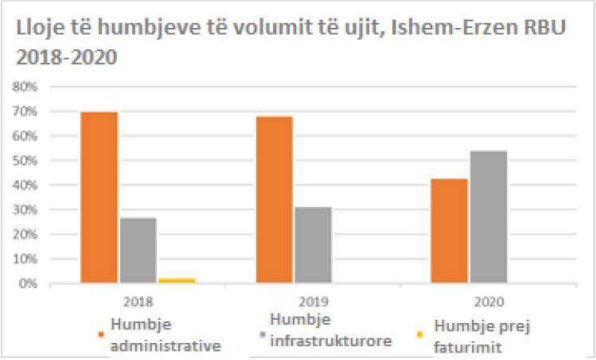

Lidhur me vëllimet e ujit të nxjerrë, një burim kyç informacioni shtesë është baza e të dhënave e lejeve në AMBU.
Nga kjo, kategoritë e mëposhtme të lejeve janë të lidhura me furnizimin publik me ujë dhe janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme:

- Burimi i ujit sipërfaqësor për ujë të pijshëm;
- Burimi i ujërave nëntokësore për ujë të pijshëm.

Në tabelën e mëposhtme, informacioni është përmbledhur më tej për të përcaktuar vëllimet e ujit sipas kompanive të furnizimit me ujë nga:

- Duke përjashtuar lejet për ujërat nëntokësore për industri;
- Kombinimi i lejeve të ndryshme që i përkasin një Ujësjellësi (të njëjtat Ndërmarrje ujësjellësash kanë një leje për të gjitha burimet e tyre të ujit që përdorin, të tjerat kanë një leje për çdo burim uji).

Bazuar në këtë qasje, vetëm 40 nga 57 ndërmarrjet e ujësjellësit kanë disa leje për nxjerrjen e ujit.

Tabela 37: Lejet për përdorim uji të pijshëm nga Ujësjellësi, BU Ishëm-Erzen, 2021

Sipërfaqja + Burimi i ujërave nëntokësore për ujë të pijshëm	Shqipëria	Ishëm-Erzeni RB	% në krahasim me Shqipërinë
Nr. i kompanive	42	4	10%
Sasia e parashikuar (m3)	**230,149,237**	**116,771,325**	51%
Shuma e parashikuar (ALL)	16,797,063	7,127,159	42%
Sasitë aktuale të faturuara (m3)	**235,522,567**	**182,589,645**	78%
Shuma aktuale e faturuar (ALL)	20,030,346	12,255,390	61%
Sasia aktuale kundrejt sasisë së parashikuar	1.02	1.56	

Të dhënat AMBU (Niveli BU); sasitë aktuale dhe shuma e faturuar janë për periudhën janar-gusht 2021.

5.3 Karakteristikat e kanalizimeve dhe trajtimit të ujërave të zeza

Tabela 38: Mbulimi i kanalizimeve krahasuar me mbulimin me ujësjellës, BU Ishëm-Erzen, 2020

Kompanitë e Shërbimit të Ujit	*Rikuperimi i kostos së kostove totale*	*Mbulimi i kostos së kostove të drejtpërdrejta operative dhe monitoruese*	*Shkalla aktuale e arkëtimit të faturimit*	*Mbulimi i Kanalizimeve*	*Mbulimi i furnizimit me ujë*
Shqipëria	**79%**	***103%***	**77%**	***51%***	**76%**
Ishëm-Erzeni RB					
Prefektura Tiranë					
Tiranë MB	131%	*153%*	85%	*90%*	96%
Vorë UK	89%	*90%*	94%	*48%*	49%
Kamëz UK	58%	*93%*	93%	*100%*	48%
Kavajë UK	40%	*53%*	57%	*62%*	97%
Prefektura Durrës					
Durrës MB	72%	*83%*	71%	*57%*	94%
Krujë UK	46%	*61%*	58%	*26%*	43%

Kompanitë e Shërbimit të Ujit	*Mbulimi i Kanalizimeve*	*Mbulimi i furnizimit me ujë*
Shqipëria	***51%***	**76%**
Ishëm-Erzeni RB		
Prefektura Tiranë		
Tiranë MB	*90%*	96%
Vorë UK	*48%*	49%
Kamëz UK	*100%*	48%
Kavajë UK	*62%*	97%
Prefektura Durrës		
Durrës MB	*57%*	94%
Krujë UK	*26%*	43%

Të dhënat e ERRU 2020, Raporti Vjetor

5.4 Vlerësimi i niveleve aktuale të rikuperimit të kostove të shërbimeve të ujit

5.4.1 Përcaktimi i tarifave në lidhje me largimin/trajtimin e furnizimit me ujë dhe kanalizimeve

Sa i përket përcaktimit të tarifave, Enti Rregullator i Ujit (ERRU) ka një rol vendimtar në përcaktimin e politikës tarifore të shërbimit të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve. Ai ka objektiva të drejtojë sektorin drejt kostove të rikuperimit dhe njëkohësisht, të mbrojë interesat e konsumatorëve në lidhje me kushtet, cilësinë, qëndrueshmërinë dhe përballueshmërinë e shërbimit.
Pra, ERRU ka vendosur rregulla për aplikimin, shqyrtimin dhe miratimin e tarifave për furnizimin me ujë dhe largimin dhe trajtimin e ujërave të zeza (bazuar në ligjin nr. 8102 datë 28.03.1996, i ndryshuar). Ai përcakton metodologjinë për llogaritjen e tarifave me pakicë dhe shumicë të ujit për konsum publik, largimin dhe trajtimin e ujërave të zeza në përputhje me politikën e qeverisë për zhvillimin e sektorit dhe Direktivën e BE-së për Ujërat. Qëllimi kryesor i sektorit është arritja e mbulimit të plotë të kostos.
Në këtë rast, ERRU duhet të sigurojë që klientët të paguajnë tarifa bazuar në kostot e nevojshme dhe të arsyeshme për shërbimet e ofruara. Qëllimi fillestar është mbulimi i menjëhershëm i kostove të funksionimit dhe mirëmbajtjes, ndërsa mbulimi i kostos totale është objektivi më i largët. Politika tarifore e ndjekur nga ERRU përfshin një rritje graduale të tarifave në vitet në vijim, me kusht që ofruesit e shërbimeve të arrijnë një nivel të përmirësuar të performancës së shërbimit.

5.4.2 Çmimi aktual i ujit dhe tarifat e arkëtimit nga faturimi për furnizimin me ujë dhe largimin/trajtimin e ujërave të zeza

Bazuar në sa më sipër, tarifat aktuale për grup përdoruesish dhe struktura e tyre në BU I-E jepen nëTabela 39 më poshtë.
Ekzistojnë tre grupe të dallueshme përdoruesish, që janë institucionet shtetërore, familjet dhe bizneset (përfshirë industrinë).
Siç shihet, aplikohet një tarifë fikse për çdo lidhje; Për sa i përket furnizimit/konsumit të ujit të pijshëm (i matur ose i vlerësuar), zbatohet një tarifë fikse për m^3, e cila është më e ulët për institucionet/lidhjet shtetërore. Tarifat për bizneset janë më të ulëta ose të njëjta si për familjet.
Për sa i përket largimit të ujërave të zeza, llogariten/faturohen të njëjtat m^3 si uji i përdorur. Edhe këtu vërehen tarifa më të ulëta për institucionet shtetërore, ndërsa tarifat e ujërave të zeza për

bizneset janë më të ulëta ose të njëjta me ato familjare. Nuk ka asnjë diferencim për sa i përket përbërjes së ujërave të zeza të depozituara/ngarkesave ndotëse.
Kjo në thelb do të thotë se institucionet shtetërore kontribuojnë në një masë më të vogël në kostot e furnizimit me ujë dhe kanalizimeve sesa dy grupet e tjera të përdoruesve; ky është rasti i disa shoqërive dhe bizneseve, duke kontribuar më pak se familjet.

Përsa i përket tarifave që aplikohen në BU I-E, për ujësjellësin në Kavajë dhe Krujë tarifat janë më të ulëta se për ndërmarrjet e tjera të ujësjellsave, ndërsa për Kamzën nuk ekzistojnë tarifa të miratuara nga ERRU.

Duhet theksuar këtu se në vitin 2020, nga 57 ndërmarrjet e ujësjellësit në Shqipëri, 14 nuk kanë tarifa të miratuara nga ERRU, ndërsa 8 nuk janë të licencuara nga ERRU (kryesisht për shkak të vështirësive për të emëruar teknik të kualifikuar, drejtues me diplomën përkatëse sipas kërkesave ligjore dhe parashikimit të Aktit të Miratimit Higjieno-Sanitar nga Inspektorati Shtetëror Shëndetësor).

Në përgjithësi, dhe siç raporton ERRU në raportin e saj të performancës 2020, besueshmëria dhe saktësia e të dhënave tekniko-ekonomike mbetet një sfidë për sektorin e shërbimeve të ujit pasi të dhënat e raportuara nga kompanitë në ERRU shpesh nuk përputhen me bilancet financiare dhe bilancet e ujit, veçanërisht kur aplikohet për tarifat e reja. Prandaj, ERRU punon në përmirësimin e besueshmërisë së bazës së të dhënave; duke përfshirë gjithashtu në metodologjinë e tarifave të rishikuar një vlerësim të saktësisë së të dhënave të raportuara nga kompanitë që aplikojnë për tarifa të reja. Këtu përfshihen propozimet për mënyrat dhe mjetet e rritjes së saktësisë së të dhënave që do të zbatohen nga institucionet publike për të rritur përgjegjësinë e tyre në këtë drejtim.

Tabela 39: Tarifat e Ujit (Furnizimi me ujë të pijshëm/largimi i Ujërave të Zeza) për BU Ishëm-Erzen, 2020

	Furnizimi me ujë të pijshëm(lekë/m3)			Hedhja e ujërave të zeza(lekë/m3)			Tarifa fikse(ALL/Klient/muaj)		
Ishëm-Erzeni RB	Shtetit	Ndërmarrjet	Familjet	Shtetit	Ndërmarrjet	Familjet	Shtetit	Ndërmarrjet	Familjet
Prefektura Tiranë									
Tiranë MB	*65*	*140*	*155*	*11*	*30*	*35*	*200*	*200*	*200*
Vorë UK	*65*	*140*	*155*	*15*	*30*	*35*	*200*	*200*	*200*
Kamëz UK	*n/a*	*n/a*	*n/a*	*n/a*	*n/a*	*n/a*	*n/a*	*n/a*	*n/a*
Kavajë UK	*38*	*80*	*100*	*15*	*20*	*20*	*n/a*	*n/a*	*n/a*
Prefektura Durrës									
Durrës MB	*70*	*120*	*130*	*50*	*60*	*60*	*150*	*150*	*150*
Krujë UK	*35*	*80*	*100*	*8*	*12*	*12*	*100*	*200*	*200*

Të dhënat e ERRU 2020, Raporti Vjetor

Tabela 40 paraqet informacionin përkatës për Shqipërinë dhe BU I-E në lidhje me dy tregues, që janë:

- "Shkalla aktuale e arkëtimit"(SHAA): siç vlerësohet edhe nga ERRU, ky tregues nuk është aq realist pasi shumë kompani i përjashtojnë arkëtimet me vonesë, por që mblidhen brenda vitit dhe raportohen si arkëtim debiti;
- "Norma e përgjithshme e arkëtimit" (NPA): përfshin të gjitha të ardhurat e realizuara nga ujësjellsat, madje edhe debitimet e vjetra, duke marrë kështu një perspektivë më

afatmesme/afatgjatë të normës së arkëtimit. Kjo normë përfaqëson një situatë më realiste të performancës financiare, pasi po korrigjon disi "gabimin" e gjetur në SHAA.

Tabela 40: Normat e arkëtimit të faturimit, BU Ishëm-Erzen, 2020

Kompanitë e Shërbimit të Ujit	*Shkalla aktuale e arkëtimit të faturimit*	*Norma e përgjithshme e arkëtimit të faturimit*
Shqipëria	***77%***	***90%***
Ishëm-Erzeni RB		
Prefektura Tiranë		
Tiranë MB	*85%*	*89%*
Vorë UK	*94%*	*96%*
Kamëz UK	*93%*	*121%*
Kavajë UK	*57%*	*70%*
Prefektura Durrës		
Durrës MB	*71%*	*88%*
Krujë UK	*58%*	*105%*

Të dhënat e ERRU 2020, Raporti Vjetor

5.4.3 Performanca Financiare e Shërbimit të Ujit / Mbulimi i kostos së përgjithshme financiare aktuale

Tabela 41: Rezultatet Financiare të Shërbimit të Ujit, BU Ishëm-Erzen, 2018-2020

në '000 lekë

Rezultatet financiare të WS	2018	2019	2020
Shqipëria	-879,739	-2,830,991	-3,298,699
Ishëm-Erzeni RB	1,048,239	-249,852	-302,559

Të dhënat e ERRU 2018-2020, Raporti i Performancës (niveli i Ndërmarrjeve së UK)

5.4.4 Nivelet aktuale të mbulimit të kostos financiare të furnizimit me ujë dhe largimit/trajtimit të ujërave të zeza (të ndara)

Tabela 42: Tarifat totale të mbulimit të kostos për impiantet e furnizimit me ujë – kanalizime - trajtimit të ujërave të zeza, BU Ishëm-Erzen, 2020

									në '000 lekë	*në %*	*në %*	*në %*
Kompanitë e Shërbimit të Ujit	TË ARDHURA T Uji	TË ARDHURAT Kanalizime	TË ARDHURAT TP e ujërave të zeza	KOSTOT DREJTET Uji	KOSTOT DREJTET Kanalizime	KOSTOT DREJTET TP e ujërave të zeza	KOSTOT TJERA Uji	KOSTOT TJERA Kanalizime	KOSTOT TJERA TP e ujërave të zeza	Shkalla e rikuperimit total të kostos Uji	Shkalla e rikuperimit total të kostos Kanalizime	Shkalla e rikuperimit total të kostos TP e ujërave të zeza
Shqipëria	**8,390,079**	**1,233,044**	**227,290**	**8,729,978**	**682,456**	**130,056**	**2,832,484**	**601,403**	**172,741**	**73%**	**96%**	**75%**
Ishëm-Erzeni RB	4,927,702	722,499	227,290	4,440,489	250,224	67,485	1,237,473	144,784	39,596	87%	183%	212%

Prefektura Tiranë												
Tiranë MB (100%)	3,641,379	421,849	0	2,626,273	79,398	0	1,019,988	0	0	100%	531%	n/a
Vorë UK (100%)	59,542	7,454	0	73,387	1,632	0	320	0	0	81%	457%	n/a
Kamëz UK (100%)	192,623	32,982	0	239,080	26,008	0	26,626	96,675	0	72%	27%	n/a
Kavajë MB (100%)	93,304	15,905	278	250,010	5,942	9,412	67,433	8,442	16,977	29%	111%	1%
Prefektura Durrës												
Durrës MB (100%)	891,327	236,701	227,012	1,168,792	135,598	58,073	116,917	35,710	22,619	69%	138%	281%
Krujë MB (100%)	49,526	7,608	0	82,947	1,646	0	6,189	3,957	0	56%	136%	n/a
% në krahasim me Shqipërinë	59%	59%	100%	51%	37%	52%	44%	24%	23%			

Të dhënat e ERRU 2020, Raporti i Performancës (niveli i Ndërmarrjeve së UK)

6 MANGËSITË E IDENTIFIKUARA NË LIDHJE ME INFORMACIONIN MBI KARAKTERISTIKAT DHE NIVELET E MBULIMIT TË KOSTOS SË SHËRBIMEVE TË UJIT

Në përgjithësi, mangësitë kryesore janë:

- Informacion në lidhje me vetë-ofrimin e shërbimeve (p.sh. bujqësia, ujitja, nxjerrjet dhe shkarkimet e ujit nga industria dhe familjet);
- Edhe nëse bëhen shumë përpjekje për përmirësimin e situatës, ngelet shumë për të bërë në sigurimin e besueshmërisë së informacionit në lidhje me vëllimet (të matura) / popullsinë që I ofrohet shërbimi / humbjeve etj., por edhe lidhur me informacionin financiar të ndërmarrjeve të ujësjellësit;
- Informacion mbi investimet e planifikuara, si dhe planet se si të mbulohen kostot shtesë (p.sh. i ITUN) në një mënyrë që siguron një rikuperim të kostos "të pranueshme", si dhe një plan se si të sigurohet qëndrueshmëria financiare e ujësjellësave në afat të gjatë të lidhura me investime të tilla që rrisin cilësinë e shërbimit;
- Vlerësimet e kostove mjedisore dhe burimeve në lidhje me ofrimin e shërbimeve të ujit.

7 SKENARI BAZË: PARASHIKIMI I SË ARDHMES

Fatkeqësisht, për shumë elementë thelbësorë në lidhje me kërkesën për ujë, në Shqipëri (si dhe në shumë vende të tjera) nuk disponohet informacion sistematik mbi nxitësit përkatës socio-ekonomikë dhe efektet e tyre në menaxhimin e ujit. Ato për të cilat nuk mund të gjendeshin vlerësime të besueshme janë:

Faktorë të jashtëm:

- Ndryshimet teknologjike që do të ndikojnë në furnizimin me ujë, kërkesën për ujë dhe trajtimin e ujërave të zeza;
- Ndryshimet e përgjithshme në regjimet tatimore/fiskale që do të ndikojnë në zhvillimin/strukturën e ekonomisë me efekte në menaxhimin e ujit (p.sh. një taksë e mundshme e gjelbër; ndryshime në promovimin e politikave të investimeve ekonomike/politikave të punësimit, ndryshime në normën e TVSH-së etj.

Politikat dhe investimet e ujit:

- Planifikohen burime të reja të furnizimit me ujë;
- Teknologjitë e reja që do të zbatohen (që çojnë p.sh. në përmirësimin e cilësisë së ujit);
- Programet për reduktimin e ndotjes në bujqësi;
- Programet e reduktimit të ndotjes nga industritë;

- Strategjitë e mbrojtjes nga përmbytjet;
- Strategjitë për ruajtjen e natyrës / restaurimit të ligatinave / rikthimi në gjendje natyrale të lumit;
- Ndryshime në politikat e çmimit të ujit (përsa i përket tarifave për shërbimet e ujit, por edhe tarifat e përdorimit të ujit).

Politikat makroekonomike:
Projeksionet e ardhshme (dhe efektet e tyre lidhur me menaxhimin e ujit) në:
- Politika e turizmit
- Politika bujqësore (p.sh. rritja e sektorit vaditës me 10% e parashikuar për të gjithë vendin, BU dhe zona specifike);
- Politika industriale (p.sh. rritja e sektorit të përpunimit të ushqimit me 10%, duke sjell pasoja në vëllimet e ujërave të zeza);
- Politika energjetike (p.sh. rritja e përqindjes së energjisë së rinovueshme me 10%; rritja e rëndësisë së hidrocentraleve në rajone specifike me 20%)

Politikat globale/evropiane (aderimi):
- Efektet e përpjekjeve në lidhje me anëtarësimin në Bashkimin Evropian:
  - Ndikimi në sektorët kryesorë ekonomikë;
  - Ndikimi i Politikës së Përbashkët Bujqësore (PPB);
  - Punësimi/papunësia;
  - Zhvillimi rajonal.

Pavarësisht nga këto boshllëqe, disa informacione të rëndësishme në lidhje me parashikimet e ardhshme të disponueshme janë paraqitur në nën-kapitujt e mëposhtëm.

7.1 Rritja e popullsisë

Një factor i jashtëm kryesor që përcakton prioritetet e ardhshme në lidhje me menaxhimin e ujit është rritja e numrit të popullsisë, pasi kjo ndikon drejtpërdrejt në nevojën për ofrimin e shërbimeve të ujit, por në të njëjtën kohë mund të rrisë presionet në mjedisin ujor (p.sh. përmes ujërave të zeza të patrajtuara, ujit shtesë, vëllimet e nevojshme si për popullsinë, por edhe për aktivitetet ekonomike, masat e nevojshme që duhen marrë për mbrojtjen nga përmbytjet etj.).

Për BU I-E (shihTabela 43 më poshtë), parashikimet e popullsisë tregojnë një rritje të pritshme nga viti 2021 deri në vitin 2031 prej 4%, që është dukshëm më e lartë se rënia e pritshme e popullsisë në këtë hark kohor për të gjithë Shqipërinë.

Kjo do të ndikojë qartë në kërkesat e menaxhimit të ujit në shumë mënyra, pra në lidhje me furnizimin me ujë dhe kanalizimet. Për të vlerësuar më mirë këto ndryshime, duhet një analizë më e detajuar e ndryshimeve rajonale me basenin(et), e lidhur gjithashtu me ndryshimet e konsumit për frymë.

Tabela 43: Shtrirja e popullsisë, skenari i rajonalizuar, BU Ishëm-Erzen, 2021-2026-2031

në '000 lekë

Rezultatet financiare të WS	2018	2019	2020
Shqipëria	-879,739	-2,830,991	-3,298,699
Ishëm-Erzeni RB	1,048,239	-249,852	-302,559

Të dhënat e Instat (Niveli Qarku)

7.2 Zhvillimi i përgjithshëm ekonomik (rritja ekonomike)

Ministria e Financave në programin buxhetor afatmesëm 2022-2024, bën me dije se pas recesionit të fortë në vitin 2020 në nivelin -4.0 për qind, sipas vlerësimit të fundit të INSTAT, ekonomia pritet të rimëkëmbet në vitin 2021 sipas një parashikimi afat të mesëm. Rritja ekonomike parashikohet në 5.5 për qind në vitin 2021 dhe parashikohet të mbetet mbi 4 për qind në periudhën afatmesme. Më konkretisht, rritja ekonomike parashikohet përkatësisht në 4.8, 4.5 dhe 3.9 për qind për vitet 2022, 2023 dhe 2024.

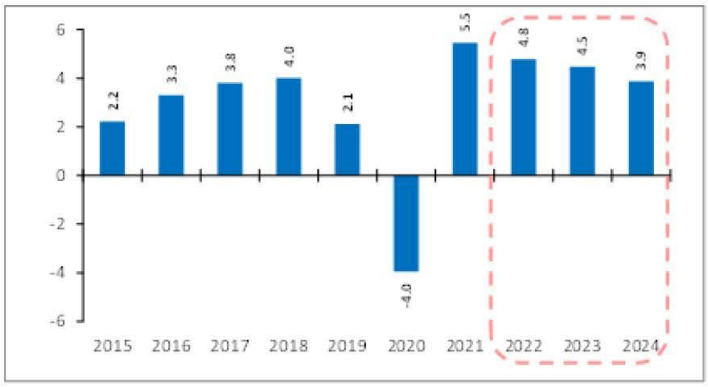

MF, 2021

Këtu nevojiten më shumë projeksione afatgjata dhe të rajonalizuara, pasi vendimet për menaxhimin e ujit kërkojnë kohë për t'u zbatuar, por edhe kanë një perspektivë afatgjatë në efektet e tyre.

7.3 Shtrirjet e investimeve në sektorin e ujit

Përtej informacionit të dhënë për investimet në seksionin e mbulimit të kostos në lidhje me furnizimin me ujë të pijshëm dhe kanalizimet (kapitulli 5.4.3 më sipër), programi kombëtar i sektorit të ujit 2018-2030 (i cili ende nuk është miratuar, por është konsultuar gjerësisht me të gjithë aktorët përkatës, në niveli kombëtar dhe vendor, duke përfshirë takime të ndërsjella me ministritë e linjës) paraqet dhe analizon objektivat për sektorin e ujit (duke ndjekur logjikën e Axhendës së OKB-së 2030 të SDG-ve për ujin):

Bazuar në këto projeksione mbi objektivat, janë kryer analiza financiare për secilin objektiv (dhe vlerësime për boshllëqet financiare, atje ku ka). Janë bërë llogaritje duke marrë parasysh zërat specifikë buxhetor të listuar në Programin PBA, për secilin institucion përgjegjës.

Si rrjedhojë, nevojat totale të financimit për arritjen e këtyre objektivave llogariten në 388,4 miliardë lekë deri në vitin 2030, ndërsa buxheti aktual i parashikuar në këtë periudhë kohore është 237,4 miliardë lekë, duke krijuar një hendek financiar prej 151 miliardë lekësh.

7.4 Identifikimi i boshllëqeve në lidhje me projeksionet përkatëse për të ardhmen/skenarin bazë

Është e qartë se vlerësimet e përgjithshme (bazuar në projeksionet ekzistuese) në lidhje me kërkesën e ardhshme për ujë (për furnizimin me ujë) dhe presionet e ardhshme të lidhura me ujin mbi burimet ujore (në lidhje me sasinë dhe cilësinë) nuk mund të bëhen në këtë fazë, pasi shumë prej tyre nuk janë të disponueshme.

Përveç parashikimeve specifike që duhet të krijohen / zhvillohen më në detaje / të mbështeten nga studime të veçanta, hendeku më urgjent është i orientuar drejt procesit.

Ndërsa AMBU duhet të ketë të qartë drejtimin në krijimin e një skenari bazë, në lidhje me efektet në menaxhimin e ujit, ky nuk është një proces që mund të bëhet vetem brenda institucionit. Këtu kërkohet një qasje sistematike e krijimit të një skenari, pasi informacioni / njohurtë e ekspertëve gjenden në një sërë ministrish përkatëse (bujqësi, zhvillim rural, ekonomi, etj.), si dhe nga institute dhe palë të tjera të interesuara (Ujësjellësat, shoqatat bujqësore, institutet kërkimore, organizata, etj.). Planet strukturore dhe rajonale, si dhe planet e autoriteteve vendore, do të përbëjnë burime të rëndësishme informacioni. Ndërsa do të jetë e vështirë për të marrë informacion mbi disa parametra të përmendur në listën e mësipërme.

Synimi është që vlerësimet e përgjithshme, të rajonalizuara për kërkesën e ardhshme për ujë dhe presionet e pritshme mbi burimet ujore (sasia/cilësia) në basenet ujore do të zhvillohen në të ardhmen.

PLANI I MENAXHIMIT TË BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike XI (Programi i Masave)

1. Udhëzues për analizën e masave në trupat ujorë sipërfaqësorë

Ky dokument përshkruan rrugën që është ndjekur për zhvillimin e një programi masash, në kushtet shqiptare, për përmirësimin e gjendjes së ujërave sipërfaqësore në basenin e Ishmit. Masat e propozuara përfshijnë politika, programe arsimore dhe investime në infrastrukturë që trajtojnë çështje specifike të burimeve ujore në trupa të veçantë ujorë.

Mjeti kryesor për zbatimin e DKU-së është PMBU-ja, duke përfshirë programin e tij të masave (PM). PM është hartuar për të mundësuar përgjigjen e duhur ndaj presioneve përkatëse të identifikuara në nivelin e rajonit të basenit ujor gjatë analizës së presioneve dhe ndikimeve, për të mundësuar që baseni i lumit ose trupi ujor të arrijë status të mirë. Për shembull, nëse një presion i rëndësishëm anashkalohet gjatë analizës së presioneve dhe ndikimeve, programi i monitorimit mund të mos jetë i hartuar për të vlerësuar presionin dhe Programi i Masave mund të mos parashikojë veprimet e duhura për të adresuar presionin.

1.1 Hyrja dhe qëllimi

Direktiva Kuadër e Ujit (DKU) vendos një kornizë për menaxhimin e qëndrueshëm të ujit nëpërmjet zhvillimit të Planeve të Menaxhimit të Baseneve Ujore (PMBU), për të parandaluar përkeqësimin e mjedisit ujor dhe për të arritur statusin e mirë të të gjithë trupave ujorë. Sipas DKU-së, PM-të duhet të hartohen për të arritur objektivat mjedisore (DKU Neni 11(1)), kur pritet të identifikohen masat e nevojshme për të arritur statusin e mirë. Identifikimi i masave përfshin fazën diagnostike të planifikimit të basenit ujor, që është përgatitja e veprimeve përkatëse të propozuara për basenin ujor. Identifikimi i masave vijon dhe bazohet drejtpërdrejt në analizën e presioneve dhe ndikimeve, të cilat duhet të kanë sqaruar burimet më të rëndësishme dhe shkaqet rrënjësore të problemeve të ndryshme të burimeve ujore.

Masat janë hartuar bazuar në vlerësimin e gjendjes aktuale të trupit ujor, të plotësuar me informacionin nga analiza e presioneve dhe ndikimeve që ndikojnë në trupin ujor. Prandaj, çdo hap i procesit të planifikimit është i nevojshëm për të siguruar që veprimet e duhura të zbatohen në vendin e duhur.

Procesi i planifikimit të PMBU-së është i diktuar nga përafrimi i Direktivës në legjislacionin kombëtar dhe rregullimet administrative, dhe u pasua me karakterizimin e trupave ujorë të lumenjve (përfshirë analizën e presioneve dhe ndikimeve, analizën ekonomike, përcaktimin e trupave ujorë dhe vendosja e tipologjisë dhe kushteve të referencës për trupat ujorë sipërfaqësorë: baza për vlerësimin e statusit ekologjik).

Sipas nenit 37[1]të ligjit 111/2012 deklaron se për arritjen e objektivave mjedisore të përcaktuara në nenin 25 të këtij ligji, hartohet programi i masave për basenin ujor, duke marrë parasysh rezultatet e analizës. Programi i masave të basenit ujor rishikohet çdo 6 vjet dhe, nëse është e nevojshme, përditësohet. Këshilli Kombëtar i Ujit, me propozimin e Këshillit përkatës të Basenit, miraton programin e masave të hartuara.

[1]Neni 37[1]të ligjit 111/2012 për "Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore" ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018.

1.2 Qasja Teknike

Qasja e ndjekur për zbatimin e programit të masave të kësaj PMBU-je, bazohet në modelin konceptual të DKU-së së Bashkimit Evropian, siç përcaktohet në Udhëzimin nr. 35 në lidhje me raportet e DKU-së (WISE 2016).

Qëllimet kryesore të DKU-së janë:

- Nuk ka përkeqësim të gjendjes për trupat ujorë sipërfaqësorë dhe nëntokësorë dhe mbrojtjen, përmirësimin dhe rehabilitimin e të gjithë trupave ujorë;
- Arritja e një gjendjeje të mirë për të gjithë trupat ujorë. Kjo përfshin objektivat e statusit të mirë ekologjik dhe statusit të mirë kimik për trupat ujorë sipërfaqësorë tërësisht natyrorë; potencial i mirë ekologjik dhe status i mirë kimik për të gjithë trupat ujorë të modifikuar rëndë ose artificial; dhe status të mirë sasior dhe gjendje të mirë kimike për të gjithë trupat ujorë nëntokësorë.

Masat synohen për sa i përket llojit dhe shtrirjes së tyre për të siguruar që presionet janë adresuar dhe se kjo do të sjellë përmirësime drejt arritjes së statusit ose potencialit të mirë në trupat ujorë individualë. Masat janë hartuar bazuar në vlerësimin e gjendjes aktuale të trupit ujor, të plotësuar me informacionin nga analiza e presioneve dhe ndikimeve që ndikojnë në trupin ujor. Direktiva specifikon më tej se PM-të do të përfshijnë si minimum 'masa bazë' dhe, kur është e nevojshme, për të arritur objektivat, 'masa plotësuese'.

Zhvillimi i programit të masave është një proces pjesëmarrës ku duhet të përfshihen aktorët kryesorë vendorë. Masat kanë nevojë për mbështetje të gjerë dhe mbështetje politike për të qenë të suksesshme.

Sipas Raportit Nr. 110 Udhëzues për Armeninë[2] deklaron se për vlerësimin e programit të masave, duhet të bazohet në të gjitha analizat paraprake të bëra në planin e basenit ujor. Për të zhvilluar me sukses një program masash me kosto efektive dhe të arritshme, procesi i planifikimit të basenit të lumit kërkon:

- Karakterizimin e plotë të basenit ujor dhe inventarizimi i trupave ujorë të tij;
- Një vlerësim i statusit ekologjik të të gjitha ujërave sipërfaqësore dhe statusit kimik dhe bilancit ujor të të gjithë akuiferëve;
- Një përcaktim i qartë i objektivave mjedisore për çdo trup ujor;
- Një analizë gjithëpërfshirëse e presioneve dhe ndikimeve për ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore.

Burimi tjetër kryesor i informacionit në programin e masave është informacioni i detajuar mbi programet ekzistuese dhe të propozuara zhvillimore dhe mjedisore që mund të ndikojnë në burimet ujore, të sjellë në tryezë nga pjesëmarrësit në procesin e planifikimit. Këta pjesëmarrës pritet të përfshijnë:

- përfaqësues të pushtetit vendor;
- ekspertë përfaqësues të përfshirë në menaxhimin e burimeve ujore;
- përfaqësues të industrisë private nga sektori i ujit;
- Përfaqësuesit e OJQ-ve janë të shqetësuar për ujin, mjedisin dhe shëndetin.

Këta palë të interesuara gjithashtu do të sjellin informacione të reja në diskutimin e masave të mundshme, të tilla si mundësitë dhe kufizimet për të gjitha llojet e masave, duke përfshirë kufizimet dhe mundësitë ligjore, kufizimet dhe mundësitë financiare, dhe kufizimet dhe mundësitë sociale.

---

[2] *Sipas "Udhëzimeve model për planifikimin e menaxhimit të baseneve ujore në Armeni"*

Pra, hapi tjetër pas propozimit të programit të masave është diskutimi i tyre me institucionet e lidhura me menaxhimin e integruar të burimeve ujore për të rënë dakord për zbatimin e programit të masave.

Figura 1: Grafik i metodologjisë së ndjekur për përcaktimin e një mase

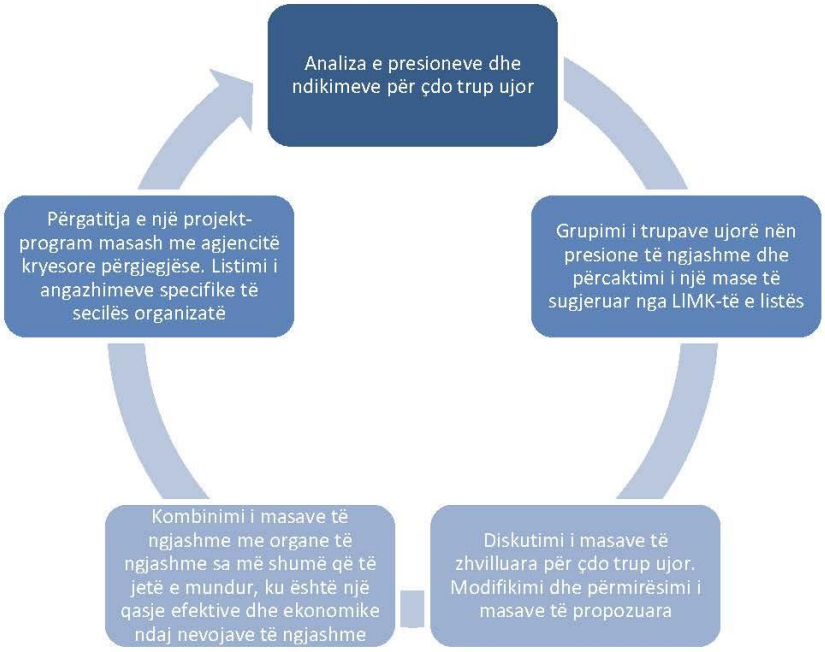

Zakonisht, disa ndikime janë të zakonshme në të gjithë basenin ujor, duke prekur trupa të shumtë ujorë, dhe reagimi i duhur ndaj kësaj çështjeje, janë masa të përgjithshme që mbulojnë të gjithë basenin e lumit. Për shembull, disa burime ndotjeje, si fermat, në përgjithësi mund të shkaktojnë probleme në të gjithë basenin dhe kërkojnë disa Masa Bazë për të parandaluar degradimin e burimeve ujore.[3]

1.3 Shpjegimi i metodologjisë së ndjekur drejt vlerësimit të masës.

Qasja e re e kornizës së PMBU-së në Shqipëri ka marr praktikat të mira në drejtim të ndjekjes së një 'procesi të rrugës' të mirëpërcaktuar për të arritur masat e duhura për presionet e dhëna.[4] Me sa duket, të gjithë trupat ujorë janë në një farë mase unike, me kombinime specifike dhe komplekse të karakteristikave, vendndodhjes dhe presioneve dhe rrjedhimisht masave. Megjithatë, si pikënisje, rekomandohet një qasje sistematike për identifikimin e masave të përshtatshme të mundshme sipas një grupi opsionesh bazë. Një grupim i ecurisë për matjen e presionit për secilin nga pesë llojet kryesore të presionit jepet në Shtojcën IV.

Figura 1 shpjegon rrugën e metodologjisë për të zgjedhur një masë dhe tabelat e mëposhtme për vlerësimin e masave për të gjithë trupat ujorë në basenin e lumit Ishëm, të shpjeguara më sipër.

[3]Sipas "Udhëzimeve model për planifikimin e menaxhimit të baseneve ujore në Armeni"

[4]Parimet bazë për zgjedhjen e kombinimeve më me kosto efektive të masave për përfshirje në programin e masave siç përshkruhet në nenin 11 të Direktivës Kuadër të Ujit – DORACAK. Raporti UBA-FB 000563, Ecologic 2004.

Informacioni për analizën e presionit është mbledhur dhe mbajtur mbi llojin dhe madhësinë e presioneve të rëndësishme antropogjene dhe tregon një kategorizim të gjerë të presioneve në:

- Burimet pikësore të ndotjes
- Burimet e shpërndara/difuze të ndotjes;
- Efektet e modifikimit të regjimit të rrjedhës nëpërmjet nxjerrjes ose rregullimit; dhe,
- Ndryshimet morfologjike.

Përshkrimi i qasjes së përgjithshme të kërkuar për analizën e ndikimeve dhe presioneve ka vënë në dukje llojet e shumta të informacionit dhe të dhënave që do të kërkohen. Këto mund të ndahen në ato që janë përgjithësisht përshkruese të basenit dhe trupave të tij ujorë (dmth nuk janë të lidhura në mënyrë specifike as me presionet dhe as me ndikimet), të dhëna që përshkruajnë presionet dhe të dhëna që përshkruajnë ndikimet.

Deri më tani kërkesat e të dhënave janë specifikuar përgjithësisht për ujërat sipërfaqësore, me detaje mjaft më të mëdha për ujërat nëntokësore. Për shkak të afatit të shkurtër për plotësimin e një kalendar të përgjithshëm me analiza të presioneve dhe ndikimeve, është përdorur kryesisht në të dhënat ekzistuese, të mbledhura në bazë të kritereve që janë të përshtatshme për ekzekutim, duke e plotësuar këtë me informacione të mbledhura rishtazi aty ku është e nevojshme.

Të dhënat për analizën e presionit janë nxjerrë nga studimet e lumenjve në Shqipëri, imazhet satelitore, kampionimet në terren dhe analizat e mëparshme të situatës së basenit. Vlerësimi i ndikimit duhet të përdorë si informacionin nga rishikimi i presioneve, ashtu edhe çdo informacion tjetër, për shembull, të dhënat e monitorimit mjedisor, për të përcaktuar mundësinë që trupi ujor sipërfaqësor të dështojë të përmbushë objektivat e tij të cilësisë mjedisore. Për TU në rrezik të dështimit të objektivave të tyre të specifikuar, do të jetë e nevojshme të merret në konsideratë zbatimi i monitorimit shtesë dhe një program masash gjatë ciklit të parë të PMBU-së. Në terma afatgjatë, arritja e objektivave do të vlerësohet nëpërmjet monitorimit të gjendjes kimike dhe ekologjike të një trupi ujor. Prandaj, analizat e presioneve dhe ndikimeve të marrin në konsideratë se si presionet do të kishin gjasa të zhvillohen para vitit 2029 në mënyra që do t'i vendosnin trupat ujorë në rrezik për të mos arritur statusin e mirë.

Rishikimi i ndikimit të aktiviteteve njerëzore ka përfshirë të gjitha objektivat mjedisore të Nenit 4 të DKU-së, të cilat janë:

- Arritja e gjendjes së mirë ekologjike dhe gjendjes së mirë kimike të ujërave sipërfaqësore; Arritja e potencialit të mirë ekologjik dhe statusit të mirë kimik të ujërave sipërfaqësore për trupat ujorë artificialë;
- Arritja e statusit të mirë të ujërave nëntokësore (p.sh. status i mirë kimik i ujërave nëntokësore dhe status i mirë sasior i ujërave nëntokësore); dhe, nëse ato çojnë në objektiva më të rrepta:
- Parandalimi i përkeqësimit të gjendjes së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore;
- Arritja e objektivave dhe standardeve për Zonat e Mbrojtura;
- Kthimi i çdo tendence rritëse të rëndësishme dhe të qëndrueshme në përqendrimin e ndotësve në ujërat nëntokësore;
- Ndërprerja e shkarkimeve të substancave të rrezikshme prioritare në ujërat sipërfaqësore;
- Arritja e potencialit të mirë ekologjik dhe statusit të mirë kimik të ujërave sipërfaqësore për shumë modifikuar (TUTM).

1.4 Programi i Masave për Basenin e Erzenit

Kjo PMBU përcakton Programin e Masave që do të kërkohen në periudhën 2024-2029 për të arritur 'objektivat mjedisore' të përshkruara plotësisht në Kapitullin 3, në përputhje me Direktivën Kuadër të Ujit Neni 4[5].

Nga analiza e presioneve dhe përcaktimi i statusit të trupave ujorë janë identifikuar trupa ujorë të cilët nuk arrijnë të përmbushin objektivat mjedisore. Kapitulli 10 shpjegoi burimin e këtyre ndotësve dhe ndikimin që ata kanë në trupat ujorë. Më pas është plotësuar tabela 10-6, që është si pikënisje për identifikimin e masave.

Masat zhvillohen përmes një procesi pjesëmarrës të përshkruar në seksionin procedural më sipër. Nga tabela 3 që pason këtë shtojcë janë shembuj të masave të mundshme. Ndonëse nuk janë të gjitha të përcaktuara në sasi, pasi për çdo tregues presioni ka mungesë informacioni në Shqipëri, ato japin shembuj të dobishëm dhe një kalendar të përgjithshëm të masave të mundshme.

Masat synohen për sa i përket llojit dhe shtrirjes së tyre për të siguruar që presionet të adresohen dhe se kjo do të sjellë përmirësime drejt arritjes së statusit ose potencialit të mirë në trupat ujorë individualë. Masat janë hartuar bazuar në vlerësimin e gjendjes aktuale të trupit ujor, të plotësuar me informacionin nga analiza e presioneve dhe ndikimeve që ndikojnë në trupin ujor.

Praktika më e mirë që ka ndjekur qasja jonë është që masat duhet të synoheshin për sa i përket llojit të tyre (Llojet kryesore të masave LIKM[6]) dhe masën për të siguruar që presionet janë adresuar. LIKM-të[7] janë grupe masash të identifikuara nga Shtetet Anëtare në PM, të cilat synojnë të njëjtin presion ose qëllim, të pasqyruara në Aneksin 1 të WISE. Një LIKM mund të jetë një masë kombëtare, por zakonisht do të përfshinte më shumë se një masë kombëtare. Masat janë hartuar bazuar në vlerësimin e gjendjes aktuale të trupave ujorë, të plotësuar me informacionin nga analiza e presioneve dhe ndikimeve që prekin trupat ujorë. Tabela 13-1 përmbledh Llojet kryesore të Masave (LIKM) në përputhje me WISE, të cilat janë miratuar gjerësisht në këtë Raport të PMBU-së. Duhet të theksohet se Shqipëria prezanton në këtë kohë një LIKM shtesë kombëtare specifike, konkretisht "26 - Kontrolli i sasive të tepërta të nxjerrjes nëpërmjet kushteve dhe zbatimit të Lejes Ujore (26)".

Udhëzimet për treguesit e përgjithshëm të presionit dhe matjes janë dhënë në Aneksin 3 të WISE 2016, me shembuj të dhënë. Masat specifike (ndonëse janë në kuadrin e LIKM-ve), duhet të adresojnë presionet specifike (LIKP-të e presionit të tipit kyç[8]) haset në nivelin e trupit ujor. Mënyra më efektive për të pasqyruar presionet dhe masat përkatëse është përmbledhja e elementeve individuale që kontribuojnë në statusin ose potencialin e përgjithshëm të trupit ujor.

Tabela 3 paraqet masat e mundshme dhe të ndryshme që mund të merren për çdo trup ujor, duke filluar nga çdo presion i identifikuar brenda tij. Siç thuhet në tabelë për një lloj presioni, mund të aplikojmë shumë matje të ndryshme. Zgjedhja e masës më të nevojshme do të bëhet për arsye shumë thelbësore që lidhen me rëndësinë më urgjente për përmirësimin e statusit të trupit ujor por edhe për koston e një mase. Pra, hapi tjetër do të jetë identifikimi i presioneve kryesore dhe më urgjente që kërkojnë zgjidhje të menjëhershme.

---

[5]Neni 4: Objektivat mjedisore

[6]Përmbledhur në Tabelën 13-1 (Llojet kyçe të masave (LIKM) në përputhje me BE WISE që janë miratuar gjerësisht në këtë Raport PMBU)

[7]janë grupe masash të identifikuara nga Shtetet Anëtare në PM, të cilat synojnë të njëjtin presion ose qëllim, të pasqyruara në Aneksin 1 të WISE

[8]Përmbledhur në Tabelën 10-1 (Llojet kryesore të presionit (LIKP) në përputhje me BE WISE, të cilat janë miratuar gjerësisht në këtë Raport PMBU)

Grupimi i këtyre trupave ujorë u bazua në disa faktorë të rëndësishëm si afërsia me njëri-tjetrin (janë trupa ujorë që i përkasin një lumi) dhe të njëjtat presione që shfaqen në secilin prej tyre.

Duke u nisur nga tabela 10-6 dhe tabela 5, është identifikuar se presionet më dominante në këtë PMBU janë:

Vërshimet nga bujqësia:

Aktivitetet bujqësore janë burime të rëndësishme të presionit mbi trupat ujorë. Një kombinim i masave bazë dhe masave plotësuese do të pritet të reduktojë presionet bujqësore në trupat ujorë në një nivel të përputhshëm me arritjen e objektivave të DKU-së. Lloji kryesor i masave për reduktimin e ndotjes nga bujqësia janë:

- ✓ LLKM2. Reduktimi i ndotjes me lëndë ushqyese në bujqësi përtej kërkesave të Direktivës së Nitrateve;
- ✓ LLKM12: Shërbimet këshillimore për bujqësinë (Shënim: nuk bëhet asnjë diferencim se cili presion bujqësor zbatohen shërbimet këshillimore, për shembull, ato mund të jenë të rëndësishme për ndotjen me pesticide, si dhe ndotjen me lëndë ushqyese).

Analiza e presionit zbuloi se vërshimet nga bujqësia ishin të pranishme në trupat ujorë, veçanërisht duke ndikuar në gjendjen kimike të trupave ujorë. Ky presion haset në shumicën e trupave ujorë duke qenë se baseni i lumit Erzen në grykëderdhjen e tij është në një zonë bujqësore dhe me aktivitet të moderuar bujqësor. Sistemi i mëparshëm politik në Shqipëri bëri sisteme bujqësore në pjesën më të madhe të fushën perëndimore dhe krijoi sisteme kullimi dhe vaditjeje. Duke qenë se vitet e fundit aktiviteti bujqësor nuk është aq intensiv ka bërë që këto sisteme të mbeten të pamirëmbajtura dhe depozitimet bujqësore të futen në trupat ujorë.

Sistemi i ujitjes dhe kullimit në basen është lënë pas dore dhe kërkesa kryesore për ciklin e parë të PMBU-së është përmirësimi dhe mirëmbajtja e kanaleve të sistemit të kullimit dhe ujitjes duke sjellë një përfitim në uljen e ngarkesës organike në trupat ujorë, gjë që do të sjellë gjithashtu një përmirësimi i gjendjes së tyre kimike. Organet kompetente për të kryer këtë mirëmbajtje janë Drejtoritë e Bordeve të Kullimit, në kompetencë të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Bashkitë sipas çdo trupi ujor që shtrihet mbi to.

Ndryshimi hidromorfologjik i kanaleve dhe i sipërfaqes së shtratit të trupave ujorë:

DKU-ja është ligji i parë mjedisor i BE-së që trajton ndryshimet hidromorfologjike dhe ndikimet e tyre në trupat ujorë. Vlerësimi i aktiviteteve përgjegjëse për presionet tregoi se llojet e ndryshimeve hidromorfologjike që janë raportuar më shpesh se shkaktonin presione të konsiderueshme në trupat ujorë sipërfaqësorë, ishin:

- Ndërtimi i ndër-profileve dhe ndërprerja e vazhdimësisë (për shembull: diga, kapërderdhësa, ndërprerës, rezervuarë);
- Stola betoni përforcues, stola fiksues, mbushje (muri lëvizës, valvula, etj.);
- Kanalizimi/drejtimi;
- Disa shkarkime të mbetjeve të ngurta nga kontaminimi i minierave ose disa shkarkime të mbetjeve bashkiake në shtretërit e lumenjve janë shkaktuar nga një modifikim gjatësor i lumit;
- Për më tepër, presionet nga tërheqjet e ujit mund të ndikojnë gjithashtu në regjimin hidrologjik të trupave ujorë të prekur.

Llojet kryesore të masave (LIKM) më të rëndësishme që lidhen me reduktimin e presioneve dhe ndikimeve nga ndryshimi hidromorfologjik i trupave ujorë janë:

- ✓ LIKM5. Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. ndërtimi i kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra);
- ✓ LIKM6: Përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë përveç vazhdimësisë gjatësore;

✓ LIKM7: Përmirësimi i regjimit të rrjedhës dhe/ose vendosja e rrjedhës minimale ekologjike.

Prandaj, masa bazë për reduktimin e presioneve hidromorfologjike janë masat në veçanti për të siguruar që kushtet hidromorfologjike të trupave ujorë duhet të jenë në përputhje me arritjen e statusit të kërkuar ekologjik ose potencialit të mirë ekologjik. Për shembull, masat e kontrollit duhet të përcaktohen për të siguruar që matjet e bëra brenda ose pranë lumenjve të mos ndikojnë negativisht në kushtet morfologjike. Këto mund të përfshijnë kontrolle për të mbrojtur shtratin e lumit dhe strukturën e bregut për të siguruar që mund të arrihet një status i mirë dhe/ose kontrolle (autorizime/leje/rregulla të përgjithshme detyruese) për kullimin e tokës.

Trupat ujorë 351661, 351663 dhe 35165 – rrjedha e mesme dhe e poshtme e lumit Murdhari. Për rrjedhojë, regjimi i rrjedhës mjedisore të këtij lumi deri tani është kompromettuar plotësisht. Ndryshimi fizik i trupit ujor përsa i përket bllokimit të lumit do të thotë gjithashtu se ai është në formë TUTM. Ndryshimi në regjimin e rrjedhës supozohet se e ka vendosur këtë trup ujor në 'status të dobët' (presione të rëndësishme 3.2 dhe 4.2.3).

Statusi i keq vjen nga ndikimet morfologjike të hidrocentraleve që operojnë në trupin ujor 351661, ku diga e depozitimit ndërpret të gjithë rrjedhën e sipërme, e cila më pas devijohet në turbinat e HEC-eve. Për rrjedhojë, përroi i Murdharit është i varfëruar rëndë nga rrjedha mbi një gjatësi prej përafërsisht 7.5 km, me ndikime të rëndësishme në ekosistemin e trupave ujorë të mundshëm.

Ka të ngjarë që për të rivendosur regjimin e duhur të rrjedhës, një kuotë uji do të duhet të lirohet nga rezervuari i Murdharit. Një kombinim i regjimit të pamjaftueshëm të rrjedhës së bashku me nivelet e larta të BOD5 të raportuara për shkak të ujërave të zeza urbane të patrajtuara dhe presioneve të tjera të ndryshme e vendosin këtë trup ujor në 'status të keq'.

Llojet kryesore të masave (LIKM) më të rëndësishme që lidhen me reduktimin e presioneve dhe ndikimeve nga ndryshimi hidromorfologjik i trupave ujorë janë përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë, përveç vazhdimësisë gjatësore (LIKM 6).

Pra, disa nga masat do të kryhen edhe për rehabilitimin e zones nga nxjerrjet e zhavorrit. Subjektet janë të detyruara të respektojnë kushtet e lejes për rehabilitimin e zonës, duke mbyllur rrugët hyrëse pas përfundimit të lejes nga subjekti. Krijimi i mbrojtjes kundër erozionit të lumenjve në tokat bujqësore. Heqja e digave të betonit të vendosura brenda lumit.

Këto masa do të ndihmojnë në përmirësimin e gjendjes aktuale të këtyre trupave ujorë dhe me zbatimin e tyre pritet që në ciklin e dytë të planeve të menaxhimit (viti 2029) të reduktohet nga një gjendje shumë e keqe në mesatare.

Ujërat e Ndotura Urbane:

Shkarkimet nga sistemet e trajtimit të ujërave të ndotura urbane shoqërohen më së shpeshti me ngarkesa lëndësh ushqyese (azoti dhe fosfori), lëndë organike, sediment, substanca toksike si amoniaku dhe disa substanca prioritare dhe ndotës specifikë të baseneve ujore: ngarkesat aktuale të secilit ndotës në rrjedhën e trajtuar varen mbi nivelin e trajtimit në impiant dhe proporcionin dhe natyrën e shkarkimeve shtëpiake dhe industriale që derdhen në sistemet e grumbullimit të ujërave të ndotura.

Lloji kryesor i masës (LIKM) më i rëndësishëm i lidhur me reduktimin e presioneve dhe ndikimeve që vijnë nga lëndët ushqyese dhe ndotja organike nga trajtimi i ujërave të ndotura urbane është:

✓ LIKM1. Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura që tejkalojnë kërkesat e Direktivës për Trajtimin e Ujërave të ndotura Urbane. Duhet të theksohet se lëndët ushqyese çlirohen gjithashtu nga rrjedhjet urbane jo-pikësore (p.sh. vërshimet nga stuhitë) dhe burimet jo-pikore të ujërave të ndotura urbane që nuk janë të lidhura me kanalizimet. Nuk është e qartë nëse masat për të trajtuar këto burime të mundshme janë përfshirë në raportimin e LIKM1

edhe SPe disa Shtete Anëtare kanë lidhur Masa Plotësuese për trajtimin e këtyre presioneve me këtë LIKM.

Lidhur me zbatimin e masave, duhet të identifikohen LIKM-të më të aplikueshme për LIKP-të dhe treguesi që do të përdoret për të përcaktuar ecurinë e masës. Për shembull, presioni i pikës së ujërave të ndotura urbane (Typi kryesor i presionit numër 1.1) duhet të trajtohet më së shpeshti përmes ndërtimit të impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (ITUNU) (një masë bazë sipas Direktivës së BE-së për trajtimin e ujërave të ndotura urbane (91/271/EEC), Lloji Kyç i masës 1).

Gjithashtu kërkohet përcaktimi dhe kuantifikimi i treguesit të masës. Për ujërat e ndotura urbane, metrika më e zbatueshme në përgjithësi është ekuivalenti i popullsisë (pe) që kërkon trajtim të ujërave të ndotura në përputhje me Standardin e Cilësisë Mjedisore, p.sh. BOD5 < 4 mg/litër në trupin ujor pritës.

Këto masa do të ndihmojnë në përmirësimin e gjendjes aktuale të këtyre trupave ujorë dhe me zbatimin e tyre pritet që në ciklin e dytë të planeve të menaxhimit (viti 2029), statusi të reduktohet nga një gjendje shumë e keqe në mesatare.

Problemi i shkarkimeve urbane në Shqipëri vjen si pasojë e një sistemi të unifikuar të kanalizimeve. Kjo do të thotë që ujërat e shiut, ujërat e ndotura urbane dhe ato industriale derdhen në të njëjtin trup ujor.

Ujërat e ndotura industriale nënkupton ujin ose mbetjet e lëngshme të bartura nga një proces industrial. Këto mbetje mund të rezultojnë nga çdo proces ose aktivitet i industrisë, prodhimit, tregtisë ose biznesit, nga aktivitetet me fermat e kafshëve, si p.sh. parcelat, shtëpitë e shpendëve ose baxhot. Një sistem industrial i trajtimit të ujit do të trajtojë shkarkimin kështu që do të jetë më i përshtatshëm për një përdorim të caktuar, qoftë për konsum, prodhim apo edhe asgjësim.

Në basenin e lumit Erzen ka 3 impiante për ujërat e ndotura urbane dhe asnjë impiant për trajtimin e ujërave industriale. Nga evidentimi i problemeve që lidhen me presionin që vjen nga ujërat e ndotura urbane, u vu re se një pjesë e popullsisë në basenin e Erzenit, edhe pse aktualisht janë 3 impiante për trajtimin e ujërave të ndotura, nuk janë të lidhura me këto impiante. Kërkohet një ri-zgjerim i impianteve duke rritur kapacitetet e tyre dhe përmirësimi i sistemit të ujërave të ndotura urbane për të bërë lidhjen e këtyre zonave të banuara me impiantet më të afërta. Gjithashtu përmirësimi i sistemit të ujësjellës-kanalizimeve duke reduktuar pikat e shkarkimit të ujërave të ndotura urbane që derdhen direkt në trupat ujorë, duke u grumbulluar në një numër të reduktuar kolektorësh.

Në mënyrë të përmbledhur, tabela e mëposhtme tregon sasinë e ngarkesës së reduktuar nga këto impiante. Është e qartë se uji i shkarkuar pas trajtimit në impiantin e ujërave të ndotura duhet të ketë një ngarkesë më të vogël, dhe për rrjedhojë ngarkesa në trupat ujorë do të jetë më e vogël.

Tabela 1: ITUN në pellgun e lumit Erzen[9]

ITUN	Zona e Mbulimit me Shërbimin e ITUN	Rrjedha ditore e ujërave të zeza m3/d	Kapaciteti i projektuar i ITUN PE	Ngarkesat e ujërave të zeza kg/d			Efluent mg/l		Teknologjia e trajtimit		Shkarkimi		Statusi
									Linja e ujit	Linja e llumit	Uji	Llum	
ITUN Lalzi S1: 2015-20 S2: 2020-40	Njësia administrative Ishëm =9 Fshatrat: Kuraten (Shkafanë), Lalës, Likmetaj, Kërtushaj, Kapedanaj, Gjiricaj, Rrotull, Draç e Fushë-Draç, Shetaj, Bizë)	S1: 3000 S2: 6000	S1: 15,000 S2: 30,000	**Ngarkesa**	**S1**	**S2**	BOD5	25	Llumi i aktivizuar, nitrifikim dhe denitrifikimi i njëkohshëm (heqja e N) dhe heqja e P (niveli terciar)	Trajtimi i llumit (stabilizimi, heqja e ujit)	Përroi i Tarinit (më vonë nyjet e Tapanasë Strem dhe së bashku shkarkimi në gjirin e Lalezit (kufi natyror midis Nja Ishem dhe Manëz)	Filloi operimin në vitin 2020, prandaj nuk ka llum të akumuluar	Faza 1 Në veprim që nga viti 2021
				BOD5	900	1800	COD	125					
				COD	1800	3600	TSS	35					
				TSS	1.050	2.100	PT	2					
				PT	165	330	NT	15					
				NT	30	60							
ITUN Durrës	Qyteti Durrës, Fshatrat: Bisht Pallë, Rrashbull, Arapaj, Shën Vlash, Shkallnur)	30000 (DWF) 60000 (WWF)	250,000 PE	**Ngarkesa**					Llum i aktivizuar pa rezervuar primar sedimentimi. Heqja e P (Qtrajtuar=500 l/sek)	Dy trashës graviteti, dy rezervuarë tretjeje anaerobe dhe pajisje ngrohjeje përkatëse, 8 shtretër kallamishte Prodhimi: 528,000 kg TS/vit	Kanali që derdhet drejt Gjirit të Lalzit (Hidrovori)	1,776 kg DS/d (heqja e 40% e substancës organike)	Në funksion që nga viti 2013
				BOD5	300mg/l		BOD5	11					
				COD	600 mg/l		COD	33					
				TSS	400 mg/l		TSS	15					
				PT	25 mg/l		PT	4.5					
				NT	60 mg/l		NT	15					

[9]Përgatitur nga Enkelejda Gjinali, 29 Gusht 2021

ITUN	Zona e Mbulimit me Shërbimin e ITUN	Rrjedha ditore e ujërave të zeza m3/d	Kapaciteti i projektuar i ITUN PE	Ngarkesat e ujërave të zeza kg/d		Efluent mg/l		Teknologjia e trajtimit		Shkarkimi		Statusi
								Linja e ujit	Linja e llumit	Uji	Llum	
ITUN Kavajë	Qyteti i Kavajës, Fshatrat: Golem, Kryemedhenj, Qerret, pjesërisht Synej&Rrakell.	17'595	100 0000 PE	**Ngarkesa**				Pellgje anaerobe, filtra rrjedhëse dhe rezervuarë sedimentimi;	Shtretër tharjeje me llum trashës dhe katër çati	Gjiri i Qerretit	Bujqësia	Në funksion: Faza 1 2005, Faza 2 2020
				BOD5	286 mg/l	BOD5	25					
				COD		COD						
				TSS	305 mg/l	TSS	35					
				PT		PT						
				NT		NT						
ITUN Portë Durrës	Terminali i pasagjerëve		340 PE	BOD5	342 mg/l	BOD5	25	Sreaktor i mëpasshëm i grupit	Rezultati i rezervuarit të llumit do të eksportohet në ITUN Kavajë	Në portin e Durrësit në det në terminalin e pasagjerëve	Eksportohet në ITUN Kavajë	Në funksionim Që nga viti 2011
						COD	125					
						TSS	35					
Landfill Sharrës	Qarku i Tiranës dhe Durrësit	1431 t/ditë 2,9 mil ton për jetëgjatësi në e tij	Ujëra të ndotura kullimi 125 m3/d	**Ngarkesa**	**M3/d**	**Ngarkesa**	**M3/d**	Ligatina e kombinuar e ndërtuar vertikale dhe horizontale e ndjekur nga një pellg lustrimi	Nuk ka informacion	Përroi i Sharrës që arrin në lumin Erzen	Nuk është identifikuar	2015
				BOD5	610	BOD5	25					
				COD	2256	COD	125					
				NT	705	NT	<10					
				Cl	2508	Cl	<1200					
				Cu	0.19	Cu	<0.1					
				Cd	0.10	Cd	<0.02					
				Kr	0,63	Kr	<2					

Nxjerrjet e ujit:

Presionet nga nxjerrja e ujit mund të lindin nga disa burime, duke përfshirë:

- Bujqësia;
- Furnizimi publik me ujë të pijshëm;
- Prodhimtaria;
- Ftohja e energjisë elektrike;
- Fermat e peshkut;
- Hidroenergjia joftohëse;
- Guroret;
- Lundrimi;
- Transferimi i ujit.

Presionet e nxjerrjes së ujit mund të çojnë në ndryshime në vëllimin natyror dhe regjimet e rrjedhës së trupave ujorë të prekur, duke ndryshuar kështu në mënyrë të pafavorshme habitatet ujore dhe të varura nga uji.

Llojet kryesore të masave (LLKM) më të rëndësishme që lidhen me reduktimin e presioneve dhe ndikimeve që vijnë nga nxjerrjet e ujit konsiderohen këtu si:

- ✓ LLKM7: Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e rrjedhës minimale ekologjike;
- ✓ LLKM8: Masat e efiçencës së ujit për ujitje (masat teknike).

Kjo pasqyron situatën aktuale në Shqipëri që shumë operatorë operojnë me nxjerrje pa asnjë lloj lejeje, dhe nxjerrjet janë shpesh të parregulluara dhe të tepruara në sasi. Një hap i parë për masat do të jetë identifikimi i të gjitha nxjerrjeve të tilla, përcaktimi sasior i niveleve të duhura të nxjerrjes dhe zbatimi i tyre nëpërmjet një regjimi të përmirësuar të lejeve dhe inspektimit.

Kontrolli i sasisë së tepërt të nxjerrjes nga sektorët bashkiakë, bujqësi dhe industriale (përmes kufizimeve të lejeve dhe/ose politikave të çmimeve) ka të ngjarë të arrijë disa përfitime shumëfishuese në drejtim të rritjes së disponueshmërisë së burimeve ujore për sektorët e tjerë, elasticitetin ndaj ndryshimeve klimatike, përmirësimin e përputhshmërisë së rrjedhës mjedisore, dhe përmirësimi i potencialit të hollimit për ngarkesat ndotëse.

Aty ku pritet që masat mund të zbatohen për një trup të caktuar ujor ose grup të afërt trupash ujorë, Direktiva përkatëse përmendet për masat bazë, ose instrument tjetër për masat plotësuese. Masat e ardhshme konsiderohen dhe rishikohen me palët e duhura të interesuara gjatë periudhës së konsultimit të draftit të PMBU (dhjetor 2021 – maj 2022).

Përveç nivelit të detajuar të 'raportimit kombëtar' siç përcaktohet në Tabelën 13-4 dhe Tabelën 13-5, është një kërkesë e WISE raportimi për të ofruar një përmbledhje të nivelit të lartë të presioneve dhe masave në shkallën e basenit të lumit.

Siç përmblidhet në Tabelat 13-4 dhe 13-5, raportimi i masave në PMBU-në e Ishmit ndjek një qasje të strukturuar në përputhje me kërkesat minimale siç sugjerohet në WISE 2016. Këto tabela (në vijim të kësaj shtojce) mund të zbatohen në mënyrë identike për të gjitha kategoritë e trupave ujorë . Atributet e masës(ve) do të përfshijnë si minimum:

Kodi i masës - emri i masës - lloji i masës sipas nenit 11 - kategoria e ujit (lumi, liqeni, ujërat nëntokësore etj.) - njësia marrëse (baseni, nënbaseni, trupi ujor) - presioni(et) përkatëse - kontributi që masa pritet të të bëjë drejt arritjes së objektivit mjedisor – Autoriteti Kompetent drejtues – Operatorët ose sektorët e prekur nga masa– përmbledhja e kostos totale

Shtojca XI jep shembuj të punuar se si mund të plotësohen tabelat për dy grupet alternative kryesore të masave:

- Një masë e vetme e përgjithshme e aplikuar për trupa ujorë të shumtë (Nga Tabela 5)

- Masa të shumta specifike të aplikuara për një trup ujor të vetëm (Nga Tabela 14)

Figura 2 përmbledh rezultatet e pritshme të PMBU 2024-2029 për statusin e trupave ujorë sipërfaqësorë në basenin e Erzenit.

- Pritet që 2 trupa ujorë aktualisht në 'status të mirë' të mbeten në gjendje të mirë
- Pritet që 11 trupa ujorë aktualisht në 'status të moderuar' të mbeten në 'status të moderuar'
- Pritet që 1 trupa ujor aktualisht në 'status të dobët' do të rritet në 'status të moderuar'
- Pritet që 1 trupa ujor aktualisht në 'status të keq' të reduktohet në 'status të dobët'

Figura2: Përqindjet aktuale dhe të parashikuara të statusit të trupave ujorë sipërfaqësorë

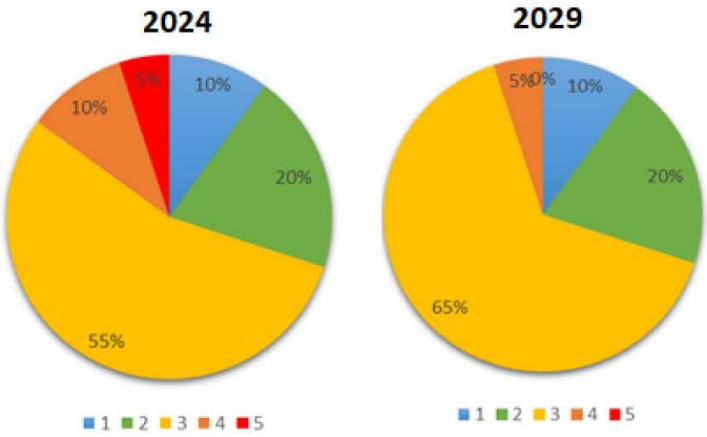

Tabela 22 përmbledh kostot e parashikuara për të gjitha masat e drejtuara ndaj trupave ujorë sipërfaqësorë në rrezik, të ndara si më poshtë:

- Kostot kapitale ose të instalimit – përgjithësisht të lidhura me zbatimin e masave specifike, ndonjëherë të referuara edhe si 'kosto instalimi' p.sh. ndërtimi i objekteve të trajtimit të ujërave të ndotura
- Kostot e operimit dhe mirëmbajtjes – përgjithësisht të lidhura me kostot e vazhdueshme që lidhen me kostot e instalimit të mësipërme p.sh.
- Kostot e administrimit – përgjithësisht përkufizohen si kosto që përballohen nga autoritetet kompetente, ministritë ose agjencitë e tjera qeverisëse përgjegjëse për administrimin e masave të veçanta, p.sh. në formën e inspektimit dhe zbatimit, mbledhjes së taksave ose taksave etj.
- Kostot e burimeve – një formë e kostos indirekte, e referuar gjithashtu si 'kosto oportune' të cilat lidhen me përdorimin e ujit (të supozuar si një burim i kufizuar dhe i pakët) në një mënyrë specifike. Kostot e burimeve lindin vetëm nëse një përdorim alternativ i ujit do të gjeneronte një vlerë ekonomike më të lartë se përdorimi aktual, dmth. diferenca midis përfitimeve neto (aktuale v përdorim alternativ) është negative p.sh. kuota e ujit historikisht e rezervuar për ujitje mund të gjeneronte vlerë më të lartë ekonomike nëse do të ishte ridrejtuar në përdorimin e hidrocentraleve.

Tabela 22 (ose tabela 13-8 në plan) përmbledh Programin e Masave sipas Trupit Ujor Sipërfaqësor me informacion të detajuar se cili objektiv mjedisor është arritur.

Figura 3: Rruga e shpjegimit të metodologjisë për të zgjedhur një masë.

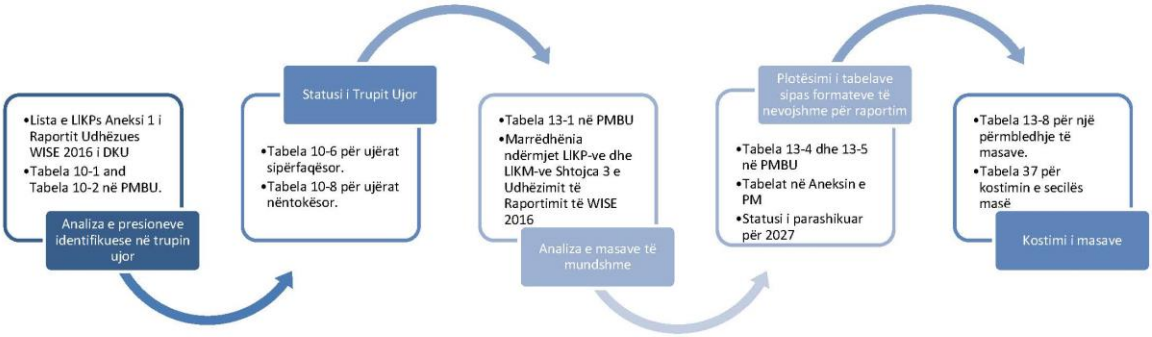

Tabela 2: Tabela që përmbledh të gjitha masat e mundshme për presionet e identifikuara (Për të gjitha presionet e identifikuara për çdo trup ujor)

IDENTIFIKIMI			ANALIZA E PRIRJES										ANALIZA E MASAVE				
EMRI I TRUPIT UJOR	KODI I TU BE	FORMA	PRESIONI PIKËSOR		PRESIONI SHPËRNDARË		PRESIONI NXJERRJES		PRESIONI MORFOLOGJIK		PRESIONI HIDRO MORFOLOGJIK		MASAT PËR PRESIONIN PIKËSOR	MASAT PËR PRESIONIN SHPËRNDARËS	MASAT PËR PRESIONET NGA NXJERRJET	MASAT PËR PRESIONIN MORFOLOGJIK	MASAT PËR PRESIONIN HIDROMORFOLOGJIK
			KTP	KTM	KTP	KTM	KTP	KTM	KTP	KTM	KTP	KTM					
Erzen	351611	Kalimtare	1.1	1/15	2.2	2/3/12 /15/17	-		-		-		Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)			
Erzen	351613	Natyrore	1.1	1/15	2.2	12	3.1	7/8/11/12			4.3.1	7	Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e flukseve ekologjike. (7)		Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e flukseve ekologjike. (7)
			1.2	1/17/23		3							Masat natyrore të mbajtjes së ujit (23)	Ulja e ndotjes nga pesticidet nga bujqësia. (3)			
			1.4	16		17					4.3.6	7	Përmirësimet ose zgjerimet e impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura industriale (përfshirë fermat) (16)	Masat për të reduktuar ngarkesat e sedimentit nga erozioni i tokës dhe rrjedhja sipërfaqësore (17)	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)		Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
			1.3	16/15		15							Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve	Progres në masat e politikës së çmimit të ujit për zbatimin e mbulimit të kostos së shërbimeve të ujit nga bujqësia. (11)		

													substancave prioritare (15)	dhe humbjeve të substancave prioritare (15)			
			1.6	21		2					4.5	KTM e re	Masat për të parandaluar ose kontrolluar hyrjen e ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)	Ulja e ndotjes me lëndë ushqyese nga bujqësia (2)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)		Përmirësimi i modifikimeve të ndryshme në trupat ujorë (i ri)
			1.8	KTM e re							5.3	KTM e re	Hiq rrjetat e peshkut (të reja)				Largimi i venddepozitimev e të mbetjeve nga lumenjtë (e re)
Erzen	351615	Natyrore	1.1	1/15	2.2	2/3/12 /15/17	3.1	7/8/11/12	4.1.2	6	4.3.1	7	Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)	Përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë përveç vazhdimës isë gjatësore. (6)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
			1.4	16					4.1.4	6	4.3.6	7	Përmirësimet ose zgjerimet e impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura industriale (përfshirë fermat) (16)	Ulja e ndotjes nga pesticidet nga bujqësia. (3)	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)	Përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë përveç vazhdimës isë gjatësore. (6)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
			1.3	16/15	2.8	KTM e re					4.5	KTM e re	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)	Kufizimi i lejeve për marrje të inerteve (i ri)	Progres në masat e politikës së çmimit të ujit për zbatimin e mbulimit të kostos së shërbimeve të ujit nga bujqësia. (11)		Përmirësimi i modifikimeve të ndryshme në trupat ujorë (i ri)
Peze	35162	Natyrore	1.1	1/15	2.2	2/3/12 /15/17	3.1	7/8/11/12	4.1.3	6	4.3.6	7	Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)	Përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë përveç vazhdimës isë gjatësore. (6)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
			1.4	16							4.5	KTM e re	Përmirësimet ose zgjerimet e impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura industriale (përfshirë fermat) (16)	Masat për të reduktuar ngarkesat e sedimentit nga erozioni i tokës dhe rrjedhja sipërfaqësore (17)	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)		Përmirësimi i modifikimeve të ndryshme në trupat ujorë (i ri)
			7	KTM e re									Lidhja me sistemin e kanalizimit. Investimet në sistemin e grumbullimit të mbetjeve të ngurta urbane. Investimet në impiantet e trajtimit të ujërave të ndotura (hotelet kryesore kanë nivele të larta të ndotjes me fosfor për shkak të rrjedhjes së detergjentit). (KTM e re)	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)	Progres në masat e politikës së çmimit të ujit për zbatimin e mbulimit të kostos së shërbimeve të ujit nga bujqësia. (11)		
Erzen	35163	Natyrore	1.1	1/15	2.2	2/3/12 /15/17	-		4.1.4	6	4.3.6	7	Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)		Përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)

			1.2	1/17/23	2.8	KTM e re					4.5	KTM e re	Masat natyrore të mbajtjes së ujit (23)	Kufizimi i lejeve për marrje të inerteve (i ri)		ujorë përveç vazhdimës isë gjatësore. (6)	Përmirësimi i modifikimeve të ndryshme në trupat ujorë (i ri)
			1.3	16/15									Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)				
			1.4	16	2.1	21			4.2.8	5	5.3	KTM e re	Përmirësimet ose zgjerimet e impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura industriale (përfshirë fermat) (16)	Masat për të parandaluar ose kontrolluar hyrjen e ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)		Përmirësimi i vazhdimës isë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)	Largimi i venddepozitimeve të mbetjeve nga lumenjtë (e re)
			1.6	21									Masat për të parandaluar ose kontrolluar hyrjen e ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)				
	35164	Natyrore	1.1	1/15	2.2	2/3/12/15/17	-		4.1.4	6	4.3.6	7	Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)		Përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë përveç vazhdimës isë gjatësore. (6)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)

			1.3	16/15	2.8	KTM e re			4.2.8	5	5.3	KTM e re	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)	Kufizimi i lejeve për marrje të inerteve (i ri)		Përmirësimi i vazhdimës isë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)	Largimi i venddepozitimeve të mbetjeve nga lumenjtë (e re)
Erzen	35165	Natyrore	1.1	1/15	2.2	2/3/12/15/17	-		4.1.4	6	4.3.6	7	Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Ulja e ndotjes me lëndë ushqyese nga bujqësia (2)		Përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë përveç vazhdimës isë gjatësore. (6)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
			1.3	16/15					4.2.8	5	4.5	KTM e re	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)		Përmirësimi i vazhdimës isë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)	Përmirësimi i modifikimeve të ndryshme në trupat ujorë (i ri)
			1.4	16							5.3	KTM e re	Përmirësimet ose zgjerimet e impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura industriale	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)			Largimi i venddepozitimeve të mbetjeve nga lumenjtë (e re)

													(përfshirë fermat) (16)				
Murdhari	351661	HMWB	-		2.2	2/3/12 /15/17	3.3	7/8/10	4.2.1	5	4.3.2	7		Ulja e ndotjes me lëndë ushqyese nga bujqësia (2)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)	Përmirësimi i vazhdimës së gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
											4.3.3	7		Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rreziksh me prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)		Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
											5.3	KTM e re		Shërbime këshillimore për bujqësi (12)	Progresi në masat e politikës së çmimit të ujit për zbatimin e rikuperimit të kostos së shërbimeve të ujit nga industria (10)		Largimi i venddepozitimeve të mbetjeve nga lumenjtë (e re)
Murdhari	351663	Natyrore	-		2.2	2/3/12 /15/17	-		4.2.1	5	4.3.6	7		Shërbime këshillimore për bujqësi (12)		Përmirësimi i vazhdimës së gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
Erzen	351671	Natyrore	-		2.2	2/3/12 /15/17	3.1	7/8/11/12			4.3.1	7		Shërbime këshillimore për bujqësi (12)	Progres në masat e politikës së çmimit të ujit për zbatimin e mbulimit të kostos së shërbimeve të ujit nga bujqësia. (11)		Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
											4.3.6	7					Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
Erzen	351673	Natyrore	-		2.2	2/3/12 /15/17	-		4.2.1	5	4.3.6	7		Shërbime këshillimore për bujqësi (12)		Përmirësimi i vazhdimës së gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
					2.8	KTM e re								Kufizimi i lejeve për marrje të inerteve (i ri)			
	35168	Natyrore	-		2.2	2/3/12 /15/17	-				-			Shërbime këshillimore për bujqësi (12)			
Erzen	35169	Natyrore	8	KTM e re	2.2	2/3/12 /15/17	-		4.2.8	5	-		Lidhja me sistemin e kanalizimit. Investimet në sistemin e grumbullimit të mbetjeve të ngurta urbane. Investimet në impiantet e trajtimit të ujërave të ndotura (hotelet kryesore kanë nivele të larta të ndotjes me fosfor	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)		Përmirësimi i vazhdimës së gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)	

													për shkak të rrjedhjes së detergjentit). (KTM e re)				
Darci	351711	Kalimtare	1.1	1/15	2.2	2/3/12 /15/17	-		-		-		Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)			
			8	KTM e re									Lidhja me sistemin e kanalizimit. Investimet në sistemin e grumbullimit të mbetjeve të ngurta urbane. Investimet në impiantet e trajtimit të ujërave të ndotura (hotelet kryesore kanë nivele të larta të ndotjes me fosfor për shkak të rrjedhjes së detergjentit). (KTM e re)	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)			
Darci	351713	HMWB	1.1	1/15	2.2	2/3/12 /15/17	-		-		-		Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)			
Darci	351715	Natyrore	1.3	16/15	2.2	2/3/12 /15/17	3.1	7/8/1 1/12	-		4.5	KTM e re	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)	Progres në masat e politikës së çmimit të ujit për zbatimin e mbulimit të kostos së shërbimeve të ujit nga bujqësia. (11)		Përmirësimi i modifikimeve të ndryshme në trupat ujorë (i ri)

													substancave prioritare (15)				
Lishati	351721	Kalimtare	1.1	1/15	2.2	2/3/12 /15/17	-		-		-		Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)			
			1.3	16/15									Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)			
Lishati	351723	Natyrore	1.1	1/15	2.2	2/3/12 /15/17	-		-		-		Ndërtimi ose përmirësimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (1)	Ulja e ndotjes me lëndë ushqyese nga bujqësia (2)			
			1.3	16/15									Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)	Masat për heqjen graduale të shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme prioritare ose për reduktimin e shkarkimeve, shkarkimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)			
			1.4	16									Përmirësimet ose zgjerimet e impianteve të trajtimit të	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)			

													ujërave të ndotura industriale (përfshirë fermat) (16)				
			1.6	21									Masat për të parandaluar ose kontrolluar hyrjen e ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)	Masat për të reduktuar ngarkesat e sedimentit nga erozioni i tokës dhe rrjedhja sipërfaqësore (17)			
Lishati	351725	Natyrore			2.2	2/3/12/15/17	3.1	7/8/11/12	-		4.3.1	7		Shërbime këshillimore për bujqësi (12)	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)		Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)
					2.8	KTM e re								Kufizimi i lejeve për marrje të inerteve (i ri)	Progres në masat e politikës së çmimit të ujit për zbatimin e mbulimit të kostos së shërbimeve të ujit nga bujqësia. (11)		

Tabela 3: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351611

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2029
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351611	lumi	Erzen	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							3
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351611	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351611	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								3

Tabela 4: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351613

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2029
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	lumi	Erzen	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							3
			Përmbytja e stuhisë urbane	Reduktimi i vëllimit të ujit të stuhisë	1.2							
			Industria - BIMËT IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.3							
			Industria - JO IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.4							
			Vende të kontaminuara	REDUKSIMI I NGARKESËS PS/RBSP (t/vit)	1.6							
			Fermat e Peshkut të Akuakulturës	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PO4 (t/vit)	1.8							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Abstraksioni i bujqësisë	Vëllimi për t'u rikuperuar (Mm³)	3.1							
			Strukturat e lumenjve bashkiakë	Numri i strukturave (N)	4.1.2							
			Ndryshime të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.1.4							
			Ndryshim hidromorfologjik nga bujqësia	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.1							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							
			Ndryshimi hidromorfologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.5							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane AL Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / MIE / Bashkitë** *Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16) Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	Suplementare	BE 2008/98/EEC - Direktiva kuadër për mbetjet Ligji nr.10 463, datë 22.9.2011 për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKUM / AMBU/ Bashkitë** *Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*	Masat për parandalimin ose kontrollin e hyrjes së ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / MIE/ AKK / Komunat** *Monitorimi i zbatimit të kushteve të lejeve (si për lejet mjedisore ashtu edhe për lejet e burimeve ujore). Lejoni kalimin e faunës ujore në trupin e modifikuar me strukturë të panatyrshme të shtratit të tij duke modifikuar pragjet aktuale*	Kufizimi i lejeve për akuakulturë (17)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja) Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit së tokave bujqësore.*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Sigurimi i masave të efikasitetit të ujitjes, duke përfshirë matjen e prurjeve në strukturat e marrjes.*	Masat e çmimit të ujit për bujqësinë (11)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/Bashkitë** *Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN).*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								3

Tabela 5: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351615

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351615	lumi	Erzen	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1	27						4
			Industria - BIMËT IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.3	27						
			Industria - JO IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.4							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2	8.5						
			Kontaminimi i Minierave	REDUKSIMI I NGARKESËS PS/RBSP (t/vit)	2.8							
			Abstraksioni i bujqësisë	Vëllimi për t'u rikuperuar (Mm³)	3.1	0.5						
			Strukturat e lumenjve bashkiakë	Numri i strukturave (N)	4.1.2	12						
			Ndryshime të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.1.4							
			Ndryshim hidromorfologjik nga bujqësia	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.1							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							
			Ndryshimi hidromorfologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.5							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351615	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351615	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane	**AMBU / MIE / Bashkitë**	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të								3

		Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	*Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16) Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351615	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore lidhur me praktikat bujqësore (të reja).* *Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit së tokave bujqësore.*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351615	Suplementare	BE 2008/98/EEC - Direktiva kuadër për mbetjet Ligji nr.10 463, datë 22.9.2011 për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKUM / AMBU/ Bashkitë** *Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*	Masat për parandalimin ose kontrollin e hyrjes së ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351615	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018) Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKM / AMBU** *Përcaktimi i gjatësisë dhe trupave ujorë që duhet të reduktojnë shkarkimet e sedimenteve nga lumenjtë për të arritur objektivat mjedisore. Kontroll mbi detyrimet që rrjedhin nga zbatimi i kushteve të lejeve ndaj subjekteve për rehabilitimin e zonës, duke mbyllur rrugët hyrëse pas përfundimit të lejes, duke krijuar sisteme mbrojtjeje nga erozioni lumor në tokat bujqësore.*	Kufizimi i lejeve të nxjerrjes së zhavorrit (i ri)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351613	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Sigurimi i masave të efikasitetit të ujitjes, duke përfshirë matjen e prurjeve në strukturat e marrjes.*	Masat e çmimit të ujit për bujqësinë (11)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	

351613	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/Bashkitë** *Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN).*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								**3**

Tabela 6: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 35162

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35162	lumi	Peze	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							**3**
			Industria - JO IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.4							
			Presioni tjetër	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	7							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Abstraksioni i bujqësisë	Vëllimi për t'u rikuperuar (Mm^3)	3.1							
			Navigimi	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.1.3							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							
			Ndryshimi hidromorfologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.5							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35162	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve,								**3**
		furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	*sistemet e reja të kolektorëve.*	emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35162	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / MIE / Bashkitë** *Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16) Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35162	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35162	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012-për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Sigurimi i masave të efikasitetit të ujitjes, duke përfshirë matjen e prurjeve në strukturat e marrjes.*	Masat e çmimit të ujit për bujqësinë (11)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35162	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit së tokave bujqësore.*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. ngritja e qafës së peshkut, thyerja e digave të vjetra). (5)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35162	**Suplementare**	BE 2008/98/EEC - Direktiva kuadër për mbetjet	**MIE /AKUM / Bashkia**	Largimi i venddepozitimeve të mbetjeve nga lumenjtë (e re)								**3**
		Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit". Ligji nr.10 463, datë 22.9.2011 për "Menaxhimin e integruar të mbetjeve".	*Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*									

Tabela 7: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 35163

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35163	lumi	Erzen	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							
			Përmbytja e stuhisë urbane	Reduktimi i vëllimit të ujit të stuhisë	1.2							
			Industria - BIMËT IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.3							
			Industria - JO IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.4							
			Vende të kontaminuara	REDUKSIMI I NGARKESËS PS/RBSP (t/vit)	1.6							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Kontaminimi i Minierave	REDUKSIMI I NGARKESËS PS/RBSP (t/vit)	2.8							
			Të tjera të paspecifikuara		2.10							
			Ndryshime të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.1.4							
			Struktura të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.2.8							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							
			Ndryshimi hidromorfologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.5							
			Derdhja e mbetjeve të ngurta	NR. E FAQEVE TË REGJISTRUARA	5.3							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	

35163	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35163	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / MIE / Bashkitë** *Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16) Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35163	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja) Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit së tokave bujqësore.*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35163	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018) Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKM / AMBU** *Përcaktimi i gjatësisë dhe trupave ujorë që duhet të reduktojnë shkarkimet e sedimenteve nga lumenjtë për të arritur objektivat mjedisore. Kontroll mbi detyrimet që rrjedhin nga zbatimi i kushteve të lejeve ndaj subjekteve për rehabilitimin e zonës, duke mbyllur rrugët hyrëse pas përfundimit të lejes, duke krijuar sisteme mbrojtjeje nga erozioni lumor në tokat bujqësore.*	Kufizimi i lejeve të nxjerrjes së zhavorrit (i ri)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjith shëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35163	**Suplementare**	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Bashkia Tiranë/AKPT** *Lejimi i kalimit te faunës ujore në trupin e modifikuar me strukturë të panatyrshme të shtratit të tij duke modifikuar pragjet aktuale*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35163	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/Bashkitë** *Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN).*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35163	Suplementare	BE 2008/98/EEC - Direktiva kuadër për mbetjet Ligji nr.10 463, datë 22.9.2011 për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKUM / AMBU/ Bashkitë** *Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*	Masat për parandalimin ose kontrollin e hyrjes së ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)								3

Tabela 8: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 35164

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35164	lumi		Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							
			Industria - BIMËT IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.3							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Kontaminimi i Minierave	REDUKSIMI I NGARKESËS PS/RBSP (t/vit)	2.8							
			Ndryshime të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.1.4							
			Struktura të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.2.8							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							
			Derdhja e mbetjeve të ngurta	NR. E FAQEVE TË REGJISTRUARA	5.3							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35164	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të larguar dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35164	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**AMBU / MIE / Bashkitë** *Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim*	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16)								

		Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	*industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35164	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35164	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018) Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKM / AMBU** *Përcaktimi i gjatësisë dhe trupave ujorë që duhet të reduktojnë shkarkimet e sedimenteve nga lumenjtë për të arritur objektivat mjedisore. Kontroll mbi detyrimet që rrjedhin nga zbatimi i kushteve të lejeve ndaj subjekteve për rehabilitimin e zonës, duke mbyllur rrugët hyrëse pas përfundimit të lejes, duke krijuar sisteme mbrojtjeje nga erozioni lumor në tokat bujqësore.*	Kufizimi i lejeve të nxjerrjes së zhavorrit (i ri)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35164	**Suplementare**	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Bashkia Tiranë/AKPT** *Lejimi i kalimit te faunës ujore në trupin e modifikuar me strukturë të panatyrshme të shtratit të tij duke modifikuar pragjet aktuale*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35164	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit së tokave bujqësore.*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. ngritja e qafës së peshkut, thyerja e digave të vjetra). (5)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35164	Suplementare	BE 2008/98/EEC - Direktiva kuadër për mbetjet Ligji nr.10 463, datë 22.9.2011 për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKUM / AMBU/ Bashkitë** *Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*	Masat për parandalimin ose kontrollin e hyrjes së ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)								

Tabela 9: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 35165

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35165	lumi	Erzen	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							
			Industria - BIMËT IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.3							
			Industria - JO IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.4							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Ndryshime të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.1.4							
			Struktura të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.2.8							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							
			Ndryshimi hidromorfologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.5							
			Derdhja e mbetjeve të ngurta	NR. E FAQEVE TË REGJISTRUARA	5.3							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35165	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35165	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / MIE / Bashkitë** *Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16) Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35165	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								3

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35165	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**MIE / AKM / AMBU** *Përcaktimi i gjatësisë dhe trupave ujorë që duhet të reduktojnë shkarkimet e sedimenteve nga lumenjtë për të arritur objektivat mjedisore. Kontroll mbi detyrimet që rrjedhin nga zbatimi i kushteve të lejeve ndaj subjekteve*	Kufizimi i lejeve të nxjerrjes së zhavorrit (i ri)								3

		Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	*për rehabilitimin e zonës, duke mbyllur rrugët hyrëse pas përfundimit të lejes, duke krijuar sisteme mbrojtjeje nga erozioni lumor në tokat bujqësore.*									

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35165	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit së tokave bujqësore.*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. ngritja e qafës së peshkut, thyerja e digave të vjetra). (5)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35165	**Suplementare**	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Bashkia Tiranë/AKPT** *Lejimi i kalimit te faunës ujore në trupin e modifikuar me strukturë të panatyrshme të shtratit të tij duke modifikuar pragjet aktuale*	Përmirësimi i modifikimeve të ndryshme në BB (i ri)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35165	Suplementare	BE 2008/98/EEC - Direktiva kuadër për mbetjet Ligji nr.10 463, datë 22.9.2011 për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKUM / AMBU/ Bashkitë** *Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*	Masat për parandalimin ose kontrollin e hyrjes së ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)								**3**

Tabela 10: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351661

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351661	lumi	Murdhari	Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2			1	5			**5**
			Industria	VËLLIMI QË DUHET TË REDUKET (Mm³/vit)	3.3							
			Strukturat Hidroenergjetike	STRUKTURA QË DËSHTON OBJEKTIVAT	4.2.1							
			TRANSPORTI	EN15843 INDEKSI I MODIFIKIMIT TË RRJEDHJES	4.3.2							
			Hidrocentrali	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.3							
			Derdhja e mbetjeve të ngurta	NR. E FAQEVE TË REGJISTRUARA	5.3							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351661	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë**	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)				1	4			**4**

			Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)									

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351661	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Sigurimi i masave të efikasitetit të ujitjes, duke përfshirë matjen e prurjeve në strukturat e marrjes.*	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)				1	4			**4**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351661	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/Bashkitë** *Lejimi i kalimit te faunës ujore në trupin e modifikuar me strukturë të panatyrshme të shtratit të tij duke modifikuar pragjet aktuale*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja a kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)				1	4			**4**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351661	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/Bashkitë** *Heqja e reduktimit të prurjes së ujit për shkak të barrierave (pranë autostradës Tiranë - Elbasan)*	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)				1	4			**4**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351661	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë / AMBU** *Përmirësimi i regjimit të rrjedhës dhe ruajtja e rrjedhës ekologjike*	Përmirësimet në regjimin e rrjedhës dhe/ose vendosja e prurjeve ekologjike. (7)				1	4			**4**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351661	**Suplementare**	BE 2008/98/EEC - Direktiva kuadër për mbetjet Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit". Ligji nr.10 463, datë 22.9.2011 për "Menaxhimin e integruar të mbetjeve".	**MIE /AKUM / Bashkia** *Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*	Largimi i venddepozitimeve të mbetjeve nga lumenjtë (e re)				1	4			**4**

Tabela 11: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351663

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351663	lumi	Murdhari	Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Strukturat Hidroenergjetike	STRUKTURA QË DËSHTON OBJEKTIVAT	4.2.1							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351663	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351663	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/Bashkitë** *Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN).*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351663	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit së tokave bujqësore.*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. ngritja e qafës së peshkut, thyerja e digave të vjetra). (5)								

Tabela 12: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351671

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351671	lumi	Erzen	Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2			2				2
			Abstraksioni i bujqësisë	Vëllimi për t'u rikuperuar (Mm^3)	3.1							
			Ndryshim hidromorfologjik nga bujqësia	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.1							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351671	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351671	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Sigurimi i masave të efikasitetit të ujitjes, duke përfshirë matjen e prurjeve në strukturat e marrjes.*	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351671	**Masa Suplementare**	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Mirëmbajtja dhe pastrimi i sistemit të kullimit bujqësor*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								
		Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve										

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjith shëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351671	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/Bashkitë** *Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN).*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								

Tabela 13: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351673

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351673	lumi	Erzen	Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Kontaminimi i Minierave	REDUKSIMI I NGARKESËS PS/RBSP (t/vit)	2.8							
			Strukturat Hidroenergjetike	STRUKTURA QË DËSHTON OBJEKTIVAT	4.2.1							
			Ndryshimi Hidrologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.6							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	

351673	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351673	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018) Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKM / AMBU** *Përcaktimi i gjatësisë dhe trupave ujorë që duhet të reduktojnë shkarkimet e sedimenteve nga lumenjtë për të arritur objektivat mjedisore. Kontroll mbi detyrimet që rrjedhin nga zbatimi i kushteve të lejeve ndaj subjekteve për rehabilitimin e zonës, duke mbyllur rrugët hyrëse pas përfundimit të lejes, duke krijuar sisteme mbrojtjeje nga erozioni lumor në tokat bujqësore.*	Kufizimi i lejeve të nxjerrjes së zhavorrit (i ri)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351673	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë/Bashkitë** *Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN).*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351673	Suplementare	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP) Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Mirëmbajtja dhe pastrimi i sistemit të kullimit bujqësor*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								

Tabela 14: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 35168

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35168	lumi		Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35168	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Tabela 15: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 35169

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35169	lumi	Erzen	Presion i panjohur (Turizëm)	REDUKSIMI I NGARKESËS SË RBSP (t/vit)	8							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Struktura të tjera	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.2.8							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35169	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura.	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15) Masat për parandalimin ose kontrollin e hyrjes së ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
35169	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Tabela 16: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351711

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351711	lumi	Darci	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							
			Presion i panjohur (Turizëm)	REDUKSIMI I NGARKESËS SË RBSP (t/vit)	8							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351711	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351711	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të larguar dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15) Masat për parandalimin ose kontrollin e hyrjes së ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351711	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Tabela 17: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351713

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351713	lumi	Darci	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351713	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351713	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Tabela 18: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351715

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351715	lumi	Darci	Industria - BIMËT IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.3							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Abstraksioni i bujqësisë	Vëllimi për t'u rikuperuar (Mm³)	3.1							
			Ndryshimi hidromorfologjik	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.5							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351715	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / MIE / Bashkitë** *Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16) Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351715	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë**	Shërbimet këshilluese								
		Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	*Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	për bujqësinë (12)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351715	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Sigurimi i masave të efikasitetit të ujitjes, duke përfshirë matjen e prurjeve në strukturat e marrjes.*	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351715	Masa Suplementare	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP) Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Mirëmbajtja dhe pastrimi i sistemit të kullimit bujqësor*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								

Tabela 19: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351721

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	

351721	lumi	Lishati	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1								
			Industria - BIMËT IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.3								
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2								

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351721	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351721	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**AMBU / MIE / Bashkitë** *Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16) Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351721	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Tabela 20: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351723

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351723	lumi	Lishati	Ujërat e ndotura urbane	Përqendrimi vjetor i BOD (mg/l)	1.1							3
			Industria - BIMËT IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.3							
			Industria - JO IED	REDUKSIMI I NGARKESËS BOD/NH4/PS (t/vit)	1.4							
			Vende të kontaminuara	REDUKSIMI I NGARKESËS PS/RBSP (t/vit)	1.6							
			Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351723	Suplementare	Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 9915, datë 12.5.2008 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8102, datë 28.3.1996 për Kuadrin	**MIE / AKUM / Bashkitë** *Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë*	Masat për eliminimin gradual të shkarkimeve, emetimeve dhe humbjeve të substancave të rrezikshme me përparësi ose reduktimin e emetimeve,								3

		rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura	*të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve.*	emetimeve dhe humbjeve të substancave prioritare (15)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351723	Suplementare	EU 91/271/EEC - Direktiva për Ujërat e ndotura urbane Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**MIE /AKUM/ NEA/ AMBU** *Forcimi i zbatimit të legjislacionit për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin në vend për shkarkimet.*	Përmirësimet ose përmirësimet e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza industriale (përfshirë fermat) (16) Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351723	Suplementare	BE 2008/98/EEC - Direktiva kuadër për mbetjet Ligji nr.10 463, datë 22.9.2011 për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKUM / AMBU/ Bashkitë** *Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta*	Masat për parandalimin ose kontrollin e hyrjes së ndotjes nga zonat urbane, transporti dhe infrastruktura e ndërtuar. (21)								**3**

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351723	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								**3**

Tabela 21: Trupi ujor me presion të shumëfishtë 351725

A - Presionet aktuale dhe statusi

Trupi ujor ID	Kategoria e trupave ujore	Trupi ujor Emri	Lloji i rëndësishëm i presionit *shih tabelat 10-1, 10-2*	Treguesi i presionit *shih Tabelën 10-1, Tabelën 10-2*	KTP	Vlera e treguesit	Statusi aktual i elementeve individuale 2023					Statusi i përgjithshëm 2023
Llojet e ndryshme të presionit duhet të përcaktohen veçmas						2023	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351725	lumi	Lishati	Vërshimet e bujqësisë	Përqendrimi vjetor i NO3 (mg/l)	2.2							
			Kontaminimi i Minierave	REDUKSIMI I NGARKESËS PS/RBSP (t/vit)	2.8							
			Abstraksioni i bujqësisë	Vëllimi për t'u rikuperuar (Mm³)	3.1							
			Bujqësia (Presioni hidromorfologjik)	KM I KONSTRUKTURAVE QË OBJEKTIVAT TË DËSHTUARA	4.3.1							

B - Masat e propozuara dhe statusi

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351725	Suplementare	Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja)*	Shërbime këshillimore për bujqësi (12)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351725	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018) Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**MIE / AKM / AMBU** *Përcaktimi i gjatësisë dhe trupave ujorë që duhet të reduktojnë shkarkimet e sedimenteve nga lumenjtë për të arritur objektivat mjedisore. Kontroll mbi detyrimet që rrjedhin nga zbatimi i kushteve të lejeve ndaj subjekteve për rehabilitimin e zonës, duke mbyllur rrugët hyrëse pas përfundimit të lejes, duke krijuar sisteme mbrojtjeje nga erozioni lumor në tokat bujqësore.*	Kufizimi i lejeve të nxjerrjes së zhavorrit (i ri)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351725	Suplementare	Ligji nr. 111 / 2012- për menaxhimin e integruar të burimeve ujore (ndryshuar me ligjin nr. 6/2018, datë 8.2.2018)	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Sigurimi i masave të efikasitetit të ujitjes, duke përfshirë matjen e prurjeve në strukturat e marrjes.*	Masat teknike të efiçencës së ujit për ujitje, industri, energji dhe familje. (8)								

Trupi ujor ID	Kodi & Lloji e Masës	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Autoriteti Kompetent Zbatues i Masës Detajet teknike të masës së propozuar	KTM	Vlera e treguesit		Statusi i pritshëm i elementeve individuale 2029					Statusi i përgjithshëm 2029
Masat e shumëfishta duhet të përcaktohen sipas llojit ose autoritetit kompetent					Viti aktual	Viti i pritur	BQE-të	P-CHM	H-MPH	PS	RBSP	
351725	Masa Suplementare	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së (CAP) Strategjia Kombëtare e Kontrollit të Ushqyesve	**Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural/Bashkitë** *Mirëmbajtja dhe pastrimi i sistemit të kullimit bujqësor*	Përmirësimi i vazhdimësisë gjatësore (p.sh. vendosja e kalimeve të peshkut, prishja e digave të vjetra). (5)								

1.5 Masat për trupat ujorë sipërfaqësorë në rrezik

PM-të bazohen në rezultatet e analizës së presionit dhe vlerësimit të statusit të ujit (Kapitulli 10) dhe përfshin, si rrjedhojë, masat me rëndësi në të gjithë basenin e orientuar drejt vizioneve të dakorduara dhe objektivave të menaxhimit për vitin 2029.

PM-të janë të strukturuara sipas presioneve të rëndësishme (ndryshime organike, kimike, ushqyese dhe hidromorfologjike) si dhe trupave ujorë nëntokësorë të lidhur me të gjithë basenin. Ndjek objektivat totale të menaxhimit të basenit për çdo trup ujor qoftë sipërfaqësor dhe nëntokësor për të arritur objektivat mjedisore të DKU deri në vitin 2029. Gjetjet dhe konkluzionet kryesore mbi masat e identifikuara dhe rëndësinë e tyre në të gjithë basenin, si dhe prioritetet që lidhen me zbatimin e tyre, përmblidhen si pjesë e PM-ve. Zbatimi i masave të rëndësishme në të gjithë basenin sigurohet nëpërmjet koordinimit me institucionet që kanë objektiv zbatimin e masave.

Nga analiza e presioneve dhe përcaktimi i statusit të trupave ujorë, janë evidentuar ato TU që nuk përmbushin objektivat mjedisore. Sipas nenit 4 të DKU duhet përkatësisht të merren masat e duhura për të parandaluar përkeqësimin e statusit të të gjitha ujërave sipërfaqësore dhe për të arritur status të mirë ekologjik ose potencial të mirë ekologjik. Kapitulli 10 shpjegoi burimin e këtyre ndotësve dhe ndikimin që ata kanë në trupat ujorë. Më poshtë janë renditur masat e propozuara për përmirësimin e statusit të këtyre trupave ujorë.

Masat duhet të synohen për sa i përket llojit dhe shtrirjes së tyre për të garantuar adresimin e presioneve dhe se kjo do të sjellë përmirësime drejt arritjes së statusit ose potencialit të mirë në trupat ujorë individualë. Masat duhet të hartohen bazuar në vlerësimin e gjendjes aktuale të trupit ujor, të plotësuar me informacionin nga analiza e presioneve dhe ndikimeve që ndikojnë në trupin ujor.

Për secilin nga Llojet kryesore të Masave të përcaktuara u propozuan tregues sasiorë për shkallën dhe progresin me zbatimin e masave. Shtetet Anëtare mund të raportojnë gjithashtu treguesit e tyre nëse ata të propozuar nuk ishin të përshtatshëm për situatat e tyre specifike kombëtare.

Grupimi i këtyre trupave ujorë u bazua në disa faktorë të rëndësishëm si afërsia me njëri-tjetrin (janë trupa ujorë që i përkasin një lumi) dhe të njëjtat presione që shfaqen në secilin prej tyre.

Ka disa trupa ujorë që si shumica nuk i arrijnë objektivat mjedisore.

Lidhur me zbatimin e masave, duhet të identifikohen LIKM-të më të aplikueshme për LIKP-të dhe treguesi që do të përdoret për të përcaktuar ecurinë e masës.

Tabelat e matjeve për trupat ujorë (shih Shtojcën Teknike XI) do të renditen shembuj konkretë se si janë përzgjedhur masat për rastet e grupimit të trupave ujorë. Shpjegimi i metodologjisë dhe rruga e ndjekur shpjegohet në Shtojcën Teknike XI.

Trupa ujore 351661; 351663, 35165

Trupat ujorë 351661, 351663 dhe 35165 – rrjedha e mesme dhe e poshtme e lumit Murdhari. Për rrjedhojë, regjimi i prurjes mjedisore të këtij lumi deri tani është kompromettuar plotësisht. Ndryshimi fizik i trupit ujor përsa i përket bllokimit të lumit do të thotë gjithashtu se ai është në formë TUTM. Ndryshimi në regjimin e rrjedhës supozohet se e ka vendosur këtë trup ujor në 'status të dobët' (presione të rëndësishme 3.2 dhe 4.2.3).

Statusi i keq vjen nga ndikimet morfologjike të hidrocentraleve që operojnë në trupin ujor 351661, ku diga e depozitimit ndërpret të gjithë rrjedhën e sipërme, e cila më pas devijohet në turbinat e HEC-eve. Për rrjedhojë, përroi i Murdharit është i varfëruar rëndë nga rrjedha mbi një gjatësi prej përafërsisht 7.5 km, me ndikime të rëndësishme në ekosistemin e trupave ujorë të mundshëm.

Ka të ngjarë që për të rivendosur regjimin e duhur të rrjedhës, një kuotë uji do të duhet të lirohet nga rezervuari i Murdharit. Një kombinim i regjimit të pamjaftueshëm të rrjedhës së bashku me

nivelet e larta të BOD5 të raportuara për shkak të ujërave të ndotura urbane të patrajtuara dhe presioneve të tjera të ndryshme e vendosin këtë trup ujor në 'status të keq'.

Llojet kryesore të masave (LIKM) më të rëndësishme që lidhen me reduktimin e presioneve dhe ndikimeve nga ndryshimi hidromorfologjik i trupave ujorë janë përmirësimi i kushteve hidromorfologjike të trupave ujorë, përveç vazhdimësisë gjatësore (LIKM6).

Pra, disa nga masat do të kryhen edhe për rehabilitimin e zonës së nxjerrjes së zhavorrit. Subjektet janë të detyruara të respektojnë kushtet e lejes për rehabilitimin e zonës, duke mbyllur rrugët hyrëse pas përfundimit të lejes nga subjekti. Krijimi i mbrojtjes kundër erozionit të lumenjve në tokat bujqësore. Heqja e digave/pritave të betonit të vendosura brenda lumit.

Këto masa do të ndihmojnë në përmirësimin e gjendjes aktuale të këtyre trupave ujorë dhe me zbatimin e tyre pritet që në ciklin e dytë të planeve të menaxhimit (viti 2029) të reduktohet nga një gjendje shumë e keqe në mesatare.

Trupa ujore 35165; 351615; 351613

Trupat ujorë 35165, 351615 dhe 351613 në qendër të basenit. Edhe pse në formë natyrale, ujërat e ndotura urbane të patrajtuara krijojnë nivele të tepërta të BOD5 në ujërat pritëse (presion i rëndësishëm 1.1 dhe 1.2).

Presioni i pikës së ujërave të ndotura urbane (Numri i presionit të tipit kyç 1.1) zakonisht duhet të adresohet përmes ndërtimit të impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura (ITUN) (një masë bazë sipas Direktivës së BE-së për trajtimin e ujërave të ndotura Urbane (91/271/EEC), Lloji kryesor Masa numër 1).

Trupit ujor 35165 në pjesën e poshtme të basenit i është caktuar një status i 'I dobët' pjesërisht në bazë të elementeve fiziko-kimike, por edhe për shkak të pranisë së presionit të konsiderueshëm të marrjes së ujit për ujitje. Ka të ngjarë që në muajt e verës, rrjedhat dhe nivelet e lumenjve të varfërohen rëndë në rrjedhën e poshtme, duke ndikuar në habitatin ujor, por edhe duke rritur përqendrimet fiziko-kimike për shkak të kapacitetit të reduktuar të hollimit.

Për të ulur sasinë e ndotjes organike nga ujërat e ndotura urbane në rrjedhën e poshtme të lumit Erzen, propozohet ndërtimi i një impianti për trajtimin e ujërave të ndotura urbane për zonën e 3 fshatrave (përfshirë zonën turistike ku ka hotel, një nga presionet e identifikuara). Ndërtimi i ITUN në Bashkinë e Durrësit, për sigurimin e ITU-ve lokale në 3 fshatra (pe 12,550), për prurje të trajtuar për të arritur ELV < 25 mg/l BOD deri në vitin 2029 (2029) në trupin ujor 351615.

Përveç impiantit të trajtimit të ujërave të ndotura urbane, për këto trupa ujorë janë propozuar edhe masa të tjera, të cilat do të rezultojnë në përmirësimin e statusit të tyre. Një prej tyre është zvogëlimi i pikave të shkarkimit të ujërave të ndotura urbane, duke grumbulluar në një numër të reduktuar kolektorësh dhe duke ndarë sistemet e kombinuara nga uji i shiut, duke u kanalizuar në sistemin e ujësjellësit dhe duke mos rrjedhur në asnjë mënyrë me trupat ujorë. Pastrimi i të gjitha pikat ku ka vendgrumbullime mbetjesh urbane të ngurta/inerte pranë ose në shtratin e lumit.

Këto masa do të ndihmojnë në përmirësimin e gjendjes aktuale të këtyre trupave ujorë dhe me zbatimin e tyre pritet që në ciklin e dytë të planeve të menaxhimit (viti 2029) të reduktohet nga një gjendje shumë e keqe në mesatare. Tabela e grupit të masës së vetme për trupat ujorë (shih Shtojcën Teknike XI) është përmbledhja e të gjitha masave për këto trupa ujorë.

2. Kohëzgjatja e masave (Rishikimi i Masave)

PM-të nuk synojnë të adresojnë të gjitha çështjet që kanë të bëjnë përgjithësisht me menaxhimin dhe përdorimin e ujit brenda basenit të lumit, duke përfshirë, për shembull, mangësitë kombëtare në aftësinë e monitorimit të burimeve ujore, mangësitë strukturore në kompetencat kombëtare ndër-agjenci ose koordinimin, sigurimin e furnizimit me ujë rural, nevoja për skema të mbrojtjes nga përmbytjet, plane të menaxhimit të rrezikut nga thatësira etj., megjithëse këto shpesh përfshihen gabimisht në PM.

Për të hartuar saktë PM-të, duhet të identifikoni kombinimin më kosto-efektiv të masave që nevojiten për të mbushur hendekun midis statusit aktual të ujit dhe 'statusit të mirë'. Kjo analizë e boshllëqeve është e nevojshme për të kuptuar se çfarë duhet bërë për të arritur objektivat, sa kohë do të marrë dhe sa do t'i kushtojë kujt.

Nëse më shumë se një kombinim masash mund të arrijnë status të mirë, një analizë me kosto efektive mund të ndihmojë në identifikimin e zgjidhjes optimale të aftë për të dhënë rezultatin e dëshiruar me koston më të ulët. Pasi institucionet të kenë përcaktuar se sa do të kushtonte për të arritur statusin e mirë kujt dhe deri kur, atëherë është e mundur të vlerësohet nëse përjashtimet duhet të aplikohen për shkak të kostove joproporcionale, pamundësisë teknike ose kushteve natyrore.

Tabela 22: Tabelat përmbledhëse për kostot dhe fondet e masave për ujërat sipërfaqësore

A - Masa BMRV3514-01 Ministria përkatëse, Autoriteti Zbatues ose Operatori	Direktiva ose Instrumenti përkatës	Kostot kapitale ose të instalimit	Shpenzimet e operimit dhe mirëmbajtjes	Shpenzimet e Administrimit	Kostot e Burimeve	Kostot e tjera	Σ e Kostot€M		Grant ose hua e jashtme	Buxheti qendror ose i agjencisë	Buxheti i Komunës	Financuar nga Operatori	Tarifat ose Taksat Shtetërore të Ujit	Fonde të tjera	Σ e fondeve €M
Përmirësimi dhe zgjerimi i impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura urbane *ITUN Durrës – 250 000 pe* *UK Kavajë – 100 000 pe* *ITUN Gjiri Lalzit – 15, 000 pe* **AKUM/MIE/Bashkitë**	EU 91/271/EECU Ujërat e ndotura urbane BE 2000/60/EC Ligji 111/2012							Burimet e Fondeve							
Ndërtimi i impianteve për trajtimin e ujërave të ndotura industriale, duke kërkuar që çdo instalim industrial të ketë trajtimin e efluentit në vend, në zbatim të legjislacionit **AMBU/ AKM/ Subjekti privat**	EU 91/271/EECU Ujërat e ndotura urbane Direktiva e Integruar e Kontrollit të Parandalimit të Ndotjes (96/61/EC) BE 2000/60/EC Ligji 111/2012														

Reduktimi i shkarkimeve të drejtpërdrejta të patrajtuara nga derdhjet e kanalizimeve me anë të devijimit në sistemet e reja të kolektorëve. **AKUM/MIE /Bashkitë**															
Heqja/pastrimi i vendgrumbullimeve ilegale të mbetjeve të ngurta **AKUM/MTM /Bashkitë**		Bashkia Durrës ka evidentuar 4 venddepozitime që nuk plotësojnë kriteret Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Durrës** është **81,525,723 Lek** Bashkia Tirane ka evidentuar 19 venddepozitime që nuk plotësojnë kriteret Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Tiranë** është **47,911,441 Lek** Bashkia Vorë ka evidentuar 1 venddepozitim													
		që nuk plotëson kriteret Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Vorë** është **8,536,988 Lek** Bashkia Kavajë ka evidentuar 2 venddepozitim që nuk plotëson kriteret dhe 1 për largim. Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Kavajë** është **6,261,153 Lek** Bashkia Rrogozhinë ka evidentuar 6 venddepozitim që nuk plotëson kriteret. Vlera totale e ndërhyrjes për bashkinë **Rrogozhinë eshte** **17,477,472 Lek**													

Lejimi i kalimit të faunës ujore në trupin e modifikuar me strukturë të panatyrshme të shtratit të tij duke modifikuar pragjet aktuale. **AMBU/MIE /Bashkitë**	Direktiva për Habitatet (92/43/EEC) Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (85/337/EEC) BE 2000/60/EC Ligji 111/2012 Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	1 prag i modifikuar Çmim per një prag (prishje dhe rindertim): 10,000 lek													
Zëvendësimi i argjinaturës mbrojtëse të dëmtuar me një argjinaturë të re (ku ato mund të jenë në përputhje me masat/masat e bazuara në natyrën e ZBN). **AMBU/MIE /Bashkitë**	Direktiva për Habitatet (92/43/EEC) Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (85/337/EEC) BE 2000/60/EC Ligji 111/2012 Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	Germim dheu dhe transport per 1 m3 – 400 lek 1m/l =400*30=12000 lek/ml (30m3/l)													

Rehabilitimi dhe mirëmbajtja e sistemit të ujitjes e kullimit së tokave bujqësore. **MBZhR/Bashkitë**	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**10 milion euro**													
Totalet e kostove dhe fondeve															

B - Masa BMRV3514-02 & SMRV3514-01 & SMRV3514-02 & SMRV3514-03 Ministria përkatëse, Autoriteti Zbatues ose Operatori	**Direktiva ose Instrumenti përkatës**	**Kostot kapitale ose të instalimit**	**Shpenzimet e operimit dhe mirëmbajtjes**	**Shpenzimet e Administrimit**	**Kostot e Burimeve**	**Kostot e tjera**	**Σ e Kostot€M**		**Grant ose hua e jashtme**	**Buxheti qendror ose i agjencisë**	**Buxheti i Komunës**	**Financuar nga Operatori**	**Tarifat ose Taksat Shtetërore të Ujit**	**Fonde të tjera**	**Σ e fondeve €M**
Zbatim i kufizimeve për reduktimin e ngarkesës të ndotjes nga plehëruesit kimik, pesticidet në tokat bujqesore. **MBZhR/Bashkitë**	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**0.1 milion euro**						Burimet e fondeve							
Përmiresimi i politikave per formalizimin dhe incentivimin e	Ligji 111/2012 Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për	**0.1 milion euro**													

përdoruesve aktual të ujit. *AMBU* *IKMT* *AKM* *ShGjSh* *Bashkite*	Mbrojtjen e Mjedisit"														
Rehabilimi I trupave ujorë, kontroll I sedimenteve duke aplikuar qasjen ZBN (zgjedhjet e bazuara ne natyre), për të arritur objektivat mjedisore. *AMBU/MIE*	Ligji 111/2012 Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**0.2 milion euro**													
Totalet e kostove dhe fondeve															

C - Masa SMRV3514-04 Ministria përkatëse, Autoriteti Zbatues ose Operatori	**Direktiva ose Instrumenti përkatës**	**Kostot kapitale ose të instalimit**	**Shpenzimet e operimit dhe mirëmbajtjes**	**Shpenzimet e Administrimit**	**Kostot e Burimeve**	**Kostot e tjera**	**Σ e Kostot€M**	Burimet e Fondeve	**Grant ose hua e jashtme**	**Buxheti qendror ose i agjencisë**	**Buxheti i Komunës**	**Financuar nga Operatori**	**Tarifat ose Taksat Shtetërore të Ujit**	**Fonde të tjera**	**Σ e fondeve €M**
Përmirësimi i prurjes mjedisore në përroin e Murdharit. *Lejoni që një sasi e caktuar uji të shkarkohet nga përroi i Murdharit gjatë*	Direktiva për Habitatet (92/43/EEC) Direktiva për Vlerësimin e Ndikimit në	**0.1 milion euro**													

periudhës së thatë të verës, për të ruajtur hyrjen e ujit në trupin ujor. **MIE/AMBU**	Mjedis (85/337/EEC) BE 2000/60/EC Ligji 111/2012														
Përgatitja e një studimi për trupat ujorë të kërcënuar nga ndryshimet e prurjeve **AMBU/IGJEUM**	Ligji 111/2012	0.1 milion euro													
Zbatimi i praktikave më të mira mjedisore në lidhje me praktikat bujqësore (të reja) **MBZhR/Bashkitë**	Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së Ligji 10 431 datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit"	**0.3 milion euro**													
Totalet e kostove dhe fondeve															

Totali i të gjitha kostove dhe fondeve															

PLANI I MENAXHIMIT I BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike XII (Konsultimi Publik)

Masat Kryesore të Konsultimit për Basenin Ujor të Erzenit

1.1.1 Deklarata e Konsultimit

Deklarata e Konsultimit për PMBU-në e Erzenit u lëshua nga AMBU në tetor të 2019-s dhe u postua në faqen e internetit të AMBU për t'u vënë në dispozicion të publikut. [1] Për shkak të kufizimeve në burime e kapacitete, ky Dokument nuk u arrit të publikohej në përputhje me rregullin tre vjeçar (synimi ishte janari i 2019-s).

1.1.2 Përmbledhja e Çështjeve të Rëndësishme të Menaxhimit të Ujërave (PÇRMU)

Dokumenti u publikua në faqen e internetit të AMBU-së në maj të 2020-s (synimi ishte Janari 2020). Për shkak të kufizimeve në burime e kapacitete, si dhe pandemisë së COVID-19, ky Dokument nuk u arrit të publikohej në përputhje me rregullin tre vjeçar (synimi ishte janari i 2020-s).

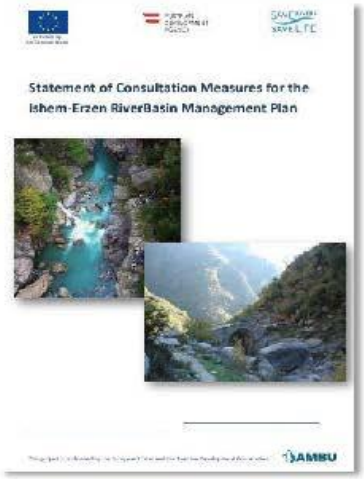

Hartimi i Dokumentit u nda në dy faza:

i) drafti iu shpërnda për komente disa institucioneve ("Grupi Ekspert"), për t'u siguruar që përmbajtja e PÇRMU-së t'i përfaqësojë si duhet çështjet kryesore që prekin basenin ujor. Lista e kontribuesve përmblidhet në Shtojcën Teknike XII.

ii) PÇRMU-ja përfundimtare u publikua në faqen e AMBU-t në maj të 2020-s, për konsultime në shkallë të gjerë. PÇRMU-ja nuk është dokument teknik, por shërben për t'i paraqitur publikut të gjerë dhe grupeve të interesit një tablo të përgjithshme të mangësive dhe problemeve kryesore që lidhen me ujërat, të cilat duhen trajtuar për të mbrojtur ekosistemet dhe burimet e çmuara ujore, si dhe për të siguruar cilësinë dhe sasinë e qëndrueshme të burimeve ujore në plan afatgjatë.

PÇRMU-ja duhet të jetë po aq informuese sa të stimulojë përgjigje dhe reagime nga një larmi palësh të interesuara. PÇRMU-ja është strukturuar sipas disa temave lehtësisht të dallueshme, përmbledhur në Tabelën 1-2. Në këtë dokument, AMBU sugjeron masat e mundshme menaxheriale dhe operacionale për zbutjen e praktikave të paqëndrueshme dhe dëmtuese të përdorimit të burimeve ujore.

Komentet gjatë konsultimit dhe përmbledhja se si këto pikëpamje janë marrë në konsideratë në Programin e Masave në PMBU, paraqiten në Shtojcën Teknike XII.

1.1.3 Draft Plani i Menaxhimit të Basenit ujor

Raporti (draft) i PMBU-së u publikua në faqen e AMBU-t në Qershor të vitit 2022-shit. Periudha e konsultimit do të zgjas 6-muaj. Komentet gjatë konsultimit dhe përmbledhja se si këto pikëpamje janë marrë në konsideratë në Programin e Masave në PMBU, paraqiten në Shtojcën Teknike XII.

1.1.4 Takime me publikun, Fushata Prezantimi dhe Trajnime

Përgatitja e PMBU-së kërkon një seri hapash dhe veprimtaritë në formë workshop-i/trajnimi strukturoren sipas këtyre hapave. Hapat janë këto:

- Fillimi i procesit të PMBU-së
- Karakterizimi
- Vlerësimi i Presionit-Ndikimit

[1] http://www.ambu.gov.al/wp-content/uploads/2019/10/190521-VS-Draft-Statement-of-Proposed-Consultation-Measures-for-the-Ishem.pdf

- Zonat e mbrojtura
- Vlerësimi i monitorimit
- Objektivat mjedisore
- Vlerësimi ekonomik
- Programi i masave
- Plani i Menaxhimit të Baseneve Ujore
- Konsultimi

Këto hapa mbështeten në DKU-në e BE-së dhe në Strategjinë e BE-së për Zbatimin e Përbashkët të DKU-së, që shoqërohen nga një seri dokumentesh udhëzuese.

Krahas moduleve që lidhen drejtpërdrejt me procesin e PMBU-së, janë zhvilluar edhe disa module për sfondin e përgjithshëm, transpozimin ligjor dhe zbatimin pas PMBU-së.

Çdo modul përmban disa aktivitete (trajnime, workshop-e, shembuj praktikë, punë në terren, trajnim në vendin e punës) në varësi të modulit. Zbatimi i të gjitha aktiviteteve të parashikuara mund të zgjasë disa muaj, pasi është në vijim të progresit të punës me procesin e PMBU-së.

Produkti i procesit të PMBU-së është vetë PMBU-ja, që përfshin 10 seksione kyçe.

Çdo modul workshop-i/trajnimi lidhet dhe mbështet drejtpërdrejt të paktën një seksion të PMBU-së, madje me raste mbështet më tepër se një.

Pjesëmarrja në veprimtari të ndryshme workshop-i/trajnimi duhet të përfshijë të gjitha institucionet e përfshira në përgatitjen e PMBU-së, si AMBU, apo institucione të tjera të përfshira drejtpërdrejt ose tërthorazi, si Agjencia Kombëtare e Mjedisit (AKM).

Në këtë kuadër është miratuar Urdhëri i Kryeministrit Nr. 32 datë 01.03.2021 për "Ngritjen dhe funksionimin e grupeve ndër-institucionale të punës për përgatitjen e planeve të menaxhimit të baseneve ujore Mat, Ishëm dhe Erzen". Me qëllim zhvillimin e një diskutimi të hapur mbi hapat e ndjekur dhe në funksion të përgatitjes së planeve të menaxhimit të baseneve ujore të sipërpermendura, vijimi i punës deri në hartimin e projekt planeve, AMBU së bashku me ekspertët kombëtare dhe ndërkombëtare të kontraktuar nga projekti "Mbështetja e BE-së për menaxhimin e integruar të ujit në Shqipëri" kanë zhvilluar gjatë vitit 2021 4 (katër) takime me përfaqësuesit e GNP-së.

Janë organizuar dhe drejtuar mbledhjet e takimeve të zhvilluara me përfaqësuesit e zgjedhur nga institucionet e përmendura në pikën numër 4 të Urdhrit të Kryeministrit. Institucionet e përfaqësuara në këtë grup pune janë Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Shërbimi Gjeologjik Shqiptar, Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile, Agjencia Kombëtare e Mjedisit, Agjencia Kombëtare e Ujësjellës-Kanalizimeve dhe Infrastrukturës së Mbetjeve, Agjencia Kombëtarë e Zonave të Mbrojtura, Instituti i Shëndetit Publik, Instituti i Statistikave, Zyra e Administrimit e Basenit Ujor Mat, Ishëm, Erzen dhe Zyrat e Administratave Rajonale të Zonave të Mbrojtura të Tiranës, Durrësit dhe Lezhës.

Mbledhjet e takimeve që janë zhvilluar përgjatë vitit 2021, kanë patur në fokus shpërndarjen e materialeve të draft-planeve për basenet Mat, Ishëm dhe Erzen tek përfaqësuesit e grupit për të marr komentet dhe kontributet e tyre për kapitujt e diskutuar. Këto materiale janë dërguar nëpërmjet postës elektronike dhe gjithashtu janë mbledhur edhe komentet e dhëna nga secili prejpërfaqësuesve.

Janë realizuar 4 (katër) mbledhje, ku mbledhja e :

- Takimit të Parë është mbajtur në datën 28.5.2021;
- Takimit të Dytë është mbajtur në datën 23.6.2021;

- Takimit të Tretë është mbajtur në datën 23.7.2021;
- Takimit të Katërt është mbajtur në datën 27.9.2021.

Mbledhjet e takimeve janë mbajtur në formatin hibrid, me pjesëmarrje të kufizuar në numër personash në sallë dhe nëpërmjet platformave online, për të respektuar rregullat e vendosura nga Komiteti Teknik i Ekspertëve për shëndetin. Gjithashtu edhe për të lehtësuar mënyrën e përfshirjes së përfaqësuesve të grupit në çdo takim të mbajtur.

1.1.5 Plani Përfundimtar i Menaxhimit të Baseneve Ujore

PMBU-ja përfundimtare u publikua në faqen e internetit të AMBU-t në Qershor të 2022-shit. Programi i Masave, i parashtruar në PMBU (Kapitulli 13) është produkti kryesor që synon arritjen e objektivave mjedisore në basenin ujor, sikurse përcaktohet në Kreun 3 të këtij dokumenti. PiM-ja duhet përfshirë në plan brenda periudhës 2024-2029 dhe në kuadër të legjislacionit kombëtar, masat duhen konsideruar si të detyrueshme me ligj për autoritetet e përcaktuara pas miratimit të PMBU.

Periudha e dytë e konsultimeve publike përfundoi në Tetor 2022 dhe u shoqërua gjithashtu me procesin e hartimit të Raportit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor.

Gjatë kësaj periudhe ka pasur takime me përfaqësues të grupit të punës ndërinstitucionale, me përfaqësues nga organizata të ndryshme joqeveritare dhe me Këshillin e Basenit Ujor. Drafti i planit u shpërnda për konsultim dhe mbledhje mendimesh në institucionet e linjës, duke ndjekur rrugën e procedurës institucionale.

Ka pasur edhe kontribute nga ekspertë të fushave të ndryshme, të fokusuara kryesisht në programin e masave. Këto ndryshime u pasqyruan në Planin përfundimtar të Menaxhimit të Basenit Ujor për lumin Erzen.

Tabela 1-2 – Përgjigjet nga Grupi i Ekspertëve të Konsultimeve të PMBU-së

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
1	Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile	Seksioni 7.2 +Tabela 7.1	n/a	Për lumin Ishëm, gjatë reshjeve, vërshimet janë gjithmonë të pranishme, në tokat bujqësore (zona e Bubqit). Në Fushë-Krujë janë bërë disa investime në infrastrukturë, por përmbytjet janë sërish të pranishme nga reshjet e shkaktuara përgjatë lumit Zezë.	Prefekti i Durrësit bashkëpunon gjithmonë me Agjencinë Kombëtare të Mbrojtjes Civile gjatë përmbytjeve. Nëpërmjet këtij bashkëpunimi, popullata në rrezik informohet për të mbrojtur jetën e tyre, pasuritë e paluajtshme dhe kafshët. Mungesa e ndërhyrjeve nga komuna; Mungesa e projekteve për ndërhyrje dhe investime; Mungesa e burimeve financiare.
2	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	Seksioni 4 - Ndryshimet klimatike dhe burimet ujore Teksti	Burimet ujore janë në formën e burimeve natyrore, lumenjve, liqeneve dhe ujërave nëntokësore. Furnizimi me ujë sigurohet më së shumti nëpërmjet burimeve natyrore dhe burimeve ujore nëntokësore, me përjashtim të dy rasteve: zona e urbanizuar në Tiranë që furnizohet nga një burim uji sipërfaqësor në Digën e Bovillës me një rezervuar artificial (që kërkohet trajtim) dhe zona turistike e Kavajës e cila gjatë sezonit të verës furnizohet nëpërmjet liqenit të vogël artificial të Maskurit ku krijohet një rezervuar uji sipërfaqësor (kërkohet trajtim). Shërbimet e ujësjellësit në zonë: Sh.a. MB Tiranë; Sh.a.UK Durrës, Sh.a UK Kavajë, Sh.a.UK Rrogozhine, Sh.a.UK Shijak, Sh.a.UK Krujë, Sh.a.UK Vorë. Aktualisht, Ministria po përgatit draft VKM-në për miratimin e Strategjisë Kombëtare të		

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
			Ujësjellës Kanalizimeve 2020-2030 e cila duhet të merret parasysh gjatë përgatitjes së Planit të Menaxhimit.		
		Seksioni 4.2 +Tabela 4.1	n/a	Dallime të mëdha midis ndërmarrjeve të ujit. Niveli i humbjeve të ujit është i lartë në shumicën e tyre. Konkretisht, për Tiranën, Durrësin dhe shoqëritë e tjera AKUM disponon bazën e të dhënave me të gjitha informacionet në lidhje me këtë Plan Menaxhimi.	Objektivat specifike në Draft Strategjinë për Ujësjellës Kanalizime 2020-2030: - Ulja e humbjeve të ujit - Niveli i matur i konsumit të ujit i shprehur në numër. të lidhjeve - Niveli i ujit të prodhuar i shprehur në numër të matësve të ujit - Niveli i matjeve sezonale i shprehur në numër të matësve të ujit - Ulja e humbjeve teknike
		Seksioni 6.2 +Tabela 6.1	n/a	Ligji nr. 81/2017 "Për Zonat e Mbrojtura" saktëson se identifikimi dhe administrimi i zonave të mbrojtura do të bëhet në vijim të planeve specifike për zonat e mbrojtura dhe planit për administrimin e rrjetit ekologjik në vend, së bashku me dokumente të tjera strategjike në fushën e mbrojtjes së natyrës.	Ndërmarrjet e ujësjellësit duhet të identifikojnë zonat e mbrojtura gjatë procesit të inventarizimit të aseteve.
		Seksioni 10.2 +Tabela 10.1	n/a	Një nga çështjet kyçe të ngritura nga ERRU (Rregullorja) në lidhje me lejimin e shoqërive të ujësjellësit është gjithashtu nevoja që çdo shoqëri të marrë Aktin e Miratimit të Higjienës, të nxjerrë nga Inspektorati Shtetëror i Shëndetësisë. Marrja e këtij dokumenti është mjaft sfiduese dhe e shoqëruar me shumë vështirësi, ndaj bëhet pengesë për shoqëritë e ujësjellësit kur aplikojnë për leje pranë ERRU.	Legjislacioni në fuqi dhe aktet nënligjore përkatëse ndonjëherë nuk janë të qarta – nevojitet një rishikim për të mbështetur ndërmarrjet e ujësjellësit kur aplikojnë për të marrë Aktin e Miratimit për Higjienën.

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
		Seksioni 11.2 +Tabela 11.1	n/a	ITUNU Tiranë është në ndërtim e sipër për t'u vendosur në zonën e Kasharit.	Objektivat specifike janë përcaktuar në draft strategjinë për ujësjellës kanalizime 2020-2030 si: - Rritja e % e popullsisë së lidhur me impiantin e trajtimit; - Planet për sigurinë e ujit janë përgatitur dhe finalizuar për të gjitha shoqëritë e licencuara të ujësjellësit.
3	Universiteti i Tiranës – Fakulteti i Shkencave të Natyrës	Seksioni 4 - Ndryshimet klimatike dhe burimet ujore Teksti		Në ditët e sotme, institucionet përgjegjëse për ndryshimet klimatike në vend nuk janë aq të njohura ndër të tjera. Edhe nëse ka ndonjë përgjegjës, nuk është e qartë metodologjia e përdorur për vlerësimin e ndryshimeve klimatike, deri në çfarë mase janë përhapur ato. Nuk ka asnjë informacion në lidhje me të dhënat analitike të matura.	
		Seksioni 4.2 +Tabela 4.1		Institucione të mundshme përgjegjëse mund të jenë AKM, IGJEO, departamente të tjera në kuadër të Universitetit të Tiranës dhe Universiteti Politeknik i Tiranës. Detyrat dhe përgjegjësitë nuk janë të qarta mes tyre, koordinimi nuk është në nivelin e duhur. Ka mungesë stafi, mungesë fondesh, mungesë kualifikimi të vazhdueshëm dhe laboratorët në dispozicion nuk janë të mjaftueshëm / mungojnë pajisjet për të siguruar frekuencën dhe besueshmërinë e të dhënave.	Të identifikohen/njohin të gjitha institucionet përgjegjëse për vlerësimin e ndryshimeve klimatike. Të qartësojë metodologjinë përkatëse për vlerësimin e ndryshimeve klimatike, shpeshtësinë në kohë dhe mbulimin. Sigurimi me pajisje për stafin. Sigurimi i pajisjeve për laboratorët. Kualifikim i stafit me metoda standarde, të fundit.

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
					Të identifikojnë buxhetin për mbështetje në bazë të prioritetit për të dhënat. Të dhënat analitike të matura të jenë të arritshme, në format elektronik, në faqen e internetit të institucioneve përgjegjëse. Një fakt i rëndësishëm do të ishte ngritja e institucioneve përkatëse të ngjashme me ish-institutin hidrometeorologjik. IGJEO nuk është në gjendje të përmbushë të gjitha kërkesat; organizimi është i nevojshëm dhe rekomandohet pavarësia.
		Seksioni 5 – Të dhënat dhe monitorimi i sistemeve hidrometeorologjike Teksti		Nuk është e qartë se cilat institucione janë përgjegjëse për monitorimin hidrometeorologjik. Nuk ka informacion të qartë në lidhje me matjet e të dhënave analitike.	n/a
		Seksioni 5.2 + Tabela 5.1		IGJEO, departamente të tjera në kuadër të Universitetit të Tiranës dhe Universitetit Politeknik të Tiranës, institucionet e mundshme përgjegjëse për këtë çështje. Detyrat dhe përgjegjësitë nuk janë të qarta mes tyre, koordinimi nuk është në nivelin e duhur. Ka mungesë stafi, mungesë fondesh, mungesë kualifikimi të vazhdueshëm dhe laboratorët në dispozicion nuk janë të mjaftueshëm / mungojnë pajisjet për të	Nevoja që të gjitha institucionet e përmendura më lart të jenë të njohura me këtë çështje. Nevoja për njohjen e të gjitha praktikave më të mira për mbrojtjen e dunave bregdetare duke filluar nga ndërhyrjet hidroteknike përgjatë vijës bregdetare nën kërcënimin e erozionit deri në parandalimin e ndërtimeve mbi duna, e deri te masat

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
				siguruar frekuencën dhe besueshmërinë e të dhënave.	e tjera që lidhen me pyllëzimin e dunave të braktisura.
		Seksioni 6 – Zonat e mbrojtura dhe ekosistemet ujore Teksti		Disa zona të mbrojtura në këtë basen ujor: - Parku Kombëtar i Dajtit - Parku Kombëtar i Qafshtamës - Mali me Gropa-Bize-Martanesh Peisazh - Rezervuari i menaxhuar Patok-Fushekuqe-Ishem Disa monumente natyrore	
		Seksioni 6.2 + Tabela 6.1		Këto zona kanë vlera natyrore dhe biologjike. Kjo ka të bëjë me mbrojtjen e pyjeve dhe shkurreve, specieve të rralla dhe atyre në rrezik, rendimentit të bimëve mjekësore, mbrojtjes së faunës, shpendëve dhe kafshëve, etj. Është gjithashtu e rëndësishme të përmendim këtu kullotat për t'u mbrojtur nga zjarret. Cilësia e ujit të përrenjve që kryqëzohen në këto zona është veçanërisht e rrezikuar në pjesët e poshtme të Ishmit dhe deltës së tij në rezervuarin e menaxhuar Patok-Fushëkuqe-Ishëm.	Zbatimi dhe kualifikimi i stafit të zyrave vendore për zonat e mbrojtura. Vëmendje t'i kushtohet ndërtimeve, rrugëve të cilat duhet të jenë ekologjikisht të pranueshme. Vëmendje ndaj vizitorëve në të gjitha këto hapësira në veçanti ndaj përdorimit të drurit, bimëve mjekësore që i përkasin edhe listës së kuqe. Vëmendje duhet t'i kushtohet kufizimeve të gjuetisë dhe zonave të lejuara. Vëmendje duhet kushtuar përdorimit të parregullt të ujërave, duke dëmtuar cilësinë e tyre. Kujdes ndaj zjarreve, bagëtive etj. Zyrat përkatëse vendore për menaxhimin e zonave të mbrojtura duhet të bashkëpunojnë fuqishëm

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
					me pushtetin vendor dhe palët e tjera të interesuara.
		Seksioni 7 – Përmbytjet dhe thatësirat Teksti		Zona është gjithmonë nën presionin e reshjeve të parregullta dhe përmbytjeve me ndikime në jetë, bujqësi dhe shërbime të tjera. Kjo shtohet edhe nga urbanizimi. Dëmtimi i dukshëm i florës, pyjeve dhe shkurreve si dhe hapësirave të tjera të gjelbra në zonat urbane bën që reshjet të rrjedhin drejtpërdrejt në lumenj, duke rritur kështu nivelet e ujit përtej brigjeve. Ngrohja globale ka rritur temperaturat e larta kryesisht gjatë periudhës së verës dhe zjarret në pyje nuk janë më një ngjarje e rrallë.	
		Seksioni 7.2 + Tabela 7.1		Është shumë e rëndësishme që institucionet përgjegjëse për monitorimin hidrometeorologjik, për informimin e vazhdueshëm të statusit, mbulimit dhe frekuencës së duhur së bashku me besueshmërinë e informacionit. Çështja më e rëndësishme është roli i pushtetit vendor në marrjen e masave të duhura për urbanizimin, masat mbrojtëse nga erozioni, pritat dhe përrenjtë e lumenjve, pylltaria, masat mbrojtëse nga zjarret, gjelbërimi urban, etj.	Njohja më e mirë e zonave të braktisura të gjelbëruara. Mbështetja e programeve të qëndrueshme për pyllëzimin dhe urbanizimin e gjelbër duke filluar nga programet e mbjelljes.
		Seksioni 8 - Morfologjia e lumit Teksti		Lumenjtë Ishem dhe Erzen së bashku me degët e tyre kanë cilësi shumë të mirë të ujit në pjesët e sipërme (malet) afër burimeve të tyre. Në rrjedhën e poshtme ato	

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
				shndërrohen në kanale grumbullimi të ujërave të ndotura, pranë Tiranës dhe Fushë-Krujës.	
		Seksioni 8.2 + Tabela 8.1		Këta lumenj, së bashku me rrjedhën e tyre, shërbejnë si habitate të rëndësishme; edhe afër deltat. Cilësia e ujit që shërben si korridore ekologjike është megjithatë e ulët për shkak të zonave shumë të urbanizuara ku kryqëzohen këto ujëra. Bazuar në matjet tona për lumenjtë Ishëm, Erzen, Lanë janë gjetur vlera biologjike shumë të ulëta – më të ulëtat e matura ndonjëherë në lumenjtë shqiptarë. Brigjet e lumenjve shërbejnë si vendgrumbullime për industrinë, bujqësinë dhe zonat urbane. Prandaj, peizazhi i krijuar nga këta lumenj dhe cilësia e ujit në zonat afër Tiranës dhe Fushë-Krujës janë më të rrallët në Evropë.	Trajtimi i ujërave të ndotura është një sfidë për pushtetet vendore përkatëse në këtë rajon. Menaxhimi dhe trajtimi i mbetjeve të ngurta është një sfidë për pushtetet vendore në këtë rajon. Pastrimi i brigjeve të lumenjve, mjedisi i shëndetshëm dhe shndërrimi i tyre në zona rekreative është një sfidë për pushtetet vendore në rajon. Është shumë i rëndësishëm këtu sistemi i menaxhimit të mbetjeve, si për mbetjet e ngurta ashtu edhe për ujërat e ndotura, monitorimi i rregullt.
		Seksioni 9 - Teksti i rrjedhës mjedisore		Brenda basenit të lumit ka përdorim të gjerë të ujërave për pije, vaditje në rezervuarin e Bovillës, prodhim hidroenergjetik, burimi Snenmeri dhe burimi Erzen.	
		Seksioni 9.2 + Tabela 9.1		Në të gjitha këto raste nuk duhet neglizhuar prurja ekologjike. Duhet të monitorohet rregullisht për të mbajtur nën normë për të shpëtuar funksionet e tjera që ofrojnë lumenjtë, duke qenë për biotën, nevojat e burimeve ujore nëntokësore, nevojat për ujitje, përmirësimin e klimës së bashku me	Është shumë e rëndësishme këtu përgatitja, një shkallë shumë profesionale, për vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe cilësinë e lejeve mjedisore, nën mbikëqyrjen e AKM. Është një zbatim shumë i rëndësishëm i kushteve në lejen

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
				rrjedhën e lumenjve, kontrollin e erozionit në brigje, etj.	mjedisore, nën mbikëqyrjen e inspektoratit të mjedisit dhe pushtetit vendor.
		Seksioni 12 - Teksti i digave dhe hidrocentraleve	Shih komentet nën seksionin 9.		
		Seksioni 14 - Cilësia dhe habitatet e ujërave të larjes Teksti	Shih komentet nën seksionin 4.		
		Seksioni 15 - Rritja e nivelit të detit, erozioni, rreziku nga përmbytjet Teksti	Shih komentet nën seksionin 4 dhe 7.		
4	ERRU – Rregullator i Ujit	Seksioni 6.2 + Tabela 6.1	n/a	Mungesa e mbrojtjes së burimeve ujore	Inspektorati Shtetëror i Shëndetësisë ka një kriter kryesor për nxjerrjen e Aktit të Miratimit për Higjienën. Izolimi/përcaktimi i burimeve ujore që i përkasin baseneve ujore si rezervuari i Bovillës, mbrojtja dhe izolimi nga faktorët e jashtëm të ndotjes.
		Seksioni 7.2 + Tabela 7.1	Pajtohu me shembujt e dhënë në tekst.		
		Seksioni 8.2 +Tabela 8.1	Pajtohu me shembujt e dhënë në tekst.	Përmirësimi i sistemeve të monitorimit të kanalizimeve nga ujësjellësit që i përkasin këtij baseni ujor.	n/a

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
		Seksioni 9.2 +Tabela 9.1	Pajtohu me shembujt e dhënë në tekst.		
		Seksioni 10.2 + Tabela 10.1	n/a	Shfrytëzimi i parregullt i burimeve ujore nga ndërmarrjet e ujësjellësit si dhe nga kompanitë private për ujin e ambalazhuar.	Detyrim për të gjitha shoqëritë e ujësjellësit për të instaluar ujëmatës në burim dhe pagesa për sasitë e ujit të përdorur. Reduktimi i humbjeve të ujit nga ndërmarrjet e ujësjellësit në një mënyrë për të reduktuar mbiprodhimin.
		Seksioni 11.2 + Tabela 11.1	n/a	Shkarkimi i ujërave të ndotura (urbane dhe industriale) të patrajtuara, në mjedisin ujor marrës.	Impianti i trajtimit të ujërave të ndotura në Tiranë Trajtimi i ujërave të ndotura (industriale) për të gjitha industritë/fabrikat në varësi të bashkisë së Tiranës Trajtimi i ujërave të ndotura (urbane dhe industriale) dhe arritja e parametrave të pranueshëm për trupat ujorë marrës.
		Seksioni 13.2 +Tabela 13.1	n/a	Përdorimi i parregullt i burimeve ujore nëntokësore	AKM duhet të marrë masa për shoqëritë e ujësjellësit apo shoqëritë e tjera që përdorin ujërat nëntokësore, për të respektuar kriteret përkatëse për nxjerrjen e ujit. Marrja e lejeve përkatëse për hapjen e puseve. Pagesa e rregullt e ujërave nëntokësore të përdorura.

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
			n/a	Ndotja e burimeve ujore nëntokësore	AKM duhet të marrë masa për të kontrolluar parametrat e shkarkimit të ujërave të ndotura të prodhuara nga kompani dhe industri të ndryshme
5	Universiteti Politeknik i Tiranës – Fakulteti i Inxhinierisë së Ndërtimit	Seksioni 1.4 Tabela 1.1 Çështjet kryesore	Mjedisi – Të dhënat dhe monitorimi hidrometeorologjik	Mungesa e të dhënave lidhur me reshjet nga institucionet përgjegjëse; krijon vështirësi për të studiuar fenomenet apo probleme të tjera hidraulike klimatike si bilanci i ujit, përmbytjet nga lumenjtë apo rrjedhat e ujit, si dhe reshjet në zonat urbane.	n/a
			Mjedisi – përmbytjet dhe thatësirat	Mungesa e një studimi për divergjencën e përmbytjeve urbane nga reshjet dhe gjithashtu zhvillimi i sistemeve alternative të administrimit.	n/a
			Përdorimi i ujit – leje për nxjerrjen dhe nxjerrjen	Përditësimi i sistemit të furnizimit me ujë posaçërisht për rrjetin e shpërndarjes	n/a
			Përdorimi i ujit - shkarkimi i ujit, ndotja e ujit, leja e shkarkimit	Zhvillimi i sistemeve alternative të administrimit.	n/a
			Përdorimi i ujit – përdorimi, mbrojtja dhe monitorimi i ujërave nëntokësore	Mungesa e studimeve të tilla si përmbytjet e mëdha për detin gjatë ngjarjeve ekstreme të reshjeve	n/a
6	Agjencia për Planifikimin e Territorit dhe Hapësirës	Çështje e Re Propozuar Nr. 16 Planifikimi i territorit në zonën e studimit	Seksioni 16.1 - Situata aktuale Nivel kombëtar - Një plan i përgjithshëm për territorin - Një plan i integruar ndërsektorial për zonën ekonomike Tiranë-Durrës - Ndërsektoriale e integruar për bregdetin Në nivel lokal - Plani i përgjithshëm i territorit për bashkinë Krujë;	n/a	n/a

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
			- Plani i përgjithshëm i territorit për bashkinë e Durrësit; - Plani i përgjithshëm i territorit për bashkinë Vorë; - Plani i përgjithshëm i territorit për bashkinë e Tiranës; - Plani i Përgjithshëm i territorit për bashkinë Kavajë; - Plani i përgjithshëm i territorit për bashkinë Rrogozhine; - Plani i përgjithshëm i territorit për bashkinë Peqin (nëse përfshihet në zonën e studimit); - Plani i përgjithshëm i territorit për bashkinë Elbasan (nëse përfshihet në zonën e studimit). Neni 16.2 Planifikimi		
7	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit			n/a	
8	Ministria e Shendetesise			n/a	
9	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural			n/a	
10	OJQ-të (REC-Albania, ECO-Albania)			n/a	
11	Agjencia Kombëtare e Zonave të			n/a	

Nr.	Institucioni	Seksioni / Tabela	Të dhëna për kapitujt përkatës	Çështjet e mundshme	Përgjigje për adresimin e çështjes
	Mbrojtura (AKZM)				
12	Agjencia për Ujësjellës Kanalizime dhe Menaxhimin e Mbetjeve (AKUM)			n/a	
13	Shërbimi Gjeologjik Shqiptar (SHGJSH)			n/a	
14	Agjencia Shtetërore për Informacionin Gjeo Hapësinor (ASIG)			n/a	
15	Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore (AKBN)			n/a	
16	Zyra e Administrimit të Baseneve Ujore (ZABU)			n/a	

PLANI I MENAXHIMIT I BASENIT UJOR ERZEN

Shtojca Teknike XIII (Të dhënat)

---

1 Masat kryesore të konsultimit për basenin e Erzenit

Përgatitja e PMBU-së ka një sërë hapash që janë identifikuar, dhe aktivitetet e seminarit/trajnimit do të strukturohen rreth këtyre hapave. Hapat e përdorur janë:

- Fillimi i procesit të PMBU-së
- Karakterizimi
- Vlerësimi Presion-Ndikim
- Zonat e mbrojtura
- Vlerësimi i monitorimit
- Objektivat mjedisore
- Vlerësimi ekonomik
- Programi i Masave
- Plani i Menaxhimit i Basenit Ujor
- Konsultimi

Këta hapa bazohen në Direktivën Kuadër të Ujit të BE-së dhe Strategjinë e Përbashkët të Zbatimit të BE-së për DKU-në me një numër dokumentesh udhëzuese.

2 Objektivat Mjedisore

2.1 Objektivat mjedisore për Zonat e Mbrojtura

Neni 4, Par. 1, c DKU përcakton objektivat për zonat e mbrojtura: Shtetet Anëtare do të "arrijnë përputhjen me çdo standard dhe objektiv jo më vonë se 15 vjet pas datës së hyrjes në fuqi të kësaj direktive, përveç rasteve kur spKEifikohet ndryshe në legjislacionin komunitar sipas të cilit zonat e mbrojtura individuale janë krijuar". Për këto objektiva do të zbatohen kryesisht mundësitë e përshtatjes që ofron DKU. Kështu, duhet të arrihen dy lloje objektivash për zonat e mbrojtura: objektivat spKEifike të direktivës në fjalë dhe që ishin vendimtare për përcaktimin e një zone (shih Aneksin 4 të DKU) dhe standardet kombëtare individuale të zbatimit dhe objektivat e DKU. Zonat e mbrojtura që do të merren parasysh janë të listuara në Aneksin IV të DKU. Disa zona të mbrojtura korrespondojnë me trupat ujorë.

Këto përfshijnë pesë lloje të përgjithshme të ZM:

- Trupat ujorë që përdoren për nxjerrjen e ujit të pijshëm;
- Zonat e rëndësishme për mbrojtjen e habitateve dhe/ose specieve, ku ruajtja ose përmirësimi i statusit të ujit është një faktor i rëndësishëm në mbrojtjen e tyre (Natura 20008, zona që i nënshtrohen Direktivës së Zogjve 79/409/EEC dhe Direktivës së Habitateve 92/ 43/EEC);
- Zonat ku janë zbatuar masat për mbrojtjen e specieve ujore me rëndësi ekonomike (ZM sipas Direktivës 2006/44/EC (Direktiva e peshqve të ujërave të ëmbla); Direktiva e butakëve 79/923/EEC);
- Ujërat e larjes (ZM sipas Direktivave për Ujërat e Larjes 76/160/EEC dhe 2006/7/EC); dhe
- Zonat e ndjeshme ndaj lëndëve ushqyese (ZM sipas Direktivës për Nitratet 91/676/EEC; Direktiva e Trajtimit të Ujërave të Zeza Urbane 91/271/EEC).

2.2 Zonat e përcaktuara për marrjen e ujit të pijshëm

Objektivat për Zonat e Mbrojtura të Ujit të Pijshëm (ZMUP) janë:

• Të sigurohet që, sipas regjimit të trajtimit të ujit të aplikuar, uji i pijshëm i prodhuar të plotësojë kërkesat e Direktivës së Ujit të Pijshëm;

• Sigurimi i mbrojtjes së nevojshme në ZMUP me synimin për të shmangur përkeqësimin e cilësisë së ujit në mënyrë që të zvogëlohet niveli i trajtimit të pastrimit që kërkohet në prodhimin e ujit të pijshëm.

2.3 Trupa ujore të përcaktuara si ujëra rekreative

Direktiva për ujërat e larjes synon të parandalojë dhe reduktojë ndotjen në ujërat e larjes në nivele që nuk janë më të dëmshme për shëndetin e njeriut dhe mjedisin dhe është mjeti kryesor i BE-së për të mbrojtur shëndetin e njerëzve kur lahen. Qëllimi i kësaj direktive është ruajtja, mbrojtja dhe përmirësimi i cilësisë së mjedisit dhe mbrojtja e shëndetit të njeriut duke plotësuar Direktivën 2000/60/KE.

3 Karakterizimi dhe Përcaktimi i Zonave të Mbrojtura

3.1.1 Zonat e Mbrojtjes së Ujërave për Rekreacion dhe Larje në Erzen

Ka shumë lloje të ndryshme të përdorimit rekreativ të mjediseve ujore. Këto përfshijnë, për shembull, banjot e diellit, ecjen, notin, zhytjen, shëtitjen me varkë, peshkimin dhe lundrimin me vela. Brenda kontekstit socio-ekonomik të përdorimit të ujit rekreativ, rëndësia e turizmit është e konsiderueshme për sa i përket madhësisë së tij, ndikimeve në sferat socio-ekonomike dhe mjedisore dhe përgjegjësisë dhe mjeteve për të ndërhyrë që ai ka në dispozicion.

Qëllimi i objektivit nuk është të pengojë përdorimin e ujit rekreativ, por në vend të kësaj, të sigurojë që zonat ujore rekreative të operohen në mënyrë sa më të sigurt që të jetë e mundur, në mënyrë që popullsia të marrë përfitimin maksimal të mundshëm.

Brenda zonave të mbrojtura të basenit Erzen ka ujëra për rekreacion dhe larje.

Habitate të rëndësishme. Rezervati Natyror i Menaxhuar i Rrushkullit IUCN Kategoria IV në deltën e Erzenit, është një vend i rëndësishëm për zonën e shpendëve.

Habitat i rëndësishëm:

- Grykëderdhja e lumit Erzen;
- Lagunat bregdetare (Godulla, Bishtaraka);
- Pyje me duna bregdetare me Pinus halepensis, P. pinea, P. Pinaster;
- Pyje të përziera aluviale ose lumore të Quercus robur, Ulmus minor, Alnus glutinosa, Fraxinus angustifolia etj.

Lloje të rëndësishme si Quercus robur; Pinus halepensis; Ulmus minor; Phragmites australis; Lutra lutra; Ardea purpurta; Emys orbicularis.

4 Menaxhimi i rrezikut nga përmbytjet në pellgun e Erzenit

Këshilli Kombëtar i Burimeve Ujore (KKBU) është organi institucional kryesor përgjegjës për hartimin e politikave dhe planeve për menaxhimin e integruar të burimeve ujore.

AMBU, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për emergjencat civile, harton projektligje që përcaktojnë planet dhe rregullat për menaxhimin e riskut nga përmbytjet, në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen civile dhe Planin Kombëtar për Emergjencat Civile. Për çdo basen ujor, AMBU:

- përgatit vlerësimin paraprak të riskut nga përmbytja bazuar te informacioni i disponueshëm, si për shembull të dhëna dhe studime për zhvillimet afatgjata, veçanërisht për ndikimet e ndryshimeve klimatike në rast përmbytjesh;
- përgatit hartat e rrezikut nga përmbytjet dhe hartat e riskut nga përmbytjet, në shkallë të përshtatshme, për zonat e shpallura në rrezik përmbytjeje;

– Përgatit Planet e Menaxhimit të Riskut nga Përmbytjet (PMRP), të koordinuara në nivelin e basenit ujor, mbështetur te hartat e rrezikut të përmbytjeve dhe hartat e riskut të përmbytjeve.

Këto plane fokusohen te parandalimi, mbrojtja, gatishmëria, përfshi edhe parashikimin e përmbytjeve dhe sistemet e paralajmërimit të hershëm, që koordinohen nga organet përgjegjëse për emergjencat civile. AMBU kontribuon, në bashkëpunim me Ministrinë e Brendshme, në parandalimin e emergjencave civile. Këtu përfshihet zbatimi i koordinuar i politikave për menaxhimin e basenit ujor dhe menaxhimin e riskut nga përmbytjet, në përputhje me legjislacionin në fuqi për emergjencat civile dhe Planin Kombëtar të Menaxhimit të Emergjencave Civile.

MBZhR-ja përgatit dhe kryen investime për mbrojtjen e tokës bujqësore dhe kullimin e stacioneve të pompimit bazuar te planet MRP.

Bashkitë janë përgjegjëse për mbrojtjen e zonave urbane nga risku nga përmbytjet, bazuar edhe këto te plani MRP.

Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile (AKMC) koordinon dhe bashkërendon punën për hartimin e Planit Kombëtar për Emergjencat Civile, me të cilin do të harmonizohen planet për menaxhimin e rrezikut nga përmbytjet.

4.1 Përmbledhje e Përmbytjeve Historike

Sipas DKU-së të BE-së, analiza e vlerësimit paraprak të rrezikut nga përmbytjet përfshin hartat e rretheve dhe nënbaseneve të baseneve ujore, përshkrimin e përmbytjeve historike dhe ngjarjeve të kaluara, si dhe ndikimet e tyre negative në jetën e njeriut, ekonominë, mjedisin dhe trashëgiminë kulturore. Ai përfshin më tej një përshkrim të ngjarjeve të pritshme në të ardhmen dhe efektet e tyre të mundshme.

Referuar kapitullit 9 të PMBU-së Erzen, tabela 9-1 dhe tabela 9-2 që përmbledhin datat për kohën kur kanë ndodhur, në cilën bashki, numri i të lënduarve, shtëpitë e dëmtuara, dëmet e llogaritura në lekë, tokat e dëmtuara, dëmtimi i bagëtive. dhe dëmtime në infrastrukturë.

Në përputhje me direktivën, informacioni mbi ngjarjet e përmbytjeve të kaluara përfshihet për identifikimin e zonave ku ka rrezik të mundshëm përmbytjesh ose ka mundësi të ndodhin përmbytje për pellgun e lumit Erzen.

4.2 Strategjia e Menaxhimit të Rrezikut nga Përmbytjet

Direktiva e BE-së 2007/60/KE për Përmbytjet është transpozuar në politikën shqiptare si pjesë e politikës "Përmbajtja, Zhvillimi dhe Zbatimi i Strategjive Kombëtare të Ujit, të Planeve të Menaxhimit të Baseneve Ujore dhe Planeve të Menaxhimit të Rrezikut nga Përmbytjet", miratuar nga Këshilli i Ministrat, vendimi nr. 1015, datë 16.12.2020. Politika përfshin një paketë nënligjore të përgatitura me mbështetjen e BE-së për përafrimin e legjislacionit të BE-së, si Direktiva 2006/118/KE, Direktiva 2007/60/KE dhe Direktiva 2009/90/KE.

Përmbytjet janë dukuri natyrore që nuk mund të shmangen. Ndërkohë që ka disa aktivitete njerëzore dhe ndryshime klimatike që kontribuojnë në rritjen e probabilitetit të efekteve të tyre negative. Përmbytjet përbëjnë një kërcënim të vazhdueshëm për jetën e njerëzve, zhvendosjen e popullsisë, mjedisin dhe zhvillimin ekonomik.

Qasja moderne e direktivës është të bashkëpunojë me të gjithë aktorët përkatës për të "jetuar me përmbytjet", për të mbrojtur, nëse është e mundur, për të përshtatur përdorimet dhe ndërtimet me rreziqet nga përmbytjet në zonat përkatëse, dhe veçanërisht për t'u përgatitur për të përmbytur, në

mënyrë tërësore. qasje me të gjithë njerëzit, organizatat, administratat dhe bizneset potencialisht të prekura.

Përmbytjet janë dukuri natyrore që nuk mund të shmangen. Ndërkohë që ka disa aktivitete njerëzore dhe ndryshime klimatike që kontribuojnë në rritjen e probabilitetit të efekteve të tyre negative. Përmbytjet përbëjnë një kërcënim të vazhdueshëm për jetën e njerëzve, zhvendosjen e popullsisë, mjedisin dhe zhvillimin ekonomik.

Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU) në përputhje me kërkesat e legjislacionit vendas si dhe "Direktivës Evropiane 2007/60/KE për vlerësimin dhe menaxhimin e rrezikut nga përmbytjet", në bashkëpunim me projektin "Programi për Përmirësimin e Sistemit Kombëtar të Paralajmërimit të Hershëm" dhe Parandalimi i Përmbytjeve në Shqipëri" - PRONEWS, përkatësisht komponenti C i projektit, i mbështetur nga Bashkimi Evropian, ka :

- Hartoi Raportin për vlerësimin paraprak të rrezikut nga përmbytjet për basenet ujore Ishëm dhe Erzen;
- Ka identifikuar zonat ku ka rrezik të mundshëm përmbytjesh të ndodhin në basenin ujor Erzen;
- Ka përpiluar dhe disponuar hartat e rrezikut të përmbytjeve për 1 territor që përfshin 2 zonat e identifikuara ku ka rrezik potencial përmbytjeje ose ka gjasa të ndodhë përmbytje për basenin e Erzenit.

Aktualisht, nuk ka një plan për menaxhimin e përmbytjeve për basenin ujor të Erzenit dhe hartat e rrezikut të përmbytjeve nuk janë përgatitur për të gjitha zonat ku ka rrezik potencial përmbytjeje ose ka gjasa të ndodhin përmbytje, në mënyrë të ngjashme për hartat e rrezikut nga përmbytjet.

4.3 Menaxhimi i rrezikut të thatësirave në basenin e Erzenit

Rreziqet e shkaktuara nga mungesa e ujit (thatësirat) përballen me një menaxhim efikas të burimeve ujore dhe investime që u shërbejnë të gjitha interesave duke zbatuar aktet dhe aktet nënligjore kombëtare që përafrohen me direktivat e BE-së.

Sipas Komisionit Evropian, thatësirat duhet të trajtohen në një mënyrë të ngjashme me menaxhimin e rrezikut nga përmbytjet. Edhe pse nuk ka direktiva të BE-së, ka udhëzime të qarta të bazuara në DKU për përgatitjen e Planeve të Menaxhimit të Thatësirës (GWPCEE, 2015).

Ndërsa përgatitemi për thatësira dhe sasi të pakta uji, është e rëndësishme të kuptojmë se ato janë dy dukuri të ndryshme. Thatësirat kanë origjinë natyrore ndërsa mungesa e ujit (ose varfërimi i ujit) ku përkufizohen si një situatë ku burimet ujore janë të pamjaftueshme për të përmbushur kërkesat e përdorimit afatgjatë të ujit. Planifikimi për të përballuar thatësirat dhe për të menaxhuar sasi të vogla uji është një kombinim kompleks i monitorimit të tendencave hidro-meteorologjike me menaxhimin teknik të burimeve ujore dhe zbutjen e ndikimeve socio-ekonomike.

Sa i përket menaxhimit të rrezikut nga thatësira, nuk ka VKM për ngritjen dhe funksionimin e një organi kompetent, përgjegjës për menaxhimin e rrezikut të thatësirës.

MBZHR kryen disa përgjegjësi përmes shkëmbimit të informacionit ndërmjet komunave dhe bordeve të kullimit. Gjithashtu, Strategjia për Ujitjen dhe Kullimin në Shqipëri mbulon pjesërisht menaxhimin e thatësirës në nivel vendi.

4.4 Strategjia e Menaxhimit të Rrezikut të Thatësirës

Zhvillimi i Planeve të Menaxhimit të Baseneve Ujore ofron një mundësi të mirë për të adresuar çështjet që lidhen me thatësirën dhe mungesën e ujit. Në mënyrë të veçantë, kërkesa e DKU për të arritur statusin sasior të ujërave nëntokësore përfshin balancimin midis varfërimit dhe rimbushjes së ujërave nëntokësore. Për sa i përket kërkesës për arritjen e statusit të mirë ekologjik për ujërat sipërfaqësore, është e nevojshme të përcaktohet sasia minimale e prurjes mjedisore ujore (ekologjike) për çdo lumë,

e cila mbështet arritjen e objektivave specifike të zonës në lidhje me biodiversitetin ujor. Masat për arritjen e këtyre objektivave duhet të përfshihen në Planet e Menaxhimit të Baseneve Ujore.

Për sa i përket menaxhimit të thatësirës, duke qenë se ndër të tjera ndikon drejtpërdrejt në furnizimin me ujë për vaditje, thatësira duhet trajtuar si një koncept i qartë klimatik i cili karakterizohet nga mungesa të përkohshme të ujit për një periudhë të gjatë kohore që lidhet me furnizimin normal (një sezon. , një vit, ose disa vjet). Për sa i përket rolit të tipologjisë së tyre (thatësira meteorologjike, bujqësore ose hidrologjike), ajo përcakton fillimin, ashpërsinë dhe përfundimin e një thatësire.

Strategjia për Ujitjen, Kullimin në Shqipëri përfshin një përshkrim të situatës aktuale dhe sfidave kryesore për ujitjen, kullimin, digat dhe rezervuarët dhe mbrojtjen nga përmbytjet. Sistemet e ujitjes dhe kullimit në të gjithë Shqipërinë janë përkeqësuar pas vitesh për shkak të mungesës së mirëmbajtjes dhe riparimeve të nevojshme. Ndryshimet e reja të nevojshme në modelet e mbjelljes dhe metodat e aplikimit të ujit, si dhe ndryshimet klimatike, kërkojnë modernizimin e strukturave për të lejuar efikasitet më të mirë të përdorimit të ujit dhe procedura më intensive dhe të besueshme të menaxhimit dhe financimit.
Gjithashtu, planet e menaxhimit të thatësirës duhet të hartohen dhe zbatohen në përputhje me standardet ndërkombëtare, duke përfshirë mekanizmin e angazhimit përmes komunikimit ndërmjet institucioneve përkatëse dhe palëve të interesuara dhe përfshirjen e tyre në plan.

4.5 Operacionet e menaxhimit të thatësirës ose skemat e reja që ndikojnë në statusin e trupave ujorë

Rritja e nxehtësisë dhe rënia e reshjeve do të rezultojë në një reduktim të burimeve ujore që do të kenë ndikime të drejtpërdrejta negative në popullatat në ekosisteme. Duhet të ketë një infrastrukturë dhe sigurim informacioni për ndryshimin e klimës në rritje në mënyrë që të përballemi me ndryshimet klimatike (GWP, 2009).

Burimet ujore pritet të ulen me 14% (EVN / Starkraft, 2009) deri në vitin 2050 dhe afërsisht 6% deri në vitin 2029). Vlerësohet se gjatë verës, prurja e mbetur në basenet e Ishmit dhe Erzenit do të arrijnë pjesën më të madhe të prurjes aktuale Q_{95}.

Krahasimi midis nxjerrjes së ujit dhe disponueshmërisë së ujit tregon se basenet e Ishmit dhe Erzenit parashikohen të kenë mungesa të mëdha uji në verën e vitit 2050, madje edhe në skenarin më optimist (CESR, 2011).

Tabela 4-13 përmbledh ato trupa ujorë, statusi i të cilëve mund të ndikohet potencialisht nga operacionet e menaxhimit të rrezikut të thatësirës dhe që për këtë arsye mund të jenë në rrezik të dështimit të objektivave mjedisore të përcaktuara në seksionin 4. Masat zbutëse ose justifikimi i dështimit për të ruajtur ose arritur statusin e mirë duhet të jenë të parashikuara në PoM (Kapitulli 12).

Tabela 4-1– Trupat ujorë që mund të ndikohen nga operacionet e menaxhimit të thatësirës

EMRI I TRUPIT UJOR	NËNBASENI	KODI BE UJOR	FORMULARI AKTUAL	STATUSI AKTUAL	NDIKIMI POTENCIALE
				Referenca	

4.6 Plani i Menaxhimit të Zonës Bregdetare

Në Shqipëri planet e menaxhimit të zonës bregdetare nuk janë zhvilluar ende plotësisht. Agjencia Kombëtare e Bregdetit shtrin veprimtarinë e saj në të gjithë territorin e zonës bregdetare të Republikës së Shqipërisë dhe në zona, territore, objekte dhe veprimtari që ndodhen ose zhvillohen, tërësisht ose pjesërisht ose kanë ndikim në zonën bregdetare të Republikës. të Shqipërisë.

Ligji nr. 93/2015 "Për Turizmin" në nenin 15 përcakton Agjencinë Kombëtare të Mjedisit si institucionin që synon mbrojtjen dhe monitorimin e zhvillimit të zonës bregdetare shqiptare.

Kjo agjenci është përgjegjëse për mbrojtjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të zonës bregdetare duke monitoruar dhe kontrolluar potencialin ekzistues të të gjithë zonës bregdetare, duke siguruar performancën në zonat bregdetare, menaxhimin e vijës bregdetare të integruar dhe zbatimin e tyre. Krijimi dhe përditësimi i Inventarit Kombëtar të Zonës Bregdetare; kontribuon në informimin, konsultimin dhe përfshirjen e publikut gjatë hartimit dhe zbatimit të politikave dhe strategjive që lidhen me menaxhimin e integruar të zonës bregdetare; merr pjesë në hartimin e politikave dhe strategjive kombëtare për menaxhimin e integruar të bregdetit dhe koordinimin e punës për zbatimin e tyre; propozon ndryshime dhe përmirëson kuadrin ligjor dhe nënligjor për menaxhimin e integruar të zonës bregdetare; kontrollon zbatimin e kritereve dhe kushteve nga subjektet që ushtrojnë veprimtari turistike, duke ndjekur dispozitat ligjore në fuqi; ushtron kontroll dhe inspekton në ambientet dhe në dokumentacionin e subjekteve që ushtrojnë veprimtari turistike.

4.7 Strategjia e Menaxhimit të Bregdetit

Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Turizmit të Qëndrueshëm synon zhvillimin e destinacioneve, zonave, produkteve dhe diversifikimin e ofertës turistike, si dhe rritjen e vlerës së shtuar të potencialeve turistike për zhvillimin ekonomik dhe social të vendit, nëpërmjet planeve të veprimit për çdo rajon.

Plani i integruar ndërsektorial do të jetë krijimi i zhvillimit të rajonit bregdetar, i cili do të nxisë zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, integritetin social dhe mbrojtjen e burimeve natyrore për 15 vitet e ardhshme.

Në Shqipëri mungesa e planeve hapësinore dhe moszbatimi i bazës ligjore konsiderohet si pengesa më e madhe për zhvillimin e qëndrueshëm në bregdet. Mungesa e një Plani të Integruar Ndërsektorial për bregdetin ka shkaktuar edhe fragmentim të planifikimit, ku ndahen kompetencat dhe juridiksionet territoriale. Kjo ka penguar hartimin e planeve rajonale, të cilat potencialisht do të kryqëzoheshin nëse do t'i paraprinte një Plan i Integruar Ndërsektorial Bregdetar. Për më tepër, të gjitha planet lokale dhe rajonale (të pakta), si dhe zhvillimet e deritanishme, janë zbatuar pa u pajtuar me një vizion të qartë rajonal, aq më pak kombëtar.

4.8 Operacionet e Menaxhimit Bregdetar ose Skemat e Reja që Ndikojnë në Statusin e Trupave Ujore

Bashkia e Durrësit rrezikohet nga përmbytjet e lumit Erzen, nga Pjezga deri në grykëderdhje. Po kështu, zona e rrezikuar nga përmbytjet detare është nga grykëderdhja e lumit Ishëm deri në Kepin e Rodonit dhe nga Kepi i Rodonit deri në Porto Romano; i rrezikuar nga erozioni detar - Kepi i Rodonit në pjesën jugore dhe Bishti i Pallit në zonën në jug; ka rrëshqitje nga Kepi i Rodonit dhe nga Shkallnuri deri në Seferaj.[1]

Tabela 4-2– Trupat ujorë që mund të ndikohen nga operacionet e menaxhimit bregdetar

EMRI I TRUPIT UJOR	NËNBASENI	KODI BE UJOR	FORMULARI AKTUAL	STATUSI AKTUAL	NDIKIMI POTENCIALE
Erzen	ERZ1	TW351611	Kalimtare	E moderuar	Niveli i kripësisë dhe përmbytjet nga bregu
Darcit	ERZ0	TW351711	Kalimtare	E moderuar	
Lishatit	ERZ0	TW351721	Kalimtare	E moderuar	
Kepi i Rodonit	ISH0	CW351402	Bregdeti		
Gjiri i Lales	ERZ1	CW351602	Bregdeti		
Rinia	ERZ1	CW351605	Bregdeti		
Hamallaj	ERZ1	CW351606	Laguna		
Durrësi	ERZ0	CW351608	Bregdeti		

[1] Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin – AKPT http://planifikimi.gov.al/

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË
Vulosur elektronikisht nga Qendra e Botimeve Zyrtare
Viti: 2023 - Numri: 165
Datë: 2023/11/15 12:38:06
6687a597-8b11-4ab4-b563-8019990e6023

*Shënim: Ky dokument është gjeneruar dhe vulosur me anë
të një procedure automatike nga një sistem elektronik
(Qendra e Botimeve Zyrtare)*

	Formati 61x86/8

Shtypshkronja e Qendrës së Botimeve Zyrtare
Tiranë, 2023

Adresa: Rr. "Nikolla Jorga", Tiranë
Tel./fax: +355 4 24 27 004 Tel.: +355 4 24 27 006

Çmimi 1712 lekë